Asker kommune

Møteinnkalling

Utvalg	Dato	Sted
Ungdomsrådet	20.04.2023 kl. 16:00	Asker rådhus

Merknad

Eventuelt forfall må meldes snarest på e-post:

Politisk.sekreteriat@asker.kommune.no

Vararepresentanter møter ettter nærmere beskjed fra møtesekretær.

Presentasjon

- Temaplan Samferdsel og kunnskapsgrunnlaget.
  Felles med RPF i møterom Asker.

Sakskart

Saker til behandling		
11/23	21/00274-61	Godkjenning av protokoll 16.03.23
12/23	23/06204-1	Ny Søndre Borgen barnehage
13/23	22/00227-6	Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035
14/23	21/21815-8	Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling
15/23	22/22972-46	Å høre til - temaplan for oppvekst - 2.gangsbehandling
Referatsaker		

Asker, 13.04.2023
Nora Eriksen
Leder i ungdomsrådet

Asker kommune

Saksframlegg

Arkivsak
21/00274-61

Saksbehandler
Hilde Orven Haugstad

Behandles av
Ungdomsrådet

Møtedato
20.04.2023

Godkjenning av protokoll 16.03.23

Leders forslag til vedtak:

1. Protokoll fra ungdomsrådet 16.03.23 godkjennes slik den foreligger.

Sammendrag og konklusjon

Protokoll fra ungdomsrådet 16.03.23 ligger vedlagt.

Nora Eriksen
leder i ungdomsrådet

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/00274

Saksbehandler
Hilde Orven Haugstad

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	11/23

Godkjenning av protokoll 16.03.23

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 11/23

Behandling

Enstemmig vedtatt.

Vedtak

Protokoll fra ungdomsrådet 16.03.23 godkjennes slik den foreligger

Asker kommune

Møteprotokoll

Ungdomsrådet

Dato	Tid	Sted
16.03.2023	16:00 – 18.10	Asker rådhus

Møtet ble ledet av Nora Eriksen.

Til stede:

Funksjon	Navn	Møtte for
Leder i utvalg	Nora Eriksen	
Nestleder	Brage Kåsa Skarstein	
Utvalgsmedlem	Weronika Margol	
Utvalgsmedlem	Maia Hollender	
Utvalgsmedlem	Eira Erlandsen-Sele	
Utvalgsmedlem	Sofie Lampe Andreassen	
Utvalgsmedlem	Leah Henden	
Utvalgsmedlem	Tobias Waage Bremnes	
Utvalgsmedlem	Kamilla Meland	
Utvalgsmedlem	Anton Toft Dahl	
Utvalgsmedlem	Nichlas Loe-Dahl	

Forfall:

Administrasjonen	Rådgiver Hege Oshaug
Protokollfører	Hilde Haugstad

Det var ingen merknader til innkallingen og møtet ble satt med 11 medlemmer.

Saksliste

Side

Saker til behandling			
7/23	22/00967-52	Godkjenning av protokoll 09.02.2023	3
8/23	23/03694-1	Kommunens innsats for å forebygge mobbing i barnehager og skoler	3
9/23	23/01211-3	Høring av Temaplan naturmangfold 2023-2035	5
10/23	23/02061-2	Plan for inngåelse av effektkontrakt i Asker kommune - Ungt utenforskap	7
Referatsaker			

Saker til behandling

7/23 Godkjenning av protokoll 09.02.2023

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	16.03.2023	7/23

Leders forslag til vedtak:

1. Protokoll fra ungdomsrådet 09.02.2023 godkjennes slik den foreligger.

Behandling

Enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Protokoll fra ungdomsrådet 09.02.2023 godkjennes slik den foreligger.

[Lagre vedtak]

8/23 Kommunens innsats for å forebygge mobbing i barnehager og skoler

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	16.03.2023	8/23
2 Utvalg for oppvekst	21.03.2023	12/23

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Saken tas til orientering

Behandling

Rådgiver Janita Flem innledet til saken.

Nestleder Brage Skarstein fremmet forslag til alternativet punkt 1 med nytt kulepunkt 1.

- *Kommunen bør etablere rutiner for å sikre etterlevelse av aktivitetsplikten, og iverksette tiltak dersom den ikke etterleves tilfredsstillende.*

Eira Erlandsen-Sele fremmet følgende alternative forslag til punkt 1 med nytt kulepunkt 2:

- *Ungdomsrådet anerkjenner at foreldrene sin rolle er relevant når det kommer til barnas mobbetilfeller. Vi ønsker å se at foreldrene skal bli mer blandet inn i forebygging av mobbing. Dette kan skje for eksempel under foreldre møter.*

Nestleder Skarsteins forslag til nytt kulepunkt 1 under punkt 1 til tas til orientering.

Erlandsen-Seles forslag til nytt kulepunkt 2 i punkt 1 tas til orientering.

Enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Saken tas til orientering med følgende 2 kulepunkter:

    - Kommunen bør etablere rutiner for å sikre etterlevelse av aktivitetsplikten, og iverksette tiltak dersom den ikke etterleves tilfredsstillende.
    - Ungdomsrådet anerkjenner at foreldrene sin rolle er relevant når det kommer til barnas mobbetilfeller. Vi ønsker å se at foreldrene skal bli mer blandet inn i forebygging av mobbing. Dette kan skje for eksempel under foreldre møter.

[Lagre vedtak]

9/23 Høring av Temaplan naturmangfold 2023-2035

Behandlet av	**Møtedato**	**Saksnr.**
1 Ungdomsrådet	16.03.2023	9/23
2 Utvalg for plan og byggesak	22.03.2023	34/23

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Temaplan naturmangfold 2023-2035 tas til orientering.
2. Rådet/utvalget gir følgende innspill til temaplan naturmangfold 2023-2035:

   …….

   …….

   …….

Behandling

Rådgiver Merete Wiken Dees innledet til sak og svarte på spørsmål.

Nestleder Brage Skarstein fremmet følgende innspill til punkt 2:

- *Temaplanen bør tydeliggjøre hvordan naturmangfoldet skal ivaretas sett opp mot politiske målsetninger om økt boligbygging*

Maia Hollender fremmet følgende innspill til punkt 2 i 6 kulepunkter:

- *Arealendringer er soleklart viktigste grunn. Det må jobbes mye mer systematisk med det og det må komme flere og mer offensive tiltak.*
- *Ikke bare arealregnskap, men også arealbudsjett med en konkret plan for å oppnå arealnegativitet innen 2030. Verne minst 30% av Askers land- og havsamarbeid med nabokommuner og fagmiljøer.*

- *I utbyggingssaker kan det ikke være utbygger som skal stå for miljøanalyse, men må være en uavhengig part bekostet av utbygger/forslagsstiller.*
- *Etablere mer slåttemark i stedet for plener til blomsterenger.*
- *Bruke mer lukket hogst/plukkhogst i kommunen - ikke bare på kommunens egne arealer, men at det skal gjelde alle aktører i kommunen.*
- *Håndheve regelverket med forbud mot utbygging i strandsonen, og stramme inn dispensasjonskulturen.*

Kommunedirektørens forslag punkt 1 tas til orientering.

Nestleders Skarsteins innspill ble enstemmig vedtatt.

Hollenders innspill kulepunkt 1 ble vedtatt mot 1 stemme (Skarstein)

Hollenders innspill kulepunkt 2 ble vedtatt mot 2 stemmer (Skarstein og Waage-Bremnes)

Hollenders innspill til kulepunkt 3 ble vedtatt mot 3 stemmer (Henden, Waage-Bremnes og Loe-Dahl)

Hollenders innspill til kulepunkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Hollenders innspill kulepunkt 5 ble vedtatt mot 1 stemme (Skarstein)

Hollenders innspill til kulepunkt 6 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Temaplan naturmangfold 2023-2035 tas til orientering.

2. Ungdomsrådet gir følgende innspill til temaplan naturmangfold 2023-203

- Temaplanen bør tydeliggjøre hvordan naturmangfoldet skal ivaretas sett opp mot politiske målsetninger om økt boligbygging

- Arealendringer er soleklart viktigste grunn. Det må jobbes mye mer systematisk med det og det må komme flere og mer offensive tiltak.

- Ikke bare arealregnskap, men også arealbudsjett med en konkret plan for å oppnå arealnegativitet innen 2030. Verne minst 30% av Askers land- og havsamarbeid med nabokommuner og fagmiljøer.

- I utbyggingssaker kan det ikke være utbygger som skal stå for miljøanalyse, men må være en uavhengig part bekostet av utbygger/forslagsstiller.

- Etablere mer slåttemark i stedet for plener til blomsterenger.

- Bruke mer lukket hogst/plukkhogst i kommunen - ikke bare på kommunens egne arealer, men at det skal gjelde alle aktører i kommunen.
- Håndheve regelverket med forbud mot utbygging i strandsonen, og stramme inn dispensasjonskulturen.

[Lagre vedtak]

10/23 Plan for inngåelse av effektkontrakt i Asker kommune - Ungt utenforskap

Behandlet av	**Møtedato**	**Saksnr.**
1 Ungdomsrådet	16.03.2023	10/23
2 Utvalg for velferd	21.03.2023	10/23
3 Utvalg for oppvekst	21.03.2023	11/23
4 Utvalg for medborgerskap	23.03.2023	12/23
5 Formannskapet	18.04.2023	

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Asker kommune vil inngå avtale om effektkontrakt og forplikter seg til 2-3 MNOK årlig for perioden 2026-2027.

Behandling

Rådgiver Ingrid Blichfeldt og avdelingsleder NAV Ragna Haukeland presenterte Effektkontrakt og svarte på spørsmål.

Leder Nora Eriksen fremmet følgende forslag til nytt punkt 2:

Ungdomsrådet mener tiltaket virker som en god løsning for å kunne møte problemer og behov i Asker samfunnet.

Leder Eriksen forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Asker kommune vil inngå avtale om effektkontrakt og forplikter seg til 2-3 MNOK årlig for perioden 2026-2027.
2. Ungdomsrådet mener tiltaket virker som en god løsning for å kunne møte problemer og behov i Asker samfunnet.

[Lagre vedtak]

Referatsaker

1.	Leder Ungkultur Nicolas Salvesen presenterte «Fordypningworkshop UR – tema inkludering av barn og unge». Fordypningsseminar dato 8/6-23. Nora, Anton, Eira og Nichlas skal delta i arbeidsgruppe for å planlegge seminar.
2.	Rådgiver Merete Wiken Dees presenterte «Temaplan Naturmangfold».
3.	Rådgiver Hege Oshaug informerte om invitasjon til kurs i prosessledelse i mars og mai. Nichlas Loe-Dahl stiller.
4.	Rådgiver Hege Oshaug informert om Workshop Trekanten 28. mars. Nora, Leah og Weronika stiller fra UR.
5.	Maia Hollender stilte spørsmål om lønn. Sender e-post til Politisk sekretariat v/ jurist Trine Groven.

Asker kommune

Saksframlegg

Arkivsak
23/06204-1

Saksbehandler
Mette Kringen

Behandles av	**Møtedato**
Ungdomsrådet	20.04.2023
Utvalg for oppvekst	25.04.2023
Formannskapet	02.05.2023

Ny Søndre Borgen barnehage

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Forprosjektet tas til orientering
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å forhandle og inngå kontrakt med entreprenør innenfor budsjettramme på 150 mill. kroner (2022 kroner), inkluderte aktivitetsområde i punkt 3. Revidert budsjettramme innarbeides i handlingsprogrammet 2024-27

1. Sammendrag og konklusjon

Høsten 2022 ble mulighetsstudie for ny 8-avdelings Søndre Borgen barnehage fremlagt for politiske fora og godkjent. Kommunedirektøren ble bedt om å utarbeide et forprosjekt og grunnlag for offentlig anskaffelse av entreprenør for videre planlegging og bygging av ny barnehage på Borgen skoles tomt.

I handlingsprogrammet for 2023-2026 er det avsatt 107 millioner kroner (2023 kroner) til ny lokasjon av Søndre Borgen barnehage med 6 avdelinger. P50 estimat i denne saken er på 150 millioner kroner 2022 kroner. Estimatet omfatter ny 8-avdelingsbarnehage, med nytt aktivitetsområde for ungdomsskolen og andre reguleringspålagte tillegg i området.

Forprosjektets investeringsbudsjett er vurdert i egen usikkerhetsanalyse utført av Holte Consulting AS 07.12.22. Usikkerhetsanalyse med P50 og P85 estimater er vedlagt.

I saken har kommunedirektøren utarbeidet forprosjekt og underlag for offentlig anskaffelse av entreprenør for bygging av ny barnehage. Det planlegges etablering av nytt uteområde for ungdomsskolen først, med utførelse sommer/høst 2023.

2. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

Kommunedirektøren har ved Arkitektfirma Ola Roald AS utarbeidet forprosjekt og underlag for tilbudskonkurranse for totalentreprise for ny Søndre Borgen Barnehage.

2.1 Prioritering og kapasitetsplan i barnehagesonen

Ny Søndre Borgen barnehage prioriteres før Østhellinga barnehage, etter tidligere vurdering av oppvekst. Ny 8-avdelings barnehage på Søndre Borgen gir økt kapasitet for området med 75 plasser. Oppdatert status innenfor Borgen ungdomsskolekrets viser at det fra 2025 vil være en underkapasitet på 90 plasser sammenliknet med dagens kapasitet. Forsinket byggeprosess vil gi en kapasitetsutfordring.

Utsettelse av ny barnehage ved Bondivann stasjon kan vurderes fortløpende i henhold til behov og søknad om opptak i sonen, og det eksisterende byggets tilstand.

2.2 Regulering og planbehandling

Området er regulert etter gammelt plankart fra 01.01.2000 med tilhørende bestemmelser. Bebyggelsesplan for område OA, er del av reguleringsplan for Borgen ved del av Drengsrud/Haugen eiendommen, og er gjeldende plan.

Reguleringsplanens alder og endring fra bebyggelsesplan er av en slik type at planavdelingen har behov for full reguleringsendring ved dispensasjon fra bebyggelsesplan. Det er gitt åpning for kortere reguleringsprosess dersom det ikke kommer vesentlige innspill til planen. For å holde planlagt fremdrift forutsettes dispensasjon fra bebyggelsesplan. Dersom dette ikke lar seg gjennomføre øker behandlingstiden med et år.

Det er pålagt et fortau langs Borgenveien, nye overganger/kryssing Borgenveien og Vardefaret, samt infrastruktur, plassering av bygg med mer.

For å optimalisere byggeprosess er det søkt byggesak om mulighet for å etablere det nye aktivitetsområde på grusbane først, med utførelse via rammeavtalepartner i løpet av sommer/høst 2023.

Barnehagen kommer ikke i konflikt med den planlagte etableringen av ny idrettspark på Drengsrudjordene eller Urnelund ved Vardåsen kirke.

2.3 Prosjektets løsninger

Bygget

Asker kommunes *enhetlig standard for barnehager* ligger til grunn for programmering av ny barnehage og tilhørende uteområde. De 8 avdelingene er planlagt med felles kjøkken og garderobe for to og to avdelinger. Avdelinger fordeles i to etasjer. Takareal benyttes også til lek for avdelinger i øverste etasje. Avdelingene får god tilkomst, mye dagslys og gode innvendige høyder i rom.

Personalavdeling vender mot nord og parkeringsområdet, med egen inngang til kontorer, møterom, pauserom og garderober.

Hovedinngang har tydelig adkomst og tilgang til toalett, stort felles rom som også er tilrettelagt for sambruk med skole og utleie. Området har et lite kjøkken og kan stenges av.

Bygget er ca. 2000 m^2, kompakt fordelt på to etasjer, tilgjengelig via trapper og heis/løfteplattform. Bygget får et lekent uttrykk med ulike takvinkler og deler av taket som leke areal. Trapper kan kombineres med sklier, og gir morsomme mindre rom og areal for lek / oppbevaring.

Det er massivtre i de bærende konstruksjoner hvor vi ikke trenger unødig og ekstra materialbruk som følge av akustiske og branntekniske krav. Det er en vedlagt egen skisse på omfang av massivtre.

Barnehagens fasader planlegges med teglskifer og om mulig ombrukstegl, slik at det binder skole og barnehage sammen eksteriørmessig og gir en helhet i området.

Barnehagen er prosjektert med krav for miljøsertifisering av Svanemerke. Vi har hatt dialog med Skage barnehage som er den eneste svanemerkede barnehagen i Norge pr dd. Svanemerket bidrar til fokus og krav om gode materialvalg i byggeperiode, større krav til dagslys og akustikk og bidrar til godt inneklima for små og store brukere av bygget.

Bygget forsynes med varme og kjøling fra Borgen skoles eksisterende energisentral. Skolens energiforsyning er basert på varmepumper med brønnpark og energiopptak fra grunn.

Barnehagen får elektrisk forsyning fra trafo plassert i skolens underetasje, samt batteribank og egne solceller på tak.

Barnehagens uteområde

Barnehagens uteområder etableres rundt bygget med fokus på naturlig materialbruk, og å beholde eksisterende trær og uteområdet i størst mulig grad. Det er god plass for lek og læring og fine muligheter for inndeling i soner.

Det planlegges kjøkkenhage ved inngangsområde til barnehagen. Hagen vil være et samarbeidsprosjekt mellom barnehage, skole og naboer.

Skolens aktivitetsområde

Grusbane er i utgangspunktet etablert for fotball med nett og flombelysning, men lite i bruk. De siste årene har plassen fungert som parkeringsplass.

I temaplan for Borgen er det blant annet etterspurt sosiale møteplasser, kjøkkenhage mm. Etablering av et nytt aktivitetsområde er en fin anledning til å følge opp tidligere ønsker fra naboer, ungdommene ved skole og ungdomsklubb. Det planlegges en oppmyking av området med erstatning av tidligere aktiviteter som basket, sandvolleyball og ballbinge, supplert med nye aktiviteter for ulike aldersgrupper som skateelementer, parkour, balanse utstyr og flere sosiale soner med bord og sitteplasser, samt kunst i området.

Parkering

Eksisterende parkeringsområde har 168 plasser og benyttes i dag felles for kirke, barnehage, skole, helsestasjon og idrett. Der er det også parkeringsplasser for ny barnehage. Det er buss stopp i kort nærhet i Borgenveien.

Grusbanen har vært benyttet til parkeringsområde som følge av korona test stasjon. Grusbane og øvrig parkeringsområde virker til å ha mange eksterne brukere.

Det har tidligere vært kjøring inne på skolens område, som også fungerte som dropp-off sone for skolens elever. Det settes reguleringskrav til å etablere en ny dropp-off sone i området.

2.4 Prosess og medvirkning

Borgen skole og Søndre Borgen barnehage har ved sine virksomhetsledere med flere, bidratt i jevnlige prosjektmøter igjennom hele prosessen. De har vært aktive deltakere og bidratt til diskusjon, dialog og gode løsninger for barnehage og uteområdene slik det nå fremstår. Det er tidligere gjennomført befaringer for å lære av andre nye barnehagers potensiale og ulikheter.

Interne representanter fra virksomheter som Eiendom, Miljø og samferdsel, Vann og vannmiljø, byggesak med flere, har bidratt i tidlig dialog og kommunikasjon rundt teknikk, regulering og gjennomførbarhet.

Dialogmøter med naboer, Borgen vel, Borgen innbyggertorg og nærmiljøsentral, SU representanter fra skole og barnehage, Vardåsen kirke, helsestasjon med flere har sikret god dialog og gode innspill. Felles workshop og møter hvor også virksomhetsledere fra skole/barnehage, representanter fra elevrådet og idrett var

med, hadde tema med fokus på aktiviteter i uteområdet, og hva utleieareal kan benyttes til.

2.6 Entrepriseform

Ulike entrepriseformer er vurdert, totalentreprise og konkurranse med forhandling, er valgt som det mest hensiktsmessige for dette prosjektet. Som følge av ønske om god kontroll over bygningens form har forprosjektet designet hovedgrepene i bygget. I en konkurranse med forhandling vil vi kunne forhandle med flere av tilbyderne om ulike sider av deres tilbud og forslag til løsning.

2.7 Usikkerhet og risiko

Grunnforhold

Grunnforhold er en usikkerhet i bygge og anleggsprosjekter. For å redusere usikkerhet er det utført grunnundersøkelser og miljø tekniske undersøkelser av masser i grunn for området hvor ny barnehage plasseres og på grusbane. Massene består i hovedsak av sandig siltig fyllmasse over naturlig silt og sand.

Det er kartlagt en avstand på 1,4 - 4,8 meter til fjell i området for plassering av ny barnehage. For grusbane er det kartlagt en avstand på 1,3 - 4,4 meter til fjell.

Miljøundersøkelser i grunn finner ikke påviste forurensninger i området.

Myke trafikanter i området

Det er ungdomsskole og idrettsbaner i drift under byggeperiode.

God sikring av byggeområder og tilkomstveier i område og ivaretakelse av myke trafikanter i området under byggeperioden er viktig.

Markedsmessige forhold

Asker kommune har, i likhet med andre aktører, opplevd stor grad av galopperende priser på materialer og tjenester. Det er usikkerhet knyttet til investeringskostnad på prosjektet. Vi oppfatter at det kan være et mindre press i markedet slik det nå fremstår, det vil i så fall være gunstig for prosjektets investering.

I forprosjekt er barnehagen designet, og det skal være et godt grunnlag for relativt enkel prising for entreprenørene.

Ved tidsforsinkelse vil tiden i seg selv være en eskalerende risiko i forhold til marked.

Regulering av området gjør at prosjektet trekkes ut i tid, og tilhørende større risiko.

Økonomi

Se eget avsnitt punkt 2.8 og gjennomføring av usikkerhetsanalyse.

2.8 Økonomi

I kommunens handlingsprogram 2023-2026 er det avsatt kr.107 millioner kroner (2023 kroner) til ny 6. avdelingsbarnehage på Søndre Borgen.

Forprosjektets investeringsbudsjett er vurdert i usikkerhetsanalyse utført av Holte Consulting AS, den 07.12.22. Usikkerhetsanalyse med P50 og P85 estimater er vedlagt saken.

Usikkerhetsanalysen vurderer usikkerhet, risiko og muligheter som kan påvirke prosjektets kostnader og fremdrift.

Deltakere i analysen var virksomhetsleder og avd. leder fra Søndre Borgen barnehage, representanter fra Eiendom, prosjektledere fra Prosjekt og utvikling samt prosjekteringsgruppen.

Resultat fra usikkerhetsanalyse viser P50 estimat på 150 millioner kroner (2022).

Ved innrullering i HP 24-27 indeksreguleres investeringskostnad.

Utsnitt fra rapport:

Kostnadsnivå	Mill. kroner	Prosent økning
Tilsendt basisestimat	121	
Justeringer i analysen	14	
Basisestimat for analysen	**135**	
Tillegg	15	11 %
P50 - Styringsramme	**150**	
Usikkerhetsavsetning	30	20 %
P85 - Kostnadsramme	**180**	
Relativt st. avvik	*17%*	

Inkludert i kostnadene er følgende tilleggselementer:

- Ny aktivitetspark for ungdomsskolen og området
- Drop-off sone for Borgen ungdomsskole - reguleringskrav
- Fortau langs Borgenveien og flere overganger ved Vardefaret og Borgenveien – reguleringskrav
- Regulerings prosess

I tilbudsunderlag tas det forbehold om politisk godkjenning og finansiering.

Det kan søkes om spillemidler fra Norges idrettsforbund på 2 millioner kroner til ny aktivitetspark av denne størrelsen.

Det er forutsatt 30 millioner kompensasjon for merverdiavgift.

Fremdrift

Det planlegges for etablering av ny aktivitetspark på grusbane sommer/høst – 23.

Oppstart bygging ny barnehage senhøst 2023 – ferdigstillelse årsskifte 2024/25.

Dersom oppstart av bygging blir forsinket til sommer –2024 eller senere, blir det tilsvarende forsinket ferdigstillelse.

Prosjektets omfang og økonomi

Budsjett omfatter alle kjente forhold inkludert løst og fast inventar, arbeider ute med terreng og infrastruktur, rigg og drift, ulike anleggsbidrag, planlegging og administrasjon.

Det er ikke medtatt kostnader for eventuelle erstatningslokaler for barnehagen ved forsinket drift.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Ny barnehage vil være relevant for:

Nr.3 God helse: Ansatte og brukere får ny lokasjon i nytt bygg, det gir forutsigbarhet i forhold til plassering, bedre dagslysforhold og godt inneklima, gode funksjoner og god uteplass.

Nr.4. God utdanning; Et tett og godt samarbeide med ungdomsskole, og gode fasiliteter i ny barnehage gir økte muligheter for god læring og skolestart.

Nr.10. Mindre ulikheter: Ny attraktiv barnehage i område viderefører barnehagens arbeide med å være en inkluderende og flerkulturell barnehage.

Nr.11. Bærekraftig samfunn og byer: Nytt barnehage bygg reduserer energibruk i drift/oppvarming. Det bygges med fokus på bærekraftig materialbruk og løsninger, på et allerede opparbeidet areal.

4. Tidligere behandling

Formannskapet vedtok enstemmig den 01.09.22:

1. Mulighetsstudie for Søndre Borgen barnehage tas til orientering
2. Kommunedirektøren utarbeider et forprosjekt og grunnlag for offentlig anskaffelse av entreprenør, for oppføring av ny Søndre Borgen barnehage, basert på mulighetsstudiens alternativ 1)

Følgende prioriteringer legges til grunn for det videre arbeidet:

   a) Det etableres en ny barnehage med 8 avdelinger
   b) Grusbane etableres som nytt aktivitetsområde, med en fremdrift som ivaretar mulighet for bruk også under byggeperiode

3. Forprosjekt og grunnlag for anskaffelse av entreprenør forelegges for politisk godkjenning ved årsskifte 2022/2023.
4. Kostnadene til nødvendige oppgraderinger ved videre drift av Søndre Borgen sykehjem på 10 millioner kroner inkl. mva., søkes innarbeidet i HP 2023-2026.

Tidligere i formannskapets møte 08.02.22 ble Mandat for Søndre Borgen barnehage og mulighetsstudie godkjent med følgende vedtak:

1. Nytt mandat for Søndre Borgen barnehage godkjennes
   Følgende tilleggspunkter ble innarbeidet i avsnitt 2:

Dersom det velges en lokasjon for ny barnehage som vil kunne komme i konflikt med planlagt flerbrukshall på Borgen, skal mulighetsstudien også vise hvor en flerbrukshall kan plasseres. Dersom det velges en lokasjon for ny barnehage som vil komme i konflikt med eksisterende anlegg (typisk eksisterende ballbinge/sandvolleyballbane på Borgen), skal mulighetsstudien også vise hvordan disse kan reetableres i umiddelbar nærhet.

Mulighetsstudien skal ivareta hensyn vedtatt i «Temaplan for lokalsamfunnsutvikling på Borgen 2017-2020» vedrørende stedsutvikling.

Dersom etablering av nye Søndre Borgen Barnehage får konsekvenser for andre deler av vedtatt barnehagekapasitetsplan i sonen, skal interessenter som berøres av disse endringen involveres, og konsekvenser skal beskrives i mulighetsstudien.

Mulighetsstudien skal omfatte vurdering av å bygge barnehagen som et sertifisert klimavennlig bygg, som f.eks. Svanemerket.

2. Mulighetsstudie for Søndre Borgen barnehage og ny lokasjon ferdigstilles medio 2022, med plan om at barnehagen er innflytningsklar ved årsskifte 2024/25.

5. Kommunedirektørens vurdering

Kommunedirektøren innstiller på å bygge ny 8.avdelings barnehage på Søndre Borgen. Basert på forprosjektets tegninger og underlag innhentes tilbud fra entreprenør for videre planlegging og bygging av barnehagen. Nytt aktivitetsområde på eksisterende grusbane utføres i løpet av sommer 2023, slik at dette området er ferdigstilt til byggestart.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Vedlegg 2 Usikkerhetsanalyse Søndre Borgen barnehage
Vedlegg 1 Forprosjekt underlag

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
23/06204

Saksbehandler
Mette Kringen

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	12/23
2 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	15/23
3 Formannskapet	02.05.2023	77/23

Ny Søndre Borgen barnehage

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 12/23

Behandling

Prosjektleder Mette Kringen presenterte og svarte på spørsmål.

Kommunedirektøres forslag i 2 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Forprosjektet tas til orientering

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å forhandle og inngå kontrakt med entreprenør innenfor budsjettramme på 150 mill. kroner (2022 kroner), inkluderte aktivitetsområde i punkt 3. Revidert budsjettramme innarbeides i handlingsprogrammet 2024-27

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
23/06204

Saksbehandler
Mette Kringen

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	12/23
2 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	15/23
3 Formannskapet	02.05.2023	77/23

Ny Søndre Borgen barnehage

Utvalg for oppvekst har behandlet saken i møte 25.04.2023 sak 15/23

Behandling

Prosjektleder Metter Kringen presenterte saken og svarte på spørsmål.

Njål Vikdal (V) fremmet på vegne av V, Sp og H følgende forslag til nytt vedtakspunkt 3:

Utvalget ber om at det vurderer bruk av tre også i fasadene for å minske klimautslipp, redusere kostnadene og gi et variert arkitektonisk uttrykk.

Innstillingen i 2 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vikdals (V) forslag til nytt punkt 3 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Forprosjektet tas til orientering

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å forhandle og inngå kontrakt med entreprenør innenfor budsjettramme på 150 mill. kroner (2022 kroner), inkluderte aktivitetsområde i punkt 3. Revidert budsjettramme innarbeides i handlingsprogrammet 2024-27

3. Utvalget ber om at det vurderer bruk av tre også i fasadene for å minske klimautslipp, redusere kostnadene og gi et variert arkitektonisk uttrykk.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
23/06204

Saksbehandler
Mette Kringen

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	12/23
2 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	15/23
3 Formannskapet	02.05.2023	77/23

Ny Søndre Borgen barnehage

Formannskapet har behandlet saken i møte 02.05.2023 sak 77/23

Behandling

Leder i Utvalg for oppvekst Oddvar Igland (Sp) tok opp følgende forslag til nytt punkt 3, tidligere vedtatt av Utvalg for oppvekst:

Det vurderes bruk av tre også i fasadene for å minske klimautslipp, redusere kostnadene og gi et variert arkitektonisk uttrykk.

Innstillingen bel enstemmig vedtatt.

Iglands forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Forprosjektet tas til orientering

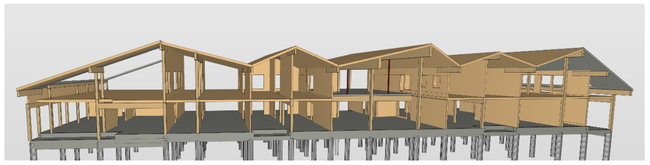
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å forhandle og inngå kontrakt med entreprenør innenfor budsjettramme på 150 mill. kroner (2022 kroner), inkluderte aktivitetsområde i punkt 3. Revidert budsjettramme innarbeides i handlingsprogrammet 2024-27

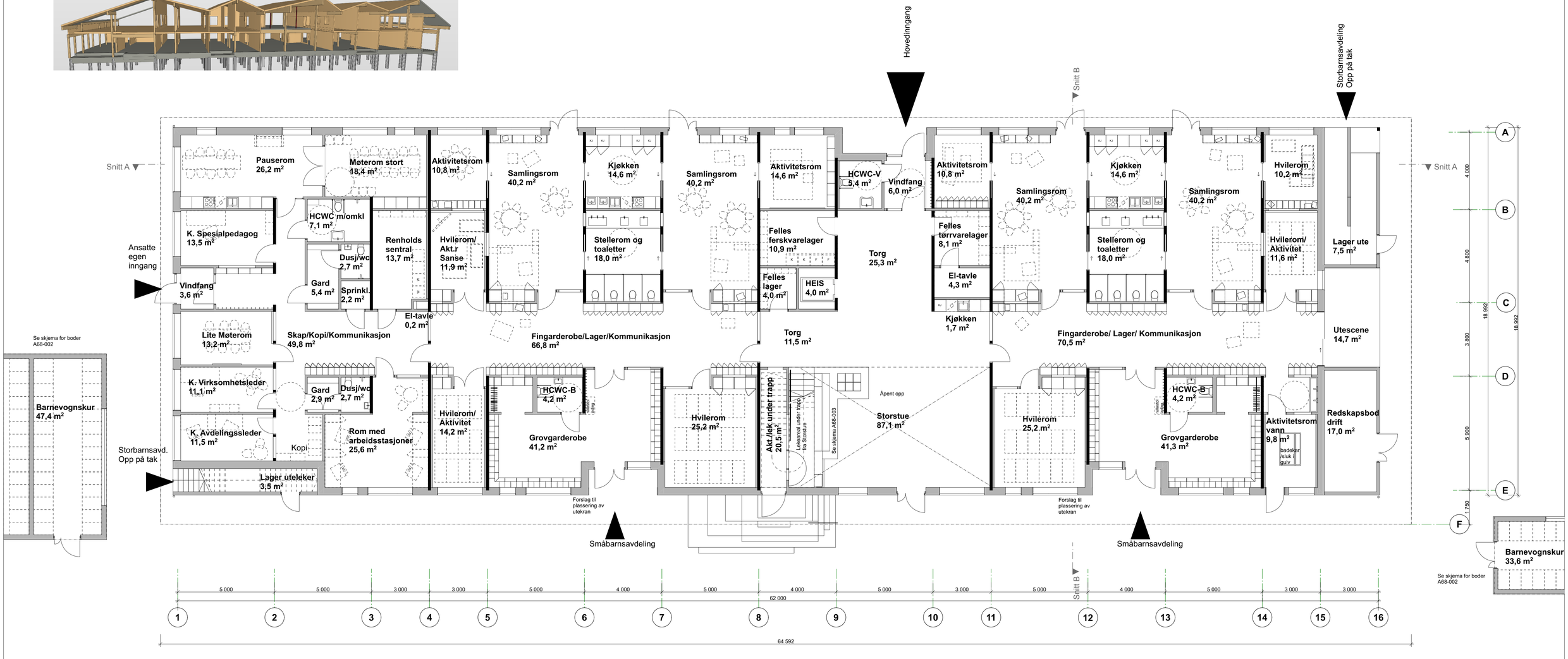
3. Det vurderes bruk av tre også i fasadene for å minske klimautslipp, redusere kostnadene og gi et variert arkitektonisk uttrykk.

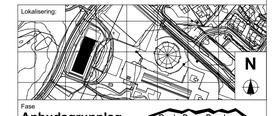
Vedlegg 1: Prosjektunderlag Søndre Borgen barnehage

- Plantegninger
- Fasadetegning
- Landskapsplan (nordre del aktivitetsområde og barnehagens område)
- Klimagassberegninger
- Energinotat

Ilustrasjon av massivtrekonstruksjon i vegg, dekke og tak







Fase
Anbudsgrunnlag

Søndre Borgen Barnehage

ARK: Ola Roald Arkitektur AS

Øvre Slottsgate 7
0157 Oslo
Tlf.: 33 31 64 17
firmapost@olaroald.no

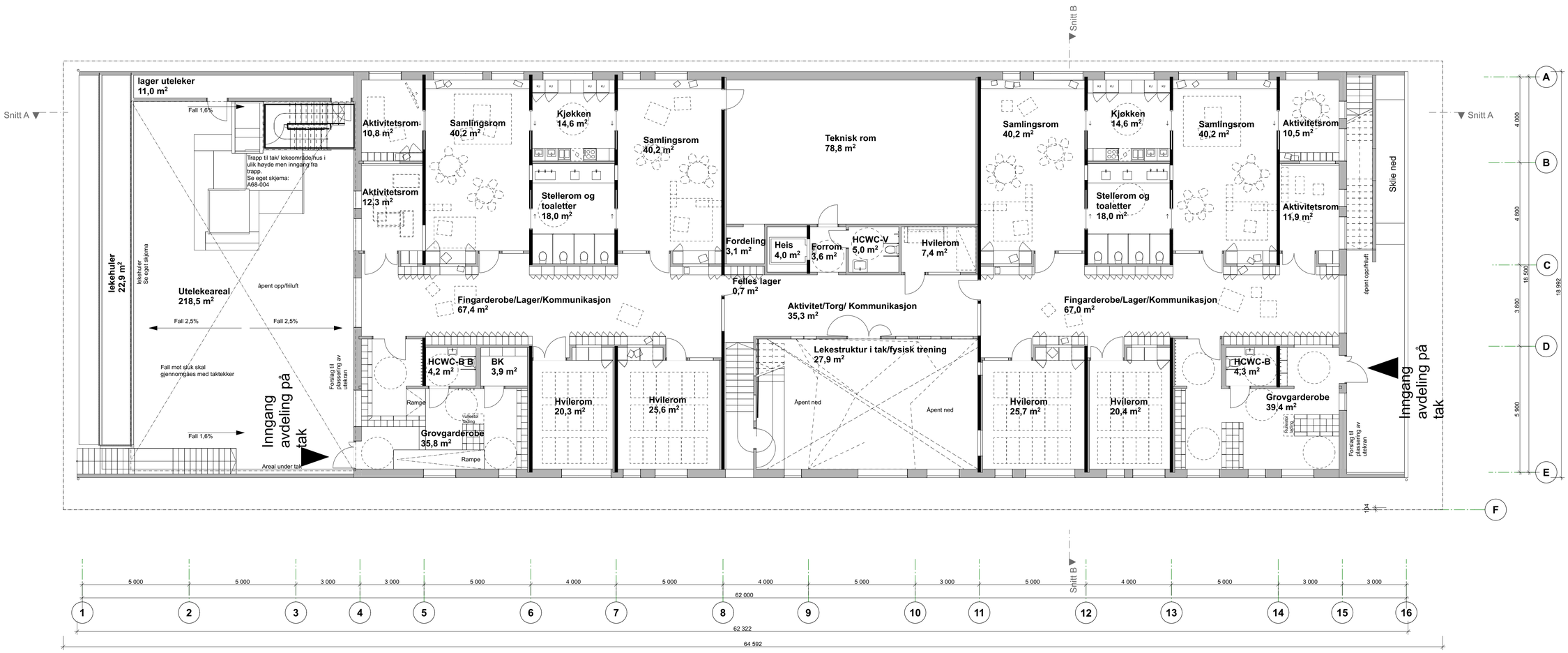
Tiltakshaver:
Asker kommune

Tittel:
Søndre Borgen Barnehage
Vardefaret 4
1388 Asker

Kontroll prosjekt:
Sign.: **TH**
Kontroll: **TS**
Dato: **20.03.2023**
Målestokk: **1:100 / A1**
1:200 / A3
Prosjektnr.: **10044**
Tegningsnr.: **A20-01**

Type tegning:
Plan 1. Etasje

N



Lokalisering:



N

Fase
Anbudsgrunnlag

Søndre Borgen Barnehage

ARK: Ola Roald Arkitektur AS
Øvre Slottsgate 7
0157 Oslo
Tlf.: 33 31 64 17
firmapost@olaroald.no

Tiltakshaver:
Asker kommune

Tittel:
Søndre Borgen Barnehage
Vardefaret 4
1388 Asker

Kontroll prosjekt:
Sign.:
TH
Kontroll:
TS
Dato:
20.03.2023

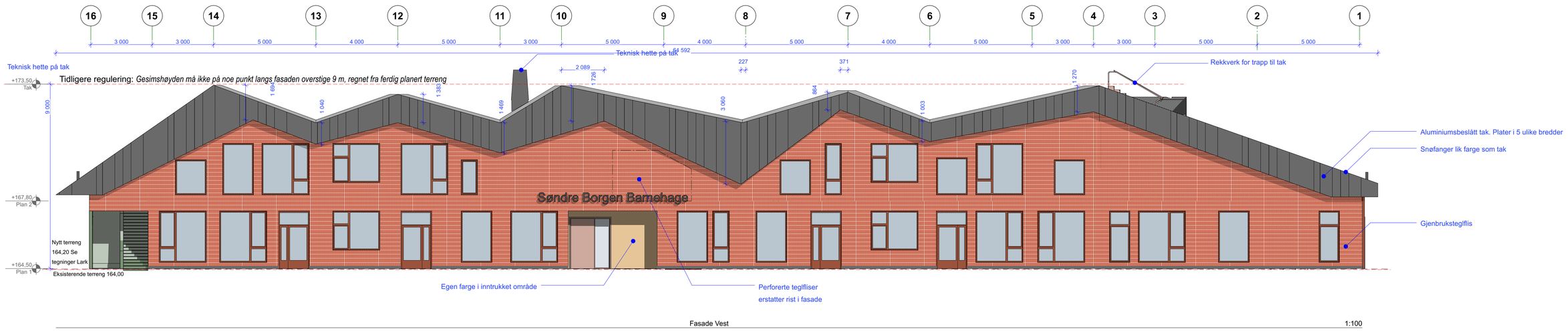
Målestokk:
1:100 / A1
1:200 / A3

Prosjektnr.:
10044

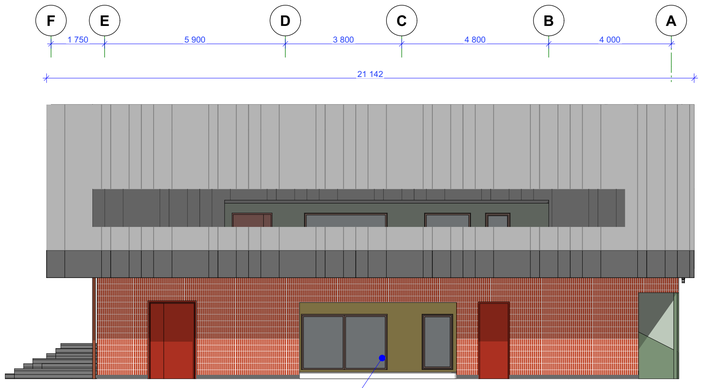
Type tegning:
Plan 2. Etasje

Tegningsnr.:
A20-02

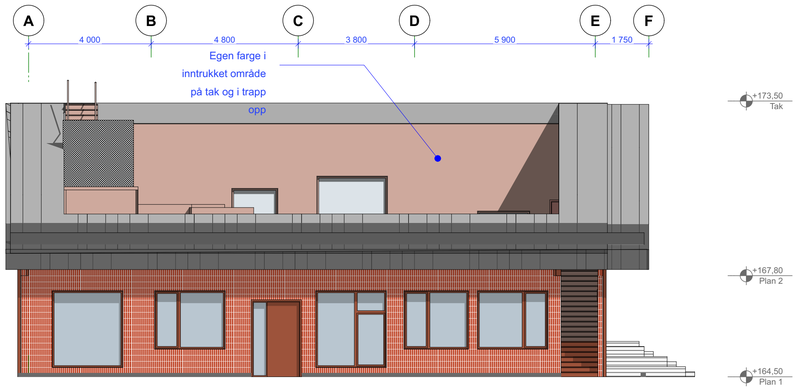
N



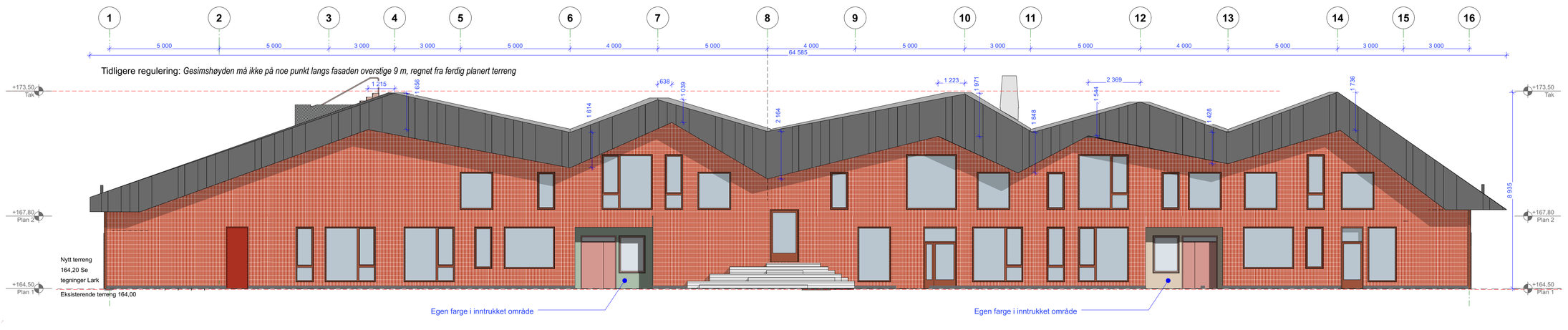
Fasade Vest 1:100



Fasade Nord 1:100



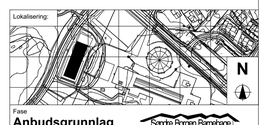
Fasade Sør 1:100



Fasade Øst 1:100



Illustrasjon av ønsket uttrykk fasade:
Gjenbruksteglflis med ulik valør og patina



Lokalisering:

Fase
Anbudsgrunnlag

Søndre Borgen Barnehage

ARK: Ola Roald Arkitektur AS
Øvre Slottsgate 7
0157 Oslo
Tlf.: 33 31 64 17
firmapost@olaroald.no

Tiltakshaver:
Asker kommune

Tittel:
Søndre Borgen Barnehage
Vardefaret 4
1388 Asker

Kontroll prosjekt:
Sign.: **TH**
Kontroll: **TS**
Dato: **20.03.2023**

Målestokk: **1:100** / A1 **1:200** / A3

Prosjektnr.: **10044**

Type tegning:
Fasade Nord, Sør, Øst og Vest

Tegningsnr: **A40-01**

FREMTIDIG IDRETTSPARK

Borgenveien

Gustav Wentzels vei

TILSTØTENDE AKTIVITETSPARK BYGGES 2023

IDRETTSBYGG

BORGEN SKOLE

SØNDRE BORGEN BARNEHAGE

Innkjøring vare/renovasjon

Vardefaret

Eksisterende trær

Eksisterende fortau

Regulert G/Svei

Eksisterende G/Svei

Vardeløerring barnehage

Utkjøring vare/renovasjon

P forbeholdt barnehage

Eksisterende parkering med mindre justeringer for å sikre utkjøring for vare/renovasjon

P forbeholdt helsestasjon/skole

P sambruk

Hovedinngang 164,5

Storstue

Småbarns-avdeling

Inngang avde på tak

Personalinngang +164,48

Skur til barnevogner

Sykkelparkering 34 plasser

Kjøkkenhage

Arbeidsbenk

Opphold

Fruktbusker

Fruktrær

Barbusker

Naturlek

Klatreborg

Husker

Sandkasse

Lekehus

Vannpumpe

Regnbed

Terrengskier

Gressklødd grøft

Takutstikk

Sklie ned

Trapp

Inngang boder + 164,98

Inngang avdeling på tak

Kjøkken inngang

Ramper

Sykkelparkering 33 plasser

Eksisterende terreng og trær

Eksisterende terreng

Eksisterende beplantning

Eksisterende vegetasjon

Eksisterende grøft

Eksisterende grøntareal

Eksisterende grøntarel tilpasses kjørebane

Eksisterende trær og terreng

Eksisterende trær som bevares

Eksisterende trær som fjernes

Nye løvtrær

Nye bartrær - furu

Busker

Standplass renovasjon

Avfall 7 fraksjoner

HC P x 2

Hovedinngang skole

Sykkelparkering

Benker og bord - liten

Benker og bord - stor

Benk

Bord og stoler

Trappebenk

Naturstein fra tomten

Tømmerstokker fra tomten

Balsansestolper fra tomten

Kvisthaug

Avfallsbeholdere

Avfallscontainere

Plantekasser

Betongelementer - parkour/skating

Lekekjøkken

Lekedyr i tre

Bordtennis

6/385

6/147

6/125

6/152

6/189

6/128

6/156

6/127

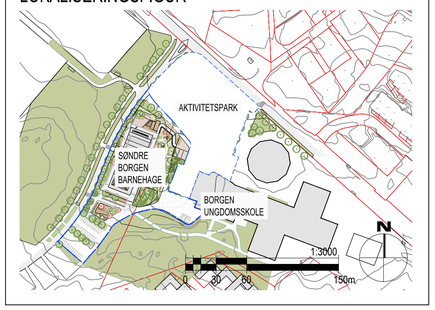
6/126

6/47

1:400

0 4 8 20m

LOKALISERINGSFIGUR



TEGNFORKLARING

- Eiendomsgrenser
- Prosjektgrense
- Prosjektgrense aktivitetspark
- Koter eksisterende
- Koter nye
- Gjerde barnehage
- Rekkverk
- Kanting trestubber
- Støyskjerm
- Inngangspil
- Bygg
- Treverk
- Smågatestein
- Asfalt ny/eksisterende
- Sand
- Fallunderlag - flis
- Grus
- Gress
- Eng
- Stauder
- Eksisterende vegetasjon
- Vannrenne - støpt elvestein
- Overvannspil
- Busker
- Nye løvtrær
- Nye bartrær - furu
- Eksisterende trær som bevares
- Eksisterende trær som fjernes

REV	BESKRIVELSE AV REVISJONEN	DATO	TEGN	KONTR	ANSV

FASE	FORPROSJEKT
STATUS	G
OPPDRAGSGIVER	Asker kommune
	Knud Asker vei 25 1384 Asker +47 66 70 00 00
PROSJEKT	Søndre Borgen Barnehage Vardefaret 4 1388 Borgen
LANDSKAPSARKITEKT	LINK ARKITEKTUR linkarkitektur.com Besøksadresse: Kirkegata 4, N-0153 Oslo Postadresse: Postboks 383, N-0102 Oslo +47 21 52 22 00
TEGNINGSNAVN	**Landskapsplan - Oversiktsplan**

TEGNET	KONTR	ANSV	DATO
HG	ITG	IFN	20.03.2023

MÅL		FAG	TEGNINGSNR	REV
1:400 1:800	(A1) (A3)	LARK	L 10-01	-

Y:\LLICON-100946_Rammeavtale Asker kommune_LARK\162200587-02 Søndre Borgen barnehage - forprosjekt\4 LARK\4-1 PROSJEKTERING\4-12 AUTOCAD

Beregnet til
Asker kommune

Dokumenttype
Rapport

Dato
Mars 2023

KLIMAGASSBUDSJETT OG ALTERNATIVSVURDERING FOR AKUSTIKKONSEPT

SØNDRE BORGEN BARNEHAGE



RAMBØLL

Dato	**Mars 2023**
Prosjekt nr.	**1350049476-009**
Utført av	**Thea Sundell Robberstad**
Kontrollert av	**Eli Foss/Johanne Thurmann-Moe**
Godkjent av	**Eli Foss**

INNHOLD

DEL 1 – KLIMAGASSBUDSJETT		**3**
1.	**INNLEDNING**	**3**
2.	**FORUTSETNINGER**	**4**
2.1	Systemgrenser	4
2.2	Inndata	5
2.3	Endringer fra generisk referansebygg	5
3.	**RESULTATER**	**6**
3.1	Klimagassbudsjett for prosjektert bygg i forprosjekt med 60 års beregningsperiode	6
3.2	Klimagassbudsjett for prosjektert bygg i forprosjekt med 50 års beregningsperiode	8
3.3	Forskjell mellom beregningsperiodene for klimagassutslippet	9
4.	**OPPSUMMERING**	**10**
5.	**VEIEN VIDERE**	**11**
DEL 2 – ALTERNATIVSVURDERING AKUSTIKKONSEPT		**12**
6.	**INNLEDNING**	**12**
7.	**FORUTSETNINGER**	**13**
8.	**RESULTATER**	**15**
9.	**OPPSUMMERING**	**17**
10.	**REFERANSER**	**18**
11.	**VEDLEGG A**	**19**
12.	**VEDLEGG B**	**20**

DEL 1 – KLIMAGASSBUDSJETT

1. INNLEDNING

I forbindelse med Søndre Borgen Barnehage er det i denne rapporten utført:

- Klimagassbudsjett for prosjektert bygg i forprosjekt
- Livssyklusanalyse (LCA), ved en alternativsvurdering av to ulike akustikkonsepter for prosjektert bygg i forprosjekt.

I forprosjektet er det utarbeidet et klimagassbudsjett for å lage en utslippsramme for prosjektet i de påfølgende fasene. Klimagassbudsjettet tar for seg utslipp fra materialer i bygget. Hensikten med et klimagassregnskap er å:

- Gi utbygger en utslippsramme klimagassregnskapet kan måles opp mot.
- Gi utbygger et grunnlag for å gjøre gode materialvalg for å minimere klimapåvirkninger.
- Gi et grunnlag for diskusjon mellom byggherre og utbygger om klimapåvirkning av ulike tiltak.
- Bidra til å finne de beste løsningene for lavest mulig utslipp.
- Gi erfaringstall og grunnlag for statistikk og økt kunnskap.

Det er i denne rapporten utarbeidet et klimagassbudsjett for Søndre Borgen Barnehage. Klimagassberegningen er utarbeidet iht. NS 3720:2018 Metodikk for klimagassberegning for bygninger[1]. For å tilfredsstille lovpålagt krav under beregning av klimagassregnskap i TEK17[2], samt kravene Osloregionen[3] og her Asker kommune stiller til utførelsen av klimagassregnskap, er berengingene i rapporten presentert ved to beregningsperioder/levetid på henholdsvis 50 og 60 år. Livsløpseriodene, eller modulene, som er inkludert i scenarioene er de samme. Klimagassbudsjettet er utarbeidet fra prosjektert bygg i forprosjektfasen, med arealer og materialertyper som skal benyttes i bygget. Utslippene fra det prosjekterte bygget skal videre i detaljprosessen holdes innenfor budsjettet.

Denne rapporten har også som hensikt å gi et bilde på de potensielle utslippsreduksjonene som ligger i å erstatte nye bygningsmaterialer med ombrukte bygningsmaterialer, og hvor det er mest og hente. Dette er for at prosjekterende/entreprenør skal kunne måle innsatsen opp mot verdien av tiltaket når mål om ombruk og klimagassreduksjoner skal nås.

Det understrekes at klimagassreduksjoner også kan oppnås ved å velge produkter med lavere utslippsfaktor over livsløpet enn produktet valgt i budsjettet, men den mest effektive metoden for å redusere utslipp vil være å stryke utslippene fra produktstadiet (A1-A3) ved å ombruke.

For alternativsvurderingene er det vurdert to ulike akustikkkonsepter aktuelle for Søndre Borgen Barnehage. Dette presenteres i kapittel 2 av rapporten.

[1] NS 3720:2018 Metode for klimagassberegninger for bygninger. Lastet ned 30.11.2022

[2] Kapittel 17 Klima og livsløp § 17-1. Klimagassregnskap fra materialer | Byggteknisk forskrift (TEK17) lest 30.11.2022

[3] «NKF Osloregionen - Krav klimagassregnskap.pdf» lastet ned fra prosjekthotellet/Sharepoint 30.11.2022

2. FORUTSETNINGER

2.1 Systemgrenser

Systemgrensen for klimagassregnskap er livsløpsstadiene A1-D i henhold til NS 3720:2018. Livsløpsstadier inkludert i dette klimagassbudsjettet for referansebygget er A1-A5 og B2-B5, slik vist i Tabell 1.

Valgte livsløpsstadier følger krav stilt i TEK17, hvor minimum modulene A1-A4, B2 og B4 må inluderes. Beregningsperioden her er for 50 år. Livsløpene Asker kommune stiller krav til inkluderes i regnskapet, er minimum modulene A1-A3 og B2-B5, med en beregningsperiode på 60 år. Ettersom Asker kommune også stiller krav til at utførelsen av klimagassregnskapet følger NS 3720:2018, og beregningsperioden der er på 60 år, er dette inkludert i rapporten.

Det er valgt å inkludere fasene A1-A5 og B2-B5 ettersom dette vil tilfredsstille kravene i lovverket og fra oppdragsgiver. I tillegg er modulen A5 inkludert, da modulen inkluderer kapp og svinn, som også går under ønsket til Asker kommune om å beregne et klimagassutslipp for materialer. For å levere på disse to kravene, er rapporten fremstilt med samme moduler inkludert, men med to beregningsperioder, for 50 og 60 år.

Fase B4-B5c er trukket ut av klimagassregnskapet, i tråd med TEK17 Veileder for utarbeidelse av klimagassregnskap TEK17 § 17-1[4], på bakgrunn av at fase C1-C4 endt levetid ikke er medregnet i budsjettet, inkluderes ikke fase B4-B5c.

Tabell 1. Livsløpsstadier inkludert i klimagassberegning for referansebygg

Produkt-stadiet			**Gjen-nomfø-rings-stadiet**		**Bruksstadiet**								**Livsløpets slutt**				**Konse-kvenser utover system-gren-sen**
A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	C1	C2	C3	C4	D
Råvarer	Transport råvarer	Produksjon	Transport til byggeplass	Anleggs- bygge- og monteringsarbeid	Bruk	Vedlikehold	Reparasjon	Utskifting	Ombygging	Energibruk i drift	Vannforbruk i drift	Transport i drift	Riving	Transport	Avfallsbehandling	Avhending	Material- og energi-gjenvin-ning og om-bruk av ma-terialer og eksport av egen-produ-sert energi
x	x	x	x	x		x	x	x	x								

Klimagassbudsjettet inkluderer bygningsdel 21, 22, 23, 24, 25, 26 og 28 iht. NS 3451:2022 Bygningsdelstabell og systemkodetabell for bygninger og tilhørende uteområder[5].

[4] Veileder for utarbeidelse av klimagassregnskap TEK17 § 17-1 Lastet ned 14.03.2023

[5] NS 3451:2022 Bygningsdelstabell og systemkodetabell for bygninger og tilhørende uteområder. Lastet ned 30.11.2022

2.2 Inndata

Klimagassbudsjettet er opprettet i One Click LCA (versjon: 0.7.2). Nøkkeldata for beregningen er fremstilt i Tabell 2.

Input nøkkeldata	
Bygningskategori	Barnehage
Tekniske og funksjonelle krav	TEK17
Lokasjon	Vardefaret 4, 1388 Asker G/Bnr: 7/433
BTA	(1091 m^2 + 962,2 m^2 =) 2053 m^2
BRA	(1039,5 m^2 + 916,7 m^2 =) 1956,2 m^2
Etasjer	2 etasjer
Levetid/Beregningsperiode	50 og 60 år

Tabell 2. Input nøkkeldata for beregningen

Materialmengdene og -typene er hentet fra ARK[6][7][8]/RIB[9] -modeller. Mengdene er sammenfattet fra disse oppgitte data og ført inn i One Click LCA. Grunnet prosjektets nåværende fase, anvendes datakvalitet på nivå 2 der ikke-spesifikk materialkvalitet allerede er spesifisert i MOP eller fra ARK/RIB. Med nivå 2 menes representative, generiske gjennomsnittsdata typisk for et liknende byggeprosjekt i et gitt geografisk område, i følge NS 3720:2018. Dette er eksempelvis bransje-EPD som representerer en gruppe produsenter av en produkttype.

2.3 Endringer fra generisk referansebygg

Foruten materialmengder og -typer hentet fra ARK/RIB slik nevnt under kapittel 2.2, er det gjort noen justeringer i oppføringen av klimagassbudsjettet for prosjektert bygg i forprosjekt. Dette er gjort for å tilfredsstille målene oppført i aktuell Miljøoppfølgingsplan (MOP) for prosjektet. Følgende endringer er gjort for å gi en realistisk fremstilling:

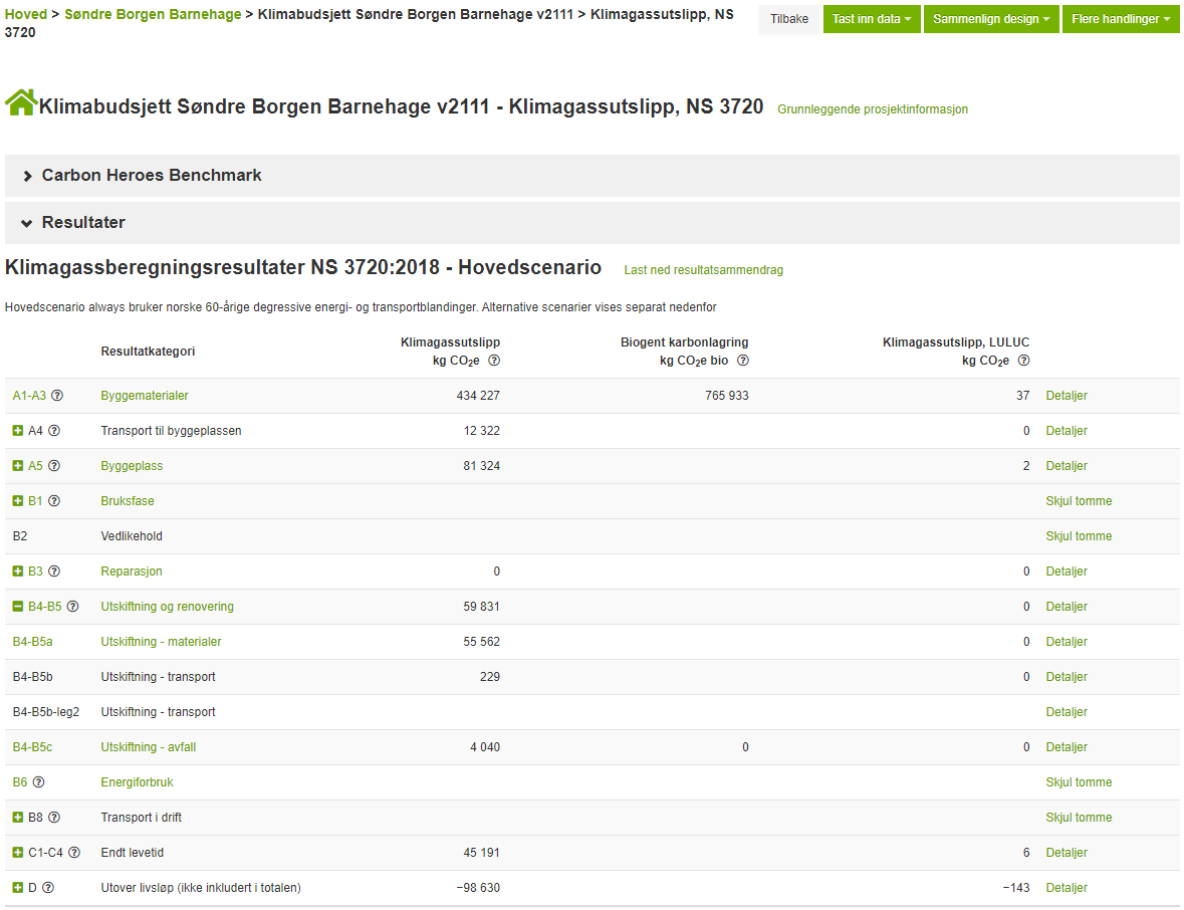
- Generisk betong er byttet ut med Lavkarbonbetong klasse A, etter krav ført i MOP.
- Generisk armeringsstål er byttet ut med på 97% resirkulert stål, for å møte målet om 99% resirkulert stål slik ført i MOPen, da 99% ikke var tilgjengelig i One Click.

[6] «Liste dører.xlsx» og «Liste vinduer.xlsx» sendt på mail og lastet ned 25.10.2022
[7] «Materialer i modell_utsendelse.xlsx» sendt på mail og lastet ned 10.10.2022
[8] Oppdatering himlingsplater, mailkorrespondanse 14.11.2022
[9] «SBB_RIB_UTKAST 12.10.22.ifc» send på mail og lastet ned 12.10.2022

3. RESULTATER

3.1 Klimagassbudsjett for prosjektert bygg i forprosjekt med 60 års beregningsperiode

For generert klimagassbudsjett basert på gitt informasjonsgrunnlag, havner det totale utslippet på 583663,73 kg CO2-ekv. Berenget for perioden, havner det på 284,30 kg CO_2-ekv/m^2 BTA for 60 år, gitt av Figur 1. Dette gjelder for bygningsdelene 21-26 og 28 og for fasene A1-A5 og B2-B5.



Hoved > Søndre Borgen Barnehage > Klimabudsjett Søndre Borgen Barnehage v2111 > Klimagassutslipp, NS 3720

Tilbake | Tast inn data | Sammenlign design | Flere handlinger

Klimabudsjett Søndre Borgen Barnehage v2111 - Klimagassutslipp, NS 3720 Grunnleggende prosjektinformasjon

› Carbon Heroes Benchmark

⌄ Resultater

Klimagassberegningsresultater NS 3720:2018 - Hovedscenario Last ned resultatsammendrag

Hovedscenario always bruker norske 60-årige degressive energi- og transportblandinger. Alternative scenarier vises separat nedenfor

	Resultatkategori	Klimagassutslipp kg CO_2e	Biogent karbonlagring kg CO_2e bio	Klimagassutslipp, LULUC kg CO_2e	
A1-A3	Byggematerialer	434 227	765 933	37	Detaljer
A4	Transport til byggeplassen	12 322		0	Detaljer
A5	Byggeplass	81 324		2	Detaljer
B1	Bruksfase				Skjul tomme
B2	Vedlikehold				Skjul tomme
B3	Reparasjon	0		0	Detaljer
B4-B5	Utskiftning og renovering	59 831		0	Detaljer
B4-B5a	Utskiftning - materialer	55 562		0	Detaljer
B4-B5b	Utskiftning - transport	229		0	Detaljer
B4-B5b-leg2	Utskiftning - transport				Detaljer
B4-B5c	Utskiftning - avfall	4 040	0	0	Detaljer
B6	Energiforbruk				Skjul tomme
B8	Transport i drift				Skjul tomme
C1-C4	Endt levetid	45 191		6	Detaljer
D	Utover livsløp (ikke inkludert i totalen)	−98 630		−143	Detaljer

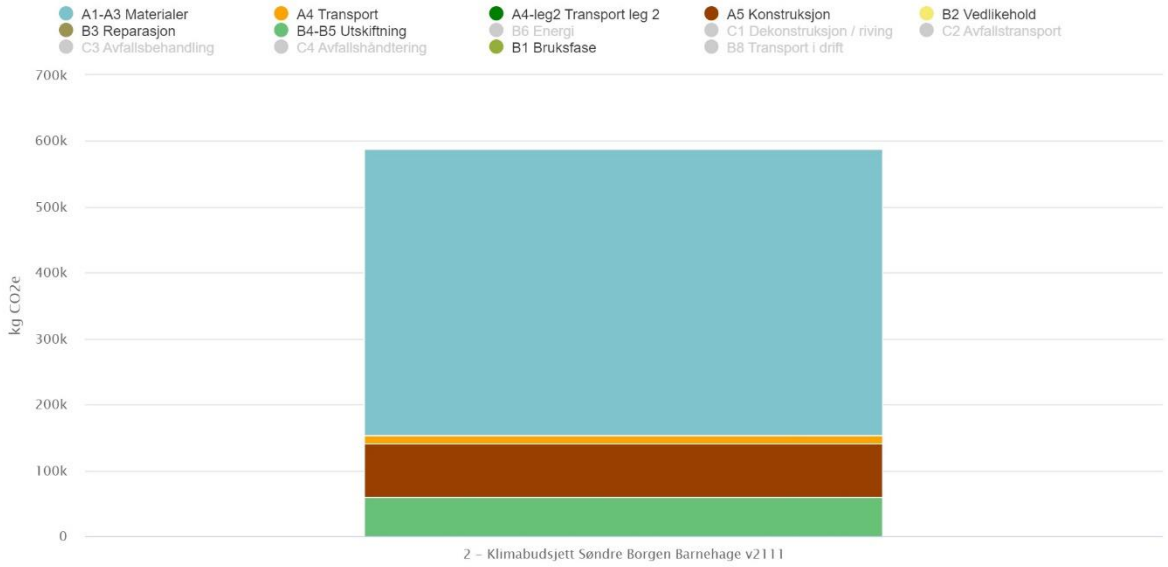
Figur 1. Resultat av beregnet klimagassbudsjett

I Tabell 3 vises utregning av de totale klimagassutslippene, samt de totale mengdene dividert på total levetid (60 år) og per år.

Tabell 3. Totale utslippstall, resultat av beregnet klimagassbudsjett for 60 år

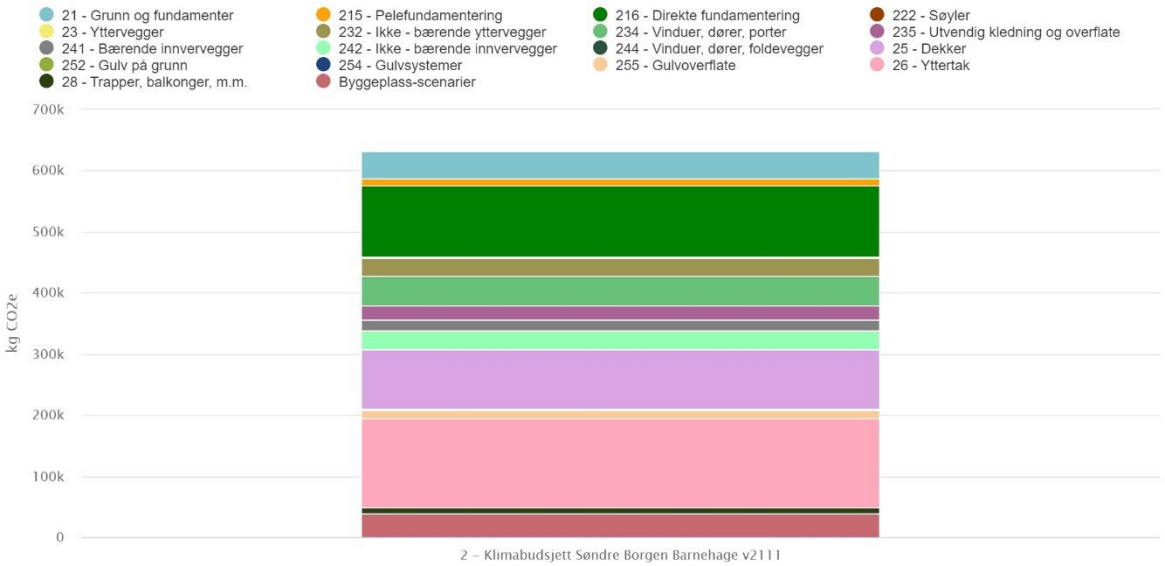
Avsnitt	Resultatkategori	Klimagassutslipp kg CO_2e
A1-A3	**Byggematerialer**	434227,39
A4	**Transport til byggeplassen**	
A4	Transport til byggeplassen	12321,80
A4-leg2	Transport til byggeplassen - leg 2	
A5	**Byggeplass**	
A5a	Byggeplass drift & byggeplass avfallshåndtering	38085,74
A5b	Byggeplass avfallstransport	
A5c	Byggeplass - kapp og svinn - materialer	39251,24
A5d	Byggeplass - kapp og svinn - transport	859,84
A5d - leg 2	Byggeplass - kapp og svinn - transport	
A5e	Byggeplass - kapp og svinn - avfall	3126,78
A5m-waste	Byggeplass - materialbruk på stedet - avfall	
B1	**Bruksfase**	
B2	**Vedlikehold**	
B3	**Reparasjon**	
B4-B5	**Utskiftning og renovering**	
B4-B5a	Utskiftning - materialer	55561,85
B4-B5b	Utskiftning - transport	229,09
B4-B5b-leg2	Utskiftning - transport	
B4-B5c	Utskiftning - avfall	
Totalt [kg CO_2e]		**583663,73**
Totalt per BTA m2/60 år		**284,30**
Totalt per BTA m2/år		**4,74**

Figur 2 viser det totale utlippet, delt inn i de ulike livssyklusstadiene. Det er tydelig at hovedutslippsposten ligger på stadiene A1-A3 som tilsvarer materialenes produksjonslinje. Dernest kommer A5 som inkluderer kapp og svinn, samt B4-B5 utskiftning av materialer grunnet utgått levetid.



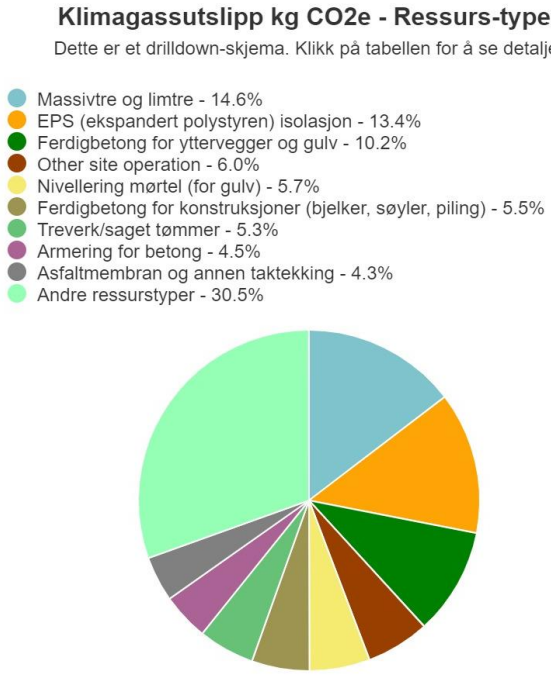
Figur 2. Samlet klimagassutslipp i kg CO_2-ekv for elementer og faser i livssyklusen

Figur 3 viser hvordan utslippspostene er fordelt på de ulike bygningselementene i bygget. De tre største utslippspostene er kategori 216 Direkte fundamentering, 26 Yttertak og 25 Dekker. Vi ser at totalt er bygningsdelene i hovedkategori 21 en stor utslippspost.



Figur 3. Samlet klimagassutslipp i kg CO_2-ekv fordelt mellom elementer

Av Figur 4, fremkommer materialfordelingen som følge av utslippene. Isolasjon, betong og tre-verk kommer ut som materialene med sørst bidrag til klimagassutslippet.



Figur 4. Materialfordeling knyttet til utslipp

3.2 Klimagassbudsjett for prosjektert bygg i forprosjekt med 50 års beregningsperiode

For generert klimagassbudsjett basert på samme informasjonsgrunnlag, havner det totale utslippet på 583063,97 kg CO_2-ekv. Berenget for perioden, havner det på 284,01 kg CO_2-ekv/m^2 BTA for 50 år, gitt av Tabell 4. Dette gjelder for bygningsdelene 21-26 og 28 og for fasene A1-A5, B2-B5.

Tabell 4. Totale utslippstall, resultat av beregnet klimagassbudsjett for 50 år

Avsnitt	Resultatkategori	Klimagassutslipp kg CO_2e
A1-A3	**Byggematerialer**	434227,39
A4	**Transport til byggeplassen**	
A4	Transport til byggeplassen	12321,8
A4-leg2	Transport til byggeplassen - leg 2	
A5	**Byggeplass**	
A5a	Byggeplass drift & byggeplass avfallshåndtering	38085,74
A5b	Byggeplass avfallstransport	
A5c	Byggeplass - kapp og svinn - materialer	39251,24
A5d	Byggeplass - kapp og svinn - transport	859,84
A5d - leg 2	Byggeplass - kapp og svinn - transport	
A5e	Byggeplass - kapp og svinn - avfall	3126,78
A5m-waste	Byggeplass - materialbruk på stedet - avfall	
B1	**Bruksfase**	
B1-a	Årlige lekkasjer av kjølemiddel	
B1-b	Tap av kuldemedium, utskifting av utstyr	
B1-c	Tap av kuldemedium, utstyr endt levetid	
B1-d	Karbonisering	
B1-e	Vegetasjonuttak av karbon	
B2	**Vedlikehold**	
B3	**Reparasjon**	0
B4-B5	**Utskiftning og renovering**	
B4-B5a	Utskiftning - materialer	54965,54
B4-B5b	Utskiftning - transport	225,64
B4-B5b-leg2	Utskiftning - transport	
B4-B5c	Utskiftning - avfall	
Totalt [kg CO_2e]		**583063,97**
Totalt per BTA m2/60 år		**284,01**
Totalt per BTA m2/år		**5,68**

3.3 Forskjell mellom beregningsperiodene for klimagassutslippet

Forskjellene i klimagassutslippene for de to beregningsperiodene, er tilnærmet like oppgitt i tabellene, Tabell 3 og Tabell 4. Derimot er det beregningsperioden som utgjør forskjellen. Endres beregningsperioden fra 50 til 60 år, reduseres utslippet med 17% per år, grunnet antall år det totale utslippet fordeles på.

Tabell 5. Forskjell i klimagassutslippene

Prosentfordeling	Utslippstall [BRA m2/år]	Utslippstall [BTA m2/x år]	x = Beregningsperiode [år]
83 %	4,74	284,30	60
100 %	5,68	284,01	50

4. OPPSUMMERING

Det er i denne rapporten utarbeidet et klimagassbudsjett for prosjektert bygg i forprosjekt for Søndre Borgen Barnehage. Klimagassberegningen er utarbeidet iht. NS 3720:2018 Metodikk for klimagassberegning for bygninger. Det er dette klimagassbudsjettet som skal benyttes for å måle klimagassregnskapet for prosjektert bygg i detaljprosjektfasen for å vise samsvar med definert målsetning for klimagassreduksjoner.

Det totale utslippet for dette klimabudsjettet ligger på 284,30 kg CO_2ekv/BTA m^2 for 60 år. Det totale utslippet gjeldende for beregningen gjort for 50 år, ligger på 284,01 kg CO_2ekv/BTA m^2. Fordi beregningsperioden økes med 10 år, vil også utslippstallet per år reduseres med 17%, slik gitt av Tabell 5. Derimot er ikke dette et tall som representerer en besparelse, da de totale utslippene er tilnærmet det samme.

Det totale utslippstallet vurderes uansett som en ambisiøs, men realistisk målsetning. Klimagassbudsjettet viser et målbart klimagassutslipp for Søndre Borgen Barnehage, som er mulig å ta med videre i prosjekteringen. Klimagassbudsjettet for bygget vil ligge som et førende krav i prosjektets miljøoppfølgingsplan og dermed også som en del av konkurransgrunnlaget for kontrahering av totalentreprisen. Det skal i videre faser utføres klimagassberegninger som viser at prosjektet holder seg innenfor den utslippsrammen som er satt i denne rapporten.

5. VEIEN VIDERE

Klimagassberegningen er basert på mengdeuttak fra modellene til ARK[10][11][12] og RIB[13] under forprosjektfasen. Det betyr at bl.a. materialvalg og materialermengder kommer til å detaljeres og at klimagassberegningen derfor bør oppdateres i senere fase, slik det er planlagt å gjøre i dette prosjektet i henhold til MOP. Det er anbefalt å utarbeide klimagassberegningene for detaljprosjektert bygg og ferdig bygget.

Noen tiltak som kan vurderes i senere faser:

- Valg av betong med lavere klimagassutlsipp, lavkarbonbetong ekstrem i stedet for lavkarbonklasse A.
- Valg av isolasjon med lavere utslippsfaktor.
- Vurdere isolasjonstykkelse nødvendig for å tilfredsstille U-verdi for bygget, men som samtidig kan redusere klimagassutslippet.
- Vurdere tykkelse og materialvalg for de største utslippspostene i dette klimagassbudsjettet.
- Alternativsanalyser for akustikkkplater for å sikre god produktutvelgelse i tråd med MOP.
- God planlegging og avtaler for å sikre reduksjon av kapp og svinn f.eks. for isolasjon, treverk, og betong.
- Velge lokale materialer produsert i Norge og helst i nærområdet.
- Ombruk av bygningsmaterialer fra Rehub.no eller bygg som skal rives i området.

[10] «Liste dører.xlsx» og «Liste vinduer.xlsx» sendt på mail og lastet ned 25.10.2022
[11] «Materialer i modell_utsendelse.xlsx» sendt på mail og lastet ned 10.10.2022
[12] Oppdatering himlingsplater, mailkorrespondanse 14.11.2022
[13] «SBB_RIB_UTKAST 12.10.22.ifc» send på mail og lastet ned 12.10.2022

DEL 2 – ALTERNATIVSVURDERING AKUSTIKKONSEPT

6. INNLEDNING

I det følgende legges det frem to ulike akustikkonsepter som alternativsvurderes. Hensikten med dette er å vurdere to ulike alternativer opp mot hverandre for å vise til fordeler og ulemper med hvert av disse og danne et beslutningsgrunnlag for hvilken løsning som skal prosjekteres.

7. FORUTSETNINGER

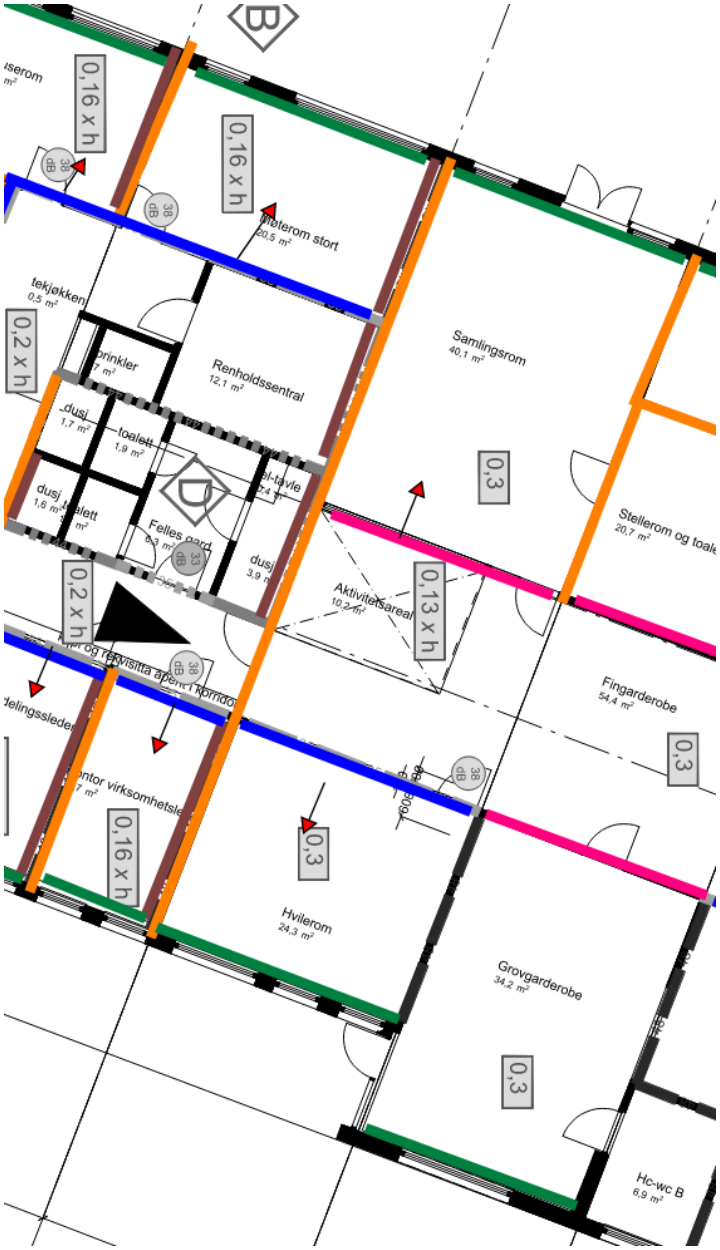
Forutsetninger med systemgrenser følger fasene nevnt i kapittel 2.1 og Tabell 1. Oversendte akustikkonsepter fra RIAku[14] vises i Figur 7, beregnet levetid er 60 år. Alternativsvurderingen gjøres mellom to akustikkonsepter, hvor alternativ 1 innebærer veggabsorbenter av glassull montert utenpå ordinær platekledning. Alternativ 2 innebærer montering av perforerte finerplater som en erstatning for platekledningen, en intergrert akustikkløsning. Begge løsningene har levetid som bygningen, 60 år.

Samlingsrom 40,1 m2				
Ingen lydkrav	høyde bredde lengde	2,94 5,36 7,5	vindu 1 vindu 2 vindu 3	2,39 4,3737 1,384
Alternativ 1				
Med vanlig veggasborbent	**areal**	**Produkt**	**lenke**	pris
Vanlig yttervegg *(markert i grønt)*	7,6107	Glassfiberforsterket gipsplate	https://www.siniat.no/nb-no/produkter/produkter/gipsplater/gkb-scan-125mm/	26,39 m2
Vanlig dørvegg (markert i rosa)	likt	50 mm trestender, 50 mm isolasjon, 2 lag gips		
Massivtrevegg (markert med oransje)	likt			
Veggabsorbenter	12,06	Ecophon master A , 33 plater 0,6m*0,6 m	https://www.ecophon.com/en/products/wall-applications/akusto/akusto-one/	425 kr per plate
Alternativ 2				
Med perforert plate	**areal**	**Produkt**	**lenke**	**pris**
Vanlig yttervegg (markert i grønt)	7,6107 7,6107	perforert plate akusitkkduk	Plywood - Furu (moelven.com) Molton dekorduk, 3mtr br.160gr, sort, løpemtr. brannsikker (Produktdetaljer) [Contribo as] (av1shop.no)	195 kr for 1250mmx1250 mm 232 kr for 3m x 1m
Vanlig dørvegg (markert i rosa)	13,758 13,758	50 mm trestender, 50 mm isolasjon, 2 lag gips perforert plate akusitkkduk	Plywood - Furu (moelven.com) Molton dekorduk, 3mtr br.160gr, sort, løpemtr. brannsikker (Produktdetaljer) [Contribo as] (av1shop.no)	195 kr for 1250mmx1250 mm 232 kr for 3m x 1m
Massivtrevegg *(markert med oransje)*	likt			

Figur 5. Inputdata akustikkonsepter

[14] «SSBH sammenligning veggarbsorbenter.xlsx» sendt på mail og lastet ned 03.11.2022

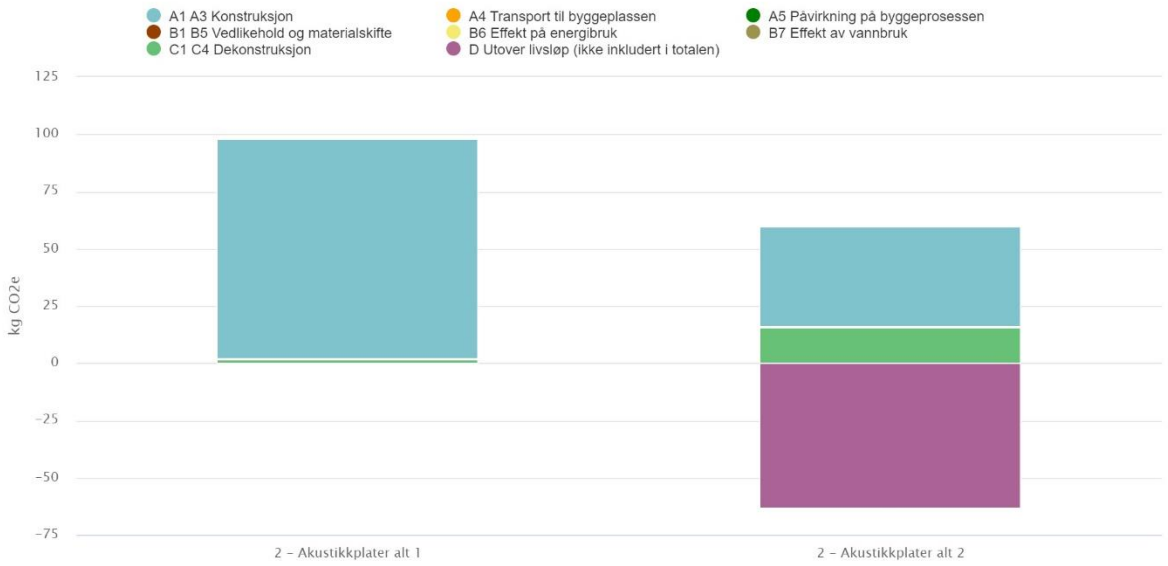
Beregningene er utført for et rom i barnehagen, Samlingsrom, se Figur 6.



Figur 6. Bilde av Samlingsrom benyttet i alternativsanalysen

8. RESULTATER

Av resultatene, viser Figur 7 en visuell fremstilling av utslipsstallene for alternativsvurderingen. Sammenlignet med alternativ 1, kommer alternativ 2 ut som et bedre alternativ, basert på klimagassutslipp. Alternativ 2 har det laveste klimagassutslippet, tross høyere materialmengder, ref. mengder lest ut fra Figur 5. Samlet utslippstall for elementene innenfor de to alternativene vises i Vedlegg B.



Figur 7. Sammenstilte resultater av alternativ 1 og alternativ 2

Figur 8 og 9 viser de ulike utslippene for de to alternativene, fordelt inn i faser. Alternativ 2 viser «negative utslipp» for fase D, som betyr at det er ansett et ombrukspotensiale for materialene. Dette kan skyldes materialtypen til de to alternativene og dertilhørende potensial for ombruk senere. Denne verdien er derimot ikke inkludert i det totale utslippet og påvirker ikke resultatene med fratrekk.

Akustikkplater alt 1 - LCA for bygningselementer (BREEAM SE/NOR) BREEAM Grunnleggende prosjektinformasjon

Resultater

Bygningselementbeskrivelse

Svar
Samlingsrom, 40,1 m2

Resultater for livssyklusvurdering av bygningselementer

	Resultatkategori	Klimagassutslipp kg CO_2e	Forsuring kg SO_2e	Eutrofiering kg PO_4e	Ozonreduksjonspotensial kg CFC11e	Formasjon av ozon i lavere atmosfære kg Ethenee	
A1 A3	Konstruksjon	9,63E1	4,94E−1	8,85E−2	7,99E−6	4,7E−2	Detaljer
A4	Transport til byggeplassen	3,27E−1	1,51E−3	3,28E−4	6,47E−8	1,85E−5	Detaljer
A5	Påvirkning på byggeprosessen						Skjul tomme
B1 B5	Vedlikehold og materialskifte						Skjul tomme
B6	Påvirkning på energibruk						Skjul tomme
B7	Påvirkning på vannbruk						Skjul tomme
C1 C4	Dekonstruksjon	1,65E0	1,02E−2	1,48E−3	2,55E−11	9,92E−4	Detaljer
D	Utover livsløp (ikke inkludert i totalen)						Skjul tomme
	Total	**9,83E1**	**5,06E−1**	**9,03E−2**	**8,05E−6**	**4,8E−2**	

Figur 8. Resultater alternativ 1

Akustikkplater alt 2 - LCA for bygningselementer (BREEAM SE/NOR) BREEAM Grunnleggende prosjektinformasjon

Resultater

Bygningselementbeskrivelse

Svar
Samlingsrom 40,1 m2

Resultater for livssyklusvurdering av bygningselementer

	Resultatkategori	Klimagassutslipp kg CO_2e	Forsuring kg SO_2e	Eutrofiering kg PO_4e	Ozonreduksjonspotensial kg CFC11e	Formasjon av ozon i lavere atmosfære kg Ethenee	
A1 A3	Konstruksjon	4,33E1	2,95E−1	5,24E−2	1,16E−6	4,05E−2	Detaljer
A4	Transport til byggeplassen	6,3E−1	2,9E−3	6,32E−4	1,24E−7	3,55E−5	Detaljer
A5	Påvirkning på byggeprosessen						Skjul tomme
B1 B5	Vedlikehold og materialskifte						Skjul tomme
B6	Påvirkning på energibruk						Skjul tomme
B7	Påvirkning på vannbruk						Skjul tomme
C1 C4	Dekonstruksjon	1,58E1	2,15E−2	4,72E−3	2,81E−9	1,78E−3	Detaljer
D	Utover livsløp (ikke inkludert i totalen)	−6,32E1	−6,72E−2	−1,07E−2	−1,1E−10	−7,1E−3	Detaljer
	Total	**5,97E1**	**3,2E−1**	**5,77E−2**	**1,29E−6**	**4,23E−2**	

Figur 9. Resultater alternativ 2

Figur 10 viser sammenligningen mellom alternativ 1 og 2. Alternativ 2 viser et klimagassutslipp 39% lavere enn klimagassutslippet for alternativ 1. Ved å lese av utslippspostene fordelt inn i faser, ser vi produksjonslinjen til alternativ 2 har et 55% lavere utslipp enn alternativ 1, men hvor derimot de øvrige postene, fase A4, C1 og C4, slipper ut mer enn ved alternativ 1.

Akustikkplater alt 2 - LCA for bygningselementer (BREEAM SE/NOR) BREEAM Grunnleggende prosjektinformasjon

Resultater

Bygningselementbeskrivelse

Svar
Samlingsrom 40,1 m2

Resultater for livssyklusvurdering av bygningselementer

	Resultatkategori	Klimagassutslipp kg CO_2e	Forsuring kg SO_2e	Eutrofiering kg PO_4e	Ozonreduksjonspotensial kg CFC11e	Formasjon av ozon i lavere atmosfære kg Ethenee	
A1 A3	Konstruksjon	4,33E1 | −55 %	2,95E−1 | −40 %	5,24E−2 | −41 %	1,16E−6 | −85 %	4,05E−2 | −14 %	Detaljer
A4	Transport til byggeplassen	6,3E−1 | +92 %	2,9E−3 | +92 %	6,32E−4 | +92 %	1,24E−7 | +92 %	3,55E−5 | +92 %	Detaljer
A5	Påvirkning på byggeprosessen						Detaljer
B1 B5	Vedlikehold og materialskifte						Detaljer
B6	Påvirkning på energibruk						Detaljer
B7	Påvirkning på vannbruk						Detaljer
C1 C4	Dekonstruksjon	1,58E1 | +860 %	2,15E−2 | +110 %	4,72E−3 | +220 %	2,81E−9 | +10900 %	1,78E−3 | +79 %	Detaljer
D	Utover livsløp (ikke inkludert i totalen)	−6,32E1 | +100%	−6,72E−2 | +100%	−1,07E−2 | +100%	−1,1E−10 | +100%	−7,1E−3 | +100%	Detaljer
	Total	**5,97E1**	**3,2E−1**	**5,77E−2**	**1,29E−6**	**4,23E−2**	
	Sammenlign samlede resultater med: 2 - Akustikkplater alt 1						
	2 - Akustikkplater alt 1 Total	9,83E1	5,06E−1	9,03E−2	8,05E−6	4,8E−2	
	2 - Akustikkplater alt 2 sammenlignet med 2 - Akustikkplater alt 1	−39 %	−37 %	−36 %	−84 %	−12 %	

Figur 10. Sammenfalte resultater av alternativsvurderingen

9. OPPSUMMERING

Del 2 av denne rapporten presenterer alternativsvurderingen og resultatene fra to ulike akustikk-konsepter. Klimagassberegningen er utarbeidet i henhold til NS 3720:2018 Metodikk for klima-gassberegning for bygninger.

Rapporten viser at alternativ 2, med løsningen om integrerte perforerte finerplater over en akus-tikkduk, viser et lavere klimagassutslipp, på tross av høyere mengde materialer. Det er verdt å merke seg er at det ikke er vurdert estetikk som parameter i denne rapporten, og at det vil kunne påvirke valg. Rapporten vil imidlertid i henhold til MOP kunne brukes som en delt av et be-slutningsgrunnlag når løsning skal velges.

10. REFERANSER

BREEAM-NOR v6.0 for nybygg. Teknisk Manual SD5076NOR.
NS 3451:2022 Bygningsdelstabell og systemkodetabell for bygninger og tilhørende uteområder.
NS 3720:2018 Metode for klimagassberegninger for bygninger.

11. VEDLEGG A

«Rev 03.2023 Søndre Borgen Barnehage - Vedlegg A - Materialer og utslippsfaktorer for klima-gassbudsjett.xlxs»

12. VEDLEGG B

	Project name	Design name	Indicator name
	Søndre Borgen Barnehage Alternativsanalyse	2 - Akustikkplater	LCA for bygningselementer (BREEAM SE/NOR)

Alt. 1

Avsnitt	Ressurs	Brukerinngang	Enhet	Klimagassutslipp kg CO_2e	Ozonreduksjo	Formasjon	Forsuring	Eutrofieri	Spørsmål	Kommentar	Ressurstype
A1 A3	Gypsum plasterboard, 12.5mm, 730 kg/m3, GKB Scan	7,6107	m2	17,21	0,0000011	0,0017	0,031	0,0082	Materialer	Mengde for yttervegg	Vanlig gipsplater
A1 A3	Acoustic ceiling tiles, glass veil faced, 40 mm, 4.37 kg/	12,06	m2	79,1	0,0000069	0,045	0,46	0,08	Materialer	Mengde for; Ecophor	Akustiske isolasjonspa
A4	Gypsum plasterboard, 12.5mm, 730 kg/m3, GKB Scan	7,6107	m2	0,19	0,000000037	0,00001	0,00086	0,00019	Materialer	Mengde for yttervegg	Vanlig gipsplater
A4	Acoustic ceiling tiles, glass veil faced, 40 mm, 4.37 kg/	12,06	m2	0,14	0,000000028	0,000008	0,00065	0,00014	Materialer	Mengde for; Ecophor	Akustiske isolasjonspa
C1 C4	Gypsum plasterboard, 12.5mm, 730 kg/m3, GKB Scan	7,6107	m2	0,94	1,5E-11	0,00056	0,0058	0,00084	Materialer	Mengde for yttervegg	Vanlig gipsplater
C1 C4	Acoustic ceiling tiles, glass veil faced, 40 mm, 4.37 kg/	12,06	m2	0,71	1,1E-11	0,00043	0,0044	0,00064	Materialer	Mengde for; Ecophor	Akustiske isolasjonspa
		59,0121	**m2**	**98,29**	**8,06503E-06**	**0,047708**	**0,50271**	**0,09001**			

Alt. 2

Avsnitt	Ressurs	Brukerinngang	Enhet	Klimagassutslipp kg CO_2e	Ozonreduksjo	Formasjon	Forsuring	Eutrofieri	Spørsmål	Kommentar	Ressurstype
A1 A3	Vänerply plywood av gran, 9-24 mm, 489.7 kg/m3, K20/	7,6107	m2	14,65	0,00000041	0,014	0,1	0,018	Materialer	Yttervegg: Perforert p	Kryssfiner
A1 A3	Filter fabric N2	7,6107	m2	0,75	6,2E-11	0,00035	0,0023	0,00028	Materialer	Yttervegg: Generisk t	Tekstiler og tapet
A1 A3	Vänerply plywood av gran, 9-24 mm, 489.7 kg/m3, K20/	13,7584	m2	26,49	0,00000075	0,025	0,19	0,033	Materialer	For innervegg: Perfor	Kryssfiner
A1 A3	Filter fabric N2	13,7584	m2	1,36	1,1E-10	0,00063	0,0042	0,0005	Materialer	For innervegg: Gener	Tekstiler og tapet
A4	Vänerply plywood av gran, 9-24 mm, 489.7 kg/m3, K20/	7,6107	m2	0,22	0,000000044	0,000013	0,001	0,00022	Materialer	Yttervegg: Perforert p	Kryssfiner
A4	Filter fabric N2	7,6107	m2	0,0016	3,1E-10	8,9E-08	7,3E-06	1,6E-06	Materialer	Yttervegg: Generisk t	Tekstiler og tapet
A4	Vänerply plywood av gran, 9-24 mm, 489.7 kg/m3, K20/	13,7584	m2	0,4	0,000000079	0,000023	0,0019	0,0004	Materialer	For innervegg: Perfor	Kryssfiner
A4	Filter fabric N2	13,7584	m2	0,0029	5,7E-10	1,6E-07	0,000013	2,9E-06	Materialer	For innervegg: Gener	Tekstiler og tapet
C1 C4	Vänerply plywood av gran, 9-24 mm, 489.7 kg/m3, K20/	7,6107	m2	5,61	2,7E-12	0,00063	0,0076	0,0017	Materialer	Yttervegg: Perforert p	Kryssfiner
C1 C4	Filter fabric N2	7,6107	m2	0,016	0,000000001	4,4E-06	0,000031	0,000016	Materialer	Yttervegg: Generisk t	Tekstiler og tapet
C1 C4	Vänerply plywood av gran, 9-24 mm, 489.7 kg/m3, K20/	13,7584	m2	10,15	4,8E-12	0,0011	0,014	0,003	Materialer	For innervegg: Perfor	Kryssfiner
C1 C4	Filter fabric N2	13,7584	m2	0,03	1,8E-09	0,000008	0,000057	0,000028	Materialer	For innervegg: Gener	Tekstiler og tapet
		128,2146	**m2**	**59,6805**	**1,28686E-06**	**0,041759**	**0,321108**	**0,057149**			

Prosentvis	Klimagassutslipp kg CO_2e
100 %	98,29
61 %	59,68

Beregnet til
Asker kommune

Dokument type
Energirapport

Dato
16.01.23

Oppdragsnummer
1350049476-007

Revisjon
01

SØNDRE BORGEN BARNEHAGE
ENERGIRAPPORT



Figur 1 Illustrasjon Søndre Borgen barnehage

SØNDRE BORGEN BARNEHAGE
ENERGIRAPPORT

Oppdragsnavn	**Søndre Borgen barnehage**
Prosjekt nr.	**1350049476-007**
Mottaker	**Asker kommune**
Dokument type	**Energirapport**
Versjon	**01**
Dato	**05.01.23**
Utført av	**Asbjørn Madsstuen**
Kontrollert av	**Stergiani Charisi**
Godkjent av	**Simen Tovmo**
Beskrivelse	**Energirapport**

Rev 1 **Luftet tak med båndtekking/asfalttekking istedenfor kompakt tak**

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
https://no.ramboll.com

Confidential

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
https://no.ramboll.com

Confidential

Rambøll Norge AS
NO 915 251 293 MVA

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.	**Innledning**	**2**
1.1	Beskrivelse av bygningskategori og beregning	2
1.2	Om prosjektet	2
2.	**Krav**	**3**
2.1	Krav til energi iht. TEK17	3
2.2	nZEB	3
2.3	Svanemerke O4	4
3.	**Grunnlag for beregning**	**5**
4.	**Resultater**	**8**
4.1	Evaluering mot forskriftskrav iht. TEK17	8
5.	**Oppsummering**	**11**
Vedlegg	**12**	

1. INNLEDNING

Rambøll Norge AS er engasjert av Asker kommune til å utføre energiberegninger i forprosjektet for Søndre Borgen barnehage. Denne rapporten omfatter energikonseptet for prosjektet, der formålet er å synliggjøre hvordan energikravene i «Forskrift om teknisk krav til byggverk» – TEK17 § 14 kan ivaretas. I tillegg skal bygget tilfredsstille energikrav i Svanemerket iht. O4 og krav til nZEB iht. FutureBuilt.

1.1 Beskrivelse av bygningskategori og beregning

Prosjektet omfatter en barnehage og vurderes under bygningskategorien «Barnehage». Ved utarbeidelse av energikonseptet er det utført energiberegning validert i det dynamiske beregningsprogrammet SIMIEN 6.017. Beregningen er utført med bygget inndelt i én sone ut ifra tekniske installasjoner. Nærmeste klima Drammen er valgt som klimasted men overstyrt til normalisert klimaforhold tilsvarende Oslo-klima ved evaluering mot forskriftskrav i TEK. Dette er iht. NS 3031:2014 'Beregning av bygningers energiytelse, metode og data', og årsaken er at det er ønskelig å sammenligne bygningens energiytelse mot offentlig krav uten å bli påvirket av bruksmønster og klimasted.

Det benyttes standardiserte inndata for internlaster og driftstider, hentet fra NS 3031:2014. Dette gjør at beregningene for evaluering mot offentlige krav ikke vil være representative for bygningens reelle energibruk/-behov.

1.2 Om prosjektet

Prosjektet Søndre Borgen barnehage består av en barnehage illustrert i Figur 2. Bygget er på snaue 2000 m^2 BRA og utføres i to etasjer med bæresystem av massivtre. Yttervegger utføres hovedsakelig i utfyllende bindingsverk av tre med tegl forblending. Skråtak utføres som luftet tak av massivtre takelementer. Bygningskroppen skal tilfredsstille krav fra forskrift om tekniske krav til byggverk, TEK17. Illustrasjon av prosjektet kommer frem i Figur 2



Figur 2 Illustrasjon av prosjektet

2. KRAV

2.1 Krav til energi iht. TEK17

For evaluering mot TEK 17 er det i energiberegningen brukt inputverdier fra NS 3031:2014

§14-2 Krav til energieffektivitet
Iht. TEK 17 skal bygninger "*prosjekteres og utføres slik at det tilrettelegges for forsvarlig energibruk*". For å tilfredsstille kravet om energieffektivitet (§14-2) må det teoretiske totale netto energibehovet for bygningene ikke overstige energirammen oppgitt i §14-2 (1). Bygningskategori barnehage må tilfredsstille kravet til totalt netto energibehov på hhv. 135 kWh/m^2 oppvarmet BRA per år. I tillegg må minimumskrav til energieffektivitet tilfredsstilles.

Iht. §14-2 (6) må yrkesbygninger og boligblokk med sentralt varmeanlegg være utstyrt med formålsdelte energimålere for oppvarming og tappevann. Dette kravet må ivaretas av andre.

§14-3 Minimumskrav til energieffektivitet
Bygningene må tilfredsstille minimumskravene beskrevet i §14-3 (1). Disse kravene sikrer akseptable kvalitet på enkeltkomponenter, samt bygningskroppene. Gjeldende minimumskrav er beskrevet i Tabell 2.

Tabell 1 – Minimumskrav til energieffektivitet

U-verdi yttervegg [W/(m^{2}K)]	**U-verdi tak** [W/(m^{2}K)]	**U-verdi gulv på grunn og mot det fri** [W/(m^{2}K)]	**U-verdi vindu og dør, inkludert karm/ramme** [W/(m^{2}K)]	**Lekkasjetall ved 50 Pa trykkforskjell** [luftveksling pr. time]
≤ 0,22	≤ 0,18	≤ 0,18	≤ 1,2	≤ 1,5

I tillegg skal rør, utstyr og kanaler knyttet til bygningens varme- og distribusjonssystem iht. §14-3 (2) isoleres for å hindre varmetap. Dette kravet må ivaretas av andre prosjekterende.

§14-4 Krav til løsninger for energiforsyning
§14-4 stiller følgende krav til energiforsyning:

(1) Det er ikke tillatt å installere varmeinstallasjon for fossilt brensel
(2) Bygning over 1000 m^2 oppvarmet BRA skal
a. Ha energifleksible varmesystemer, og
b. Tilrettelegges for bruk av lavtemperatur varmeløsning

§14-4 vurderes ikke videre i denne rapporten og RIV eller andre må dokumentere at krav i §14-4

2.2 nZEB

Krav til nær-nullenergi (nZEB) iht. Futurebuilt definisjon
Bygget skal tilfredsstille nZEB – nær nullenergibygg iht. «Futurebuilt kriterier for nær-nullenergi (NZEB) V2.0», 12.05.21). Følgende kravsnivå legges til grunn:

- *Vektet levert energi må være lik eller lavere en tilsvarende bygningskategori som angitt i Tabell 1*

Tabell 1 Kravsnivå ved nZEB.

Bygningskategori	nZEB-nivå. Vektet levert energi [kWh/m²år]
Barnehage	35

- *Levert energi vektes iht. følgende faktorer:*
  - *Direkte el: 1,0*
  - *Biovarme: 0,37*
  - *Fjernvarme: 0,43*
  - *Fjernkjøling: 0,37*
- *Fornybar elektrisitet skal produseres lokalt, dvs. være integrert i bygningsmassen eller på tomten/eiendommen, men energivarer som benyttes til produksjon av fornybar energi på stedet kan være produsert et annet steds (f.eks. biobrensel).*
- *Termisk fornybar energiproduksjon kan skje på eller utenfor tomten. I tilfeller der termisk produksjon skjer utenfor tomta skal virkningsgrader, distribusjonstap og systemtap tas hensyn som beskrevet i NSPEK3031.*
- *Energibruk til drift omfatter alle energiposter gitt i NSPEK3031.Ved beregning av vektet levert energi skal det benyttes standardiserte driftstider iht. NSPEK3031.*
- *Det skal benyttes reelle prosjekterte ventilasjonsluftmengder, mens for internlaster og driftstider benyttes standardiserte verdier iht. NSPEK3031.*
- *For utstyr og varmtvann benyttes det i beregningen normerte verdier iht. NSPEK3031, men endelig energiregnskap (basert på målt energi) korrigeres med faktisk bruk. Alle inndata til energiberegninger skal dokumenteres, og inndatafiler samt resultatfiler skal være en del av leveransen.*
- *Alle energiberegningene skal gjøres med utgangspunkt i statistiske klimadata for stedet eller nærmeste målestasjon («normalår»). Klimadata dokumenteres med kilde.*
- *Det er krav til måling og etterprøving av energibruken til drift av byggene. Bygget instrumenteres for energimåling iht. formålsdeling i NS 3031:2014*
- *Det er krav om tetthetsprøving og termografisk undersøkelse for å bekrefte beregningsforutsetninger mht. luftlekkasjer og varmeisolering av klimaskall.*
- *Bygget skal også tilfredsstille minstekrav til beregnet maksimalt elektrisk effektbehov ved dimensjonerende vinterforhold (DUTv). Dette effektbehovet skal beregnes iht. til prNS3032:2021. Kravsnivå som legges til grunn vises i* Tabell 2

Tabell 2 Kravsnivå til elektrisk effektbehov ved nZEB

Bygningskategori	Maksimalt elektrisk effektbehov [W/m²]
Barnehage	55

Kravsnivå til elektrisk effektbehov vurderes ikke den rapporten og ivaretas av RIE.

2.3 Svanemerke O4

Nordisk Miljømerking stiller krav til byggets energiforbruk i punkt O4. Maksimalt totalt netto energibehov for å ivareta energikrav i svanemerket er oppgitt i Tabell 3:

Tabell 3 Totalt netto energibehov for å ivareta energikrav til Svanemerket

Bygningskategori	Totalt netto energibehov for å ivareta energikrav i svanemerket [kWh/m² BRA per år]
Barnehage	114,8

Energiberegningen skal utføres i samsvar med NS 3031:2014.

3. GRUNNLAG FOR BEREGNING

Beregninger og simuleringer er utført i henhold til bygningskategori «Barnehage». For evaluering mot TEK17, er standardverdier hentet fra tillegg A og B i NS 3031:2014. Alle lengder og arealer er oppmålt fra arkitektens tegninger og IFC-modellen levert fra oppdragsgiver 12.09.2022. Deretter ble grunnlaget oppdatert iht. arkitektens tegninger og IFC-modell fra 21.11.2022. I tillegg til standardiserte inndata for interlaster, driftstider og klimadata, legges det inn en mengde prosjektspesifikke verdier. Inndata som omfatter varme- og luftlekkasjetap gjennom konstruksjonsdeler, samt ytelser til ventilasjonsaggregat er presentert under. Øvrige inndata er presentert i Vedlegg.

U-verdier

Forutsatte varmegjennomgangskoeffisienter (U-verdier) for de forskjellige bygningselementene er presentert i Tabell 4. Oppgitt deklarert varmekonduktivitet, λ_D, er maksimumsverdi som kan velges for å oppnå beskrevet U-verdi.

Tabell 4 Varmegjennomgangskoeffisienter for fullt oppvarmede arealer

Bygningskomponent	U-verdi [W/m²K]	Referanse
Oppvarmet areal		
Yttervegg – Bindingsverk	0,18	300 mm mineralull, λ_D = 0,037 W/mK, 48mm stender
Yttervegg – Massivtre	0,21	150 mm kontinuerlig isolasjon, λ_D = 0,035 W/mK
Tak	0,12	Luftet skrått tak, 250 mm kontinuerlig isolasjon mineralull, λ_D = 0,035 W/mK, 210-240 mm massivtredekke Alternativt 250 mm påført isolasjon, λ_D = 0,032 W/mK, 210-240 mm massivtredekke, 9% treandel
Takterrasse	0,12	Kompakt tak, 250 mm trykkfast kontinuerlig isolasjon i snitt, λ_D = 0,035 W/mK, 210-240mm massivtredekke
Gulv på grunnen*	0,10*	250 mm EPS/XPS, λ_D = 0,038 W/mK
Gulv mot friluft	0,14	Dekke av massivtre, 200 mm kontinuerlig isolasjon, λ_D = 0,037 W/mK
Andre verdier		
Vinduer/Dører	0,80**	U-verdi er gjennomsnittlig for alle dører inkludert karm og rammer. Må dokumenteres av leverandør.
Normalisert kuldebroverdi	0,05	Bæresystem av massivtre iht. Tabell A.4 – NS3031:2014
Lekkasjetall	0,60	Trykktest gjennomføres i utførelsesfasen iht. NS_EN ISO 9972:2015 for dokumentasjon på oppfyllelse av konseptkrav

*ekvivalent verdi som inkluderer varmemotstand til grunnen

**gjennomsnittlig verdi inkludert karm og ramme

De viktigste inndata for bygningen er presentert i Tabell 5. Øvrige inndata er oppsummert i vedlegg.

Tabell 5 Inndata

	Søndre Borgen barnehage
Oppvarmet BRA [m^2]	1906
Oppvarmet volum [m^3]	6268

Ventilasjon og oppvarming

For evaluering mot TEK17 er det forutsatt balansert ventilasjon med VAV og ventilasjonsanlegget er utstyrt med vannbårent varmebatteri. Det benyttes minste veiledende luftmengder iht. Tabell B.1 i NS 3031:2014 for evaluering mot energikravet i TEK17.

For oppvarming er det lagt til grunn et vannbårent distribusjonsanlegg.

Det er lagt til grunn lokal kjøling med maks levert effekt på 25W/m^2 iht. tilbakemelding fra RIV.

Tabell 6 Ventilasjonsdata for evaluering mot forskriftskrav i TEK 17

	Søndre Borgen barnehage	Referanse
Luftmengde (driftstid maks/driftstid min./utenfor driftstid) [m^3/h m^2]	12/8/3	Ith. Tabell B.1 og Tabell A.6 i NS 3031:2014
SFP-faktor (driftstid/utenfor driftstid) [kW/(m3/s)]	1,2/1,2	Angitt av RIV
Varmegjenvinner [%]	85	Angitt av RIV
Varmebatteri [W/m2]	30	Angitt av RIV
Lokal kjøling [W/m2]	25	Angitt av RIV

Internlaster

Ved evaluering mot TEK17 og Svanemerke benyttes normative verdier gitt av NS 3031:2014 for driftstid, effekt og varmetilskudd fra belysning, teknisk utstyr, tappevann og personer.

For evaluering mot nZEB benyttes normative verdier iht. NSPEK 3031:2021 for driftstider, teknisk utstyr, tappevann og personer. For effekt og varmetilskudd fra belysning er det lagt til grunn standardisert verdi iht. Passivhus i NS 3701:2012 etter tilbakemelding fra RIE.

Tabell 7 Internlaster for evaluering mot nZEB

	W/m^2	Referanser
Belysning (driftstid/utenfor driftstid)	5,0/0,5	Iht. tabell 8 i NS 3701:2012
Teknisk utstyr (driftstid/utenfor driftstid)	1,8/0,2	Iht. tabell A.3 i NSPEK 3031:2021
Tappevann	1,7	Iht. tabell A.2 i NSPEK 3031:2021
Personer (driftstid/utenfor driftstid)	6,2/0,0	Iht. tabell A.5 i NSPEK 3031:2021

G-faktor i glass og solskjerming

For glass i vinduer og vindusdører er det forutsatt gjennomsnittlig g-faktor på 0,50.

I beregninger er det lagt til grunn at vinduer og glassfasader på de solutsatte Øst-, Sør- og Vestvendte fasadene utføres med variabel utvendig solskjerming i form av utvendig screens med automatisk styring. Samlet g-faktor for glass+screen er forutsatt på 0,10. Denne verdien må dokumenteres av leverandøren.

Ivaretakelse av krav til termisk inneklima er ikke vurdert i dette notatet og må dokumenteres av ARK/RIV.

Energiforsyning

Tabell 8 presenterer dekningsgrad for energiforsyning fra elektrisitet og varmepumpe som er lagt til grunn i beregningen. Tabell 9 presenterer systemvirkningsgrader for de forskjellige energikildene.

Tabell 8 Kilder til energiforsyning

	Søndre Borgen Barnehage		
	Elektrisitet	**Varmepumpe**	**Referanse**
Romoppvarming	-	100%	Angitt av RIV
Oppvarming av tappevann	-	100%	Angitt av RIV
Varmebatteri ventilasjon	-	100%	Angitt av RIV
Kjølebatteri ventilasjon	-	-	Angitt av RIV
Lokalkjøling	-	100%	Angitt av RIV
El. spesifikt energibehov	100%	-	Angitt av RIV

Tabell 9 Systemvirkningsgrad til kilder til energiforsyning

	Søndre Borgen Barnehage		
	Elektrisitet	**Varmepumpe**	
Systemvirkningsgrad romoppvarming	-	2,59	Angitt av RIV
Systemvirkningsgrad varmtvann	-	3,00	Angitt av RIV
Systemvirkningsgrad varmebatterier	-	2,76	Angitt av RIV
Gjennomsnittlig kjølefaktor romkjøling	-	2,50	Angitt av RIV

4. RESULTATER

Resultatene i tabellene under er hentet fra energiberegningen i SIMIEN. Grønn farge betyr at alt er i henhold til kravene i TEK17, rød farge tilsier at enkeltkravet ikke tilfredsstilles.

4.1 Evaluering mot forskriftskrav iht. TEK17

For å evaluere prosjektet mot forskriftskrav i TEK17 er det utført en energirammeberegning i SIMIEN. Iht. energirammekrav i TEK17 skal maksimum energibehov ikke overstige 135,0 kWh/m^2 årlig for barnehage.

RIV må dokumentere at:

- §14-2 (6) kravet om formålsdelte energimålere er oppfylt.
- §14-3 (2) rør, utstyr og kanaler knyttet til bygningens varme- og distribusjonssystem isoleres for å hindre varmetap.
- §14-4 Krav til løsninger for energiforsyning er ivaretatt.

Teoretisk beregnet totalt netto energibehov på 99,2 kWh/m^2 for Søndre Borge Barnehage i Figur 3 viser at kravet i TEK 17 § 14-2 (1) er innfridd. Figur 4 viser at tiltaket også tilfredsstiller minimumskravene gitt i § 14-3. Krav til energiforsyning i § 14-4 (1) forutsettes ivaretatt iht. opplyst informasjon i Tabell 8.

Evaluering mot forskriftskrav ved bruk av SIMIEN viser at Søndre Borgen Barnehagen oppfylles krav for energiramme og minstekrav. Dermed vil tiltaket totalt sett tilfredsstille kravene i TEK 17 mht. energi (Figur 5).

Energiramme (§14-2 (1), samlet netto energibehov)	
Beskrivelse	Verdi
1a Beregnet energibehov romoppvarming	23,3 kWh/m²
1b Beregnet energibehov ventilasjonsvarme (varmebatterier)	11,7 kWh/m²
2 Beregnet energibehov varmtvann (tappevann)	10,0 kWh/m²
3a Beregnet energibehov vifter	14,0 kWh/m²
3b Beregnet energibehov pumper	2,7 kWh/m²
4 Beregnet energibehov belysning	20,9 kWh/m²
5 Beregnet energibehov teknisk utstyr	5,2 kWh/m²
6a Beregnet energibehov romkjøling	11,4 kWh/m²
6b Beregnet energibehov ventilasjonskjøling (kjølebatterier)	0,0 kWh/m²
Totalt beregnet energibehov	99,2 kWh/m²
Forskriftskrav netto energibehov	135,0 kWh/m²

Figur 3 - Evaluering mot energirammekrav i TEK17 §14-2 (1).

Minstekrav (§14-3)		
Beskrivelse	Verdi	Krav
U-verdi yttervegger [W/m²K]	0,19	0,22
U-verdi tak [W/m²K]	0,12	0,18
U-verdi gulv mot grunn og mot det fri [W/m²K]	0,10	0,18
U-verdi glass/vinduer/dører [W/m²K]	0,8	1,2
Lekkasjetall (lufttetthet ved 50 Pa trykkforskjell) [luftvekslinger pr time]	0,6	1,5

Figur 4 –Evaluering mot minstekrav i TEK17 §14-3.

Resultater av evalueringen	
Evaluering av	Beskrivelse
Energiramme	Bygningen tilfredsstiller energirammen ihht. §14-2 (1)
Minstekrav	Bygningen tilfredsstiller minstekravene i §14-3
Luftmengder ventilasjon	Luftmengdene tilfredsstiller minstekrav gitt i NS3031:2014 (tabell A.6)
Energiforsyning	Fossilt brensel benyttes ikke i oppvarmingsanlegget (§14-4)
Samlet evaluering	Bygningen tilfredsstiller byggeforskriftenes energikrav

Figur 5 – Oppsummering av evaluering mot energikrav i TEK17.

4.2 Reelt energibudsjett

§ 14-2 (5) stiller krav til at det skal utarbeides et energibudsjett basert på reelle verdier for prosjektet.

Iht. energikrav skal det for yrkesbygg også beregnes energibudsjett med reelle verdier, i tillegg til beregning med normerte verdier. Målet er å gi byggeier og bruker et anslag for forventet energibruk. Energibudsjettet skal beregnes iht. NS 3031:2014, men med spesifikke verdier som gjelder for den konkrete bygningen. Som minimum benyttes reelle verdier for:

- Lokale klimadata
- Skjerming av bygningen
- Innetemperatur
- Driftstider
- Kjøling
- Ventilasjonsluftmengder i og utenfor driftstid
- Energibehov for varmt tappevann
- Varmetilskudd fra belysning, utstyr og personer

Ettersom det på nåværende tidspunkt ikke er tilstrekkelig informasjon om bygget er det ikke sett som hensiktsmessig å sette opp en fullstendig beregning. Foreløpig legges energibudsjett med standardiserte verdier med, men der lokalt klima for Drammen er hensyntatt (Figur 6). Det må gjøres en revisjon av konseptet der reell beregning er inkludert når tilstrekkelig underlag er tilgjengelig mot slutten av byggefasen

Energibudsjett		
Energipost	Energibehov	Spesifikt energibehov
1a Romoppvarming	46975 kWh	24,6 kWh/m²
1b Ventilasjonsvarme (varmebatterier)	20303 kWh	10,7 kWh/m²
2 Varmtvann (tappevann)	20295 kWh	10,6 kWh/m²
3a Vifter	26281 kWh	13,8 kWh/m²
3b Pumper	4341 kWh	2,3 kWh/m²
4 Belysning	28348 kWh	14,9 kWh/m²
5 Teknisk utstyr	10347 kWh	5,4 kWh/m²
6a Romkjøling	12566 kWh	6,6 kWh/m²
6b Ventilasjonskjøling (kjølebatterier)	0 kWh	0,0 kWh/m²
Totalt netto energibehov, sum 1-6	169454 kWh	88,9 kWh/m²

Figur 6 Reelt energibudsjett

4.3 Energikrav i svanemerkeordningen

For å kontrollere prosjektet mot energikravet i Svanemerkeordningen ble det teoretiske beregnede totale netto energibehovet for barnehagen sammenlignet med 85 % av energirammekravet fra TEK

17. Fra resultatene presentert i Tabell 10 kan det konkluderes at prosjektet tilfredsstiller energikravet i Svanemerkeordningen.

Tabell 10 Energibehov i prosjektert bygg vurdert mot Svanekrav.

Bygg	Svanekrav [kWh/m²]	Prosjektert bygg [kWh/m²]	Konklusjon
Barnehage	114,8	99,2	OK

4.4 Evaluering mot nZEB

For å evaluere at kravet til nZEB i prosekt er oppfylt, er det utført regnearksberegning hvor systemvirkningsgrader til energiforsyninger, vektingsfaktorer og estimert energiproduksjon fra solceller er medtatt.

Beregningen viser at kravet til lavere eller lik 35 kWh/m^2 er tilfredsstilt med produksjon på 49 422 kWh (Tabell 10). Beregningen viser vektet levert energi på 55,9 kWh/m^2

Det er hensyntatt strømproduksjon på 41 659 kWh fra solceller iht. tilbakemelding fra RIE.

Tabell 11 Energibehov i prosjektert bygg vurdert mot nZEB

Post	Energibehov	Energiforsyning		Systemvirkingsgrad		Levert energi [kWh]	Levert energi [kWh/m2]
		EL	VP	EL	VP		
Romoppvarming	46975	-	100%		2,59	18137,1	9,5
Ventilasjon	20303	-	100%		2,76	7356,2	3,9
Varmtvann	20295	-	100%		3,00	6765,0	3,5
Vifter	26281	100%	-	1,00		26281,0	13,8
Pumper	4341	100%	-	1,00		4341,0	2,3
Lys	28348	100%	-	1,00		28348,0	14,9
Utstyr	10347	100%	-	1,00		10347,0	5,4
Kjøling	12566	-	100%		2,50	5026,4	2,6
					SUM	106601,6	55,9
Usikkerhets margin pga. tidlig stadium						9530	5
nZEB-nivå						66710	35
Nødvendig strømproduksjon						49422	25,9
Energiproduksjon solceller						41659	**21,9**
nZEB IKKE OK							

5. OPPSUMMERING

Inndata som er lagt til grunn for våre beregninger konkluderer med at Søndre Borgen barnehage oppfyller energikravene i TEK17, samt svanemerket tilsvarende 85% av energirammekravet. Foreløpig oppnår ikke bygget nZEB-nivå iht. FutureBuilt sine kriteria og meg nåværende energiproduksjon fra solceller på eget bygg/tomt.

Vær oppmerksom på at dette energibehovet kun er en teknisk parameter for sammenligning mot energirammen i TEK17, og ikke det samme som bygningens virkelige energibehov.

Resultatene gjelder med forutsetninger som er lagt til grunn og presenteres i denne rapporten. Hvis forutsetningene for energiberegningene endres, må det gjennomføres en ny energiberegning for å dokumentere at energikravene i TEK17, samt andre gjeldene krav, er oppfylt.

VEDLEGG

Inndata

Dokumentasjon av sentrale inndata (1)		
Beskrivelse	Verdi	Dokumentasjon
Areal yttervegger [m²]:	658	
Areal tak [m²]:	1151	
Areal gulv [m²]:	1077	
Areal vinduer og ytterdører [m²]:	331	
Oppvarmet bruksareal (BRA) [m²]:	1906	
Oppvarmet luftvolum [m³]:	6268	
U-verdi yttervegger [W/m²K]	0,19	
U-verdi tak [W/m²K]	0,12	
U-verdi gulv [W/m²K]	0,10	
U-verdi vinduer og ytterdører [W/m²K]	0,82	
Areal vinduer og dører delt på bruksareal [%]	17,4	
Normalisert kuldebroverdi [W/m²K]:	0,05	
Normalisert varmekapasitet [Wh/m²K]	43	
Lekkasjetall (n50) [1/h]:	0,60	
Temperaturvirkningsgr. varmegjenvinner [%]:	85	

Dokumentasjon av sentrale inndata (2)		
Beskrivelse	Verdi	Dokumentasjon
Estimert virkningsgrad gjenvinner justert for frostsikring [%]:	84,9	
Spesifikk vifteeffekt (SFP) [kW/m³/s]:	1,20	
Luftmengde i driftstiden [m³/hm²]	9,01	
Luftmengde utenfor driftstiden [m³/hm²]	3,00	
Systemvirkningsgrad oppvarmingsanlegg:	2,72	
Installert effekt romoppv. og varmebatt. [W/m²]:	60	
Settpunkttemperatur for romoppvarming [°C]	19,8	
Systemeffektfaktor kjøling:	2,50	
Settpunkttemperatur for romkjøling [°C]	22,0	
Installert effekt romkjøling og kjølebatt. [W/m²]:	25	
Spesifikk pumpeeffekt romoppvarming [kW/(l/s)]:	0,50	
Spesifikk pumpeeffekt romkjøling [kW/(l/s)]:	0,60	
Spesifikk pumpeeffekt varmebatteri [kW/(l/s)]:	0,50	
Spesifikk pumpeeffekt kjølebatteri [kW/(l/s)]:	0,00	
Driftstid oppvarming (timer)	10,0	

Dokumentasjon av sentrale inndata (3)		
Beskrivelse	Verdi	Dokumentasjon
Driftstid kjøling (timer)	24,0	
Driftstid ventilasjon (timer)	10,0	
Driftstid belysning (timer)	10,0	
Driftstid utstyr (timer)	10,0	
Oppholdstid personer (timer)	10,0	
Effektbehov belysning i driftstiden [W/m²]	8,00	
Varmetilskudd belysning i driftstiden [W/m²]	8,00	
Effektbehov utstyr i driftstiden [W/m²]	2,00	
Varmetilskudd utstyr i driftstiden [W/m²]	2,00	
Effektbehov varmtvann på driftsdager [W/m²]	1,60	
Varmetilskudd varmtvann i driftstiden [W/m²]	0,00	
Varmetilskudd personer i oppholdstiden [W/m²]	6,00	
Total solfaktor for vindu og solskjerming:	0,14	
Gjennomsnittlig karmfaktor vinduer:	0,20	
Solskjermingsfaktor horisont/utspring (N/Ø/S/V):	0,26/0,76/0,96/0,91	



holte consulting

USIKKERHETSANALYSE SØNDRE BORGEN BARNEHAGE

UTARBEIDET FOR ASKER KOMMUNE

6. JANUAR 2023

Ver.	Status	Dato	Kommentar til versjonen	Ansvarlig
1.1	Sluttrapport	06.01.2023	Overlevert til oppdragsgiver – edit. årstall rapport	E. Chiodera

FORORD

Holte Consulting AS har på oppdrag for Asker kommune gjennomført usikkerhetsanalyse av kostnadene i forprosjektet for ny Søndre Borgen barnehage. Oppdraget er utført i samsvar med tilbudet for gjennomføring av oppdraget.

Hensikten med oppdraget er å gi en analyse av usikkerhet for kostnadene i prosjektet. Rapporten inneholder anbefaling om styrings- og kostnadsramme, herunder avsetning for usikkerhet, samt anbefaling om tiltak for styring av identifiserte usikkerheter i prosjektet. Usikkerhetsregisteret som er etablert i oppdraget kan benyttes videre i prosjektets usikkerhetsstyring.

6. januar 2023

Holte Consulting AS

Even Chiodera
Oppdragsleder

Julian Mæhlen
Analytiker

Thomas Gillgren
Fagekspert

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord 2

1 Innledning 4

1.1 Om prosjektet 4

1.2 Om oppdraget 5

2 Kvantitativ usikkerhetsanalyse 6

2.1 Beregningsforutsetninger 6

2.2 Prosjektnedbrytningsstruktur 6

2.3 Grunnkalkyle 7

2.4 Estimatusikkerhet 9

3 Kvalitativ usikkerhetsanalyse 10

3.1 Modenhetsevaluering 10

3.2 Usikkerhetsfaktorer 12

4 Analyseresultater og anbefalinger 15

4.1 Anbefalt styrings- og kostnadsramme 15

4.2 Viktigste usikkerheter 16

4.3 Analyse av usikkerhetsbildet 17

5 Anbefalte tiltak for reduksjon av usikkerhet 18

Vedlegg 1 Dokumentliste 20

Vedlegg 2 Oversikt over sentrale ressurser 21

Vedlegg 3 Estimatusikkerhet 22

Vedlegg 4 Usikkerhetsfaktorer 32

Vedlegg 5 Prosjektnedbrytningsstruktur (PNS) 39

1 INNLEDNING

I dette kapittelet gis en kortfattet fremstilling av prosjektet. For mer detaljert informasjon vises det til prosjektets egen dokumentasjon.

1.1 OM PROSJEKTET

Ny Søndre Borgen barnehage bygges for å erstatte den eksisterende barnehagen, med ny lokasjon. Eksisterende barnehage har vært midlertidig plassert i over 10 år, og uteområdet fungerer ikke optimalt. Den nye plasseringen er tenkt ved siden av Borgen skole, der det er areal til å kunne etablere barnehagen. Barnehagen fortrenger da aktivitetsareal for Borgen skole, som må erstattes med ny aktivitetspark. Landskapsplan som er tenkt for den nye barnehagen og tilhørende tiltak for utomhus fremkommer av Figur 1



Figur 1 Landkapsplan for nye Søndre Borgen barnehage med tilhørende tiltak for utomhus, fra LARK.

Entrepriseformen som er tenkt for barnehagen er totalentreprise NS 8407:2011, mens ny aktivitetspark skal holdes utenfor entreprisen og gjennomføres på rammeavtale med Asker kommune. Ny aktivitetspark skal gjennomføres sommer 2023, med oppstart arbeider for barnehagen i august 2023.

Ny barnehage skal dimensjoneres for åtte avdelinger. Det er 12 barn i hver småbarnsavdeling og 18 barn i storbarnsavdeling. For barnehagedrift er det planlagt 40 ansatte. Barnehagen bygges med kjøkken, der to og to avdelinger deler kjøkken. Sentralt i barnehagen er det utformet en storstue over to plan som skal kunne leies ut på kveldstid. Barnehagen er utformet med bølget tak under åpen himling. Det skal være sydvendte solceller på taket, med passasje for vedlikehold som går over lengderetningen av taket. En 3D-modell av barnehagen er illustrert med Figur 2.



Figur 2 Modell av barnehagen slik den er prosjektert, med bølget, åpent tak.

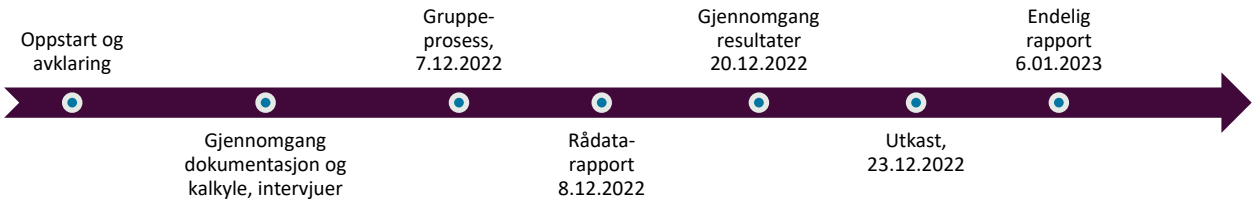
Barnehagen vil kobles til teknisk infrastruktur fra skolen, som har overkapasitet for varme og kjøling. Ved eventuelle behov for ytterligere varme- og kjøling, vil dette bli installert innenfor skolens arealer og infrastruktur.

1.2 OM OPPDRAGET

Holte Consulting har bistått prosjektet i gjennomføringen av en usikkerhetsanalyse av prosjektkostnadene. Analysen gir et øyeblikksbilde av usikkerheten i prosjektet slik situasjonen er per dags dato. Den kan også være et nyttig verktøy for usikkerhetsstyringen i prosjektet fremover.

Analysen er gjennomført som et bidrag til forprosjektet for ny Søndre Borgen barnehage. Figur 3 viser prosessen for gjennomføring av oppdraget.

Figur 3 Prosess for usikkerhetsanalyse



Dokumentasjon som ligger til grunn fremkommer av Vedlegg 1. Nøkkelpersoner som har deltatt med informasjon og deltakelse i gruppeprosessen fremkommer av Vedlegg 2.

2 KVANTITATIV USIKKERHETSANALYSE

2.1 BEREGNINGSFORUTSETNINGER

Følgende forutsetninger ligger til grunn for vår usikkerhetsanalyse:

- Usikkerhetsvurderingen er gjort på grunnlag av foreliggende informasjon på analysetidspunktet desember 2022.
- Prosjektomfang i store trekk, prosjektorganisering og fremdrift forutsettes gjennomført som beskrevet i oversendt dokumentasjon.
- Alle relevante grunnlagstall for kalkyler er kommunisert av prosjektet. Siste oppdatering forelå i uke 50, 2022.
- Det legges til grunn oppstart av arbeider med aktivitetsparken sommer 2023 og oppstart for Barnehagen august 2023. Forventet byggetid er 14 måneder.
- Grunnkalkylen utgjør summen av alle kostnadspostene i prosjektet, uten usikkerhetsavsetning.
- Tilsendt kalkyle har prisnivå august 2022-kroner.
- Resultatet er oppgitt i august 2022-kroner, altså ikke inkludert lønns- og prisstigning frem til ferdigstillelse.
- Byggelånsrente/kapitalkostnader inngår ikke. Mva er ikke inkludert i kostnadstabeller, men er inkludert i resultater (en fast faktor for mva på 25%, som kalkuleres i simuleringene). Mva er i resultater satt til å utgjøre et 25 prosents tillegg på alle kostnader.
- Det benyttes Monte Carlo-statistikk med formelverk tilsvarende Gamma 10-fordeling og simulering med 100 000 iterasjoner for usikkerhetsberegningen.

2.2 PROSJEKTNEDBRYTNINGSSTRUKTUR

En prosjektnedbrytningsstruktur (PNS) som danner en oversikt over prosjektet fremgår av Figur 4. Her vises alle summeringsnivåer og kostnadsposter.



Figur 4 PNS som viser oversikt over kostnadsstrukturen for usikkerhetsanalysen.

2.3 GRUNNKALKYLE

Grunnkalkylen er utarbeidet av prosjektleder og rådgivende ingeniører i prosjektet, basert på tegninger og mengdeberegninger i forprosjektet. Kalkylen er bygget opp med mengder og enhetspriser for post 2 til 7, med prosentvise påslag for post 1 og 8 fordelt på henholdsvis ny aktivitetspark og ny Søndre Borgen barnehage, samt et overslag på kunstnerisk utsmykning og løst inventar i post 9. Post 1 er satt til å utgjøre et tillegg på 15 prosent av summen post 2-7. Post 8 er satt til et påslag på entreprisekostnaden på 15,5 prosent, samt kostnader tilknyttet tinglysningsavgift for vann og avløp, samt byggesak. Summeringsnivåene som er benyttet i kalkylen reflekterer énsiffernivå etter bygningsdelstabellen, der post 4 og 5 er slått sammen. I tillegg er ny aktivitetspark skilt ut med tilhørende kostnader for rigg og drift. Generelle kostnader tilknyttet aktivitetsparken er skilt ut som eget kostnadselement.

Justeringer som er gjort i basisestimatet mottatt fra prosjektet i forbindelse med usikkerhetsanalysen fremkommer av Tabell 1. Kommentarer til endringer fremkommer under tabellen, med utdypende argumentasjon / dokumentasjon fra gruppeprosessen i Vedlegg 3.

Tabell 1 Grunnkalkyle for ny Søndre Borgen barnehage og justeringer som er gjort i denne usikkerhetsanalysen. Kalkyleinndelingen er gjort med hensyn til analyseformål. Alle tall er eks. mva. august 2022-kr.

Kostnadselement	Estimat oversendt fra prosjektet	Justering i denne analysen	Basisestimat i usikkerhetsanalysen
01 Felleskostnader	9 234 675	940 500	10 175 175
02 Bygning	33 739 115	6 240 000	39 979 115
03 VVS-installasjoner	10 463 524	200 000	10 663 524
04 Elkraft og 05 Tele og automatisering	5 483 580	1 500 000	6 983 580
06 Andre installasjoner	672 386	-	672 386
07 Utendørs	11 205 893	- 1 670 000	9 535 893
Ny aktivitetspark, inkl. felleskostnader (post 1)	8 771 447	1 500 000	10 271 447
08 Generelle kostnader: Barnehage	11 723 872	2 500 000	8 223 872
08 Generelle kostnader: Aktivitetspark	1 105 965	-	1 105 965
09 Spesielle kostnader	4 500 000	-	4 500 000
Påløpte kostnader	6 000 000		6 000 000
Basisestimat, ekskl. mva	**96 900 456**	**11 210 500**	**108 110 956**

Følgende endringer er gjennomført i basisestimatet i usikkerhetsanalysen:

- **Felleskostnader** er satt til å utgjøre et tillegg på 15 prosent over post 2-7 for ny barnehage. Justeringer i denne er dermed knyttet til økninger i øvrige entreprisekostnader.
- **Bygning** er justert for uteglemte arealer, komponenter og kvadratmeterpris.

- Enhetspris er basert på kvadratmeterpris for barneskole i massivtre i tre etasjer fra Norsk Prisbok, da det ikke eksisterer noen barnehager i massivtre i prisboken. Kvadratmeterprisen fra Norsk Prisbok er omtrent 1000 kr/m^2 høyere for barnehage enn barneskole. Gruppedeltakerne mente at det indikerer en økning i mest sannsynlig kostnad på ca. 2 mill. kr. Tak og dekker får også en annen kvadratmeterpris for et bygg med 2 etasjer sammenliknet med 3 etasjer. Nye beregninger i takets arealer og pris per kvm, gir et tak som er 3 mill. kr dyrere enn i tilsendt estimat.
- Terrassen på taket var uteglemt fra kalkylen, men identifisert og korrigert under gruppeprosessen. Det ble vurdert at takterrasse er ca. 270 kvadratmeter, og kommer dermed som et tillegg på 540 000 kr.
- Det er uteglemt skur til sykler og vogner. Dette anslås til en kostnad på 700 000 kr.

- **VVS-installasjoner** har ikke tatt høyde for lakkering av komponenter som blir synlige under åpen himling. Pris anslås til 200 000 kr for ferdig lakkert til byggeplass.
- **Tele- og automatisering** har et lavt estimat der det ser ut til at det ikke er medtatt tilstrekkelige kostnader til automasjon og adgangskontroll. Kostnad anslås til 1,5 mill. kr.
- **Utomhus** ble under gruppeprosessen vurdert til noe høyt anslag, og dermed redusert med 1,75 mill. kr. Samtidig er posten oppjustert for noe for uteglemt grøftearbeider knyttet til VA-installasjoner.
- **Ny aktivitetspark** krever både voll og støyskjerm mot trafikk. Skjerm var ikke medtatt, og er estimert til en kostnad på 500 000 kr. I tillegg forventes det at prosjektet får rekkefølgebestemmelser knyttet til utvidelse av fortau, samt etablering av «kiss & ride-sløyfe». Anslås til en ekstra kostnad på 1 mill. kr.
- **Generelle kostnader** har ikke medtatt anleggsbidrag for tilknytning til nettstasjon. Anslås til 500 000 kr. I forbindelse med kvalitetssikring av rådata fra gruppeprosessen, ble det vurdert at entreprenørens prosjekteringskostnader var uteglemt, til anslått 2 mill. kr.

2.4 ESTIMATUSIKKERHET

Estimatusikkerhet er knyttet til usikkerhet i mengder og enhetspriser basert på det prosjekterte underlaget og forholdene vi kjenner til i dag. For hvert kostnadselement etableres et lavt (best), sannsynlig (tilsvarende grunnkalkylen) og høyt (verst) estimat. Det lave estimatet settes slik at det kun er 10 prosent sannsynlighet for at den faktiske kostnaden vil bli lavere enn estimatet, og tilsvarende høyere for det høye estimatet. Dette benevnes henholdsvis 10- og 90-persentilene (P10, P90). Sannsynlig verdi er den verdien man forventer at vil inntreffe. Både for lavt og høyt estimat legges det til grunn en situasjonsbeskrivelse som er realistisk at vil kunne inntreffe i ett av ti tilfeller.

Estimatusikkerhet i kostnadselementene er vurdert, og presenteres i Tabell 2. Øvrige forhold som kan påvirke samlede prosjektkostnader er behandlet som usikkerhetsfaktorer.

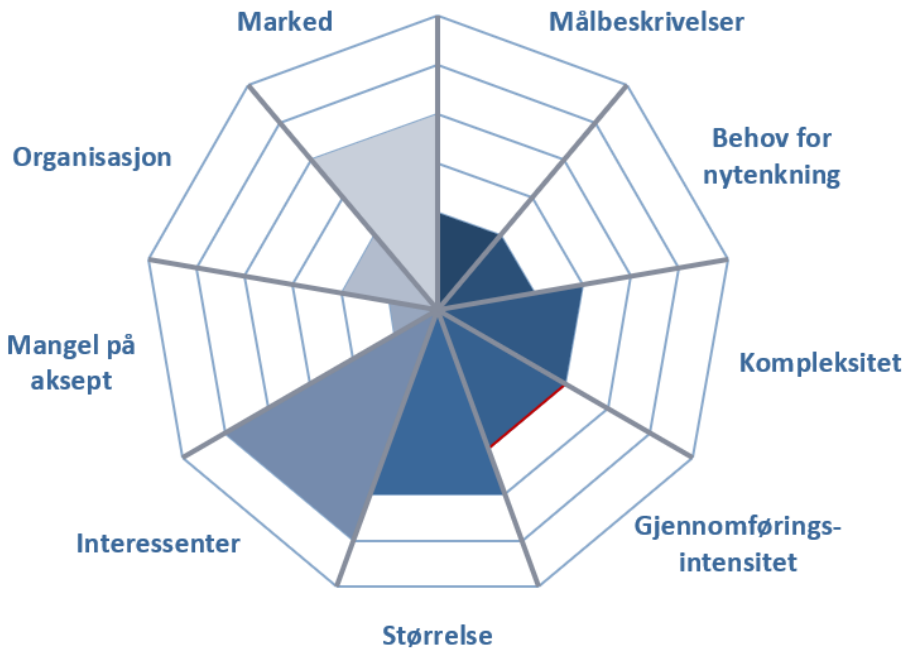
Tabell 2 Estimatusikkerhet for kostnadselementer i PNS for ny barnehage. Tallene gir basis for trippelestimater som er benyttet i usikkerhetsanalysen.

Kostnadselement	Best [% av sannsynlig]	Estimert	Verst [% av sannsynlig]
01 Felleskostnader	85 %	10 175 175	115 %
02 Bygning	85 %	39 979 115	115 %
03 VVS-installasjoner	93 %	10 663 524	107 %
04 Elkraft og 05 Tele og automatisering	90 %	6 983 580	120 %
06 Andre installasjoner	80 %	672 386	120 %
07 Utendørs	92 %	9 535 893	108 %
Ny aktivitetspark ungdomsskole, inkl. rigg og drift	92 %	10 271 447	108 %
08 Generelle kostnader: Barnehage	75 %	8 223 872	125 %
08 Generelle kostnader: Aktivitetspark	75 %	1 105 965	125 %
09 Spesielle kostnader	90 %	4 500 000	110 %
Påløpte kostnader (uten usikkerhet)	100 %	6 000 000	100 %

3 KVALITATIV USIKKERHETSANALYSE

3.1 MODENHETSEVALUERING

I forbindelse med usikkerhetsanalysen ble det gjennomført en modenhetsevaluering fasilitet av Holte Consulting, med nøkkelpersoner fra prosjektet. Deltakere i gruppeprosessen ble utfordret på å vurdere prosjektets modenhet langs seks dimensjoner. For hver av dimensjonene ble det bestemt et nivå basert på kvalitative vurderinger. Nivåene spenner fra null til seks, der null innebærer ingen utfordringer med økende grad av utforinger opp mot nivå seks. Resultatene fremkommer av Figur 5 med tilhørende argumentasjon i Tabell 3.



Nivå	Beskrivelse
0	Ikke relevant
1	Uproblematisk
2	Noe problematisk
3	Problematisk
4	Mer problematisk
5	Meget problematisk
6	Svært problematisk

Figur 5 Radardiagram med resultat fra modenhetsevalueringen.

Tabell 3 Modenhetsevaluering av prosjektet

Område	Nivå	Kommentarer
Målbeskrivelser	**3**	**Er det laget et Prosjektmandat?** Behovet er forankret i kommunale samfunnsmål, ettersom det er et barnehageprosjekt. Forankret i mulighetsstudier. **Er det definert et Samfunnsmål? Effektmål?** Det har vært en god brukerinvolveringsprosess. **Er det etablert klare, tydelige og målbare resultatmål**? (Tid/kost/kvalitet) Det er ikke etablert et styringsdokument med målhierarki. Det foreligger funksjonsbeskrivelser som er tydelige. Forsinkelse er en stor utfordring, da det er sprengt kapasitet og ingen alternativer i området. Prioritering mellom kostnad og tid burde vurderes.

Område	Nivå	Kommentarer
Behov for nytenkning	**3**	**Er prosjektet et «standard prosjekt», eller er det «et nytt konsept» som ikke tidligere er gjennomført.** Det er i hovedsak standard løsninger som er kjent i dag. Svanemerking av barnehager er noe spesielt, da det er få barnehager i landet som foreløpig er svanemerket. Asker kommune har flere skoler som er svanemerket, og er på den måten kjent med prosjektet. Takets utforming er ikke ordinær, men heller ikke langt kompliserende konstruksjoner. **Har prosjektorganisasjonen behov for nytekning for gjennomføring?**
Kompleksitet	**4**	**Er det komplekst anleggsområde? (Adkomst, trangt, i drift, naboer…)** **Har prosjektet avhengigheter?** Etablering av aktivitetspark for ungdomsskole. Tilknytning til teknisk kapasitet fra Borgen skole er lite problematisk. Byggestrøm fra skolen avhenger av avtale med Elvia, som er vanskelig å holde tett kommunikasjon med. **Er det mange og komplekse grensesnitt? (Både internt med mange fag etc, men også eksternt mot mange interessenter)** Det er åpen himling på plan 2, men tilstrekkelig med plass og løsninger. Anleggsfase med massivtre er kjent. Gjennomføring med skole i drift krever trafikksikring og sikring av anleggsområdet.
Gjennomførings-intensitet	**2**	**Er det kort tid for prosjektering?** Prosjektering har hatt moderat tid. Reguleringsprosessen skaper mer tid frem mot anbudsutlysning. **Er det kort tid for anleggsgjennomføring?** Det er lagt opp til tilstrekkelig tid til bygging. Detaljprosjektering kan planlegges etter forventet tid for rammetillatelse. På grunn av manglende kapasitet for Borgen barnehage vil det kunne bli press på å få ferdig barnehagen raskest mulig.
Størrelse	**3**	**Hvor stort (økonomisk, fag, prestisje) er prosjektet for kommunen?** Økonomisk er det et middels stort prosjekt. Det oppleves som et prestisjeprosjekt med hensyn på miljøambisjoner og brukergruppe / interessenter. Det er viktig for kommunen med hensyn til Borgen som område, og knyttes til hele områdets utvikling.
Interessenter	**5**	**Naboer, Brukere, Leverandører, Driftsforvaltning, Media, Myndigheter, etc** Det er stor politisk interesse for Borgen som område. Mange interessenter, både med tanke på uteområdet og barnehagen. Nærliggende skole er veldig interessert i hva som skal skje, og det er

Område	Nivå	Kommentarer
		mange som bruker plassen på kveldstid. Det kan medføre mange ønsker.
Mangel på aksept	**1**	**Er det motstand mot prosjektet? Er det visse grupperinger som aktivt ytrer at prosjektet ikke skal gjennomføres?** Det er ingen som ønsker barnehagen et annet sted. Bred støtte. **På hvilket (politisk) nivå er prosjektet besluttet og økonomisk forankret?** **Hva er ønske fra naboer og interessenter?** Skolen er med på prosjektet ettersom aktivitetsparken er medtatt.
Organisasjon	**2**	**Hvordan er prosjektorganisasjonen sammensatt?** Det er en solid organisasjon med mulighet for overlapp av funksjoner og redundans. **Prosjekteierstyring, hvordan håndterer kommunen dette?** Det er stor velvilje hos byggherre for å få prosjektet på plass.
Marked	**2**	**Hva slags type kontrakter skal inngås?** Totalentreprise for barnehage, og rammeavtale for aktivitetspark. **Er det mange forskjellige fag? Hvilke?** **Hvordan er markedssituasjonen for byggeprosjektet?** Asker kommune opplever stor konkurranse om prosjekter. Samtidig er det lenge til anbudsutlysning, og ukjent hvordan markedet ser ut i fremtiden. De siste årene viser et usikkert marked.

3.2 USIKKERHETSFAKTORER

METODE

Usikkerhetsfaktorer modellerer den kostnadsmessige konsekvensen av alle forhold som ikke inkluderes i grunnkalkylen og estimatusikkerheten, men som likevel antas å påvirke de endelige prosjektkostnadene.

Faktorene dekker opp forhold der prosjektet kan påvirke sannsynlighet og/eller utfall, og forhold der prosjektet ikke kan påvirke sannsynlighet/utfall. For de forhold der et prosjekt ikke kan påvirke sannsynlighet (eksempelvis vær) vil prosjektet allikevel kunne gjennomføre tiltak som reduserer den kostnadsmessige konsekvensen for prosjektet (innføre tiltak for å redusere virkningen av for eksempel en flomsituasjon). Usikkerhetsfaktorer kan være interne (eksempelvis prosjektorganisering), eller eksterne for prosjektet (eksempelvis krav fra myndigheter ifm utforming av barnehager).

Faktorene påvirker kostnadsspennet for de kostnadselementene faktorene er satt til å påvirke, men i utgangspunktet gjelder alle faktorer for alle deler av prosjektet. Faktorer med et symmetrisk spenn rundt verdien 1,00 vil ikke påvirke den forventede kostnaden (P50), men vil øke usikkerhetsavsetningen og dermed gi en høyere anbefalt kostnadsramme (P85). Faktorer med et asymmetrisk spenn eller ikke-nøytral sannsynlig påvirkning (annen verdi enn 1,00 som sannsynlig) vil normalt også påvirke den forventede kostnaden (P50).

Et forhold som er vanskelig å modellere er den innbyrdes forsterkende effekten dersom flere av de viktigste faktorene får et negativt utfall samtidig. Dette er en av årsakene til at det er viktig med proaktiv usikkerhetsstyring gjennom hele prosjektet, med prioriterte innsatsområder og klare planer for håndtering av uønskede utfall, samt utnyttelse av muligheter som oppstår.

IDENTIFISERING OG VURDERING AV USIKKERHETSFAKTORER

I Tabell 4 nedenfor presenteres identifiserte usikkerhetsfaktorer, deres definisjoner, samt hvilken effekt de er vurdert å ha. For ytterligere detaljer, henvises det til Vedlegg 4.

Tabell 4 Usikkerhetsfaktorer med beskrivelse og kvantifisering

Usikkerhetsfaktor	Lav (P10)	Mest sannsynlig	Høy (P90)
Anleggsgjennomføring *Entreprenørens gjennomføringsevne og egnethet, forhold knyttet til SHA, tilkomst til anlegg, koordinering mellom kontrakter, logistikk og materialhåndtering.*	**0,95** En samarbeidsvillig entreprenør som er enkel å følge opp for byggherre. Entreprenør med gode løsninger for gjennomføring som sparer inn tid eller kostnader for rigg og drift.	**1,00** Ingen konsekvens for kostnader.	**1,08** Entreprenør som jager endringer og krav om plunder og heft.
Forhold i grunnen *Grunnforhold og kvalitet på masser, grensesnitt mot eksisterende infrastruktur, kabler/rør i grunnen, arkeologi, vernede arter og vernet natur, klimafaktorer etc.*	**0,97** Gjenbruk av stedlige masser forenkler anleggsgjennomføring. Deler av bygget kan bygges på enklere grunn korter ned byggetid.	**1,00** Ingen konsekvens for kostnader.	**1,10** Ukjente rør og kabler ved veitiltak fører til endringer og forsinkelser. Behov for flere sluk og grøfter, omprosjektering av grøfter.
Eierstyring og rammebetingelser *Forutsigbarhet rundt rammebetingelser, avhengighet til eiers beslutninger, nivå på overordnet styring, tydelighet i bestillinger, tekniske krav og godkjenning fra evt tilsyn.*	**0,99** Ikke krav til fortau / kiss & ride.	**1,00** Ingen konsekvens for kostnader.	**1,10** Myndigheter krever at prosjektet skal gjennomføres nær nullenergi, tross økte kostnader. Forsinkelser knyttet til reguleringsprosess eller byggesak etter at entreprenør er

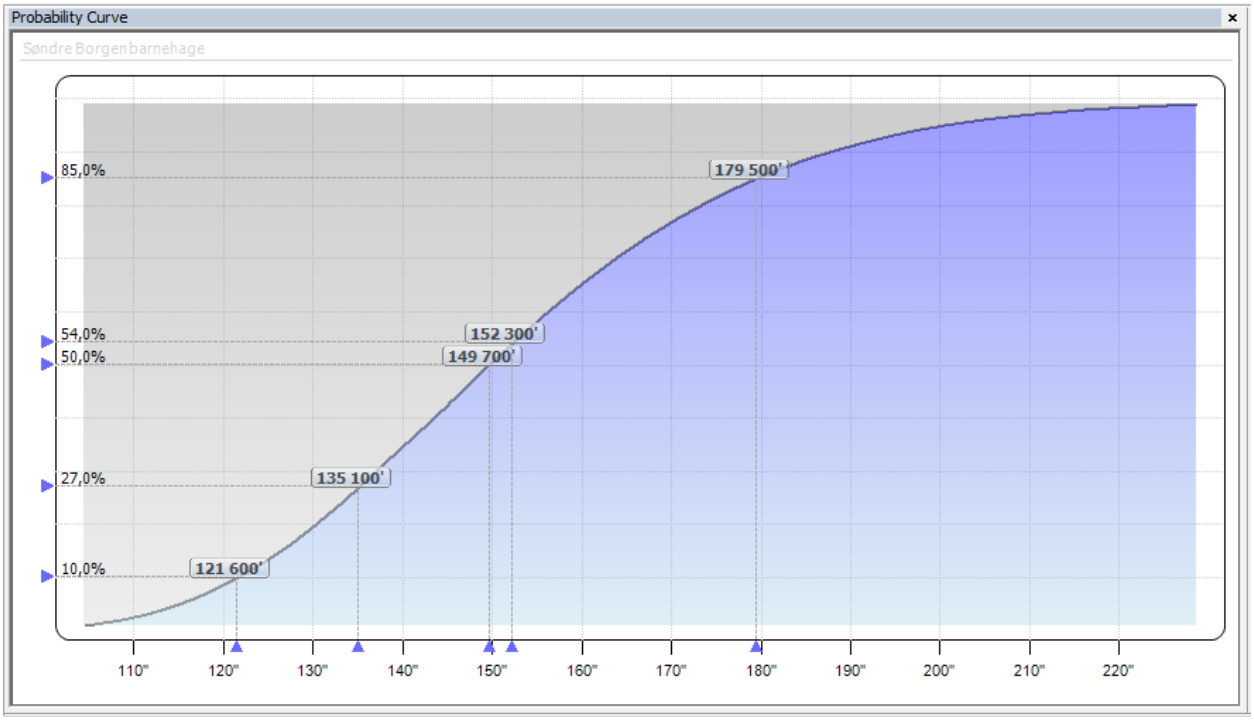
Usikkerhetsfaktor	Lav (P10)	Mest sannsynlig	Høy (P90)
			kontrahert.
Eksterne aktører og interessenter *Behov, krav og endringer fra interessenter og aktører utenfor prosjektet som f.eks. kommuner, interesseorganisasjoner, naboer.*	**1,00** Ingen oppside.	**1,00** Ingen konsekvens for kostnader.	**1,05** Foreldre og naboer som setter press på prosjektet og fører til tilpasninger som gir økte kostnader.
Prosjektering og modenhet *Detaljering i prosjektgrunnlaget, kvalitet på prosjektering, differansen mellom de løsningene som i dag er skissert og det faktiske ferdige prosjektet i fremtiden.*	**0,95** Enklere fundamentering enn prosjektert. Optimalisering av løsninger som fører til besparelser.	**1,05** Det forventes at det er kostnader som ikke er avdekket så langt i forprosjektet, som kan gi konsekvenser for tekniske løsningsvalg og uteglemt.	**1,10** Fortau og kiss & ride krever andre tekniske utfordringer. Det må kjøpes inn ny varmepumpe eller annen teknisk løsning som krever tilpasning av prosjektets løsningsvalg. Behov for ytterligere parkeringsplass.
Prosjektorganisasjon og ledelse *Prosjektorganisasjonens evne til å planlegge og styre prosjektet, kapasitet og tilgang på ressurser, kontinuitet for nøkkelpersonell, erfaring med lignende prosjekter, evne til samhandling og kommunikasjon internt i prosjektet og i organisasjonen.*	**0,97** En moden prosjekt-organisasjon som finner muligheter og besparelser gjennomgående i prosjektet.	**1,00** Ingen konsekvens for kostnader.	**1,03** Manglende kapasitet og kontinuitet blant nøkkel-ressurser fører til konflikter og urasjonell styring av prosjektet.
Marked *Kapasitet og konkurransesituasjon i markedet ved kontraktsutlysning, prosjektets attraktivitet og interesse fra leverandører, konjunkturer utover markedsmiddel.*	**0,80** Priser går ned ved en normalisering av markedssituasjonen. Mange tilbydere i et marked som påvirkes av at investeringer stopper opp.	**1,00** Ingen konsekvens for kostnader.	**1,20** Priser fortsetter å stige grunnet både lokale og globale forhold. Manglende tilgjengelighet på billig arbeidskraft gjør at entreprenører priser seg høyere. Få aktuelle tilbydere som fører til svak priskonkurranse.

4 ANALYSERESULTATER OG ANBEFALINGER

4.1 ANBEFALT STYRINGS- OG KOSTNADSRAMME

Ut fra de vurderinger rundt estimatusikkerhetene og usikkerhetsfaktorene som har blitt gjort i gruppeprosessen og av Holte Consulting, er det avledet en sannsynlighetskurve (S-kurve) for prosjektets kostnader for hver av hallene.

Figur 6 illustrerer prosjektets akkumulerte sannsynlighetskurve med P50 og P85 for ny Søndre Borgen barnehage. Kurven illustrerer hvilken forventet totalkostnad som man kan regne med å gjennomføre prosjektet innenfor (x-aksen) og tilhørende sannsynlighet (y-aksen).



Figur 6 Sannsynlighetskurve for prosjektkostnad tilknyttet ny barnehage.
Alle tall inkl. mva, august 2021-kr.

Sannsynlighetskurven viser at det er 50 prosent sannsynlighet for at kostnaden ikke vil overstige 148 mill. kr, og 85 prosent sannsynlighet for at kostnadene ikke vil overstige 178 mill. kr. Det er 12 prosent sannsynlighet for at prosjektet vil kunne realiseres innenfor det opprinnelige basisestimatet, og 26 prosent for det justerte basisestimatet. Prosjektets forventede kostnad (mean) er 152 mill. kr, som er noe høyere enn P50 på grunn av høyreskjeve anslag.

Tabell 5 gir anbefalt styringsramme P50 og kostnadsramme P85 for prosjektet.

Tabell 5 Anbefalt styrings- og kostnadsramme i august 2022-kroner inkl. mva.

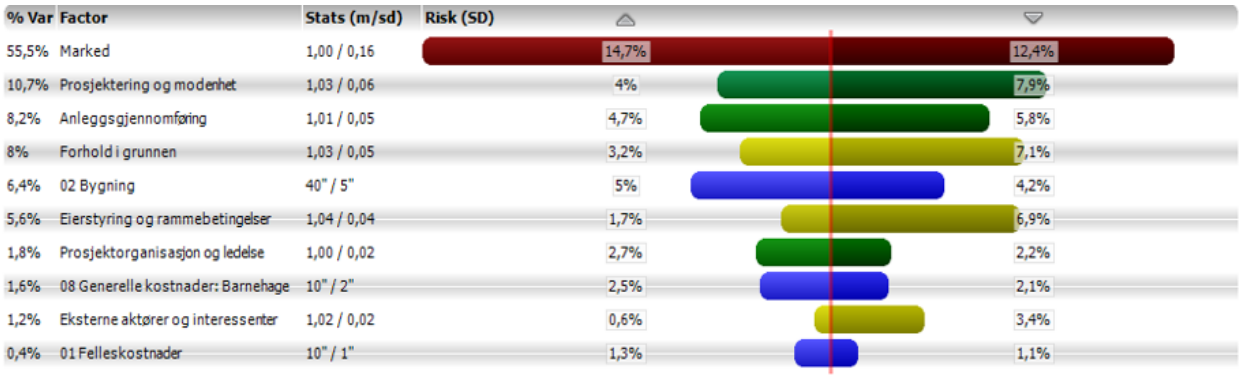
Kostnadsnivå	Mill. kroner	Prosent økning
Tilsendt basisestimat	121	
Justeringer i analysen	14	
Basisestimat for analysen	**135**	
Tillegg	15	11 %
P50 - Styringsramme	**150**	
Usikkerhetsavsetning	30	20 %
P85 - Kostnadsramme	**180**	
Relativt st. avvik	*17%*	

4.2 VIKTIGSTE USIKKERHETER

Basert på usikkerhetsfaktorenes innvirkning på prosjektets kostnad samt kostnadselementenes usikkerhet, beregnes et tornadodiagram. Diagrammet reflekterer prosjektets usikkerhetsprofil med risiko og muligheter. Risiko som bidrar til å øke prosjektets kostnader er gitt til høyre i diagrammet, muligheter som bidrar til å redusere prosjektets kostnader er gitt til venstre i diagrammet.

Diagrammet angir usikkerhetsfaktorers og kostnadselementers relative bidrag til den totale usikkerheten (det vil si at de enkelte usikkerhetselementene vises som prosentandel av den totale usikkerheten, 100 prosent, i modellen). Denne rangeringen av usikkerhetselementer gir mulighet for å prioritere hvilke momenter prosjektet bør fokusere på i videre usikkerhetsstyring. Tiltak for å utnytte muligheter og redusere risiko, for å sikre måloppnåelse i prosjektet, utarbeides basert på dette.

Tornadodiagram for prosjektet fremkommer av Figur 7.



Figur 7 Tornadodiagram for ny Søndre Borgen barnehage

4.3 ANALYSE AV USIKKERHETSBILDET

I dette kapittel vil drøfte usikkerhetsbildet for de to faktorene som påvirker prosjektet mest. Se Vedlegg 4 for nærmere detaljer og vurderingen av trippelanslag for usikkerhetsfaktorene.

Markedsfaktoren er den usikkerheten som har størst påvirkning på prosjektet. Markedsutviklingen er for tiden uforutsigbar, og viktige materialpriser i bransjen har svingt kraftig det siste året. Den Europeiske energikrisen har påvirket usikkerheten i energimiksen og strømbalansen, slik at produsenter og leverandører øker sine usikkerhetspåslag i produksjon av bygningsmaterialer.

Det er også usikkerhet i tilgangen på arbeidskraft, som vil påvirke bygg- og anleggsmarkedet fremover. Virkninger etter pandemien og store endringer i timepriser, har påvirket markedene kraftig så langt i 2022. Markedsfaktoren vil være påvirket av aktivitetsnivået i bygg- og anleggsmarkedet, tilgang på kapasitet hos entreprenører, priser på råvarer og arbeidsmarkedet. Norges Bank har i sin analyse ### rapportert om at det er et fall i knappheten på arbeidskraft, og at sysselsetningen total sett er fallende. Dette indikerer en mulighet i økt tilbud av arbeidskraft for bransjen i tiden som kommer.

Norges Banks pengepolitisk rapport 4/22 viser et anslag på mest sannsynlig 4,8 prosent fall i boliginvesteringer for 2023, med en moderat økning på 1,6 prosent fra 2024. For 2022 er det anslått et fall på 3,2 prosent. Forventinger om fremtidig reduksjon i boliginvesteringer kan gi en positiv effekt for byggeprosjektet Søndre Borgen barnehage.

Lønnsveksten for bygge- og anleggsvirksomhet var på 3,5% fra 2020 til 2021 ifølge Statistisk Sentralbyrå. Sammenlignet med den generelle lønnsveksten for alle næringer på 4,2%, var denne bransjens lønnsvekst moderat. Indikasjoner tyder på at lønnsveksten for 2022 og 2023 skal avta.

For prosjektet Søndre Borgen barnehage er det vurdert både muligheter og trusler for kontraktsprisene. Gjennom Monte Carlo-simuleringen i Baseline, forklarer Markedsfaktoren ca 55 prosent av den totale usikkerheten i prosjektet, med en forventet kostnadsendring på 0% og et relativt standardavvik på 16%.

Usikkerhetsfaktoren er vurdert til å være symmetrisk for prosjektets entreprisekostnader, som gir en noe større mulighet (14,7%) som oppside, enn som trussel (12,4%) for kostnadsøkning. (se Tornadodiagrammet). Denne forskjellige påvirkningen skyldes skjevheten og variasjonene i de underliggende pris- og mengdeusikkerheten for entreprisen.

Prosjektering og modenhet, usikkerhetsfaktoren er vurdert til å ha en knapp venstreskjev sannsynlighetsfordeling for prosjektets totale kostnader med en mest sannsynlig kostnadsøkning på 5 prosent (sannsynlighetskurven er forskjøvet til høyre i forhold til basisestimatet). Håper og Frykter scenario (hhv P10 og P90) er anslått til å være hhv. -5 prosent og +10 prosent i forhold til opprinnelig basisestimat. Dette medfører at faktoren gir et større trusselbilde for kostnadsøkning (7,9%) enn mulighetsrommet for kostnadsreduksjon (4%). For prosjektet som helhet, utgjør denne faktoren 10,7 prosent av prosjektets totale usikkerhet. (Se Tornadodiagrammet).

Årsaken til at denne faktoren har et bredt anslagsrom for muligheter og trusler, er at det forventes kostnadsøkning som ikke er avdekket så langt i forprosjektet på grunn av lavere grad av modenhet i prosjektgrunnlaget, som også kan gi konsekvenser for tekniske løsningvalg og uteglemte poster.

Gruppeprosessen den 7.desember 2022 avdekket uteglemte poster og mangler i prosjektert grunnlag, slik at faktoren derfor gir prosjektet ekstra rammer i usikkerhetsavsetningen.

5 ANBEFALTE TILTAK FOR REDUKSJON AV USIKKERHET

Basert på usikkerhetsanalysen har vi utarbeidet forslag til tiltak som anbefales gjennomført for å håndtere og redusere usikkerheten i prosjektet. Forslagene kan leses i Tabell 6. Vi har prioritert å fremskaffe mest mulig prosjektspesifikke usikkerhetsreduserende tiltak tilpasset den fasen prosjektet er i nå. Vi kunne også listet opp mer generiske tiltak for selve gjennomføringsfasen. Vi anbefaler imidlertid at det gjennomføres en ny usikkerhetsanalyse når anbudene er kommet inn, på et tidspunkt der man bør ha større trygghet for enhetsprisene og har modnet prosjektet videre.

Tabell 6 Forslag til usikkerhetsreduserende tiltak

Usikkerhet	Anbefalt tiltak
Marked	• Gjøre prosjektet godt kjent i markedet på et hensiktsmessig tidspunkt. Benytte etablerte informasjonskanaler og vurdere å supplere med en ringerunde til utvalgte entreprenører med løpende informasjon. • Vurdere tidspunkt for anbudsutlysning basert på samtidige prosjekter i området og forventning om prisutvikling i den kommende perioden. • Gi tilbydere tilstrekkelig tid til å utarbeide sine tilbud. Unngå tilbudsarbeid i ferien. • Etablere en grov gjennomføringsplan for de ulike delområdene slik at entreprenørene får en god forståelse av arbeidsomfanget og potensielle utfordringer. Slik kan også entreprenørene tilby en mest mulig riktig pris for oppdraget. • Beskrive mulige riggplasser, handlingsrom og kjente begrensninger/rammebetingelser i konkurransegrunnlaget.
Grunnforhold	• Vurdere supplerende grunnundersøkelser. • Be om enhetspriser i tilbudsfasen for håndtering av ulike scenarier med uventede forhold i grunnen. Dette kan omfatte enhetspriser for masseutskifting og eventuell deponering av masser, og enhetspriser på for eksempel pæling og andre fundamenteringstiltak.
Eierstyring og rammebetingelser	• God prosess mot rammegivende myndigheter med jevn dialog. • Følge opp på PBE ved manglende godkjenning av regulering og byggesak for å sikre fremdrift og prioritering av prosjektets saksbehandling.

Usikkerhet	Anbefalt tiltak
Anleggsgjennomføring	• Forberede entreprenøren gjennom et godt gjennomarbeidet anbudsunderlag. • Hvis anledning, legge opp til å klarere ut så mye som mulig med tilbyderne i anbudsfasen. • Sikre en godt planlagt oppstart der entreprenøren gjøres kjent med alle kjente forhold og hvordan byggherren har tenkt i anbudsunderlaget. • Tidlig demonstrere myndig byggeledelse og saklig oppfølging av mulige endringsmeldinger. Sikre raske og gode tilbakemeldinger på alle henvendelser. • Etablere en god relasjon til entreprenøren gjennom tillitsbasert samarbeid. • Løpende oppfølging av entreprenørens fremdrift, kontrollaktiviteter og rapportering. • Kartlegge konsekvenser av at aktivitetspark skal etablere før anleggsstart på Røyken. • Følge opp entreprenørens lagring og håndtering av elementer i massivtre for å sikre at de ivaretas. • Levering av større elementer i massivtre bør planlegges til et tidspunkt der det er minst mulig fare for fukt- og temperaturskade. • Vurdere en lokal leverandør av elementer i massivtre eller leie lagring som sikrer tørre elementer.
Prosjektering og modenhet	• Detaljere ut alle deler av prosjektet og kvalitetssikre kostnadsestimatene. • Koordinering og samkjøring av fag i utarbeidelse av konkurransegrunnlaget. • Detaljere ut komplett prosjekteringsunderlag for utomhusplanen for å avdekke potensielle uteglemte hensyn vedrørende VA.
Prosjektorganisasjon og ledelse	• Etablere et styringsdokument for prosjektet. • Etablere klare rollebeskrivelser og myndighetsmatriser for spesielt styringsgruppe/prosjekteier, samt byggeleder for å tydeliggjøre myndighet og ansvar. Vurdere også overlapp i informasjon på relevante områder for å redusere sårbarhet ved eventuelt bortfall av personell. • Vurdere å inkludere påtenkt byggeleder allerede i anbudsfasen. • Sikre redundans blant nøkkelpersoner i prosjektorganisasjonen.

VEDLEGG 1 DOKUMENTLISTE

Tabell 7 viser de viktigste dokumentene som ligger til grunn for usikkerhetsanalysen.

Tabell 7 Dokumentliste

Id	Dokument	Filnavn	Versjon
1	Grunnkalkyle	SBBhg - kalkyle oversikt	02.12.22
2	Fremdriftsplan	SBBhg. - Prosjektfremdriftsplan_LH	02.12.22
3	Konkurransebeskrivelse	Felles_Del I Konkurransebeskrivelse_med prekvalifisering_over EØS SBBhg	02.12.22
4	Mandat	Mandat mulighetstudie Søndre Borgen BHg	N/A
5	Tegninger	1 3d form A20-02 Plan 2. Etasje A20-03 Plan 1. Etasje A30-01 Snitt A og B A40-01 Fasade Nord, Sør, Øst og Vest Landskapsplan 1m400	02.12.22
6	Funksjonsbeskrivelser	1350049476 Søndre Borgen barnehage_Brannkonsept Elektro_C.2.05 Beskrivelse Elektro Søndre borgen MONS RIB_SB_B funksjonsbeskrivelse RIB SBBhg_ARK_funksjonsbeskrivelse_22.11.28 Utomhus_Funksjonsbeskrivelse – Borgen VVS_Kravspekk Søndre Boergen Barnehage-FORELØPIG 1	19.04.22

VEDLEGG 2 OVERSIKT OVER SENTRALE RESSURSER

Tabell 8 nedenfor viser de sentrale personene gjennomføringen av oppdraget.

Tabell 8 Sentrale personer i usikkerhetsanalysen

Navn	Virksomhet	Rolle
Lars Horndalsveen	Prodecon	Prosjektleder
Mette Kringen	Asker kommune	Prosjektleder
Anita Sønsteby	Asker kommune	Virksomhetsleder
Glenn Erland Ørmen	Asker kommune	Avdelingsleder
Mona Nerlie Löfström	Asker kommune	Fagansvarlig brann
Ove Setra	Asker kommune	Byggforvalter
Asle Skårer	Asker kommune	Drift
Tina Hasås	Ola Roald Arkitektur	ARK
Hanne Gjermstad	LINK Arkitektur	LARK
Andrès Pètursson	Rambøll	RIB
Stig Høyvik	Rambøll	RIV
Morten Stokkeland	Rambøll	RIE
Truls Lunde	Rambøll	Fagansvarlig VA
Even Chiodera	Holte Consulting	Prosessleder usikkerhetsanalyse
Julian Mæhlen	Holte Consulting	Datastøtte

VEDLEGG 3 ESTIMATUSIKKERHET

Under følger dokumentasjon knyttet til elementene i prosjektnedbrytningsstrukturen.

1 Felleskostnader			
Definisjon	Kostnader tilknyttet gjennomføring av entreprisen. Rigg og drift, byggestrøm, logistikk og entreprenørens detaljprosjektering.		
Generelle utfordringer	Forhold som kan påvirke prosjektets felleskostnader: • Krevende forhold knyttet til skole i drift. • Det blir avhengigheter knyttet til endelig utforming av aktivitetspark. • Krav til Svanemerking stiller krav til entreprenør og byggherre.		
Situasjon	Estimatet er satt til 15% av summen post 2-7. Det oppfattes at tomten har tilstrekkelig plass til rigg. Det er enkel tilkomst fra hovedvei. Området er sentralt. Det er tilstrekkelig gjennomføringstid for prosjektet.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Enklere forhold for rigg og drift enn forutsatt i kalkylen. Kortere gjennomføringstid. -15%		Mer kostnadsdrivende forhold knyttet til rigg og drift enn forutsatt. Lengre gjennomføringstid. +15%
Sum	kr 8 648 898 (13,5%)	kr 10 175 175 (15%)	kr 11 701 451 (16,5%)

2 Bygning			
Definisjon	Kostnader tilknyttet bygningsmassen. Grunnarbeider og fundamentering, yttervegger og fasade, dører, vinduer og porter, innervegger, dekker, balkonger, trapper, tak, fast inventar og bygningsmessige hjelpearbeider.		
Generelle utfordringer	Enhetspris er basert på kvadratmeterpris for **barneskole** i massivtre i **tre etasjer** fra Norsk Prisbok. Det eksisterer ikke noen barnehager i massivtre i prisboken. Dette har følgende konsekvenser: • Tak og dekker vil få en annen kvadratmeterpris for et bygg med 2 etasjer sammenliknet med 3 etasjer. **Grunnflate er 1370 m2.** • Kvadratmeterprisen fra Norsk Prisbok er noe høyere for barnehage enn barneskole. Svanemerking har også noe høyere krav til blant annet materialer og akustikk, som kan gjøre at prisen som ligger til grunn i estimatet ikke er representativ. Terrassen / tak utenfor det som er regnet som «innvendig bygg» på 2020 kvadratmeter er uteglemt fra kalkylen. 270 kvadratmeter takterrasse kommer dermed i tillegg.		
Situasjon	Bygget skal fundamenteres til fjell, med lengder 1-3 meter. Det er ikke kartlagt nøyaktige pelelengder. Det er medtatt graving og bytting av pukk. Massivtre i bærende vegger, dekker og tak. Det er tenkt pilarer ned til grunn. Innervegger er lettvegger. Taket skal ha solceller på skråflater. Vedlikehold av tak er mulig ved gangvei som går over taket, fritt for solceller. Ettersom taket ikke er flatt, blir det flere kvadratmeter tak enn på et flatt tak. Det forutsettes at prisen tar høyde for dette.		
Antakelser	Mengder er basert på nødvendige dimensjoner og tegninger. Mengder oppfattes som mindre usikkert enn enhetspris.		
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Fundamentering kan gjøres rimeligere. Enhetspris som er lagt til grunn er for høy. Enhetspriser på tre er lavere nå enn forutsatt ved estimeringstidspunkt. -15%	Oppjusterer med 1000 kr/m2 for å kompensere for manglende prisreferanse i prisboken, fra skole til barnehage. **+ 2 mill. kr** Tak komplett på 1231 kvm estimeres til på 6,3 mill. kr. Opprinnelig estimat 3,3 mill. kr. **+ 3 mill. kr** Det legges til kostnader for takterrasse der det ikke er medtatt, på 270 kvm. **+ 540 000 kr** Det legges inn kostnader for skur til vogner. **+ 700 000 kr**	Stor mengde bløt leire, kupert fjell som fører til større mengder grunn og fundamenter. Underestimert kostnader beregnet for uteglemt fra estimatet. +15%
Sum	kr 33 982 248	kr 39 979 115	kr 45 975 982
Tiltak	Prosjektere alt som er uteglemt fra post 2 for nye estimater.		

3 VVS-installasjoner			
Definisjon	Kostnader tilknyttet varme, ventilasjon og sanitær. Rør, kanaler og aggregater. Sanitær, ventilasjon, varme, fettutskiller, brannslukking, kjølerom og vannbehandling.		
Generelle utfordringer	Varmebehovet for bygningen er ikke kjent. Spisslast for bygget kan utløse behov for en varmepumpe til. I skolen er det tilstrekkelig med plass, men som vil kunne føre til andre følgekonsekvenser. På grunn av åpen himling vil det være behov for lakkerte rør. Dette er ikke medtatt i kalkylen. Det er mange løpemeter rør under himling.		
Situasjon	Estimatet er basert på kvadratmeterpriser for barnehage. Bygget er standard mtp. føringsveier. Forventer liten usikkerhet i mengde på sanitær og varme. Sprinkel og ventilasjon er mer usikkert. Svanemerking kriterier skal være ivaretatt.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Generell usikkerhet i pris (5%) og mengde (2%). -7%	Legger til 200.000 for lakkering av installasjoner under tak, der det er åpen himling.	Generell usikkerhet i pris og mengde. Teknisk utstyr kan være krevende å få tak i. +7%
Sum	kr 9 917 077	kr 10 663 524	kr 11 409 971

4 Elkraftinstallasjoner og 5 Tele- og automatiseringsinstallasjoner			
Definisjon	Kostnader tilknyttet strøm, IKT og automatikk. Basisinstallasjoner for elkraft, fordelingssystemer, el-tavler, belysning, varmeovner og kabler. Kabling og utstyr for IKT, PA-systemer, brannalarm, adgangskontroll, bilde- og lyd, instrumentering og automatikk.		
Generelle utfordringer	Det er ikke medtatt føringsvei / grøft for strømtilførsel. Det fremkommer ikke av kalkylen hva som er lagt inn vedrørende adgangskontroll, men estimatet ser lavt ut. Kvadratmeterprisen fremstår lav i forhold til referanseprosjekter i Norsk Prisbok.		
Situasjon	Det er tilstrekkelig med kapasitet på trafo. Det er medtatt solceller.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Det er mindre uteglemt enn det som ble anslått i gruppeprosess. Lavere enhetspriser. -10%	Uteglemt / lavt priset. Anslår 1,5 mill. kr tillegg.	Det er mer uteglemt i estimatet. Mer omfattende behov for automasjon og adgangsstyring. +20%
Sum	kr 6 285 222	kr 6 983 580	kr 8 380 296

6 Andre installasjoner			
Definisjon	Kostnader tilknyttet større monterte installasjoner i bygg. Prefabrikkerte rom, heis, rullebånd, annen person- og varetransport, utstyr for oppsamling og behandling av avfall, fasade- og takvask, sceneteknisk utstyr, sentralstøvsuger, fastmontert utstyr for virksomhet.		
Generelle utfordringer	Det er usikkerhet tilknyttet omfang av arbeider rundt installasjon for løfteplattform.		
Situasjon	Kun løfteplattform.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Medtatt for stort omfang av installasjon tilknyttet løfteplattform. -20%		Medtatt for lite omfang av installasjon tilknyttet løfteplattform. +20%
Sum	kr 537 909	kr 672 386	kr 806 863

7 Utomhus			
Definisjon	Kostnader tilknyttet arbeider utendørs i direkte tilknytning til barnehagen. Dette ekskluderer aktivitetsparken som etableres for Borgen skole. Utendørs konstruksjoner, teknisk anlegg utendørs, veier og plasser, parker og hager.		
Generelle utfordringer	Forhold som påvirker usikkerhet i kostnader tilknyttet utomhus: • Det er ikke medtatt toppdekke og ferdigstillelse der ny kum skal legges. • Aktivitetsparken skal utformes før anleggsarbeid starter på eksisterende basketball- og volleyballbane for å erstatte areal for Borgen skole. • Det er høy usikkerhet som i hovedsak dreier seg om tilgang på materialer og svingning i markedet. Produkter (leker og tilsvarende) har mindre usikkerhet. • Det er medregnet kostbart utstyr som er av høy kvalitet, så valg av utstyr kan være overestimert. • Eksisterende barnehage kan ha utstyr som kan gjenbrukes.		
Situasjon	Det etableres tilknytning til VA fra veien vest for ny barnehage. Det er tiltenkt én brannkum fra veien som brannvesenet kan koble seg til. Kjøling, varme og strøm kobles opp mot Borgen skole, som har overskudd av energi. LARK-kapittelet er noe revidert og slanket. Ny total fra LARK på barnehagen er nå 9 263 235,-. Det er knyttet til finregning av areal for flater, størrelse på trær og liknende, men kvaliteter er ikke berørt. Medtatt er fjerning av asfalt rundt bygget samt grovplanering, rydding av trær og vegetasjon til øvrige uteområder. Regnbed og håndtering av overvann (også fra tak) er ivaretatt i estimatet. Magasiner er ikke medtatt, da det foreløpig ikke har vist seg som et behov. Det er også medtatt grusarealer utenfor gjerdet. Det er ikke lagt inn noe snøsmelteanlegg, men tilrettelagt for måking. Prosjektorganisasjonen opplever at det har vært tilstrekkelige avklaringer knyttet til drift og bruker for utomhusplanen.		
Antakelser	Det er lagt inn gode kvaliteter, så forventer ikke stor usikkerhet i økte priser eller mengder.		
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Rimeligere elementer som imøtekommer valgte kvaliteter. Gjenbruk av installasjoner fra eksisterende barnehage. -8%	LARK sitt estimat er slanket inn. **-1,75 mill. kr.** Toppdekke for grøft til brannkum, på et kar hundre kvadratmeter. **+ +80 000 kr.**	Høyere enhetspriser. Generell mengdeusikkerhet for masser, asfalttykkelse og beplantning. +8%
Sum	kr 8 773 022	kr 9 535 893	kr 10 298 764

7 Utomhus - Aktivitetspark inkl andel Felleskost (post 1)			
Definisjon	Aktivitetspark for erstatning av idrettsareal for Borgen skole.		
Generelle utfordringer	Aktivitetsparken er utsatt for mye av de samme usikkerhetene som gjelder utomhus for barnehagen. Aspekter som påvirker usikkerhet for aktivitetsparken: • Kalkylen legger til grunn at alt må kjøpes nytt, men det kan være tilfelle at enkelte arealer kan gjenbrukes uten større tiltak. • Kalkylen medtar støyvoll, men ingen støyskjerm. Voll kan muligens reduseres noe ved gjenbruk av stedlige masser. Akustikere har gjort en vurdering om at støyskjerm må medtas. Krever fundamentering og tilstrekkelig solid konstruksjon. • Det har kommet krav om forlengelse av fortau langs Borgenveien og drop-off / kiss & ride-løsning for skolen. Det er undersøkt en løsning for dette, men ikke kalkulert. Fortau på 85 lm er på ca. 500.000 kr.		
Situasjon	Er revidert til 7,9 mill. kr da harde flater er redusert. Utstyret som er lagt inn er fleksibelt med hensyn til kostnader. Andel felleskost for denne posten er 1,1 mill kr., som vi i denne analysen har flyttet hit. Totalt estimat før gruppeprosess var kr. 8 771 447		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Gjenbruk av arealer / grunn som ikke trenger større tiltak. Overestimerte kostnader tilknyttet veiarbeid. -8%	Medtatt støyskjerm (1-2 meter høyde over 75 løpemeter) **+ 500.000 kr** Medtar utvidet fortau og kiss & ride. **+ 1 mill. kr**	Større omfang massutskiftning. Behov for infiltrasjonsmagasin. Underestimerte kostnader tilknyttet veiarbeid. +8%
Sum	kr 9 449 731	kr 10 271 447	kr 11 093 162

8 Generelle kostnader barnehage			
Definisjon	Kostnader tilknyttet oppfølging av prosjektet og prosjektutvikling for barnehagen. Prosjektorganisasjonen, rådgivende ingeniører, prosjektering, byggeledelse, SHA-koordinator.		
Generelle utfordringer	Prosjektet kan være komplekst å følge opp, mtp interessenter, da det er mange foreldre som kan ønske tett dialog og innflytelse over prosjektet. Det er ikke medtatt anleggsbidrag for tilknytning til nettstasjon i tilsendt estimat.		
Situasjon	Generelle kostnader er estimert som et påslag over entreprisekostnader for barnehagen. Prosjektet er håndterbart, men har enkelte komplekse grensesnitt.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Mindre behov for timer til oppfølging enn estimert. -25%	Økt for anleggsbidrag trafostasjon. **+0,5 mill. kr.**	Større behov for timer til oppfølging enn estimert. +25%
Sum	kr 9 167 904 kr 6 167 904	kr 12 223 872 kr 8 223 872	kr 15 279 840 kr 10 279 840

8 Generelle kostnader aktivitetspark			
Definisjon	Kostnader tilknyttet oppfølging av prosjektet og prosjektutvikling for aktivitetsparken. Prosjektorganisasjonen, rådgivende ingeniører, prosjektering, byggeledelse, SHA-koordinator.		
Generelle utfordringer	Samtidighet med oppstart for entreprenør for barnehagen kan føre til komplekse grensesnitt og håndtering av interessenter over lengre perioder.		
Situasjon	Generelle kostnader er estimert som et påslag over entreprisekostnader for barnehagen. Prosjektet skal gjennomføres over rammeavtale.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Lite behov for oppfølging av arbeider grunnet god dialog med entreprenør på avrop. -25%		Økt behov for oppfølging av entreprenør knyttet til grensesnitt mot barnehage. +25%
Sum	kr 829 474	kr 1 105 965	kr 1 382 456

9 Spesielle kostnader			
Definisjon	Kostnader tilknyttet tilrettelegging for gjennomføring av byggeprosjekt og bruk. Finansieringskostnader, løst inventar, riving og grunnerverv, anleggsbidrag.		
Generelle utfordringer	Den eksisterende reguleringsplanen er gammel og svært detaljert. Omregulering kan være en krevende affære.		
Situasjon	Reguleringsprosesser bekostes av prosjektet. Det er satt av en million kroner til utsmykning. Dette bør være tilstrekkelig. Erfaring fra tidligere barnehageprosjekt to år gammelt med 144 ekvivalenter havnet på to millioner kroner, inkludert spesialavdeling. Med prisstigning og 200 ekvivalenter oppleves det som at 3 millioner kunne vært tilstrekkelig. Det er mulig å spare menger på gjenbruk fra tidligere barnehage.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Mulighet for gjenbruk. Mindre behov for kunstnerisk utsmykning. -10%		Behov for andre kvaliteter av løst inventar. Dyrere enhetspriser. +10%
Sum	kr 4 050 000	kr 4 500 000	kr 4 950 000

VEDLEGG 4 USIKKERHETSFAKTORER

Under følger dokumentasjon knyttet til usikkerhetsfaktorene.

Anleggsgjennomføring			
Definisjon	Entreprenørens gjennomføringsevne og egnethet, forhold knyttet til SHA, tilkomst til anlegg, koordinering mellom kontrakter, logistikk og materialhåndtering.		
Generelle utfordringer	Forhold ved anleggsgjennomføring som kan påvirke prosjektet: • Grensesnitt mot arbeider med aktivitetspark kan medføre forsinkelser eller andre forhold enn det som lå til grunn i anbudsunderlaget, som fører til endringer. • Anleggsområdet er tett på en skole i drift, som kan føre til behov for tilpasninger til skolens aktiviteter og elever.		
Situasjon	Prosjektet er ikke spesielt særegent, noe flere entreprenører vil være kjent med. Det forventes 14 måneders byggetid.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	En samarbeidsvillig entreprenør som er enkel å følge opp for byggherre. Entreprenør med gode løsninger for gjennomføring som sparer inn tid eller kostnader for rigg og drift.		Entreprenør som jager endringer og krav om plunder og heft.
Sum	**0,95**	**1,00**	**1,08**

Forhold i grunnen			
Definisjon	Grunnforhold og kvalitet på masser, grensesnitt mot eksisterende infrastruktur, kabler/rør i grunnen, arkeologi, vernede arter og vernet natur, klimafaktorer etc.		
Generelle utfordringer	Grunnforhold er i mange prosjekter en av de største usikkerhetene.		
Situasjon	Det er gjort grunnundersøkelser, og ikke oppdaget noe alarmerende. Ingen forurensede masser er oppdaget, etter ca. 8 prøveboringer, som i hovedsak er gjort med formål om miljøundersøkelser. Det er bløt leire under fastere masser og 1-4 meter ned til fjell. Område er gammelt jordbruk, og det ansees som lite sannsynlig at det vil være kulturminner i grunnen.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Gjenbruk av stedlige masser forenkler anleggsgjennomføring. Deler av bygget kan bygges på enklere grunn korter ned byggetid.		Ukjente rør og kabler ved veitiltak fører til endringer og forsinkelser. Behov for flere sluk og grøfter, omprosjektering av grøfter.
Sum	**0,97**	**1,00**	**1,10**

Eierstyring og rammebetingelser			
Definisjon	Forutsigbarhet rundt rammebetingelser, avhengighet til eiers beslutninger, nivå på overordnet styring, tydelighet i bestillinger, tekniske krav og godkjenning fra evt tilsyn.		
Generelle utfordringer	Det er stort miljøfokus i kommunen, som kan føre til økte krav til miljøambisjoner for kommunens prosjekter. Prosjektgjennomføring avhenger av reguleringsprosess, som kan trekke ut i tid.		
Situasjon	Reguleringsprosessen er i gang. Miljømerking iht. svanemerking av barnehager blir krav i anbudsunderlaget. FutureBuild kriterier for nær nullenergi (nZEB) er et ambisjonsnivå, men ikke et krav.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Ikke krav til fortau / kiss & ride.		Myndigheter krever at prosjektet skal gjennomføres nær nullenergi, tross økte kostnader. Forsinkelser knyttet til reguleringsprosess eller byggesak etter at entreprenør er kontrahert.
Sum	**0,99**	**1,00**	**1,10**

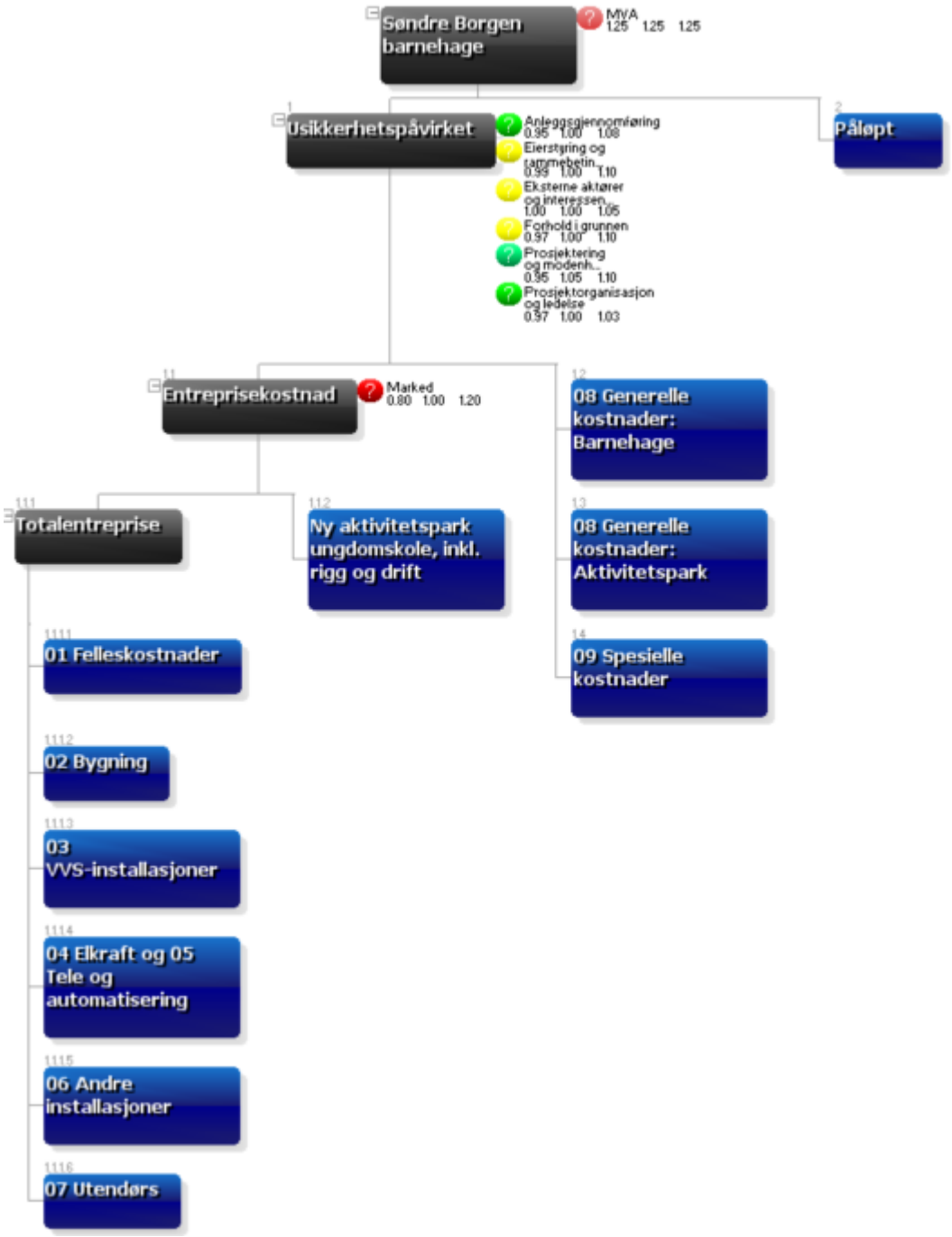
Eksterne aktører og interessenter			
Definisjon	Behov, krav og endringer fra interessenter og aktører utenfor prosjektet som f.eks. kommuner, interesseorganisasjoner, naboer.		
Generelle utfordringer	Naboer og forelde har stor interesse for prosjektet. Interessenter kan ha innflytelse gjennom rammegivende aktører og protester.		
Situasjon	Fra brukers side har det vært en god prosess. Praktiske løsninger og innspill har blitt løpende ivaretatt. Eksempelvis har fingarderobene langt bedre plass enn før, samt at det er tilrettelagt for 50% lekeareal (ihht dagens standard).		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Ingen oppside.		Foreldre og naboer som setter press på prosjektet og fører til tilpasninger som gir økte kostnader.
Sum	**1,00**	**1,00**	**1,05**

Prosjektering og modenhet			
Definisjon	Detaljering i prosjektgrunnlaget, kvalitet på prosjektering, differansen mellom de løsningene som i dag er skissert og det faktiske ferdige prosjektet i fremtiden.		
Generelle utfordringer	Aspekter som kan føre til usikkerhet i prosjektering og modenhet: • Taket som er utformet kan by på utfordringer. Det kan handle om mengder løv, fallsikring, nedløp og andre forhold tilknyttet drift. • Det er tenkt åpen himling. Dette kan føre til oppsamling av store mengder støv. Det er muligheter for at det blir behov for andre løsninger. • Det undersøkes muligheter for en Kiss & Ride-sone for barn ved veien nå. • Må medta skur og boder – som er tegnet i LARK sin plan, men ikke utformet. Plassering og eventuelle tekniske behov må avklares. Det skal etableres sykkelparkering for ankomst (foreldre og barn) i tillegg til sykler tilknyttet lek. Skur til vogner. Kan ha konsekvenser for fortau, kanter, tilsvarende. • Det må medtas utvidet fortau og kiss & ride for skolebarn. LARK må tegne om på utomhusplanene.		
Situasjon	For underlag i barnehage benyttes i dag bark og sand. Det er mange barnehager der det er gummi som underlag, men det er lite ønsket fra kommunen sin side. Det er overskuddsvarme fra Borgen skole som kan utnyttes. All varme og kjøling kommer fra skolen. I tillegg blir det energi fra solceller. På grunn av spisslast i vintersesongen kan det være manglende varmekapasitet på eksisterende varmepumpe. Eventuelt innkjøp av ny varmepumpe vil ikke være lønnsomt, da den trolig vil brukes sjeldnere. Skolen har HC-parkeringsplasser.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Enklere fundamentering enn prosjektert. Optimalisering av løsninger som fører til besparelser.	Det forventes at det er kostnader som ikke er avdekket så langt i forprosjektet, som kan gi konsekvenser for tekniske løsningsvalg og uteglemt.	Fortau og kiss & ride krever andre tekniske utfordringer. Det må kjøpes inn ny varmepumpe eller annen teknisk løsning som krever tilpasning av prosjektets løsningsvalg. Behov for ytterligere parkeringsplass.
Sum	**0,95**	**1,05**	**1,10**

Prosjektorganisasjon og ledelse			
Definisjon	Prosjektorganisasjonens evne til å planlegge og styre prosjektet, kapasitet og tilgang på ressurser, kontinuitet for nøkkelpersonell, erfaring med lignende prosjekter, evne til samhandling og kommunikasjon internt i prosjektet og i organisasjonen.		
Generelle utfordringer	Organisasjonen oppfatter at de har en høy kompetent prosjektledelse. Samtidig er de avhengig av kontinuitet fra de viktigste nøkkelpersonene.		
Situasjon	Asker kommune er en erfaren byggherre med gode rutiner. Prosjektets art er lite kompleks, da det er barnehage. Asker kommune har flere ressurser som kunne tatt over hvis det skulle være manglende kontinuitet blant nøkkelpersoner.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	En moden prosjekt-organisasjon som finner muligheter og besparelser gjennomgående i prosjektet.		Manglende kapasitet og kontinuitet blant nøkkel-ressurser fører til konflikter og urasjonell styring av prosjekte.
Sum	**0,97**	**1,00**	**1,03**

Marked			
Definisjon	Kapasitet og konkurransesituasjon i markedet ved kontraktsutlysning, prosjektets attraktivitet og interesse fra leverandører, konjunkturer utover markedsmiddel.		
Generelle utfordringer	Markedsfaktoren er vanligvis en stor usikkerhet i prosjekter. Forhold som påvirker dette i dagens lys: • Barkbiller i Canada er i mindre grad en bekymring nå sammenliknet med tidligere, slik at trevarepriser er på vei ned. • Det er mange prosjekter som settes på vent slik at det kan bli mindre etterspørsel og dermed lavere priser. Priser for stål og betong har hatt svært høy usikkerhet de siste årene.		
Situasjon	Tildeling er satt til slutten av mai 2023. Bygging av aktivitetspark skal gjennomføres sommer 2023. Oppstart arbeider med barnehagen skal starte august 2023. Forventet ferdigstillelse er oktober 2024.		
Antakelser			
Estimat	**Håper**	**Sannsynlig**	**Frykter**
Beskrivelse	Priser går ned ved en normalisering av markedssituasjonen. Mange tilbydere i et marked som preges av at offentlige investeringer stopper opp.		Priser fortsetter å stige grunnet både lokale og globale forhold. Manglende tilgjengelighet på billig arbeidskraft gjør at entreprenører priser seg høyere. Få aktuelle tilbydere som fører til svak priskonkurranse.
Sum	**0,80**	**1,00**	**1,20**
Tiltak	Gjøre prosjektet synlig for alle aktuelle tilbydere i god tid.		

VEDLEGG 5 PROSJEKTNEDBRYTNINGSSTRUKTUR (PNS)



Asker kommune

Saksframlegg

Arkivsak
22/00227-6

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandles av	**Møtedato**
Eldrerådet	20.04.2023
Ungdomsrådet	20.04.2023
Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023
Utvalg for oppvekst	25.04.2023
Utvalg for velferd	25.04.2023
Utvalg for medborgerskap	27.04.2023

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.
2. Rådet/utvalget gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

   ……

   ……

   ……

1. Sammendrag og konklusjon

Utvalg for samfunnstjenester vedtok 23.03.2023 å legge Temaplan eiendom ut på høring. Høringsfristen er 19.05.2023.

Temaplan eiendom er en strategisk og sektorovergripende plan som beskriver hvordan Asker kommune kan tilrettelegge for en helhetlig og framtidsrettet eiendomsvirksomhet til beste for kommunens innbyggere og ansatte.

Det er definert fem innsatsområder som beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene. For hvert innsatsområde gis det en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

Temaplanen er forankret i FNs bærekraftsmål og kommuneplanens samfunnsdel med mål og strategier, og svarer ut alle de tre bærekraftsområdene. Kommunens åtte satsningsområder er tverrsektorielle, og alle er relevante for temaplan eiendom. Det betyr at Asker kommune og Asker-samfunnet må arbeide sammen på tvers av sektorer for å oppnå den utviklingen vi ønsker.

2. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

Rammer og mandat for arbeidet

Temaplan Eiendom er forankret i vedtatt planstrategi for Asker kommune 2020-2024. Oppdrag med igangsetting av arbeidet med temaplanen er gitt i forbindelse med kommunestyrets behandling av Handlingsprogram 2021-2024.

Ut fra vedtatt mandat og presentasjonen som ble gitt til utvalg for samfunnstjenester i januar 2022, ble følgende utredningspunkter definert:

- Strategisk eiendomsutvikling for å bidra til samfunns-, tettsteds-, og boligutvikling, inkl. strategiske eiendomskjøp og -salg
- Strategisk eiendomsutvikling av bygg gjennom mulighetsstudier og tidligfase for planlegging av kjøp, salg, nybygg, arealeffektivitet og utvikling
- Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type bygg
- Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type uteområder
- Energieffektivisering i et forvaltings- og driftsperspektiv

Temaplanen er en tverrsektoriell og strategisk plan. Temaplan eiendom skal ha en planperiode på 12 år med rullering hvert fjerde år.

Innsatsområder og strategier

Innsatsområdene er definert med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget, utfordringsbildet (kapittel 4 i temaplanen), og beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene.

Følgende fem innsatsområder er valgt ut for temaplan eiendom (vedlegg 4):

1. Rom for livet - gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne
2. Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer
3. Klima- og miljøvennlige bygg
4. Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning
5. Profesjonell eiendomsvirksomhet

For hvert innsatsområde er det gitt en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

Kunnskapsgrunnlag

Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for temaplanen (vedlegg 2), som inneholder mer inngående informasjon om temaene som er dekket i planen.

Avgrensninger

Temaplan Eiendom avgrenses av føringer gitt i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Vedtatt eierstrategi for Askerhalvøya Eiendom AS (K-sak 77/21) gir avgrensing for denne temaplanen i forhold til selskapets hovedmål om å sikre utvikling av næringseiendommer samt bidra til å oppnå kommunens boligpolitiske strategier. Selskapets arbeid bindes sammen med temaplan for Eiendom da selskapet skal følge kommunens egne mål og strategier definert i temaplan Eiendom.

Innovasjon i forhold til nye boformer dekkes i sin helhet i temaplan Bærekraftig boligutvikling.

Temaplanen berøres spesielt av følgende tverrgående temaer:

- Medborgerskap og frivillighet
- Klima og miljø
- Innovasjon og digitalisering
- Helsefremmende arbeid og folkehelse
- Universell utforming

Temaplanen anses å ha grensesnitt og må ta hensyn til føringer fra følgende vedtatte temaplaner:

- Arbeidsgiverpolitikk
- Medborgerskap
- Barnehage- og skolekapasitet
- Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv
- Handling mot klimaendringene
- Næring
- Leve hele livet – i et aldersvennlig Asker
- Vann og vannmiljø
- Kultur
- Digitalisering og smart teknologi
- «Mestre hele livet» - psykisk helse- og rus

Temaplanen anses å ha grensesnitt med følgende temaplaner som er under arbeid:

- Naturmangfold
- «På lik linje» – personer med nedsatt funksjonsevne
- Oppvekst
- Samferdsel og mobilitet
- Bærekraftig boligutvikling
- Kulturminner

Medvirkning

For å sikre involvering innad i organisasjonen er arbeidet med temaplanen forankret i folkevalgte organer, hos administrativ ledelse og fagressurser.

Før sak om mandat og rammer ble det avholdt administrativt innspillsmøte med fagressurser fra Samfunnstjenester og Samfunnsutvikling. I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har det vært bred medvirkning fra alle tjenesteområder. Flere ledere har bidratt til å kartlegge egnetheten av bygg for sin tjeneste. I arbeidet med innsatsområder og strategier har det vært medvirkning fra Utvalg for samfunnstjenester og relevante fagressurser fra alle tjenesteområdene. Høringsperioden etter 1. gangs behandling gir alle i hele kommunen mulighet til å gi innspill.

Medvirkning er en kontinuerlig prosess og stopper ikke når planen er vedtatt. Når strategiene skal iverksettes og konkretiseres i tiltak, vil medvirknings- og forankringsarbeid pågå i egen organisasjon og ut mot innbyggerne.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Innsatsområdene *Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer*, *Klima- og miljøvennlige bygg* og *Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning* er relevante for å nå de økonomiske og miljømessige bærekraftsmålene. Innsatsområdet *Rom for livet - gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne* har betydning for de sosiale bærekraftsmålene, som handler om å sikre at innbyggerne får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv.

Økonomiske forhold

Bygningsmassen er et virkemiddel for at organisasjonen skal kunne oppnå sine mål. Planens innsatsområder vil bidra til bedre tilpassede bygg og uteområder og bedre utnyttelse av arealer, og en ressurseffektiv utnyttelse av kommunens verdier. Planlagt vedlikehold som bidrar til å oppgradere byggenes funksjon løpende (verdibevarende vedlikehold), bidrar til å minimere kommunens kostnader til vedlikehold, samt reduserer behovet for ombygginger.

Ved å ha et bevisst forhold til både prissatte og ikke-prissatte effekter i kommunens beslutningsunderlag for investerings- og rehabiliteringsprosjekter, sikres fokus på samfunnsøkonomiske konsekvenser fra ulike innfallsvinkler. Dette vil bidra til en best mulig og helhetlig ressursutnyttelse til en lavest mulig pris.

Som en strategisk eiendomsutvikler må Asker kommune aktivt forvalte og utvikle eiendomsporteføljen på en bærekraftig, langsiktig og verdibevarende måte i tråd med kommuneplanens samfunnsdel. Hensikten med dette er å sikre en til enhver tid anvendelig eiendomsreserve med høy kvalitet og verdi.

Miljømessige forhold

De mest klimavennlige kvadratmeterne er de som ikke bygges. Temaplanen understøtter at Asker kommune rehabiliterer fremfor å bygge nytt, samt legger til rette for effektiv arealutnyttelse for å redusere det totale behovet for ny bygningsmasse i kommunen og bidra til å redusere klimagassutslipp.

Temaplanen fordrer at kommunen etablerer langsiktige planer for energibesparende tiltak/prosjekter for å redusere kommunens driftskostnader og miljøfotavtrykk i eksisterende bygg. Energieffektivisering av bygg kan frigjøre energi og gi bedre kapasitet, og i tillegg kan energieffektivisering av bygg begrense behovet for utbygging av ny fornybar kraftproduksjon og inngrep i uberørt natur.

Temaplanen understøtter at kommunen tar natur-, miljø- og klimahensyn ved plassering av kommunale bygg og anlegg, med fokus på minimal bearbeiding av grunnen, og eiendommer som ligger nært eksisterende infrastruktur. Grunneiendommer som er utsatt for flom- eller annen naturfare, skal også i et klimaperspektiv unngås. I tillegg er lokalisering av bygg viktig for å unngå økt transportbehov, noe som er behandlet i innsatsområdet om grønn mobilitet i temaplan handling mot klimaendringene.

Sosiale forhold
Et av temaplanens hovedmål er å bidra til at kommunale bygg blir en effektiv innsatsfaktor i kommunens tjenesteyting og samfunnsutvikling ved å tilfredsstille de grunnleggende og tjenesterelaterte behovene til brukerne. Eiendomsforvaltningen skal sikre et inkluderende tjenestetilbud, og forholdet til brukerne skal være preget av kompetanse, serviceholdning, og forutsigbare og tydelige avtaler.

Universell utforming av bygg og tilhørende utearealer vil bidra til at flest mulig av kommunens innbyggere kan ta del i ulike opplevelser i hverdagen og delta i samfunnet.

Gjennom utvikling av gode oppvekst- og bomiljøer, næringsutvikling, levende sentrum, flerbruk av kommunale bygg og tilbud for innbyggere både i og utenfor arbeidslivet, skapes tilhørighet til lokalmiljøet og kommunen, og tilknytning til andre mennesker og steder. Lokale tiltak for å hindre utenforskap kan også styrke opplevelsen av tilhørighet og felleskap.

Gjennom temaplanen legges det til rette for å sikre innbyggerne en rettferdig fordeling og lik tilgang til goder og ressurser, herunder fellesskapets bygg og arealer.

4. Tidligere behandling

Mandat og rammer for temaplan eiendom ble vedtatt av Utvalg for samfunnstjenester 20.01.2022 sak 8/22 (vedlegg 1).

Vedtak:

1. Arbeidet med temaplan Eiendom gjennomføres i tråd med de rammer og føringer som fremgår av mandatet i dette saksframlegget. Under Tema/problemstillinger som skal utredes, legges følgende punkt til:

    - Sirkulær økonomi, gjenbruk av bygg og materialer
      Setningen: – Miljø/klima i et forvaltnings- og driftsperspektiv endres til: - Miljø/klima i et innkjøps-, forvaltnings- og driftsperspektiv.
    - Verbalforslag/oversendelse nummer 4 «Uteområder», vurderes innarbeidet i planen.
    - Hvordan erfaringer fra «Teknisk utredning – Erfaringer med ulike krav til miljø og klima i formålsbygg» kan anvendes for at Asker skal oppnå målene satt i Temaplan Handling mot klimaendringene.
    - Konkretisering av mål og strategier satt i Temaplan Handling mot klimaendringene.

2. Temaplanen legges frem for kommunestyret for endelig behandling 2. kvartal 2023.

Sak om førstegangsbehandling av temaplan eiendom ble behandlet av Utvalg for samfunnstjenester 23.03.2023 i sak 13/23. Følgende innstilling ble enstemmig vedtatt (vedlegg 3):

1. Temaplan eiendom – Rom for livet, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, legges ut på høring med høringsfrist 19.05.2023.

   Innsatsområder:

   1. Rom for livet – gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne
   2. Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer
   3. Klima- og miljøvennlige bygg
   4. Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning
   5. Profesjonell eiendomsvirksomhet

2. Det legges opp til en medvirkningsprosess i høringsperioden for å få innspill på innsatsområder og strategier som er foreslått i temaplanen.

5. Kommunedirektørens vurdering

Temaplan eiendom er en strategisk og sektorovergripende plan, og beskriver hvordan Asker kommune kan tilrettelegge for en helhetlig og framtidsrettet eiendomsvirksomhet til beste for kommunens innbyggere og ansatte.

Eiendomsvirksomheten er et strategisk virkemiddel for at kommunen kan levere gode, hensiktsmessige og kostnadseffektive tjenester. I dette ligger:

- Bærekraftige arealer som understøtter tjenestene og tjenesteutvikling
- Verdibevarende vedlikehold og verdiutvikling av bygg og eiendommer
- Bidra til steds- og samfunnsutvikling

Asker kommune har eier- og forvaltningsansvar for en sammensatt portefølje av både bebygde og ubebygde eiendommer. De kommunale eiendommene skal tilfredsstille ulike interesser på tvers av tjenesteområdene, nyttes som et politisk virkemiddel for å oppnå overordnede mål og strategier og samtidig være en eiendomsressurs når det kommer til strategisk eiendomsutvikling og strategiske kjøp og salg.

Ved å følge opp strategiene i de fem innsatsområdene fra temaplan eiendom vil dette komme både tjenestene og innbyggerne til gode. Asker kommune vil bevege seg i retning av å være en foregangskommune gjennom en ambisiøs, profesjonell og utviklingsorientert forvaltning av kommunens eiendomsverdier.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

1. Saksprotokoll ST, 20012022, Sak 8_22, Temaplan Eiendom - mandat og rammer
2. Kunnskapsgrunnlag for Temaplan eiendom - Rom for livet, 2022
3. Saksprotokoll ST, 23032023, Sak 13_23, Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035 - 1. gangs behandling
4. Høringsutkast Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	8/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	13/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	11/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	14/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	15/23
6 Utvalg for medborgerskap	27.04.2023	16/23

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Eldrerådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 8/23

Behandling

Ingeniør ved byggforvaltning og vedlikehold Anette Kampsæter Førland innledet til saken (presentasjon). Førland og seksjonsleder eiendom Lene Thusing Pedersen svarte på spørsmål.

Karl Bønnhoff fremmet følgende forslag til innspill til punkt 2:

- *Parkeringsnormen ved offentlige bygg må være realistisk mht behov for å benytte bil når disse byggene besøkes og/eller brukes*
- *Gode utearealer er meget viktig også for eldreinstitusjoner og boliger for seniorer.*

Leder Kirsten Koht fremmet følgende forslag til innspill til punkt 2:

- *Eldrerådet stiller seg bak strategien om at bygg bør ha flere bruksområder også i nært samspill med frivilligheten.*

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 2, herunder forslag til innspill fremmet av Bønnhoff, kulepunkt 1, ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Bønnhoff, kulepunktpunkt 2, ble enstemmig vedtatt som innspill under innstillingens punkt 2.

Forslag fremmet av Koht, ble enstemmig vedtatt som innspill under innstillingens punkt 2.

Innstilling/Vedtak

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.

2. Rådet/utvalget gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

    - Parkeringsnormen ved offentlige bygg må være realistisk mht behov for å benytte bil når disse byggene besøkes og/eller brukes
    - Gode utearealer er meget viktig også for eldreinstitusjoner og boliger for seniorer
    - Eldrerådet stiller seg bak strategien om at bygg bør ha flere bruksområder også i nært samspill med frivilligheten.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	8/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	13/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	11/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	14/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	15/23
6 Utvalg for medborgerskap	27.04.2023	16/23

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 13/23

Behandling

Rådgiver Anette Kampesæter Førland presenterte og svarte på spørsmål. Virksomhetsleder Lene Thusing Pedersen var også til stede.

Maia Hollender fremmet følgende innspill i 5 punkter:

- *Asker kommune skal bruke arealressursene i kommunen strategisk for å minimere utslipp for reiser til brukere av bygget*
- *Dele på bygningsmassen - og at bygg kan brukes større deler av døgnet til andre formål*
- *Bare det å etablere enger og slåttemark i stedet for gressplener vil hjelpe det biologiske mangfoldet*
- *Det er bra at vedlikehold er i fokus - og slik må det være både for å forlenge levetid til eksisterende bygg, av hensyn til klimaet og av hensyn til kommunens økonomi*

- *Asker kommune bør vurdere å etablere kontorfellesskap for kommunalt ansatte og andre i de ni nærsentrene i kommunen. Slik kan en redusere pendling og spare plass.*

Hollenders innspill i 5 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.

2. Rådet/utvalget gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

- Asker kommune skal bruke arealressursene i kommunen strategisk for å minimere utslipp for reiser til brukere av bygget
- Dele på bygningsmassen - og at bygg kan brukes større deler av døgnet til andre formål
- Bare det å etablere enger og slåttemark i stedet for gressplener vil hjelpe det biologiske mangfoldet
- Det er bra at vedlikehold er i fokus - og slik må det være både for å forlenge levetid til eksisterende bygg, av hensyn til klimaet og av hensyn til kommunes økonomi.
- Asker kommune bør vurdere å etablere kontorfellesskap for kommunalt ansatte og andre i de ni nærsentrene i kommunen. Slik kan en redusere pendling og spare plass.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	8/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	13/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	11/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	14/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	15/23
6 Utvalg for medborgerskap	27.04.2023	16/23

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Råd for personer med funksjonsnedsettelse har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 11/23

Behandling

Saksbehandler Anette Kampesæter Førland og virksomhetsleder Lene Thusing Pedersen innledet til saken og besvarte spørsmål.

Forslag fremmet av May B. Myklebust på vegne av rådet til innspill til planen:

Universell utforming:

- Asker kommune har som mål at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da er det viktig at det bygges nok boliger med livsløpsstandard til å dekke behovet i fremtiden.
- Det er viktig at det settes av nok midler til å oppgradere eldre formålsbygg, slik at de tilfredsstiller gjeldende krav til universell utforming.

Forslag fremmet av May B. Myklebust på vegne av rådet til innspill ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt

Innstilling/Vedtak

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.

2. Råde gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

    - Asker kommune har som mål at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da er det viktig at det bygges nok boliger med livsløpsstandard til å dekke behovet i fremtiden.
    - Det er viktig at det settes av nok midler til å oppgradere eldre formålsbygg, slik at de tilfredsstiller gjeldende krav til universell utforming.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	8/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	13/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	11/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	14/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	15/23
6 Utvalg for medborgerskap	27.04.2023	16/23

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Utvalg for velferd har behandlet saken i møte 25.04.2023 sak 15/23

Behandling

Cecilie Lindgren, H innledet til saken. Anette K. Førland presenterte saken og besvarte spm.

Forslag fremmet av Hans A. Hveem, H, på vegne av H, KrF, PP og V til innspill i punkt 2:

- Godt over 90% av den kommunale eiendomsmassen eies av Asker kommune. Økt leie av lokaler bør vurderes, gitt et velfungerende, likvid eiendomsmarked i det aktuelle området.
- Virksomhetsområde Miljø og Samferdsel har ansvaret for 1,4 mill. kvm. uteareal i tilknytning til kommunale bygg. Det bør vurderes å styrke dette arbeidet, eksempelvis i tilknytning til kommunale omsorgsbygg, herunder sansehagene til våre bo- og omsorgssentre.

Forslag fremmet av Solav Abbas, A, til innspill i punkt 2:

- Asker kommune har som mål at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da er det viktig at det bygges nok boliger med livsløpsstandard til å dekke behovet i fremtiden.

- Det er viktig å oppgradere eldre formålsbygg, slik at de tilfredsstiller gjeldende krav til universell utforming.

Forslaget fremmet av Hans A. Hveem, H på vegne av H, KrF, PP og V til innspill til punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Solav Abbas, A til innspill til punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt

Vedtak

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.

2. Utvalget gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

    - Godt over 90% av den kommunale eiendomsmassen eies av Asker kommune. Økt leie av lokaler bør vurderes, gitt et velfungerende, likvid eiendomsmarked i det aktuelle området.
    - Virksomhetsområde Miljø og Samferdsel har ansvaret for 1,4 mill. kvm. uteareal i tilknytning til kommunale bygg. Det bør vurderes å styrke dette arbeidet, eksempelvis i tilknytning til kommunale omsorgsbygg, herunder sansehagene til våre bo- og omsorgssentre.
    - Asker kommune har som mål at flest mulig skal kunne bo hjemme lengst mulig. Da er det viktig at det bygges nok boliger med livsløpsstandard til å dekke behovet i fremtiden
    - Det er viktig å oppgradere eldre formålsbygg, slik at de tilfredsstiller gjeldende krav til universell utforming.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	8/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	13/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	11/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	14/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	15/23
6 Utvalg for medborgerskap	27.04.2023	16/23

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Utvalg for oppvekst har behandlet saken i møte 25.04.2023 sak 14/23

Behandling

Rådgiver Anette Kampesæter Førland presenterte saken. Virksomhetsleder Lene Thusing Pedersen orienterte og svarte på spørsmål.

Håvard Espelin (H) fremmet på vegne av H, Sp og V følgende forslag til innspill under punkt 2:

- *I byggeprosjekter bør også kostnadene være med som en strategi, da vi må sikre at vi bygger kostnadseffektivt. Bygge kostnadene bør for eksempel jevnlig sammenlignes med andre offentlige/private aktører som har samme type bygg.*
- *Enhetlige standarder for kommunale bygg bør ha rom for nye ideer og løsninger som kan gi både bedre løsninger og/eller lavere kostnader med samme funksjon.*
- *Planen bør fremheve behov for gode prosesser med aktiv og tidlig brukermedvirkning, slik at vi sikrer at vi bygger med den kvalitet og det omfanget som brukere har behov for.*

Paal Steine (MGD) fremmet følgende forslag til innspill under punkt 2:

- *Nye skoler og barnehager bør ha tilgang på naturområder, helst i form av skogområder. Der dette ikke er mulig bør det etableres naturlignende arealer med gress og beplantning.*
- *Nye barnehager og skoler bør planlegges med tilgang til kjøkkenhage/skolehage på egen tomt eller i nærmiljøet.*

Innstillingen punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Håvard Espelins (H) kulepunkt 1 ble vedtatt mot en stemme (Dahl, R)

Espelins (H) kulepunkt 2 og 3 ble enstemmig vedtatt.

Paal Steines (MDG) 2 kulepunkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.

2. Rådet gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

- I byggeprosjekter bør også kostnadene være med som en strategi, da vi må sikre at vi bygger kostnadseffektivt. Bygge kostnadene bør for eksempel jevnlig sammenlignes med andre offentlige/private aktører som har samme type bygg.
- Enhetlige standarder for kommunale bygg bør ha rom for nye ideer og løsninger som kan gi både bedre løsninger og/eller lavere kostnader med samme funksjon.
- Planen bør fremheve behov for gode prosesser med aktiv og tidlig brukermedvirkning, slik at vi sikrer at vi bygger med den kvalitet og det omfanget som brukere har behov for.
- Nye skoler og barnehager bør ha tilgang på naturområder, helst i form av skogområder. Der dette ikke er mulig bør det etableres naturlignende arealer med gress og beplantning.
- Nye barnehager og skoler bør planlegges med tilgang til kjøkkenhage/skolehage på egen tomt eller i nærmiljøet.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	8/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	13/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	11/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	14/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	15/23
6 Utvalg for medborgerskap	27.04.2023	16/23

Høring av Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035

Utvalg for medborgerskap har behandlet saken i møte 27.04.2023 sak 16/23

Behandling

Rådgiver Anette Kampesæter Førland presenterte saken med virksomhetsleder Lene Thysing Pedersen til stede.

Thormod Rønning Kvam (H) fremmet på vegne av H, V og Sp følgende forslag til innspill:

- *Hovedutvalg for medborgerskap understreker viktigheten av å utvikle eiendom og bygningsmasse over hele kommunen som bidrar til levende, innbydende møteplasser i et tettsteds, destinasjonsutviklings- og medvirkningsperspektiv.*

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt

Rønning Kvams (H) forslag til innspill til punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035 tas til orientering.

2. Rådet gir følgende innspill til temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035

- Hovedutvalg for medborgerskap understreker viktigheten av å utvikle eiendom og bygningsmasse over hele kommunen som bidrar til levende, innbydende møteplasser i et tettsteds, destinasjonsutviklings- og medvirkningsperspektiv.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/00227

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	20.01.2022	8/22

Temaplan Eiendom - mandat og rammer

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 20.01.2022 sak 8/22

Behandling

Til sak 8/22 ble det votert over om Kirsti Kierulf, H sin habilitet.

Enstemmig om hennes habilitet og hun kan være med i denne saken.

Presentasjon ved Lene Thusing Pedersen og saksbehandler Anette Kampesæter Førland presenterte saken og besvarte spørsmål.

Forslag fremmet av Elisabeth Holter-Schøyen, V på vegne av V, H og SP:

Vedtakspunkt 1. som innstillingen med følgende tillegg:

Under Tema/problemstillinger som skal utredes, legges følgende punkt til:

- Sirkulær økonomi, gjenbruk av bygg og materialer
  Setningen: – Miljø/klima i et forvaltnings- og driftsperspektiv endres til: - Miljø/klima i et innkjøps-, forvaltnings- og driftsperspektiv

Verbalforslag/oversendelse nummer 4 «Uteområder», vurderes innarbeidet i planen.

Forslag fremmet av Emelie Spjut-Haldorsen, MDG til mandatet:

I avsnitt om Temaer/problemstillinger som skal utredes / ha fokus på, i tilleggs følgende punkter:

- Hvordan erfaringer fra «Teknisk utredning – Erfaringer med ulike krav til miljø og klima i formålsbygg» kan anvendes for at Asker skal oppnå målene satt i Temaplan Handling mot klimaendringene.

- Konkretisering av mål og strategier satt i Temaplan Handling mot klimaendringer.

Forslag fremmet av Trude Nygård Evensen, A:

Temaer/problemstillinger som skal utredes For å imøtekomme de utfordringene som finnes, må temaplanen ha fokus på:

Nytt punkt: Effektiv ressursbruk og god kvalitetssikring i forvaltningen av eiendom

Forslag fremmet av Elisabeth Holter-Schøyen, V på vegne av V, H og SP ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Emelie Spjut-Haldorsen, MDG til 2 nye punkter ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Trude Nygård Evensen, A falt mot 2 stemmer, Trude Nygård Evensen, A og Svein Hillestad, A.

Innstillingen i 2 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Arbeidet med temaplan Eiendom gjennomføres i tråd med de rammer og føringer som fremgår av mandatet i dette saksframlegget. Under Tema/problemstillinger som skal utredes, legges følgende punkt til:

    - Sirkulær økonomi, gjenbruk av bygg og materialer
      Setningen: – Miljø/klima i et forvaltnings- og driftsperspektiv endres til: - Miljø/klima i et innkjøps-, forvaltnings- og driftsperspektiv.

    - Verbalforslag/oversendelse nummer 4 «Uteområder», vurderes innarbeidet i planen.

    - Hvordan erfaringer fra «Teknisk utredning – Erfaringer med ulike krav til miljø og klima i formålsbygg» kan anvendes for at Asker skal oppnå målene satt i Temaplan Handling mot klimaendringene.

- Konkretisering av mål og strategier satt i Temaplan Handling mot klimaendringer.

2. Temaplanen legges frem for kommunestyret for endelig behandling 2. kvartal 2023.

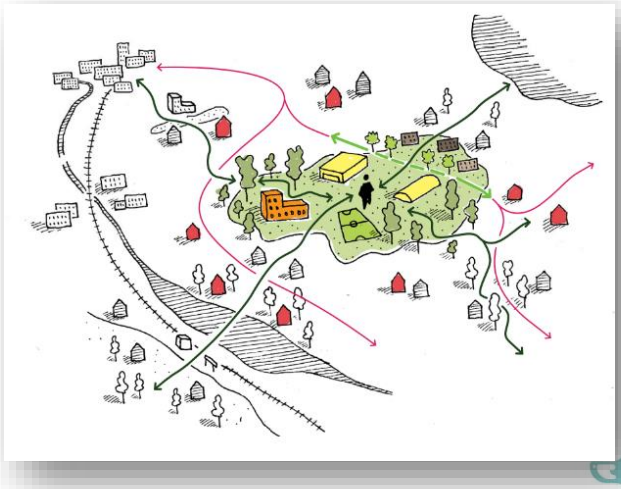
Asker kommune

Kunnskapsgrunnlag for Temaplan Eiendom

Rom for livet











Dato: 01.12.2022

Innhold

1 Innledning 4
2 Omfang og avgrensing 5
2.1 Oversiktskart 8
3 Organisering og medvirkning 13
4 Lover og forskrifter 14
5 Trender, utviklingstrekk og føringer 15
5.1 Trender og utviklingstrekk 15
5.2 Føringer 16
5.2.1 FN's bærekraftsmål 16
5.2.2 Strategi for stedsutvikling 17
5.2.3 Klimagassutslipp fra materialer, energi, byggeavfall og anleggsfase 20
5.2.4 Sambruk og meråpne bygg 21
6 Dagens status 22
6.1 Forvaltning, drift og vedlikehold 22
6.1.1 Forvaltning 23
6.1.2 Drift 24
6.1.3 Vedlikehold 24
6.2 Eiendomsbesittelse 29
6.2.1 Ulike roller og interesser i kommunal eiendom 29
6.2.2 Strategisk eiendomsutvikling av kommunens eiendomsressurs 30
6.2.3 Strategisk porteføljeforvaltning av kommunens eiendomsressurs 33
6.2.4 Eiendomsutvikling og arealplanlegging 33
6.2.5 Strategisk kjøp 33
6.2.6 Strategisk salg/salgskrav 34
6.2.7 Forvaltning av eierskapet 34
6.3 Fra tidligfase til prosjekt 35
6.3.1 Life Cycle Cost (LCC) og Life Cycle Analysis (LCA) 36
6.3.2 Enhetlig standard 37
6.4 Nøkkeltall 38
7 Utfordringsbildet 41
7.1 Eierstyring 41
7.1.1 Eiendomsforvaltning av bygg 41
7.1.2 Handlingsregelen 42
7.1.3 Kapasitet og kompetanse 43

7.2 Eiendom som strategisk innsatsfaktor 44
7.2.1 Ulike roller og interesser i kommunal eiendom 44
7.2.2 Strategisk utviklingsplaner 44
7.2.3 Strategisk eiendomsutvikling av kommunens eiendomsressurs 45
7.2.4 Strategisk porteføljeforvaltning av kommunens eiendomsressurs 45
7.2.5 Eiendomsutvikling og arealplanlegging 46
7.2.6 Strategisk kjøp 47
7.2.7 Strategisk salg/salgskrav 47
7.3 Fra tidligfase til prosjekt 47
7.3.1 Life Cycle Cost (LCC) og Life Cycle Analysis (LCA) 47
7.3.2 Enhetlig standard 48
7.4 Verdibevarende vedlikehold 49
7.5 Arealutnyttelse 52
7.6 Samhandling 53
7.7 Digitale verktøy 53
7.8 Nøkkeltall 55
8 Administrasjonens foreløpige forslag til innsatsområder 57

1 Innledning

Som grunnlag for Temaplan Eiendom er det utarbeidet et kunnskapsgrunnlag som beskriver utfordringsbildet framover. Utfordringsbildet defineres ut fra en beskrivelse av dagens status og framtidige utviklingstrekk. Dette vil gi grunnlag for beslutning av innsatsområder og strategier i temaplanen.

En temaplan er en strategisk plan som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Alle temaplaner har et 12-årsperspektiv med rullering hvert 4. år.
Temaplan Eiendom er forankret i vedtatt planstrategi for Asker kommune 2020-2024 og kommuneplanens definerte 8 satsingsområder:

- Samarbeid for å nå målene
- Bærekraftige byer og samfunn
- Handling mot klimaendringene
- God helse
- God utdanning
- Innovasjon, digitalisering og næringsutvikling
- Økonomi
- Medarbeidere

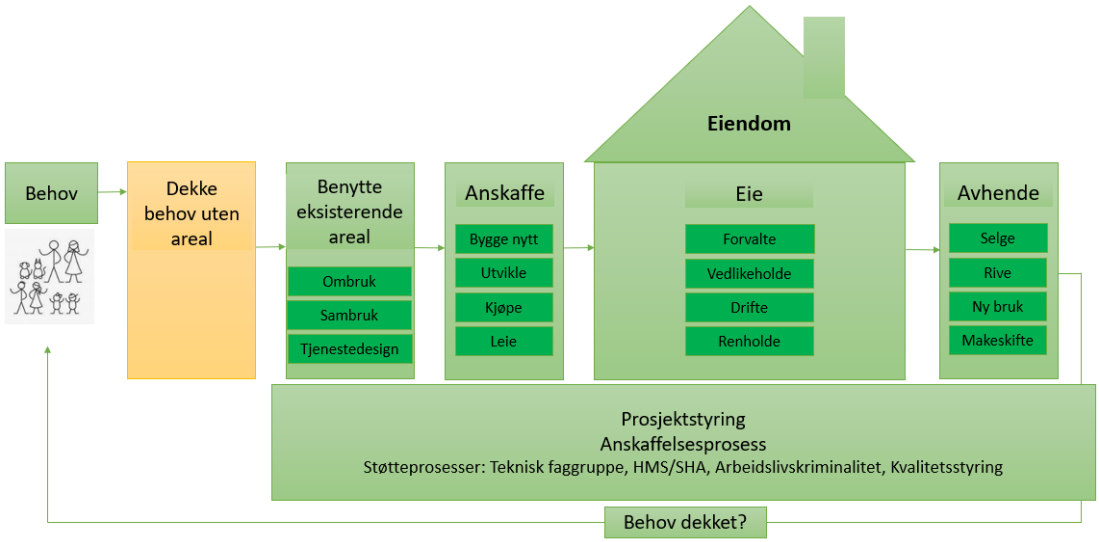
Eiendomsvirksomheten er et strategisk virkemiddel for at kommunen kan levere gode, hensiktsmessige og kostnadseffektive tjenester. I dette ligger:

- Bærekraftige arealer som understøtter tjenestene og tjenesteutvikling
- Verdibevarende vedlikehold og verdiutvikling
- Bidra til steds- og samfunnsutvikling

Formålet med temaplan Eiendom er å beskrive hvordan Asker kommune kan tilrettelegge for en helhetlig og framtidsrettet eiendomsvirksomhet til beste for kommunens innbyggere og ansatte.

2 Omfang og avgrensing

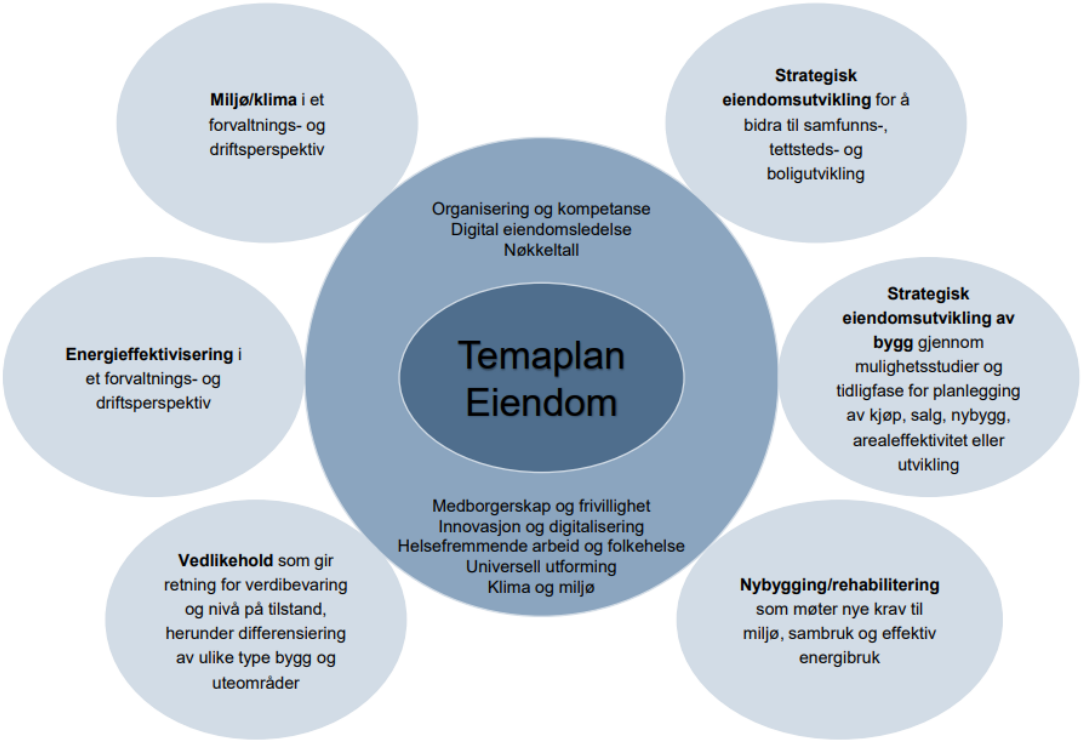
Eiendom er et virkemiddel for å ivareta kommunens interesser og gjennomføre kommunale planer. Eiendomsvirksomheten omfatter alle faser i eiendommers livssyklus. Figuren under illustrerer hovedprosessene.



Figur 1 Hovedprosessene i eiendommers livssyklus

Når et behov er avdekket, må det planlegges hvordan det kan løses på en optimal måte. Det første man må ta stilling til er om behovet kan dekkes uten å benytte areal, dvs. kan man løse behovet ved å tilpasse tjenester i hjemmet, eller om behovet kan dekkes ved å bruke kommunens eksisterende areal. Hvis dette ikke er mulig, må egnede arealer anskaffes, enten ved kjøp, leie, nybygg eller utvikling av eksisterende bygg. Når bygget er i bruk, må det driftes og vedlikeholdes for å tilfredsstille tjenestens behov og ivareta eiendommens verdi. Kommunen eier en stor bygningsportefølje og det er nødvendig med konkrete vurderinger av om et bygg skal satses på eller avhendes. Det er derfor viktig med strategisk planlegging som hensyntar kommunens nåværende og langsiktige behov.

Framover må vi regne med mer ambisiøse mål og strengere krav til mer bærekraftige løsninger for redusert energiforbruk og klimagassutslipp. Dette må oppnås gjennom en bærekraftig oppgradering av eksisterende bygg, gjennom nybygg og ved bedre og mer effektiv arealbruk. Med dette bakteppet ble temaer og problemstillinger til temaplan Eiendom utarbeidet.



Figur 2 Temaer/problemstillinger som ble presentert for utvalg for samfunnstjenester 20.01.2022

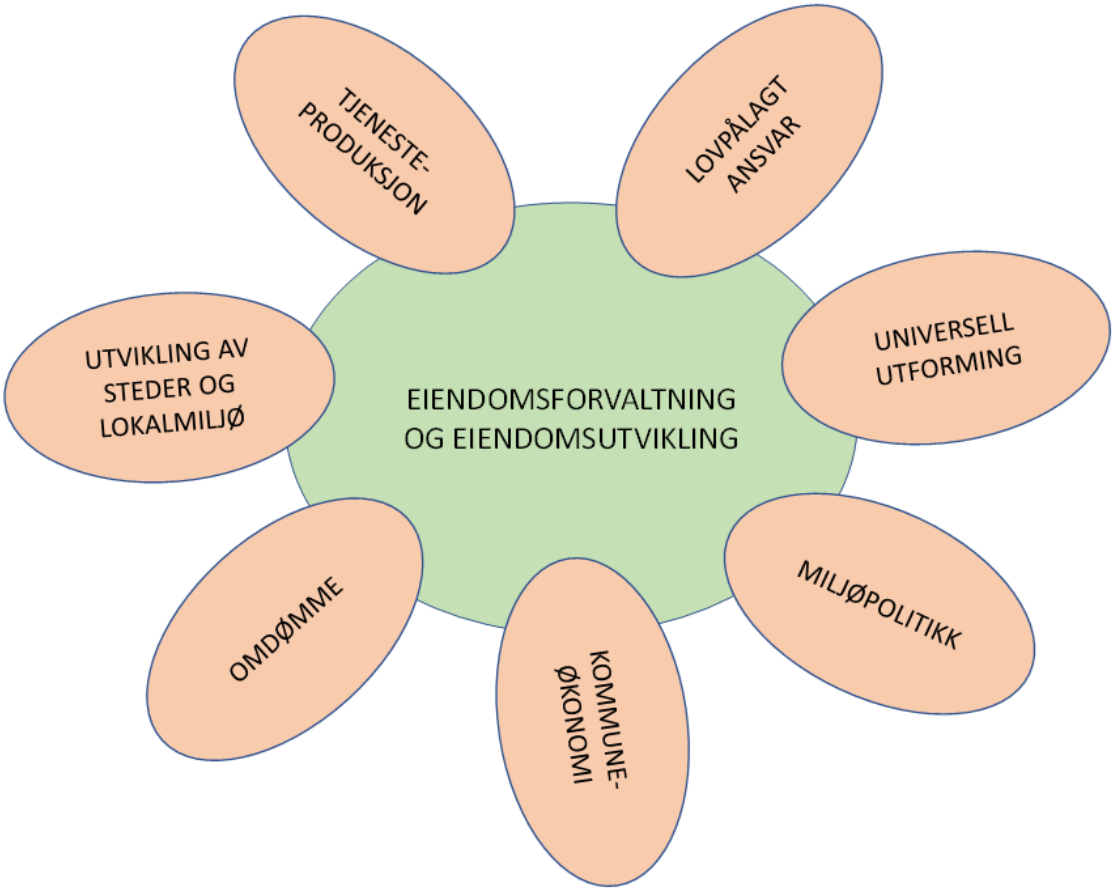
Ut fra vedtatt mandat og den presentasjon som ble gitt til utvalg for samfunnstjenester i januar 2022 er temaene som ble vedtatt inndelt i følgende utredningspunkter:

- Strategisk eiendomsutvikling for å bidra til samfunns-, tettsteds-, og boligutvikling, inkl. strategiske eiendomskjøp og -salg
- Strategisk eiendomsutvikling av bygg gjennom mulighetsstudier og tidligfase for planlegging av kjøp, salg, nybygg, arealeffektivitet og utvikling
- Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type bygg
- Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type uteområder
- Energieffektivisering i et forvaltings- og driftsperspektiv

Inndelingen har vært hensiktsmessig ut fra dagens organisering. Miljø og klima er et gjennomgående tema i alle utredningspunktene og derfor ikke trukket ut i et eget kunnskapsgrunnlag. Det er laget et kunnskapsgrunnlag for hvert utredningspunkt som ligger til grunn for det som er trukket ut i dette dokumentet. Her omtales de viktigste temaene og helheten.

Innovasjon i forhold til nye boformer har også vært et område som ble vurdert som et utredningspunkt, men det er avklart at dette dekkes i sin helhet i temaplan Boligpolitikk. Temaplan Eiendom avgrenses i forhold til føringer gitt i kommuneplanens samfunns- og arealdel.

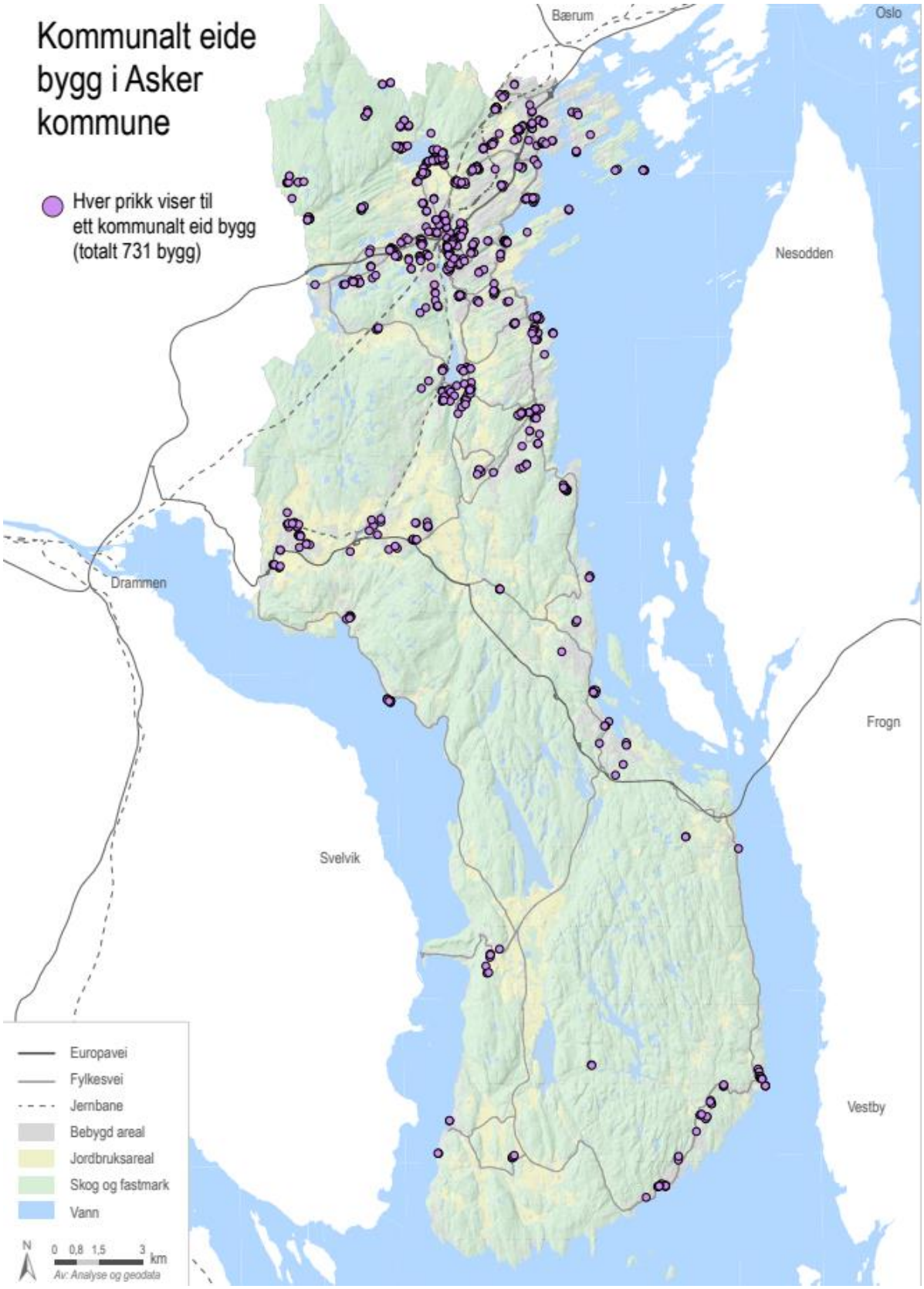
Figuren under illustrerer eiendomsforvaltningens rammer og viser at kommunens eiendommer har stor betydning i mange sammenhenger.



Figur 3 Politiske interesser som påvirkes av eiendomsforvaltningen (God kommunal eiendomsforvaltning – fordypning for folkevalgte, Horjen, 2011)

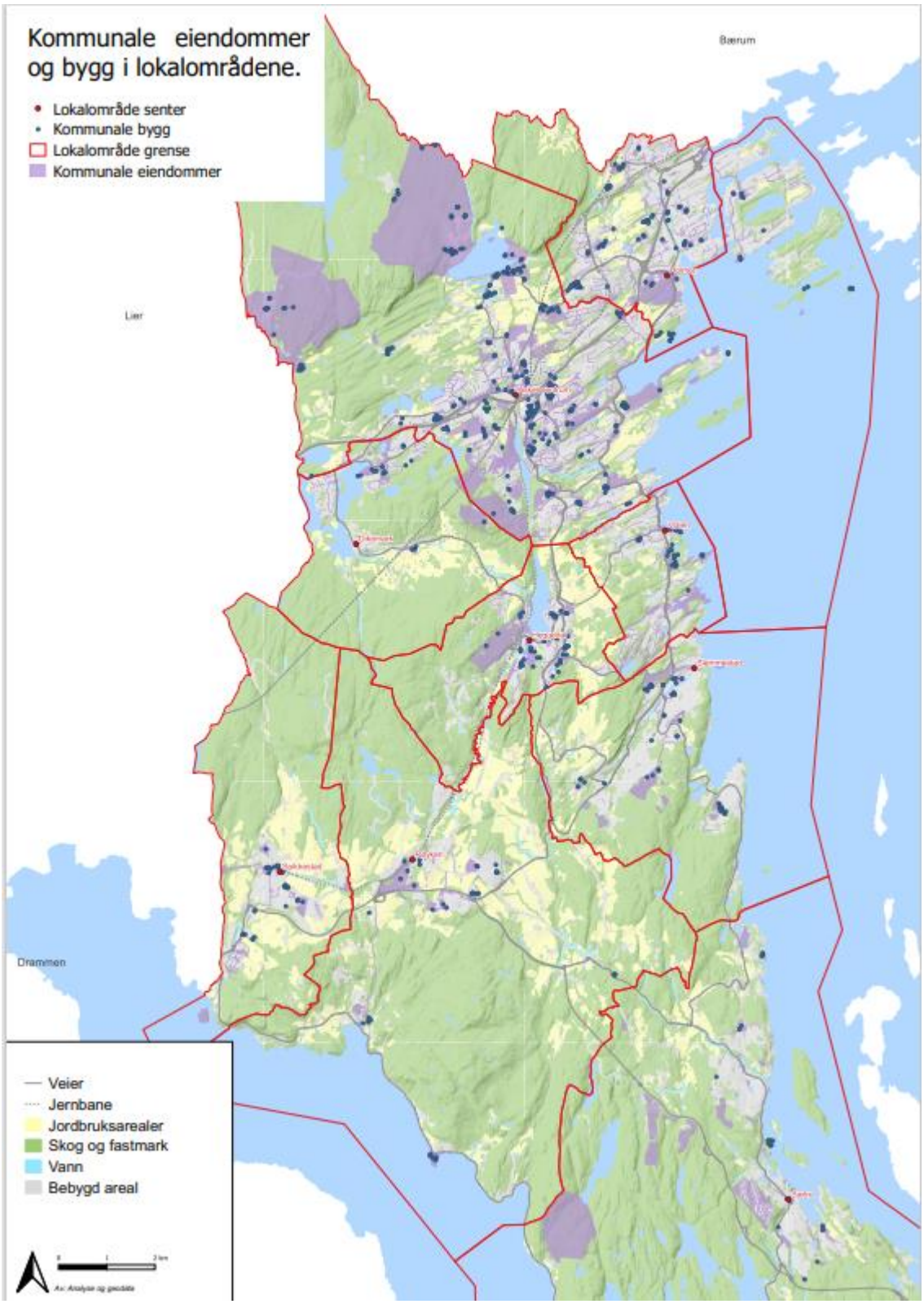
2.1 Oversiktskart

Kart under viser kommunalt eide bygg, 731 bygg totalt.



Figur 4 Oversikt over kommunalt eide bygg i Asker kommune

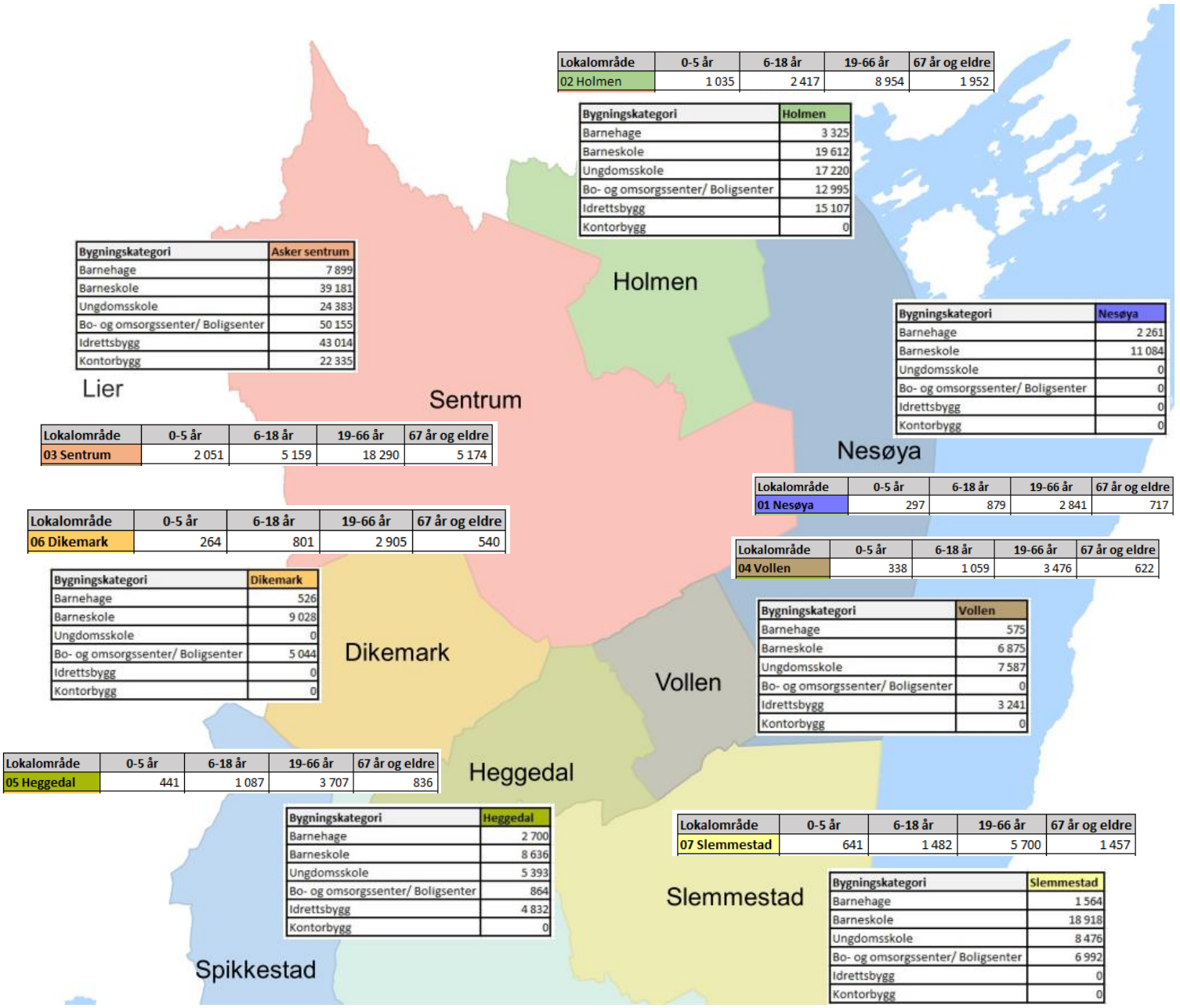
I kartene under vises kommunens eiendommer og bygg. I dette ligger også kommunens heleide aksjeselskap med flere stiftelser. Lokalområder og lokalsenter definert i kommuneplanens samfunnsdel er markert.





Figur 5 Oversikt over kommunale eiendommer og bygg i Asker kommune

Kartene nedenfor gir en oversikt over inndeling av Asker kommune i 11 lokalområder. For hvert lokalområde vises areal for hver av de seks største bygningskategoriene og befolkningsdata fordelt på fire grupper.



Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
02 Holmen	1 035	2 417	8 954	1 952

Bygningskategori	Holmen
Barnehage	3 325
Barneskole	19 612
Ungdomsskole	17 220
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	12 995
Idrettsbygg	15 107
Kontorbygg	0

Bygningskategori	Asker sentrum
Barnehage	7 899
Barneskole	39 181
Ungdomsskole	24 383
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	50 155
Idrettsbygg	43 014
Kontorbygg	22 335

Bygningskategori	Nesøya
Barnehage	2 261
Barneskole	11 084
Ungdomsskole	0
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	0
Idrettsbygg	0
Kontorbygg	0

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
03 Sentrum	2 051	5 159	18 290	5 174

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
01 Nesøya	297	879	2 841	717

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
06 Dikemark	264	801	2 905	540

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
04 Vollen	338	1 059	3 476	622

Bygningskategori	Dikemark
Barnehage	526
Barneskole	9 028
Ungdomsskole	0
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	5 044
Idrettsbygg	0
Kontorbygg	0

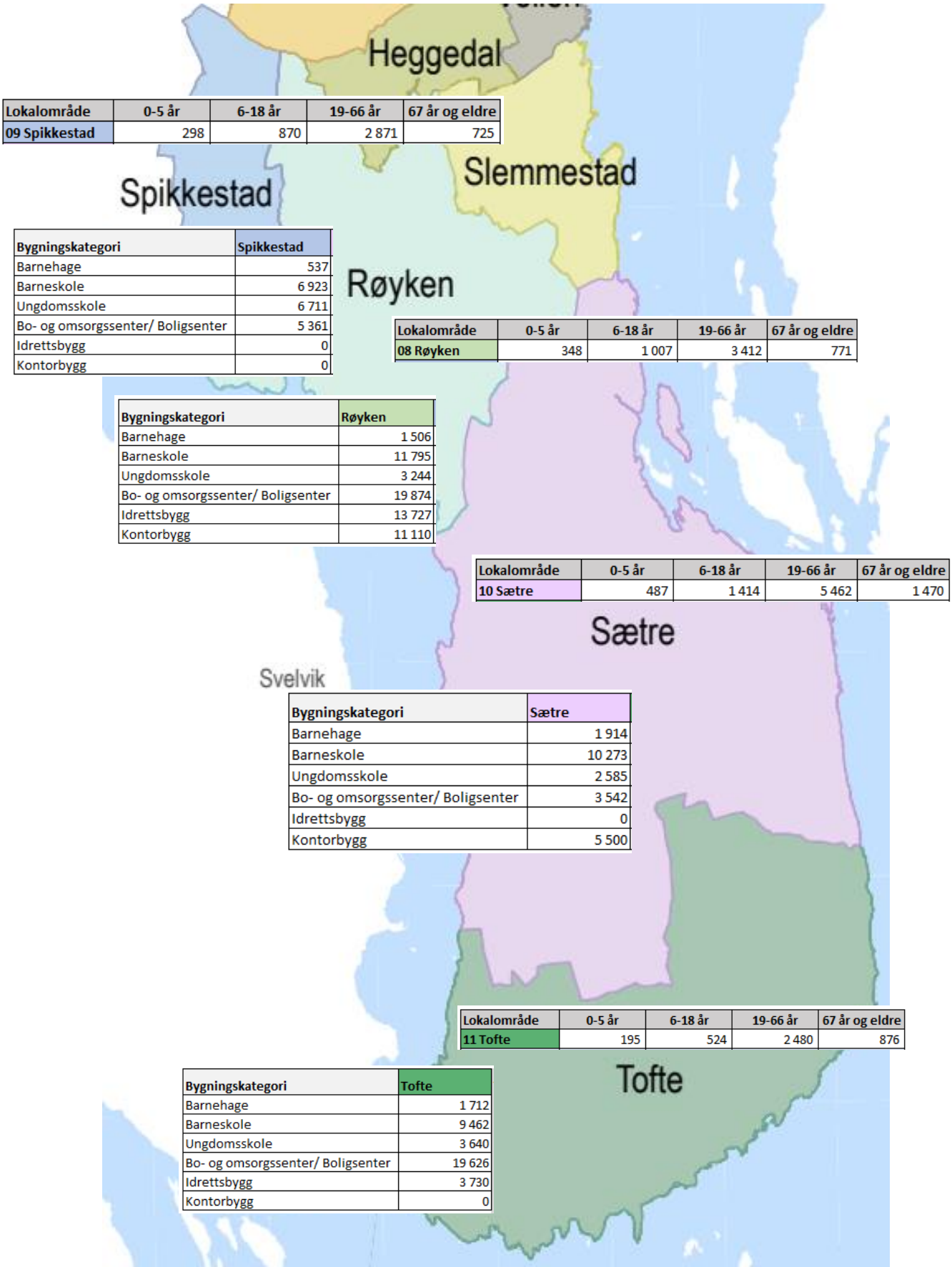
Bygningskategori	Vollen
Barnehage	575
Barneskole	6 875
Ungdomsskole	7 587
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	0
Idrettsbygg	3 241
Kontorbygg	0

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
05 Heggedal	441	1 087	3 707	836

Bygningskategori	Heggedal
Barnehage	2 700
Barneskole	8 636
Ungdomsskole	5 393
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	864
Idrettsbygg	4 832
Kontorbygg	0

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
07 Slemmestad	641	1 482	5 700	1 457

Bygningskategori	Slemmestad
Barnehage	1 564
Barneskole	18 918
Ungdomsskole	8 476
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	6 992
Idrettsbygg	0
Kontorbygg	0



Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
09 Spikkestad	298	870	2 871	725

Bygningskategori	Spikkestad
Barnehage	537
Barneskole	6 923
Ungdomsskole	6 711
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	5 361
Idrettsbygg	0
Kontorbygg	0

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
08 Røyken	348	1 007	3 412	771

Bygningskategori	Røyken
Barnehage	1 506
Barneskole	11 795
Ungdomsskole	3 244
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	19 874
Idrettsbygg	13 727
Kontorbygg	11 110

Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
10 Sætre	487	1 414	5 462	1 470

Bygningskategori	Sætre
Barnehage	1 914
Barneskole	10 273
Ungdomsskole	2 585
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	3 542
Idrettsbygg	0
Kontorbygg	5 500

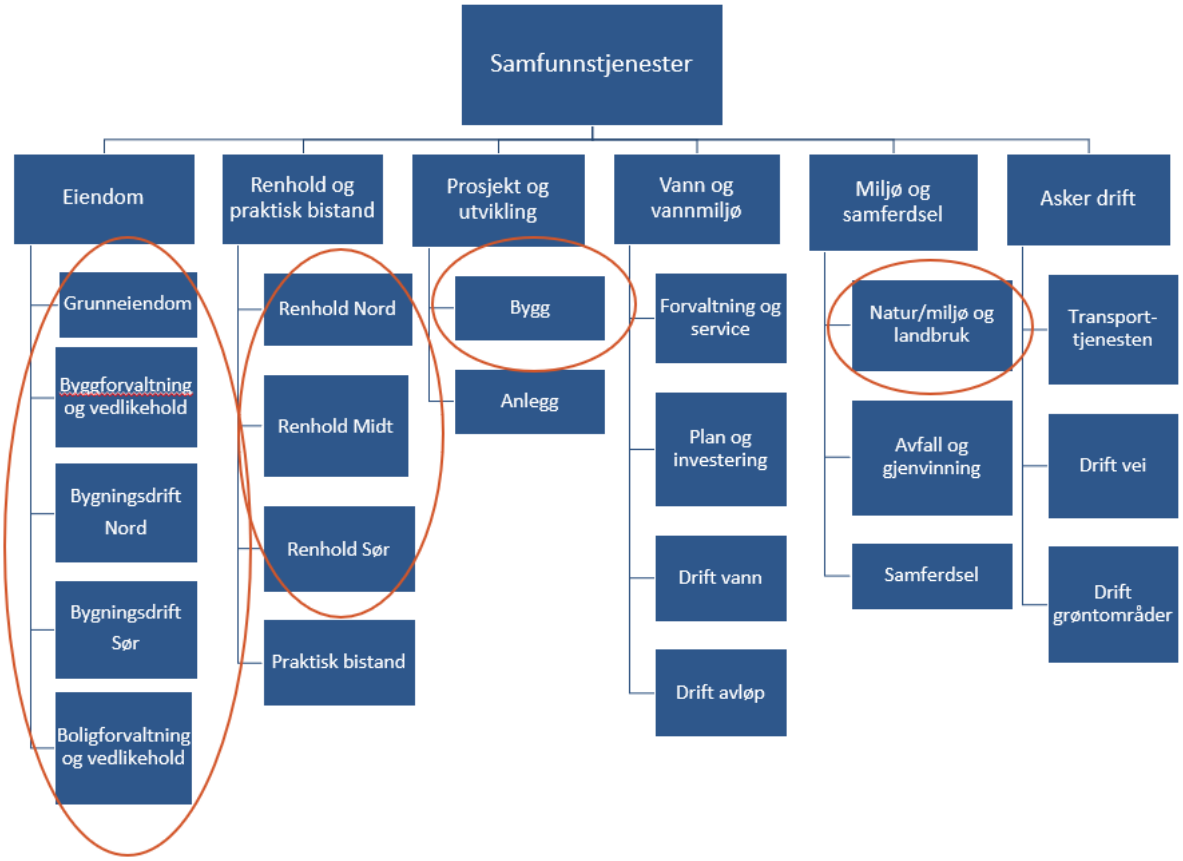
Lokalområde	0-5 år	6-18 år	19-66 år	67 år og eldre
11 Tofte	195	524	2 480	876

Bygningskategori	Tofte
Barnehage	1 712
Barneskole	9 462
Ungdomsskole	3 640
Bo- og omsorgssenter/ Boligsenter	19 626
Idrettsbygg	3 730
Kontorbygg	0

Figur 6 Oversikt over areal for de seks største bygningskategoriene og befolkningsdata fordelt på fire grupper per lokalområde i Asker kommune

3 Organisering og medvirkning

Organisasjonskartet vist under markerer med rød ring de avdelingene som helt eller delvis omfattes av kunnskapsgrunnlagene. Det er ansatte herfra som har medvirket i utarbeidelsen.



Figur 7 Oversikt over virksomheter og avdelinger i Samfunnstjenester i Asker kommune, herunder markert de som inngår i temaplan Eiendom

Det ble tidlig opprettet en arbeidsgruppe med representanter fra Eiendom, Prosjekt og utvikling (PRU) og Miljø og samferdsel (MOS). Det er disse som har vært ansvarlige for de ulike utredningspunktene.

Styringsgruppen består av direktør for Samfunnstjenester, direktør for Samfunnsutvikling, rådgiver Strategi og utredning knyttet til Samfunnstjenester, virksomhetslederne fra hhv Eiendom og PRU og avdelingsleder for hhv Byggforvaltning og vedlikehold i Eiendom og Bygg i PRU.

Temaplan Eiendom vil ha grensesnitt og må ta hensyn til føringer fra flere temaplaner, både vedtatte og de som er under utarbeidelse i Asker kommune.

For å sikre en bred forankring ved utarbeidelse av kunnskapsgrunnlaget er det gjennomført medvirkningsprosesser med representanter for de tverrgående temaene og aktuelle andre temaplaner (vedtatte og planlagte). Videre har vi hatt medvirkning fra Samfunnsplanlegging under tjenesteområdet Samfunnsutvikling.

I videre arbeid med utarbeidelse av innsatsområder og strategier som skal presenteres i temaplanen, vil Utvalg for samfunnstjenester bli forelagt kunnskapsgrunnlaget. Det vil bli avholdt en workshop der målet er å forankre innsatsområdene.

Andre aktuelle råd og utvalg vil bli forelagt utkast til temaplan for informasjon, innspill og forankring.

4 Lover og forskrifter

Det er flere lover og forskrifter en eiendomsvirksomhet må forholde seg til. I tillegg til allmenne krav for bransjen omfattes kommunal virksomhet også av særskilte krav til blant annet offentlighet, offentlige anskaffelser, finansiering og kommunal regnskapsføring, herunder lovene om merverdiavgift og kompensasjon av merverdiavgift. Det påligger enhver ansatt å holde seg oppdatert og tilpasse seg endringer i regelverket. De mest sentrale lover og forskrifter for kommunal eiendomsforvaltning er:

• Lov om offentlige anskaffelser • Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv (Arbeidsmiljøloven) • Forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (Arbeidsplassforskriften) • Lov om brann og eksplosjonsvern • Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven) • Lov om husleieavtaler (Husleieloven) • Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) • Byggeteknisk forskrift (TEK 17) • Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser- (Byggherreforskriften) • Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr • Lov om tilsyn av elektriske anlegg og elektrisk utstyr	• Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) med tilhørende forskrift • Lov om vern mot forurensinger og om avfall (forurensingsloven) • Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) • Kommuneloven • Lov om kulturminner (kulturminneloven) • Likestillings- og diskrimineringsloven (krav til universell utforming i bygg) • Norske Standarder for eiendomsforvaltning (NS) • Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) • Statsstøtteregelverket - EØS

5 Trender, utviklingstrekk og føringer

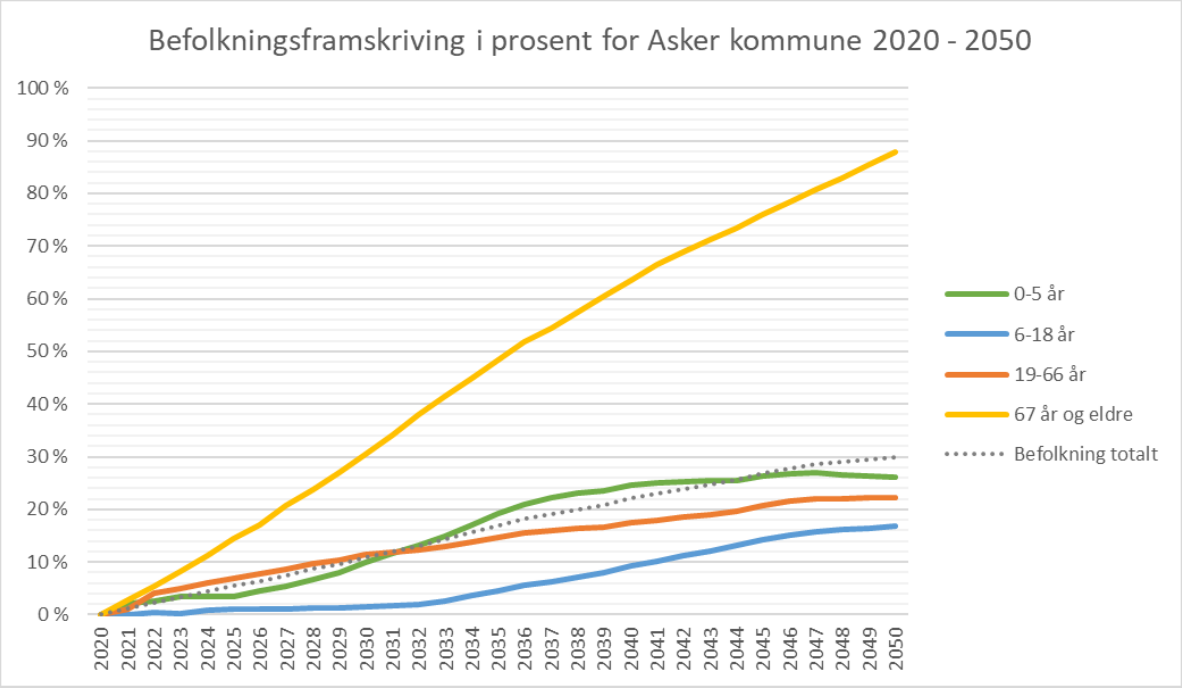
5.1 Trender og utviklingstrekk

De ulike utredningspunktene beskriver trender som har særlig innvirkning for deres område. Her beskrives kort overordnede trender og utviklingstrekk som påvirker temaplan Eiendom:

- Sentralisering (prioriterte vekstområder påvirker bosettingsmønstre og kommunens tjenester)
- Lavere befolkningsvekst (fødselstall går ned, arbeidsinnvandring avtar)
- Befolkningssammensetning endres - større andel eldre (påvirker boligmarkedet)
- Klimaendringer (ekstremvær, flom og tørke)
- Redusere forbruk
- Teknologi i rask endring
- Strammere økonomi

I de nasjonale befolkningsframskrivingene for 2022 er det beskrevet en lavere befolkningsvekst kombinert med en sterkere aldring for befolkningen. Befolkningsveksten er hovedsakelig drevet av positiv nettoinnvandring. Resultatene fra SSBs befolkningsframskriving 2022 for kommunene viser at veksten vil komme i sentrale strøk, mens det blir en sterk aldring i distriktene. Mange unge voksne flytter til sentrale strøk. Kommuneframskrivingenes hovedalternativ viser at befolkningen i Norge vokser med 11 prosent fram til 2050, men denne veksten er ikke jevnt fordelt utover landet.

Det er for Asker kommune laget to alternativer for befolkningsframskrivinger fram til 2050. Den ene skisserer veksten gitt at kommuneplanens arealdel for boligbyggeprogram realiseres. Den anslår en høy boligproduksjon, men pga. usikkerhet framover (renter, strømpriser etc), er det laget en framskriving hvor 80 % av arealdelens boligbyggeprogram realiseres. Med dette alternativet har vi en boligproduksjon som ligner mer på den vi har hatt de siste årene og det er dette alternativet som vises i figuren under.



Figur 8 Befolkningsframskriving i prosent for Asker kommune 2020 - 2050

I Asker kommune vil befolkningsveksten totalt øke med ca. 30 % fra 2020 – 2050. Aldergruppen 67 år og eldre anslås å øke med i underkant av 90 % i samme periode.

Den globale oppvarmingen har alvorlige og irreversible konsekvenser både for naturen, mennesker og samfunn over hele verden. Både for mennesker og miljø forventes store forandringer fremover. Det er forventet betydelig høyere globale gjennomsnittstemperaturer som vil få konsekvenser blant annet i form av havnivåstigning, endring av klimasoner, endringer av nedbørsmønstre, sterkere eller hyppigere ekstremvær som for eksempel flom, stormer og tørke. Dette gir utfordringer som usikkerhet for matforsyning, tilgang til vann, tap av levebrød og skader på infrastruktur.

Byggenæringen hevder at 80 % av bygningsmassen vi har i Norge i dag, vil vi også ha i 2050. Bygg- og anleggsbransjen står for om lag 40 % av avfallsproduksjonen i Norge. Vedlikehold og ombruk av bygninger i stedet for å rive og bygge nytt, betyr reduserte avfallsmengder og som regel også redusert energibruk og ytre forurensning. Det er viktig å forvalte bygg og anlegg ut fra en samlet livsløpsbetraktning omkring miljø- og ressursmessige konsekvenser av ombruk fremfor å bygge nytt.

Kommunens og samfunnets utfordringer med knapphet på ressurser og samfunnets økende forventninger til åpenhet og innovative løsninger gjør at digitalisering settes høyt på dagsorden. Den teknologiske utviklingen går fort og mulighetene for effektivisering og utvidet bruk er stor. Å satse på digitale verktøy er nødvendig for utviklingen og en best mulig ressursbruk. Samtidig må en være bevisst faren for å miste kontrollen og bli avhengig av eksterne leverandører.

Med dagens bakteppe med krigen i Ukraina og fortsatt virkninger etter koronapandemien tegnes det et usikkert bilde av verdensøkonomien. Dette skaper selvfølgelig også uforutsigbarhet for Asker kommune. Med en endring av alderssammensetningen i kommunen framover krever det økt behov for tjenester. Økte priser og lavere skatteinngang vil svekke økonomien. Med bakgrunn i foreslått statsbudsjett for 2023 er kommunedirektøren i Asker kommune nå i ferd med å utarbeide forslag til tiltak for omstilling og effektivisering. Det økonomiske bilde vil svinge over tid, men vil alltid være førende for hvordan kommunens tjenester skal prioriteres.

5.2 Føringer

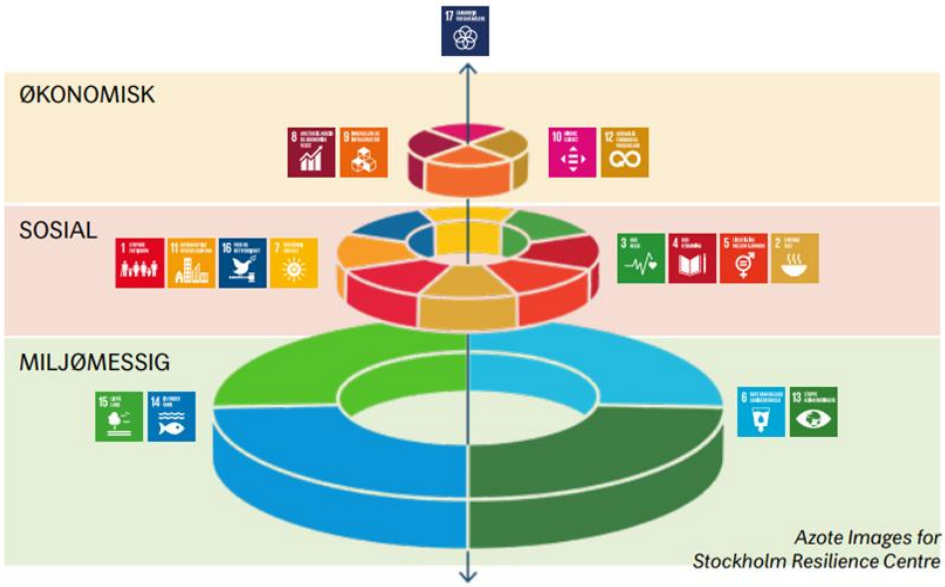
Her beskrives kort overordnede føringer som påvirker temaplan Eiendom.

5.2.1 FN‘s bærekraftsmål

Nasjonale forventinger er implementert i Asker kommune gjennom å basere kommuneplanen på FNs bærekraftsmål. Bærekraftsmålene består av 17 hovedmål, og gjennom politiske prosesser har Asker valgt å løfte fram seks prioriterte mål for videreutviklingen av Askersamfunnet, se figur under. (Kommuneplan samfunnsdel, 2020-2032).

Kommuneplanen er det overordnede og langsiktige styringsdokumentet for Asker kommune, og angår alle som bor og jobber i kommunen. Kommuneplanen er delt i en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen viser hvordan vi skal utvikle tjenestene, legge til rette for samfunnsutvikling og løse oppgavene. Planen tar stilling til langsiktige utfordringer, fastsetter mål og strategier for kommunen, og er grunnlag for sektorenes planer og virksomhet. (Kommuneplan samfunnsdel, 2020-2032).

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge for fremtidige generasjoners behov. Kommuneplanens samfunnsdel er basert på FNs bærekraftsmål og de tre dimensjoner i bærekraftig utvikling; økonomisk, sosial og miljømessig. Samspillet mellom disse dimensjonene er avgjørende for om hvorvidt utviklingen kan anses som bærekraftig.



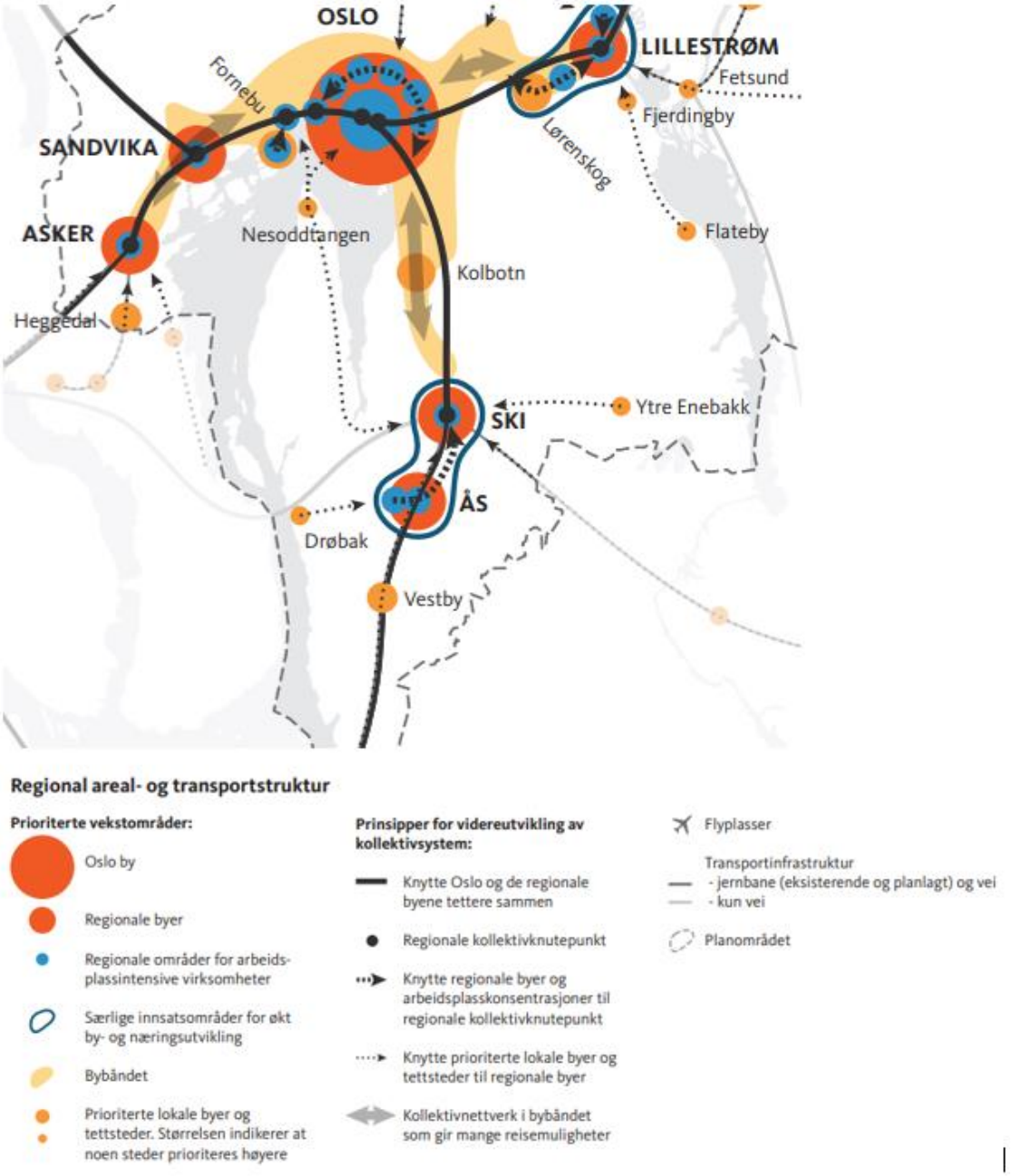


Figur 9 FN´s bærekraftsmål og Asker kommunes utvalgte bærekraftsmål

Seks bærekraftsmål er valgt ut som mest vesentlige for Asker, og disse danner utgangspunkt for satsingsområdene i kommuneplanen.

5.2.2 Strategi for stedsutvikling

De regionale planene for areal og transport i Oslo og Akershus utgjør en felles plattform for fylket når det gjelder å samordne løsninger knyttet til regionen med tanke på å møte utfordringer knyttet til klima, befolkningsvekst og arealbruk i fylket. Det vektlegges en sterkere konsentrasjon av bolig og arbeidsplasser til noen prioriterte vekstområder og en tilsvarende klar begrensning på spredt vekst utenfor disse områdene. Prioriterte vekstområder er Oslo by, de regionale byene i Akershus, bybåndet som strekker seg fra Oslo by til Asker, Ski og Lillestrøm/Kjeller, og prioriterte lokale byer og tettsteder i Akershus.



Figur 10 Regional areal- og transportstruktur, Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus 2015-2030

I kommuneplanens samfunnsdel deles tettstedene i tre nivåer; kommunesenter, lokalsenter og nærsenter. Det fremkommer videre at:

«Videre vekst skal primært legges i gangavstand til tettstedene. Dette for å redusere behovet for bilkjøring, og for å styrke det enkelte tettsted som servicesenter, helsefremmende møteplass og handelssted».



Figur 11 Senterstruktur og prioriterte vekstområder iht. kommuneplanens samfunnsdel, 2020-2032

Kommunens største tettsted og knutepunkt er Asker sentrum som også er definert som kommunesenter i Asker kommunes senterstruktur. Prioriterte vekstområder vises i gult i kartet over.

Stedsutvikling i handlingsdelen i kommuneplanens samfunnsdel bygger på nasjonale og regionale føringer:

- Utviklingen av Asker skal baseres på prinsippene for samordnet areal- og transportplanlegging, med vekt på en knutepunktutvikling rundt eksisterende kollektive transporttilbud. I den nordre del av kommunen gjelder prinsippet om nullvekst i personbiltrafikken. I den sørlige del av kommunen er kollektivtilbudet ikke

tilstrekkelig utbygd til å innføre et slikt prinsipp om nullvekst.

- Utviklingen av Asker skal baseres på senterstrukturen vist i kartet over.
- Utviklingen av Asker skal sikre et bredt bolig- og arbeidsplasstilbud, basert på kommunens behov og fortrinn.
- Utviklingen av Asker skal tilpasses kommunens kapasitet på teknisk og sosial infrastruktur, med et særlig fokus på skolekapasitet, vann og avløp, og transportkapasitet.
- Utviklingen av Asker skal sikre kommunens grønne profil og historiske forankring, gjennom ivaretakelse av landskap, naturkvaliteter, sjø og vassdrag, landbruks-, villa- og tettstedslandskap og kulturmiljøer.
- Utviklingen av Asker skal skje med minst mulig risiko for uforutsette hendelser og fare.

Kommuneplanens arealdel fastsetter hvordan arealene i kommunen skal brukes og er under utarbeidelse. Inntil den er vedtatt gjelder arealdelen for tidligere Asker, Røyken og Hurum. Samfunnsdelen ble vedtatt 2020 og gjelder til 2032.

5.2.3 Klimagassutslipp fra materialer, energi, byggeavfall og anleggsfase

Norge har gjennom Parisavtalen forpliktet seg til at den globale oppvarmingen holdes nede. Det er lovfestet (klimaloven) at landet skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Gjennom å ha fokus på FNs bærekraftsmål nr. 13 – Stoppe klimaendringene, har Asker kommune i kommuneplanens knyttet seg til følgende hovedmål og delmål:

- Askersamfunnet handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.
    - Askersamfunnet motvirker, reduserer og tilpasser seg konsekvensene av klimaendringer.
    - Askersamfunnet er i front for lavutslippssamfunnet i tråd med internasjonale og nasjonale klimaforpliktelser og regionale ambisjoner.

Klimafotavtrykket må reduseres både gjennom direkte utslipp (direkte utslipp er de som fysisk finner sted innenfor et geografisk område) og indirekte utslipp (indirekte utslipp omfatter utslipp forbundet med varer og tjenester som importeres til det geografiske området).
Temaplan Handling mot klimaendringene gir viktige føringer for hvordan målene kan nås. Sak Teknisk utredning – erfaringer med ulike krav til miljø og klima i formålsbygg (F-sak 0216/21) peker også på at de erfaringene kommunen har opparbeidet seg med ulike krav til klima og miljø i formålsbygg skal legges til grunn ved kost/nyttevurdering ved alle investeringstiltak og oppdatering av enhetlig standard.

Nybygg
Kommunale nybygg skal strekke seg mot å være nullutslippsbygg innen 2030. For å få det til må vi bygge med klimavennlige materialer, lave avfallsmengder og byggene må være energieffektive og produsere lokal fornybar energi.
For å realisere nullutslippsbygg må klimaambisjonene fastsettes så tidlig som mulig i nye byggeprosjekter og innarbeides i rammer og budsjetter. Oppfølging og rapportering av

klimagassutslipp, energibruk, avfallsmengder og byggeplassdrift må gjøres på lik linje med oppfølging av kostnader i prosjektene.

Redusere energiforbruk
NVE har en forventning om at energibruken i Norge kommer til å øke fremover. Statnett har beregnet at elektrisitetsbehovet i Norge vil øke. Effektiv bruk av energi vil bidra til at tilgjengelige ressurser utnyttes på best mulig måte slik at energibehovet ikke blir så stort. Energieffektivisering av bygg kan frigjøre energi og gi bedre kapasitet i strømnettet som kan nyttiggjøres i andre sektorer med høyere utslipp. Slik kan klimagassutslipp reduseres i andre sektorer og politiske mål om elektrifisering lettere oppnås. I tillegg kan energieffektivisering av bygg begrense behovet for utbygging av ny fornybar kraftproduksjon og inngrep i uberørt natur.

Temaplan Handling mot klimaendringene har følgende strategi for å redusere energibruk:

> «Asker kommune skal, gjennom økt fokus på energirehabilitering, økt kompetanse på energioppfølging, og nær-nullenergistandard i nybygg, redusere energibruk i egne bygg og være en pådriver for reduksjon av energibruk i private bygg»

Rehabilitere fremfor å bygge nytt - Effektiv arealutnyttelse
Temaplan Handling mot klimaendringer sier:

> «Selv om klimafotavtrykket blir lavere ved bruk av klimavennlig materialer er de mest klimavennlige kvadratmeterne de som ikke bygges. For å nå klimamålene må det derfor rives mindre og bygges mindre nytt, og rehabilitering bør vurderes som mulig løsning i prosjektene. Det er viktig å ta vare på og utvikle eksisterende bygg og infrastruktur. Disse må fremover behandles som materialbanker, som forvaltes og vedlikeholdes godt, slik at materialene får lang levetid og utvinning av nye materialer begrenses. Ved nybygging blir sirkulære prinsipper viktige. Disse innebærer at konstruksjoner kan demonteres og materialer kan brukes om igjen ved byggets eller anleggets endte levetid. Økt grad av sambruk mellom ulike grupper i formålsbyggene kan også redusere det totale behovet for ny bygningsmasse i kommunen og bidra til å redusere klimagassutslippene.»

5.2.4 Sambruk og meråpne bygg

Temaplan medborgerskap 2021-2033 har vedtatt et innsatsområde for utvikling av møteplasser i nærmiljøet. Det beskrives et utfordringsbilde med ensomhet blant både ungdom og eldre og savn av egnede møteplasser. Dagens møteplasser er ikke skreddersydd for de ulike alders- og interessegruppene. Store avstander sør i Asker i kombinasjon med et begrenset kollektivtilbud gir utfordringer. Det pekes også på at Askers befolkning kjører for mye bil, noe som fører til kø, støy og støvforurensing. Ut fra dette bakteppe beskrives dynamiske arenaer. Her kommer aktørene sammen, løser oppgaver, engasjerer seg i lokalsamfunnet, gir og mottar tjenester, utvikler prosjekter, er sosiale, eller gjør ting på egenhånd i et åpnet fellesskap. En dynamisk arena krever samarbeid og engasjement fra kommunen, innbyggere, lag og foreninger og næringslivet. Kommunens rolle er blant annet å tilrettelegge med lokaler. Temaplan medborgerskap har vedtatt følgende strategi som også får konsekvens for Eiendom:

> «Åpne opp flere lokaler og lage enkelt tilgjengelige fysiske og digitale møteplasser for ulike interesse- og aldersgrupper. Vi skal også skape rom for læring og innovasjoner, og legge til rette for økt deltakelse og mestring.»

6 Dagens status

Med bakgrunn i de underliggende utredningspunktene presenteres her en sammenfattet oppsummering av dagens status sortert på hovedaktiviteter.

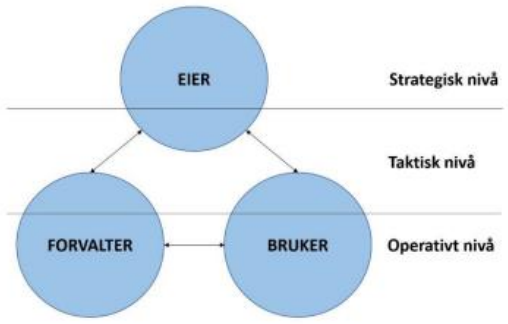
6.1 Forvaltning, drift og vedlikehold

I NOU2004:22 «Velholdte bygninger gir mer til alle» er det listet opp ti kriterier for god kommunal eiendomsforvaltning. Flere av kriteriene blir omtalt og diskutert i dette dokumentet.

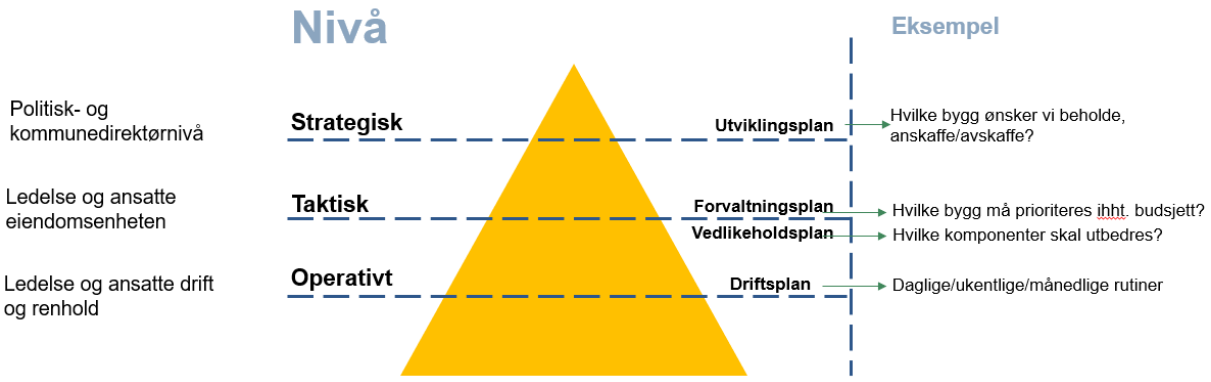
Kriterier for god eiendomsforvaltning:

1. Det foreligger overordnede politisk bestemte mål for eiendomsforvaltningen
2. Det foreligger et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen
3. Generelle delkriterier:
   - 3.1. Tilfredsstille prioriterte brukerbehov
   - 3.2. Effektiv arealutnyttelse
   - 3.3. Godt, verdibevarende vedlikehold
   - 3.4. Kostnadseffektiv eiendomsforvaltning
   - 3.5. Målrettet utvikling av eiendommens kvaliteter
   - 3.6. Hensiktsmessig organisering av eiendomsforvaltningen
   - 3.7. Riktige økonomiske rammebetingelser tilpasset eiendomsforvaltningens langsiktige karakter
4. Lovpålagte krav overfor eier og bruker blir ivaretatt

Iht. NOU2004:22 sorteres eiendomsforvaltningens funksjoner i et overordnet strategisk nivå, et administrativt eller taktisk nivå og et praktisk operativt nivå. Denne inndelingen er hensiktsmessig for å avklare rollene som eier, forvalter og bruker.



Figur 12 Roller og nivåer i eiendomsforvaltningen (NOU2004:22)



Figur 13 Tre nivåer for organisering av eiendomsforvaltningen (modell fra Multiconsult)

Det øverste strategiske nivået består av eierskap og eiendomsutvikling. På dette nivået ligger porteføljestyring og her tas de strategiske valgene for organisasjonen. Det taktiske nivået håndterer styring og kontroll og består av eiendomsforvaltere. Her ligger arbeid som arealutnyttelse, benchmarking mot andre og planarbeider (forvaltnings- og vedlikeholdsplan). På det operative nivået settes planene ut i produksjon.

6.1.1 Forvaltning

En forvalter har ansvar for planlegging og gjennomføring av vedlikehold og mindre utviklingstiltak. Forvaltningsoppgaver består også av tilstandskartlegging, oppfølging av rammeavtaler, følge opp forsikring, gårdsregnskap, inngåelse av serviceavtaler og adgangskontroller mm. Forvalterne følger opp budsjetter og sørger for rapportering av status både administrativt og i politiske saker. Per i dag (2022) forvalter Eiendom en bygningsmasse på i overkant av 700.000 m^2, herunder i underkant av 50.000 m^2 innleide arealer. Porteføljen er i hovedsak delt inn ut fra geografisk inndeling, dog er det noen forvaltere som har et større innslag av portefølje ut fra type bygg. Asker kommune leier inn arealer for ca. kr 100 mill i året og leier ut for ca. kr 80 mill i året.

Eiendom har ansvaret for å framskaffe nødvendige lokaler til de ulike tjenesteområdene.

Kommunen disponerer over 1300 boliger. Av dette er ca 108 innleid, i hovedsak fra Røyken boligstiftelse og Thongård AS. Høsten 2022 er det ca 40 boliger som har stått tomme i lengre perioder. Årlig leieinntekt for utleide boliger utgjør ca. kr 120 mill i året.

Kommunen har forvaltningsansvar for rundt 1.420.000 m^2 uteareal knyttet til kommunale bygg. Forvalterrollen for uteområdene er i stor grad lik som for byggene med unntak av for eksempel gårdsregnskap, adgangskontroller, serviceavtaler og forsikring. I 2020 med sammenslåing til en stor kommune ble forvaltningsansvaret for uteområdene overført fra virksomhet Eiendom til virksomhet Miljø og Samferdsel. I Miljø og Samferdsel er det et bredt fagmiljø som forvalter alle kommunale uteområder fra veiareal til skogsdrift.

Universell utforming skal være førende for å kunne skape et samfunn der alle kan delta. For eksisterende bygg følger det regelverket som var gjeldende da bygget ble oppført. Ved større søknadspliktige tiltak utløses som regel kravene gitt i dagens byggstandard. Det er dog mulighet for å søke dispensasjon. Ca halvparten av bygningsmassen i Asker kommune er bygget etter år 2000 og har vært underlagt de siste års krav. Tilgjengelighet er dermed stort sett godt ivaretatt i disse byggene.

Årlig blir det bevilget kr 2 millioner øremerket til investeringer knyttet til universell utforming av bygg. Eiendom utfører også tiltak som ikke klassifiseres som investering og derigjennom dekkes av årlig bevilgning i driftsregnskapet. Eiendom har gjennom årene tilrettelagt når det har oppstått et behov.

For uteområdene til byggene er det ingen øremerkede midler til utbedring eller tilrettelegging av universell utforming. Det utføres kun utbedringer ved innmeldt og oppstått behov.

6.1.2 Drift

Driftsavdelingene i Eiendom har ansvar for daglig tilsyn med byggene og gjennomføring av internkontroll. Hver byggdrifter har ansvar for mellom 17.000 og 20.000 m2. Drift utfører også bestillinger og oppfølgning av mindre reparasjoner. Bygg blir stadig utstyrt med flere integrerte og mer avanserte tekniske anlegg. Dette krever økt kompetanse av byggdrifterne som også skal betjene disse i tillegg til tradisjonell bygningsdrift.

Før kommunesammenslåing har de tre tidligere kommunene jobbet aktivt med energieffektivisering av kommunale bygg. Felles for de tre kommunene har vært å redusere kjøpt energibruk. Virksomhet Eiendom har styrket kompetansen innen energi og viderefører det planmessige energiarbeidet. Det skal iverksettes kartlegging av kommunens bygningsmasse for å avdekke lønnsomme energi- og miljøtiltak for å redusere energibruk- og kostnader. Ut fra allerede kjente behov er det iverksatt gjennomføring av enkelte energibesparende tiltak. Det er også kartlagt oppvarmingsløsninger på 225 av de viktigste formålsbyggene. Denne viser at 60 prosent har panelovner som primærvarmekilde mens resterende 40 prosent har vannbåren oppvarming. Per i dag har seks av de nyere byggene solcelleanlegg.

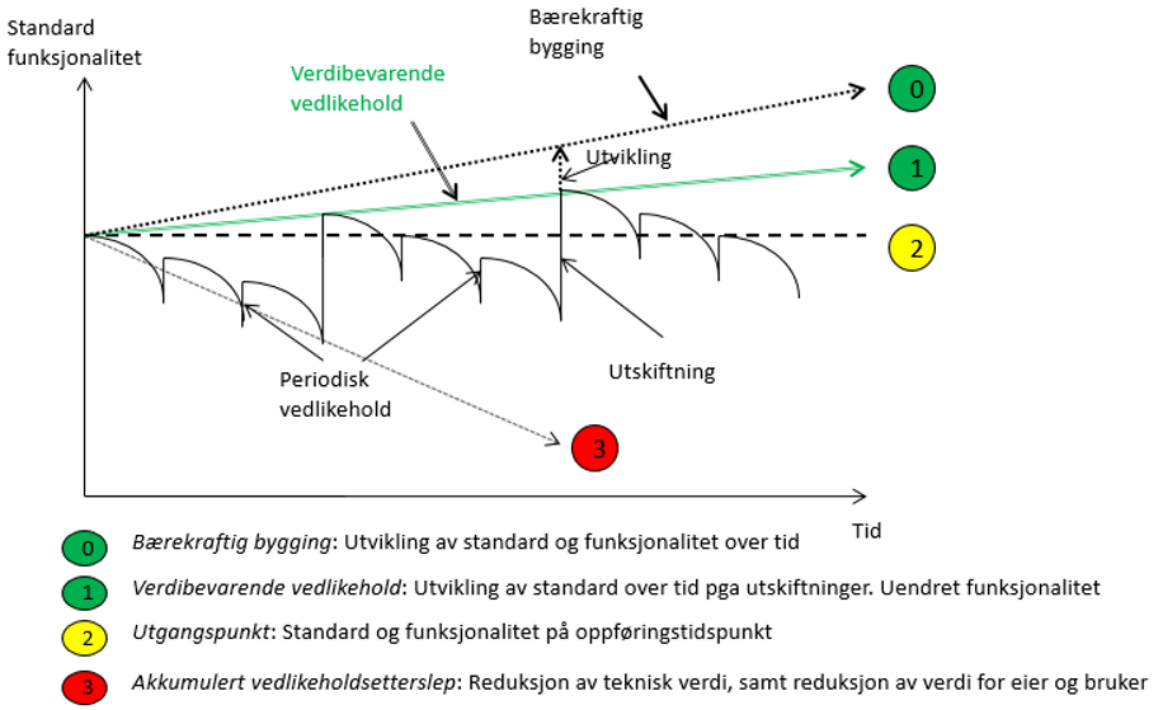
Eiendom anskaffet i 2. kvartal 2021 et energioppfølgingssystem fra en ekstern aktør for å samle alle bygg i et felles system. Det gjenstår et større arbeid for å kunne oppnå energiriktig drift av alle kommunens anlegg.

Renhold utføres i egen regi og ved innkjøp fra private renholdsvirksomheter fordelt ca 50% på hver. Renholdsleveransen består av regelmessig renhold i eksisterende lokaler og utføres etter NS Insta 800 som er en internordisk standard som beskriver ønskelig kvalitet rett etter renhold. Nye behov må meldes inn i forkant av nybygg eller innleie av lokaler.

6.1.3 Vedlikehold

Med verdibevarende vedlikehold mener vi at byggene kontinuerlig oppgraderes til dagens standard, altså at byggets standard øker over tid i takt med utviklingen og kravene vi som samfunn stiller til nye bygg.

I figuren under er ulike vedlikeholdsstrategier skissert fra nivå 0 til 3. En grønn strategi på nivå 1 vil være verdibevarende vedlikehold. En gul strategi vil ivareta kravene til bygget slik de var da det ble bygget, mens en rød strategi vil forkorte levetiden på bygget og gi et akkumulert vedlikeholdsetterslep.



Figur 14 Verdibevarende vedlikehold – prinsippskisse (kilde: S.Bjørberg, Multiconsult)

Handlingsregel for verdibevarende vedlikehold

Fra HP 2022-2025 ble det innført en ny handlingsregel for verdibevarende vedlikehold budsjettert til 127 kroner per m2 i 2022 og økende til 137 kroner per m2 i 2025. Dette gjelder kun utvalgte formålsbygg iht KOSTRA som utgjør i underkant av 70 % av eid bygningsmasse.

Ved overtakelse av nybygg overføres nytt budsjett til Eiendom beregnet ut fra 1 % av investeringskostnaden. Ved store rehabiliteringsprosjekter overføres 0,5 %. Dette skal dekke FDV[1] med unntak av kostnader til energi og kommunale avgifter. Sistnevnte kostnadsbehov må søkes om separat. Deler av tildelt FDV-budsjett blir øremerket vedlikehold for de utvalgte formålsbyggene. For bygg kommunen overtar eller kjøper, er det egen budsjettprosess for midler til FDV.

Det foreligger ingen handlingsregel for verdibevarende vedlikehold som gjelder for hele bygningsporteføljen til Asker kommune.

Kartlegging av tilstand, oppgraderingsbehov og levedyktighet

For å drive verdibevarende vedlikehold er det nødvendig å ha en oppdatert oversikt over bygningsmassens tekniske tilstand, både for å vite hvor stor innsats som skal legges inn for å heve porteføljens tilstand og som underlag for å prioritere tiltak på bygg opp mot hverandre.

Per i dag bruker Eiendom FDVU[2]-systemet LYDIA, for planlegging av vedlikeholdstiltak. Alle vedlikeholdstiltak legges inn med tilstandsgrad (TG), konsekvensgrad (KG) og konsekvenskategori iht. NS 3424 «Tilstandsanalyse av byggverk». Tiltak prioriteres ut fra en samlet vurdering av TG, KG og konsekvenskategori (sikkerhet, helse/miljø, økonomi

[1] Forvaltning, Drift, Vedlikehold
[2] Utvikling

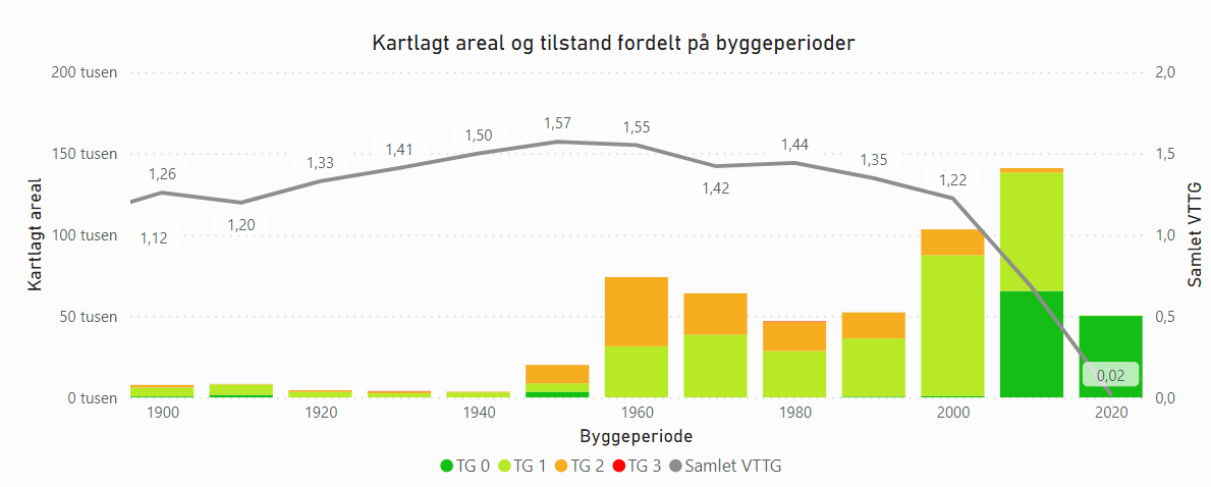
eller estetikk). I vedlikeholdsbudsjettet hvert år tas det også høyde for at ikke-planlagte behov vil oppstå. Asker kommune har per i dag ikke et tilsvarende FDV-system for uteområdene. Kommunen har et verktøy for å behandle behov fra innbyggere og brukere og et annet som viser kart hvor ulike driftsoppgaver er vist (f.eks. gressarealer, trær og lekeapparater).

Ved hjelp av verktøyet multiMap, utviklet av Multiconsult, er det våren og sommeren 2022 gjennomført en overordnet bygningsteknisk kartlegging av kommunens eksisterende bygningsmasse og uteområder knyttet til bygg. Teknisk tilstand er kartlagt for alle eide bygg med unntak av mindre garasjer, boder og uthus, totalt 367 bygg, ca. 594.000 m2 fordelt på 199 lokasjoner. Bygg vi eier, men som vi ikke har forvalteransvar for (eks. Asker museum) er ikke kartlagt. For kommunale boliger pågår kartlegging med samme verktøy høsten 2022.

På bakgrunn av den tekniske tilstandskartleggingen er det estimert et teknisk oppgraderingsbehov. I tillegg er det kartlagt tilpasningsdyktighet og funksjonell egnethet, som sammen sier noe om hvor levedyktig et bygg er.

Teknisk tilstand

Asker kommune har en god samlet vektet teknisk tilstandsgrad på 1,09. Mye av grunnen til denne tilstanden er at halvparten av bygningsmassen er bygget etter år 2000.

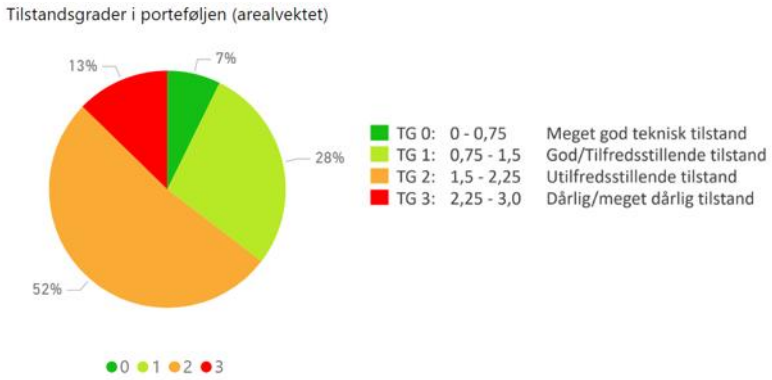


Figur 15 Vektet tilstand for bygningsmassen, fordelt på areal og byggeperiode

For bygg oppført etter 1950, ser man at jo eldre bygningsmassen er, jo større andel av arealet har en vektet tilstandsgrad dårligere enn 1,5 (TG 2).

Det er viktig å påpeke at selv om bygningsporteføljen samlet sett har en god tilstandsgrad er det samtidig et stort oppgraderingsbehov. 23 % av bygningsmassen har utilfredsstillende/dårlig tilstandsgrad. Dette tilsvarer 92 av de 367 kartlagte byggene. Av de seks bygningskategoriene som presenteres mer detaljert i kunnskapsgrunnlag for «*Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type bygg*», er det kontorbygningene som har dårligst gjennomsnittlig teknisk tilstand.

Resultatet av den kartlagte tilstanden for uteområdene viser at den gjennomsnittlige tilstanden er 1,6. Hele 65 % av eiendommene kategoriseres med utilfredsstillende/dårlig tilstand. Kartleggingen er utført med utgangspunkt i alle kategorier bygg hvor det utføres kommunalt vedlikehold av uteområdene.



Figur 16 Andel areal per tilstandsgrad (avrundet) for uteområdene

Oppgraderingsbehov

Kostnadsestimatet for teknisk oppgradering gir et bilde for hvor mye som skal til for å heve bygningsmassen og uteområdene opp til et akseptabelt nivå som her er definert som tilstandsgrad 1 (TG 1). Oppgraderingsbehovet beregnes på bakgrunn av komponenter med kartlagt TG 3 og TG 2. Det estimerte oppgraderingsbehovet fra kartleggingen dekker ikke funksjonelle tilpasninger (ombygging) eller arealøkende tiltak (nybygg/tilbygg). Ved utbedring må det tekniske oppgraderingsbehovet sees i sammenheng med det normale/planlagte vedlikeholdet i samme periode. For byggene er det estimert et totalt oppgraderingsbehov på kr 2,2 milliarder de neste ti årene og for uteområdene er oppgraderingsbehovet på kr 0,5 milliarder de neste ti årene.

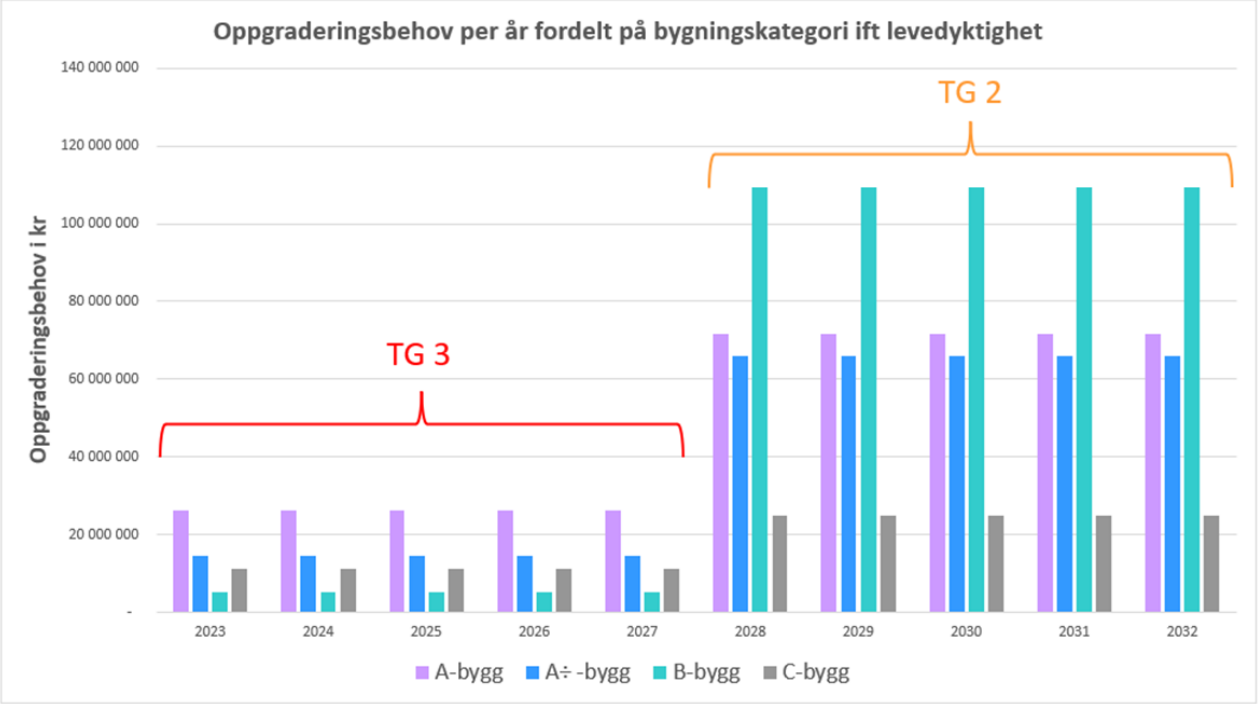
Det er nødvendig å se nærmere på og dele opp det totale oppgraderingsbehovet for bygg som kommer frem i rapporten fra Multiconsult. Ved å hensynta planlagte større investeringer i den kommende 10-års perioden, er det totale oppgraderingsbehovet for bygg på kr 2,1 milliarder. Koordineringspottmidler vil være med å redusere oppgraderingsbehovet.

Av de 367 byggene som er kartlagt med teknisk tilstand, er 207 bygg (73 % av arealet) kartlagt med funksjonell egnethet og tilpasningsdyktighet, som til sammen viser byggets levedyktighet, se klassifisering i figur 18. Bygg som ikke er kartlagt med levedyktighet er blant annet mindre bygg som enebolig og tomannsbolig, samt idrettsbygg, kulturhus, låver og verkstedbygg. Det er mulig å differensiere oppgraderingsbehovet i de fire kategoriene, A, A÷, B og C-bygg. Ved å hensynta planlagte større investeringer i den kommende 10-års perioden, fordeler oppgraderingsbehovet seg som følger, totalt og per år for de to periodene 0-5 år og 6-10 år:

Klassifisering levedyktighet	Bruttoareal [m2]	Oppgraderings-behov 0-5 år [kr]	Oppgraderings-behov 6-10 år [kr]	Oppgraderings-behov per år fra 2022-2027 [kr/år]	Oppgraderings-behov per år fra 2028-2032 [kr/år]
A-bygg	211 100	131 500 000	357 600 000	26 300 000	71 500 000
A÷-bygg	77 700	72 000 000	329 400 000	14 400 000	65 900 000
B-bygg	100 800	26 400 000	547 600 000	5 300 000	109 500 000
C-bygg	45 100	55 800 000	123 800 000	11 200 000	24 800 000
Totalsum	**434 600**	**285 800 000**	**1 358 300 000**	**57 200 000**	**271 700 000**

Figur 17 Estimert oppgraderingsbehov per byggklassifisering ut fra levedyktighet

Figuren på neste side gir en grafisk fremstilling av oversikten over.



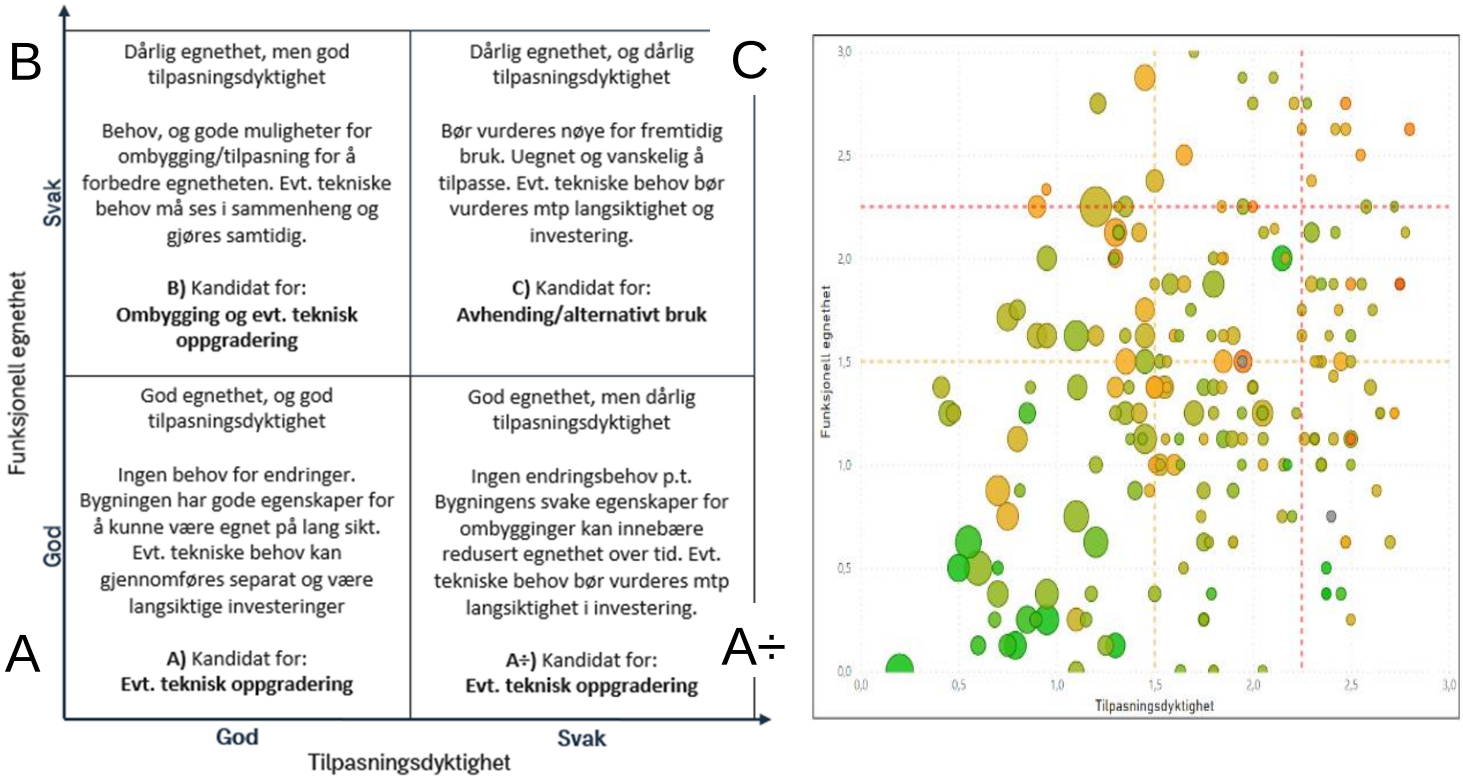
Figur 18 Oppgraderingsbehov per år fordelt på bygningskategori ift levedyktighet

Det er nødvendig å merke seg at den store bygningsmassen som er bygget de siste 10-15 årene ennå ikke gjør seg gjeldende med store oppgraderingsbehov i dagens estimat. Om 10-15 år kan det forventes at store utskiftninger kommer samtidig.

Levedyktighet

Bygningsmassen er et virkemiddel for at organisasjonen skal kunne nå sine mål. Ved å se på funksjonell egnethet og tilpasningsdyktighet i sammenheng får man et underlag for å bedømme byggenes langsiktige levedyktighet. Med funksjonell egnethet menes i hvilken grad ønskede tjenester som helse, skole, administrasjon, kultur osv., kan leveres i de eksisterende lokaler med tilstrekkelig kvalitet og på en ressurseffektiv måte, og med tilfredsstillende forhold for de som oppholder seg i lokalene. I forbindelse med strategiske prioriteringer og utarbeidelse av langsiktige utviklingsplaner for bygningsmassen, er det viktig å ta hensyn til i hvilken grad de eksisterende bygningene har egenskaper som bidrar til eller begrenser mulighetene for funksjonelle tilpasninger. Med bygningsmessig tilpasningsdyktighet menes de muligheter bygningen har til å endre planløsning (fleksibilitet), endre bruk til annen funksjon (generalitet) eller mulighet for utvidelse (elastisitet).

Resultater fra kartlegging av levedyktighet er nyttige i tidligfaser og mulighetsstudier og i arbeidet med strategiske utviklingsplaner. Resultatene kan være grunnlag for kategorisering av bygg i forhold til hvilke tiltak som skal prioriteres. Multiconsult deler levedyktighetsfiguren inn i fire deler i forhold til hvor levedyktige de er. De klassifiserer byggene i A-, B- og C-bygg. Det er mest nyttig å se resultatene på byggnivå.



Figur 19 Levedyktighet sett i sammenheng av funksjonell egnethet og tilpasningsdyktighet. Kilde: Multiconsult Resultat for Asker kommunes kartlagte bygg til høyre.

Se kunnskapsgrunnlagene for «*Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type bygg og uteområder*», for flere grafer, tabeller og mer detaljert informasjon.

6.2 Eiendomsbesittelse

6.2.1 Ulike roller og interesser i kommunal eiendom

Asker kommune har eier- og forvaltningsansvar for en sammensatt portefølje av både bebygde og ubebygde eiendommer. Eierskapet skal ivareta ulike behov og verdier som varierer mellom de forskjellige tjenesteområdene. Her kan eksempelvis nevnes følgende roller:

- Asker kommune i eierrollen som herunder forvalter eierskap, strategisk eiendomsutvikling og fast eiendoms rettsforhold (forvalter av eierskapet til fast eiendom – avdeling for grunneiendom).
- Asker kommune i byggherrerollen (prosjektutvikling og prosjektgjennomføring – PRU).
- Asker kommune i forvalterrollen (drift og vedlikehold - Eiendom).
- Asker kommune som eier og forvalter (leiekontrakter næring - avdeling for grunneiendom).
- Asker kommune som forhandler (ivareta eierskap i utbyggingsavtaler, strategisk kjøp og salg – avdeling for grunneiendom).

De kommunale eiendommene skal tilfredsstille ulike former for interesser på tvers av tjenesteområdene, nyttes som et politisk virkemiddel for å oppnå overordnede mål og

strategier og samtidig være en eiendomsressurs når det kommer til strategisk eiendomsutvikling og strategiske kjøp og -salg.

6.2.2 Strategisk eiendomsutvikling av kommunens eiendomsressurs

Strategisk eiendomsutvikling er et begrep som favner bredt og omfatter flere ansvarsområder i kommunen. Først og fremst innebærer det å foreta gode og fremsynte beslutninger til det beste for kommunens tjenestetilbud og samfunnet som helhet.

Utvikling av kommunens eiendommer for å dekke ulike tjenestebehov går som hovedregel foran kommersiell utvikling. Før det foretas kommersiell utvikling er man derfor avhengig av å gjøre interne utredninger for å avklare om hvorvidt alternativ bruk av eiendommen kan være aktuelt. Dette gjøres i dag ved å sende eiendommen ut på høring til aktuelle virksomheter som kan ha interesse av den.

Overordnede rammer for eiendomsutvikling

Asker kommune er hjemmelshaver til ca. 23920 daa., hvorav ca., 400 daa. er mulige utviklingspotensiale. Store deler av kommunens bebygde og ubebygde arealer er avsatt til å ivareta ulike samfunnsfunksjoner. Her kan eksempelvis nevnes kjøreveg (ca. 1225 daa.), offentlig friområder/LNF, offentlig tjenesteyting etc. De mest aktuelle utviklingseiendommene er eiendommer som er avsatt til nærings- og/eller boligformål i gjeldende reguleringsplan eller i kommuneplanens arealdel.

Sak om salg av kommunale eiendommer ble vedtatt av kommunestyret 13.10.2020 sak 2/20. I sakens vedlegg nr. 3 er det listet opp kommunale eiendommer som er avsatt til bolig i kommuneplan og/eller reguleringsplan som kan utvikles med tanke på å fremskaffe salgsobjekter på kort og lang sikt.

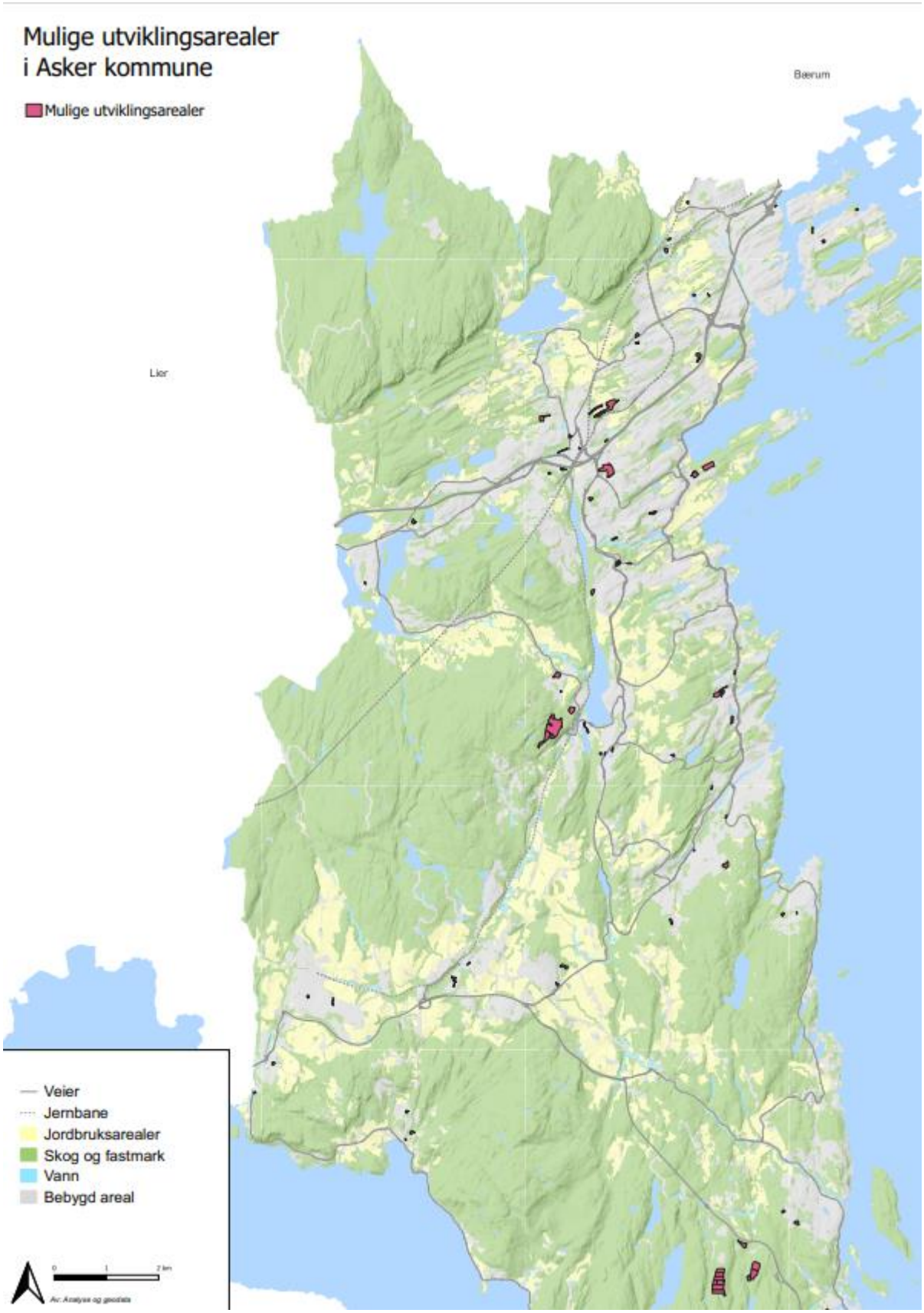
Asker kommune selger ikke prosjekterte bolig- og næringsbygg, og inngår heller ikke samarbeidsprosjekter med andre eiendomsaktører. Dette ansvaret er tillagt Askerhalvøya Eiendom AS.

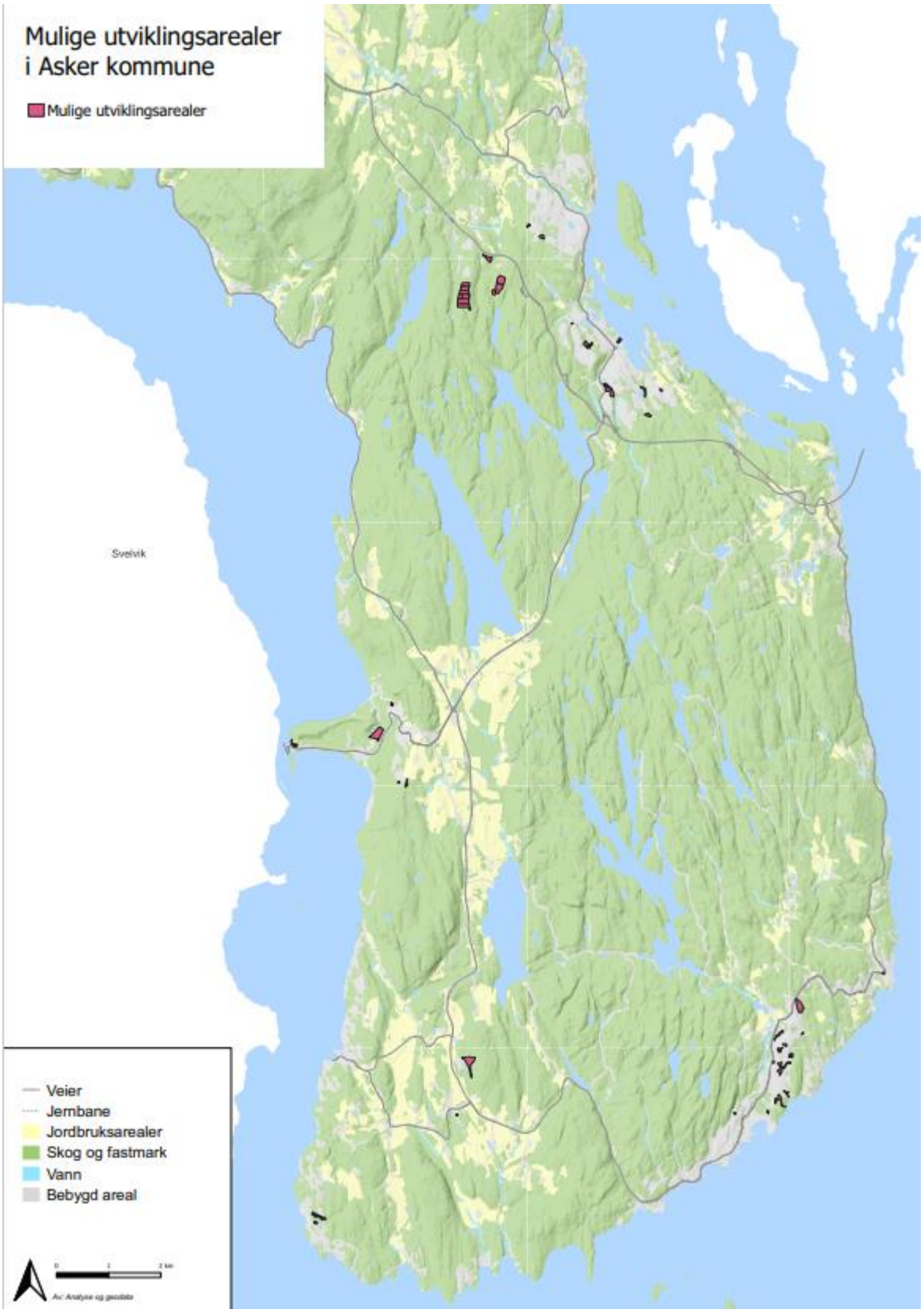
Asker kommune som en privatrettslig part skal delta i utformingen av reguleringsplaner tilpasset kommunale behov og forestå regulering av boligområder som kan utgjøre fremtidige salgsobjekter for å frigjøre kapital som kan dekke fremtidige investeringsbehov.

For at en eiendom skal kunne bli bebygget, må den ligge innenfor et areal som viser en slik avsetning til fremtidig bebyggelse. Rammer for størrelse, antall enheter og utforming av byggeområdet mfl. betingelser er å finne i kommuneplan, reguleringsplan og andre aktuelle planer (rikspolitiske retningslinjer, kommunedelplan, detaljregulering og områderegulering).

Eiendomsstruktur

Viser til kart over kommunale eiendommer i kapittel 2.1. Kommunens eiendomsmasse består av en mengde grunneiendommer i ulik størrelse, fra mindre boligtomter til større utviklingseiendommer. Tomtestrukturen er varierende og de forskjellige eiendommene er av ulik kvalitet og kompleksitet i forhold til topografiske forhold, tilgang på teknisk infrastrukturutforming og evt. begrensende privatrettslige forhold. I kartene nedenfor vises mulige utviklingsarealer, markert rødt. I dette ligger også kommunens heleide aksjeselskap med flere stiftelser.


Mulige utviklingsarealer
i Asker kommune
Mulige utviklingsarealer
Bærum
Lier
Veier
Jernbane
Jordbruksarealer
Skog og fastmark
Vann
Bebygd areal



Figur 20 Mulige utviklingsarealer kommunal grunn i Asker kommune

6.2.3 Strategisk porteføljeforvaltning av kommunens eiendomsressurs

Kommunens eiendomsportefølje er i all hovedsak en bruks- og ikke en investeringsportefølje. Dette innebærer at kommunens eiendomsressurser i et investeringsperspektiv først og fremst er nyttige når de er med på å legge grunnlaget for kommunens tjenesteproduksjon. Eiendommer som det ikke er aktuelt for kommunen å nyttiggjøre seg av til egen bruk blir i dag lagt ut for salg. Gjennom salg av egne eiendommer benytter kommunen seg ved anledninger av klausulerte salgsavtaler for å legge føringer for den fremtidige arealbruken. Dette blir i all hovedsak benyttet ved utbygging av større områder og varierer fra eiendom til eiendom. Typiske hensyn er ofte miljøambisjoner, boligpolitiske forhold og fremskaffelse av kommunale boliger.

6.2.4 Eiendomsutvikling og arealplanlegging

Kommunen som en privatrettslig eiendomsaktør står fritt til å foreta strategisk utvikling av egne eiendommer, herunder strategiske kjøp og salg enten alene eller ved å inngå samarbeid med andre utviklere av fast eiendom. Kommunen har også som en privatrettslig eiendomsaktør mulighet til å styre utviklingen av egne grunneiendommer gjennom klausulerte salgsavtaler.

Dette gjør at kommunen som privatrettslig grunneier kan gå lengre i å styre utviklingen av disse eiendommene enn det kommunens som planmyndighet har anledning til å pålegge private utviklere gjennom plan- og bygningslovens bestemmelser eller som privatrettslig part i forhandlinger om utbyggingsavtaler.

I SINTEF Byggforsk-rapporten «Strategisk porteføljeforvaltning av kommunal eiendom, (2008)» står det følgende:

> *«Kommuner innehar en nøkkelrolle når det gjelder å tilrettelegge for fornyelse og utvikling av områder, dette være enten de ligger i kommunalt eller privat eierskap. Det kan eksempelvis omfatte fornyelse av eksisterende bolig- og forretningsområder, utvikling av tidligere havneområder, fraflyttete industriområder etc. Kommunen kan legge til rette for nærings- og kulturutvikling gjennom strategisk utvikling av offentlige tilbud og plassering av offentlige bygninger, og gjennom samarbeid med private selskaper og lokale organisasjoner.*
>
> *Mange kommuner arbeider aktivt for å bevare og ta i bruk vernede bygninger som er i kommunens eie. Slike bygninger kan ha en viktig rolle i områdeutvikling og kan leies ut til privat virksomhet dersom ikke kommunen selv er aktuell som bruker. Mange kommuner har formulert miljømål, har en "grønn" politikk eller lignende. Dette angår i høy grad kommunal eiendomsutvikling og forvaltning både når det gjelder ren byggeprosess, miljøriktig materialbruk, gjenbruk av materialer, lavenergiløsninger, miljøriktig forvaltning osv.»*

Gjennom å benytte egne eiendommer som et verktøy for å oppnå en ønsket og bærekraftig stedsutvikling har dermed Asker kommune som grunneier en viktig nøkkelrolle i forhold til å bidra til en ønsket utvikling av Asker kommune.

6.2.5 Strategisk kjøp

Asker kommune som en privatrettslig eiendomsaktør gjennomfører en rekke eiendomskjøp i egenregi basert på kommunalt behov. I tillegg utføres det flere eiendomskjøp basert på interne forespørsler. Dette kan dreie seg om erverv av offentlig regulerte friområder, vegareal og andre allmennyttige formål.

6.2.6 Strategisk salg/salgskrav

Gjennom handlingsprogrammet er det vedtatt et årlig salgskrav på 40 MNOK pr. år. For å imøtekomme salgskravet ble det lagt frem politisk sak om salg av kommunale eiendommer. Aktuelle salgsobjekter fulgte saken i vedlegg 1, 2 og 3. Hvorav eiendommene i vedlegg 1 omfattet ferdig regulerte boligtomter, vedlegg 2 omfattet regulerte boligtomter som måtte fradeles og vedlegg 3 omfattet eiendommer som var avsatt til boligformål i kommuneplanen for utvikling på kort og lang sikt.

Kommunestyret behandlet salg av kommunale eiendommer i møte den 13.10.2020, sak 28/20 med følgende vedtak:

1. Eiendommer i vedlegg 1 og 2 legges ut for salg i markedet.
2. Rapport på salg av eiendommene med salgsverdi og forslag til disponering av verdiene, legges frem for formannskapet.
3. Eiendommer listet i vedlegg 3 videreutvikles for å kunne vurderes for fremtidig salg i perioden 2020-2024, samt i et lengre perspektiv.

Eiendommene som lot seg selge i vedlegg 1 er solgt og flere objekter i vedlegg 2 er solgt eller er i prosess med å selges. I tillegg er det flere eiendommer som må gjennomgå fradelingsprosesser forut for salg. Når det gjelder eiendommer i vedlegg 3 er det her noen få pågående salg, men i hovedsak er flere salg herfra lagt på vent i påvente av ny kommuneplan som er antatt vedtatt høsten 2023.

Asker kommune har som hovedregel at det ikke selges eiendommer eller del av eiendommer som er avsatt til friområde/grønnstruktur i gjeldende arealplaner. Det er viktig at slike arealer ikke blir privatisert, men beholdes for å ivareta allmennhetens interesser til lek, rekreasjon, og lys og luft i eksisterende boligområder.

Kommunen som privatrettslig grunneier står fritt til å gjennomføre salg av eiendom på lik linje med andre private eiendomsbesittere. EØS avtalen legger derimot føringer for salg av offentlig eiendom. I henhold til EFTA overvåkingsorgan (ESA) sine retningslinjer skal salg av offentlig eiendom enten skje etter bruk av åpen budrunde etter tilstrekkelig kunngjøring, eller etter en uavhengig vurdering av markedsverdien. Salg av kommunens eiendommer skal skje til markedspris, etter kommunens egne salgsprosedyrer og i tråd med ESA's retningslinjer. I hovedsak skal salg av kommunens eiendommer skje i det åpne marked etter tilstrekkelig annonsering.

Kommunens salgsprosedyre åpner for at direkte salg kan skje. Dette er særlig aktuelt ved salg av næringsfestetomt/innløsning av næringsfestekontrakt. Det er tomtens potensial i henhold til nye planer (områdeplan/reguleringsplan) som skal legges til grunn for beregning av tomteverdi. Det skal innhentes takst fra en kvalifisert, uavhengig ekspert. Kommunen står fritt til å avstå fra et salg dersom anbefalt prisnivå ikke kan oppnås. En eventuell avtale om salg av kommunal eiendom forutsetter godkjennelse av Formannskapet (over 20 MNOK).

6.2.7 Forvaltning av eierskapet

Asker kommune ivaretar sine grunneierinteresser som en privatrettslig eiendomsbesitter. Dette innebærer en praktisk utøvelse av eierskapet, og en utøvende eierrolle i forbindelse med forvaltningen av den. Eierinteresser skal samtidig sikre allmenne interesser på vegne av innbyggerne og felleskapet.

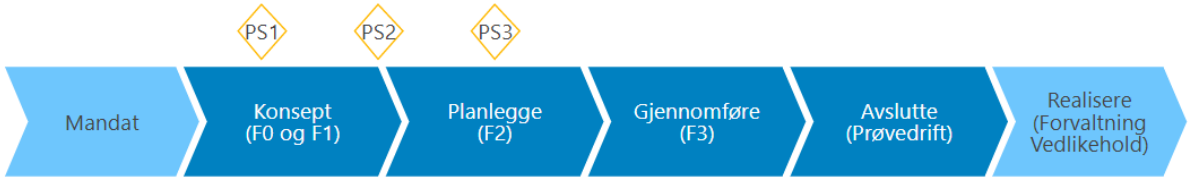
Videre innebærer dette å bli involvert i pågående planprosesser og byggesaker som ved å motta planinitiativ og oppmålingsforretninger/nabovarsler for uttalelse. I tillegg arbeidsoppgaver som arbeid med tinglysningsoppgaver (hjemmelsdokumenter, rettigheter og forpliktelser mfl..) jordskiftesaker, grunnrettsavtaler, behandling av nabotvister. Rydde opp i uklare eierforhold og usikre grenser.

Eierskapet innebærer et bindeledd mellom øvrig forvaltning i kommunen.

6.3 Fra tidligfase til prosjekt

Det er etablert gode prosesser for investeringsprosjekt for bygg i kvalitetssystemet i Simpli som omfatter hvordan vi gjennomfører mulighetsstudier.

Et investeringsprosjekt følger denne prosessen.



Konseptfasen består av:

- Behovsavklaring eller konseptvalg (denne del-prosessen er under utvikling)
- Innspill til Handlingsprogrammet
- Mulighetsstudie
- Programfase

Det er definert 3 tidspunkt der prosjektet skal presenteres for politisk beslutning:

- PS1: Innspill til Handlingsprogram skal presenteres som en politisk sak før investeringsprosjektet legges inn i handlingsprogrammet (HP).
- PS2: Resultater fra mulighetsstudiet og programfasen skal presenteres politisk nivå for beslutning om prosjektet skal gjennomføres.
- PS3: Dersom antatt entreprisekost (inkl. mva) overstiger 20 millioner NOK skal det som hovedregel fremmes sak for politisk behandling.

Rapport fra forvaltningsrevisjonen av investeringsprosjekt fra 2022 konkluderte med at:

> *«Forvaltningsrevisjonen viser at Asker kommune gjennom sitt kvalitetssystem Simpli har utarbeidet en helhetlig modell for gjennomføring av investeringsprosjekter, som i stor grad er i samsvar med anerkjente prinsipper for prosjektstyring og god praksis for internkontroll, og som etter revisjonens vurdering legger til rette for en effektiv og kvalitetsmessig god styring av de prosjekter som gjennomføres.*
>
> *Kvalitetssystemet omfatter skriftlige prosessbeskrivelser, rutiner og maler for sentrale aktiviteter og oppgaver i ulike faser av investeringsprosjektene (initiering, planlegging og gjennomføring), herunder for rolle- og ansvarsdeling, utarbeidelse og kvalitetssikring av beslutningsgrunnlag for valg av prosjekt, estimering og styring av kostnader og fremdrift, definering av mål, gjennomføring av risikovurderinger, sikring av bruker- og politikermedvirkning, kontrahering og kontraktsoppfølging, oppfølging og håndtering av endringsmeldinger.»*

Erfaringer og tilbakemeldinger fra denne og andre revisjoner har vist at for å sikre god gjennomføring av investeringsprosjekt i henhold til Asker kommunes prosesser, er det viktig å opprettholde et sterkt miljø for prosjektledelse i kommunen. Strategien bør fortsatt være å basere seg på egne ansatte prosjektledere i størst mulig grad. Bruken av innleide prosjektledere bør begrenses til å ta topper.

6.3.1 Life Cycle Cost (LCC) og Life Cycle Analysis (LCA)

Hva er LCC

LCC (fra Anskaffelser.no[3]) kommer av engelsk Life Cycle Cost, på norsk livssykluskostnad. LCC-beregninger av et bygg- eller anleggsprosjekt, ser på kostnader for oppføring, såkalte investerings- eller kapitalkostnader, og årlige kostnader i driftsperioden inkludert vedlikehold, også kalt FDVU-kostnader. Summen av kapital- og FDVU-kostnader per år, gir årskostnaden for bygget eller anlegget. Det er laget en standard for å beregne livssykluskostnader: NS 3454 Livssykluskostnader for bygninger.

Se kunnskapsgrunnlaget for «*Strategisk eiendomsutvikling av bygg gjennom mulighetsstudier og tidligfase for planlegging av kjøp, salg, nybygg, arealeffektivitet og utvikling*» for en nærmere beskrivelse av hva livssykluskostnader består av.

Hva er LCA

LCA (fra Anskaffelser.no), en forkortelse av Life Cycle Analysis, er en strukturert vitenskapelig metode for å beregne miljøbelastningen av produkter og tjenester. Metoden er internasjonalt standardisert i ISO 14040 og ISO 14044.

LCA kan vise hvilke miljøpåvirkninger som er størst, hva som er kilden til disse, og hvilken levetidsfase som er viktigst i forhold til ulike miljøbelastninger. Resultatene av LCA-analysen kan gi informasjon om hva som er relevante miljøbelastninger å stille krav til i en anskaffelse. LCA innebærer ingen kostnadsberegninger.

LCC- og LCA-analyser i de ulike fasene av et byggeprosjekt

Det er i tidligfase man har størst påvirkning på livssykluskostnader og LCC- eller LCA-analyser har størst verdi når de brukes som beslutningsgrunnlag. Det er også i tidligfase LCC- og LCA-analyser er enklest å gjennomføre, og nytteverdien er ofte stor sett i lys av ressursinnsatsen.

LCC-beregninger gjort på et ferdig bygget bygg gir også godt beslutningsgrunnlag for å beregne behov for avsetninger til forvaltning, drift og vedlikehold av bygget i løpet av dets levetid.

I investeringsprosjekt i Asker kommune gjøres det elementer av livsløpsvurderinger, men det er ikke noen veldefinert prosess for bruk av LCC- og LCA-analyser i de forskjellige fasene. Elementer av LCA-beregninger gjøres i investeringsprosjektene. LCA brukes ofte i vurdering av energiløsninger, men også til å vurdere valg av materialer eller løsninger.

[3] Anskaffelse.no er DFØ (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring) sine fagsider om offentlige anskaffelser

PRU og Eiendom har nå startet et arbeid med å definere prosesser for bruk av LCC og LCA innenfor 2 hovedområder:

1. LCC og LCA som grunnlag for valg av alternativer / løsninger:

    - Første overordnede vurderinger skal gjøres i Konseptfasen
        - Brukes som grunnlag for «samfunnsøkonomisk analyse».
        - Benytter overordnede parametere knyttet til areal og tomtevalg.
        - Vurderingene skal brukes som input til politisk sak nr 2 (etter programfasen).

    - Nye LCC- og LCA-beregning i forprosjekt-fasen
        - Skal brukes til å vurdere ulike løsninger opp mot hverandre alternative energiforsyningsløsninger, materialvalg mm.
        - Beregningene brukes som input til politisk sak nr 3 (etter forprosjekt og før kontrahering av entreprenør).

2. LCC beregninger som input til avsetninger til drift og vedlikehold:

    - LCC-tall beregnes for ferdig bygg (som bygget).
    - Brukes som grunnlag for å tildele driftsmidler.

6.3.2 Enhetlig standard

For å sikre en nøktern, men god nok standard for kommunens formålsbygg, vedtok formannskapet i gamle Asker den 30. august 2016 at det skal utvikles enhetlige standarder for kommunens formålsbygg (skoler, barnehager, sykehjem, omsorgsboliger og boliger). Dette gjelder både bygningsmessig kvalitet, arealeffektivitet og rom- og funksjonsprogram. Dette er viktig for å sikre at innbyggerne tilbys lik kvalitet, og ikke minst at planleggings- og gjennomføringsfasen effektiviseres. Arbeidet med disse standardene var på det tidspunktet et nybrottsarbeid som bl.a. NKF (Norsk Kommunalteknisk Forening) har latt seg inspirere av.

I Grunnlagsdokumentet som ble utarbeidet før kommunesammenslåingen i 2020 ble det i punkt 8.4.3 Enhetlige standarder for den kommunale eiendomsmassen, verifisert at dette arbeidet skulle videreføres i ny kommune. Det står videre at vi skal bygge alle fremtidige bygg med utgangspunkt i enhetlig standard.

Følgende dokumenter er utviklet og i bruk:

- Standard Rom- og funksjonsprogram for skoleanlegg - Ungdomsskole
  Utviklet og politisk vedtatt i 2017
  (gjelder 6 parallell ungdomsskole)
- Standard rom- og funksjonsprogram for barnehager
  Utviklet og politisk vedtatt i 2020
- Standard tekniske og FDV-begrunnede krav
  Utviklet i 2017 og revidert i 2019

Det ligger som føring at standarddokumentene ved behov skal bli oppdatert for å ivareta lovendringer, endringer i kommunens premisser (temaplaner, strategier, politiske saker etc.) samt utvikling i eiendomsbransjen.

Enhetlig standard er kravdokument til prosjektering og eventuelle avvik fra Rom- og funksjonsprogram behandles politisk. (I politisk sak 2 skal resultater fra mulighetsstudiet og programfasen presenteres for beslutning om prosjektet skal gjennomføres.)

Videreutvikling og vedlikehold av enhetlig standard
Standard rom- og funksjonsprogram for barneskoler ble presentert som sak i for oppvekstutvalget i juni 2020 (saksnr 20/03503-1). Saken ble vedtatt utsatt og deretter trukket fra sakskartet til de øvrige utvalgene. Arbeidet med Standard rom- og funksjonsprogram for barneskoleanlegg er lagt på is inntil videre.

I henhold til Handlingsprogrammet for 2022-2025 skal en enhetlig standard for omsorgsboliger ferdigstilles i 2022. Arbeidet er ikke prioritert og er ikke igangsatt.

En arbeidsgruppe jobber nå med å oppdatere standarden for Tekniske og FDV-begrunnede krav. I dette dokumentet jobbes det også med å sette føringer/standarder for uteområdene til byggene.

6.4 Nøkkeltall

Ved eierstyring, rehabilitering eller utvikling av nye bygg er det primært fire nøkkeltall som er mest relevante når en skal sammenligne kostnader:

- Areal per elev/bruker
- Investeringskostnader per kvadratmeter
- Investeringskostnader per bruker
- FDVU kostnader for sammenlignbare bygg

Totalt areal og kostnader per kvadratmeter søkes å holdes så lavt som mulig. Det er stor bevissthet om at både når det gjelder kostnader og påvirkning på miljø og klima er antall byggede kvadratmeter helt utslagsgivende.

Prognosesenteret, et frittstående markedsanalyseforetak, samler inn nøkkeltall for bygg til oppvekstsektoren fra ni kommuner/fylkeskommuner. Det legges inn data på kostnader og areal for ulike byggtyper som f.eks. barneskoler og barnehager. Tallene indeksreguleres slik at det er mulig å sammenligne kostnader for eldre og nyere bygg.

For investeringsprosjekt brukes primært data fra Prognosesenteret for kommunens egne bygg som erfaringsgrunnlag ved budsjettering av nye bygg. Det er mulig å ta ut statistikk på gjennomsnittlig byggekostnader per kvadratmeter for f.eks. alle barneskolene som medlemmene har lagt inn. Se Kunnskapsgrunnlaget for *«Strategisk eiendomsutvikling av bygg gjennom mulighetsstudier og tidligfase for planlegging av kjøp, salg, nybygg, arealeffektivitet og utvikling»* for mer om disse erfaringstallene.

Innenfor forvaltning, drift og vedlikehold er det mange nøkkeltall som kan framskaffes via SSB[4]/KOSTRA[5] eller via ulike nettverk. Fra høsten 2022 er Asker kommune innlemmet i ASSS[6]-nettverket, noe som vil gi innspill til relevante sammenliknbare styringsdata.

[4] Statistisk sentralbyrå
[5] KOmmune-STat-RApportering
[6] Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner

SSB presenterer følgende nøkkeltall under eiendomsforvaltning for 2021:

Nøkkeltall	Enhet	Asker	Lillestrøm	Bærum	Kostragruppe 12	Landet uten Oslo
		2021 +	2021 +	2021 +	2021 +	2021 +
Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter (prosent)	prosent	10,2	11,5	10,9	9,8	9,5
Netto driftsutgifter til forvaltning av eiendom per innbygger (kr)	kr	630	334	513	407	357
Areal på formålsbygg per innbygger (m2)	m2	4,59	4,77	4,76	4,62	5,19
Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)	kr	99	173	168	136	109
Utgifter til driftsaktiviteter per kvadratmeter (kr)	kr	715	649	710	658	636
Herav utgifter til renhold (kr)	kr	166	182	164	158	172
Herav energikostnader per kvadratameter (kr) [1]	kr	146	154	162	134	143

[1] Før 2017 har dette tallet blitt beregnet ut i fra samlet areal av de utvalgte (fylkes)kommunale formålsbyggene kommunen eier og leier. Her ser vi kun utgiftene opp mot arealet kommunen eier.

Figur 21 Utvalg av KOSTRA nøkkeltall for eiendomsforvaltning i 2021, presentert av SSB

HP 2022 – 2025 satte søkelys på tre av nøkkeltallene vist over:

- Netto driftsutgifter til kommunal forvaltning av eiendommer (F121) per innbygger
- Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter eide formålsbygg
- Energibruk per kvadratmeter eide formålsbygg

Netto driftsutgifter til kommunal forvaltning av eiendommer (F121) per innbygger ligger for Asker høyere enn sammenlignbare kommuner. En kontroll mot Bærum kommune viser at Asker har rapportert for mange stillinger innenfor forvaltning. Dette blir korrigert fra og med 2023. En annen årsak til høye forvaltningskostnader i 2021 kan være at Asker kommune benyttet en del konsulenter bl.a for kartlegging av vedlikeholdsbehov.

Tabellen under viser antall kvadratmeter fordelt på de aktuelle brukerne[7] av de ulike utvalgte formålsbyggene for 2021.

KOSTRA-funksjon Utvalgte formålsbygg	**Areal [m2] per bruker i 2021**			
	Asker	**Lillestrøm**	**Bærum**	**KOSTRA-gruppe 12**
130 Administrasjonslokaler	0,29	0,41	0,29	0,39
221 Barnehagelokaler og skyss	14,29	15,36	16,20	15,18
222 Skolelokaler	19,80	18,54	18,80	19,29
261 Institusjonslokaler	110,73	163,35	130,12	125,28
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	0,63	0,41	0,62	0,55
386 Kommunale kulturbygg	0,27	0,45	0,19	0,31
Totalt utvalgte formålsbygg	**4,59**	**4,77**	**4,76**	**4,62**

Figur 22 Areal utvalgte eide formålsbygg per innbygger for 2021, presentert av SSB

[7] Administrasjonslokaler - innbyggere i alt, Førskole - barn i kommunale barnhager, Grunnskole - elever i kommunal grunnskole, Institusjonslokaler - beboere i institusjon, Kommunale kulturbygg - innbyggere i alt, Kommunale idrettsbygg - innbyggere i alt.

Innrapporterte tall avhenger av eierform og driftsform og må derfor forklares før sammenligning. For eksempel vil det for utleide arealer til privat barnehage, ikke inngå antall brukere i disse. For institusjon vil innleide arealer ikke medregnes, så totalt areal per bruker vil bli lavere.

Tabellen under viser energiforbruk per kvadratmeter for 2021.

KOSTRA-funksjon Utvalgte formålsbygg	Energiforbruk per kvadratmeter i 2021, [kWh/m2]			
	Asker	Lillestrøm	Bærum	KOSTRA-gruppe 12
130 Administrasjonslokaler	170	118	264	150
221 Barnehagelokaler og skyss	134	161	133	-
222 Skolelokaler	106	145	131	112
261 Institusjonslokaler	205	182	220	176
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	196	109	164	162
386 Kommunale kulturbygg	157	44	185	103
Totalt utvalgte formålsbygg	**139**	**138**	**162**	**134**

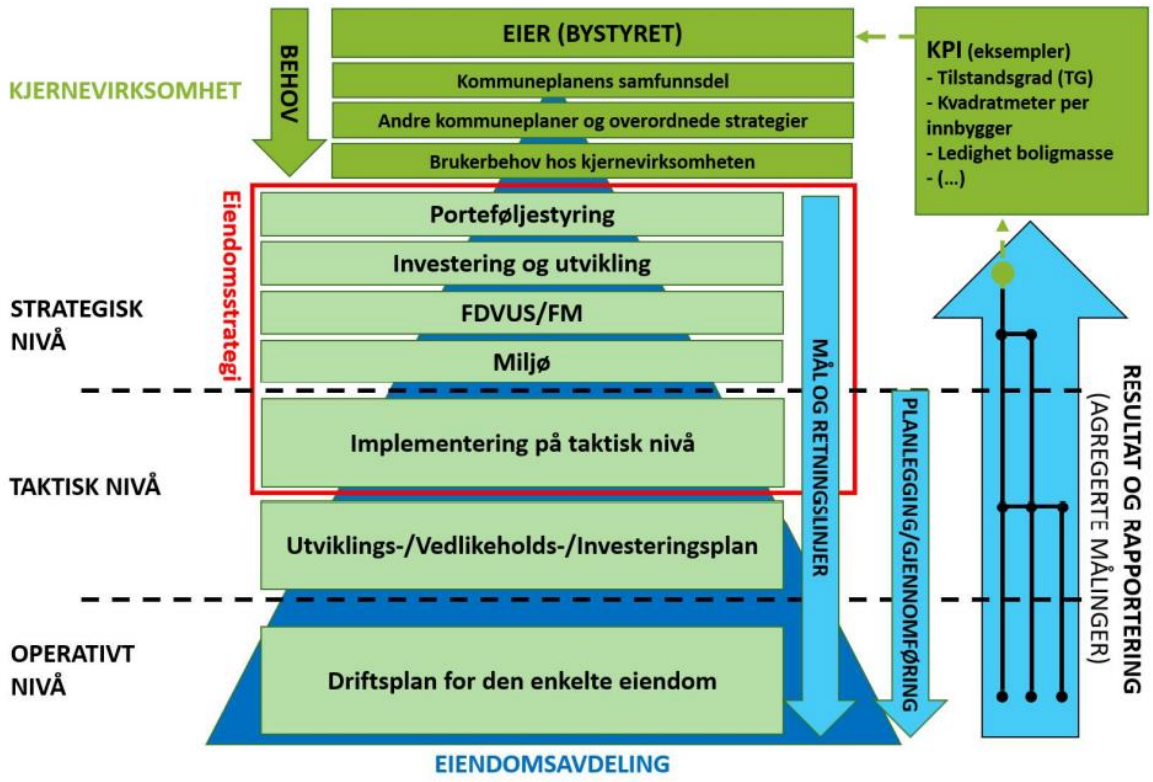
Figur 23 Forbrukstall (kjøpt energi per kvadratmeter bruttoareal) for utvalgte eide formålsbygg i 2021, presentert av SSB

Barnehagelokaler har likt forbruksnivå som Bærum kommune. Skolelokaler ligger vesentlig under da flere av skolebyggene er installert med væske-vann varmepumper som bidrar til redusert energiforbruk. Administrasjonslokaler har høyere energiforbruk da flere er av eldre dato, dekker elbillading og varmes opp med panelovner. Kulturbygg har lange driftstider, mens institusjonslokaler har døgndrift som bidrar til økt energibruk. På idrettsbygg omfattes energibruken drift av energikrevende anlegg som går til kjøling av isflater og oppvarming av kunstgressbaner samt at driftstidene er lange.

7 Utfordringsbildet

I dette kapittelet trekker vi fram et samlet utfordringsbilde som bygger på de underliggende utredningspunktene. Utfordringene oppstår ved å se på gapet mellom trender, føringer og ønsket retning opp mot hva som er dagens status.

Modellen nedenfor viser aktiviteter for kommunal eiendomsforvaltning fordelt på strategisk, taktisk og operativt nivå. Den illustrerer at eiendomsstrategi er plassert på det strategiske nivået og at den bør inneholde porteføljestyring som igjen gir rammer for investerings- og utviklingsstrategien som igjen gir føringer for FDVU-strategien. Miljø og bærekraft er også en viktig del av strategien og handler om redusert ressursforbruk i både driftsfase og ved oppføring av nye bygg. Strategien vil sette rammer for eiendomsforvaltningen som utarbeider utviklings-, investerings- og vedlikeholdsplaner. En eiendomsstrategi må være målbar slik at det er mulig å drive forbedringsarbeid som kan synliggjøre resultater og status. Aggregerte målinger kan gi resultater i nøkkeltall/KPI'er som gir verdifull informasjon om status og utvikling i forhold til ulike prioriterte områder.



Figur 24 Aktiviteter for kommunal eiendomsforvaltning fordelt på strategisk, taktisk og operativt nivå (Lien og Erichsen, masteroppgave juni 2021 Eiendomsstrategi i norske kommuner)

7.1 Eierstyring

I NOU2004:22 ble det pekt på flere kriterier for god eiendomsforvaltning. Det som særlig peker mot eierstyring, er at det bør foreligge overordnede politisk bestemte mål og et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen samt at organiseringen av eiendomsforvaltningen er hensiktsmessig.

7.1.1 Eiendomsforvaltning av bygg

NOU2004:22 peker på at et av kriteriene for god kommunal eiendomsforvaltning er å ha en hensiktsmessig organisering av eiendomsforvaltningen.

I en rolle er det viktig å tydelig skille mellom ansvaret for strategiske, taktiske og operative oppgaver. Per i dag er ikke virksomhet Eiendom organisert iht den inndelingen over. Det betyr at flere ansatte har oppgaver som spenner over flere av nivåene. Ut fra denne organiseringen fører det lett til at utarbeidelse av planer for tiltak og iverksetting av disse blir skadelidende til fordel for løpende drift.

Det er påstartet et arbeid i Asker kommune med å evaluere organiseringen.

7.1.2 Handlingsregelen

Finansiering av FDVU for investeringsprosjekter

NOU2004:22 peker på viktigheten av riktige økonomiske rammebetingelser tilpasset eiendomsforvaltningens langsiktige karakter.

Byggebransjen peker på at investeringen ved nybygg er om lag 2/3 av de totale kostnadene for at et bygg skal ha en levetid på 60 år. Den resterende 1/3 trengs til FDVU. Teoretiske beregninger anslår at for hver ny kvadratmeter må det årlig bevilges mellom 1.000-1.400 kroner, avhengig av bygningstype, til FDVU fordelt på poster i kontoplan NS 3454 Livssykluskostnader for byggverk.

1	2	3	4	5	6
Anskaffelses- og restkostnader	**Forvaltnings-kostnader**	**Drifts- og vedlikeholds-kostnader**	**Utskiftings- og utviklings-kostnader**	**Forsynings-kostnader**	**Renholds-kostnader**
11 Tomt	21 Skatter og avgifter	31 Drift	41 Utskifting	51 Energi	61 Regelmessig renhold
12 Nybygg	22 Forsikringer	32 Vedlikehold	42 Utvikling	52 Vann og avløp	62 Periodisk renhold
13 Hovedombygging	23 Eiendoms-ledelse og administrasjon	33 Reparasjon av skader	43	53 Renovasjon	63 Ekstra-ordinært renhold
14 Restkostnad	24	34	44	54	64 Rengjørings-relaterte oppgaver
15	25	35	45	55	65
16	26	36	46	56	66
17	27	37	47	57	67
18	28	38	48	58	68
19	29	39	49	59	69

Figur 25 Kontoplan iht NS 3454 Livssykluskostnader for byggverk

Kostnader til FDVU fordeles omtrent slik:

Hovedposter iht NS 3454	Estimert fordeling per post
2 Forvaltningskostnader	5 %
3 Drift- og vedlikeholdskostnader	20 %
4 Utskiftings- og utviklingskostnader	30 %
5 Forsyningskostnader	20 %
6 Renholdskostnader	25 %

Figur 26 Fordeling FDVU-kostnader per post iht NS 3454

Ca. 20 % er beregnet til å dekke forsyningskostnader (energi og kommunale avgifter, dvs. at det for nybygg trengs ca. 800-1.200 kr/m2/år til postene 2, 3, 4 og 6 i figuren over. Beregninger for nybygg i Asker kommune i 2021 og 2022 viser at det ble bevilget gjennomsnittlig 500 kr/m2/år. Dette er for lavt for å ta vare på bygg og uteområder i et langsiktig perspektiv. Det er behov for å evaluere nivået og prinsippet for tildelte FDVU-midler på nye investeringsprosjekter.

Finansiering av vedlikehold for eksisterende bygg
I henhold til føringer fra K-sak 035/21, skal handlingsregel for verdibevarende vedlikehold evalueres. Nåværende handlingsregel gjelder kun for utvalgte formålsbygg, som utgjør i underkant av 70 % av eid bygningsmasse, og det er kun vedlikeholdskostnader ført i driftsregnskapet som danner grunnlag for nøkkeltallet. Tiltak som gjelder utskifting etter endt levetid, oppgradering eller utvikling som blir ført i investering blir ikke synliggjort i nåværende nøkkeltall for vedlikehold.

Det er ikke nok å ha en handlingsregel for kun utvalgte formålsbygg. Asker kommunes bygningsmasse må sees på som en portefølje for å sikre helhet, utvikling og optimalisering. Kommunen eier en stor bygningsportefølje med et bredt spekter av bygningstyper.

Det er behov for en vurdering av nivået på finansieringen av postene 2-6 iht. kontoplanen i NS 3454 for eksisterende bygg, ref. nøkkeltall for investeringer som ligger på 1.000-1.400 kr/m2/år.

For å se om kommunens bygningsmasse opprettholder ønsket ambisjonsnivå for tilstand, kan dette følges opp gjennom jevnlige overordnede tilstandsvurderinger med multiMap. Se kapittel 7.4 Verdibevarende vedlikehold, for mer informasjon.

7.1.3 Kapasitet og kompetanse

Asker kommune opererer i et stramt arbeidsmarked og det er identifisert som en risiko at vi kan miste gode ansatte og ha problemer med å ansette nye fordi kommunen ikke kan tilby konkurransedyktige vilkår (lønn og goder).

Det forventes at økte oppgaver/arbeidsmengde ikke nødvendigvis blir kompensert med økte ressurser. Eiendom skal forvalte, drifte, vedlikeholde og utvikle en eiendomsmasse som tilfredsstiller dagens og framtidige behov både for brukerne og i hht tekniske og miljømessige krav. I tillegg skal Eiendom ivareta bygg av historisk eller annen kulturell verdi. Med en så stor og variert eiendomsmasse kreves fagkunnskap på mange områder for å bevare og utvikle dens verdi.

Gjennomsnittsalderen i virksomheten Eiendom er i 2022 52 år, hvor 24 % er over 60 år. Av totalt 100 personer er det 38 som fyller 62 år eller mer de neste 5 årene. Av disse er det 13 som fyller 67 år. Dette viser at det bør legges en langsiktig plan for rekruttering og samtidig en hensiktsmessig organisering. Planen må inneholde behov for riktig kompetanse. Fordeling mellom avdelinger vises i tabellen under.

Avdeling	62 - 66 år ila. 2027	67 år eller mer ila. 2027	Totalt ansatte høst 2022
Boligforvaltning og vedlikehold	8	4	15
Byggforvaltning og vedlikehold	8	3	25
Drift	20	6	49
Grunneiendom	-	-	5
Annet	2	-	5
Totalt	**38**	**13**	**99**

Figur 27 Oversikt over antall ansatte i Eiendom som fyller 62 år og 67 år i løpet 2027

Bygg blir stadig mer teknisk avanserte. Det er nødvendig at kommunen innehar spesialisert kompetanse for å kunne forvalte og drifte bygg og uteområder på en forsvarlig og verdibevarende måte. Eksempler kan være å kunne styre SD-anleggene og forstå hvordan grønne/blå tak, som reduserer flomproblematikk, skal vedlikeholdes.
Ved rekruttering av renholdere ønskes primært fagarbeidere. Kommunen har utdannet en del fagarbeidere de siste årene internt og ser at det letter arbeidet til avdelingslederne mht. opplæring. Utdanning og rekrutering av fagarbeidere bør opprettholdes.

Utfordringer i forhold til kapasitet og kompetanse håndteres av virksomhetene.

7.2 Eiendom som strategisk innsatsfaktor

NOU2004:22 peker på viktigheten av å drive målrettet utvikling av eiendommens kvaliteter.

7.2.1 Ulike roller og interesser i kommunal eiendom

Som en større eiendomsbesitter skal Asker kommune ivareta tre forhold:

1. Kommunal eiendom brukes for å nå kommunens økonomiske målsettinger.
2. Kommunal eiendom brukes til å sikre arealer til ulike offentlige tjenesteformål.
3. Kommunal eiendom brukes som virkemiddel for å nå politiske målsettinger.

I tillegg forutsetter bruken av den kommunale eiendomsmassen på tvers av de forskjellige tjenesteområdene et betydelig samspill, både når det gjelder nåværende og fremtidige behov. Asker kommune er avhengig av å ha et bevisst forhold til bruk av eiendom sett opp mot kommunens mange roller, her med tanke på å være en profesjonell aktør både innenfor egen organisasjon, men også eksternt.

Utfordring er å ivareta de tre forholdene som tas opp ovenfor. Samtidig innfrielse av disse forholdene utgjør en betydelig utfordring da de kan oppleves som motstridende.

7.2.2 Strategisk utviklingsplaner

Strategisk utviklingsplan skal danne basis for at fremtidig utvikling av et område, bygg, eiendom og infrastruktur kan legge til rette for virksomhetens tjenester og strategiske mål. Planen fastsetter mål og viser et bredt sett med mulige tiltak og grep som virksomheten kan bruke for å prioritere, konkretisere og planlegge videre hvilke tiltak som skal iverksettes, når det skal skje og på hvilken måte.

Det er utarbeidet flere mulighetsstudier som inkluderer varierende grad av strategiske utviklingsplaner. Det er behov for å avklare i hvilke tilfeller kommunen skal utarbeide strategiske eiendomsplaner for områder eller bygg.

Fravær av strategiske utviklingsplaner kan føre til at kommunen ikke får optimal utnyttelse av arealer og går glipp av synergier i driften av ulike tjenesteområder eller virksomheter.

Det er behov for å utvikle prosesser for å se brukerens totale arealbehov i et fremtidsperspektiv.

Funksjonell egnethet ble kartlagt samtidig med kartleggingen av tilstand våren 2022. De økonomiske konsekvensene av ikke-funksjonelle lokaler kan bli betydelige ved redusert produksjon, lav bygningsmessig levetid eller hyppige inngripende ombygginger. For bygg som innehar fysiske egenskaper som tilsier god tilpasningsdyktighet, ligger forholdene til rette for å utbedre (evt. bygge om) lokalene slik at disse blir funksjonelle. En slik ombygging bør ses i sammenheng med øvrig teknisk oppgraderingsbehov/vedlikehold og langsiktig arealbehov for funksjoner som skal benytte arealet. Et areal kan være dårlig funksjonelt egnet for en aktivitet, men med enkle midler være svært godt egnet for annen aktivitet.

Per i dag gjøres det ikke systematiske gjennomganger av hvorvidt eksisterende bygg og uteområder har god funksjonell standard i henhold til brukernes fremtidige behov og utvikling og om arealene bidrar til at tjenesteområdene når sine mål og strategier. En slik gjennomgang vil kunne bidra til bedre tilpassede bygg og uteområder og bedre utnyttelse av arealer.

7.2.3 Strategisk eiendomsutvikling av kommunens eiendomsressurs

Eiendomsutvikling er et av de viktigste strategiske virkemidlene for verdiskapning i kommunen. For at kommunen skal kunne ha et helhetlig syn med på foredling av sine eiendomsverdier må eierskapet være profesjonelt, der kommunen utgjør en sentral part i eiendoms- og stedsutviklingen. Når det kommer til utviklingen av kommunens eiendommer og Askersamfunnet generelt, er utbyggingstakten er i høy grad styrt av kapasitet på sosial infrastruktur (skoler, barnehager og sykehjem) og teknisk infrastruktur (veg, vann og avløp, kraftforsyning og telekommunikasjon).

Utfordringer kan eksempelvis være:

1. Skole- og barnehagekapasitet (rekkefølgekrav). I et område hvor det ikke foreligger tilstrekkelig skole- og barnehagekapasitet, lar ikke en utbygging seg gjennomføre.
2. Gang og sykkelveier (rekkefølgekrav). Statusen på gang- og sykkelveier i et område kan kostnadsmessig bli så høye at en utbygging ikke lar seg gjennomføre i praksis.
3. Vann og avløp (rekkefølgekrav). Status kan få betydning for utbyggingstakten hvis situasjonen i et område ikke er tilstrekkelig sikret.
4. Andre aktuelle forhold slik som rødlistede arter, kultur og andre.

Asker kommune er en betydelig eiendomsbesitter og spiller gjennom dette en viktig rolle i å tilrettelegge for en hensiktsmessig og god stedsutvikling. For at Asker kommune skal være en profesjonell eiendomsutvikler, må kommunen inneha en eiendomsmasse av slik kvalitet at den faktisk kan utvikles på en effektiv og hensiktsmessig måte. Her med tanke på å innfri ovennevnte punkter. I tillegg må eiendomsmassen befinne seg innenfor kommunens prioriterte vekstområder jf. figur 11 i kapittel 5.2.2 eller at det foreligger nødvendig sosial- og teknisk infrastruktur som muliggjør utvikling.

7.2.4 Strategisk porteføljeforvaltning av kommunens eiendomsressurs

Som en strategisk eiendomsutvikler må Asker kommune aktivt arbeide med foredling og optimalisering av eiendomsporteføljen. Hensikten med dette er å sikre en til enhver tid anvendelig tomtereserve med høy kvalitet.

For at Asker kommune skal kunne betegne seg som en strategisk eiendomsutvikler forutsetter dette at det foreligger en tydelig oversikt over hvilke eiendommer kommunen til enhver tid besitter og hvilke behov disse skal dekke. Formålet med eierskapet til den enkelte eiendom må være tydelig definert, herunder hva som kan selges og eventuelt utvikles/transformeres.

En helhetlig strategisk porteføljestyring må til for å kunne ta i bruk virkemiddelet kommunen besitter i form av egne eiendomsressurser. Ved å ta en aktiv rolle i strategisk kjøp og salg av eiendom og føre en aktiv og profesjonell porteføljestyring kan kommunen gjennom bruk av egne eiendomsressurser oppnå mål og strategier på tvers av de forskjellige tjenesteområdene.

Asker kommune må ha tilstrekkelig innsikt i fremtidige arealbehov og at det på denne bakgrunn legges til rette for gjennomføring av strategiske oppkjøp av nødvendige grunneiendommer. Kommunen som grunneier må avklare de interne behovene hos kommunens virksomheter, slik at kommunen kan være i forkant med å skaffe til veie nødvendige arealer før behovet er akutt.

Utfordringer i dag:
- Ingen digitale plattformer/løsninger som gjør tomteporteføljen levende og tilgjengelig på tvers i kommuneorganisasjonen. Slike løsninger vil profesjonalisere kommunen porteføljeforvaltning.
- Begrensede midler for å gjennomføre nødvendige mulighetsstudier for å vise potensialet til enkelte større eiendommer.
- Ingen nøkkeltall jf. kommunens porteføljeforvaltning.

7.2.5 Eiendomsutvikling og arealplanlegging

En klar utfordring ved å ta i bruk kommunens eiendommer som et politisk virkemiddel er å skille de ulike rollene fra hverandre. Asker kommune som offentlig planmyndighet skal fatte vedtak uavhengig av hvem som har hjemmel til eiendommen. Når det legges planmessige føringer for utviklingen i Asker kommune må kommunens eiendommer behandles på lik linje med andre eiendommer som er i privat eierskap. Dette innebærer på den ene siden at kommunens eiendommer gjennom tettstedsplaner kan inntas i kommuneplanens arealdel som prioriterte utviklingsområder. På den andre siden kan kommunen også risikere at større ubebygde utviklingsområder tas ut av planen. Følgelig må Asker kommune på lik linje med andre privatrettslige utviklere forholde seg til avsetninger i gjeldene kommuneplan og vedtatte juridisk bindende reguleringsplaner.

Utfordringer i dag:
- Inneha tomteportefølje i områder som er avsatt til utbygging i kommuneplanens arealdel.
- Kommunens eiendomsmasse nyttes som virkemiddel for å innfri boligpolitiske strategier, noe som kan ha en verdiforringende effekt. Dette kan komme til uttrykk ved at ønsket miljø- og boligpolitikk inntas som kontraktsbestemmelser ved salg av eiendom i henhold til privatrettslige prinsipper.

Viser til tilsvarende utfordring under punkt om strategisk eiendomsutvikling av kommunens eiendomsressurs.

7.2.6 Strategisk kjøp

Større utbygginger i pressområder krever utvidelse av arealer til sosial infrastruktur som blant annet skoler, barnehager og helse- og omsorgsbygg. Dette forutsetter at kommunen innehar en tilstrekkelig tomtereserve til å imøtekomme egne fremtidige arealbehov. Som følger av dette er det av avgjørende viktighet at det tidlig tas stilling til strategiske eiendomserverv i aktuelle pressområder, samt i områder der fremtidig fortetting planlegges, uavhengig av om arealbehov er avklart. Dette kan blant annet være erverv av eiendommer som ligger i direkte tilknytning til eiendommer som allerede er i kommunalt eierskap, som f.eks. eiendom som grenser til skole og barnehager. I denne sammenheng må det tilrettelegges for god kommunikasjon med planmyndigheten, slik at kommunen som grunneier kan være i forkant med tanke på regulering av kommunens egne eiendommer og nye evt. nye eiendomsområder.

Det er en utfordringer i dag at kjøp av eiendom skjer ofte ad hoc, det er ikke avsatt midler til kjøp av eiendom pr. i dag, noe som gjør det vanskelig å agere raskt i en markedssituasjon.

7.2.7 Strategisk salg/salgskrav

Gjennom handlingsprogrammet er det vedtatt et salgskrav på 40 MNOK pr. år i fireårsperioden.

Utfordringer i dag:

- Mangler salgsobjekter med tilstrekkelig kvalitet til å innfri fastsatt salgskrav med unntak av noen få større eiendommer.
- Høyt salgskrav medfører at kommunens salgbare eiendomsreserve reduseres uten at det tilføres særlig nye objekter, noe som på sikt vil gjøre det vanskeligere å innfri fremtidige salgskrav.

7.3 Fra tidligfase til prosjekt

Det jobbes kontinuerlig med å forbedre og gjennomføre gode og systematiske prosesser for behovsavklaring/konseptvalg tidlig i investeringsprosjekt.

I konseptfasen skal behov og mulighetsrommet utforskes og utfordres før endelig beslutning om konsept vedtas. Dette vil kunne utvikle mer kostnadseffektive og arealoptimaliserte løsninger. Med konsept menes hvilken løsning man velger for å løse et problem eller dekke et samfunnsbehov, inklusive om behov kan dekkes ved ombygging av eksisterende bygg. I arbeidet med konseptvalg skal det gjøres en alternativanalyse som redegjør for et ønsket alternativ vs et null-alternativ og (minst) et nedskalert alternativ. Omfanget på en behovsavklaring eller konseptvalg avhenger av antatt investeringskostnad for prosjektet. For de største prosjektene bør det vurderes om det skal gjøres en samfunnsøkonomisk analyse som en del av alternativanalysen.

7.3.1 Life Cycle Cost (LCC) og Life Cycle Analysis (LCA)

Asker kommune må ha et bevisst forhold til hva vi ønsker å oppnå og hvilke forutsetninger som skal legges til grunn når vi ber om LCC- elle LCA- beregninger. Det er et behov for å definere hensikten med beregningene og hvordan disse skal brukes i de ulike fasene av et investeringsprosjekt.

Dersom kommunen skal få noen gevinst av å gjøre LCC- eller LCA-beregninger i de forskjellige fasene må PRU og Eiendom også ha ressurser med kompetanse på LCC/LCA. Dette er et teknisk komplisert fagområde som krever et kompetanseløft i form av økt

bestiller- og brukerkompetanse. Uten egen kompetanse risikerer kommunen i beste fall å betale for å få beregninger vi ikke greier å nyttiggjøre oss, og i verste fall å få data som brukes feil og dermed beslutninger på feil grunnlag.

Program for beregning av LCC eller LCA benytter erfaringstall for å kalkulere kostnader fordelt på poster beskrevet i Norsk Standard NS 3454:2013: Standard for livssykluskostnader for byggverk. Asker kommune konterer i dag ikke sine kostnader i henhold til denne kontoplanen. Bedre kunnskap om reelle kostnader i henhold til kontoplan vil kunne være nyttig input til kontinuerlig forbedring av beregningsmodellene ved å tilpasse disse til kostnadsnivået i Asker kommune. Det er imidlertid ikke klart om det gir tilstrekkelig kost-nytte verdi å kontere kostnader for drift, vedlikehold og utvikling i henhold til denne kontoplanen framfor å benytte seg av allmenne erfaringstall. Dette bør vurderes.

7.3.2 Enhetlig standard

Med raske teknologiske endringer og utvikling i det politiske synet på arealutnyttelse er det utfordrende og ressurskrevende å holde Enhetlig standard oppdatert. Dagens standarder er basert på eksisterende teknologi, og er til dels et hinder for å ta i bruk ny teknologi og ta del i den teknologiske utviklingen. For eksempel er det en rivende utvikling innen ventilasjon og automasjon. Ved oppdatering av standarden må det også tas hensyn til i hvilken grad organisasjonen har kompetanse til og er i stand til å nyttiggjøre seg investeringer i ny teknologi.

Tilsvarende er det utvikling i f.eks. synet på god pedagogikk, utnyttelse, sambruk og flerbruk av arealer. Det er i dag mer fokus på sambruk og at arealene skal få økt bruksfrekvens. En standard med definerte rom og arealstørrelser vil kunne hindre at det iverksettes gode prosesser for arealoptimalisering. Med gode prosesser forstår vi bl.a. aktiv brukermedvirkning som ender opp i at brukerne opplever at bygg og uteområder gir mer nytte, samtidig som kommunen sparer areal og kostnader.

Standarder kan virke hemmende på utviklingen av nye tanker og løsninger. Enhetlig standard favoriserer til en viss grad gårsdagens byggetekniske og funksjonelle løsninger. Behovet for standardiserte løsninger bør balanseres mot åpenhet for nye ideer og løsninger.

Det er et stort behov for å oppdatere flere av standardene som utgjør «Enhetlig standard». Arbeidet med å holde standardene oppdaterte og relevante er meget ressurskrevende, og det mangler både ressurser og definerte prosesser for å forvalte og vedlikeholde standardene.

Det bør vurderes om standardene skal være mer overordnet og heller gi mer føringer enn konkrete løsninger innenfor et definert handlingsrom.

I gamle Asker ble det også utviklet en Standard for felles funksjonskrav for formålsbygg, som ble revidert i 2019. Denne standarden bør revideres sammen med de andre standardene. Alle standarddokumentene bør sees mer i sammenheng slik at ikke samme kravområder beskrives flere steder og kommer i strid med hverandre. Denne standarden bør rendyrkes til å omhandle generelle krav som ikke har med selve bygget å gjøre, som f.eks. krav til uteområder og utsmykning. Standarden bør vedtas administrativt.

Ny Standard for Rom- og funksjonsprogram for barneskoler bør ferdigstilles og fremmes for utvalgene for politisk vedtak.

Enhetlig standard for omsorgsboliger bør prioriteres ned da de tekniske kravene er dekket av Standard for felles funksjonskrav for formålsbygg og Standard tekniske og FDV-begrunnede krav. En egen standard for rom- og funksjonsprogram er først og fremst nyttig for den type bygg man bygger relativt mange og like av. Store omsorgsboliger (sykehjem) bygges relativt sjeldent i Asker kommune. Det er store endringer knyttet til behovsvurderinger for omsorgsboliger, med fokus på innsatstrapp og fleksibilitet i bygningsmasse for fremtidig utvikling. Det vurderes derfor som lite hensiktsmessig å utarbeide egen standard på dette nå.

Enhetlig standard gjenspeiler ikke ambisjonene i Temaplan for klima og miljø. I henhold til Enhetlig standard skal miljø- eller energikrav utover teknisk forskrift behandles som tilvalg, mens temaplanen har høyere ambisjoner for framtidsrettede bygg og anlegg.

7.4 Verdibevarende vedlikehold

NOU2004:22 peker på viktigheten av å drive godt, verdibevarende vedlikehold.

Bygninger og tilhørende uteområder må vedlikeholdes hvis de ikke skal forfalle og bli ubrukelige tidligere enn nødvendig. Følgeskader fører til at vedlikeholdsetterslepet blir betydelig høyere enn summen av «sparte» vedlikeholdsmidler.

Universell utforming av bygg og uteområder handler om mer enn å innfri minimumskrav i tekniske forskrifter. Det handler om å gi flere mennesker mulighet for opplevelser i hverdagen, deltakelse i samfunnet, om folkehelse og om sosial bærekraft. Konkrete behov som oppstår blir ivaretatt.

Sunne og tilrettelagte bygg, både for brukere og ansatte, er viktig i et helsefremmende perspektiv. I dette ligger alt fra å benytte helsefremmende materialer i bygget til å følge opp problemer med blant annet ventilasjon, radon og asbest. I tillegg til byggeteknisk kompetanse er samhandlingen med tjenesteområdene viktig for best mulig løsninger.

Selv om samlet vektet teknisk tilstandsgrad for den kartlagte bygningsmassen i Asker kommune fremstår som god, er det viktig å understreke at dette har med at det er bygget mye nytt de siste 20 årene. Det påpekes at det fortsatt er flere bygg med dårlig tilstand i porteføljen med store behov for vedlikehold og annen oppgradering. Dersom bygningene ikke er gjenstand for tilstrekkelig vedlikehold i årene som kommer, vil det gi et større oppgraderingsbehov enn det som er estimert i rapporten «multiMap-kartlegging av bygningsmassen» fra Multiconsult. Vedlikeholdsetterslep vokser eksponentielt og mindre feil kan føre til hurtigere forringelse av andre bygningskomponenter. For bygg som er 25-30 år gamle må man regne med store kostnader knyttet til utskiftninger ettersom flere av de tekniske anleggene når sin levetid.

Etter å ha kartlagt alle uteområdene knyttet til de kommunale byggene er det avdekket et markant oppgraderingsbehov. Behovet for oppgraderinger er betydelig og vidstrakt utover hele kommunen. Etterslepet har oppstått på grunn av manglende vedlikehold. Kartleggingsverktøyet multiMap vil være et godt redskap for å se utviklingen i årene fremover.

Det er behov for å jobbe videre med en mer detaljert oversikt over tilstanden på alle uteområdene. Dette må systematiseres i et hensiktsmessig system/verktøy for å kunne prioritere ulike tiltak. Det er behov for å sette et ambisjonsnivå differensiert på uteområder knyttet til ulike typer bygg. Et slikt arbeid vil synliggjøre kostnad for å drifte og vedlikeholde

ulike typer uteområder. Miljøvennlige uteområder er ofte dyrere å vedlikeholde og dette må tas hensyn til i nye prosjekter.

Rehabilitering og ombruk vil føre til at vedlikeholds- og utviklingskostnadene for et bygg vil øke ettersom gjenbrukte bygningsdeler vil ha kortere levetid enn nye. Til en viss grad flytter man kostnader fra investeringsbudsjett til vedlikeholdsbudsjett, og dette er det viktig å synliggjøre når man vurderer alternative løsninger og budsjetterer for vedlikehold. Dette må hensyntas når det tildeles FDVU-kostnader.

Resultater fra kartlegging av byggenes tekniske tilstand, tilpasningsdyktighet og funksjonell egnethet er et godt underlag for videre arbeid med porteføljen både for strategiske, taktiske og operative oppgaver. Det er nødvendig å systematisere funnene fra A, B og C-kategoriseringen av bygg med tilhørende drifts- og vedlikeholdsstrategier ut fra en helhetlig porteføljestyring og byggets planer for investering og utvikling der organisasjonens funksjonelle behov og framtidsutsikter er ivaretatt.

I kapittel 7.1.2 Handlingsregelen pekes det på parametere som skal være styrende for verdibevaring av kommunens eksisterende bygningsmasse.

Rapporten fra Multiconsult anbefaler at det defineres et ambisjonsnivå for samlet vektet teknisk tilstandsgrad for hele porteføljen, samt spesialisert for ulike bygningskategorier, for å definere et grunnlag for prioritering av vedlikehold og utskiftningsmidler.

Kommunen har i dag ingen vedtatt vedlikeholdsstrategi for hele bygningsporteføljen. En vedlikeholdsstrategi må være målbar. Multiconsult definerer følgende begreper innen vedlikeholdsstrategi:

- **Akseptnivå** – forhåndsdefinert krav til tilstand før vedlikeholds- og/eller utskiftingstiltak må gjennomføres for å unngå at bygningens/ bygningsdelers/ objekters verdi forringes betydelig.
- **Ambisjonsnivå** – den tilstanden man har mål om å opprettholde for bygningsmassen over tid. Normalt er ambisjonsnivået høyere enn akseptnivået.
- **Verdibevarende vedlikehold** – bidrar til utvikling over tid på grunn av utskifting, men funksjonaliteten er uendret.

Til sammenligning har Fredrikstad i sin «Strategi for verdibevarende eiendomsforvaltning 2020-2023» følgende aksept- og ambisjonsnivå:

- På bygningsdelsnivå skal det ikke forekomme TG 3 (alvorlig svikt).
- På bygningsdelsnivå skal kombinasjonen TG 2 og KG 3 (etterslep med konsekvenser og følgeskader) ikke forekomme.
- På bygningsnivå skal det ikke forekomme bygg dårligere enn vektet TG 1,5.
- På porteføljenivå skal samlet TG ikke være dårligere enn TG 1,2 som anses å være akseptabelt i en samlet portefølje.

I tillegg kan ambisjonsnivået differensieres mellom bygningskategoriene og/eller klassifisering i A-, B- og C-bygg. En kategorisering i A-, B- og C-bygg vil gi et transparent og rasjonelt grunnlag for prioritering av vedlikehold og investeringsmidler. Se figuren under.

Strategiske kategorier for tiltak	Satsingsprosjekter Verdibevarende vedlikehold Periodisk vedlikehold Lovpålagte tiltak				
	HMS	**Drift**	**Vedlikehold**	**Utskifting**	**Utvikling**
Bygningskategori A	X	X	X	X	
Bygningskategori B	X	X	X	(X)	X
Bygningskategori C	X	X	(X)		
Vernede bygninger	X	X	X	(XX)	
Leide bygg	X	X	X		
(X) - tiltaket vurderes før det iverksettes (kost/nytte)					
(XX) - tiltaket utføres i tett dialog med myndigheter for antikvariske bygninger					

Figur 28 Kategorisering av bygg ift investeringer. Kilde: Multiconsult

Ifølge Multiconsult er vanlig ambisjonsnivå for større eiendomsbesittere en vektet teknisk tilstandsgrad på 1,2-1,3. Selv om Asker kommunes bygningsmasse i dag har en vektet teknisk tilstandsgrad på 1,09, må det forventes at selv med verdibevarende vedlikehold, vil den vektede tilstandsgraden nærme seg 1,2 når den nye bygningsmassen blir over 5 år.

Det anbefales at det gjennomføres tilstandskartlegging i multiMap hvert 3.-4. år. På den måten vil man kunne følge med på den tekniske tilstanden over tid og jobbe systematisk for å tilbakestille og forebygge vedlikeholdsetterslep.

Kommunen eier en stor bygningsportefølje med et bredt spekter av bygningstyper. Det er viktig at Asker kommunes bygningsmasse sees på som en portefølje for å sikre helhet, utvikling og optimalisering.

Meråpne bygg gir økte drifts- og vedlikeholdskostnader som følge av økt energiforbruk og større slitasje. Ut fra et klima- og kostnadsperspektiv er dette å foretrekke fremfor at kommunen skal ha økte arealer.
Asker kommune har behov for langsiktig plan for energibesparende tiltak/prosjekter for å redusere kommunens driftskostnader og miljøfotavtrykk i eksisterende bygg. Som grunnlag for en slik plan er det behov for energikartlegging av bygg og tilstandskartlegging av varmeanlegg, ventilasjon, varmepumper etc. for å identifisere bygg med størst potensiale for ytterligere energireduksjon.

Et dilemma er at elbilladere for kommunens tjenestebiler henter strøm fra bygget. Dette øker byggets strømforbruk og det vanskeliggjør identifisering av energibesparende tiltak. Elbilstrategien må si noe om løsninger for å skille dette og hvor det skal kostnadsføres. Det samme gjelder kunstgressbaner da disse får varme fra tekniske anlegg i bygg.

7.5 Arealutnyttelse

I NOU2004:22 trekkes effektiv arealutnyttelse fram som et viktig kriterium for god eiendomsforvaltning og som bør gjenspeiles som en dedikert oppgave i en eiendomsvirksomhet.

Ved nybygging er det god anledning til å planlegge for en god arealutnyttelse både med hensyn på areal per bruker og legge til rette for sambruk.

Ved å analysere arealbruk i kommunen kan man oppnå bedre arealeffektivitet og dermed bidra til mer klimavennlige løsninger. Arbeidsgruppen for arealeffektivitet i NKF Osloregionnettverket, har laget rapporten «Arealeffektivitet i kommunene» som ser på økonomiske og miljømessige gevinster ved å være arealeffektive. Det blir anbefalt i rapporten at arealeffektivitet må bli et prioritert satsningsområde, som skal se på og vurdere om nye behov i kommunen kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse. Areal er den største miljø- og kostnadsdriveren innen eiendomsforvaltning. Dersom kommunen kan dekke behovet for areal innen eksisterende areal i stedet for å bygge nytt, vil det frigjøre betydelige summer som kan brukes til å oppgradere og vedlikeholde eksisterende bygningsmasse samtidig som CO2-utslippet reduseres.

I tillegg ser man nytte av å koordinere behov med brukerne av bygget for å kunne kartlegge om endringer i bygget kan gjøre bruken av arealet mer effektivt. Behov og måter man jobber på endrer seg over tid, og det er viktig å tilpasse byggene slik at bruken er mer hensiktsmessig. Å drive virksomhet i uhensiktsmessige lokaler kan hemme effektiviteten, og i kombinasjon med manglende vedlikehold og forfall har det ført til at mange kommuner har valgt å rive og bygge nytt. Det er økende bevissthet blant politisk og administrativ ledelse i kommunene om at vi må ta vare på og bruke eksisterende arealer fremfor å bygge nytt. Stram kommuneøkonomi tvinger frem at kommunene må tenke nytt og bli mer bevisst på effektiv utnyttelse av eksisterende areal. Kommunene trenger kompetanse for å kartlegge og analysere arealbruken og ikke minst lede gode prosesser mellom de som har arealbehov.

Rapporten fra NKF Osloregionnettverk har følgende forslag til løsninger og videre arbeid:

- Samordning av arealbehovet på tvers av sektorer
- Kartlegge faktisk arealbruk 24/7 av aktuelle bygninger
- Innføre bookingsystem for arealer
- Sammenligne CO2utslipp ved nybygg mot vedlikehold/rehabilitering/ombygging av eksisterende bygg
- Styrke kompetanse i arealkartlegging, analyse og prosess
- Vedlikehold og tilpasse eksisterende bygg til nye behov
- Erfaringsutveksling med andre kommuner om metoder og resultater

Det er startet opp et arbeid med en mulighetsstudie for kontorarbeidsplasser for 1000 kommunalt ansatte i Asker sentrum generelt og på Trekanten spesielt. Mulighetsstudien vil utrede mulighetsrommet for samarbeid, sambruk, arealeffektivitet og nye måter å jobbe på. Det vil utarbeides en helhetlig plan for lokalisering av kommunalt ansatte i Asker sentrum generelt og på Trekanten spesielt.

Et planmessig arbeid med å utnytte eksisterende arealer må settes i system. Det er behov for å synliggjøre kostnader ved arealbruk, hvordan dette påvirker eier, bruker og forvalter og se på insentiver og virkemidler for effektiv arealutnyttelse.

7.6 Samhandling

For å levere gode og effektive tjenester til brukere og innbyggere er god samhandling på tvers av tjenesteområder og mellom avdelinger og virksomheter i Samfunnstjenester helt nødvendig.

Innenfor forvaltning, drift og vedlikehold er dialogmøter med brukere, koordineringspottmøter og styringsgruppemøter for pågående investeringsprosjekter eksempler på viktige samhandlingsarenaer. Det er behov for å videreutvikle informasjonskanaler der nødvendig informasjon tilfaller riktige personer/instanser.

Kommunens fokus på sambruk og meråpne bygg er positivt. Tjenesteområde Medborgerskap, som har ansvar for utlån av arealer, må samhandle med virksomhet Eiendom om hvilke arealer som er egnet for utlån. Det bør også evalueres rutiner for oppdekking av kostnader knyttet til bruk.

Sambruk og meråpne bygg fører til økt brukstid av de tekniske anleggene som igjen vil medføre økt energibruk. Det er viktig at varme, ventilasjon og belysning kun brukes ved behov. Bevegelsesstyring av varme, ventilasjon, og belysning er lite utbredt i eksisterende bygningsmasse og vil kunne være viktig for å oppnå behovsstyrt drift. For å kunne lykkes med gode løsninger for sambruk av bygg er det behov for økt samhandling og koordinering på tvers av tjenesteområder. Det er helt nødvendig at eiendomsvirksomheten er informert for å kunne styre byggene på en kostnadseffektiv måte.

Uteområdene til kommunale bygg har liten grad av samarbeid med frivilligheten og innbyggere. Det er noe dugnadsvirksomhet på skoler og barnehager og i få tilfeller på bo- og omsorgssentre. Det er ikke utarbeidet rutiner eller retningslinjer rundt frivillighet per i dag. Utfordringen er den samme som for byggene, det krever mye oppfølging fra forvalter for at det skal utføres forskriftsmessig. I F-sak 224/22 Vedlikehold av kommunale uteområder ble det vedtatt følgende i punkt 2 «Tiltak knyttet til vedlikehold av kommunale uteområder følges opp videre gjennom temaplan eiendom, og skal omfatte innovasjon, universell utforming, frivillighet og samarbeid».

Eiendom har i noen grad samarbeid med innbyggere, lag og foreninger om at de kan utføre vedlikehold på kommunal eiendom mot at kommunen sørger for innsatsmidler. Dog krever dette oppfølging fra forvalter slik at arbeidet utføres forskriftsmessig. Det er ikke nedfelt egne retningslinjer eller prinsipper for dette.

Videreutvikling av bedre samhandling håndteres av virksomhetene.

7.7 Digitale verktøy

For å møte morgendagens behov samt krav til effektivisering er det viktig å kartlegge behov og lage en god plan for utvikling og implementering av digitale systemer.

I dag er store deler av oversikten over kommunens grunneiendommer lagt i «ikke-levende» dokumenter som ikke er tilgjengelig for øvrige deler av kommuneorganisasjonen. Dette vanskeliggjør nødvendig innsikt og medvirkning fra virksomheter som kan ha interesse av disse eiendommene. Det er behov for verktøy for utveksling av informasjon, data og nøkkeltall på tvers av tjenesteområdene. Et samhandlingsverktøy som kan nyttes på tvers av tjenesteområdene når det gjelder kommunens eiendommer, og ulike planer som kommer/er igangsatt/ for fremtiden. Det er også behov for samhandlingsverktøy som

viser hva vi jobber med av prosjekter, og hvilke eiendommer vi eksempelvis har for salg (egen web side) eksternt, rettet mot innbyggere og næringsliv.

Forvaltningssystemet for bygg (LYDIA) som benyttes i dag har begrensninger og blir heller ikke videreutviklet fra leverandør. Det er behov for et forvaltningssystem som i større grad er knyttet til andre systemer og ytterligere kan automatisere oppgaver.

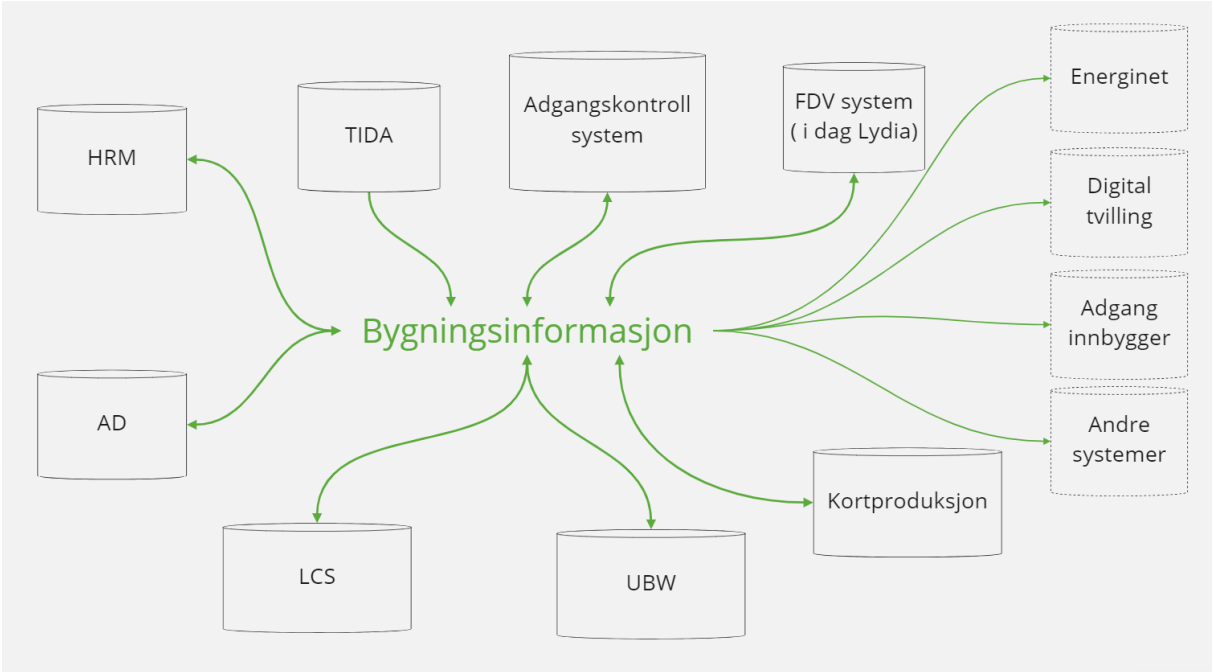
I konseptnotat og prosjektforslag «Adgangskontroll og ID-kort på kommunale bygg», utarbeidet høsten 2022, er det pekt på utfordringer knyttet til dagens prosesser, roller og system for adgangskontroll. Dette gjelder for ansattes adgang til bygg i kommunen. Valg av konsept vil påvirke Eiendom.

Det jobbes med å installere målere for å kunne ta ut energiforbruk på andre energivarer (fjernvarme, bioolje, gass, pellets) enn strøm. I tillegg er det behov for å implementere flere nye basisfunksjoner i energioppfølgingssystemet for å kunne oppnå enklere oppfølging av drift og energibruk.

Anlegg for sentral driftskontroll (SD-anlegg) er viktig for å kunne overvåke og styre tekniske anlegg i bygg på en miljø- og kostnadseffektiv måte. For å lage en hensiktsmessig plan for bruk og utvikling er det behov for tilstandskartlegging av SD-anlegg. Det er behov for å utforme SD-strategi for hensiktsmessig videreutvikling.

Det jobbes med å digitalisere kart over driftsoppgavene på uteområdene og kommunikasjon mellom forvalter og drift samt ut mot bruker.

Ved innføring av nye digitale verktøy er det viktig å sikre en god implementering av disse, inklusive god planlegging og opplæring.



Figur 29 Effektiv informasjonsflyt på tvers av systemer som inneholder bygningsinformasjon, fra konseptnotat og prosjektforslag for digitalisering

7.8 Nøkkeltall

NOU2004:22 peker på at det må foreligge et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen.

Nøkkeltall er en viktig styringsparameter som viser om kommunen går i ønsket retning, samt at kommunen kan sammenligne seg med andre kommuner. Som beskrevet under dagens status har det innenfor forvaltning, drift og vedlikehold av bygg, ikke vært jobbet mye med nøkkeltall i et styringsperspektiv. Dette med unntak av tre nøkkeltall som rapporteres i handlingsprogrammet.

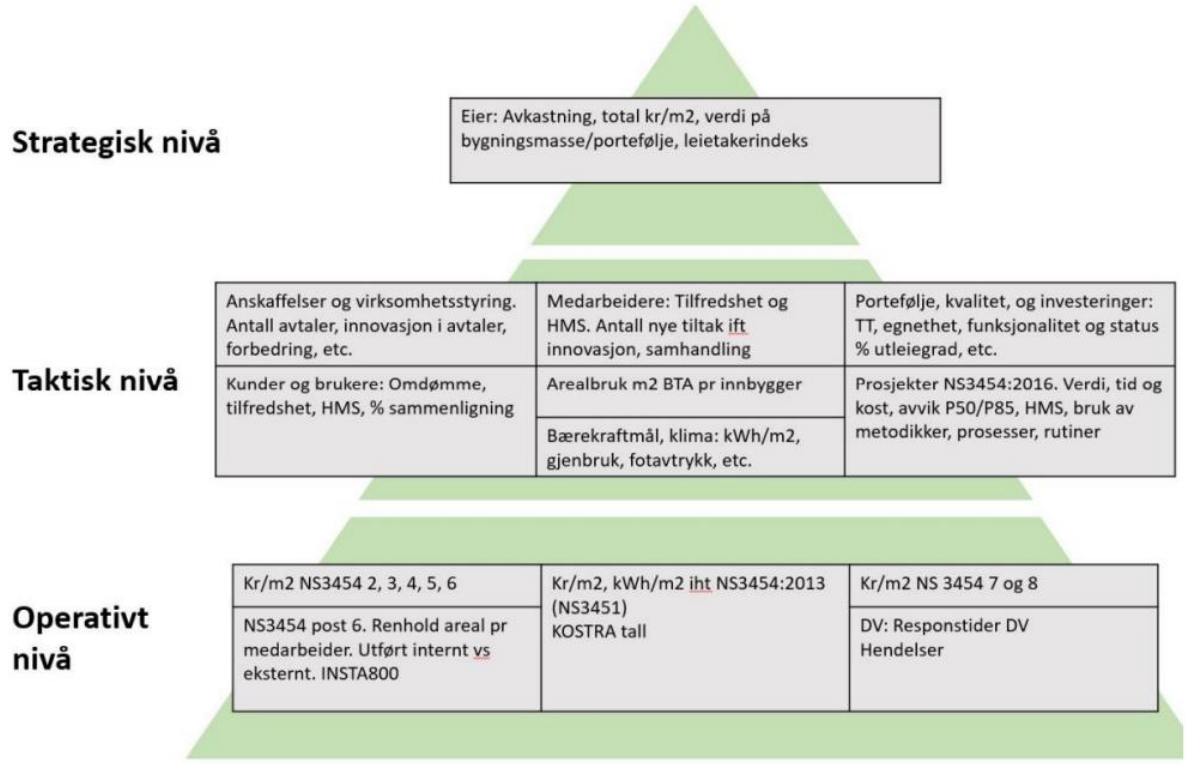
Nøkkeltall kan hentes fra flere ulike kilder. Det er viktig at nøkkeltall kan hentes automatisk og ikke er manuelle som vil være tidkrevende. Ressursene ved måling må stå i forhold til den nytteverdien et nøkkeltall har. Det må også være mulig å kunne påvirke nøkkeltallet gjennom forbedringstiltak.

Det må i tiden fremover vurderes hvilke nøkkeltall som kan være viktige styringsparametere for eiendomsvirksomheten.

I tillegg til de som følges i handlingsprogrammet eller brukes ved rehabilitering/utvikling kan dette for eksempel være:

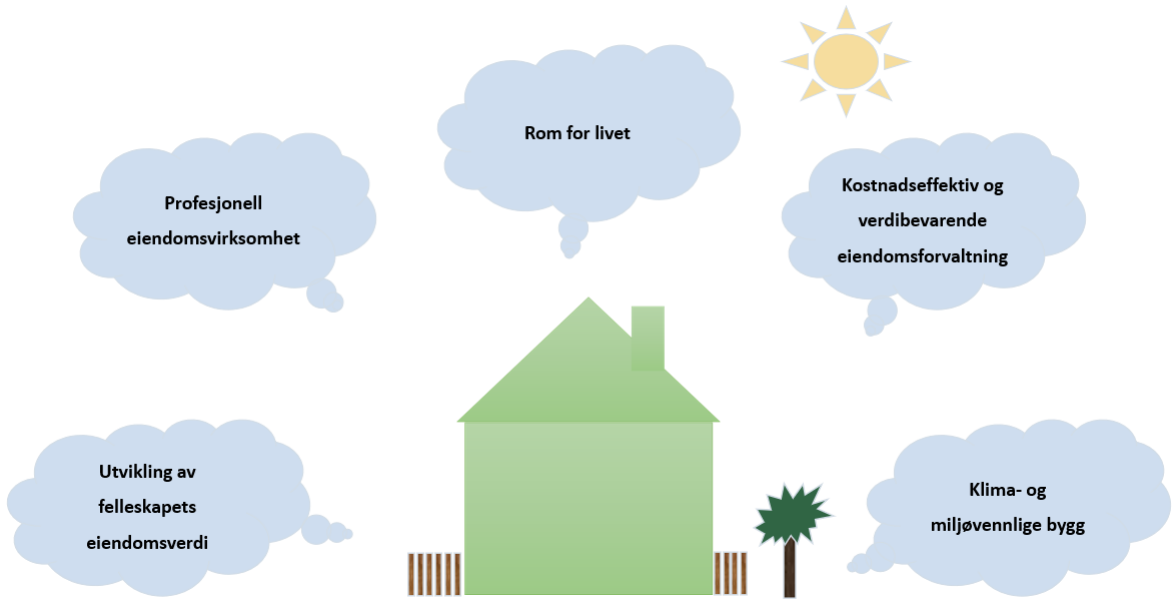
- Tilstandsgrad
- Internkontrollavvik
- Ledighet kommunale boliger – hvor lenge står de tomme / oppussingstid
- Renhold – Areal per time
- Kvadratmeter per elev/bruker
- Kvadratmeter per innbygger
- Kostnad per bruker ved investeringsprosjekter
- Energibruk per kvadratmeter areal korrigert for temperatur og sted og i forhold til driftstid
- Energibruk per bruker
- Brukertilfredshet

Figuren under viser flere mulige indikatorer for de ulike nivåene i en eiendomsvirksomhet.



Figur 30 Indikatorer for ulike strategiske nivå (Foss, 2021 og hovedoppgave NTNU 2021: Eiendomsstrategi i norske kommuner, v/Lien og Bratland)

8 Administrasjonens foreløpige forslag til innsatsområder



Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
23/03099

Saksbehandler
Anette Kampesæter Førland

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	23.03.2023	13/23

Temaplan eiendom - Rom for livet 2023-2035 - 1. gangs behandling

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 23.03.2023 sak 13/23

Behandling

Anette Førland presenterte saken og virksomhetsleder Lene Thusing Pedersen og Anette Førland besvarte spørsmål.

Forslag fremmet av Espen Hansen Aspås, FrP til nytt kulepunkt 3:

Tilleggsforslag nytt kulepunkt 3: Asker Halvøya Eiendom AS sine arealer skal inntas og vurderes i planen.

Oversendelsesforslag fremmet av Inger Johanne Aaby, SP på vegne av SP, V og H:

Til det videre arbeidet med planen vil vi bemerke følgende:

- Eiendomsvirksomheten skal i tillegg til å være service- og brukerorientert også være kunnskapsbasert
- Asker kommunes uteområder skal være trygge
- Ordet bærekraft brukes i omfattende grad og kan på denne måten vanne ut begrepet
- Viktigheten av brukermedvirkning og medvirkning fra forvalting og drift i prosjektfase må presiseres
- Verdibevarende vedlikehold bør gjelde for alle kommunens eiendommer
- Vedlikeholds-strategi må utarbeides for hele boligporteføljen og forvalting og drift må ha tilstrekkelig midler for å utøve verdibevarende vedlikehold
- Asker kommune må aktivt forvalte eiendomsporteføljen også som et virkemiddel til kommuneplanens samfunnsdel
- Areal og transportplan for Buskerud må hensyntas i planen

Forslag fremmet av Espen Hansen Aspås, FrP til nytt punkt 3 falt mot 1 stemme, Espen Hansen Aspås, FrP.

Oversendelsesforslaget fremmet av Inger Johanne Aaby, SP på vegne av SP, V og H ble besluttet oversendt uten realitetsbehandling.

Innstillingen i 2 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Temaplan eiendom – Rom for livet, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, legges ut på høring med høringsfrist 19.05.2023

   Innsatsområder:

   1. Rom for livet – gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne
   2. Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer
   3. Klima- og miljøvennlige bygg
   4. Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning
   5. Profesjonell eiendomsvirksomhet

2. Det legges opp til en medvirkningsprosess i høringsperioden for å få innspill på innsatsområder og strategier som er foreslått i temaplanen.

Asker kommune

Temaplan eiendom – Rom for livet

2023 - 2035

Høringsutkast



Innholdsfortegnelse

1 Forord 3
2 Sammendrag....4
3 Innledning 7
3.1 Formål med planen 7
3.2 Rammer og mandat for arbeidet.... 8
3.3 Medvirkning....10
3.4 Iverksetting....10
4 Dagens situasjon og utsikter framover....10
4.1 Demografiske endringer 10
4.2 Bærekraftig utvikling....11
4.3 Sentralisering og stedsutvikling 11
4.4 Redusere forbruk for bedre klima og miljø....13
4.5 Eiendommer som strategisk innsatsfaktor 13
4.6 Bærekraftige investeringsprosesser for kommunale bygg og uteområder 15
4.7 Bærekraftig eierskap av kommunens bygg og uteområder....17
5 Dette skal vi oppnå....25
5.1 Mål....26
6 Slik skal vi gjøre det 28
6.1 Rom for livet – gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne....29
6.2 Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer 30
6.3 Klima- og miljøvennlige bygg....32
6.4 Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning 34
6.5 Profesjonell eiendomsvirksomhet....38
7 Evaluering og rapportering 41
8 Virkninger av planen....41
9 Vedlegg....43
9.1 Kunnskapsgrunnlag....43
9.2 Definisjoner....43
9.3 Kilder og referanser....47

1 Forord

Innhold: Ordførers forord

Forklaring: Legges inn når planen er endelig vedtatt i Kommunestyret, før publisering og evt. trykking

2 Sammendrag

Formålet med temaplan eiendom er å legge til rette for at eiendomsvirksomheten understøtter gode, hensiktsmessige og kostnadseffektive tjenester i Asker kommune. I dette ligger at eiendomsvirksomheten og Asker kommunes selskaper skal sikre at kommunen har funksjonelle og effektive arealer, som bidrar til samfunnsutvikling, tjenesteutvikling og som ivaretar innbyggernes behov. Kommunens eiendomsportefølje skal aktivt forvaltes og utvikles på en bærekraftig, langsiktig og verdibevarende måte.

Utfordringsbildet

Overordnede føringer, utviklingstrekk og tilstander som påvirker temaplan eiendom:

Føringer

Prioriterte vekstområder påvirker bosettingsmønstre og hvor det vil være hensiktsmessig å lokalisere kommunens tjenester. Asker har ambisiøse klimamål, og for å nå disse vil det være nødvendig med godt, og planlagt vedlikehold, og fokus på arealeffektivitet og gjenbruk av bygg for å redusere klimafotavtrykkene i størst mulig grad.

Utviklingstrekk

Befolkningssammensetning endres, og andelen innbyggere over 67 år vil øke dramatisk frem mot 2050. Dette gir behov for flere tjenester, flere formålsbygg innen helse og omsorg, og andre typer boliger. Klimaendringer vil medføre mer ekstremvær, flom og tørke, og dette må hensyntas også for den kommunale bygningsmassen. Bygnings- og velferdsteknologi er i rask endring, samtidig som riktige digitale verktøy er forutsetning for effektiv drift og å møte morgendagens behov.

Dagens status

Strammere økonomi gjør det enda viktigere å fokusere på livssykluskostnader og effektiv ressursbruk. Mange bygg mangler enhetlige systemer for driftskontroll og -styring. Det er mangel på eiendommer til fremtidige kommunale formål, og kommunen har for få strategiske utviklingsplaner for områder og enkelteiendommer. Det er ikke tilstrekkelig innsikt i fremtidige arealbehov. Deler av kommunens bygningsmasse og store deler av uteområdene har et vedlikeholdsetterslep. Det er behov for å etablere ambisjonsnivå for tilstandsgrader, og flere nøkkeltall for styring. Kommunens eiendomsorganisasjon er sammensatt og kompleks: Det er behov for å vurdere organisering, ansvar, samhandlingsarenaer og -verktøy, riktig kompetanse til å håndtere et bredt spekter av teknologiske løsninger, og mer helhetlig ressursstyring.

Innsatsområder

Det er definert fem innsatsområder som beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene:

1. Rom for livet - gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne
2. Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer
3. Klima- og miljøvennlige bygg
4. Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning
5. Profesjonell eiendomsvirksomhet

Det er knyttet strategier til hvert innsatsområde, som peker ut retninger for å nå målet om en helhetlig og framtidsrettet eiendomsvirksomhet til beste for kommunens innbyggere og ansatte.

Rom for livet – gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne:

- Asker kommune skal ha bærekraftige arealer som støtter kommunens tjenester og samfunnsoppdrag.
- Eiendomsvirksomheten skal være kunnskapsbasert, service- og brukerorientert.

Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer:

- Asker kommune skal sikre bærekraftig og helhetlig samfunnsutvikling gjennom kommunens eiendommer.
- Asker kommune skal sørge for verdiskapende eiendomsutvikling.

Klima- og miljøvennlige bygg:

- Asker kommune skal energi- og klimaoptimalisere bygningsmassen.
- Asker kommune skal ha riktig og fremtidsrettet teknologi ved nybygg, renovering og rehabilitering.

Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning:

- Asker kommune skal ivareta bygningsverdiene.
- Asker kommune skal ha inkluderende og trygge uteområder som gir verdi både for brukere og fellesskapet.
- Asker kommune skal involvere frivilligheten til vedlikehold og utvikling gjennom samarbeid.
- Asker kommune skal ha hensiktsmessige digitale verktøy for effektiv eiendomsdrift og forvaltning.

Profesjonell eiendomsvirksomhet:

- Asker kommune skal samhandle aktivt på tvers av organisasjonen og med eksterne.
- Asker kommune skal ha riktig fagkompetanse, kapasitet og fleksibilitet i eiendomsvirksomheten.
- Asker kommune skal aktivt benytte nøkkeltall i eiendomsvirksomheten.
- Asker kommune skal sikre god forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) for kommunens bygg med uteområder.

For at strategiene i planen skal kunne få virkning og effekt i årene framover, er det avgjørende med god implementering. En vellykket implementering krever at organisasjonen gir planen oppmerksomhet over tid, og utvikler gode tiltak som er nødvendige for at strategiene skal bli virkelighet, se kapittel 7.

Virkninger av planen

Målet er at temaplanen skal ha positiv innvirkning på alle de tre bærekraftsdimensjonene; økonomiske, miljømessige og sosiale forhold.
Innenfor eiendomsforvaltning kan bærekraft defineres som det å gi brukerne gode og effektive bygninger, med minst mulig belastning på økonomi og miljø.
Temaplanen har et sterkt fokus på å unngå økning i arealbruk, og redusere behovet for nytt areal, ettersom dette er en stor driver bak klimagassutslipp – og kostnader. Rehabilitering og utvikling av eksisterende bygg og arealeffektiv utnyttelse skal være førstevalget.

Når bygget er i bruk, må det driftes, forvaltes og vedlikeholdes for å tilfredsstille tjenestens behov og ivareta eiendommens verdi. Planen understøtter bærekraftig drift, som omfatter effektiv energiutnyttelse og bærekraftig og sirkulær materialbruk.

Temaplanen har fokus på tjenestene/brukerne og deres behov, slik at lokalene understøtter kommunens tjenester og samfunnsoppdrag. Strategisk planlegging som hensyntar kommunens nåværende og langsiktige behov, og bidrar til en bygningsmasse med uteområder som gir verdi både for brukere og felleskapet, er derfor viktig.

Asker kommune besitter store eiendomsverdier, og innsatsområdene og strategiene understøtter ivaretagelse av bygningsverdiene og en verdiskapende eiendomsutvikling. Aktiv samhandling på tvers av organisasjonen og med eksterne, er en viktig strategi for å oppnå planens mål knyttet til både økonomiske og sosiale forhold, og bærekraft. Planen fremhever betydningen av riktig fagkompetanse, kapasitet og fleksibilitet i eiendomsvirksomheten, og at bruk av nøkkeltall innen alle deler av temaplanens virksomhetsområde vil bidra til mer effektiv ressursutnyttelse.

3 Innledning

Dette kapitlet beskriver formålet med planen, rammer og mandat, de ulike medvirkningsprosessene knyttet til planen og kort om hvordan planen skal iverksettes.

3.1 Formål med planen

Temaplanen for eiendom skal beskrive hvordan Asker kommune kan tilrettelegge for en helhetlig og framtidsrettet eiendomsvirksomhet[1] til beste for kommunens innbyggere og ansatte. Eiendomsvirksomheten er et strategisk virkemiddel for at kommunen kan levere gode, hensiktsmessige og kostnadseffektive tjenester. I dette ligger:

- bærekraftige arealer som understøtter tjenestene og tjenesteutvikling
- verdibevarende vedlikehold og verdiutvikling av bygg og eiendommer
- bidra til steds- og samfunnsutvikling

Eiendomsvirksomheten og Asker kommunes selskaper skal sikre at kommunen har funksjonelle og effektive arealer, som bidrar til samfunnsutvikling, tjenesteutvikling og som ivaretar innbyggernes behov. Kommunens eiendomsportefølje skal aktivt forvaltes og utvikles på en bærekraftig, langsiktig og verdibevarende måte. Med verdibevarende vedlikehold mener vi at byggene kontinuerlig oppgraderes til dagens standard, altså at byggets standard øker over tid. Dette vil bidra til forlenget levetid for bygningene. Kommunen skal bidra til steds- og samfunnsutvikling ved å være en strategisk aktør i utviklingen av Asker-samfunnet, gjennom aktiv forvaltning og nyskapende utvikling av fellesskapets eiendom.

3.1.1 En strategisk plan forankret i FNs bærekraftsmål

Temaplanen er en strategisk plan. Alle temaplaner har et 12 års perspektiv med rullering hvert fjerde år. Temaplanen er forankret i FNs bærekraftsmål og kommuneplanens samfunnsdel med mål og strategier. Kommuneplanen har definert åtte satsingsområder forankret i FNs bærekraftsmål:

- Samarbeid for å nå målene
- Bærekraftige byer og samfunn
- Handling mot klimaendringene
- God helse
- God utdanning
- Innovasjon, digitalisering og næringsutvikling
- Økonomi
- Medarbeidere

For temaplan eiendom er alle kommunens åtte satsningsområder relevante. Alle satsingsområdene er tverrsektorielle. Det betyr at Asker kommune og Asker-samfunnet må arbeide sammen på tvers av sektorer for å oppnå den utviklingen vi ønsker. Hovedmål og delmål for de ulike satsingsområdene fremgår av kommuneplanen. De relevante målene skal inngå i temaplanen, der de blir konkretisert i innsatsområder og strategier. Det skal ikke defineres nye mål i temaplanen.

[1] Eiendomsvirksomheten omfatter flere virksomheter i kommunen (Eiendom, Miljø og samferdsel, Prosjekt og utvikling, Renhold og praktisk bistand)

3.2 Rammer og mandat for arbeidet

3.2.1 Overordnede føringer

Temaplan eiendom er forankret i vedtatt planstrategi for Asker kommune 2020-2024. Oppdrag med igangsetting av arbeidet med temaplanen er gitt i forbindelse med kommunestyrets behandling av Handlingsprogram 2021-2024.

Temaplanen er tverrsektoriell.

3.2.2 Overordnet prosess

1. kvartal 2022: Mandatsak

1. kvartal 2022: Oppstart arbeidsgruppe

4. kvartal 2022: Ferdigstilling av kunnskapsgrunnlag

1. kvartal 2023: Medvirkning og utkast til temaplan

1. kvartal 2023: 1. gangs behandling av temaplan i Utvalg for samfunnstjenester

2. kvartal 2023: Høring: presentasjoner i relevante utvalg og råd og innarbeiding av innspill

4. kvartal 2023: 2. gangs behandling og endelig vedtak i kommunestyre

3.2.3 Utredningspunkter

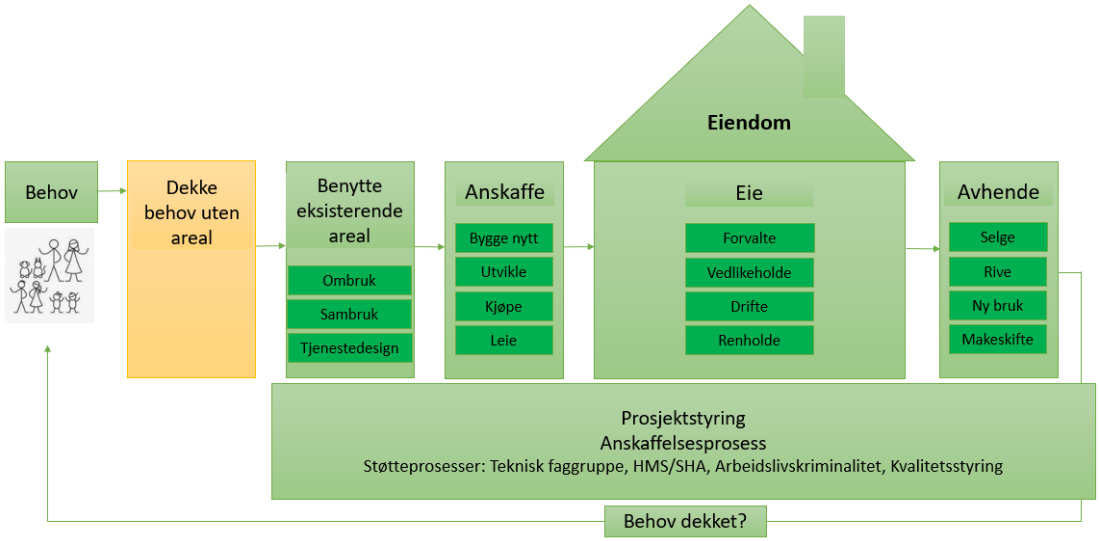
Ut fra vedtatt mandat og den presentasjon som ble gitt til Utvalg for samfunnstjenester i januar 2022 er temaene som ble vedtatt inndelt i følgende utredningspunkter:

- Strategisk eiendomsutvikling for å bidra til samfunns-, tettsteds-, og boligutvikling, inkl. strategiske eiendomskjøp og -salg
- Strategisk eiendomsutvikling av bygg gjennom mulighetsstudier og tidligfase for planlegging av kjøp, salg, nybygg, arealeffektivitet og utvikling
- Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type bygg
- Vedlikehold som gir retning for verdibevaring og nivå på tilstand, herunder differensiering av ulike type uteområder
- Energieffektivisering i et forvaltings- og driftsperspektiv

Inndelingen har vært hensiktsmessig ut fra organisering. Det ble laget et kunnskapsgrunnlag for hvert utredningspunkt i tillegg til et overordnet dokument med de viktigste temaene og helheten. Miljø og klima er et gjennomgående tema i alle utredningspunktene.

3.2.4 Avgrensninger

Bygg og eiendommer er et virkemiddel for å ivareta kommunens interesser og gjennomføre kommunale planer. Eiendomsvirksomheten omfatter alle faser i eiendommers livssyklus. Figuren på neste side illustrerer hovedprosessene.



Figur 1 Hovedprosessene i eiendommers livssyklus

Når et behov er avdekket, må det planlegges hvordan det kan løses på en optimal måte. Det første man må ta stilling til er om behovet kan dekkes uten å benytte areal, dvs. kan man løse behovet ved å tilpasse tjenester i hjemmet, eller om behovet kan dekkes ved å bruke kommunens eksisterende areal. Hvis dette ikke er mulig, må egnede arealer anskaffes, enten ved kjøp, leie, nybygg eller utvikling av eksisterende bygg. Når bygget er i bruk, må det driftes, forvaltes og vedlikeholdes for å tilfredsstille tjenestens behov og ivareta eiendommens verdi. Kommunen eier en stor bygningsportefølje og det er nødvendig med konkrete vurderinger av om bygg skal satses på eller avhendes. Det er derfor viktig med strategisk planlegging som hensyntar kommunens nåværende og langsiktige behov.

Temaplan eiendom avgrenses av føringer gitt i kommuneplanens arealdel.
Vedtatt eierstrategi for Askerhalvøya Eiendom AS (K-sak 77/21) gir avgrensing for denne temaplanen i forhold til selskapets hovedmål om å sikre utvikling av næringseiendommer samt bidra til å oppnå kommunens boligpolitiske strategier, i tråd med kommuneplanens samfunnsdel. Selskapets arbeid bindes sammen med temaplan for Eiendom da selskapet skal følge kommunens egne mål og strategier definert i temaplan eiendom.

Innovasjon i forhold til nye boformer dekkes i sin helhet i temaplan Bærekraftig boligutvikling.

3.2.5 Andre temaplaner

Temaplan eiendom grenser særlig til følgende temaplaner:

- Arbeidsgiverpolitikk (2020)
- Medborgerskap (2021)
- Barnehage- og skolekapasitet (2021)
- Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv (2021)
- Handling mot klimaendringene (2021)
- Næring (2021)
- Leve hele livet – i et aldersvennlig Asker (2022)
- Vann og vannmiljø (2022)
- Digitalisering og smart teknologi (2022)
- Kultur (2022)
- «Mestre hele livet» – psykisk helse og rus (2023)
- Naturmangfold (under arbeid)
- «På lik linje» – personer med nedsatt funksjonsevne (under arbeid)

- Samferdsel og mobilitet (under arbeid)
- Bærekraftig boligutvikling (under arbeid)
- Oppvekst (under arbeid)
- Kulturminner (under arbeid)

3.3 Medvirkning

I arbeidet med temaplanen har det vært involvering og forankring i folkevalgte organer, administrativ ledelse og fagressurser.

Før sak om mandat og rammer ble det avholdt administrativt innspillsmøte med fagressurser fra Samfunnstjenester og Samfunnsutvikling. I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har det vært bred medvirkning fra alle tjenesteområder. Flere ledere har bidratt til å kartlegge egnetheten av bygg for sin tjeneste. I arbeidet med innsatsområder og strategier har det vært medvirkning fra Utvalg for samfunnstjenester og relevante fagressurser fra alle tjenesteområdene. Høringsperioden etter 1. gangs behandling gir alle i hele kommunen mulighet til å gi innspill.

3.4 Iverksetting

Temaplan eiendom – Rom for livet inngår i Asker kommunes plansystem, og følges opp som en del av virksomhetsstyringen. Etter at temaplanen er politisk vedtatt, utarbeider kommunedirektøren administrative oppdrag til virksomhetene basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Med bakgrunn i disse oppdragene, utarbeider virksomhetene tiltak i sine virksomhetsplaner for gjennomføring og oppfølging lokalt i den enkelte virksomhet. Det evalueres og rapporteres jevnlig på status for oppfølging av tiltakene som en del av den administrative styringsdialogen mellom virksomhetsleder og direktør.

4 Dagens situasjon og utsikter framover

Alle kommunens innbyggere og ansatte bruker et eller flere av kommunens bygg med uteområder og vil derfor påvirke og påvirkes av byggenes beliggenhet, utforming og tilstand. Kommunens eiendomsvirksomhet påvirker og påvirkes av private grunneiere/eksterne eiendomsbesittere og -utviklere samt andre offentlige aktører og myndigheter. Kommunen er eier, utleier og leietaker av bygg og eiendommer.

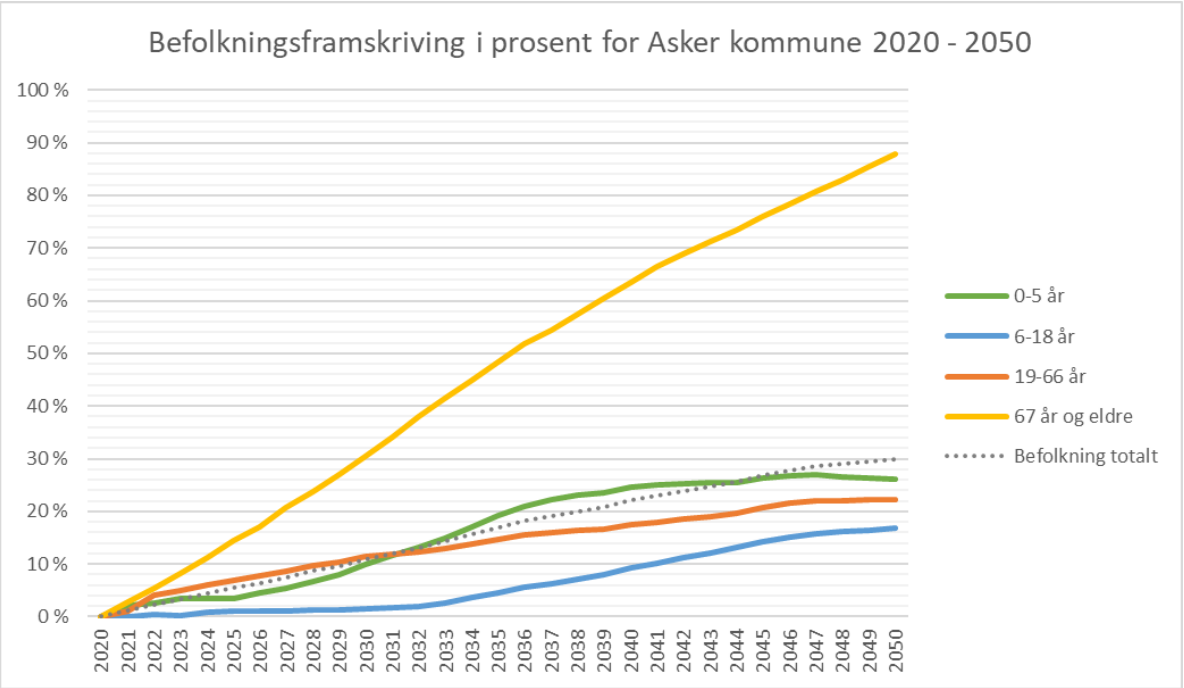
For å levere gode og effektive tjenester til brukere og innbyggere er god samhandling internt og eksterne helt nødvendig.

Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag til temaplanen. Denne inneholder mer inngående informasjon om temaene som er dekket i planen, interessante tall og statistikk fra Asker kommune. Kunnskapsgrunnlaget ligger som vedlegg til planen.

4.1 Demografiske endringer

De nærmeste tiårene vil den demografiske sammensetning i Norge endres betydelig. I de nasjonale befolkningsframskrivingene for 2022 er det beskrevet en lavere befolkningsvekst kombinert med en økende andel eldre i befolkningen.

Asker kommune skisserer følgende befolkningsframskriving fram til 2050 basert på et redusert anslag av kommuneplanens arealdel for boligbyggeprogram. Usikkerhet som gjelder renter, strømpriser etc. er tatt høyde for i dette anslaget.



Figur 2 Befolkningsframskriving i prosent for Asker kommune 2020 - 2050

I Asker kommune vil befolkningsveksten totalt øke med ca. 30 % fra 2020 – 2050. Aldergruppen 67 år og eldre anslås å øke med i underkant av 90 % i samme periode.

Med flere innbyggere øker også kommunens tjenesteyting og behov for lokaler til blant annet skoler, barnehager, omsorgsbygg, idrettsbygg og boliger. De kommunale tjenestene er i endring og trenger lokaler som best mulig understøtter funksjonell og effektiv drift. Det forventes en stor økning i behovet for helse- og omsorgstjenester til eldre frem mot 2050, og innovativ tjenesteutvikling kombinert med effektiv arealbruk vil bli helt sentralt på både kort og lang sikt.

4.2 Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge for fremtidige generasjoners behov.

Byggenæringen hevder at 80 % av bygningsmassen vi har i Norge i dag, vil vi også ha i 2050. Bygg- og anleggsbransjen står for om lag 25 % av avfallsproduksjonen i Norge. /1/ Vedlikehold og ombruk av bygninger i stedet for å rive og bygge nytt, betyr reduserte avfallsmengder og som regel også redusert energibruk og ytre forurensning. Det er viktig å forvalte bygg og anlegg ut fra en samlet livsløpsbetraktning omkring miljø- og ressursmessige konsekvenser av ombruk fremfor å bygge nytt.

Norge har gjennom Parisavtalen forpliktet seg til at den globale oppvarmingen holdes nede. Det er lovfestet (klimaloven) at landet skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. /2/

4.3 Sentralisering og stedsutvikling

De regionale planene for areal og transport i Oslo og Akershus 2015-2030 og i Buskerud 2018-2035, utgjør en felles plattform når det gjelder å samordne løsninger knyttet til regionen med tanke på å møte utfordringer knyttet til klima, befolkningsvekst og arealbruk i fylket. Det vektlegges en sterkere konsentrasjon av bolig og arbeidsplasser til noen prioriterte vekstområder og en tilsvarende klar begrensning på spredt vekst utenfor disse områdene. /3/

De regionale planene gjenspeiles i kommuneplanens samfunnsdel der tettstedene deles i tre nivåer; kommunesenter, lokalsenter og nærsenter. Det fremkommer videre at:

«Videre vekst skal primært legges i gangavstand til tettstedene. Dette for å redusere behovet for bilkjøring, og for å styrke det enkelte tettsted som servicesenter, helsefremmende møteplass og handelssted».



Figur 3 Senterstruktur og prioriterte vekstområder iht. kommuneplanens samfunnsdel, 2020-2032

Kommunens største tettsted og knutepunkt er Asker sentrum, som også er definert som kommunesenter i Asker kommunes senterstruktur. Prioriterte vekstområder vises i gult i kartet over.

4.4 Redusere forbruk for bedre klima og miljø

Klimafotavtrykket må reduseres både gjennom direkte utslipp (direkte utslipp er de som fysisk finner sted innenfor et geografisk område) og indirekte utslipp (indirekte utslipp omfatter utslipp forbundet med varer og tjenester som importeres til det geografiske området).

Et mål i temaplan handling mot klimaendringene er at alle kommunale nybygg skal være nullutslippsbygg innen 2030. For å få det til må vi bygge med klimavennlige materialer, redusere byggeavfall og byggene må være energieffektive og produsere lokal fornybar energi.

En annen føring fra denne temaplanen er å ta vare på og utvikle eksisterende bygg. For å nå klimamålene må det derfor rives mindre og bygges mindre nytt. Renovering, rehabilitering og gjenbruk av materiell bør være foretrukket løsning i prosjektene. Strammere kommuneøkonomi vil gi tøffere prioriteringer og behov må utfordres. Det må tenkes mer på tvers av sektorer som kan gi synergier for tjenesten og for redusert arealbruk.

Energioppgradering og styrket kompetanse på energioppfølging er to elementer som også vil bidra til at Asker kommune reduserer energibruk i egne bygg. Økt grad av sambruk mellom ulike brukergrupper og lengre driftstid i eksisterende bygg, kan også redusere det totale behovet for ny bygningsmasse i kommunen. Dette vil bidra til bedre utnyttelse av arealene som igjen vil redusere klimagassutslippene. De mest klimavennlige kvadratmeterne er de som ikke bygges.

4.5 Eiendommer som strategisk innsatsfaktor

Asker kommune har eier- og forvaltningsansvar for en sammensatt portefølje av både bebygde og ubebygde eiendommer. De kommunale eiendommene skal tilfredsstille ulike former for interesser på tvers av tjenesteområdene, nyttes som et politisk virkemiddel for å oppnå overordnede mål og strategier og samtidig være en eiendomsressurs når det kommer til strategisk eiendomsutvikling og strategiske kjøp og -salg.

4.5.1 Strategisk eiendomsutvikling

Strategisk eiendomsutvikling er et begrep som favner bredt og omfatter flere ansvarsområder i kommunen. Først og fremst innebærer det å foreta gode og fremsynte beslutninger til det beste for kommunens tjenestetilbud og samfunnet som helhet.

Utvikling av kommunens eiendommer for å dekke ulike tjenestebehov går som hovedregel foran eventuell kommersiell utvikling av kommunale eiendommer. Asker kommune selger ikke prosjekterte bolig- og næringsbygg, og inngår heller ikke samarbeidsprosjekter med andre eiendomsaktører. Dette ansvaret er tillagt Askerhalvøya Eiendom AS.

Asker kommune er hjemmelshaver til ca. 24.000 dekar, hvorav ca. 400 dekar har et mulig utviklingspotensial. Kommunens eiendomsmasse består av en mengde grunneiendommer i ulik størrelse, fra mindre boligtomter til større utviklingseiendommer. Tomtestrukturen er varierende og de forskjellige eiendommene er av ulik kvalitet og kompleksitet i forhold til topografiske forhold, tilgang på teknisk infrastruktur og evt. begrensende privatrettslige forhold.

Store deler av kommunens bebygde og ubebygde arealer er avsatt til å ivareta ulike samfunnsfunksjoner. Her kan eksempelvis nevnes kjøreveg, offentlig friområder/LNF[2] og offentlig tjenesteyting. De mest aktuelle utviklingseiendommene er eiendommer som er

[2] Landbruks-, natur- og friluftsområde

avsatt til nærings- og/eller boligformål i gjeldende reguleringsplan eller i kommuneplanens arealdel.

For at Asker kommune skal være en profesjonell eiendomsutvikler, må kommunen inneha grunneiendommer av slik kvalitet at de faktisk kan utvikles på en effektiv og hensiktsmessig måte. I tillegg må grunneiendommene befinne seg innenfor kommunens prioriterte vekstområder, jf. figur 3 i kapittel 4.3, eller at det foreligger nødvendig sosial- og teknisk infrastruktur som muliggjør utvikling. Dvs. om det hhv. er kapasitet på skoler, barnehager og sykehjem og på veg, vann og avløp, kraftforsyning og telekommunikasjon.

Gjennom å benytte egne eiendommer har dermed Asker kommune som grunneier en nøkkelrolle i å bidra til en ønsket utvikling av Asker kommune.

Når det legges planmessige føringer for utviklingen i Asker kommune, må kommunens eiendommer behandles på lik linje med andre eiendommer som er i privat eierskap. Dette innebærer på den ene siden at kommunens eiendommer gjennom tettstedsplaner kan inntas i kommuneplanens arealdel som prioriterte utviklingsområder. På den andre siden kan kommunen også risikere at større ubebygde utviklingsområder tas ut av planen. Følgelig må Asker kommune på lik linje med andre privatrettslige utviklere forholde seg til avsetninger i gjeldene kommuneplan og vedtatte juridisk bindende reguleringsplaner.

4.5.2 Strategisk porteføljeforvaltning, kjøp og salg

Kommunens eiendomsportefølje er i all hovedsak en bruks- og ikke en investeringsportefølje. Dette innebærer at kommunens eiendomsressurser i et investeringsperspektiv først og fremst er nyttige når de er med på å legge grunnlaget for kommunens tjenesteproduksjon. Eiendommer som det ikke er aktuelt for kommunen å nyttiggjøre seg av til egen bruk blir i dag lagt ut for salg. Gjennom salg av egne eiendommer benytter kommunen seg ved anledninger av klausulerte salgsavtaler for å legge føringer for den fremtidige arealbruken. Dette blir i all hovedsak benyttet ved utbygging av større områder og varierer fra eiendom til eiendom. Typiske hensyn er ofte miljøambisjoner, boligpolitiske forhold og fremskaffelse av kommunale boliger.

Asker kommune må ha tilstrekkelig innsikt i fremtidige arealbehov og på bakgrunn av dette legge til rette for gjennomføring av strategiske oppkjøp av nødvendige grunneiendommer. Kommunen som grunneier må avklare de interne behovene hos kommunens virksomheter, slik at kommunen kan være i forkant med å skaffe til veie nødvendige arealer før behovet blir akutt.

Bruken av den kommunale eiendomsmassen på tvers av de forskjellige tjenesteområdene krever et betydelig samspill, både når det gjelder nåværende og fremtidige behov. Per i dag gjøres det ikke systematiske gjennomganger av hvorvidt eksisterende bygg og uteområder har god funksjonell standard i henhold til brukernes fremtidige behov og utvikling og om arealene bidrar til at tjenesteområdene når sine mål og strategier. En slik gjennomgang vil kunne bidra til bedre tilpassede bygg og uteområder og bedre utnyttelse av arealer. Det er derfor behov for å utvikle prosesser for å se brukerens totale arealbehov i et fremtidsperspektiv. Det er også behov for å avklare i hvilke tilfeller kommunen skal utarbeide strategiske eiendomsplaner for områder eller bygg.

Asker kommune har per i dag ikke en felles digital plattform med oversikt over hvilke eiendommer kommunen til enhver tid besitter. En slik løsning vil gjøre tomteporteføljen levende og tilgjengelig på tvers i kommuneorganisasjonen.

Asker kommune har som hovedregel at det ikke selges eiendommer eller del av eiendommer som er avsatt til friområde/grønnstruktur i gjeldende arealplaner. Det er viktig at slike arealer

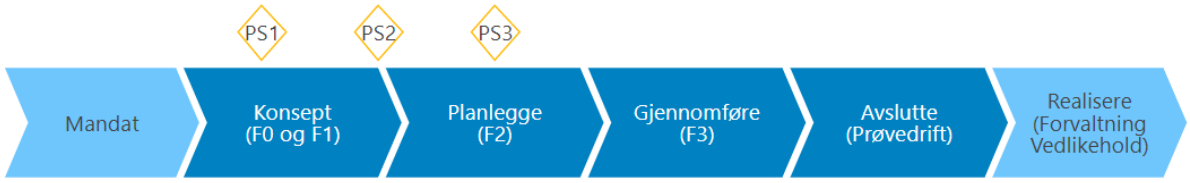
ikke blir privatisert, men beholdes for å ivareta allmennhetens interesser til lek, rekreasjon, og lys og luft i eksisterende boligområder.

Gjeldende salgskrav på 40 millioner kroner pr. år er vanskelig å innfri med nåværende eiendomsportefølje. Kommunens salgbare eiendomsreserve reduseres uten at det tilføres særlig nye objekter.

4.6 Bærekraftige investeringsprosesser for kommunale bygg og uteområder

Det er etablert gode prosesser for investeringsprosjekt for bygg i kommunens kvalitetssystem.

Et investeringsprosjekt følger denne prosessen.

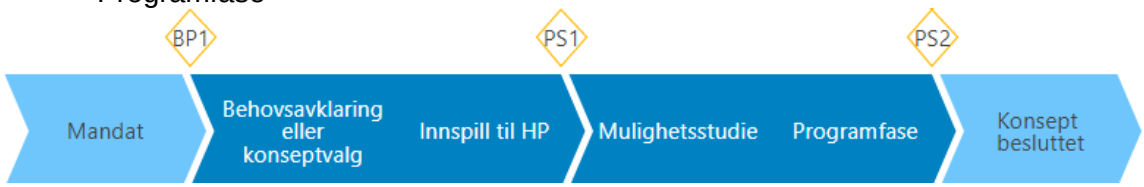


Figur 4 Prosess for større investeringsprosjekter i Asker kommune

Det er definert tre tidspunkt der prosjektet skal presenteres for politisk beslutning, PS1, PS2 og PS3 i figur 4. Dette gir en god politisk forankring.

Konseptfasen er særlig viktig, da det er i denne fasen at prosjektet blir definert og strategiske beslutninger blir tatt. Konseptfasen består av:

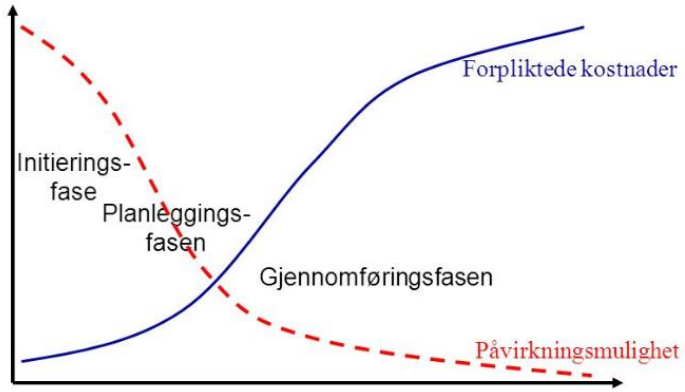
- Behovsavklaring eller konseptvalg (denne del-prosessen er under utvikling)
- Innspill til Handlingsprogrammet
- Mulighetsstudie
- Programfase



Figur 5 Konseptfaseprosessen for større investeringsprosjekter

I konseptfasen skal behov og mulighetsrommet utforskes og utfordres før endelig beslutning om konsept vedtas. Dette vil kunne utvikle mer kostnadseffektive og arealoptimaliserte løsninger. Med konsept menes hvilken løsning man velger for å løse et problem eller dekke et samfunnsbehov, inklusive om behov kan dekkes ved ombygging av eksisterende bygg. I arbeidet med konseptvalg skal det gjøres en alternativanalyse som redegjør for et ønsket alternativ vs. et null-alternativ og (minst) et nedskalert alternativ. Omfanget på en behovsavklaring eller konseptvalg avhenger av antatt investeringskostnad for prosjektet. For de største prosjektene bør det vurderes om det skal gjøres en samfunnsøkonomisk analyse som en del av alternativanalysen. Ved å synliggjøre virkningene av alternative tiltak før det tas en beslutning blir det enklere å velge det beste for samfunnet.

Generelt er det viktig med tidlig planlegging og involvering av interessenter da påvirkningsmulighet er størst i de tidlige fasene av prosjektet, mens kostnader for evt. endringer blir større etter som prosjektet utvikler seg. Og etter at spaden er satt i jorda vil kostnadene for endringer ofte være store og påvirkningsmulighetene dermed i praksis minimale.



Figur 6 Sammenheng mellom kostnader og påvirkningsmulighet i byggeprosjekter

Kvaliteten på gjennomføringen av tidligfase har stor betydning for både leveransen av byggeprosjektet og drift og vedlikehold av bygget. Riktig involvering til rett tid, med rett kompetanse og omfang er noe av det aller viktigste. Det er viktig at de som har ansvar for arealforvaltning blir involvert i arbeidet med behovsanalyse og utredninger for å finne gode løsninger.

4.6.1 Gode beslutningsunderlag gir bedre løsninger

Analyser av livsløpskostnader (LCC[3]) og miljøkonsekvenser (LCA[4]) er en del av et godt beslutningsunderlag. Gjennom slike analyser synliggjøres konsekvensen av ulike alternativer og konsepter. Det er i tidligfase man har størst påvirkning på livssykluskostnader og det er i denne fasen LCC- og LCA-analyser er enklest å gjennomføre, og nytteverdien er ofte stor sett i lys av ressursinnsatsen. LCC-beregninger gjort på et ferdig bygget bygg gir også godt beslutningsgrunnlag for å beregne behov for avsetninger til forvaltning, drift og vedlikehold av bygget i løpet av dets levetid. /4/

I investeringsprosjekter i Asker kommune gjøres det elementer av livsløpsvurderinger, men det er ikke noen veldefinert prosess for bruk av LCC- og LCA-analyser i de forskjellige fasene.

For å sikre en nøktern, men god nok standard for kommunens formålsbygg, vedtok formannskapet i gamle Asker den 30. august 2016 å utvikle enhetlige standarder for kommunens formålsbygg (skoler, barnehager, sykehjem, omsorgsboliger og boliger). Dette gjelder både bygningsmessig kvalitet, arealeffektivitet og rom- og funksjonsprogram. Dette er viktig for å sikre at innbyggerne tilbys lik kvalitet, og ikke minst at planleggings- og gjennomføringsfasen effektiviseres.

Med raske teknologiske endringer og utvikling i det politiske synet på arealutnyttelse er det utfordrende og ressurskrevende å holde Enhetlig standard oppdatert. Dagens standarder er basert på eksisterende teknologi, og er til dels et hinder for å ta i bruk ny teknologi og ta del i den teknologiske utviklingen. For eksempel er det en rivende utvikling innen ventilasjon og automasjon. Ved oppdatering av standarden må det også tas hensyn til i hvilken grad organisasjonen har kompetanse til og er i stand til å nyttiggjøre seg investeringer i ny teknologi.

Tilsvarende er det utvikling i f.eks. synet på god pedagogikk, utnyttelse, sambruk og flerbruk av arealer. Det er i dag mer fokus på sambruk og at arealene skal få økt bruksfrekvens. En standard med definerte rom og arealstørrelser vil kunne hindre at det iverksettes gode

[3] Life Cycle Cost - livsløpskostnader
[4] Life Cycle Assessment - livsløpsvurdering

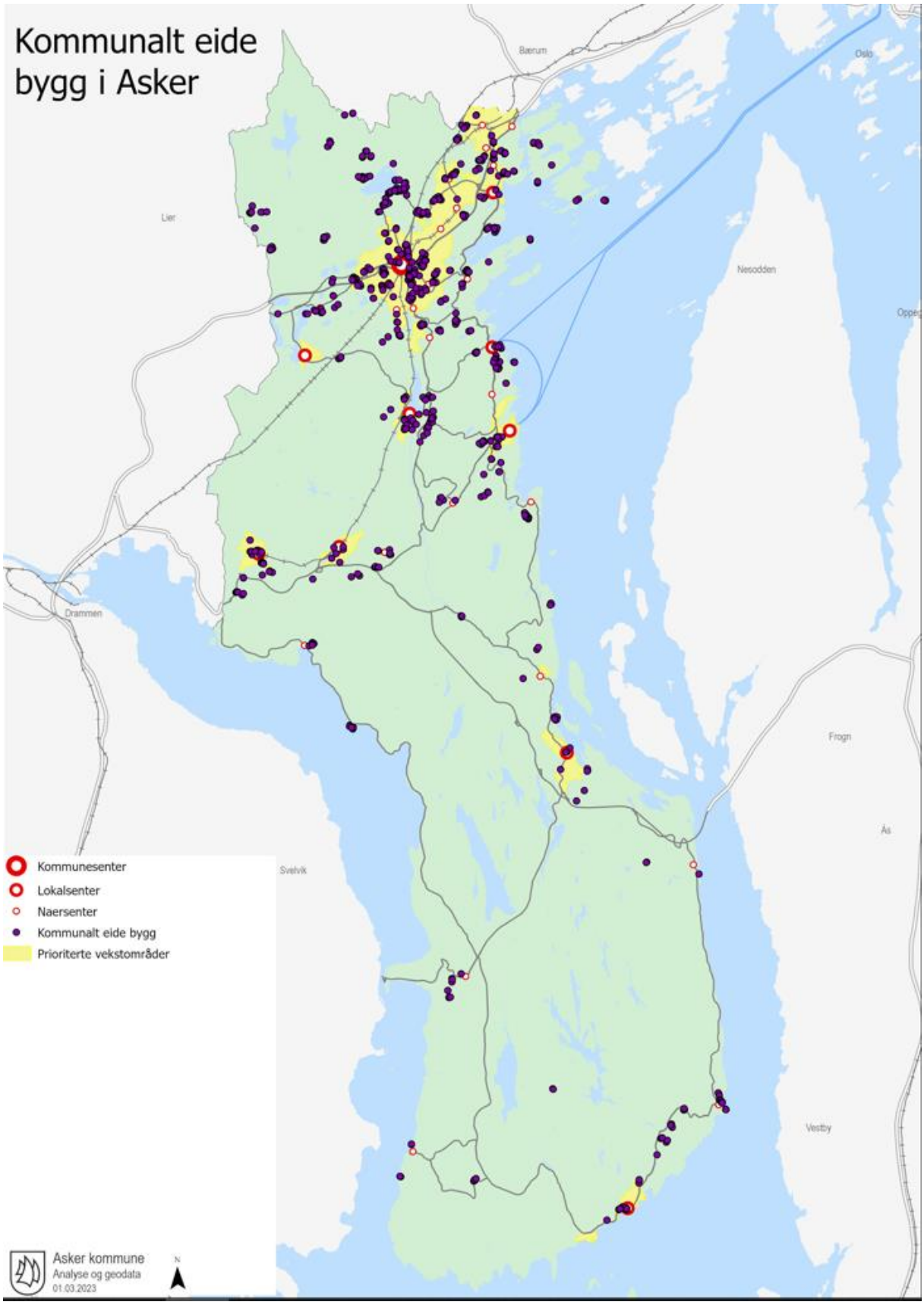
prosesser for arealoptimalisering. Gode prosesser er blant annet aktiv brukermedvirkning som ender opp i at brukerne opplever at bygg og uteområder gir mer nytte, samtidig som kommunen sparer areal og kostnader. Behovet for standardiserte løsninger bør balanseres mot åpenhet for nye ideer og løsninger.

Det er et stort behov for å oppdatere flere av standardene som utgjør «Enhetlig standard». Arbeidet med å holde standardene oppdaterte og relevante er meget ressurskrevende, og det mangler både ressurser og definerte prosesser for å forvalte og vedlikeholde standardene.

4.7 Bærekraftig eierskap av kommunens bygg og uteområder

I 2022 forvaltet Eiendom en bygningsmasse på i overkant av 700 000 m^2, hvorav ca. 50 000 m^2 er innleide arealer. I tillegg forvalter kommunen uteareal på rundt 1 420 000 m^2 knyttet til kommunale bygg. Kommunen disponerer over 1300 boliger.

Eiendomsvirksomheten har ansvar for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av de kommunale formålsbyggene. I tillegg ivaretar Eiendom ansvar for kommunale velferds- og omsorgsboliger, samt ansvar for kommunal grunneiendom.



Figur 7 Oversikt over kommunalt eide bygg og prioriterte vekstområder i Asker kommune

I oversikten under vises total bygningsmasse som forvaltes av Eiendom, henholdsvis eide og leide. Bygg eid av Asker Pensjonskasse rapporteres som eide. Areal som forvaltes av andre virksomheter enn Eiendom er ikke med her, dette gjelder blant annet gjenvinningsstasjonene.

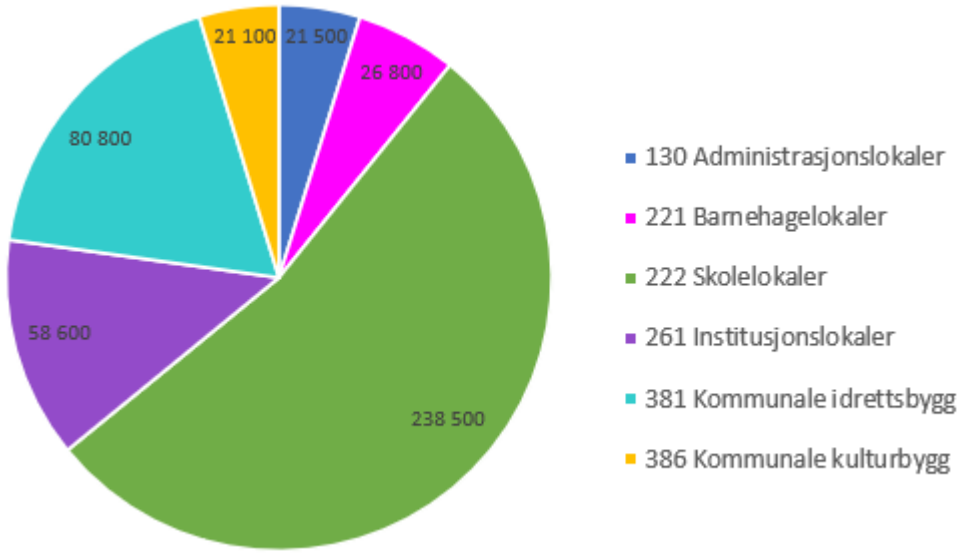
Type bygg	Eide [m2]	Leide [m2]	Sum [m2]
Formålsbygg KOSTRAfunksjon 130 - Administrasjon, 221 - Barnehage , 222 - Skole, 261 - Institusjon, 381 - Idrettsbygg og 386 - Kommunale kulturbygg. Dette kan også omfatte bygg som kommer under begrepet kulturhistoriske bygg, men at de benyttes som et formålsbygg.	447 300	24 900	472 200
Boligsentere med omsorgstjenester KOSTRAfunksjon 265 - Kommunalt disponerte boliger (med heldøgns omsorg)	59 300	-	59 300
Boliger KOSTRAfunksjon 265 - Kommunalt disponerte boliger	51 000	9 100	60 100
Kulturminnebygg registrert under begrepet Næring KOSTRAfunksjon 320 - Kommunal næringsvirksomhet (f.eks. Skogsborg, Øvre Sem, Solli gård, Esvika, Hvalstrand bad, Heggedal hovedgård, Tveiter gård, Åstad gård, deler av Hasselbakken og diverse hytter) Dette er utlede bygg.	17 800	-	17 800
Kulturminnebygg som ikke benyttes innenfor definisjon av Formålsbygg, Bolig/boligsenter eller Næring (f.eks. museer, kulturminner, Sem Gjestegård og bygg brukt til aktivitetstilbud (f. eks. Høyerholmen, Fredtunveien 85, Klokkargården aktivitetshus, Åstad gård bestyrerbolig, Nedre Sem og Nesbruveien 79))	14 400	-	14 400
Øvrige bygg registrert under begrepet Næring (f.eks. deler av Kulturhuset (ca. 13.000 m2), del av Solbråveien utleid til Asker Produkt, Ambulansestasjonen, andel utleide lokaler i Katrineåsveien 20 og Nordre Sætre vei 4, deler av idrettshaller som leies ut til næring (f.eks. Frisk Asker Elite). Kommunen leier inn i overkant av 400 m2. Dette gjelder til Galleri Unika og innbyggertorg. Det er kun en liten andel av innbyggertorgene som defineres som næringsarealer.	27 600	500	28 100
Øvrige bygg Resterende bygg som ikke kommer inn under kategoriene over. (f.eks. kontorlokaler til velferd, oppvekst og tekniske tjenester, flyktningemottak, brannstasjonene og arbeidssentere)	43 200	12 600	55 800
Sum	**660 600**	**47 100**	**707 700**

Figur 8 Bygningsmasse forvaltet av Eiendom fordelt på KOSTRA tjeneste, pr høsten 2022

KOSTRA[5] er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Alle bygg/arealer blir definert under en KOSTRA-funksjon som beskriver tjenesten som utføres i bygget.

KOSTRA har valgt å bruke utvalgte formålsbygg som er eid som grunnlag for flere nøkkeltall. I Asker kommune utgjør det i underkant av 70 % av total eid bygningsmasse. Diagrammet under viser fordeling av arealene på de ulike formålsbyggene.

[5] KOmmune-STat-RApportering



Figur 9 Eide formålsbygg fordelt på KOSTRA funksjoner

4.7.1 Prinsipper for god kommunal eiendomsforvaltning

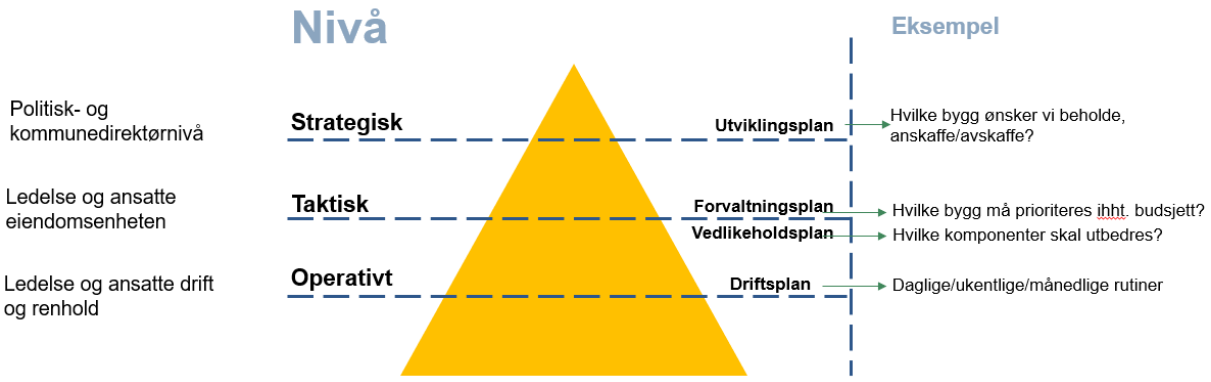
I NOU[6]2004:22 «Velholdte bygninger gir mer til alle», er det listet opp ti kriterier for god kommunal eiendomsforvaltning. /5/ Kriteriene er like aktuelle i dag som da de kom i 2004.

Kriterier for god eiendomsforvaltning:

1. Det foreligger overordnede politisk bestemte mål for eiendomsforvaltningen
2. Det foreligger et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen
3. Generelle delkriterier:
   - 3.1. Tilfredsstille prioriterte brukerbehov
   - 3.2. Effektiv arealutnyttelse
   - 3.3. Godt, verdibevarende vedlikehold
   - 3.4. Kostnadseffektiv eiendomsforvaltning
   - 3.5. Målrettet utvikling av eiendommens kvaliteter
   - 3.6. Hensiktsmessig organisering av eiendomsforvaltningen
   - 3.7. Riktige økonomiske rammebetingelser tilpasset eiendomsforvaltningens langsiktige karakter
4. Lovpålagte krav overfor eier og bruker blir ivaretatt

[6] Norges offentlig utredning

For en bærekraftig eiendomsforvaltning kan organiseringen deles i følgende tre nivåer:



Figur 10 Tre nivåer for organisering av eiendomsforvaltningen (modell fra Multiconsult)

Det øverste strategiske nivået består av eierskap og eiendomsutvikling. På dette nivået ligger porteføljestyring og her tas de strategiske valgene for organisasjonen. Det taktiske nivået håndterer styring og kontroll og består av eiendomsforvaltere. Her ligger arbeid som arealutnyttelse, benchmarking mot andre og planarbeider (forvaltnings- og vedlikeholdsplan). På det operative nivået settes planene ut i produksjon.

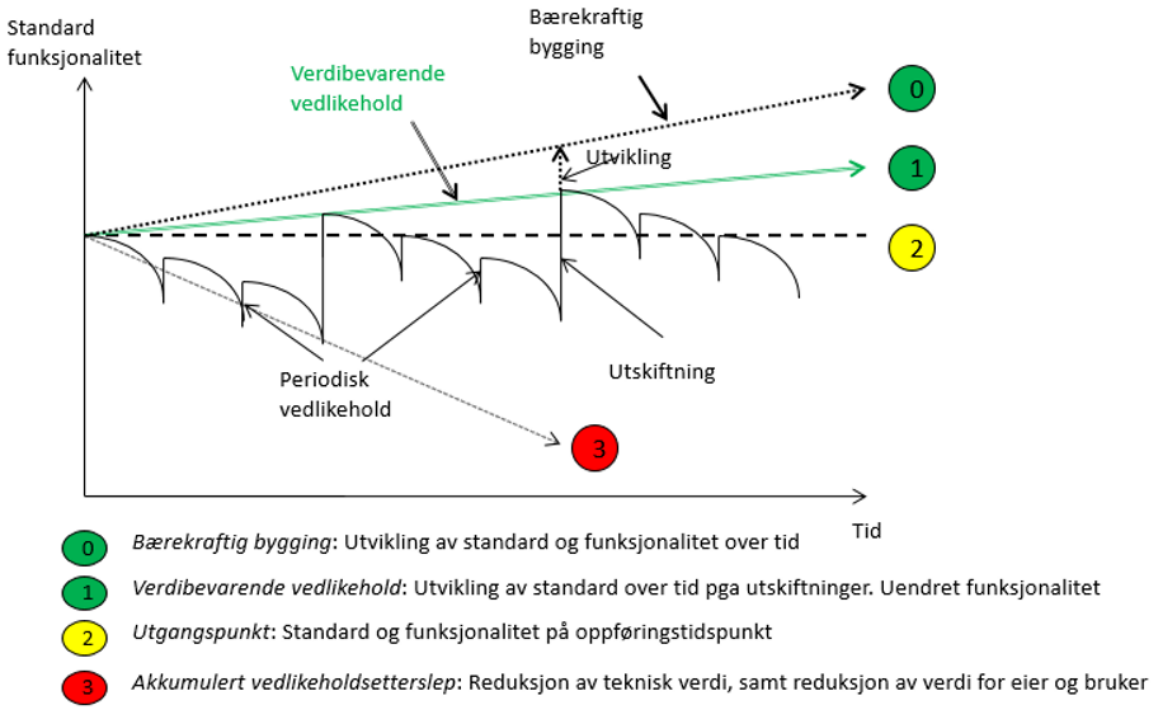
I en rolle er det viktig å tydelig skille mellom ansvaret for strategiske, taktiske og operative oppgaver. Per i dag er ikke virksomhet Eiendom organisert i henhold til inndelingen over. Dette gir utfordringer når det gjelder riktig balanse av ressurser og oppgaver.

4.7.2 Porteføljestyring for verdibevaring av bygg med uteområder

Kommunen skal sikre optimal og helhetlig forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av eiendomsmassen over tid til innbyggernes beste.

Med verdibevarende vedlikehold menes at byggene kontinuerlig oppgraderes til dagens standard, altså at byggets standard øker over tid i takt med utviklingen og kravene vi som samfunn stiller til nye bygg.

I figuren under er ulike teoretiske vedlikeholdsstrategier skissert fra nivå 0 til 3. En grønn strategi på nivå 1 vil være verdibevarende vedlikehold. En gul strategi vil ivareta kravene til bygget slik de var da det ble bygget, mens en rød strategi vil forkorte levetiden på bygget og gi et akkumulert vedlikeholdsetterslep.



Figur 11 Verdibevarende vedlikehold – prinsippskisse (kilde: S.Bjørberg, Multiconsult)

For å drive verdibevarende vedlikehold er det nødvendig å ha en oppdatert oversikt over bygningsmassens tekniske tilstand, både for å vite hvor stor innsats som skal legges inn for å heve porteføljens tilstand og som underlag for å prioritere tiltak på bygg opp mot hverandre.

Ved hjelp av verktøyet multiMap, utviklet av Multiconsult, ble det i løpet av 2022 gjennomført en overordnet bygningsteknisk kartlegging av kommunens eksisterende bygningsmasse og uteområder knyttet til bygg. /6/

På en skala fra 0-3 iht NS 3424 «Tilstandsanalyser av byggverk», der 0 er best og 3 er dårligst, er tilstanden for de kommunale boligene 1,38. For Asker kommunes øvrige bygningsmasse er der en god gjennomsnittlig arealvektet tilstandsgrad på 1,09. Mye av grunnen til denne tilstanden er at halvparten av bygningsmassen er bygget etter år 2000. Selv om byggene har en god tilstand er det komponenter/bygningsdeler som har behov for oppgradering. Det er verdt å merke seg at den store bygningsmassen som er bygget de siste 10-15 årene ennå ikke gjør seg gjeldende med store oppgraderingsbehov. For bygg som er 20-30 år gamle må man regne med store kostnader knyttet til utskiftninger ettersom flere av de tekniske anleggene når sin levetid. Kartlagt tilstand for uteområdene tilknyttet bygg viser at over halvparten har utilfredsstillende/dårlig tilstand.

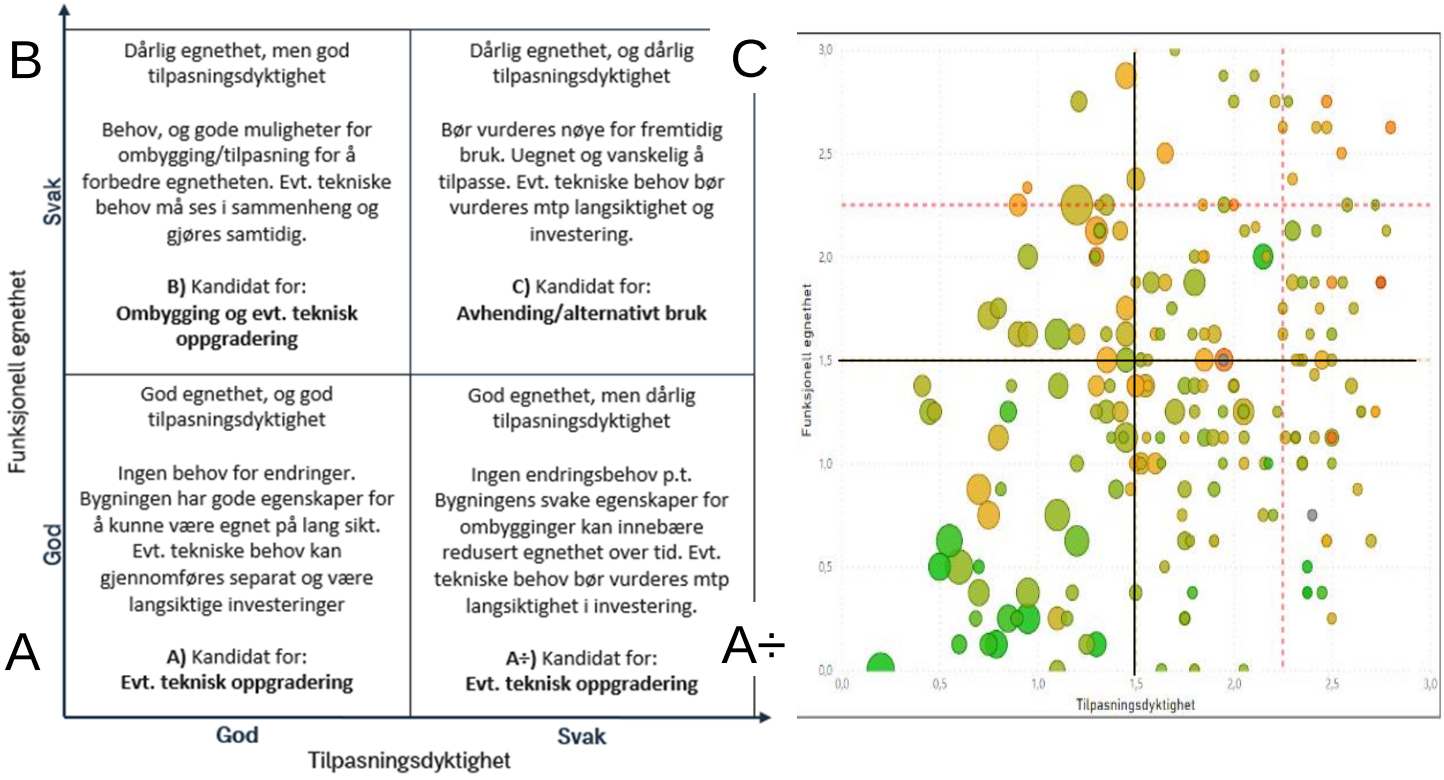
Det er estimert et teknisk oppgraderingsbehov på bakgrunn av den tekniske tilstandskartleggingen. Kostnadsestimatet gir et bilde på hvor mye som skal til for å heve bygningsmassen og uteområdene opp til en god/tilfredsstillende standard. For byggene er det estimert et totalt oppgraderingsbehov på kr 2,3 milliarder de neste ti årene og for uteområdene er oppgraderingsbehovet på kr 0,5 milliarder de neste ti årene.

I tillegg til kartlegging av teknisk tilstand, ble byggenes tilpasningsdyktighet og funksjonelle egnethet kartlagt. Ved å se på funksjonell egnethet og tilpasningsdyktighet i sammenheng får man et underlag for å bedømme byggenes langsiktige levedyktighet. Med funksjonell

egnethet menes i hvilken grad ønskede tjenester som helse, skole, administrasjon, kultur osv., kan leveres i de eksisterende lokaler med tilstrekkelig kvalitet og på en ressurseffektiv måte, og med tilfredsstillende forhold for de som oppholder seg i lokalene. De økonomiske konsekvensene av ikke-funksjonelle lokaler kan bli betydelige ved ineffektiv tjenesteproduksjon, lav bygningsmessig levetid eller hyppige inngripende ombygginger.

I forbindelse med strategiske prioriteringer og utarbeidelse av langsiktige utviklingsplaner for bygningsmassen, er det viktig å ta hensyn til i hvilken grad de eksisterende bygningene har egenskaper som bidrar til eller begrenser mulighetene for funksjonelle tilpasninger. Med bygningsmessig tilpasningsdyktighet menes de muligheter bygningen har til å endre planløsning (fleksibilitet), endre bruk til annen funksjon (generalitet) eller mulighet for utvidelse (elastisitet).

Resultater fra kartlegging av levedyktighet er nyttige i tidligfaser og mulighetsstudier og i arbeidet med strategiske utviklingsplaner. Resultatene kan være grunnlag for kategorisering av bygg i forhold til hvilke tiltak som skal prioriteres. Multiconsult deler levedyktighetsfiguren inn i fire deler i forhold til hvor levedyktige de er. De klassifiserer byggene i A-, B- og C-bygg. Det er mest nyttig å se resultatene på byggnivå.



Figur 12 Levedyktighet sett i sammenheng av funksjonell egnethet og tilpasningsdyktighet. Kilde: Multiconsult. Resultat for Asker kommunes kartlagte bygg til høyre.

4.7.3 Utfordringsbildet ved å drive godt eierskap av bygg med uteområder

Bygninger og tilhørende uteområder må vedlikeholdes for å unngå forfall og bli ubrukelige tidligere enn nødvendig. Følgeskader fører til at vedlikeholdsetterslepet blir betydelig høyere enn summen av «sparte» vedlikeholdsmidler.

Etter å ha kartlagt alle uteområdene knyttet til de kommunale byggene er det avdekket et markant oppgraderingsbehov. Behovet for oppgraderinger er betydelig og vidstrakt utover

hele kommunen. Etterslepet har oppstått på grunn av manglende vedlikehold over tid. Det er behov for å jobbe videre med en mer detaljert oversikt over tilstanden på alle uteområdene. Dette må systematiseres i et hensiktsmessig system/verktøy for å kunne prioritere ulike tiltak. Det er behov for å sette et ambisjonsnivå differensiert på uteområder knyttet til ulike typer bygg. Et slikt arbeid vil synliggjøre kostnad for å drifte og vedlikeholde ulike typer uteområder. Miljøvennlige uteområder er ofte dyrere å vedlikeholde og dette må tas hensyn til i nye prosjekter.

Resultater fra kartlegging av byggenes tekniske tilstand, tilpasningsdyktighet og funksjonell egnethet er et godt underlag for videre arbeid med porteføljen både for strategiske, taktiske og operative oppgaver. Det er nødvendig å systematisere funnene fra A, B og C-kategoriseringen av bygg med tilhørende drifts- og vedlikeholdsstrategier ut fra en helhetlig porteføljestyring og byggets planer for investering og utvikling der organisasjonens funksjonelle behov og framtidsutsikter er ivaretatt.

Kommunen har i dag ingen vedtatt vedlikeholdsstrategi for hele bygningsporteføljen. En vedlikeholdsstrategi må være målbar. Det bør defineres ambisjonsnivå for samlet vektet teknisk tilstandsgrad for hele porteføljen, samt spesialisert for ulike bygningskategorier, for å definere et grunnlag for prioritering av vedlikehold og utskiftningsmidler.

NOU2004:22 peker på viktigheten av riktige økonomiske rammebetingelser tilpasset eiendomsforvaltningens langsiktige karakter. Asker kommune har vedtatt en handlingsregel for verdibevarende vedlikehold. Handlingsregelen gjelder kun for utvalgte formålsbygg, som utgjør i underkant av 70 % av eid bygningsmasse, og det er kun vedlikeholdskostnader ført i driftsregnskapet som danner grunnlag for nøkkeltallet. Kommunen eier en stor bygningsportefølje med et bredt spekter av bygningstyper. Det er viktig at Asker kommunes bygningsmasse sees på som en samlet portefølje for å sikre helhet, utvikling og optimalisering.

Kommunens fokus på sambruk og meråpne bygg er positivt. I videreutviklingen av dette kreves god samhandling på tvers av tjenesteområder og mellom avdelinger og virksomheter i Samfunnstjenester.

Meråpne bygg gir økte drifts- og vedlikeholdskostnader som følge av økt energiforbruk, økt renholdsbehov og større slitasje. Ut fra et klima- og kostnadsperspektiv er dette å foretrekke fremfor at kommunen skal ha økte arealer. Asker kommune har behov for en langsiktig plan for energibesparende tiltak/prosjekter for å redusere kommunens driftskostnader og miljøfotavtrykk i eksisterende bygg.

Et viktig ledd i porteføljestyringen er å koordinere tilbud og etterspørsel etter arealer. Dette innebærer at tjenestenes fremtidige arealbehov sammenstilles med tilgjengelig kapasitet i eiendomsporteføljen. Areal er den største miljø- og kostnadsdriveren innen eiendomsforvaltning, så for å kunne løse ulike tjenesters arealbehov, må sambruk av bygg være en del av denne løsningen. Dersom kommunen kan dekke behovet for areal innen eksisterende areal i stedet for å bygge nytt, vil det frigjøre betydelige summer som kan brukes til å oppgradere og vedlikeholde eksisterende bygningsmasse samtidig som CO2-utslippet reduseres.

Det er startet opp et arbeid med en mulighetsstudie for kontorarbeidsplasser for 1000 kommunalt ansatte i Asker sentrum generelt og på Trekanten spesielt. Mulighetsstudien vil utrede mulighetsrommet for samarbeid, sambruk, arealeffektivitet og nye måter å jobbe på. Målet er å utvikle et arbeidsplasskonsept for kontorplasser i Asker kommune som gir bedre arealeffektivitet og samhandling på tvers.

For å møte morgendagens behov samt krav til effektivisering, er digitale verktøy som snakker sammen en viktig del av god eiendomsledelse. Gjennom digitale verktøy kan vi utveksle informasjon, data og nøkkeltall på tvers av tjenesteområdene. Det er viktig å fremover kartlegge behov og lage en god plan for utvikling og implementering av digitale systemer. Nøkkeltall er en viktig styringsparameter som viser om kommunen går i ønsket retning, samt at kommunen kan sammenligne seg med andre kommuner. Gjennom bruk av KOSTRA-tall og samarbeid i nettverk som ASSS og NKF sammenligner Asker kommune seg med andre tilsvarende kommuner. Det må i tiden fremover vurderes hvilke nøkkeltall som kan være viktige styringsparametere for eiendomsvirksomheten.

5 Dette skal vi oppnå

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Asker-samfunnet, og utgjør grunnlaget for kommunens satsingsområder og mål slik de er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel.
Alle satsingsområder og mål i kommuneplanen er tverrgående. Det betyr at de gjelder for alle tjenesteområder, og at vi må arbeide sammen på tvers for å oppnå den utviklingen vi ønsker.

Til sammen består kommuneplanen av åtte hovedmål og 28 delmål. Tabellen på neste side viser hvilke av de 28 delmålene som er særlig relevante for temaplan eiendom, og dermed utgjør temaplanens overordnede målbilde.



Figur 13 FNs bærekraftsmål hentet fra FN-sambandet

5.1 Mål

SATSINGSOMRÅDE	HOVEDMÅL	DELMÅL
Samarbeid for å nå målene 	Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.	Askersamfunnet har inkluderende lokalsamfunn der innbyggerne opplever tilhørighet og tar medansvar, uavhengig av kulturelle, sosiale og økonomiske forhold.
Bærekraftige byer og samfunn 	Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	Askersamfunnet har bærekraftige og samordnede bolig-, areal- og transportløsninger som tilrettelegger for smart samfunnsutvikling. Asker kommune forebygger og håndterer konsekvensene av uønskede hendelser. Alle innbyggere har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger til en overkommelig pris. Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet. Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.
Handling mot klimaendringene 	Askersamfunnet handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.	Askersamfunnet motvirker, reduserer og tilpasser seg konsekvensene av klimaendringer. Askersamfunnet er i front for lavutslippssamfunnet i tråd med internasjonale og nasjonale klimaforpliktelser og regionale ambisjoner.
God helse 	Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Askersamfunnet arbeider helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død. Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.

SATSINGSOMRÅDE	HOVEDMÅL	DELMÅL
God utdanning 	Askersamfunnet sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.	Asker samfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse. Alle barn har tilgang til barnehage av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring, og som forbereder barna til å begynne i grunnskolen. Alle fullfører likeverdig grunnskole med opplæring av god kvalitet, har høyt læringsutbytte og et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring. Barn og unge utvikler relevant kompetanse for fremtidens samfunn og arbeidsliv, med særlig vekt på yrkesrettede fag, teknologi, innovasjon og entreprenørskap.
Innovasjon, digitalisering og næringsutvikling 	Askersamfunnet har en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur av høy kvalitet og et attraktivt, inkluderende og bærekraftig næringsliv.	Askersamfunnet arbeider målrettet med innovasjon og digitalisering for å møte fremtidens utfordringer.
Medarbeidere 	Asker kommune fremmer inkludering, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle	Asker kommune sikrer de ansattes rettigheter og fremmer et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle. Asker kommune har medarbeidere og ledere som i fellesskap utfører det unike samfunnsoppdraget og når kommunens mål, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen. Asker kommune er en attraktiv arbeidsgiver med god organisasjonskultur som legger til rette for å tiltrekke seg og utvikle kompetente, initiativrike og stolte medarbeidere og ledere. Asker kommune har medarbeidere og ledere som sammen finner smarte måter å jobbe på, finner løsninger på kommunens utfordringer og viser endringsvilje.
Økonomi 	Asker er en økonomisk robust og bærekraftig kommune	Asker kommune har god økonomisk bærekraft. Asker kommune har god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon.

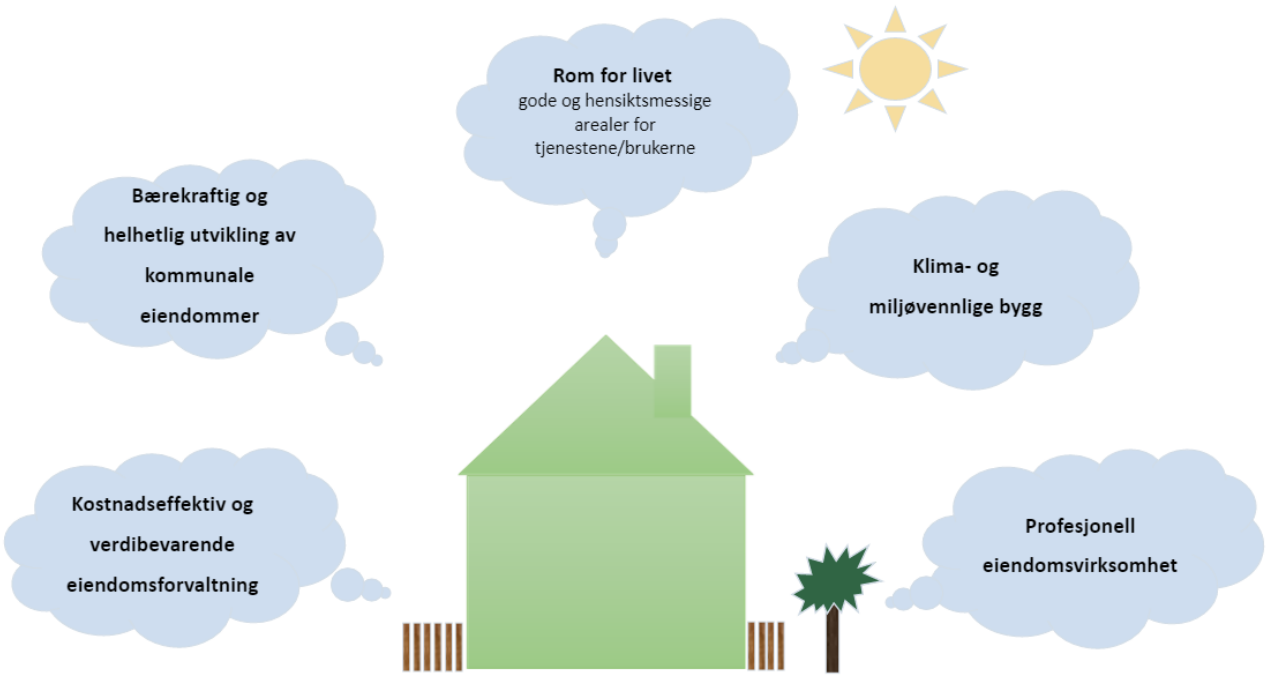
6 Slik skal vi gjøre det

Denne temaplanen er inndelt i følgende fem innsatsområder:

1. Rom for livet - gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne
2. Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer
3. Klima- og miljøvennlige bygg
4. Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning
5. Profesjonell eiendomsvirksomhet

Innsatsområdene er definert med bakgrunn i utfordringsbildet (se kapittel 4), og beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene.

For hvert innsatsområde gis det en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.



Figur 14 Innsatsområdene til temaplan eiendom

6.1 Rom for livet – gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne

Asker kommunes viktigste oppgave er å yte gode kommunale tjenester til sine innbyggere. For å få til dette er det flere forutsetninger som må være på plass. Byggene med uteområder skal være egnet for tjenestene de huser, og tjenestene skal kunne driftes på en bærekraftig måte. Eiendomsvirksomheten spiller her en viktig rolle. For å oppnå god eiendomsforvaltning, må kommunen fokusere på nåsituasjonen, men også planlegge for fremtidige behov og endringer i tjenesteutøvelsen.

6.1.1 Strategier

Strategiene under viser hvilke prioriteringer og veivalg kommunen vil satse på for innsatsområde 1 – Rom for livet – gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne. Målsetningen er at strategiene skal bidra til en moderne og fremtidsrettet eiendomsforvaltning som ivaretar tjenestenes og brukernes behov utfra en tydelig service- og brukerorientering.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Asker kommune skal ha bærekraftige arealer som støtter kommunens tjenester og samfunnsoppdrag
- Eiendomsvirksomheten skal være kunnskapsbasert, service- og brukerorientert

Asker kommune skal ha bærekraftige arealer som støtter kommunens tjenester og samfunnsoppdrag

For å imøtekomme nåværende og fremtidige arealbehov bør kommunens bygninger ha en høy grad av fleksibilitet. Med fleksibilitet menes at bygget kan brukes av flere tjenesteområder og brukere. I tillegg er det viktig at nybygg utformes på en måte som muliggjør fremtidige endringer og alternativ utnyttelse. Dette bør gjenspeiles både i valg av bygningskonstruksjon, VVS og andre teknisk løsninger. Kommunale bygg bør kunne fungere til mer enn ett formål. Her er det nødvendig å se kommunens eide og leide arealer i sammenheng.

I Asker kommune er universell utforming prioritert. Det skal legges til rette for at flest mulig av kommunens innbyggere kan ta del i ulike opplevelser i hverdagen og delta i samfunnet. For de byggene med uteområder som ikke er underlagt de siste års krav til universell utforming, ligger det et arbeid med å strukturere og prioritere tiltak på bakgrunn av reelle behov.

I tilfeller der bygningsmassen har fysiske egenskaper som tilsier god tilpasningsdyktighet, kan det være hensiktsmessig å iverksette utbedring eller ombygning slik at lokalene blir mer funksjonelle. Ombygging bør ses i sammenheng med øvrig teknisk oppgraderingsbehov/vedlikehold, og det må vurderes om det er en god langsiktig løsning som egner seg til de tjenestene som skal benytte arealet. Før det fattes beslutning om ombygning skal det gjøres en vurdering om arealet kunne vært egnet til andre formål i nåværende tilstand eller med mindre tiltak.

Ved å gjennomføre egnethetsvurderinger vil kommunen få verdifull innsikt i, både nåværende og fremtidige behov og hvorvidt arealene bidrar til at tjenesteområdene når sine mål og strategier.

Eiendomsvirksomheten skal være kunnskapsbasert, service- og brukerorientert

Ved å ha en bevisst og planlagt oppfølging av både byggene og brukerne/leietakerne, skal både brukersiden og eiersiden av eiendomsforholdet ivaretas. Forholdet til brukerne skal preges av kompetanse og serviceholdning, og brukernes tilfredshet skal måles i trygghet og trivsel gjennom jevnlige brukerundersøkelser. Eiendomsvirksomheten skal legge til rette for et inkluderende og mangfoldig arbeidsliv gjennom funksjonelle og tilrettelagte bygg.

Det skal etableres en fast rutine for gjennomføring av dialogmøter med alle tjenesteområdene som disponerer kommunens lokaler. Gjeldende vedlikeholdsplaner skal være enkelt tilgjengelige for brukerne/leietakerne på hensiktsmessige kommunikasjonsplattformer.

En forutsetning for å levere gode tjenester til brukerne er at eiendomsforvaltningen i Asker kommune er hensiktsmessig organisert.

I både offentlige og private forvaltningsmiljøer har en porteføljeinndeling basert på tjenesteområde/segment vist seg å være hensiktsmessig. Ved en slik inndeling opparbeides det spisskompetanse og en bedre forståelse for behovene til leietaker/tjenesteområdet. Det er å anta at eiendomsforvaltning i fremtiden vil bli mer kunnskapsbasert og at faget vil dreie seg om langt mer enn å tilby arealer og grunnleggende vedlikehold. For å imøtekomme fremtidige behov må Asker kommune fortsette det påbegynte arbeidet med organisasjonsutvikling av eiendomsvirksomheten for å finne en hensiktsmessig organisering for fremtiden.

6.2 Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer

Eiendomsutvikling er et av de viktigste strategiske virkemidlene for verdiskapning i kommunen. Asker kommune er en betydelig eiendomsbesitter, og spiller gjennom dette en viktig rolle i å tilrettelegge for en hensiktsmessig, helsefremmende og god stedsutvikling. Men for at kommunen skal kunne være en profesjonell eiendomsutvikler, må den besitte en eiendomsmasse av slik kvalitet at den faktisk kan utvikles på en effektiv og hensiktsmessig måte. Når det kommer til utviklingen av kommunens eiendommer og Asker-samfunnet generelt, er utbyggingstakten i høy grad styrt av kapasitet på sosial infrastruktur (skoler, barnehager og sykehjem) og teknisk infrastruktur (veg, vann og avløp, kraftforsyning og telekommunikasjon). Overordnede utviklingstrekk og trender viser at bosettingsmønstre og behov for kommunale tjenester påvirkes av sentralisering og prioriterte vekstområder.

Utvikling av kommunens eiendommer for å dekke ulike tjenestebehov går som hovedregel foran kommersiell utvikling. Før det foretas kommersiell utvikling er det derfor viktig å vurdere om det er aktuelt med en alternativ bruk av eiendommen. De mest aktuelle utviklingseiendommene er eiendommer som er avsatt til næring- og/eller boligformål i gjeldende reguleringsplan eller kommuneplanens arealdel.

6.2.1 Strategier

Strategiene under viser hvilke prioriteringer og veivalg kommunen vil satse på for innsatsområde 2 – Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer. Målet er at strategiene skal bidra til attraktiv område- og tettstedsutvikling ved hjelp av kommunens bygg, og at kommunen ivaretar en aktiv og tydelig rolle som eiendomsaktør og profesjonell samarbeidspartner i samfunnsutviklingen.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Asker kommune skal sikre bærekraftig og helhetlig samfunnsutvikling gjennom kommunens eiendommer
- Asker kommune skal sørge for verdiskapende eiendomsutvikling

Asker kommune skal sikre bærekraftig og helhetlig samfunnsutvikling gjennom kommunens eiendommer

Kommunen innehar en nøkkelrolle når det gjelder å tilrettelegge for fornyelse og utvikling av områder til kommunens beste, enten de ligger i kommunalt eller privat eierskap. Kommunen kan legge til rette for nærings- og kulturutvikling gjennom strategisk utvikling av offentlige tilbud og plassering av offentlige bygninger, og gjennom samarbeid med private selskaper og lokale organisasjoner. Gjennom å benytte egne eiendommer som et verktøy har Asker kommune som grunneier en viktig nøkkelrolle i forhold til å bidra til en ønsket utvikling av kommunen. Det skal utarbeides strategiske utviklingsplaner for områder/tettsteder i kommunen, slik at kommunen sikrer langsiktig og helhetlig utvikling i tråd med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Strategiske utviklingsplaner danner grunnlaget for at fremtidig utvikling av områder, bygg, eiendom og infrastruktur. Dette kan legge til rette for helsefremmende bo- og stedsutvikling, virksomhetenes tjenester og strategiske mål. Ved å utarbeide strategiske utviklingsplaner får kommunen best mulig utnyttelse av arealer og oppnår synergier i driften av ulike tjenesteområder, virksomheter og nærmiljøet. Bygg og områder skal utvikles med en helhetstanke, som tar hensyn til nærmiljøet ved byggeprosjekter, for å oppnå tilhørighet, trivsel, rekreasjon og andre viktige sosiale faktorer. Ved å tilrettelegge for fellesskap gjennom å planlegge og bygge for generasjonsmøter, for eksempel bygge en barnehage ved siden av et bo- og omsorgssenter, kan Asker kommune forebygge utenforskap.

Asker kommune skal ta natur-, miljø- og klimahensyn ved plassering av kommunale bygg og anlegg. De mest klimavennlige tomtene er de hvor det ikke er behov for omfattende bearbeiding av grunnen, hvor byggene i stor grad kan tilpasses terrenget, og som ligger nært eksisterende infrastruktur. Grunneiendommer som er utsatt for flom- eller annen naturfare vil kreve omfattende grunn- og sikringsarbeid og skal også i et klimaperspektiv unngås. I tillegg er lokalisering av bygg viktig for å unngå økt transportbehov, noe som er behandlet i innsatsområdet om grønn mobilitet i Temaplan handling mot klimaendringene.

I større utviklingsprosjekter bør man vurdere å benytte Direktoratet for forvaltning og økonomistyring sin veileder om samfunnsøkonomiske analyser, som er en systematisk tilnærming til hvilket samfunnsproblem skal løses, og hvilke alternative tiltak kan løse problemet, hvilke positive og negative effekter forventer vi at de ulike tiltakene har, og for hvem. Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring. Dette er noen av spørsmålene en god utredning skal bidra til å belyse.

Asker kommune skal sørge for verdiskapende eiendomsutvikling

Kommunen har, som eiendomsbesitter, mulighet til å styre utviklingen av egne grunneiendommer. Som privatrettslig eiendomsaktør kan kommunen gjøre dette i større grad enn det kommunen som planmyndighet har anledning til å pålegge private utviklere gjennom plan- og bygningslovens bestemmelser eller som privatrettslig part i forhandlinger om utbyggingsavtaler.

Som en strategisk eiendomsutvikler må Asker kommune aktivt forvalte og utvikle eiendomsporteføljen på en bærekraftig, langsiktig og verdibevarende måte i tråd med kommuneplanens samfunnsdel.

Hensikten med dette er å sikre en til enhver tid anvendelig eiendomsreserve med høy kvalitet. Dette innebærer at eiendomsmassen må befinne seg innenfor kommunens prioriterte vekstområder, eller at det foreligger nødvendig sosial- og teknisk infrastruktur som muliggjør utvikling. Det skal gjennomføres mulighetsstudier for å vise potensialet til enkelte større eiendommer. Dette vil tydeliggjøre potensial, illustrere synergieffekter og opprettholde et strategisk forvaltningsperspektiv.

Verdiskapende eiendomsutvikling forutsetter at det foreligger en kvalitetssikret oversikt over hvilke eiendommer kommunen til enhver tid besitter og hvilke behov disse skal dekke. Formålet med eierskapet til den enkelte eiendom må være tydelig definert, herunder hva som kan selges og eventuelt utvikles/transformeres. Kommunens totale eiendomsbehov, enten det er til formålsbygg, infrastruktur, tilrettelegging for aktivitet og friluftsformål, snødeponier mm. kartlegges. Tomteporteføljen må gjøres levende og tilgjengelig på tvers i kommunen ved hjelp av digitale plattformer.

Asker kommune må ha et bevisst forhold til både prissatte og ikke-prissatte effekter i sine beslutningsunderlag for investeringsprosjekter, slik at disse i størst mulig grad belyser samfunnsøkonomiske konsekvenser fra ulike innfallsvinkler. Prosessene knyttet til analyse av livsløpskostnader (LCC) og miljøkonsekvenser (LCA) videreutvikles, slik at disse analysene faktisk kan brukes i tidligfase vurderinger av alternativer. I en tradisjonell konsekvens-/alternativsanalyse vil man belyse ulike alternativer og konsepter, og identifisere, kvantifisere og verdsette i kroner hvilke konsekvenser ulike konsepter gir. I praksis vil man imidlertid ofte oppleve effekter som ikke lar seg prissette, og disse må håndteres på annet vis. Eksempler på ikke-prissatte effekter kan være miljømål, helsevirkninger eller økt tjenestekvalitet. I tillegg til det arbeidet som allerede er satt i gang med å revidere Standarden for tekniske og FDV-begrunnede krav, skal de øvrige i Enhetlig standard revideres. Det bør vurderes om standardene skal være mer overordnet og gi føringer innenfor et definert handlingsrom.

6.3 Klima- og miljøvennlige bygg

Bygg – og anleggsbransjen står for om lag 25 % av avfallsproduksjonen i Norge. For å redusere utslippene må vi utvikle nye løsninger. Utslipp kan komme fra energibruk under byggeprosessen, bruk av drift og anleggsmaskiner, transport av byggevarer og anleggsmaskiner. Ifølge SINTEF kan et utslippskutt tilsvarende gapet i utslippsbudsjettet i Norges klimaavtale med EU for 2023 (hele 200.000 tonn CO_2- ekvivalenter), oppnås hvis aktørene i bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen blir flinkere til å samhandle digitalt. Digital samhandling kan kutte både byggekostnader og gjennomføringstiden for byggeprosjekter med hele 25 prosent. /7/ Vedlikehold og ombruk av bygninger i stedet for å rive og bygge nytt betyr reduserte avfallsmengder, og som regel også redusert energibruk og ytre forurensning. Det er viktig å forvalte bygg og anlegg ut fra en samlet livsløpsbetraktning omkring miljø- og ressursmessige konsekvenser av ombruk fremfor å bygge nytt.

Asker kommune har allerede vedtatt en rekke strategier i temaplan handling mot klimaendringene (vedtatt 15.06.21), under innsatsområdet «Framtidsrettede bygg og anlegg». Fem av strategiene er videreført i innsatsområde Klima- og miljøvennlige bygg i denne temaplanen, i tillegg til fokus på riktig og fremtidsrettet teknologi ved nybygg, renovering og rehabilitering.

6.3.1 Strategier

Strategiene under viser hvilke prioriteringer og veivalg kommunen vil satse på for innsatsområde 3 – Klima- og miljøvennlige bygg. Målet er at strategiene skal bidra til å oppnå Asker kommunes klimamål gjennom å ha klima og miljø i fokus både i drift, vedlikehold, utvikling og nyetablering av kommunal bygningsmasse.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Asker kommune skal energi- og klimaoptimalisere bygningsmassen
- Asker kommune skal ha riktig og fremtidsrettet teknologi ved nybygg, renovering og rehabilitering

Asker kommune skal energi- og klimaoptimalisere bygningsmassen

Tiltak for å energi- og klimaoptimalisere bygningsmassen innebærer ofte grader av innovasjon, og/eller nye måter å gjennomføre prosjekter på. Gode, men umodne tiltak kan ha en uforholdsmessig høy kostnad i forhold til oppnådd effekt. For å sikre at de objektivt sett beste tiltakene gjennomføres i en anstrengt kommuneøkonomi, så bør det gjøres kost/nyttevurderinger av større investeringstiltak. Kost-/nyttevurderingene bør gjøres utfra nåverdiberegninger og vekting av økt kvalitet i form av gevinster som bygger oppunder kommunens målsetninger. Bruk av piloter kan benyttes for å teste nye konsepter i begrenset omfang.

Meråpne bygg gir økte drifts- og vedlikeholdskostnader som følge av økt energiforbruk og større slitasje. Ut fra et klima- og kostnadsperspektiv er dette å foretrekke fremfor at kommunen skal ha økte arealer. Asker kommune har behov for en langsiktig plan for energibesparende tiltak/prosjekter for å redusere kommunens driftskostnader og miljøfotavtrykk i eksisterende bygg. Som grunnlag for en slik plan er det behov for energikartlegging av bygg og tilstandskartlegging av varmeanlegg, ventilasjon, varmepumper etc. for å identifisere bygg med størst potensiale for ytterligere energireduksjon. Det er i denne forbindelse viktig å kunne skille kraftforbruket til elbillading fra byggenes energiforbruk, ettersom bygg sannsynligvis må bidra til balanseringen i kraftsystemet og sluttbrukerfleksibilitet fremover. Dette betyr mer bruk av solceller, toveis elbillader og andre system som krever mer forvaltningskompetanse.

I temaplan handling mot klimaendringene (vedtatt 15.6.21), er ett av innsatsområdene viet «Framtidsrettede bygg og anlegg», og strategiene er i denne temaplanen samlet i én strategi:

1. Asker kommune skal i samarbeid med næringen jobbe for økt etterspørsel og teknologiutvikling innen utslippsfrie løsninger i bygg- og anleggsvirksomhet
2. Asker kommune skal, i samarbeid med næringslivet, jobbe for at nye bygg skal bli nullutslippsbygg, gjennom å redusere utslippene fra materialer, energi, byggavfall og anleggsfase
3. Asker kommune skal, gjennom økt fokus på energirehabilitering, økt kompetanse på energioppfølging, og nær- nullenergistandard i nybygg, redusere energibruk i egne bygg og være en pådriver for reduksjon av energibruk i private bygg.
4. Asker kommune skal velge materialer med lave klimagassutslipp til sine bygg
5. Asker kommune skal rehabilitere framfor å bygge nytt der det er hensiktsmessig, og nye bygg og anlegg skal designes for lang levetid og ombruk. Asker kommune skal velge materialer med lave klimagassutslipp i sine bygg

6. Asker kommune skal arbeide for lavere klimafotavtrykk fra anleggsprosjekter gjennom økt gjenbruk, massebalanse og bærekraftig materialbruk

Beskrivelsen av strategiene finnes i temaplan handling mot klimaendringene under innsatsområdet Framtidsrettede bygg og anlegg.

Asker kommune skal ha riktig og fremtidsrettet teknologi ved nybygg, renovering og rehabilitering

Fokuset på smarte bygg er økende, med mange nye aktører i bransjen, og en hurtig utvikling. Bruk av teknologi er ingen målsetting i seg selv, det er kun et virkemiddel. Bevisst og målrettet bruk av teknologi skal gi økt brukeropplevelse og produktivitet, lavere miljøbelastning, reduserte driftskostnader og økt tilpasningsdyktighet til fremtidige behov. For å oppnå dette er det behov for å definere hva som menes med et smart formålsbygg, og spesifisere effekter og verdier sett ifra perspektivet til byggets brukere, driftere, eier og samfunnet for øvrig. Ved å benytte tilgjengelig metodikk som Smart by Powerhouse el.l. kan man vurdere ønsket ambisjonsnivå (1-5) opp mot sentrale tematikker i smarte formålsbygg, og under disse definere et sett med funksjonskrav. /8/ Hvert funksjonskrav øker i kompleksitet ettersom en beveger seg oppover i ambisjonsnivåene. Det vil være naturlig å ha forskjellig ambisjonsnivå på bygg med forskjellig tilstandsgrad, funksjonalitet og tilpasningsdyktighet. Ambisjonsnivået og funksjonskravene må avstemmes med etablerte teknologiske løsninger og systemer i eksisterende bygg.

Grad av teknologi må sees opp mot kost/nytte-effekten løsningen vil gi. Det er ikke bare investeringskostnaden som skal vurderes, men også drift- og vedlikeholdskostnadene i et levetidsperspektiv. Enklere løsninger bør også vurderes, hvor for eksempel naturlig og/eller halvnaturlig ventilasjon kan gi godt inneklima og lave kostnader hvis det er prosjektert riktig, og bygningskroppen er tilpasset. Omfanget av teknologiske løsninger bør også vurderes mot mulige helsemessige påvirkninger.

6.4 Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning

Verdibevarende vedlikehold kan defineres som planlagt vedlikehold som utføres for å hindre forfall, som følge av bruk og normal slitasje. Byggene oppgraderes kontinuerlig til dagens standard, slik at byggets standard øker over tid i takt med utviklingen og kravene vi som samfunn stiller til nye bygg. Asker kommune har en god, samlet vektet teknisk tilstandsgrad på 1,09, mye grunnet at halvparten av bygningsmassen er bygget etter år 2000. Selv om bygningsporteføljen samlet sett har en god tilstandsgrad, er det samtidig et stort oppgraderingsbehov i deler av bygningsmassen, og i uteareale ne.

Bygninger og tilhørende uteområder må driftes og vedlikeholdes godt, dersom de ikke skal forfalle og bli ubrukelige tidligere enn nødvendig. Følgeskader fører til at vedlikeholdsetterslepet blir betydelig høyere enn summen av «sparte» vedlikeholdsmidler.

For å kunne rette ressurser mot de riktige tiltakene er det behov for god kjennskap til bygningsmassens tilstand og et klart ambisjonsnivå for hvilken tilstand bygningsmassen bør ha, slik at langsiktige vedlikeholdsplaner kan møte dette. Videre er det behov for et godt system for prioritering av ulike typer tiltak.

Kommunens ambisjoner om økt grad av sambruk og meråpne bygg, vil utfordre driftsøkonomien, og her vil teknologi være et viktig hjelpemiddel for å holde merkostnadene nede.

6.4.1 Strategier

Strategiene under viser hvilke prioriteringer og veivalg kommunen vil satse på for innsatsområde 4 – Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning. Målet er at strategiene skal bidra til ressurseffektiv bevaring av kommunens bygg med tilhørende uteområder.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Asker kommune skal ivareta bygningsverdiene
- Asker kommune skal ha inkluderende og trygge uteområder som gir verdi både for brukere og fellesskapet
- Asker kommune skal involvere frivilligheten til vedlikehold og utvikling gjennom samarbeid
- Asker kommune skal ha hensiktsmessige digitale verktøy for effektiv eiendomsdrift og forvaltning

Asker kommune skal ivareta bygningsverdiene

For å drive tilstandsbasert verdibevarende vedlikehold skal kommunen ha oppdatert oversikt over bygningsmassens tekniske tilstand, både for å vite hvor stor innsats som skal legges inn for å opprettholde porteføljens tilstand, og som underlag for å prioritere tiltak på bygg opp mot hverandre. Tilstandsregistreringer skal oppdateres etter gjennomførte vedlikeholdstiltak.

Kommunens eiendomsforvaltning skal utøve et helhetlig og langsiktig ansvar for bygg og eiendommer. Langsiktighet er viktig sett hen til bygningenes levetid som strekker seg over flere tiår. Kostnadene til FDVU (Forvaltning, Drift, Vedlikehold og Utvikling) skal optimaliseres i et livsløpsperspektiv, slik at målene nås med lavest mulige kostnader. Dette innebærer effektiv drift og forvaltning, godt renhold samt lavt energiforbruk. Ved å bruke en differensiert kontoplan kan man holde styr på de forskjellige kostnadene, og samtidig gi forvalterrollen et godt grunnlag for sammenligning.

Eiendomsvirksomheten skal utarbeide en vedlikeholdsstrategi som er målbar, dvs. at det skal være mulig å dokumentere at byggets tilstandsgrad heves/forbedres som følge av utført vedlikehold. Det skal gjennom generelle akseptkriterier, defineres et akseptnivå for hele eiendomsporteføljen. Med akseptnivå menes hvilken nedre tilstand vi aksepterer at byggene har.

Det skal utarbeides langsiktige vedlikeholds- og utviklingsplaner på bygg nivå. Hvert enkelt bygg får avdekket sine vedlikeholdsbehov og det utarbeides tiltaksplaner over prioriterte tiltak de kommende årene. Dette skal gjøres i form av en femårig vedlikeholdsplan som rulleres årlig.

Det standardiserte fagsystem for FDVU benyttes som eiendomsregister og til planlegging av vedlikeholdstiltak, hvor alle vedlikeholdstiltak legges inn med tilstandsgrad (TG) og konsekvensgrad (KG) samt konsekvenskategori (iht. NS 3424). /9/

Eiendomsvirksomheten skal gjøre seg godt kjent med gjennomførte egnethetsvurderinger og benytte dette når det oppstår nye behov for arealer hos virksomhetene. Utvikling og oppgradering av eiendomsmassen, samt prioriteringer av vedlikeholdstiltak må derfor sees i sammenheng med hva som vil være best for bruken av bygningene, ikke bare hva som er best for bygningen isolert sett ut fra tilstands- og konsekvensgrad.

Inndelingen av bygningsmassen i kategoriene A-, B- og C-bygg, skal brukes for å sikre at vedlikeholdsmidlene disponeres optimalt sett ut fra egnethet og tilstand. A-bygg er bygg man skal beholde over tid og utføre verdibevarende vedlikehold. B-bygg er bygg med gode muligheter for å gjøre omfattende ombyggings- eller rehabiliteringstiltak på. C-bygg er bygg som skal vurderes nøye for fremtidig bruk. Vedlikeholds- og utskiftingstiltak vurderes da opp mot bygningskategori og hvor lang tid det er frem til planlagte tiltak skal utføres. Organisasjonens funksjonelle behov og framtidsutsikter må da ivaretas.

Asker kommune skal ha inkluderende og trygge uteområder som gir verdi både for brukere og fellesskapet

Kommunen har forvaltningsansvar for rundt 1 420 000 m^2 uteareal knyttet til kommunale bygg. Uteområdene tilknyttet kommunale bygg har et betydelig oppgraderingsbehov.

Det skal utarbeides oversikt over tilstanden på alle uteområdene. Dette skal systematiseres i et hensiktsmessig system/verktøy for å kunne prioritere ulike tiltak.

Det skal settes et differensiert ambisjonsnivå på uteområder knyttet til ulike typer bygg. Et slikt arbeid vil synliggjøre kostnad for å drifte og vedlikeholde ulike typer uteområder. Miljøvennlige uteområder er ofte dyrere å vedlikeholde og dette må tas hensyn til i nye prosjekter.

Ulike typer uteområder skal driftes med ulik intensitet basert på ambisjonsnivået som er satt for området. Områder som brukes ofte og av ulike brukergrupper, for eksempel av personer med nedsatt funksjonsevne, skal driftes og vedlikeholdes mer intensivt enn uteområder som ikke er i aktiv buk.

Det skal utarbeides langsiktige vedlikeholdsplaner for uteområdene.

Asker kommune skal involvere frivilligheten til vedlikehold og utvikling gjennom samarbeid

I F-sak 224/22 Vedlikehold av kommunale uteområder ble det vedtatt følgende i punkt 2: «Tiltak knyttet til vedlikehold av kommunale uteområder følges opp videre gjennom temaplan eiendom, og skal omfatte innovasjon, universell utforming, frivillighet og samarbeid».

Uteområdene til kommunale bygg har liten grad av samarbeid med frivilligheten og innbyggere. Det er noe dugnadsvirksomhet på skoler og barnehager og i få tilfeller på bo- og omsorgssentre. Dette arbeidet må utvikles i årene som kommer.

Eiendomsvirksomheten har i noen grad samarbeid med innbyggere, lag og foreninger om at de kan utføre vedlikehold på kommunal eiendom mot at kommunen sørger for innsatsmidler. Dette krever imidlertid oppfølging fra forvalter slik at arbeidet utføres forskriftsmessig. Det skal utarbeides egne retningslinjer eller prinsipper for dette.

Asker kommune skal ha hensiktsmessige digitale verktøy for effektiv eiendomsdrift og forvaltning

Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) er sentrale aktiviteter i god eiendomsforvaltning. For å lykkes med profesjonalisert forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom i dag, spiller FDVU-systemet en stadig større rolle, og det er viktig at eiendomsvirksomheten anskaffer et hensiktsmessig og fremtidsrettet digitalt FDVU-system når eksisterende system fases ut av leverandør.

En kritisk suksessfaktor for god implementering og daglig bruk av systemet er brukervennlighet, og dette bør derfor vektlegges i særlig grad. Videre skal brukerne av byggene kunne melde inn feil og behov gjennom FDVU-systemets meldingsportal, på en enkel og intuitiv måte. Det skal etableres rutiner for kontinuerlig ajourhold av bygningsdataene i FDVU-systemet, slik at man fanger opp endringer i porteføljen som systemet skal dokumentere og understøtte.

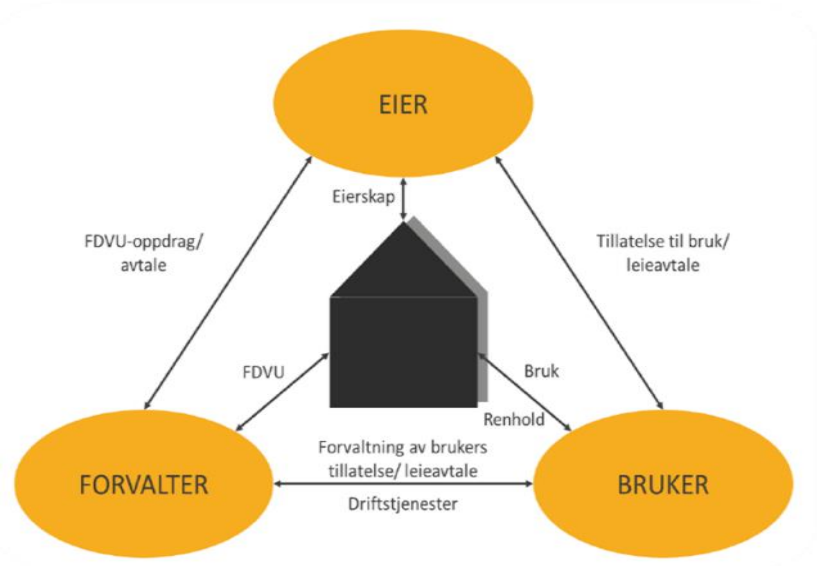
Eiendomsvirksomhetens fremtidige behov for digitale løsninger på både kort og lang sikt, skal kartlegges. Digitale løsninger og verktøy skal utvikles slik at de kan samhandle med andre løsninger i kommunen. Løsninger skal utformes for å kunne skaleres ved endringer i bruk. Endringer kan være knyttet til antall brukere, volum, responstider eller bruksmønstre.

Det skal etableres et enhetlig system for driftskontroll og -styring. Gjennom dette kan driftspersonellet redusere arbeidsinnsatsen per bygg/anlegg og få raskt oversikt over hele bygget/anlegget. Eiendomsvirksomheten skal ha god oversikt over det samlede energiforbruket i kommunens bygg. Energiforbruket skal regelmessig rapporteres og evalueres, slik at kommunen øker bevisstheten om eget forbruk og finner potensialer for energieffektivisering.

Per i dag har Asker kommune digital adgangskontroll på mange kommunale bygg. Det overordnede formålet med et adgangssystem er å skape trygge miljøer for de som oppholder seg i bygget, samtidig som man tilrettelegger for merbruk av kommunale bygg. Det sikrer god kontroll over hvor mange som befinner seg innenfor bygningen, at uønskede ikke kommer seg inn, at det ikke utføres brudd på sikkerheten og gir god kontroll dersom det skulle oppstå brann. Asker kommune vil i tiden fremover utvikle digital adgangskontroll på sine bygg.

6.5 Profesjonell eiendomsvirksomhet

NOU 2004:22 peker på at det må foreligge et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen. Rollene i kommunal eiendomsforvaltning er i henhold til NOUen definert i figuren under.



Figur 15 Rollene i kommunal eiendomsforvaltning, iht NOU2004:22

For Asker kommune er programområde eiendom definert med følgende roller:

Eier (Kommunestyret – delegert til Kommunedirektør og direktør for Samfunnstjenester, videredelegert til virksomhetsledere for Eiendom, Renhold, Miljø og samferdsel, Prosjekt og utvikling) - Eierrollen ivaretar eiendomsretten og de strategiske funksjonene som knytter seg til eierskapet av bygningene. Eierrollen innebærer beslutninger om kjøp, nybygg, utvikling av eksisterende bygg og salg av eiendom. I tillegg skal eierrollen legge rammene for forvalterrollen.

Forvalter - Forvalterrollen innebærer primært å ha ansvaret for løpende drift og vedlikehold av alle bygg med uteområder, boliger og eiendommer. I tillegg skal forvalter sørge for ivaretakelse av administrasjon, drift, vedlikehold og utvikling av bygningsmassen, herunder planlegging, budsjettering og gjennomføring.

Bruker - Brukerrollen ivaretas av den virksomheten som bruker lokalene. I tillegg innebærer brukerrollen å definere behov for lokaler og tjenester, samt ivareta de oppgavene som er avtalt med forvalter.

En profesjonell eiendomsvirksomhet drives med tydelig rollefordeling på strategisk, taktisk og operativt nivå. De senere årene har Asker økt vesentlig i ansatte og innbyggertall, og Asker er nå en langstrakt kommune med svært varierende grad av både bebyggelse og plassering av bygg. Det er derfor behov for å vurdere organisering, ansvar, samhandlingsarenaer og -verktøy, riktig kompetanse til å håndtere et bredt spekter av teknologiske løsninger, og mer helhetlig ressursstyring.

6.5.1 Strategier

Strategiene under viser hvilke prioriteringer og veivalg kommunen vil satse på for innsatsområde 5 – Profesjonell eiendomsvirksomhet. Innsatsområdet peker ut fire strategier som skal bidra til at kommunen når ambisjonen om en eiendomsutvikling og eiendomsforvaltning som er framoverlent, langsiktig og med gjennomføringskraft.

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

- Asker kommune skal samhandle aktivt på tvers av organisasjonen og med eksterne
- Asker kommune skal ha riktig fagkompetanse, kapasitet og fleksibilitet i eiendomsvirksomheten.
- Asker kommune skal aktivt benytte nøkkeltall i eiendomsvirksomheten
- Asker kommune skal sikre god forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) for kommunens bygg med uteområder

Asker kommune skal samhandle aktivt på tvers av organisasjonen og med eksterne

Det er nødvendig å tilrettelegge enda mer for samhandling på tvers av tjenesteområder og mellom avdelinger og virksomheter. Hvert tjenesteområde besitter innsikt om egen drift som er verdifull "input" når det gjøres eiendomsfaglige vurderinger. Deling av informasjon kan bidra til økt forståelse, som igjen kan resultere i bedre løsninger. Det er hensiktsmessig å etablere rutiner for samhandling på tvers av tjenesteområde. Dette kan gjøres i form av digitale plattformer, dialogmøter, koordineringsmøter og styringsgruppemøter.

Med en økt forståelse for tjenesteområdene og brukerbehov kan det lettere legges til rette for en høyere grad av sambruk og meråpne bygg. Mange kommunale bygninger er kun i bruk deler av døgnet og det er generelt et stort potensial for at forskjellige brukergrupper benytter samme arealer, men til ulike tider. Da er dialog, samhandling og et tydelig grensesnitt i forhold til ansvar og forpliktelser særdeles viktig.

Innenfor forvaltning, drift og vedlikehold er dialogmøter med brukere, koordineringsmøter og styringsgruppemøter for pågående investeringsprosjekter eksempler på viktige samhandlingsarenaer.

Eiendomsvirksomheten skal bidra med kunnskap og skal kunne utfordre kommunale virksomheter når det gjelder bruk av arealer og behovet for nybygg/ombygging. Det skal vurderes om behov kan dekkes uten arealer (for eksempel ved tjenestedesign), deretter om behov kan dekkes ved å benytte eksisterende areal (sambruk, flerbruk, bytte av arealer, ombygging), før eventuell nyanskaffelse av arealer (leie, kjøp, utvikling). Dette innebærer at tjenestene som eier behovene må være involvert i de aller tidligste stadiene av et potensielt byggeprosjekt. Det samme gjelder de som har drifts- og forvaltningsansvar. Definering av prosessflyt og roller og ansvar vil bidra til at mulighetene for samhandling enkelt kan finnes og visualiseres. Det må etableres fora på tvers av tjenesteområder, for løpende samhandling rundt behovsavklaring og tjenesteutvikling.

Asker kommune skal ha riktig fagkompetanse, kapasitet og fleksibilitet i eiendomsvirksomheten.

Asker kommune har utarbeidet en egen Temaplan for arbeidsgiverpolitikk, som utgjør kommunens overordnede mål og strategier for å fremme organisasjonskultur, resultat og omdømme gjennom å etablere felles arbeidsgiverpolitiske mål og felles retning.

Eiendomsvirksomheten skal organiseres, styres og ledes, slik at eiendomsporteføljen legger til rette for og støtter opp om forsvarlig og god tjenesteproduksjon. Det søkes stor grad av robusthet og fleksibilitet i oppgavefordelingen.

Bygg blir stadig mer teknisk avanserte. Det er nødvendig at kommunen innehar kompetanse for å kunne forvalte og drifte bygg og uteområder på en forsvarlig og verdibevarende måte. Drift, forvaltning og utvikling må tilfredsstille dagens krav og framtidige behov i et brukerperspektiv og i henhold til tekniske og miljømessige krav. I tillegg skal bygg av historisk eller annen kulturell verdi ivaretas. Med en så stor og variert eiendomsmasse kreves fagkunnskap på mange områder for å bevare og utvikle dens verdi. Eiendomsvirksomheten skal ha en langsiktig kompetanseplan som sikrer fremtidige behov.

Som en stor arbeidsgiver vil det også være en målsetning for eiendomsvirksomheten å samarbeide med relevante fagområder på videregående trinn, samt relevante retninger innen høyskole/universitetssektoren.

Asker kommune skal aktivt benytte nøkkeltall i eiendomsvirksomheten

Nøkkeltall er en viktig styringsparameter som viser om kommunen går i ønsket retning, samt at kommunen kan sammenligne seg med andre kommuner. Nøkkeltall kan hentes fra flere ulike kilder, og det er viktig at nøkkeltall kan hentes automatisk, alternativt manuelt, med lite bruk av ressurser. Ressursene brukt til å innhente måledata må stå i forhold til den nytteverdien et nøkkeltall har. Det må også være mulig å påvirke nøkkeltallet gjennom forbedringstiltak.

Gjennom bruk av KOSTRA-tall og samarbeid i nettverk som ASSS[7] og NKF[8] sammenligner Asker kommune seg med andre tilsvarende kommuner. Det må i tiden fremover vurderes hvilke nøkkeltall som kan være viktige styringsparametere for eiendomsvirksomheten, og det bør etableres nøkkeltall etter SMART-prinsippet[9] på strategisk, taktisk og operativt nivå. Nøkkeltallene bør kunne brukes til å vurdere arealeffektivitet, ved planlegging og utvikling av nye eiendommer, samt ved renovering, rehabilitering og ordinær drift/vedlikehold.

Asker kommune skal sikre god forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) for kommunens bygg med uteområder

I 2050 vil 80 prosent av de bygningene vi har rundt oss i dag fortsatt være der, og de representerer store verdier. Eiendomsvirksomheten i Asker kommune gjennomførte i 2022 en stor overordnet bygningsteknisk kartlegging av kommunens eksisterende bygningsmasse og uteområder knyttet til bygg. Det vil være behov for å oppdatere kartleggingen av teknisk tilstand på byggene med uteområder minimum hvert fjerde år.

Dagens handlingsregel for verdibevarende vedlikehold gjelder kun for formålsbygg. Denne handlingsregelen må evalueres og det må sees på om det skal være en handlingsregel for resterende bygningskategorier.

[7] Aggregerte Styringsdata for Samarbeidende Storkommuner. Samarbeid mellom Norges 12 største kommuner.
[8] Norsk Kommunalteknisk Forening
[9] SMART-prinsippet: Nøkkeltall som er Spesifikke, Målbare, Attraktive, Realistiske og Tidsbestemte

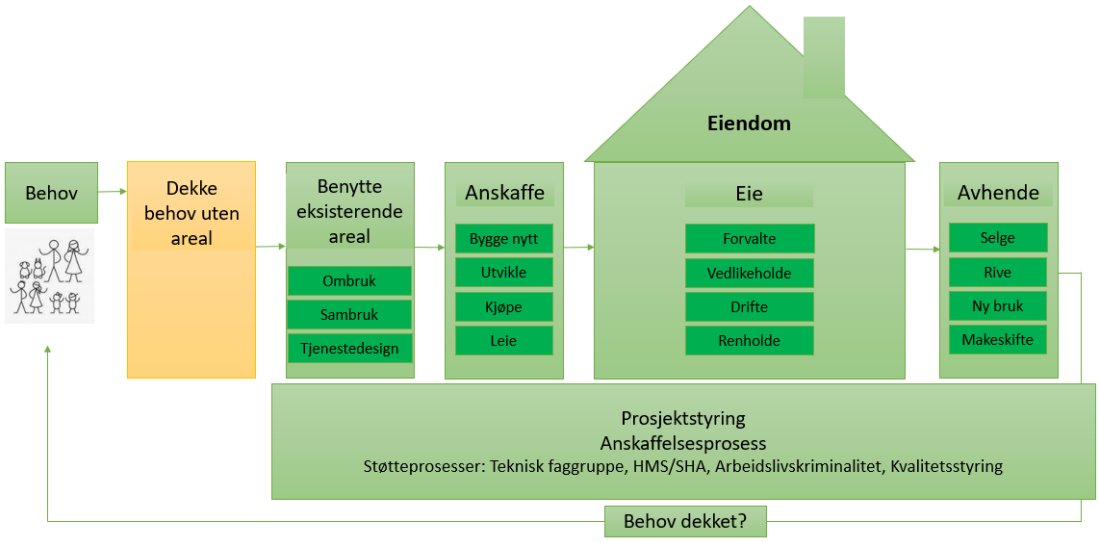
7 Evaluering og rapportering

Systematisk evaluering og resultatoppfølging er en viktig del av styringsprosessene i Asker kommune, og skal sikre at vi beveger oss i retning av de målene vi har satt oss. Nøkkeltall, forskning, eksterne analyser, aktivitets- og planoppfølging og øvrig statistikk er sentrale kilder til kunnskap om hvorvidt temaplanen bidrar til å nå kommunens mål. I arbeidet med å vurdere graden av måloppnåelse bør det legges vekt på en helhetlig analyse av flere ulike kunnskapskilder. En samlet vurdering av status og måloppnåelse vil i årene fremover bli gitt i forbindelse med årsrapporten.

8 Virkninger av planen

Avsnittene under gir en kort beskrivelse av virkningene av planen knyttet opp mot de tre bærekraftsdimensjonene økonomiske, miljømessige og sosiale forhold.

Innenfor eiendomsforvaltning kan bærekraft defineres som det å gi brukerne gode og effektive bygninger, med minst mulig belastning på økonomi og miljø.



Figur 16 Hovedprosessene i eiendommers livssyklus

Når et behov er avdekket, må det planlegges hvordan det kan løses på en optimal måte. Det første man må ta stilling til er om behovet kan dekkes uten å benytte areal, dvs. kan man løse behovet ved å tilpasse tjenester i hjemmet eller andre steder, eller om behovet kan dekkes ved å bruke kommunens eksisterende areal. Temaplanen har et sterkt fokus på å unngå økning i arealbruk, og redusere behovet for nytt areal, ettersom dette er en stor driver bak klimagassutslipp. Hvis nytt areal allikevel må anskaffes, så har planen fokus på at rehabilitering og utvikling av eksisterende bygg er førstevalget. Ombygging, påbygging eller nybygging skal skje med minimale utslipp, ved hjelp av både bærekraftig bygg- og anleggsvirksomhet, bruk av bærekraftige materialer og energisystemer, og effektiv arealutnyttelse.

Når bygget er i bruk, må det driftes, forvaltes og vedlikeholdes for å tilfredsstille tjenestens behov og ivareta eiendommens verdi. Planen understøtter bærekraftig drift, som omfatter effektiv energiutnyttelse og bærekraftig og sirkulær materialbruk. Planen inneholder også strategier som vil gi et faglig godt vedlikehold, tilpasningsdyktige bygninger og effektiv arealutnyttelse, og dette er et vesentlig bidrag til et bærekraftig samfunn ved at det forlenger levetiden for bygningene og reduserer behovet for bygningsarealer. Samtidig eier kommunen

en stor bygningsportefølje og det er nødvendig med jevnlige vurderinger av om bygg skal beholdes og videreutvikles, eller avhendes. Areal er en stor kostnadsdriver, og ved å hele tiden søke arealeffektivitiet, kan økonomiske midler frigjøres til å finansiere vedlikehold eller nødvendige tilpasninger.

Planen har fokus på tjenestene/brukerne og deres behov, slik at lokalene understøtter kommunens tjenester og samfunnsoppdrag. Det er derfor viktig med strategisk planlegging som hensyntar kommunens nåværende og langsiktige behov. Strategiene vil bidra til en bygningsmasse med uteområder som gir verdi både for brukere og felleskapet.

Asker kommune besitter store eiendomsverdier, og innsatsområdene og strategiene understøtter ivaretagelse av bygningsverdiene og en verdiskapende eiendomsutvikling. Planen vil på kortere sikt medføre behov for økte driftsmidler, mens det på litt lengre sikt vil gi økonomiske gevinster. Eksempler på dette er behov for hensiktsmessige digitale verktøy for effektiv eiendomsdrift og forvaltning, som vil medføre en initiell kostnad, men som vil ha en kort tilbakebetalingstid, og samtidig bidra sterkt til bærekraftig eiendomsforvaltning.

Aktiv samhandling på tvers av organisasjonen, og med eksterne er en viktig strategi for å oppnå planens mål knyttet til både økonomiske, sosiale forhold og bærekraft. Planen understøtter riktig fagkompetanse, kapasitet og fleksibilitet i eiendomsvirksomheten, og bruk av nøkkeltall innen alle deler av temaplanens virksomhetsområde vil bidra til mer effektiv ressursutnyttelse. Til slutt legger planens innsatsområder og strategier til rette for at det etableres nøkkeltall for riktig økonomisk ressursbruk innen forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygg og uteområder. Bygninger og tilhørende uteområder må vedlikeholdes for å unngå forfall og bli ubrukelige tidligere enn nødvendig. Ved utilstrekkelig vedlikeholdsnivå vil følgeskader føre til at vedlikeholdsetterslepet blir betydelig høyere enn summen av «sparte» vedlikeholdsmidler.

9 Vedlegg

9.1 Kunnskapsgrunnlag

Kunnskapsgrunnlag er vedlegg til temaplanen og finnes på Asker kommunes nettsider, under Temaplaner/Temaplan eiendom – Rom for livet 2023-2035.

9.2 Definisjoner

Arealeffektivisering: Tiltak som fører til bedre utnyttelse av eksisterende arealer og dermed lavere arealforbruk pr. bruker. For eksempel sambruk av arealer for flere virksomheter.

Arealeffektivitet: Nøkkeltall som angir utnyttingsgraden av arealer.

Arealforvaltning: Begrep som omfatter oversikt over samtlige tilgjengelige arealer (størrelse og kvalitet), bruken av arealene og eventuelle retningslinjer for disponeringen.

Bærekraftig: Et begrep som brukes for å karakterisere økonomiske, sosiale, institusjonelle og miljømessige sider ved menneskelige samfunn. Begrepet stammer fra Brundtlandrapporten i 1987, der bærekraftig utvikling defineres som utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

Direkte klimagassutslipp: Utslipp som skjer innenfor kommunegrensen.

Drift (D): omfatter oppgaver og rutiner som er nødvendig for at bygge skal fungere som planlagt, både funksjonelt, teknisk og økonomisk. Dette kan være generell drift og ettersyn av bygningsdeler, ansvar for serviceavtaler som renhold, avfallshåndtering, vakthold og sikring.

Eiendomsforvaltning: Se eiendomsvirksomhet.

Eiendomsportefølje: Bebygde og ubebygde eiendommer

Eiendomsvirksomhet: Eiendomsvirksomheten omfatter i prinsippet alle faser i livssyklusen. Eiendomsvirksomheten omfatter flere virksomheter i kommunen (Eiendom, Miljø og samferdsel, Prosjekt og utvikling, Renhold og praktisk bistand).

Energieffektivisering: Tiltak som reduserer energibruken, uavhengig av energibærer. Eksempler er etablering av energioppfølgings- eller ledelsessystem, installasjon av varmepumper, oppgradering av ventilasjonssystemer, utskiftning og styring av belysning og tiltak i bygningskroppen som etterisolering i tak og vegger og skifte av vindu.

Energioppfølgingssystem: System for systematisk og periodevis kontroll av energitilgang og energibruk og sammenligning med parametre som påvirker energibruken, som inne- og utetemperaturen, lys og luftkvalitet.

Energioppgradering: Begrepet omfatter konkrete oppgraderingstiltak som har som formål å bedre bygningens energiytelse.

Energirehabilitering: Se rehabilitere og renovere. Temaplan handling mot klimaendringene har brukt begrepet energirehabilitering i en av sine strategier der de mener energioppgradering.

Fornybare energikilder: Dette er energikilder som aldri tømmes. De har sin opprinnelse i naturens eget kretsløp og vil derfor med balanserte uttak i menneskets tidsperspektiv, kontinuerlig fornyes og kan dermed anses som uuttømmelige.

FNs bærekraftsmål: Verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Forvalting (F): omfatter ledelse, planlegging, organisering og styring av arbeidsoppgaver innen blant annet leietakeradministrasjon, forsikringsavtaler, økonomisk forvaltning, lover og forskrifter, arealdisponering og HMS.

Fossilfri og utslippsfri bygg- og anleggsplass: En fossilfri byggeplass innebærer bruk av energikilder som ikke gir utslipp av CO2-ekvivalenter. En utslippsfri byggeplass innebærer bruk av energikilder som ikke fører til utslipp av CO2e eller NOx. Inkluderer transport av masser og personer, drift av anleggsmaskiner, oppvarming og uttørking av bygg, produksjon, rivning og avfallshåndtering på en anleggs- og byggeplass. Det benyttes fossilfritt eller utslippsfritt drivstoff (se egne definisjoner).

Funksjonalitet/funksjonell egnethet: Bygningens egenskaper i forhold til kjernevirksomhetens behov og for dens innretning i forhold til en hensiktsmessig teknisk drift. Dvs. i hvilken grad virksomheten kan nå sine mål og levere sine tjenester i de eksisterende lokalene, med tilstrekkelig kvalitet og på en ressurseffektiv måte, samt med tilfredsstillende forhold for de som oppholder seg i lokalene.

Handlingsregel verdibevarende vedlikehold: Handlingsregel for verdibevarende vedlikehold for eide formålsbygg ble vedtatt i kommunestyret 15.06.21, sak 35/21. Eide formålsbygg utgjør 70 % av Asker kommunes eide bygningsmasse.

Indirekte klimagassutslipp: Utslipp som skjer utenfor kommunens grenser som følge av kommunens, næringslivets eller innbyggernes kjøp av varer og tjenester (herunder reiser med fly mm). Disse utslippene kan skje i nabokommunen, i en annen del av landet eller i et annet land.

Klimagassutslipp: Utslipp til luft av gasser som påvirker atmosfærens evne til å holde på varmen (drivhuseffekten) og dermed klodens klima.

KOSTRA: Nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

Nullutslippsbygg: Det finnes ingen nasjonal standard for nullutslippsbygg. Et nullutslippsbygg skal «betale tilbake» klimagassutslippene fra byggeprosessen gjennom å produsere energi, f.eks. ved hjelp av solceller. For at regnskapet skal gå i balanse, må bygget levere mer energi i løpet av et år enn det bruker. På den måten balanseres utslippene over byggets levetid.

Nær-nullenergibygg: Energibehov skal være så lavt som det er teknisk overkommelig og fornuftig. Dette skal oppfylles med en kombinasjon av den best oppnåelige energiytelsen, og den best tilgjengelige teknologien innen fornybar energi.

Oppgradering: I den grad det ved rehabilitering av en bygning også gjennomføres eksplisitte tiltak for å forbedre bygningen, uten at det er snakk om en full renovering (eller hovedombygging), synes begrepet oppgradering å være mest dekkende. Oppgraderingen kan berøre alle bygningens komponenter og funksjoner, ikke nødvendigvis bare de energirelaterte.

Rehabilitere: Utbedring hvor det tas sikte på å istandsette til opprinnelig standard. Med "opprinnelig standard" menes at bygningen repareres med tanke på å yte en bygningsmessig funksjon tilsvarende den bygningen hadde som ny. Her kan det imidlertid brukes andre og mer moderne komponenter og materialer som har en annen ytelse enn de originale, og slik sett bidra til en viss endring/bedring i energiytelse eller andre kvaliteter ved bygget. Ved rehabilitering utføres det imidlertid ikke vesentlige tiltak med eksplisitt formål å bedre energiytelse eller andre kvaliteter ved bygningen. Rehabilitering knyttes til tiltak på bygningskroppen (primært klimaskallet). En rehabilitering kan også inkludere tiltak på varmesystem, ventilasjon og andre tekniske installasjoner. Begrepet rehabilitering brukes ikke på tiltak knyttet til tekniske anlegg uten at det også gjennomføres tiltak på bygningskroppen.

Renovere: Omfattende byggetiltak slik at hele byggverket i det vesentlige blir fornyet. Synonymt med begrepet hovedombygging. Enova-rapporten «Rehabilitering og energioppgradering av boliger» fra 2015 beskriver begreper og peker på at renovering ofte forveksles med rehabilitering, men at det ikke er korrekt. Rehabilitering gir som resultat en reparert eksisterende bygning, mens renovering gir en ny bygning, med utgangspunkt i en eksisterende.

Sirkulær økonomi: Sirkulær økonomi er en økonomi som bidrar til at ressurser forblir i økonomien lengst mulig, også etter at et produkt ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål. Dette til forskjell fra en mer lineær «bruk og kast-økonomi» som forutsetter at ressurser er ubegrensede og lett håndterbare som avfall.

Sosial og teknisk infrastruktur: Infrastruktur er en fellesbetegnelse på faste anlegg og systemer som er nødvendige for at en virksomhet eller et samfunn skal fungere. Sosial infrastruktur omfatter blant annet skoler, barnehager og sykehjem. Teknisk infrastruktur omfatter blant annet veg, vann og avløp, kraftforsyning og telekommunikasjon.

Teknisk oppgraderingsbehov: Kostnadsestimat på hvor mye som skal til for å heve bygningsmassen og uteområdene til god/tilfredsstillende tilstand.

Teknisk tilstand: Uttrykk for i hvilken tilstand et objekt/bygningskomponent befinner seg, gradert etter en fastlagt skala. Et system for tilstandsgradering fra TG 0 (ingen symptomer) til TG 3 (kraftige symptomer) er gitt i NS 3424 Tilstandsanalyse for byggverk.

Tilpasningsdyktighet: Bygningens egenskaper til å bygges om, benyttes til ulike funksjoner og til å kunne bygges på eller til.

Tjenestedesign: Tjenestedesign legger vekt på å forstå menneskers faktiske behov, og bruker dette som utgangspunkt for å skape helt nye tjenester og forbedre eksisterende tjenester.

Toveis elbillading: innebærer å trekke strøm fra kraftnettet for å lade batteriet i elbilen, samt å trekke energi fra elbilbatteriet for å levere det til andre forbrukere ved behov. Med toveis lading, kan en elbil bidra til å drifte et hus, levere strøm tilbake på kraftnettet, til et annet kjøretøy eller spesifiserte forbrukere.

Vedlikehold (V): er arbeidet som er nødvendig for å opprettholde kvaliteten på en bygning og de tekniske installasjonene på et fastsatt nivå. Skal også sikre at bygningen som helhet fungerer etter hensikten innenfor gitt brukstid. Det er vanlig å skille mellom løpende og planlagt vedlikehold.

- Løpende vedlikehold – tiltak for å rette på tilfeldige skader eller mangler.
- Planlagt vedlikehold – forebyggende og som må utføres for å hindre forfall som følge av jevn og normal slitasje. Dette kan planlegges ut fra planlagte intervaller eller basert på kartlagt tilstand.

Verdibevarende vedlikehold: Med verdibevarende vedlikehold menes at byggene kontinuerlig oppgraderes til dagens standard, altså at byggets standard øker over tid i takt med utviklingen og kravene vi som samfunn stiller til nye bygg.

Universell utforming: Universell utforming betyr at produkter, byggverk og uteområder som er i alminnelig bruk, skal utformes på en slik måte at alle mennesker skal kunne bruke dem på en likestilt måte så langt det er mulig uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler.

Utvikling (U): omfatter oppgaver som må utføres for å oppgradere og tilpasse en bygning til nye krav fra eier, bruker eller myndighet. Dette gir utvikling og opprettholdelse av byggets verdi i takt med endrede behov og gir et alternativ til rivning og nybygging. Oppussing vil i henhold til dette defineres som vedlikehold eller utvikling avhengig av intensjonene.

9.3 Kilder og referanser

/1/ Statistisk sentralbyrå. (2021). *Avfallsregnskapet*. Hentet fra: https://www.ssb.no/natur-og-miljo/avfall/statistikk/avfallsregnskapet

/2/ Lovdata. (2021). *Lov om klimamål (klimaloven)*. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-60

/3/ Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. (2015). *Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus 2015-2030*. Hentet fra viken.no: https://viken.no/_f/p1/ib1949fd3-e553-4dd7-9505-4a2519ba6d00/regional-plan-for-areal-og-transport-i-oslo-og-akershus.pdf

Buskerud fylkeskommune. (2018). *Regional plan for areal og transport for Buskerud 2018-2035*. Hentet fra viken.no: https://viken.no/_f/p1/id1a510f6-f18f-47d2-935a-06e7a7c4da40/regional-plan-for-areal-og-transport-i-buskerud-2018-2035.pdf https://viken.no/_f/p1/id1a510f6-f18f-47d2-935a-06e7a7c4da40/regional-plan-for-areal-og-transport-i-buskerud-2018-2035.pdf

/4/ LCC-forum. (2022). *LCC – hva hvorfor og hvordan*. Hentet fra LCCforum.no: https://lccforum.no/hva-er-lcc

/5/ Statens forvaltningstjeneste. (2004). *NOU2004:22 Velholdte bygninger gir mer til alle*. Hentet fra Regjeringen.no: https://www.regjeringen.no/contentassets/41c7554ef22740b1bfcf582e4d4ae772/no/pdfs/nou200420040022000dddpdfs.pdf

/6/ Kartleggingsrapporter fra Multiconsult. (2022).

- multiMap-kartlegging av bygningsmassen, 15.09.2022
- Park multiMap kartlegging – Kartlegging av kommunens grøntområder, 17.10.2022
- Tilstandskartlegging av boliger ved hjelp av multiMap, 21.12.2022

/7/ SINTEF. (2022). *Verden på vei mot 2,5 grader – det gjør ett grep i byggenæringen stadig viktigere*. Hentet fra sintef.no: https://www.sintef.no/siste-nytt/2022/verden-pa-vei-mot-25-grader-det-gjor-ett-grep-i-byggenaringen-stadig-viktigere/

/8/ Smart by Powerhouse. (2019). *Veileder for ressurseffektive og funksjonelle næringsbygg.* Hentet fra powerhouse.no: https://www.powerhouse.no/smart-by-powerhouse/

/9/ Standard Norge. (2012). *NS 3424 Tilstandsanalyse av byggverk*.

Asker kommune

Saksframlegg

Arkivsak
21/21815-8

Saksbehandler
Gyri Esmann/
Nanette Mia Bohn

Behandles av	**Møtedato**
Eldrerådet	20.04.2023
Ungdomsrådet	20.04.2023
Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023
Utvalg for oppvekst	25.04.2023
Utvalg for velferd	25.04.2023
Kommunestyret	09.05.2023

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1 Temaplan *På lik linje* – 2023–2035, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, vedtas.

Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. Implementering av planen skjer gjennom:

- ordinær virksomhetsplanlegging

- årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomiske konsekvenser
- egne saker- tiltak med prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser

1. Sammendrag og konklusjon

Saken gjelder annengangsbehandlingen av temaplanen *På lik linje 2023- 2035* (vedlegg1)

Formål med temaplanen

Formålet med temaplanen *«På lik linje»* er å gi retning til samfunns- og tjenesteutvikling. Temaplanen beskriver og vektlegger betydningen av å sikre målgruppen en god oppvekst, gode overganger i de ulike livsfasene, tilgang til tjenester som tilrettelegger for økt grad av selvstendighet og selvhjulpenhet.

Gjennom temaplanen skal Asker kommune legge til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne aktivt kan delta i samfunnet gjennom selvbestemmelse, opplevelse av medvirkning, inkludering og tilhørighet på lik linje med andre innbyggere i kommunen. Temaplanen skal bidra til en tjeneste- og samfunnsutvikling i tråd med FN- konvensjonen til personer med nedsatt funksjonsevne.

Temaplanen har vært på høring, og det er utarbeidet en oppsummering av innspillene med kommunedirektørens kommentarer (vedlegg 3).

2. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

2.1 Kort om temaplanen

Temaplanen, sammen med kunnskapsgrunnlaget (vedlegg 2) inneholder beskrivelse av utfordringsbildet og trender fremover særlig med vekt på realisering av FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Planen inneholder 7 innsatsområder og 20 strategier for å møte utfordringene og bidra til utviklingen av et inkluderende samfunn og bærekraftige tjenester.

Utfordringsbilde

FN- konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) har som hovedformål å sikre personer med nedsatt funksjonsevne like muligheter til å realisere sine menneskerettigheter, samt å bygge ned barrierer som vanskeliggjør dette. Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Asker kommune har et særskilt ansvar for å gi gode og likeverdige tjenester til innbyggerne sine, og har en sentral rolle som utøver av nasjonal og lokal politikk.

Personer med nedsatt funksjonsevne utgjør en sammensatt gruppe med ulike utfordringer. Noen er født med en funksjonsnedsettelse, mens andre får en funksjonsnedsettelse i løpet av livet på grunn av sykdom eller en skade. Det er store forskjeller mellom de ulike typer funksjonsnedsettelser i hvor store hindringer eller barrierer funksjonshemningen medfører.

Utviklingshemning er en samlebetegnelse for en rekke ulike diagnoser og tilstander som er knyttet til kognitive, språklige og sosiale utfordringer. Utviklingshemming faller innenfor den mer overordnede begrepet funksjonsnedsettelser. Det er store variasjoner i gruppen av utviklingshemmede på behovet for hjelp/bistand avhengig av graden av utviklingshemmingen og tilleggsutfordringene. Temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak utviklingshemming og mennesker med nevroutviklingsforstyrrelser.

Utfordringsbildet for målgruppen er at de møter flere utfordringer og barrierer for inkludering, enn befolkningen ellers. Det er fremdeles manglende tilrettelegging (universell utforming) på viktige arenaer i dagliglivet, og målgruppen opplever å bli møtt med diskriminerende holdninger fra sine omgivelser. Dette omtales også som de «funksjonshemmede barrierer» som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse på lik linje med sine jevnaldrende og dette påvirker deres livskvalitet.

Tjenesteutviklingen vil de neste årene i større grad legge vekt på å videreutvikle og sikre flere og mer konkrete «veier» inn i et inkluderende samfunn. Dette skal blant annet gjøres ved å senke tersklene for de barrierer som virker både ekskluderende og forsterkende på funksjonsnedsettelsen. Dette arbeidet skal koordineres med temaplanene innenfor tjenesteområdene for Oppvekst, Medborgerskap og Velferd.

En fremtidsrettet tjenesteutvikling (dreining av tjenestene) vil særlig legge vekt på forebygging, tidlig innsats og helsefremmende tjenester. Formålet er å komme tidlig inn i et livsløp ved å legge til rette for et inkluderende leke- og læringsmiljø, fritid og senere i livet kunne delta i arbeidslivet, slik at de gis samme mulighetene som andre mennesker. Eksempler på dette er tilgang til aktive nærmiljøer, inkluderende lokalsamfunn, bolig og fysiske omgivelser og tilgang på arbeid. Dette er forhold som på ulike måter påvirker selvstendigheten og livskvaliteten.

Funksjonsnedsettelser er for de fleste vedvarende gjennom livet og peker på et behov for en mer målrettet innsats og et mer og bedre forpliktende tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid.

Temaplanens syv innsatsområder for å møte utforingene
Temaplanen er inndelt i 7 innsatsområder. Innsatsområdene er valgt med bakgrunn i utfordringsbilder og beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene. Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltagelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2.2. Høring
Utvalg for velferd sendte temaplanen på høring den 19.01.2023. Høringen varte til 3. mars. Høringsperioden ble gjort kjent gjennom internett, sosiale medier, lokalaviser og e-post. Høringsinnspillene ble levert elektronisk.

Saken var innom følgende utvalg og råd:
- Eldrerådet 9. februar
- Ungdomsrådet 9. februar
- Rådet for personer med funksjonsnedsettelser 9. februar
- Utvalg for oppvekst 14. februar
- Utvalg for medborgerskap 16. februar

Totalt 11 aktører leverte konkrete innspill til høringen. Av disse kom 3 fra kommunale råd, 2 fra kommunale utvalg og 6 fra andre offentlige virksomheter, brukerråd og organisasjoner.

Sammenfatning av høringsinnspillene
Kommunedirektøren takker for de mange gode høringsinnspill.

Det er kommet innspill som går på flere tiltak eller nivå i temaplanen, det minnes om at alle temaplaner i Asker kommune ligger på et strategisk nivå. Foreslåtte tiltak vil bli tatt med i det videre arbeid med implementering. Tiltak skal innarbeides i virksomhetenes virksomhetsplaner og kommende handlingsplangram/budsjetter. Noen tiltak vil kreve innsats fra flere virksomhetsområder eller på tvers av tjenesteområder, oppvekst og velferd samt ellers kommunen og i Askersamfunnet.

Nedenfor følger en punktvis oppsummering av innspillene. Oppsummeringen av alle høringsinnspillene med kommunedirektørens kommentarer finnes i vedlegg 3 og innspillene i sin helhet finnes i vedlegg 4.

- Innspill på målgruppe
- Kobling mellom temaplan Å høre til og På lik linje
- En egen pårørendestrategi
- BPA er for lite omtalt i planen
- Transport som en barriere for deltagelse og inkludering
- Helse og fysisk aktivitet som en egen strategi

- Frivillighet og rettsikkerhet
- Hvilke velferdsteknologiske løsninger er aktuelle for målgruppen

2.3 Oppdateringer fra førstegangsbehandlingen
Temaplan og kunnskapsgrunnlag er oppdatert fra ny kunnskap og etter innspill siden førstegangsbehandlingen. I tillegg er høringsinnspillene gjennomgått og vurdert opp mot innhold i temaplanen og kunnskapsgrunnlaget, noe som har ført til suppleringer og justeringer. Det er skjedd betydelige endringer på innsatsområdene barnehage og skole, familie og pårørende og helthetlige og sammenhengende brukerforløp. Se vedlegg 3 for informasjon om hvordan høringsinnspillene er ivaretatt.

2.4 Iverksetting
Temaplanen inngår i Asker kommunes plansystem. Etter at temaplanen er politisk vedtatt, utarbeider kommunedirektøren administrative oppdrag til virksomhetene basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Med bakgrunn i disse oppdragene, utarbeider virksomhetene tiltak i sine virksomhetsplaner for gjennomføring og oppfølging lokalt i den enkelte virksomhet. For at strategiene i planen skal kunne få virkning og effekt, er det avgjørende med en god implementering. Denne temaplanen gjelder utvikling av flere tjenesteområder og virksomheter, og samhandling mellom disse. Ut fra planens bredde, bør det vurderes hvordan planen best kan følges opp for å sikre en god implementering.

2.5 Rapportering
En viktig del av å følge opp temaplanen blir å vurdere om temaplanen bidrar til å nå kommunens mål. Det er flere kilder som gir kunnskap om måloppnåelsen, for eksempel nøkkeltall, tiltaksoppfølging, forskning og undersøkelser. En samlet analyse av dette vil utgjøre rapporteringen på temaplanen. Rapporteringen for temaplanen vil følge kommunens årshjulsprosesser. Oppdrag i handlingsprogrammet, gitt med bakgrunn i temaplanens strategier, vil kunne følges gjennom kommunens årsrapport.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene
Asker kommune har tilsluttet seg FNs dimensjoner om sosial-, miljømessig- og økonomisk bærekraft.

3.1 Miljømessige forhold
De største direkte klimagassutslippene i Asker kommune kommer fra transport og særlig bruken av personbiler. Implementering av temaplanen og temaplanens strategier vil kunne medføre mindre reiseaktivitet, ved blant å ta i bruk velferdsteknologi, strategisk plasserte baser for ambulante tjenester og boliger i tilknytning til egnede lokal- og nærsentre. Tjenesteutviklingen i tråd med

temaplanens strategier vil dermed kunne bidra til en mer klimavennlig samfunnsutvikling.

3.2 Sosiale forhold

Et av hovedprinsippene i FNs bærekraftsmål og Agenda 2023 er at ingen skal stå utenfor eller utelates, på engelsk " leave no one behind» Temaplanen På lik linje handler nettopp om dette. Hvordan kan Asker kommune bidra til at personer med nedsatt funksjonsevne inkluderes i alle deler av samfunnslivet på lik linje som andre Askerbøringer. Asker kommune er en aktør og kan ikke endre alt, men kommunen kan gå foran og være et godt eksempel. Asker kommune skal gjennom implementering av temaplanen gjøre sitt for at tjeneste- og samfunnsutviklingen i kommunen er i tråd med intensjonen i FN- konvensjonen.

Likestilling er bærebjelken i et demokratisk bærekraftig samfunn. Sosial bærekraft innebærer blant annet at kommunen skal bidra til å sikre innbyggerne likeverdige muligheter til å delta i og ta medansvar i samfunnet. Gode medvirkningsprosesser er en forutsetning for å lykkes med kommunens målsettinger om økt medborgerskap, samskaping og pårørendeinvolvering.

Gjennom å utvikle ulike boalternativer, flere gode møteplasser og aktiviteter, kan de sosiale nettverkene styrkes. En sterk frivillig sektor, og med god støtte og veiledning til pårørende, vil bidra til å sikre det uformelle nettverket vi er avhengig av for å møte fremtidens utfordringer. Strategiene i planen bidrar til samskaping og medborgerskap, blant annet gjennom økt grad av brukermedvirkning i tjenestene.

3.3 Økonomiske forhold

Temaplanens strategier skal bidra til en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi ved å ha søkelys på selvhjulpenhet og selvstendighet hos personer med nedsatt funksjonsevne i tråd med CRPD. Temaplanen har et stort fokus på sammenheng og koordinering av tjenester med mål om å få til gode og sømløse brukerforløp. Det blir svært viktig å få til en god gjennomføring av planen, slik at de valgte strategiene kan følges opp av konkrete tiltak som gir ønskede endringer på sikt.

Asker kommune legger til grunn innsatstrappen og boligtrappen i arbeidet for å dreie helse- og omsorgstjenestene i retning av forebyggende arbeid. Det er viktig med god implementering av disse, slik at effektene blir gode, både økonomisk, og for samfunns- og tjenesteutviklingen i kommunen. Innsatstrappen legges til grunn for hele livsløpet.

4. Tidligere behandling

4.1 Mandatsaken:

Sak om mandat og rammer for temaplanen ble behandlet og vedtatt av Utvalg for velferd og oppvekst i møte 15. februar 2022.

4.2 Førstegangsbehandlingen:

Utvalg for velferd behandlet saken 17. januar 2023. Planen ble sendt på høring (enstemmig vedtatt). Vedtakene lød:

1. Temaplan På lik linje legges ut på høring med høringsfrist 3. mars 2023. Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skoler
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. I høringsperioden legges det opp til behandling av høringssak i følgende råd og hovedutvalg:

- Ungdomsrådet
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse
- Eldrerådet
- Utvalg for Oppvekst
- Utvalg for Medborgerskap

4.3 Høringer i politiske råd og utvalg

Protokoller fra politisk behandling i råd og utvalg ligger vedlagt i vedlegg 4.

- Ungdomsrådet 09.02.23
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse 09.02.23
- Eldrerådet 09.02.23
- Utvalg for Oppvekst 14.02.23
- Utvalg for Medborgerskap 16.02.23

5. Kommunedirektørens vurdering

«På lik linje» er Asker kommunes temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne. Temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak mennesker med utviklingshemming og nevroutviklingsforstyrrelser.

Gjennom temaplanen skal Asker kommune legge til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne aktivt kan delta i samfunnet gjennom selvbestemmelse, opplever medvirkning, inkludering og tilhørighet på lik linje med andre innbyggere i kommunen. Temaplanen skal bidra til en tjeneste- og samfunnsutvikling i tråd med FN- konvensjonen og har et fokus på helthetlige og sammenhengende tjenester.

Temaplanen er en felles plan for både oppvekst og velferd. Personer med nedsatt funksjonsevne opplever «funksjonshemmende barrierer» som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse. Temaplanen beskriver hvordan Asker kommune skal jobbe innenfor et inkluderings- og ikke diskriminerende perspektiv. Medvirkning og deltakelse fra brukere, pårørende, brukerorganisasjoner og frivilligheten vektlegges stor betydning i dette arbeidet.

Kommunedirektøren mener innsatsområdene og strategiene gir en konkret retning for tjeneste- og samfunnsutviklingen i Asker kommune. For å kunne gjennomføre mål og perspektiver som legges til grunn i planen er det særlig viktig at tjeneste- og virksomhetsområdene samhandler og jobber på tvers. Å dreie innsatsen fra å komme sent inn med hjelp til mer forebyggende arbeid vil også kreve en samordnet innsats

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Vedlegg 1 - Temaplan På lik linje
Vedlegg 2 - Kunnskapsgrunnlag - Temaplan På lik linje- mennesker med nedsatt funksjonsevne
Vedlegg 3 - Oversikt høringsinnspill temaplan på lik linje med kommunedirektørens vurdering
Vedlegg 4 - Høringsinnspill På lik linje i sin helhet

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	9/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	14/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	10/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	16/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	16/23
6 Kommunestyret	09.05.2023	

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling

Eldrerådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 9/23

Behandling

Leder Kirsten Koht fremmet forslag til nytt punkt 4:

Eldrerådet mener at planen på en god måte ivaretar målgruppen utviklingshemmede slik dette er definert i planen.

Eldrerådet ser at denne planen i liten grad omtaler utfordringer og behov personer med nedsatt funksjonsevne som ikke er utviklingshemmet, har.

Blant mennesker som har utfordringer knyttet til hørsel, syn og gangfunksjon, er det svært mange eldre. Rådet mener det er nødvendig at også kommunens tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser adresseres på en hensiktsmessig måte under paraplyen «Leve hele livet».

Kommunen må også ha en plan for tilrettelegging av tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 3 ble enstemmig vedtatt.

Forslag fremmet av Koht til nytt punkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Innstilling/Vedtak

1 Temaplan *På lik linje* – 2023–2035, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, vedtas.

Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. Implementering av planen skjer gjennom:

- ordinær virksomhetsplanlegging
- årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomiske konsekvenser
- egne saker- tiltak med prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser

4. Eldrerådet mener at planen på en god måte ivaretar målgruppen utviklingshemmede slik dette er definert i planen.

Eldrerådet ser at denne planen i liten grad omtaler utfordringer og behov personer med nedsatt funksjonsevne som ikke er utviklingshemmet, har.

Blant mennesker som har utfordringer knyttet til hørsel, syn og gangfunksjon, er det svært mange eldre. Rådet mener det er nødvendig at også kommunens tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser adresseres på en hensiktsmessig måte under paraplyen «Leve hele livet».

Kommunen må også ha en plan for tilrettelegging av tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	9/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	14/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	10/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	16/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	16/23
6 Kommunestyret	09.05.2023	

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 14/23

Behandling

Rådgiver Nanette Bohn presenterte og svarte på spørsmål.

Kommunedirektøres forslag i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1 Temaplan *På lik linje* – 2023–2035, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, vedtas.

Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse

- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. Implementering av planen skjer gjennom:

    - ordinær virksomhetsplanlegging
    - årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomiske konsekvenser
    - egne saker- tiltak med prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	9/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	14/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	10/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	16/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	16/23
6 Kommunestyret	09.05.2023	

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling

Råd for personer med funksjonsnedsettelse har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 10/23

Behandling

Oversendelsesforslag fremmet på vegne av rådet ved May B. Myklebust:

Velferdsteknologi:

Her er det fortsatt veldig generelt og stort sett relatert til medisinering. Hva slags velferdsteknologi er mest aktuell for denne målgruppen? Hva med digitale hjelpemidler i skole og barnehage?

Hjelpemidler:

Alle brukere må ha god tilgang på moderne hjelpemidler for personer med spesielle behov, og de ansatte må ha god opplæring i bruk av hjelpemidlene.

Kompetanseheving:

Kommunen må ha en klar strategi og legge godt til rette for etterutdanning/videreutdanning av assistenter i barnehage og skole. Særlig er det viktig med kompetanseheving rettet mot barn med spesielle behov.

Oversendelsesforslaget fremmet på vegne av rådet ved May B. Myklebust ble enstemmig vedtatt.

Innstillingen i 3 punkter ble enstemmig vedtatt

Vedtak

1 Temaplan *På lik linje* – 2023–2035, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, vedtas.

Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. Implementering av planen skjer gjennom:

- ordinær virksomhetsplanlegging
- årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomiske konsekvenser
- egne saker- tiltak med prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	9/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	14/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	10/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	16/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	16/23
6 Kommunestyret	09.05.2023	25/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling

Utvalg for velferd har behandlet saken i møte 25.04.2023 sak 16/23

Behandling

Cecilie Lindgren, H innledet til saken. Rådgiver Nanette Bohn presenterte saken og besvarte spørsmål.

Forslag fremmet av Even Gulowsen, MDG:

Hovedutvalg for velferd forutsetter at ordningen med Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) gis en bredere behandling i temaplanen og sees i sammenheng med de mål for deltakelse, selvbestemmelse, medvirkning, inkludering og tilhørighet som ligger til grunn for «på lik linje».

Oversendelsesforslag fremmet av Solav Abbas, A:

- Velferdsteknologi
- Hjelpemidler

Alle brukere må ha god tilgang på moderne hjelpemidler til personer med spesielle behov, og de ansatte må ha god opplæring i bruk av hjelpemidlene.

- Kompetanseheving

Kommunen må ha en klar strategi og legge godt til rette for etterutdanning/videreutdanning av assistenter i barnehage og skole. Særlig er det viktig med kompetanseheving rettet mot barn med spesielle behov.

Forslag fremmet av Even Gulowsen, MDG falt mot 2 stemmer, Even Gulowsen, MDG og Judith Horntvedt, Uavhengig

Oversendelsesforslaget fremmet av Solav Abbas, A, ble besluttet oversendt uten realitetsbehandling.

Innstillingen i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1 Temaplan *På lik linje* – 2023–2035, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, vedtas.

Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. Implementering av planen skjer gjennom:

- ordinær virksomhetsplanlegging
- årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomiske konsekvenser
- egne saker- tiltak med prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	20.04.2023	9/23
2 Ungdomsrådet	20.04.2023	14/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	10/23
4 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	16/23
5 Utvalg for velferd	25.04.2023	16/23
6 Kommunestyret	09.05.2023	25/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - 2.gangsbehandling

Utvalg for oppvekst har behandlet saken i møte 25.04.2023 sak 16/23

Behandling

Direktør Kai Erik Lund innledet til saken. Rådgiver Nanette Bohn orienterte og svarte på spørsmål.

Magne Gabrielsen (A) fremmet følgende forslag til innspill i 7 nye kulepunkter til punkt 2:

- Helsestasjonen gir råd og veiledning til spebarn og små barn om mulighet for hjelp og veiledning til foreldrene og barn med nedsatt funksjonsevne.
- Barn og ungdommer med nedsatt funksjonsevne gis fritidstilbud med og uten foreldrene. De gis tilbud om støttekontakt i gruppe og individuelt slik at de kan delta på fritidsaktiviteter.
- Det gis oppfølging etter skoletid slik at foreldrene kan ha inntektsgivende arbeid.
- Det legges til rette for at unge voksne med nedsatt funksjonsevne kan flytte i egen bolig etter fylte 20 år.
- Alle med nedsatt funksjonsevne skal ha dagtilbud, DVs aktivitetssenter / varig arbeidstilbud etter gjennomført videregående opplæring.

- Familiens/pårørende skal tas med i planlegging og gjennomføring av ulike tilbud til personer med nedsatt funksjonsevne.
- Personer med nedsatt funksjonsevne skal ha tilrettelagt helse, aktivitets- og bolig ut ifra deres nedsatte funksjonsevnen.

Innstillingen i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Gabrielsens forslag til innspill til punkt 2 fikk 2 stemmer og falt (Gabrielsen og Myklebust, A)

Vedtak

1 Temaplan På lik linje – 2023–2035, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, vedtas.

Innsatsområdene er:

- Inkludering, medvirkning og deltakelse
- Familie og pårørende
- Barnehage og skole
- Arbeid og aktivitet
- Bolig og bomiljø
- Helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- Kompetanse og innovasjon

2. Implementering av planen skjer gjennom:

- ordinær virksomhetsplanlegging
- årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomiske konsekvenser
- egne saker- tiltak med prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser

Oppvekst og Velferd

Asker kommune

Temaplan "På lik linje" - personer med nedsatt funksjonsevne

Fotograf: Adobe Stock



Innhold

Temaplan På lik linje - personer med nedsatt funksjonsevne ... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
1 Forord ... 3
2 Sammendrag ... 3
3 Innledning ... 3
3.1 Formål med planen ... 3
3.2 Rammer og mandat for arbeidet ... 4
3.3 Medvirkning ... 4
3.4 Iverksetting ... 5
4 Dagens situasjon og utsikter framover ... 5
5 Dette skal vi oppnå ... 8
5.1 Mål ... 9
6 Slik skal vi gjøre det ... 9
6.1 Inkludering, medvirkning og deltagelse ... 10
6.1.1 Strategier ... 15
6.2 Familie og pårørende ... 17
6.2.1 Strategier ... 18
6.3 Barnehage og skole ... 19
6.3.1 Strategier ... 20
6.4 Arbeid og aktivitet ... 20
6.4.1 Strategier ... 21
6.5 Bolig og bomiljø ... 22
6.5.1 Strategier ... 25
6.6 Helhetlig og sammenhengende brukerforløp ... 26
6.6.1 Strategier ... 29
6.7 Kompetanse og innovasjon ... 30
6.7.1 Strategier ... 34
7 Evaluering og rapportering ... 35
8 Virkninger av planen ... 35
8.1 Miljømessige forhold ... 35
8.2 Sosiale forhold ... 35
8.3 Økonomiske og organisatoriske forhold ... 36
9 Vedlegg ... 36

1 Forord

Ordførers forord legges inn når planen er endelig vedtatt i Kommunestyret, før den publiseres.

2 Sammendrag

«På lik linje» er Asker kommunes temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne. Gjennom temaplanen skal Asker kommune legge til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne aktivt kan delta i samfunnet gjennom selvbestemmelse, opplevelse av medvirkning, inkludering og tilhørighet på lik linje med andre innbyggere i kommunen. Temaplanen skal bidra til en tjeneste- og samfunnsutvikling i tråd med FN konvensjonen til personer med nedsatt funksjonsevne.

Temaplanen er delt inn i syv innsatsområder:

- inkludering, medvirkning og deltagelse
- familie og pårørende
- barnehage og skole
- arbeid og aktivitet
- bolig og bomiljø
- helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- kompetanse og innovasjon

3 Innledning

Dette kapitlet beskriver formålet med planen, rammer og mandat, de ulike medvirkningsprosessene knyttet til planen og hvordan planen skal iverksettes.

3.1 Formål med planen

Temaplaner er strategiske styringsdokumenter som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Noen temaplaner vil være sektorovergripende og gi føringer for hele organisasjonen, slik som for eksempel kommunens arbeidsgiverpolitikk. Andre temaplaner gjelder for et avgrenset tjenesteområde eller fagområde. I alle tilfeller bør de ha et tilsvarende tidsperspektiv som kommuneplanen (12 år). Revidering av den enkelte temaplan vurderes i forbindelse med planstrategien hvert fjerde år. En temaplan kan defineres som en kommunedelplan, og må da følge prosessene i plan- og bygningsloven.

Kommuneplanen har definert 8 satsingsområder forankret i FNs bærekraftsmål, med underliggende hoved- og delmål. Det vil være førende og aktuelle mål i kommuneplanens samfunnsdel for alle temaplaner. Dermed defineres ikke nye mål i temaplanene. Derimot blir relevante mål fra kommuneplanen konkretisert og knyttet opp til temaplanens innsatsområder og strategier.

«På lik linje» er Asker kommunes temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne. For denne temaplanen er bærekraftsmålene / satsningsområdene «samarbeid for å nå målene», «bærekraftige byer og samfunn», «god helse», «innovasjon, digitalisering og næringsutvikling», «økonomi» og «medarbeidere» særlig relevante.

Hovedformålet med temaplanen er å gi retning til samfunns- og tjenesteutvikling innenfor områder som berører personer med nedsatt funksjonsevne. Det er en felles strategisk plan for tjenesteområdene Velferd og Oppvekst. Formålet er å sikre at målgruppen får en god oppvekst, gode overganger i de ulike

livsfasene, tilgang til tjenester som tilrettelegger for økt grad av selvhjulpenhet, inkludering og deltagelse i samfunnet på lik linje med andre innbyggere.

3.2 Rammer og mandat for arbeidet

Temaplanen skal vektlegge brukerperspektivet og svare ut brukenes behov. Bærekraftige tjenester utformes i et samskapende miljø med brukerne og vil utfordre og forplikte kommunens fremtidige organisering og utforming av tjenestene.

Overordnede gjennomgangstema for temaplanen vil være knyttet til mestring, livskvalitet, levekår, utenforskap og folkehelse. Temaer vil blant annet være:

- fremtidsrettet tjenesteutvikling
- brukerinvolvering, deltagelse og rett til å medvirke (selvbestemmelse)
- bærekraftige og likeverdige helsetjenester
- helhetlig og sammenhengende brukerforløp i tjenestene (overganger)
- bolig og boligtilbud
- familie og pårørende (livsløpsperspektiv)
- barnehage og skole
- arbeid, aktivitet og fritid (inkludering og ikke diskriminering)
- tjeneste og tiltakskvalitet, kompetanse og innovasjon i tjenestene
- nevroutviklingsforstyrrelser

Aktuelle tverrsektorielle temaer:

- universell utforming
- folkehelse og helsefremmende arbeid
- boligutvikling

Tilgrensende planer

- Mestre hele livet
- Å høre til

3.3 Medvirkning

Aktiv brukermedvirkning har vært gjennomført i hele planprosessen. Brukere og pårørende har fått komme med innspill i arbeidet med mandatet, kunnskapsgrunnlaget og i utforming av temaplanens innsatsområder og strategier. Det har vært viktig å få innspill fra målgruppen med hensyn til å hva som er viktig for deres livskvalitet, "hva er viktig for deg?" og hvordan utfordringsbildet ser ut sett med deres øyne. Enkeltpersoner, interesseorganisasjoner, råd for personer med nedsatt funksjonsevne og brukerråd har vært viktige kilder i arbeidet med planen.

Medvirkning har vært gjennomført på ulike måter:

- Det ble gjennomført en innledende spørreundersøkelse til et utvalg av brukere.
- I arbeid med kunnskapsgrunnlaget har tjenestene i Oppvekst og Velferd vært medvirkende og bidratt i hele prosessen.
- I tillegg har brukerrådene i begge tjenesteområdene vært med fra starten av arbeidet, og har underveis kommet med innspill til utfordringsbildet, innsatsområder og strategier.

- Den 12. oktober ble det gjennomført en innspillskonferanse med deltakere fra brukerrådene, frivilligheten, idretten, næringslivet, samt pårørende og samarbeidspartnere i Askersamfunnet.
- Det er gjennomført hørings- og innspillsrunder i rådet for personer med funksjonsnedsettelser, ungdomsrådet og eldrerådet.
- Det er gjennomført medvirkning i de politiske utvalgene. Utvalgene for Velferd og Oppvekst har blitt løpende orientert. Utvalgene har blitt informert og gitt innspill til det løpende arbeidet.

Temaplanarbeidet er forankret i planteamet, som ble opprettet for å sikre best mulig gjennomføring og en kvalitetssikring gjennom administrativ medvirkning. Det har også vært dialog og samarbeid med planansvarlige for andre relevante planer. Særlig gjelder dette temaplan for Oppvekst som har overlappende tematikk relevant for målgruppen i denne temaplanen blant annet innen barnehage, skole og spesialavdelinger samt SFO.

Nedenfor er en kort oversikt over de ulike medvirkningsarenaene som til nå har vært benyttet ved utarbeidelse av denne temaplanen i tidsrommet fra januar - november 2022:

- møter i utvalg for Oppvekst og Velferd
- møte i ungdomsrådet
- møter i råd for personer med funksjonsnedsettelse
- møter i brukerråd for virksomhetene i tjenesteområdene for Velferd og Oppvekst
- innspillskonferanse med deltagelse fra brukerorganisasjoner, frivilligheten og pårørende
- tilbakemeldinger gjennom e-post fra aktører som ikke har deltatt på møter
- interne møter for innspill fra tjenesteområder og virksomheter
- møte i ledergruppa for tjenesteområdet Velferd
- møte i ledergruppa for tjenesteområdet Oppvekst
- møte i Kommunedirektørens ledergruppe

Etter førstegangsbehandlingen har det vært mulig å gi innspill i høringsrunden. Høringsperioden er 6 uker og høringen legges ut på nett samt sendes interessenter i Askersamfunnet og samarbeidspartnere. Temaplanen vil også komme på høring i ulike råd og utvalg i Asker kommune i tråd med rutiner for temaplaner.

3.4 Iverksetting

Temaplan "På lik linje" inngår i Asker kommunes plansystem, og følges opp som en del av den ordinære virksomhetsstyringen. Det gis ikke oppdrag eller tiltak i temaplanen. Med utgangspunkt i den politisk vedtatte temaplanen, utarbeides det en administrativ handlingsplan og Kommunedirektøren gir oppdrag til virksomhetene basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Med bakgrunn i disse oppdragene, utarbeider virksomhetene tiltak i sine virksomhetsplaner for gjennomføring og oppfølging. Det evalueres og rapporteres jevnlig på status for oppfølging av tiltakene som en del av den administrative styringsdialogen mellom virksomhetsleder og direktør.

Program Velferd er etablert for blant annet å sikre helhetlig tjenesteutvikling mot tjenesteområdet Velferd, i tråd med aktuelle temaplaners strategier.

Samarbeidet mellom Oppvekst og Velferd er viktig for å få til gode overganger i hele livsløpet og en felles innsatstrapp legges til grunn for arbeidet.

4 Dagens situasjon og utsikter framover

Temaplanens målgruppe

Mennesker med funksjonsnedsettelser utgjør en sammensatt gruppe med ulike utfordringer. Noen er født med en funksjonsnedsettelse. Andre igjen får en funksjonsnedsettelse i løpet av livet på grunn av sykdom eller en skade. Det er store forskjeller mellom de ulike typene funksjonsnedsettelser i hvor store hindringer eller barrierer funksjonshemmingen medfører.

Temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak utviklingshemming og mennesker med nevroutviklingsforstyrrelser.

Personer med utviklingshemming

Utviklingshemning er en samlebetegnelse for en rekke ulike diagnoser og tilstander som er knyttet til kognitive, språklige og sosiale utfordringer.

Utviklingshemming faller innenfor det mer overordnede begrepet funksjonsnedsettelser. Det er store variasjoner i gruppen av utviklingshemmede når det gjelder behov for hjelp/bistand avhengig av graden av utviklingshemmingen og tilleggsutfordringene.

Personer med nevroutviklingsforstyrrelser

Ved siden av utviklingshemming vil temaplanen berøre nevroutviklingsforstyrrelser, som autisme. Omkring 30 prosent av personer med autisme har utviklingshemming (NOU 2020:1). Nevroutviklingsforstyrrelser er tilstander hvor den nevrologiske og psykologiske utviklingen er forsinket eller avvikende fra tidlig i barndommen. Begrepet omfatter utviklingshemming, språkforstyrrelser, autisme, ADHD, lærevansker, koordinasjonsforstyrrelser og tic-lidelser, inkludert Tourette. Det er også i denne gruppe stor variasjon i behovet for hjelp fra helse- og omsorgstjenestene.

Viktige perspektiver for temaplanen "På lik linje" – sentrale nasjonale føringer – et rettighetsperspektiv

UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), har som hovedmål å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får oppfylt sine menneskerettigheter. Kommunene har et særskilt ansvar for å gi gode tjenester til innbyggerne sine, og har en sentral rolle som utøver av nasjonal og lokal politikk.

Asker kommune deltar som pilotkommune i CRPD-prosjektet i regi av Kulturdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), som er koordinator for arbeidet. Prosjektet gjennomføres sammen med fire av statsforvalterembetene og flere kommuner. Rapporter om prosjektet til FNs CRPD-komité vil utarbeides. Medarbeidere fra tjenestene deltar på digitale samlinger der man benytter opplæringsmaterialet fra Bufdir for å heve kompetansen. Prosjektet har som formål at alle kommuner i Norge vil få opplæring og støtte i hvordan de skal bruke konvensjonen i sitt arbeid i perioden 2024-2030. Målet er å gi innføring i CRPD, til hjelp i kommunens daglige arbeid. Asker kommune har satt igang med et felles opplæringsløp for ansatte i tjenesteområdene Velferd og Oppvekst i CRPD.

Livsløpsperspektivet, med vekt på overganger

Livskvalitet, trivsel og mestring bygges gjennom hele livsløpet (Mestre hele livet, 2017). Det som skjer i viktige overgangsfaser, kan få særlig betydning for det som skjer i perioden etterpå. Forebyggende tiltak tar derfor ofte sikte på å endre utviklingsforløp, og mange tiltak handler om å støtte og hjelpe i overgangsfaser (Folkehelseinstituttet, 2018).

Mangfoldige, individuelle og generelle risikofaktorer kan ha konsekvenser for helse og uhelse gjennom livsløpet. De ulike periodene i livet kan heller ikke ses på som isolert fra hverandre, og overgangsperioder gir både utfordringer og muligheter. Et godt helsemessig grunnlag som er etablert

innen utgangen av tenårene vil dermed også legge grunnen for god helse i voksen alder (Folkehelseinstituttet, 2018)

Familieperspektivet

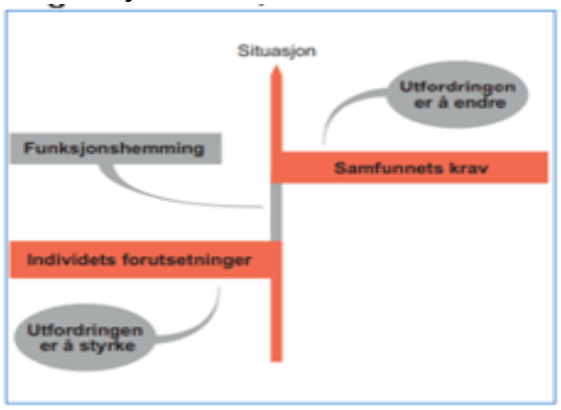
Nasjonalt, som kommunalt, legges det vekt på en større og mer aktiv involvering av foresatte og familien. Foresatte og familien er en viktig ressurs i arbeidet med å forhindre en negativ utvikling av et oppstått problem. Når utfordringene er blitt så store at man må iverksette ulike tiltak, vil dette kreve andre ressurser og løsninger enn det som ligger til det forebyggende arbeidet (f. eks behandling, flytte ut fra hjemmet mm). Velferdsstaten er ikke bærekraftig uten det frivillige arbeidet, så det ønskes i større grad et samarbeid og involvering av de pårørende. Et familieperspektiv innebærer å se familien som helhet både i det forebyggende arbeidet og i et livsløpsperspektiv.

Nasjonale føringer for temaplanen

NOU 2016:17 På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming. I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 45 (2012-2013) «Frihet og likeverd – om mennesker med utviklingshemming», satt regjeringen ned et utvalg for å utrede og fremme forslag til konkrete tiltak for å styrke grunnleggende rettigheter til mennesker med utviklingshemming slik at nasjonale politiske mål om likestilling og likeverd, selvbestemmelse, deltakelse og integrering innfris.

Meld. St. 8 (2022–2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming. Stortingsmeldingen redegjør for det menneskerettslige grunnlaget for politikken for personer med utviklingshemming. Meldingen inneholder en analyse av hvordan situasjonen er i dag, overordnede utfordringer på feltet, og innsatser for å kunne møte utfordringene. Stortingsmeldingen inneholder åtte rettskapittel, som beskriver målsetninger, dagens situasjon og regjeringens innsatser.

Den relasjonelle modellen – hvordan defineres begrepet funksjonshemning



Figur: Den relasjonelle modellen

Den relasjonelle forståelsen av funksjonshemning kalles også "den nordiske modellen", og har sine røtter tilbake til 60 tallet. I denne forståelse for funksjonshemming er det ikke et skarpt skille mellom det individuelle (kroppslige) og samfunnets innretning. Funksjonshemming oppstår som resultat av et samspill mellom forutsetningene hver enkelt har, og innretninger/krav fra miljøet rundt. Årsaken til utenforskap og diskriminering ligger for en stor del i hvordan vi har innrettet samfunnet vårt. Derfor er vi forpliktet til både å endre holdninger og virkemidler generelt i samfunnet, og til å gi hver enkelt person med nedsatt funksjonsevne bistand og støtte.

Figur 2 (NOU 2016:17 På lik linje) viser misforholdet mellom menneskets individuelle forutsetninger på den ene siden og omgivelsenes (samfunnets) innretning og krav på den annen siden. Det er gjennom dette samspillet at funksjonshemmingen oppstår. Den relasjonelle forståelsen av funksjonshemming

legger til grunn for både Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

For en del mennesker med utviklingshemning vil det til tross for tilrettelegging og støtte være situasjoner hvor det ikke er mulig å tette gapet mellom individuelle forutsetninger og samfunnets innretning og krav.

Dagens situasjon og utfordringsbilde

Personer med nedsatt funksjonsevne opplever stadig manglende tilrettelegging på arenaer der de lever og oppholder seg og blir møtt med diskriminerende holdninger og sosiale utfordringer fra sine omgivelser. Dette omtales også som «funksjonshemmende barrierer», som hindrer muligheter til aktivitet og deltakelse på lik linje med sine jevnaldrende. En fremtidsrettet tjenesteutvikling vil legge vekt på å videreutvikle og sikre flere og mer konkrete veier inn i et inkluderende samfunn. Dette oppnås ved å bryte ned barrierer som virker både ekskluderende og forsterkende på funksjonsnedsettelsen.

I Agenda Kaupangs analyse av boligtrappen - delrapport 2, (det vises til kunnskapsgrunnlag for mer informasjon) vises det til at det foreligger et potensiale for dreining og effektivisering av helse- og omsorgstjenestene, også for tjenester til personer med nedsatt funksjonevne. Dreiningen innebærer større fokus på tidlig innsats og mestringsbaserte tjenester. I dag går en stor del av ressursene til bemannende botiltak i boligtrappens trinn 5 og 6. Videre er det høye kostnader knyttet tjenester, avlastning , barneboliger og brukerstyrt personlig assistent (BPA) til barn og unge fra 0-17 år og et tjenestenivå som brukerne tar med seg over i voksentjenestene. Med forebyggende innsats, som forberedelse til å bo i egen bolig, kan trolig behovet for tjenester i voksenalder reduseres.

Asker kommune har en målsetting om at flest mulig skal bo i eget bolig og ved behov få ambulante tjenester av kommunen i eget hjem. Alle personer skal så langt det er mulig inkluderes i ordinære bomiljøer og arbeidsliv.

Innsatstrappen (beskrives nærmere i kapitel 6.7) legges til grunn for hele livsløpet og en riktig dimensjonert innsatstrapp har tilstrekkelige tjenester som sikrer egenmestring og selvstendighet med utgangspunkt i brukerens behov. Tjenesteprofilen skal endres for å unngå, forebygge eller utsette vekst på de øverste trinnene i innsatstrappen. Dette skal sikres ved å vektlegge forebygging, rehabilitering og tidlig innsats, teknologi/innovasjon, samhandling og medborgerskap på de nederste trinnene i trappen. Modellen legger opp til godt utviklete ambulante tjenester, samtidig som heldøgnsomsorg skal tilbys innbyggere med omfattende og sammensatte behov.

For å få til en dreining av innsatsen, må de laveste trinnene bygges ut i samskaping mellom kommunen og lokalsamfunnet. Ved å bygge et robust og aktivt lokalsamfunn legger vi til rette for forebygging og utsetting av tjenester på de høyere trinnene i innsatstrappen.

5 Dette skal vi oppnå

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Askersamfunnet, og utgjør grunnlaget for kommunens satsingsområder og mål slik de er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel. Alle satsingsområder og mål i kommuneplanen er tverrgående. Det betyr at de gjelder for alle tjenesteområder, og at vi må arbeide sammen på tvers for å oppnå den utviklingen vi ønsker.

Til sammen består kommuneplanen av åtte hovedmål og 28 delmål. Tabellen under viser hvilke av de 28 delmålene som er særlig relevante for temaplan "På lik linje" og dermed utgjør temaplanens overordnede målbilde.

5.1 Mål

Hovedmål	I andre planer	Delmål	I andre planer
Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Økonomiplan: Innarbeidet	Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Innbyggere som mottar helsetjenester lever aktive og selvstendige liv, tar medansvar for egen helse og deltar i utforming av tjenestene ut fra den enkeltes forutsetninger og behov.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Askersamfunnet arbeider helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død.	Økonomiplan: Innarbeidet
Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.	Økonomiplan: Innarbeidet	Askersamfunnet er et levende lokaldemokrati der innbyggere i alle aldre deltar gjennom inkluderende, medbestemmende og representative beslutningsprosesser.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Askersamfunnet har inkluderende lokalsamfunn der innbyggerne opplever tilhørighet og tar medansvar, uavhengig av kulturelle, sosiale og økonomiske forhold.	Økonomiplan: Innarbeidet
Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	Økonomiplan: Innarbeidet	Alle innbyggere har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger til en overkommelig pris.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Askersamfunnet har bærekraftige og samordnede bolig-, areal- og transportløsninger som tilrettelegger for smart samfunnsutvikling.	Økonomiplan: Innarbeidet
Askersamfunnet har en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur av høy kvalitet og et attraktivt, inkluderende og bærekraftig næringsliv.	Økonomiplan: Innarbeidet	Askersamfunnet arbeider målrettet med innovasjon og digitalisering for å møte fremtidens utfordringer.	Økonomiplan: Innarbeidet
Askersamfunnet sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.	Økonomiplan: Innarbeidet	Alle fullfører likeverdig grunnskole med opplæring av god kvalitet, har høyt læringsutbytte og et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Alle barn har tilgang til barnehage av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring, og som forbereder barna til å begynne i grunnskolen.	Økonomiplan: Innarbeidet
		Askersamfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse.	Økonomiplan: Innarbeidet

6 Slik skal vi gjøre det

Denne temaplanen er inndelt syv innsatsområder:

- inkludering, medvirkning og deltagelse
- familie og pårørende
- barnehage og skole
- arbeid og aktivitet
- bolig og bomiljø
- helhetlige og sammenhengende brukerforløp
- kompetanse og innovasjon

Innsatsområdene er definert med bakgrunn i utfordringbildet og beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene.

For hvert innsatsområde gis det en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

6.1 Inkludering, medvirkning og deltagelse

Samfunnet vårt er tuftet på fellesskap og sosial aktivitet på ulike sosiale arenaer. Arbeid, aktivitet, fritid og kultur er viktige arenaer for inkludering og medborgerskap. Disse arenaene kan, sammen med ulike frivillige-, ideelle- og brukerorganisasjoner, bidra til mestring av livet og økt livskvalitet. Å falle utenfor det sosiale fellesskapet kan føre til en opplevelse av utenforskap. Inkludering defineres som å tilpasse samfunnet, både fysisk og sosialt, til mangfoldet blant innbyggerne, og gi alle reell mulighet til å delta i fellesskapet, oppleve sosial tilhørighet og sosialt fellesskap.

Personer med nedsatt funksjonsevne deltar i mindre grad enn andre og møter barrierer for deltagelse i samfunnslivet.

Medvirkning og deltakelse er knyttet til samskaping (medborgerskap) og er en prosess hvor løsningene ikke er gitt på forhånd. Metoden brukes når flere parter går sammen for å definere utfordringer og utvikle nye og bedre løsninger.

Møteplasser

Møteplasser og aktivitetstiltak er viktige sosiale arenaer hvor man gjennom deltakelse kan føle seg inkludert i et fellesskap Frivillige organisasjoner og idretten er særlig viktig aktører som bidrar med å skape tilhørighet og et åpent og inkluderende samfunn.

Asker kommune skal ha gode og bærekraftige løsninger for at innbyggere skal leve friske og sunne liv, med mestring og god livskvalitet. Mange forhold på ulike arenaer påvirker innbyggernes helse og livskvalitet. Eksempler på dette er tilgang til aktive nærmiljøer, inkluderende lokalsamfunn, bolig og fysiske omgivelser, tilgang på arbeid og andre forhold knyttet til levevaner.

Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt «funksjonshemmende barrierer» som hindrer like muligheter til inkludering, medvirkning og deltakelse.

Brukermedvirkning i tjenestene

I helse- og omsorgstjenesteloven (§3-10) og FN-konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), skal kommunen sørge for at representanter for pasienter og brukere blir hørt ved utformingen av kommunens helse- og omsorgstjeneste. Dette gjennom interne systemer for innhenting av brukernes erfaringer og synspunkter og gjennom etablering av brukerråd for å kunne medvirke på systemnivå.

Brukerråd i Asker

Asker kommune har i dag et politisk utnevnt råd for personer med funksjonsnedsettelse, samt brukerråd bestående av foresatte til personer med funksjonsnedsettelse. Sistnevnte brukerråd representerer brukere, under og over 18 år.

Rekruttering til brukerråd foregår gjennom informasjon til foresatte om brukerrådets mandat og oppgaver. Brukerrådet selv er aktive på nyrekruttering. I møtene er det saker som er knyttet til informasjon fra tjenestene, utvikling og utfordringer og dagsaktuell informasjon fra Asker kommune som vedgår rådet og brukere. Brukerrådet kommer også med innspill og spørsmål til temaer som de ønsker belyst.

Medvirkningsråd i tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne

Asker kommune vil i løpet av 2023 etablere et medvirkningsråd bestående av personer med funksjonsnedsettelse. Tiltaket er i tråd med føringer og veilederen i CRPD, NOU 2016 nr. 17, FN bærekraftsmål nr. 17 og virksomhetsplan for tjenester til personer med funksjonsnedsettelse i Asker kommune. Organiseringen av medvirkningsrådet skal utformes i samarbeid med tjenestemottakere og pårørende.

Strukturen legger til rette for en utvikling i demokratisk forståelse, fra det nære og personlige på individnivå til det mer overordnede på systemnivå. Denne medvirkningsmodellen gir mulighet for at enkeltsaker kan løftes opp og løses på ulike nivåer, avhengig av hva saken gjelder. På samme måte kan det politiske eller administrative nivået få tilbakemeldinger. Medvirkningsmodellen er også velegnet for en god og tilrettelagt informasjonsflyt.

Det planlegges i 2023 å opprette «husråd» i de enkelte bofellesskap og allmøte på arbeidssentrene, lokale geografiske brukerråd tilknyttet kommunens innbyggertorg, et samarbeidsråd, et sentralt brukerråd og en rådgivningsgruppe, samt strukturer som binder disse sammen.

Brukerundersøkelser

Det gjennomføres jevnlig brukerundersøkelser i Asker kommune. Brukerundersøkelser er spørreundersøkelser rettet mot brukere av kommunale tjenester, og gjennomføres for å få brukernes tilbakemelding på spørsmål knyttet til deres opplevelse av tjenestene. Dette kan knytte seg både til kvalitet, brukermedvirkning, service, tilgjengelighet og brukertilfredshet generelt.

Det er høsten 2022 gjennomført brukerundersøkelser i virksomhetene Avlastning og omsorg i Oppvekst samt i Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne i Velferd. Det vises til kunnskapsgrunnlaget for mer informasjon om resultatene. Brukerundersøkelser er en av flere medvirkningsformer som benyttes og videreutvikles som en del av plan- og styringsprosessene i Asker kommune. Det er planer i virksomhetene om å benytter tjenestedesigner for å utarbeide undersøkelsemetoder tilpasset de som mottar tjenestene i fremtidige brukerundersøkelser.

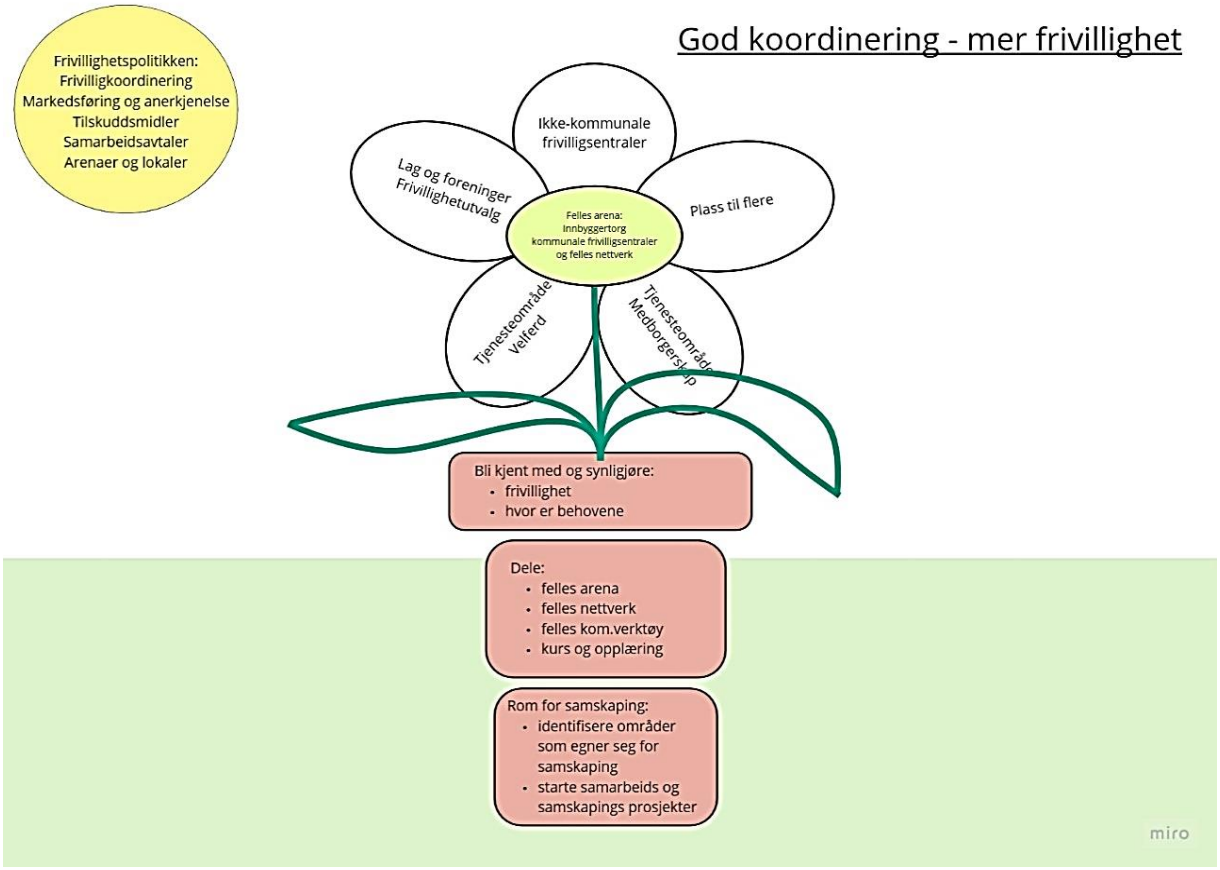
Modell for frivillighet i Asker kommune og modell for frivillighet i tjenesteområdet Velferd

En gjennomtenkt og kompetent organisering er en av suksessfaktorene for å sikre økt frivillighet i omsorgstjenesten. Nasjonalt er det imidlertid bare 20 % av kommunene som har utviklet en lokal frivillighetspolitikk. I temaplan medborgerskap s. 14. er Asker kommunes frivillighetspolitikk beskrevet i 5 pilarer:

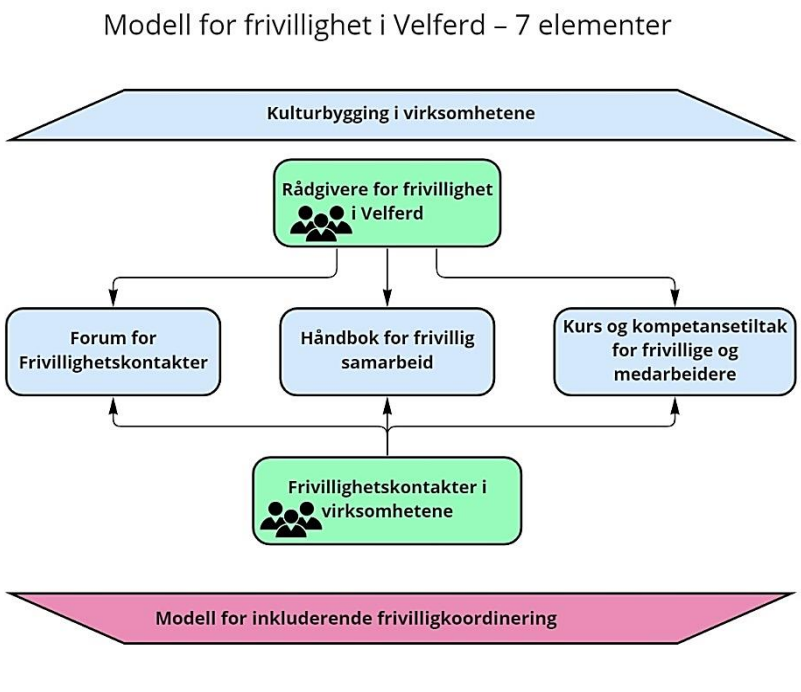
- frivilligkoordinering
- tilskuddsordninger
- anerkjennelse og markedsføring
- samarbeidsavtaler

- arenaer og lokaler

I forbindelse med kommunesammenslåingen gjennomførte Frivillighet Norge en kartlegging av frivilligheten i Asker kommune. I underkant av 350 organisasjoner fra kommunen ble invitert til å svare på spørsmål om deres forening, medlemmer, samarbeid med kommunen, næringsliv og andre aktører, og hvilke mål og utfordringer de hadde. Av hovedfunn kom det frem at 5 % av frivillige deltar innenfor helse og sosiale tjenester. Studien viser også at de fleste samarbeid mellom eksterne aktører og kommunen er knyttet til den delen av kommunen som har ansvar for kultur og frivillighet.



Figur : Inkluderende frivilligkoordinering 2022



Figur: Modell for frivillighet i velferd 2022

Det er utarbeidet en modell for inkluderende frivillighet i Asker kommune og en egen modell for frivillighet i Velferd. Modellene vil bidra til god struktur og være en rettesnor for samarbeidet med frivilligheten. Frivillighetskoordinator kartlegger og rekrutterer frivillige ressurser i samarbeid med lokal frivilligsentral/innbyggertorg og frivillige foreninger i lokalmiljøet. De har vekt på å kartlegge ressurser og ønsker også blant tjenestemottakere, slik at de som ønsker det skal få mulighet til å bidra med frivillige ressurser på lik linje med andre innbyggere. Dette er et viktig grep for å øke inkludering og medborgerskap. Modellen vil bidra til økt samarbeid og innsats fra frivillighet i tjenesteområdet.

Innbyggere i Asker kommune med ulike funksjonsnedsettelser kan benytte seg av tilbud som arrangeres både av Asker kommune selv, og flere frivillige organisasjoner og idrettslag. Tilbudene varierer fra år til år, og informasjon spres blant annet via nettsiden «Hva skjer i Asker», og fritidskalenderen til «Aktiv Fritid» via Asker kommunes hjemmesider. Noen tilbud er spesielle tilbud tilrettelagt for brukergruppen og noen er ordinære tilbud.

Frivilligrollen

Frivillige har en selvstendig rolle og denne rollen skal ikke forveksles med helsepersonellets rolle. En sentral rolle for frivillige kan omhandle sosiale aktiviteter som for eksempel å være besøksvenn, lese høyt for enkeltpersoner eller grupper, gå på tur og hjelpe til ved ulike fellesaktiviteter og fritidsaktiviteter.

Frivillige skal ikke tillegges oppgaver som innebærer ansvar for en persons liv og helse og helsefaglige oppgaver. De skal heller ikke settes til oppgaver som kan innbefatte risiko. Det må benyttes skjønn i vurderingen av hva som innbefatter risiko. Frivilligheten bidrar altså som et supplement når de bidrar med kulturelle, aktive og sosiale aktiviteter.

Kulturaktiviteter

Offentlige myndigheter har et ansvar for å legge til rette for og fremme et bredt spekter av kulturell virksomhet, for at alle skal ha mulighet til at delta i kulturaktiviteter og oppleve ulike former for kultur. Kulturaktiviteter kan være helsefremmede og være en god inkluderingsarena og bidra til god psykisk helse og livskvalitet. Kultur og kreativitet kan for mange være en kilde til mestring og livskvalitet.

Kulturskolen

Kulturskolene er et lovpålagt skoleslag som er hjemlet i Opplæringsloven. Asker kulturskole har en rekke opplæringstilbud innen teater, visuell kunst, dans og musikk, hovedsakelig for barn og unge fra 0-19 år. Kulturskolen har også tilrettelagt undervisning. Kulturskolen er en viktig arena for inkludering og mestring.

Eksempler på fritidstilbud:
GUI SK har over 30 utviklingshemmede som trener fast. Det er tilbud 3 dager pr uke. Friidrett, Diamantvolleyball og Boccia. Det er opprettet et eget styre for para i Gui SK. Parastyret organiserer alle aktiviteter for utviklingshemmede og har hovedansvaret for at funksjonshemmede sømløst innlemmes inn i klubbens ulike særidretter.

Panua jobber for at mennesker med ulike bistandsbehov skal få økt livskvalitet gjennom fri utfoldelse i tilrettelagte kulturaktiviteter og andre typer aktiviteter. Panua Kule Kråker er en fritidsklubb på Søndre Wettre gård med aktiviteter, spill og lek annenhver mandag. Panua tilbyr også musikktilbud og musikkterapi individuelt og i grupper.

SalVILL er saltrening til musikk med fokus på kondisjon, styrke, balanse og treningsglede. Dette ble startet opp av Asker kommune, og driftes nå av Asker skiklubb på Borgen ungdomsskole. Deltagelse krever medlemskap i Asker skiklubb.

Asker skiklubb, kajakk har tilbudet «Padling for alle», i vår-sommer-høst sesongen.

Asker fotball drifter laget Asker United, som er en del av Asker Fotballs samfunnsprosjekt. De har to lag (junior og senior) som begge deltar i serie og cupspill gjennom sesongen.

Frisk Asker Hockey sammen med **Himmeljegerne** drifter Superlaget, for personer i alle aldre for mennesker med spesielle behov. Deltagelse på laget er gratis. Superlaget deltar i cuper hvor de har spilt mot lag fra hele Norge.

Transport

Mange er avhengige av transport for å kunne oppsøke aktiviteter, fritidssysler og sosiale nettverk. Helsedirektoratets veileder (Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming - Helsedirektoratet) setter søkelys på kommunens ansvar for at det skal tilrettelegges for aktiv fritid og sosialt nettverk med utgangspunkt i den enkeltes behov og interesser. Asker kommune er kjent med at mangelfull tilgjengelig transport er en barriere for å kunne delta på fritidsaktiviteter. Asker kommune har dialog med offentlige regionale og nasjonale myndigheter rundt utviklingen av kollektivtransportløsninger i hele kommunen.

Personer med funksjonsnedsettelse kan ha rett på tilrettelagt transport og grunnstønad til transport eller drift av bil etter folketrygdloven. Lovgrunnlag og føringer og ordninger for transport og offentlige ytelser som retter seg mot mennesker med nedsatt funksjons- og/ eller forflytningsevne er følgende:

TT-kort (tilrettelagt transport). Det er kommunen eller fylkeskommunen som er ansvarlig for ordningen. TT-ordningen er ment til fritidsreiser med drosje.

Grunnstønad til transport, drift av bil. Det kan gis stønad hvis man har ekstrautgifter til transport grunnet medisinsk tilstand. Stønadssatsen er differensiert innenfor ulike satser, Det er også mulig å søke stønad til eget motorkjøretøy.

Det er satt i gang et arbeid knyttet til transport hvor virksomhetene jobber med ulike tiltak og utforsker hvilke muligheter som kan benyttes. Fokus er å se på hvilke individuelle løsninger, og hvordan ta i bruk de ordninger som allerede finnes på en god måte. Utvalg for Velferd behandlet høsten 2022 sak om transport.

Universell utformning i Asker kommune
Norge og derigjennom Asker kommune er forpliktet gjennom FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne til å sikre like muligheter til å realiseres sine menneskerettigheter, samt å bygge ned hindre som vanskeliggjør dette.

Konvensjonen gir følgende definisjon på universell utforming:

«Med universell utforming menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.»

Asker kommune er med i KS sitt nettverk for universell utforming. Fokuset er på universell utforming av eksisterende bygg, eksisterende uteområder og sosiale møteplasser. Nettverket gir faglig påfyll, nye verktøy og metoder og et stort nettverk med fagpersoner fra andre kommuner og fylkeskommuner.

I Asker kommunes retningslinjer for utarbeidelse av temaplan er det besluttet at universell utforming er et tverrgående tema som alle må vurdere innarbeidet der det er relevant. Dette bidrar til økt fokus.

Råd for personer med funksjonsnedsettelse har rett til å uttale seg i saker som gjelder personer med funksjonsnedsettelse og komme med forslag og anbefalinger i saker som er knyttet til universell utforming. Det er også etablert et eget tverrfaglig team som jobber med universell utforming i Asker kommune. Representanter fra Samfunnsutvikling, Velferd, Samfunnstjenester, Medborgerskap og Kommunikasjon er deltakere. Teamet jobber med konkrete og praktiske problemstillinger. De bidrar i plan- og byggesaker for å sikre at universell utforming ivaretas. Videre bidrar teamet inn i kommunens langsiktige planer (herunder temaplaner) der universell utforming og tilgjengelighet for alle omhandles.

6.1.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal planlegge, tilrettelegge og utvikle tjenestene i tråd med FN-konvensjonen for rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Askersamfunnet arbeider helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død.	God helse
Asker kommune skal tilrettelegge for innovative		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet	Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere,	God helse

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
medvirkningsprosesser slik at personer med nedsatt funksjonsevne deltar i tjeneste og samfunnsutviklingen		for alle, uansett alder.	frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.	
Asker kommune skal legge til rette for økt samarbeid med frivilligheten		Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.	Askersamfunnet er et levende lokaldemokrati der innbyggere i alle aldre deltar gjennom inkluderende, medbestemmende og representative beslutningsprosesser.	Samarbeid for å nå målene
Asker kommune skal ha lett tilgjengelig og tilpasset informasjon		Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.	Askersamfunnet har inkluderende lokalsamfunn der innbyggerne opplever tilhørighet og tar medansvar, uavhengig av kulturelle, sosiale og økonomiske forhold.	Samarbeid for å nå målene

Asker kommune skal planlegge, tilrettelegge og utvikle tjenestene i tråd med FN-konvensjonen for rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Tjeneste- og samfunnsutviklingen i Asker kommune skal legge til grunn prinsippene i FN- konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne. Strategien ivaretas gjennom samarbeid mellom tjenesteområdene i Oppvekst og Velferd, implementering av innsatstrapp og boligtrapp samt implementering av temaplanen

Asker kommune skal tilrettelegge for innovative medvirkningsprosesser slik at personer med nedsatt funksjonsevne deltar i tjeneste og samfunnsutviklingen

Personer med nedsatt funksjonsevne skal ha like muligheter som andre innbyggere i Asker kommune til å ta del i og medvirke i samfunnslivet. Strategien ivaretas gjennom at Asker kommune har god brukermedvirkning på individ og systemnivå. Asker kommune har inkluderende medvirkningmuligheter hvor personer med nedsatt funksjonsevne kan få komme med innspill til hvordan Askersamfunnet utvikles.

Asker kommune skal legge til rette for økt samarbeid med frivilligheten

Strategien innebærer at kommunen skal legge til rette for at det blir lettere å engasjere seg som frivillig, og at frivilligarbeidet organiseres på en hensiktsmessig måte. Det er utarbeidet en modell for inkluderende frivillighet i Asker kommune og en egen modell for frivillighet i Velferd. Modellene har som formål å skape bedre struktur og samarbeid og vil være førende for det videre arbeidet med frivillighet i kommunen.

Asker kommune skal ha lett tilgjengelig og tilpasset informasjon

Strategien innebærer at det skal finnes lett tilgjengelig og lettlest informasjon om tilbud, aktiviteter og møteplasser, samt hvilke muligheter som finnes i ulike tilskudds- og støtteordninger. Informasjonen skal

tilrettelegges og være tilgjengelig for enkeltpersoner, men også for lag og foreninger. Flere informasjonskanaler bør benyttes for å nå ut til ulike målgrupper, eksempelvis kommunens nettside, sosiale medier, lokale medier og apper som "Hva skjer i Asker".

Ansatte i virksomheter i kommunen og innen alle tjeneste bør kjenne til hverandres aktiviteter og ellers hva som finnes av tilbud i kommunen for å kunne veilede. -

6.2 Familie og pårørende

Familien er det viktigste sted for sosialisering og overføring av verdier og en godt fungerende familie gir barn og unge trygghet og tilhørighet. Foreldreskapet utfordres imidlertid ved krevende omsorgsoppgaver. Familier som har barn med nedsatt funksjonsevne er stort sett som familier flest. Samtidig møter disse familiene andre og ekstra utfordringer og er i langt større grad i kontakt med flere tjenester i det offentlige hjelpeapparatet enn andre familier. Det er viktig å anerkjenne foreldre som den viktigste ressursen i barn og unges liv. Foreldre og pårørendes kapasitet og ressurser til å gi omsorg og støtte kan styrkes ved at de selv mottar veiledning fra helse- og omsorgstjenesten.

I nasjonale rapporter og i Stortingsmelding nr 8 (2022-2023) beskrives noen av foreldres utfordringer knyttet til systemer som oppleves fragmenterte, og at de må forholde seg til ulike lovverk som forsterker opplevelsen av mangel på helhet. Foreldrene opplever også mangelfull informasjon om tjenester, der denne ofte er preget av tilfeldigheter og er personavhengig. Mange foreldre opplever at det er deres oppgave å finne, utløse og koordinere hjelpen. Til slutt oppleves at viktige overganger i barnets liv tidvis er krevende. Det er særlig i perioden der barna kommer i ungdomsalder (videregående skole) og tidlig voksen (arbeid).

Det ble høsten 2022 gjennomført en brukerundersøkelse i avlastning og omsorgstjenester til barn og unge i Asker. I undersøkelsen ble pårørende blant annet bedt om å ta stilling til disse påstandene tilknyttet «medvirkning». Her svarte to av tre at de opplever at det er god mulighet for brukermedvirkning i tjenesten. I samme brukerundersøkelse viser resultatene at 79 % av de spurte er godt fornøyd med de tjenestene de mottar.

Hvor fornøyde foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne er med hjelpeapparatet varierer mellom de ulike tjenestene, og særlig knyttet til viktige overganger i barnets liv. Det er vesentlig at tjenestene samarbeider for å sikre et helhetlig tjenestetilbud. Det vil i løpet av 2023 iverksettes en ny plan i Asker for sammenheng og kontinuitet i overgangen fra barnehage til skole og SFO. Målet er å styrke samarbeidet mellom enhetene og gi hvert enkelt barn en forutsigbar overgang. Her blir det også fokus på behovene barn med nedsatt funksjonsevne har for gode overganger.

Januar 2018 ble det foretatt en endring i helsepersonelloven som innebærer at helsepersonell plikter å identifisere og adressere behov for støtte blant søsken til barn med kroniske helsetilstander. Søsken til barn med funksjonsnedsettelser opplever ofte praktiske og følelsesmessige utfordringer i hverdagen og har en økt risiko for utvikling av psykiske vansker.

Barne- og familietjenesten arrangerer søsken- og foreldregrupper (SIBS). SIBS er et forebyggende tiltak som søker å redusere søskens risiko for psykologiske vansker og øke deres tilpasning gjennom å styrke kommunikasjonen mellom foreldre og søsken som pårørende.

For personer med en utviklingshemming spiller familie og pårørende en ekstra stor rolle gjennom hele livet, særlig for de utviklingshemming som ikke har samtykkekompetanse. Samarbeid og involvering er og blir viktig for å lykkes med å realisere intensjonen i FN- konvensjonen og sikre økt grad av

selvhjulpenhet og selvstendighet. Det er særlig i overganger som oppleves krevende at godt samarbeid er ekstra viktig

Pårørendes innsats er viktig. I de kommende årene vil det totale antall som har behov for bistand fra helse- og omsorgstjeneste øke og kommunes oppgave i å styrke, veilede og støtte pårørende som står i omfattende omsorgsoppgave vil derfor bli enda viktigere.

6.2.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid.	God helse
Asker kommune skal anerkjenne og involvere pårørende som viktig ressurs gjennom aktiv medvirkning		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.	God helse
Asker kommune skal styrke veiledning, støtte og opplæring til familie og pårørende		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.	God helse

Asker kommune skal gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv

Familien er det viktigste sted for barn og unge som gir trygghet og tilhørighet og som varer livet ut. Familier med barn som har behov for sammensatte tjenester, skal oppleve at kommunen legger til rette for sammenhengende og gode tjenester og at de skal oppleve sømløse overganger gjennom de ulike livsfasene fra ung til eldre.

Asker kommune skal anerkjenne og involvere pårørende som viktig ressurs gjennom aktiv medvirkning

Pårørende er en viktig støtte og ressurs. Pårørende har mye kunnskap og erfaring om hva som fungere for sine nærmeste og hva som kan bidra til å hjelpe. Det er derfor viktig å lytte og ha god dialog med pårørende og de som man yte bistand til for å komme frem til de gode løsninger.

Mange pårørende utøver betydelige ansvars- og omsorgsoppgaver overfor sine nærmeste og utgjør på denne måten en sentral del av vårt samfunns totale omsorgsressurs.

Asker kommune skal styrke veiledning, støtte og opplæring til familie og pårørende

Helse- og omsorgstjenesten skal ha systemer og rutiner som legger til rette for informasjon, samtale og dialog med familie og pårørende. Familie og pårørende kan stå i omfattende og krevende omsorgsrolle over tid og kan trenger støtte og veiledning fra helse- og omsorgstjenesten for å også å kunne ivareta egen helse. Familie og pårørende er en viktig resurs og kommune skal styrke det systematiske pårørendearbeid.

6.3 Barnehage og skole

Alle barn og unge har en grunnleggende rett til å medvirke og bli hørt. De skal kunne gi uttrykk for sitt syn og medvirke på arenaer som angår dem både i barnehage og skole. En del barn med nedsatt funksjonsevne kan ha vansker med å uttrykke sine meninger gjennom verbalspråk, og kan ha behov for fysiske eller digitale hjelpemidler. Asker har et eget team som jobber med Alternativ Supplerende Kommunikasjon (ASK) for barn som ikke har verbalspråk, eller trenger støtte til verbalspråket. Teamet består av spesialpedagoger, helsesykepleier, pedagogisk-psykologisk rådgiver og fysioterapeut og driver veiledning til ansatte og foreldre i kommunen. De har en egen standard for overgang barnehage-skole.

Barnehager og skoler skal ivareta barns behov for lek og læring. Skolegang for alle er viktig for framtidig deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Barnehagene og skolens viktigste oppgave er å forberede elevene på voksenlivet, og gi alle kunnskap og forutsetninger for å mestre hverdagsliv, familie og arbeid og være aktive samfunnsborgere. Trygghet, tilhørighet og sosial inkludering er viktige forutsetninger for læring, og for å lykkes senere i livet. Samtidig lever barn og unge her og nå, og barnehager og skoler må anerkjenne barne- og ungdomstidens egenverdi.

I skolen er det en rett for enhver elev å få tilpasset opplæring. Prinsippet om tilpasset opplæring favner både ordinær opplæring og spesialundervisning, men ulike rapporter peker på at barn og unge med nedsatt funksjonsevne i mindre grad deltar i ordinær undervisning og skoleaktiviteter enn andre barn. Det er Pedagogisk-psykologisk tjeneste som gjennomfører en sakkyndig vurdering av behov for spesialpedagogisk hjelp og det fattes enkeltvedtak som sikrer barnet individuelle rettigheter. Barn som mottar spesialpedagogisk hjelp skal inkluderes i barnegruppen og i det allmennpedagogiske tilbudet (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Ansatte i barnehager og skoler skal tilpasse det pedagogiske tilbudet slik at alle barn og unge kan oppleve å få leke, lære, utvikle seg og mestre. Det er viktig at barn med nedsatt funksjonsevne får den pedagogiske, fysiske og sosiale tilretteleggingen de har behov for. Mange av barna deltar på SFO, og her må det også legges til rette for lek og aktiviteter med utgangspunkt i barnas funksjonsnivå og interesser.

Askerskolen har praksis på at alle barn og unge skal ha sin skolehverdag i sin klasse fra skolestart. For elever som har nedsatt funksjonsevne tilrettelegges da undervisningen individuelt og tilpasset i klasserommet. For noen elever kan det bli for krevende å følge sin normalklasse, og de vil ha behov for mer omfattende tilrettelegging.

Askerskolen har fire spesialavdelinger på nærskoler, fire på barnetrinnet og en på ungdomstrinnet. Spesialavdelingene på skolene kan gi et mer spesialisert og tilpasset skoletilbud med utgangpunkt i den enkeltes forutsetninger. Spesialavdelingene er lokalisert på skolens område og gir dermed også gode muligheter for at barna kan opprettholde kontakt med sine medelever og opplevelsen av et inkluderende miljø. Det er viktig å sikre tilstrekkelig kapasitet på spesialavdelinger i hele kommunen.

Barn og unge med nedsatt funksjonsevne har ofte behov for hjelpetilbud også på fritiden. Det er viktig å binde hverdagen til barna sammen, og sikre et helhetlig tilbud og godt samarbeid mellom barnehager, skoler og de ulike hjelpetjenestene som også inkluderer avlastning og omsorgstjenestene.

6.3.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal tilrettelegge for at barn og unge skal kunne medvirke og uttrykke egne behov som angår dem		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Innbyggere som mottar helsetjenester lever aktive og selvstendige liv, tar medansvar for egen helse og deltar i utforming av tjenestene ut fra den enkeltes forutsetninger og behov.	God helse
Asker kommune skal fremme et inkluderende leke og læringsmiljø i barnehage og skole		Askersamfunnet sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.	Askersamfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse.	God utdanning

Asker kommune skal tilrettelegge for at barn og unge skal kunne medvirke og uttrykke egne behov som angår dem

Asker kommunes tjenester skal bidra aktivt til at brukere og pårørende er deltakende og blir hørt gjennom medvirkning og involvering. Brukerperspektivet er også avgjørende for et godt tjenestetilbud. Alle barn og unge har rett til å bli hørt og bli tatt på alvor og derigjennom få mulighet til å uttrykke sin mening. Barn og unge er viktige ressurser i eget liv.

Asker kommune skal fremme et inkluderende leke og læringsmiljø i barnehage og skole

Trivsel og tilrettelegging for mestring er viktig for å utvikle en trygg og god selvfølelse og inkludert i det sosiale fellesskapet. Her legges grunnlaget for hvordan barn og unge skal mestre livene sine i et livsløpsperspektiv.

6.4 Arbeid og aktivitet

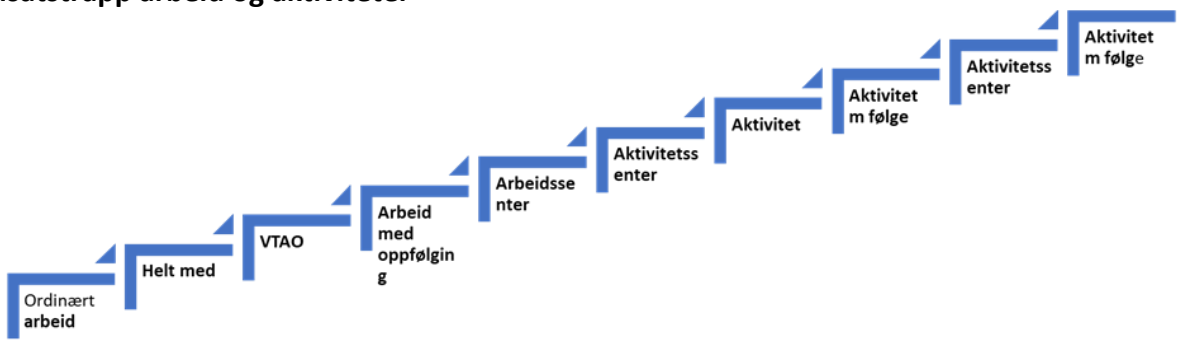
Høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet er viktige politiske mål i norsk arbeids- og velferdspolitikk. For personer med nedsatt funksjonsevne er også bruk av ulike aktiviteter på dagtid et alternativ når arbeidsevne vurderes. Det er en overordnet målsetting å få flere personer fra trygdeordninger over i arbeid. For å oppnå varig sysselsetting skal kommunale og statlige tiltak og virkemidler bidra til størst mulig grad av sysselsetning i det ordinære arbeidslivet. Inkludering i det ordinære arbeidsliv er et viktig prinsipp.

Det er vanskelig å få tall på sysselsetting blant utviklingshemmede, men anslag fra forskning estimerer fra 22 - 25 prosent. De fleste personer med utviklingshemming har sin tilknytning til arbeidsliv gjennom tilrettelagt arbeid -og dagaktivitetstilbud.

Karriereplanlegging, arbeid og aktivitet

Asker kommune har styrket arbeidet med karriereplanlegging og utvikling ved nylig å ha etablert en ny avdeling ved Solbrå arbeidssenter (høsten 2021). Avdelingen er et Karrieresenter for tilrettelagt arbeid og aktivitet, og jobber med kartlegging og utvikling. Personer med nedsatt funksjonsevne skal få samme muligheter som andre til å velge blant jobber/aktiviteter de er interesserte i. Det gjennomføres en grundig kartlegging av søkere til arbeid og aktivitetstilbud, som inkluderer interesser, behov og funksjonsnivå. Avdelingen er et knutepunkt for kommunen når det gjelder tilrettelagt arbeid og aktivitet, på tvers av alle avdelinger i kommunen og mot eksterne samarbeidspartnere. Avdelingen fremmer og styrker tverrfaglig samarbeid i overganger og utviklingsløp for brukere på alle tjenestenivåer.

Innsatstrapp arbeid og aktiviteter



Figur: Innsatstrapp arbeid og aktiviteter

Virksomhetene til personer med nedsatt funksjonsevne har utarbeidet en innsatstrapp for arbeid og aktivitet. Arbeidet legger til grunn de samme prinsippene som ble lagt til grunn i arbeidet med innsatstrapp og boligtrapp i tjenesteområdet Velferd. Det bør være samarbeid mellom de ulike trappetrinn av tjenester. Det må være mulighet for brukere/arbeidstakere å bevege seg fram og/eller tilbake mellom de forskjellige trinnene. Alle tilbud må individuelt tilrettelegges med henblikk på utvikling og opprettholdelse av ferdigheter i et livsløpsperspektiv.

I de siste årene har antall plasser ved VTO (varig tilrettelagt arbeid i ordinær bedrift) ordningen økt, noe som er en ønsket utvikling. Det er foreløpig ingen begrensninger i forhold til antall nye vedtak. Utfordringen pr i dag er knyttet til å rekruttere nye arbeidsgivere og arbeidsplasser. NAV og tjenestene jobber tett og målrettet sammen med mål om å fortsatt øke antall plasser innenfor VTO ordningen.

6.4.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal bidra til at flere innbyggere med nedsatt funksjonsevne rekrutteres og		Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.	Frivilligheten, næringslivet, kommunen og andre aktører deltar i gjensidig forpliktende samarbeid for å	Samarbeid for å nå målene

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
inkluderes in i det ordinære arbeidsliv			oppnå en bærekraftig utvikling.	
Asker kommune skal som arbeidsgiver tilrettelegge for at flere personer med nedsatt funksjonsevne inkluderes i arbeidslivet		Asker kommune fremmer inkludering, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle	Asker kommune sikrer de ansattes rettigheter og fremmer et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle.	Medarbeidere
Asker kommune skal bidra til å videreutvikle et variert og tilrettelagt dagaktivitets- og arbeidstilbud		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Askersamfunnet arbeider helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død.	God helse

Asker kommune skal bidra til at flere innbyggere med nedsatt funksjonsevne rekrutteres og inkluderes inn i det ordinære arbeidsliv

Arbeid er helsefremmende og viktig for økonomisk trygghet, sosialt samhold og følelsen av mestring. Samarbeidet mellom Nav og tjenesteområdene er viktig for å sikre at den enkeltes evner og ressurser kommer til nytte i samfunnet. Asker kommune har hatt fokus på karriereplanlegging og muligheter hos den enkelte. Samarbeid med ulike aktører i Askersamfunnet skal styrkes.

Asker kommune skal som arbeidsgiver tilrettelegge for at flere personer med nedsatt funksjonsevne inkluderes i arbeidslivet

Asker kommune er en stor arbeidsgiver, og skal gå foran for å inkludere temaplanens målgruppe i arbeidslivet

Asker kommune skal bidra til å videreutvikle et variert og tilrettelagt dagaktivitets- og arbeidstilbud

Deltakelse i det ordinære arbeidslivet er hovedregelen, men enkelte personer vil ha behov for et tilrettelagte arbeids- og dagaktivitetstilbud som alternativ

Kommunen vil gjennom samarbeid med private og ideelle aktører, videreutvikle varierte aktivitetstilbud.

6.5 Bolig og bomiljø

Retten til å velge bosted, og hvor og med hvem man skal bo

I rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 19 - Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet, legges det vekt på at:

"… mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre og ikke må bo i en bestemt boform"

På samme måte har også NOU 2016: 17 – på lik linje påpekt at det er en avstand mellom ideal og praksis. Av åtte løft som ble konkludert med i NOU `er det femte løftet knyttet til behov for å få realisert å få bo i eget hjem. Utvalgtes gjennomgang på området viste at det var stor avstand mellom bosituasjonen for mennesker med utviklingshemming og mål i boligpolitikken og i menneskerettighetene.

Det trekkes særlig frem:

- Det er stor mangel på egnede boliger for utviklingshemmede, og lange ventetider for å få bolig i mange kommuner
- Utviklingshemmede har liten mulighet til selv å velge hvor de vil bo og hvem de vil bo sammen med
- Personer med utviklingshemming har ikke de samme mulighet til å kjøpe og eie egen bolig som andre
- Mange utviklingshemmede bor i store bofellesskap som ligger isolert fra befolkningen ellers

I Prop. 132L (2021–2022) «Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet» tydeliggjøres kommunenes ansvar i forslaget til ny boligsosial lov.

Mange personer har problemer med å skaffe seg, eller beholde bolig. Kommunene har hovedansvaret for å hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommunens ansvar tydeliggjøres i forslag til ny boligsosial lov som trer i kraft 01.07.2023 . Formålet med loven er å få et klarere og mer samlet regelverk på det boligsosiale feltet, som igjen kan gi en høyere måloppnåelse i det boligsosiale arbeidet og at den boligsosiale bistanden blir mer lik mellom kommuner.

Regjeringens nasjonale strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024), "Alle trenger et trygt hjem", løfter særskilt frem to prioriterte innsatsområder:

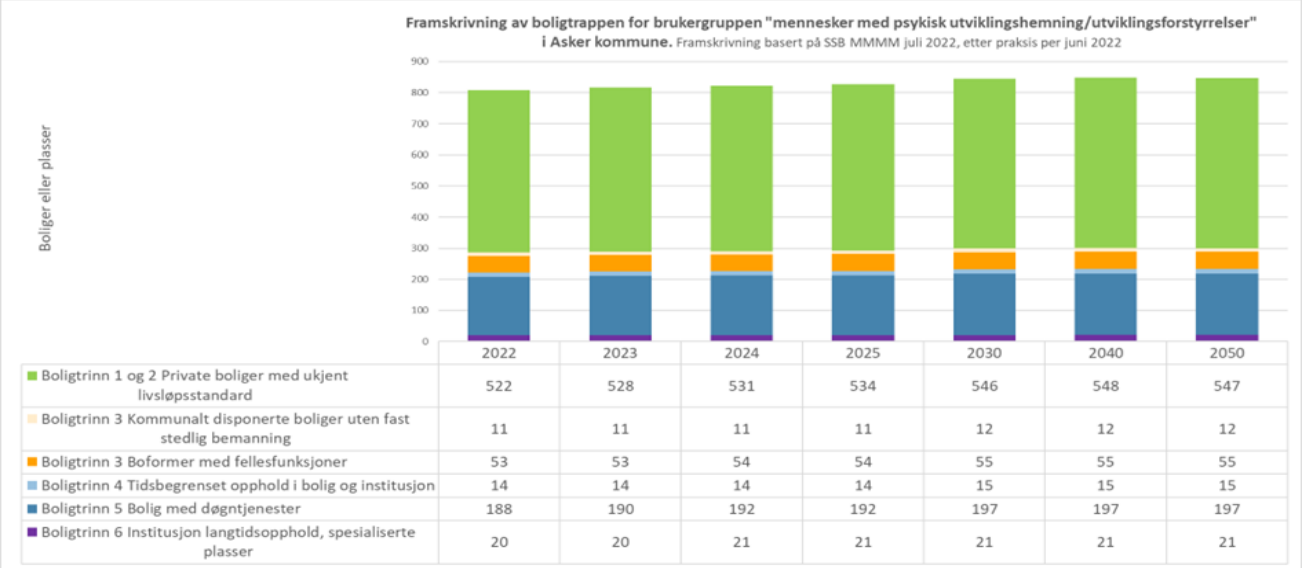
- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne, på lik linje med andre, skal kunne velge hvor og hvordan de skal bo. Dette er grupper som er særlig sårbare for en dårlig bosituasjon.

Boligtrappens anbefalinger

Utvalg for velferd behandlet 27.september 2022 sak om Helhetlig boligtrapp i Asker kommune – delrapport 2/ sluttrapport, og har fått flere presentasjoner om boligtrappens analyser og anbefalinger.

Asker kommune har en målsetning om at flest mulig skal bo i egen eid eller leid bolig, og ved behov få ambulante tjenester av kommunen i eget hjem. Flere skal så langt det er mulig inkluderes i ordinære bomiljøer.

Den helthetlige boligtrappen i Asker kommune har et eget kapitel tilegnet mennesker med utviklingshemning/utviklingsforstyrrelser. Her finner man Agenda Kaupang beregninger av fremtidig behov i hele boligtrappen for brukergruppen samt anbefalinger for arbeidet videre. Avsnittet under bygger på rapporten.



	2022	2023	2024	2025	2030	2040	2050
Boligtrinn 1 og 2 Private boliger med ukjent livsløpsstandard	522	528	531	534	546	548	547
Boligtrinn 3 Kommunalt disponerte boliger uten fast stedlig bemanning	11	11	11	11	12	12	12
Boligtrinn 3 Boformer med fellesfunksjoner	53	53	54	54	55	55	55
Boligtrinn 4 Tidsbegrenset opphold i bolig og institusjon	14	14	14	14	15	15	15
Boligtrinn 5 Bolig med døgntjenester	188	190	192	192	197	197	197
Boligtrinn 6 Institusjon langtidsopphold, spesialiserte plasser	20	20	21	21	21	21	21

Figur: Forventinger til framtidig boligbehov for de ulike trinnene for brukergruppen «mennesker med psykisk utviklingshemning/ utviklingsforstyrrelser» i Asker

Tallene i figuren er basert på kartlegging av dagens situasjon (per juni 2022) og SSB sine befolkningsprognoser middelalternativ (per juli 2022).

Fra 2022 til 2030 øker behovet for boliger med 37, fra 808 til 845. (tallet omfatter alle målgrupper). Dette inkluderer private boliger og tilsvarer en vekst på 4,6 prosent.

Kommunen har et mål om at flest mulig av tjenestemottakerne bor i egen eid eller leid bolig på boligtrinn 1 – 3. For at dette skal være mulig er det avgjørende å ha en velfungerende ambulant tjeneste. Videre er det avgjørende at tjenestemottakere har en villighet og mulighet for å skaffe seg slike egnede boliger. Bruk av statens boligvirkemidler er sentralt i dette arbeidet. Det er kommunes oppfatning at flere tjenestemottakere kunne klart seg i egen bolig på boligtrinn 1 dersom det var flere rimelige boliger tilgjengelig. Kommunen har en ambisjon i kommuneplanens samfunnsdel om at 15 prosent av årlige nybygde boliger skal være rimelige.

For å sikre innbyggere mulighet til å kunne bo i egen bolig, gi kommunen mulighet for effektiv tjenesteproduksjon og redusere den opplevde forskjellen mellom trinn 1 og 5, er det avgjørende å utvikle gode boliger med mulighet for fellesfunksjoner (boligtrinn 3) som for eksempel Bergerløkka.

Erfaringer fra Asker viser at slike boligkonsept reduserer tjenestebehov og behov for boliger med døgntjenester på boligtrinn 5. Et slikt tilbud vil øke mulighetene til innbyggeren for selv å gjøre gode boligvalg og delta i sterkere grad i allmenne aktivitetstilbud i kommunen.

Det er avgjørende å utnytte mulighetene som ligger i Husbankens virkemidler, blant annet investeringstiltak, tilskudd til utleieboliger og startlån. Disse virkemidlene muliggjør boligutvikling, samt kan også bidra til å holde boligprisene nede. Asker kommune kan også gjennom bruk av utbyggingsavtaler med private utbyggere, skaffe egne boliger i ordinære bomiljøer.

Å trene på det å bo/ botrening

Kartlegging av boferdigheter vil kunne bidra til rett valg av bolig og rett tjenestenivå for den enkelte. Disse tjenester bør utvikles som støtte til den ønskede utviklingen om at flere personer med nedsatt funksjonsevne bor i ordinære bomiljø.

Felles for målgruppene er at tidlig innsats og systematisk arbeid med selvhjelpsferdigheter bidrar til å øke forutsetningene for å kunne bo mest mulig selvstendig. Ved å øke den enkeltes evner til å klare mest mulig selv, oppnår man økt mestring, selvstendighet og frihet for den det gjelder, men også en ressursbesparelse i form av lavere fremtidig tjeneste- og tilretteleggingsbehov.

Eksempler på ulike typer boformer for personer med nedsatt funksjonsevne i kommune:

- **Bergerløkka sameie for unge funksjonshemmede**

Bergerløkka er et eksempel på et vellykket prosjekt der kommunen gjennom utbyggingsavtale med utbygger utviklet 8 boliger til unge personer med nedsatt funksjonsevne. Boligene fikk investeringstilskudd fra Husbanken, og ble solgt til beborene. Dette gjorde at boligbrisen ble relativt lav. Asker kommune har forkjøpsrett til boligene.

- **Bondistranda**

Bondistranda er et privat sameie der beboerne eier hele bygget. 11 leiligheter i blokk 3. etasjer. Kommune leier serviceleilighet i første etasje.

- **Borgenfaret**

Borgenfaret er et privat sameie der beboerne eier hele bygget. 10 leiligheter fordelt på 2 fløyer med fellesareal i midten. Kommunen leier 2 rom til personale.

6.5.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal videreutvikle et variert og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud i inkluderende bomiljøer		Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	Askersamfunnet har bærekraftige og samordnede bolig-, areal- og transportløsninger som tilrettelegger for smart samfunnsutvikling.	Bærekraftige byer og samfunn
Asker kommune skal legge til rette for at flere skal eie egen bolig		Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	Alle innbyggere har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger til en overkommelig pris.	Bærekraftige byer og samfunn

Asker kommune skal videreutvikle et variert og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud i inkluderende bomiljøer

Gjennom utvikling og implementering av innsatstrappen og boligtrappen skal kommunen kunne tilby et mer differensiert og variert bo- og tjenestetilbud. Målet er å utvikle effektive bærekraftige tjenester, og at personer styrkes i å mestre det å bo og kunne bo hjemme lengst mulig. Dette krever et bredere spekter av boformer på ulike trinn i boligtrappen, samt styrking av ambulante tjenester. Ambulerende miljøarbeidertjeneste skal utvikles til å være et tilbud som ytes etter vedtak, uavhengig av hvor man bor, og må bygges opp i tett samarbeid med hjemmetjenester og psykisk helse og rus, for at disse skal utfylle hverandre. Det må være effektiv organisering, og baser for tjenesten må ligge nord, midt og sør i kommunen. Ambulerende tjenester kan også gi tjenester til de som bor i bofellesskap dersom det er mer hensiktsmessig enn stasjonær bemanning, da innholdet er det samme.

Et godt samarbeid og god koordinering mellom tjenesteområdene Oppvekst og Velferd er avgjørende for å sikre boligplanlegging for fremtiden.

For denne målgruppen er det å planlegge for fremdige bo-muligheter av særlig stor viktighet, da overgangen og arbeidet med bo-evnen bør starte tidlig. I tidlige innspillsrunder kom det innspill om at planleggingen kunne starte så tidlig som i 13 års alderen med planlagt utflytting fra foreldre hjemme ved rundt 25 år. Overgangen til egen bolig løftes ofte som særlig kritisk for målgruppen.

Asker kommune skal legge til rette for at flere skal eie egen bolig

Iverksettelse av strategien innebærer både brede boligpolitiske virkemidler som påvirker tilbud og pris i det private markedet, men også boligsosiale virkemidler og rådgivning for å styrke kjøpeevnen til personer med dårlig økonomi, samt gi støtte og veiledning i boligspørsmål. Gjennom boligpolitiske virkemidler, som strategisk kjøp og salg av kommunal eiendom skal Asker kommune bidra til at det tilbys rimelige boliger på det private markedet. Kommunen kan aktivt benytte mulighetene som ligger i utbyggingsavtaler for å få forkjøpsrett til boliger som kan tildeles/selges videre til en rimelig pris til personer som får innvilget startlån. Av boligsosiale virkemidler er startlån det viktigste virkemiddelet for å hjelpe husstander med varige lave inntekter til å kjøpe egen bolig. Kommunen bør vurdere å utvikle og etterspørre flere leie-til-eie initiativ og ulike kjøpsmodeller.

6.6 Helhetlig og sammenhengende brukerforløp

Retten til god helse blir slått fast i flere av FNs menneskerettighetskonvensjoner og barnekonvensjonen. Alle skal ha tilgang på likeverdige helse- og omsorgstjenester. Helse- og omsorgstjenestene til personer med utviklingshemming skal være integrert i de generelle tilbud til befolkningen ellers og etter ansvarsreformen fikk de ordinære helse- og omsorgstjenester ansvar for tjenester også til denne målgruppen. Fokuset har de senere årene vært på tidlig innsats og forebygging. Dette omfatter både en satsning på innsats i tidlig alder, innsats for å forebygge sykdom og funksjonsnedsettelse og innsats tidligere i sykdomsforløpet.

Utviklingshemmede kan ha problemer med å formidle sitt helsebehov og skaffe seg nødvendig helsehjelp. Det er derfor viktig å ha fokus i tjenestene på god kunnskap om disse utfordringene og bidra til at den fysiske og psykiske helsen til personer med utviklingshemming blir ivaretatt i samarbeid med pårørende og nettverk. I helhetlige og sammenhengende brukerforløp ivaretas både god fysisk og psykisk helse som en integrert del og det er et mål at helse -og omsorgstjenestene skal være helthetlige og koordinert.

Både nasjonale utfordringer og erfaringene fra Asker tilsier at det er behov for å styrke samarbeidet på tvers av tjenester og forsterke samordningen av innsatsen. Medarbeiderne må kjenne bedre til hverandres oppdrag og praksis og inngå i forpliktende tverrfaglig samarbeid.

Koordinerte og samordnede tjenester rundt den enkelte uttrykkes som en klar målsetting, nasjonalt som kommunalt. Det er et stort antall faggrupper, sektorer og aktører som på ulik måte berører målgruppen og som utgjør både en begrunnelse og vesentlig utfordring for slik samordning (Velferdsforvaltningsloven, 2022). Velferdslovgivningen har som formål å styrke oppfølgingen av utsatte barn og deres familier gjennom å vektlegge det forebyggende arbeidet og styrke tiltaksapparatet. Dette er nedfelt i loven om samarbeidsplikt mellom de ulike velferdstjenestene. Bestemmelsene gjelder for etablering av barne-koordinator og individuell plan, og lovgivningen skal sørge for en bedre koordinering og samordning av tjenestene for de barn og deres familier det angår.

For mennesker med nedsatt funksjonsevne oppleves mange overganger som krevende og ofte er det flere av de kritiske overgangene enn normalt. I litteraturen pekes det på at hjelpeapparatet er organisert slik at de i mindre grad snakker med hverandre, ofte kalt «siloorganisering». Kjennetegnene på denne organiseringen er uklare ansvarsområder, fragmentert fagkunnskap, dragkamp om ressurser og at ansvaret mellom ulike aktører pulveriseres. Dette innebærer at hjelpeapparatet ofte kommer for sent inn i overgangene. I et forebyggende perspektiv er dette kritisk, da de ulike systemene ikke alltid er koordinerte og ikke snakker med hverandre og dermed blir verdifull tid for brukerne satt på vent for avklaring.

Utfordringer nevnt ovenfor forutsetter et systematisk tverrfaglig samarbeid der man på tvers av tjenestene samhandler og finner løsninger sammen med dem det angår. Når brukerens og pårørendes stemme ikke i tilstrekkelig grad blir tatt med inn i vurdering av hva som er behovet og hvilke tjenester og tiltak som iverksettes, blir sammenhengen mellom brukers opplevelse av samarbeid, medbestemmelse og sammenheng svekket. For mange oppleves det som at problemer har "hopet seg opp", og samtidig som det er en opplevelse av å bli overlatt til seg selv fordi ingen tar et helhetlig ansvar for oppfølging.

Asker Kommune har over tid bygget opp tjenesten koordinerende enhet for habilitering og rehabiliteringsvirksomhet, organisert under tjenesteområdet velferd. Enheten utgjør ett tydelig knutepunkt for tverrsektoriell samhandling på tjenestenivå og skal sikre brukermedvirkning og koordinering for innbyggere under og over 18 år. Enheten er lett tilgjengelig for både brukere/pasienter og øvrig hjelpeapparat i Asker kommune.

Manglende samarbeid på tvers av tjenestene kan føre til at innbyggere med behov for tjenester fra flere instanser ikke får den hjelpen de trenger eller at de får et lite helhetlig tjenestetilbud. Dette kan være svært uheldig for den enkelte og for effektiviteten til kommunen på systemnivå.

Samarbeid på tvers av tjenesteområder er også nødvendig for å utnytte kommunens totale kompetanse og lokaler og for å skape større sammenheng i barn og unges liv. Dette kan dreie seg om å utnytte og dele kompetanse mellom de ulike sektorene, utnytte lokalene kommunen allerede benytter og legge opp til mer sambruk og flerbruk

I temaplan for Oppvekst beskrives ytterligere rutiner og prosesser for tjenestene i arbeid med barn og unge og for denne målgruppen. Det vises også til konkrete strategier i Å høre til.

Følgende avsnitt er tatt fra denne temaplanen:

Samarbeid i overganger

Overgangssituasjoner er generelt kritiske punkter på livslinjen fra 0 til 24 år, og fungerer i liten grad for barn og unge med sammensatte behov som ofte opplever å falle igjennom. En koordinert innsats er derfor spesielt viktig i overgangssituasjoner. Tjenestene må legge til rette for at barn, unge og deres familier opplever trygge og gode overganger i alle livsfaser.

Alle overganger må dekkes av gode rutiner og tydelig ansvarsfordeling hvor barn og foresatte involveres. I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget ble manglende rutiner om overganger fra velkomstklasse til ordinær skole, og behov for tettere samarbeid i overgangen mellom barnehage/skole og helse- og omsorgstjenester til barn og unge beskrevet som særlig utfordrende.

Samarbeid mellom tjenesteområder

Samarbeid på tvers av tjenesteområder er nødvendig for å utnytte kommunens totale kompetanse for å skape større sammenheng i barn og unges liv. Det kan også dreie seg om å organisere tjenestene på nye måter. Det er behov for å styrke samarbeidet mellom tjenesteområde oppvekst og andre tjenesteområder.

Utvikling av samarbeidsmodeller der tillit er et grunnleggende prinsipp, og hvor familiens rolle anerkjennes, kan være viktige grep for å øke effekten av tiltakene som iverksettes. Å aktivt innhente samtykke for at tjenester skal kunne samarbeide til beste for barnet og ungdommen, vil i mange tilfeller være nødvendig. Taushetsplikten skal ikke være et hinder for å utføre tiltak til beste for barnet.

Et sentralt tjenesteområde i Oppvekst er virksomhetsområdet Barne- og familietjenesten. De har egne familiekonsulenter som gir tjenester til familier som har barn med nedsatt funksjonsevne, der det er et utpreget strev. Tjenesten tilbyr samtaler for bearbeiding og mestring knyttet til de utfordringene familiene opplever, og informerer om tjenester og stønader familien kan få. Familiekonsulentene samarbeider med andre instanser og kan for enkelte familier bidra i arbeidet med å samordne og koordinere det tverrfaglige arbeidet rundt barna og familien.

Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester, har etter nytt lovverk rett til barnekoordinator. Barnekoordinatorene vil høre til under Barne- og familietjenesten.

Fysio- og ergoterapeuttjenesten tilrettelegger for aktivitet og deltakelse på alle arenaer i barnets hverdagsliv, gjennom hele døgnet. De jobber mye med tidlig innsats slik at barna kan best mulig nyttegjøre seg sitt potensiale. Dette gjør de gjennom intensiv trening, tett individuell oppfølging med trening, veiledning av personale og foreldre og tverrfaglig samarbeid.

Helsestasjonen er også en tjeneste som er organisert i seks soner i Asker. Helsestasjonen har oppfølgende ansvar for barn fra 0 til 5 år. Skolehelsetjenesten er for aldergruppen 5–20 år og samarbeider med skolen for å bidra til å sikre elevene et godt fysisk og psykososialt miljø.

Et godt samarbeid mellom tjenestene, brukere og pårørende bygger på en gjensidig respekt og forståelse for hverandre. Det skal være en lav terskel for kontakt med saksbehandlere og at samhandlingen baseres på brukermedvirkning.

En person med behov for langvarige og koordinerte tjenester kan ha behov for bistand på flere livsområder. Å koordinere betyr «å få til å virke sammen». Det innebærer å se tjenester i sammenheng for å oppnå helhet og sammenheng i tilbudet.

6.6.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal videreutvikle forpliktende tverrfaglig samarbeid og koordinering for å sikre forutsigbare livsløp		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid.	God helse
Asker kommune skal jobbe forebyggende for å sikre en dreining av innsatsen fra sent til tidlig i livsløpet		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid.	God helse
Asker kommune skal sikre trygge og forutsigbare overganger i hele livsløpet		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid.	God helse

Asker kommune skal videreutvikle forpliktende tverrfaglig samarbeid og koordinering for å sikre forutsigbare livsløp

For best mulig helhetlig, forutsigbare og sammenhengende livsløp forutsetter dette en systematisk koordinering og samarbeid på tvers av tjenester og tjenesteområder. I et livsløp er det flere overgangssituasjoner som vil kreve særskilt koordinering som involverer flere tjenester er involvert. Å komme tidlig inn i livsløpet gir brukeren og de pårørende mulighet for å være deltagende på deres premisser og samtidig være ressurser i det systematiske planarbeid (IP og IOP)

Asker kommune skal jobbe forebyggende for å sikre en dreining av innsatsen fra sent til tidlig i livsløpet

Forebyggende arbeid beskriver viktigheten i å investere i barns levekår, læring og utvikling så tidlig som mulig i livet. Dette vil ha en varig og god effekt og øke fremtidige muligheter til egen selvhjulpenhet og derigjennom mindre behov for omfattende tjenester fra det offentlige. Dette vil også samtidig gi samfunnet større bærekraft. Forebygging som rettes tidlig for å hindre utvikling av problemer og sykdom, er aller mest lønnsomt. Utarbeidelse av en felles innsatstrapp legges til grunn for tjenesteutviklingen for målgruppen.

Asker kommune skal sikre trygge og forutsigbare overganger i hele livsløpet

Alle skal oppleve trygghet og forutsigbarhet i møte med tjenestene. Dette innebærer at tjenestetilbudet tar utgangspunkt i den enkeltes behov og ønsker, og at involverte aktører samhandler til den enkeltes beste. Tjenestene skal oppleves som sammenhengende og helhetlige av brukerne, uavhengig av hvilke offentlige virksomheter som tilbyr dem.

6.7 Kompetanse og innovasjon

Kompetanse- og personellutfordringer
Rekruttering av fagutdannede er en av de sentrale utfordringene i kommunale helse- og omsorgstjenester og er knyttet til fremtidige endringer i befolkningens alderssammensetning. Ifølge kommunesektorens arbeidsgivermonitor 2021 er det innen helse- og omsorgssektoren rekrutteringsutfordringer og mange avslutter arbeidsforholdet. Sykepleiere, leger, psykologer og vernepleiere er de minst tilgjengelige yrkesgruppene. Konsulentselskapet Agenda Kaupang (2022) har estimert at helse- og omsorgstjenester i Asker kommune frem mot 2040 vil ha bemanningsbehov på 45 % tilsvarende 998 årsverk.

I tjenesteområdet Velferd, er det per 2022 en tendens til utfordringer opp mot rekruttering av syke- og vernepleiere, samt helsefagarbeidere. Det må lages konkrete strategier i Asker for å utdanne, rekruttere, videreutvikle og beholde fagkompetanse.

Kompetanse- og personellmessige utfordringer vil kreve både en effektiv og fleksibel bruk av ressurser, riktig bruk av fagpersoner samt endret kompetanse. Utvikling av tjenesteprofilen mot tidlig innsats vil kreve ny tilnærming og andre måter å løse oppgaver på. Samtidig vil flere heltidsstillinger og konkurransedyktige arbeidsbetingelser være av betydning for å sikre nødvendig rekruttering. Rekruttering handler også om at kommunen må tilrettelegge for flere rimelige boliger. Temaplan for boligpolitikk omhandler særskilt dette området.

Det foreligger en nasjonal satsning på dette området. «Kompetanseløft 2025 - Regjeringens handlingsplan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i den kommunale helse- og omsorgstjenesten …» har knapphet på helse- og sosialfaglig personell, som en av fire områder og hovedutfordringer.

TØRN prosjektet og arbeidet med å rekruttere og beholde ansatte i helse- og omsorgstjenesten i Asker kommune

Asker kommune deltar med to piloter i KS-prosjektet TØRN som er en pilot knyttet til heldøgnsomsorg og til tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne. Piloten finansieres av Helsedirektoratets tilskuddsordning «Forsøk med nye arbeids- og organisasjonsformer i omsorgstjenestene». Prosjektet er et tiltak under Kompetanseløft 2025.

Tørnprosjektet skal bidra til å finne løsninger på utfordringer helse- og omsorgssektoren står overfor med hensyn til rekruttering og beholde ansatte. Piloten skal da prøve ut en ny oppgavedeling og organisering av arbeidet som skal gi en bedre utnyttelse av kompetansen innenfor de ulike yrkesgruppene i sektoren. Det handler om å sette inn kompetansen som trengs, når den trengs. Endringer i oppgavedeling kan få ringvirkninger for kompetansearbeidet i virksomheten. Når oppgaver flyttes fra én yrkesgruppe til en annen, er en viktig suksessfaktor at mottakerne av de nye oppgavene har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å oppleve trygghet og faglighet i utøvelsen av dem. Det handler om å skape gode brukeropplevelser gjennom riktig kompetanse til riktig tid – og med heltidskultur i bunn.

Pilotene har nå gjennomført kompetansekartlegging og kompetansehevende tiltak. Det er å teste ut ny oppgavedeling og man har fått nye erfaringer som meldes tilbake til KS prosjektet sentralt. Prosjektet avsluttes i 2022 og vil bli evaluert.

Det er gjort et arbeid og utarbeidet strategier for å møte utfordringene knyttet til å rekruttere, utvikle og beholde kompetanse i helsetjenestene. Dette er strategier under temaplan Leve hele livet – i et aldersvennlig Asker.

Utvikling av kompetanse- implementering av «Gode Helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Sommeren 2021 ble den Nasjonale veilederen «Gode Helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming" lansert. Målet med veilederen er å bidra til at personer med utviklingshemming og deres familier får leve gode liv i tråd med egne forutsetninger, ønsker og behov. Formålet er å bidra til kunnskapsbasert praksis, riktige prioriteringer, god samhandling og redusert uønsket variasjon i kommunene.

Veilederen beskriver god praksis på viktige områder som individuell tilrettelegging, livsoverganger, habilitering, helseoppfølging, og samarbeid med pårørende og verge. Virksomhetene jobber med å iverksette denne, med fokus på kompetanseheving hos de ansatte, økt kvalitet på tjenestene som leveres, og økt brukermedvirkning fra de som mottar tjenester.

Veilederen gir tydelige føringer for tverrfaglig samarbeid, og tjenester og oppfølging som faller under andre tjenesteområder enn helse- og omsorgstjenester. Et behov for å løfte denne problemstillingen og implementere veilederen også i andre tjenesteområder er løftet inn til SEIL Velferd.

Opplæring i CRPD - FNs konvensjoner om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Tjenesteområdene Oppvekst og Velferd er helt i oppstarten av et arbeid for felles opplæringsopplegg i FN- konvensjonen for ansatte i tjenestene. Asker kommune har deltatt i Statsforvalteren sitt prosjekt knyttet til CRPD. Man har erfart at det er behov for et systematisk opplæringsløp for en bedre forståelse og bruk av FN konvensjonen i praksis. Formålet er å fremme, verne og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og å fremme respekten for deres iboende verdighet. Asker kommune vil sørge for at bistand og tjenester er i tråd med CRPD. Det vil også være viktig å informere og bevisstgjøre alle innbyggere i kommunen om rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse for å bekjempe stereotypier og fordommer.

Innovasjon ved utvikling av proaktive tjenester, digitalisering og velferdsteknologi

Innovasjon og proaktive tjenester kan defineres som å skape verdier eller resultater på nye måter. Økt press på kommunale helse-. og omsorgstjenester krever innovativ tjenesteutvikling, herunder utnyttelse av digitale og velferdsteknologiske muligheter, for å finne løsninger på det fremtidige utfordringsbildet. Brukere skal få muligheten til å kunne mestre egen hverdag og bo i eget hjem, ved en kombinasjon av tilbud som møter individuelle behov og er plassert lavest mulig i innsatstrappen.

Innsatstrapp - treffsikre tjenester som tilrettelegger for mestring

Asker kommune har utviklet en innsatstrapp som hjelpemiddel for å besørge fremtidige bærekraftige tjenester. Hensikten er blant annet å sikre god dimensjonering av tjenestene, strategisk tjenesteutvikling og styring, effektiv økonomisk drift, samt mobilisering av bruker- og pårørenderessurser.



En riktig dimensjonert innsatstrapp har tilstrekkelig omfang av tjenester på de trinnene som bidrar til egenmestring og selvstendighet, med utgangspunkt i brukerens behov. Tjenester skal gis på laveste effektive omsorgsnivå for å forebygge behovsvekst på de øverste trinnene i Innsatstrappen. Modellen legger opp til godt utviklete tjenester som tilrettelegger for en god bosituasjon i eget hjem, og at heldøgnsomsorg tilbys de med omfattende og sammensatte behov.

Bærekraftige helse- og omsorgstjenester skal videreutvikles ut fra en investeringstankegang hvor kommunen skal være en investor i mennesker fremfor en forvalter av saker. Dette forutsetter å samhandle med og benytte seg av tilbud utenfor helse- og omsorgstjenestene blant de laveste trinnene i trappen, både internt og med organisasjons- og næringsliv, ut fra brukers- og eventuelt pårørendes målsetninger og ressurser. En slik arbeidsform er utviklet under navnet “Asker velferdslab”.

De laveste trinnene omfatter tjenester til alle innbyggere uten vedtak. De i midten omfatter vedtaksbaserte tjenester mot beboere i egne hjem. De øverste trinnene omfatter vedtak mot boliger med døgntjenester og institusjonsopphold.

Boligtrapp - mestring i eget hjem

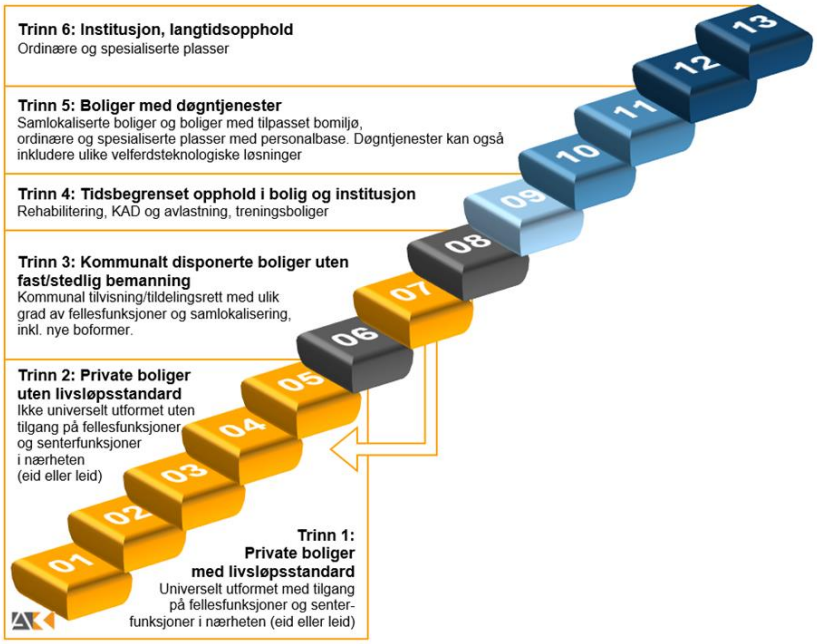
En “Boligtrapp”, som både er bygget på og fungerer som et supplement til Innsatstrappen, spesifiserer retning for tjenesteutvikling mot å oppnå reduksjon av dekningsgrad i heldøgnsomsorg (andel med behov for døgntjenester i tilrettelagte boliger eller institusjon).

Temaer som omhandles i boligtrappen er blant annet økning av ambulante tjenester (helsetjenester utenfor institusjon eller boliger med heldøgnstjenester), aktivitets- / ernærings- / kultur- og støttetilbud, samt velferdsteknologi. Videre omtales nye måter å jobbe på (effektiv bruk av ulik kompetanse og samskaping med frivillige). Trappen fokuserer også på varierte og effektive botilbud, inkludert ulike sosiale boformer.

Boligtrappen tar utgangspunkt i at de aller fleste har det best når de mestrer livet i egen bolig. Da er boligens utforming og det omkringliggende bomiljøet av stor betydning. Asker kommune skal

videreutvikle tjenester som bistår innbyggere i å forberede seg til egen alderdom, for å bo hjemme lenge med god livskvalitet. Dermed er det også en målsetning å gradvis redusere samlet behov for kommunale boliger med tjenester.

Innsats- og boligtrappen er verktøy for å videreutvikle helse- og omsorgstjenestene, inkludert tilbud til mennesker med nedsatt funksjonsevne, i en bærekraftig retning.



Figurene over illustrerer sammenhengen mellom de 13 trinnene i Innsatstrappen (hvilke tjenester som gis) og de 6 trinnene i boligtrappen (hvor en bor).

Innovasjon, velferdsteknologi og digitalisering

Satsning på velferdsteknologiske løsninger er av betydning for å oppnå en dreining mot proaktive tjenester. I tjenesteområdet Velferd foreligger det et program for velferdsteknologi som skal videreutvikle og koordinere løsninger (blant annet lokaliseringstjenester, medisinerings-støtte, eRom, digital hjemmeoppfølging, digitalt tilsyn og videodialog). Asker kommune er også med i flere helseklyngenettverk (Norway Health Tech / Helsehub / CoTecH), med mange partnere, som er nærmere beskrevet i Kunnskapsgrunnlaget.

Mer omfattende bruk av universelle IKT- og andre digitale løsninger, samt velferdsteknologi, kan gi positive effekter opp mot FNs tre bærekraftsdimensjoner, ved å:

- Bidra til at brukere blir mer selvstendige i eget liv og får økt livskvalitet (sosialdimensjonen)
- Bidra til bærekraftig tjenesteutvikling, ved eksempelvis at en større andel av tjenestemottakere bor i egen bolig (økonomidimensjonen)
- Bidra til redusert reisevirksomhet (miljødimensjonen)

Den teknologiske og digitale utviklingen gir kontinuerlig nye muligheter, også innen helse- og omsorgstjenestene. Derimot må en ta seg tid til å kvalitetssikre effekt mot livskvalitet og bærekraft, slik at det ikke tilrettelegges for sosial isolasjon blant personer med psykiske helseutfordringer, som igjen kan medføre behov for tjenester i trinn som er plassert høyt i trappene. Bruker- og eventuelt pårørendemedvirkning bør ligge til grunn også for individuelt tilpassede velferdsteknologiske løsninger.

Hvilken betydning har velferdsteknologi for personer med nedsatt funksjonsevne
Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologi som bidrar til økt trygghet, sosial deltagelse, sikre livskvalitet og verdighet til den som mottar tjenester. Velferdsteknologi kan styrke den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen og gi forutsigbarhet og oversikt over hverdagens gjøremål. Velferdsteknologi kan være et virkemiddel for å oppnå mer selvstendighet og selvhjulpenhet.

På avdelingsnivå benyttes det ulike typer velferdsteknologi for enkelte tjenestemottakere. Mye av dette kan karakteriseres som mestringsteknologi som gir økt mulighet for kommunikasjon, oversikt over aktiviteter, gjøremål m.m. Det bør være et mål - både for å bedre den enkeltes muligheter til mestring og innflytelse i eget liv - men også med tanke på best mulig ressursutnyttelse, å systematisere arbeidet med økt bruk av velferdsteknologi for målgruppen fremover.

Program Velferd
Program Velferd skal sikre styring mot framtidig økonomisk bærekraftig drift og god livskvalitet ved best mulig mestring av egne liv innenfor tjenesteområdet Velferd. Det vil si å levere effekter og gevinster knyttet til virksomhetens strategiske mål, gjennom blant annet dreining mot tidlig innsats. Programmets funksjon er å koordinere alle større utviklingsprosjekter og aktiviteter som retter seg mot tjenesteområdets kjernedrift. Sagt med andre ord er programmet hovedsatsingen i tjenesteområdet Velferd, for å møte et av de største utfordringsbildene i kommunal sektor, som er styring mot bærekraftige helse-, omsorgs- og sosialtjenester. Programmet ble etablert høsten 2022, og er en sentral arena for implementering av det som angår Velferd i aktuelle temaplaner, samt innsatstrapp og boligtrapp.

6.7.1 Strategier

Navn på strategien	I andre planer	Hovedmål	Delmål	Satsingsområde
Asker kommune skal aktivt benytte digitale løsninger og velferdsteknologi i fremtidens helse- og omsorgstjenester		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.	God helse
Asker kommune skal rekruttere relevant fagkompetanse for målgruppen, utvikle og beholde kompetanse i tjenestene		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid.	God helse
Asker kommune skal skape og utvikle innovative løsninger sammen med andre relevante aktører for å sikre gode og likeverdige tjenester		Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer.	God helse

Asker kommune skal aktivt benytte digitale løsninger og velferdsteknologi i fremtidens helse- og omsorgstjenester

Gjennom program for velferdsteknologi, skal en sørge for å teste ut digitale- og velferdsteknologiske verktøy, samt implementere og øke bruken av kostnadseffektive løsninger i ordinær drift.

Asker kommune skal rekruttere relevant fagkompetanse for målgruppen, utvikle og beholde kompetanse i tjenestene

Strategien ivaretas ved utarbeidelse og implementering av strategisk kompetanseplan for tjenesteområdet Velferd, samt deltagelse i samarbeid om CRPD og samarbeid mellom tjenesteområdene Oppvekst og Velferd om opplæring og kompetanseløft.

Asker kommune skal skape og utvikle innovative løsninger sammen med andre relevante aktører for å sikre gode og likeverdige tjenester

Ved deltagelse i helseklynger skal en holde seg oppdatert og delta i erfaringsutveksling, vedrørende digitale og velferdsteknologiske løsninger.

7 Evaluering og rapportering

Systematisk evaluering og resultatoppfølging er en viktig del av styringsprosessene i Asker kommune, og skal sikre at vi beveger oss i retning av de målene vi har satt oss. Nøkkeltall, forskning, eksterne analyser, aktivitets- og planoppfølging og øvrig statistikk er sentrale kilder til kunnskap om hvorvidt temaplanen bidrar til å nå kommunens mål. I arbeidet med å vurdere graden av måloppnåelse bør det legges vekt på en helhetlig analyse av flere ulike kunnskapskilder. En samlet vurdering av status og måloppnåelse vil i årene fremover bli gitt i forbindelse med årsrapporten.

8 Virkninger av planen

Asker kommune har tilsluttet seg FNs dimensjoner om sosial-, miljømessig- og økonomisk bærekraft. For denne temaplanen er det særlig sosiale og økonomiske forhold som er relevant. Langsiktig forebygging av behov for bistand høyt oppe i innsats- og boligtrappen bidrar til både økt mestring og livskvalitet, samt økonomisk bærekraftige tjenester. Avsnittene under gir en kort beskrivelse av planens virkninger knyttet opp mot de tre bærekraftsdimensjonene.

8.1 Miljømessige forhold

De største direkte klimagassutslippene i Asker kommune kommer fra transport og særlig bruken av personbiler. Implementering av temaplanen og temaplanens strategier vil kunne medføre mindre reiseaktivitet, ved blant å ta i bruk velferdsteknologi, strategisk plasserte baser for ambulante tjenester og boliger i tilknytning til egnede lokal- og nærsentre. Tjenesteutviklingen i tråd med temaplanens strategier vil dermed kunne bidra til en mer klimavennlig samfunnsutvikling.

8.2 Sosiale forhold

Et av hovedprinsippene i FNs bærekraftsmål og Agenda 2023 er at ingen skal stå utenfor eller utelates, på engelske «leave no one behind» Temaplanen På lik linje handler nettopp om dette. Hvordan kan Asker kommune bidra til at personer med nedsatt funksjonsevne inkluderes i alle deler av samfunnslivet på lik linje som andre Askerbøringer. Asker kommune er en aktør og kan ikke endre alt, men kommunen kan gå foran og være et godt eksempel. Asker kommune skal gjennom implementering av temaplanen

gjøre sitt for at tjeneste- og samfunnsutviklingen i kommunen er i tråd med intensjonen i FN konvensjonen.

Likestilling er bærebjelken i et demokratisk bærekraftig samfunn. Sosial bærekraft innebærer blant annet at kommunen skal bidra til å sikre innbyggerne likeverdige muligheter til å delta i og ta medansvar i samfunnet. Gode medvirkningsprosesser forutsetning for å lykkes med kommunens målsettinger om økt medborgerskap og samskaping.

Gjennom å utvikle ulike boalternativer, flere gode møteplasser og aktiviteter, kan de sosiale nettverkene styrkes. En sterk frivillig sektor, og med god støtte og veiledning til pårørende, vil bidra til å sikre det uformelle nettverket vi er avhengig av for å møte fremtidens utfordringer. Strategiene i planen bidrar til samskaping og medborgerskap, blant annet gjennom økt grad av brukermedvirkning i tjenestene.

8.3 Økonomiske og organisatoriske forhold

Temaplanens strategier skal bidra til en fremtidig bærekraftig kommuneøkonomi ved å ha søkelys på selvhjulpenhet og selvstendighet hos personer med nedsatt funksjonsevne i tråd med CRPD. Temaplanen har et stort fokus på sammenheng og koordinering av tjenester med mål om å få til gode og sømløse brukerforløp. Det blir svært viktig å få til en god gjennomføring av planen, slik at de valgte strategiene kan følges opp av konkrete tiltak som gir ønskede endringer på sikt.

Asker kommune legger til grunn innsatstrappen og boligtrappen i arbeidet for å dreie helse- og omsorgstjenestene i retning av forebyggende arbeid. Det er viktig med god implementering av disse, slik at effektene blir gode, både økonomisk, og for samfunns- og tjenesteutviklingen i kommunen. Innsatstrappen legges til grunn for hele livsløpet.

Organisatoriske forhold

Planlegging av nye boformer og samarbeid med utbyggere, pårørende og tjenestemottakere i en tidlig fase er viktig. Det tar tid å utvikle boligkonsepter og planlegge for samlokalisering av bygg. Det må jobbes med satsningen på å være en attraktiv arbeidsplass, for å tiltrekke seg nødvendig kompetanse og arbeidskraft i helsetjenestene. Velferdsteknologiske løsninger skal tas i bruk. Det kan bety at tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne må jobbe på nye måter.

Satsningen på innovasjon er også avgjørende for å sikre at kommunen har nødvendig bemanning med tilstrekkelig kompetanse. Riktig bruk av kompetanse, og god bruk av velferdsteknologiske løsninger kan bidra til reduserte økonomiske kostnader på sikt ved at arbeidet effektiviseres.

9 Vedlegg

- Kunnskapsgrunnlag temaplan på lik linje

Oppvekst og Velferd

Asker kommune

Kunnskapsgrunnlag Temaplan " På lik linje"

Forotgraf: Elin Eike Worren



Innhold

1. Innledning 5
1.1 Formål med temaplanen 5
1.2 Innsatsområder og strategier i temaplanen 5
1.3 Målgruppe, begrepsavklaring og relevans for andre temaplaner 7
1.4 Rammer for planen – sentrale nasjonale føringer – et rettighetsperspektiv 9
1.5 Viktige perspektiver i planen 11
1.6 Samfunnsoppgaven til Asker kommune 13
2. Demografi og status 15
2.1 Funksjonsnedsettelser blant befolkningen 16
2.2 Folkehelse og sosial bærekraft 19
3. Inkludering, medvirkning og deltakelse 24
3.1 Medborgerskap og brukermedvirkning 24
3.2 Aktivitet og fritid 26
3.3 Frivillighet 27
3.4 Transport 30
3.5 Universell utforming 31
4. Familie og pårørende 34
4.1 Helse- og omsorgstjenester til barn og unge under 18 år 35
5. Barnehage og skole 42
6. Arbeid og aktivitet 44
6.1 Arbeid og sysselsetting 45
6.2 Livsopphold og økonomi (sosial stønad, uføretrygd) 47
7. Bolig og boligtilbud 49
7.1 Retten til å velge bosted, og hvor og med hvem man skal bo 49
7.2 Andre planer som beskriver bolig og boligtilbud i Asker 50
7.3 Asker kommunes boligtrapp 51
7.4 Boligtrappens anbefalinger 52
8. Helhetlige og sammenhengende brukerløp 56
8.1 Samhandling og brukerforløp 57
8.2 Overgang fra under til over 18 år i et livsløpsperspektiv 60
9. Kompetanse og innovasjon 61
9.1 Innsatstrappen 61
9.2 Kompetanseløftet 2025 63
9.3 Innovasjon gjennom nettverk og partnerskap 64

9.4 Nasjonal digitaliseringsstrategi 64
9.5 Utvikling av kompetanse 65
9.6 Kompetanse og personalmessige utfordringer 66
Referanseliste 67

Tabelloversikt

Tabell 1: Innsatsområder og strategier 6
Tabell 2: Personer over 16 år som har ulike former for funksjonsnedsettelse (2019) 17
Tabell 3: Prosentandel som vurderer egen helse som dårlig eller svært dårlig, 20-66 år, fordelt på kjønn 20
Tabell 4: Prosentandel som ikke trener eller mosjonerer, 20-66 år, fordelt på kjønn 21
Tabell 5: Prosentandel som oppgir lav, middels og høy tilfredshet med livet, og forventninger til livet sitt om 5 år etter opplevelse av mening, engasjement og mestring 21
Tabell 6: Personlig erfaring med offentlige helsetjenester i løpet av de siste årene, svarene oppgitt i prosentandel 21
Tabell 8: Antall avlastningsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne 36
Tabell 9: Ulike tjenester i Asker kommune for personer med nedsatt funksjonsevne (unike brukere) 41
Tabell 10: Antall barn med spesialpedagogisk hjelp i barnehagen delt etter alder 43
Tabell 11: Oversikt over skoler med SPA-avdelinger 43
Tabell 12: Antall elever i Asker som mottar undervisning med undervisningspersonell 43
Tabell 13: Prosentandel 25-44 år som har fullført minst ett år med høyere utdanning 44
Tabell 14: Koordinerte og helhetlige tjenester for barn og unge fra 0 til 18 år 61

Figuroversikt

Figur 1: Planarbeid i kommunene 14
Figur 2: Den relasjonelle modellen ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
Figur 3: Befolkningsframskriving i Asker kommune 16
Figur 4: Befolkningsframskriving på personer med utviklingshemming i Asker kommune . 18
Figur 5: Påvirkningsfaktorer for folkehelsen 19
Figur 6: Prosentandel som vurderer egen helse som dårlig eller svært dårlig, 20-66 år 20
Figur 7: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstandene tilknyttet «medvirkning» 26
Figur 8: Inkluderende frivilligkoordinering 2022 29
Figur 9: Modell for frivillighet i velferd 2022 29
Figur 10: tjenester i virksomheten avlastning og omsorgstjenester for barn og unge ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
Figur 11: brukere/plasser per 1000 innbyggere 0-17 år fordelt per type tjeneste. Psykisk utviklingshemmede, barn og unge 39
Figur 12: Brukere/plasser pr 1000 innbyggere 18-67 år fordelt pr. type tjeneste 40
Figur 13: Innsatstrapp arbeid og aktiviteter 46
Figur 14: VTA-plasser 49
Figur 15: Helhetlig boligtrapp 52

Figur 16: Forventinger til framtidig boligbehov for de ulike trinnene for brukergruppen «mennesker med psykisk utviklingshemning/ utviklingsforstyrrelser» i Asker 53
Figur 17: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstandene tilknyttet «helhet i tjenestetilbudet» 57
Figur 18: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstanden «totalt sett er jeg godt fornøyd med tjenesten jeg mottar» 57
Figur 19: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstander knyttet til saksbehandling 59
Figur 20: Innsatstrappen 62

1. Innledning

Dette dokumentet er et kunnskapsgrunnlag til temaplan «På lik linje– personer med nedsatt funksjonsevne». Hensikten med kunnskapsgrunnlaget er å utrede og belyse aktuelle temaer og problemstillinger slik at den kan legge til rette for en god politisk beslutningsprosess.

Kunnskapsgrunnlaget skal være faktabasert og belyse temaer i henhold til utredningspunktene i mandatet. En av utfordringene i dette arbeidet er at det ikke føres statistikk over antall barn med funksjonsnedsettelser i Norge. Det er derfor vanskelig å få oversikt over utbredelsen av barn med funksjonsnedsettelser i befolkningen. Anslagene varierer mellom 3–5 prosent av alle barn født i Norge (Grue 2004; Berg 2010), til at 10 prosent mellom 0–18 år har minst én funksjonsnedsettelse.
Relevant data og statistikk er hentet fra både nasjonale-, regionale- og kommunale styringsdokumenter, samt forskning og offentlig tilgjengelig statistikk og analyser. Enkelte data kommer fra kommunens egne data- og fagsystemer.

1.1 Formål med temaplanen

Temaplaner er strategiske styringsdokumenter som omhandler et spesifikt tema eller fagområde. Noen temaplaner vil være sektorovergripende og gi føringer for hele organisasjonen, slik som for eksempel kommunens arbeidsgiverpolitikk. Andre temaplaner gjelder for et avgrenset tjenesteområde eller fagområde. I alle tilfeller bør de ha et tilsvarende tidsperspektiv som kommuneplanen (12 år). Revidering av den enkelte temaplan vurderes i forbindelse med planstrategien hvert fjerde år. En temaplan kan defineres som en kommunedelplan, og må da følge prosessene i plan- og bygningsloven.

Kommuneplanen har definert 8 satsingsområder forankret i FNs bærekraftsmål, med underliggende hoved- og delmål. Det vil være førende og aktuelle mål i kommuneplanens samfunnsdel for alle temaplaner. Dermed defineres ikke nye mål i temaplanene. Derimot blir relevante mål fra kommuneplanen konkretisert og knyttet opp til temaplanens innsatsområder og strategier.

«På lik linje» er Asker kommunes temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne. For denne temaplanen er bærekraftsmålene / satsningsområdene «samarbeid for å nå målene», «bærekraftige byer og samfunn», «god helse», «innovasjon, digitalisering og næringsutvikling», «økonomi» og «medarbeidere» særlig relevante.

Hovedformålet med temaplanen er å gi retning til samfunns- og tjenesteutvikling innenfor områder som berører personer med nedsatt funksjonsevne. Det er en felles strategisk plan for tjenesteområdene Velferd og Oppvekst. Formålet er å sikre at målgruppen får en god oppvekst, gode overganger i de ulike livsfasene, tilgang til tjenester som tilrettelegger for økt grad av selvhjulpenhet, samt inkludering og deltagelse i samfunnet på lik linje med andre innbyggere.

1.2 Innsatsområder og strategier i temaplanen

Tabell 1: Innsatsområder og strategier

Innsatsområder	Strategier
Inkludering, medvirkning og deltagelse	1. Asker kommune skal planlegge, tilrettelegge og utvikle tjenestene i tråd med FN-konvensjonen for rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne 2. Asker kommune skal tilrettelegge for innovative medvirkningsprosesser slik at personer med nedsatt funksjonsevne deltar i tjeneste- og samfunnsutviklingen 3. Asker kommune skal legge til rette for økt samarbeid med frivilligheten 4. Asker kommune skal ha lett tilgjengelig og tilpasset informasjon
Familie og pårørende	1. Asker kommune skal gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv 2. Asker kommune skal anerkjenne og involvere pårørende som viktig ressurs gjennom aktiv medvirkning 3. Asker kommune skal styrke veiledning, støtte og opplæring til familie og pårørende
Barnehage og skole	1. Asker kommune skal fremme et inkluderende leke- og læringsmiljø i barnehage, skoler og fritidsarenaer 2. Asker kommune skal tilrettelegge for at barn og unge skal kunne medvirke og uttrykke egne behov som angår dem
Arbeid og aktivitet	1. Asker kommune skal bidra til at flere innbyggere med nedsatt funksjonsevne rekrutteres inn i det ordinære arbeidslivet 2. Asker kommune skal bidra til å videreutvikle et variert og tilrettelagt dagaktivitets- og arbeidstilbud 3. Asker kommune skal, som arbeidsgiver, tilrettelegge for at flere personer med nedsatt funksjonsevne inkluderes i arbeidslivet
Bolig og bomiljø	1. Asker kommune skal videreutvikle et variert og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud i inkluderende bomiljøer 2. Asker kommune skal legge til rette for at flere skal eie egen bolig
Helhetlige og sammen-hengende brukerforløp	1. Asker kommune skal videreutvikle forpliktende tverrfaglig samarbeid og koordinering for å sikre forutsigbare livsløp 2. Asker kommune skal jobbe forebyggende for å sikre en dreining av innsatsen fra sent til tidlig i livsløpet 3. Asker kommune skal sikre trygge og forutsigbare overganger i hele livsløpet
Kompetanse og innovasjon	1. Asker kommune skal rekruttere relevant fagkompetanse for målgruppen, samt utvikle og beholde kompetanse i tjenestene

	2. Asker kommune skal skape og utvikle innovative løsninger sammen med andre relevante aktører for å sikre gode og likeverdige tjenester 3. Asker kommune skal benytte digitale løsninger og velferdsteknologi i fremtidens helse- og omsorgstjenester

1.3 Målgruppe, begrepsavklaring og relevans for andre temaplaner

Temaplanen er en sektorovergripende plan og skal beskrive hvordan tjenesteområdene jobber med ulike, og ofte overlappende, temaer innenfor et livsløpsperspektiv. Derfor vil flere temaområder som er relevante i denne temaplanen også bli behandlet i andre temaplaner. Grensesnittet mot andre vedtatte, og pågående, temaplaner pr. nå:

- Temaplan for Oppvekst (pågående)
- Temaplan Mestre hele livet – psykisk helse og rus (vedtatt)
- Temaplan for Medborgerskap (vedtatt)
- Temaplan for fysisk aktivitet og friluftsliv (vedtatt)
- Temaplan for kultur (vedtatt)
- Temaplan for Bærekraftig boligutvikling(pågående)

Begrepsavklaringer

Mennesker med funksjonsnedsettelse kan deles inn i følgende hovedgrupper:

- Personer med synshemming
- Personer med bevegelseshemming
- Personer med hørselshemming
- Personer med psykososiale funksjonsnedsettelser
- Personer med utviklingshemming
- Personer med nevroutviklingsforstyrrelser

Målgruppe
Mennesker med funksjonsnedsettelser utgjør en sammensatt gruppe med ulike utfordringer. Noen er født med en funksjonsnedsettelse. Andre igjen får en funksjonsnedsettelse i løpet av livet på grunn av sykdom eller en skade. Det er store forskjeller mellom de ulike typene funksjonsnedsettelser i hvor store hindringer eller barrierer funksjonshemmingen medfører.

Temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak utviklingshemming og mennesker med nevroutviklingsforstyrrelser.

Personer med utviklingshemming
Utviklingshemning er en samlebetegnelse for en rekke ulike diagnoser og tilstander som er knyttet til kognitive, språklige og sosiale utfordringer.

Utviklingshemming faller innenfor det mer overordnede begrepet funksjonsnedsettelser. Det er store variasjoner i gruppen av utviklingshemmede når det gjelder behov for hjelp/bistand avhengig av graden av utviklingshemmingen og tilleggsutfordringene.

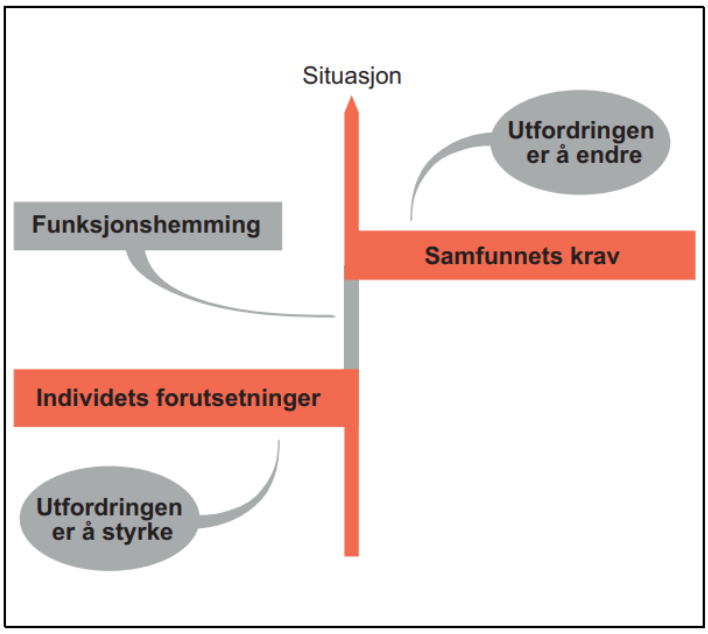
Personer med nevroutviklingsforstyrrelser.
Ved siden av utviklingshemming vil temaplanen berøre nevroutviklingsforstyrrelser, som autisme. Omkring 30 prosent av personer med autisme har utviklingshemming (NOU 2020:1). Nevroutviklingsforstyrrelser er tilstander hvor den nevrologiske og psykologiske utviklingen er forsinket eller avvikende fra tidlig i barndommen. Begrepet omfatter utviklingshemming, språkforstyrrelser, autisme, ADHD, lærevansker, koordinasjonsforstyrrelser og tic-lidelser, inkludert Tourette.

Diagnosene representerer imidlertid sjelden «rene» tilstander hvor man enten har den ene eller den andre tilstanden. En person kan ha symptomer på ulike tilstander og noen ganger oppfylles kriterier for flere diagnoser samtidig. Mange vansker går igjen på tvers av ulike nevroutviklingsforstyrrelser, blant annet vansker med kommunikasjon og språk, sosial fungering, motorikk, oppmerksomhet, regulering av atferd og aktivitetsnivå, søvn og spising (NOU 2020:1). Det er stor variasjon i behov i denne gruppen.

Den relasjonelle modellen – hvordan defineres begrepet funksjonshemning

Den relasjonelle forståelsen av funksjonshemning kalles også den nordiske modellen og har sine røtter tilbake til 60-tallet. I denne forståelsen av funksjonshemming er det ikke et skarpt skille mellom det individuelle (kroppslige) og samfunnets innretning. Det er samspillet mellom det individuelle forutsetninger og det eksterne miljø som er det viktige.

Figuren (NOU 2016:17 På lik linje) viser misforholdet mellom menneskets individuelle forutsetninger på den ene siden og omgivelsenes (samfunnets) innretning og krav på den annen



Figur 1: Den relasjonelle modellen

siden. Det er gjennom dette samspillet at funksjonshemmingen oppstår. Den relasjonelle forståelsen av funksjonshemming legges til grunn for både diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

1.4 Rammer for planen – sentrale nasjonale føringer – et rettighetsperspektiv

UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD). Konvensjonens hovedmål er å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne får oppfylt sine menneskerettigheter. Kommunene har et særskilt ansvar for å gi gode tjenester til innbyggerne sine, og har en sentral rolle som utøver av nasjonal og lokal politikk.

Asker kommune deltar som pilotkommune i CRPD-prosjektet i regi av Kulturdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som er koordinator for arbeidet. Prosjektet gjennomføres sammen med fire av statsforvalterembetene og flere kommuner. Rapporter om prosjektet til FNs CRPD-komité vil utarbeides. Medarbeidere fra tjenestene deltar på digitale samlinger der man benytter opplæringsmaterialet fra Bufdir for å heve kompetansen. Målet er å gi innføring i CRPD til hjelp i kommunens daglige arbeid. Prosjektet har som formål at alle kommuner i Norge vil få opplæring og støtte i hvordan de skal bruke konvensjonen i sitt arbeid i perioden 2024-2030.

Sentrale føringer
NOU 2016:17 På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming.
I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 45 (2012-2013) «Frihet og likeverd – om mennesker med utviklingshemming», nedsatte regjeringen et utvalg for å utrede og fremme forslag til konkrete tiltak for å styrke grunnleggende rettigheter til mennesker med utviklingshemming slik at nasjonale politiske mål om likestilling og likeverd, selvbestemmelse, deltakelse og integrering innfris.

Meld. St. 18 (2010–2011) Læring og fellesskap. Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov.
Stortingsmeldingen viser til at alle barn i Norge har rett til barnehageplass og utdanning, til å gå på nærskolen og til å få spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning når det er behov for det – uavhengig av forutsetninger og evner. Rettighetene skal gis uten forbehold. Myndighetene er også forpliktet til å motvirke diskriminering.

Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – Tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.
Stortingsmeldingen vektlegger at barnehage, skole og SFO-tilbud skal gi muligheter for inkluderende fellesskap for alle barn og unge – uavhengig av sosial, kulturell og språklig bakgrunn, kjønn og kognitive og fysiske forskjeller. Tidligere stortingsmeldinger som har vektlagt føringer for å legge til rette for at barnehager og skoler som gir muligheter for alle, finner vi i Meld. St. 18 (2010–2011) Meld. St. 19 (2015–2016) Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen og Meld. St. 21 (2016–2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen.

Meld. St. 25 (2020–2021) Likeverdsreformen — Et samfunn med bruk for alle.

Målet er at barn og familier med barn som har behov for sammensatte tjenester skal oppleve et samfunn som stiller opp, og som gir alle mulighet til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse.

NOU 2020: 1 Tjenester til personer med autismespekterforstyrrelser og til personer med Tourettes syndrom.
Utvalgets mandat var blant annet å kartlegge, vurdere og foreslå tiltak for å bedre det samlede tjenestetilbudet til personer med autismespekterforstyrrelser og beslektede diagnoser som blant annet Tourettes syndrom.

Prop. 100 L (2020 –2021) Endringer i velferdstjenestelovgivningen.
Stortinget har vedtatt nye bestemmelser om plikt til samarbeid, samordning og barnekoordinator i 14 velferdstjenestelover som trådte i kraft 1. august 2022. Lovendringene er uavhengig av alder og gjelder alle med behov for velferdstjenester, med unntak av barnekoordinator som gjelder for de under 18 år. Bakgrunnen for endringene er å få til bedre samarbeid og samordning av tjenester til barn og unge og deres familier.
Det er også publisert en veileder. Formålet med denne er å tydeliggjøre ansvar og myndighet, og gi veiledning på hvordan pliktene kan ivaretas. Veilederen skal også være et praktisk verktøy for implementering av lovendringen.

Meld. St. 8 (2022–2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming.
Stortingsmeldingen redegjør for det menneskerettslige grunnlaget for politikken for personer med utviklingshemming. Meldingen inneholder en analyse av hvordan situasjonen er i dag, overordnede utfordringer på feltet, og innsatser for å kunne møte utfordringene. Stortingsmeldingen inneholder åtte rettskapittel som beskriver målsetninger, dagens situasjon og regjeringens innsatser.

Nasjonale rapporter
Rapport 1 - 2013 Bufdir. Slik har jeg det i dag. Rapport om levekår for mennesker med utviklingshemming.
Regjeringen besluttet i 2012 å vurdere resultatene fra ansvarsreformen fra 1991. Høsten 2012 gjennomførte Bufdir en faktautredning om levekårene og livssituasjonen for personer med utviklingshemming. Dette i et nært samarbeid med andre direktorater og bruker- og interesseorganisasjoner.

Folkehelseundersøkelsen i Viken 2021.
Temaområdene som er dekket i denne rapporten inkluderer blant annet tilgjengelighet av tjenester og fasiliteter lokalt, helserelatert atferd, selvrapportert helsetilstand, skader, nedsatt funksjonsnivå, ulike aspekter ved sosialt miljø, nærmiljø og subjektiv livskvalitet.

Bufdir (2018) Samlet innsats - for barn og unge med nedsatt funksjonsevne og deres familier.
Målet med rapporten var å komme med forslag til gode tiltak som kan hindre frafall i videregående skole for barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

Helsedirektoratet (2021) Nasjonal veileder for gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.
På NAKU.no finner man fagtekster som er basert på forskning, verktøy, gode eksempler fra praksis og andre ressurser som kan være til støtte i arbeidet med å innfri krav og anbefalinger i Helsedirektoratets veileder.

1.5 Viktige perspektiver i planen

Ansvarsreformen (1991) skulle gi mennesker med utviklingshemming et bedre liv. Det diskuteres fremdeles om reformen har klart å leve opp til sine intensjoner. Det er fremdeles slik at dagens praksis gir utfordringer det ikke er funnet løsninger på. Foreldre bruker fortsatt mye ressurser på å gi sine barn med utviklingshemming et best mulig liv. Ansvarsreformen innebar at sentralinstitusjonene ble avviklet og den enkelte person med utviklingshemming ble «tilbakeført» til egen kommune. Det var forventninger knyttet til at personer med utviklingshemming skulle inkluderes i sitt hverdagsmiljø, barnehager, skoler, og sitt nabolag. De fleste kommunene var ikke forberedt på hva som krevdes av kompetanse og økonomiske kostnader.

Menneskerettighetene for personer med utviklingshemming blir ikke fulgt opp. Ansvarsreformen var ikke spesielt rettet mot den utviklingshemmedes familie og familien ses ikke som en ressurs for samarbeid med kommunene. Familienes livssituasjon beskrives som avhengige av kommunens økonomiske prioriteringer. Mange foresatte opplever å få redusert yrkesaktivitet. De blir utsatt for et utmattende byråkrati og føler seg ofte sosialt isolert. Noen sier at de lever i en «utviklingshemmet familie». Mange foreldre opplever at de blir ulønnede hjelpeverger for å verne om sine barns livskvalitet. Generelt opplever de liten forståelse for sin spesielle livssituasjon. De tenker mye over den spesielle oppveksten søsken får. Og selv om det ikke er like skambelagt som før, merkes holdninger til det avvikende fra omgivelsene. Når barna flytter til egen bolig, opplever mange pårørende at kommunen «eier» deres utviklingshemmede barn, og at familiens kompetanse er uønsket. Videre oppleves mangel på kontinuitet, stabilitet og kvalitet på tjenester i omsorgsboliger. Turnusordninger er institusjonslignende og medvirker til at personalet blir kjent med den enkelte utviklingshemmede som person. Videre har svært få har fått utarbeidet individuell plan.

«På lik linje» - NOU 2016:17.
Bakgrunnen for NOU'en var Stortingets behandling av regjeringens melding om personer med utviklingshemming – Meld. St. 45 Frihet og likeverd. Meldingen inneholder en gjennomgang av levekårene for mennesker med utviklingshemming og vurdering av i hvilken grad de politiske ambisjonene var gjennomført i praksis. Meldingen konkluderte med at målene ikke er oppnådd, og at utviklingen på enkelte områder har gått i feil retning.

NOU 2016:17 På lik linje foreslår åtte løft for å bedre situasjonen for personer med utviklingshemming. Løftene skal sørge for at menneskerettigheter blir ivaretatt og politiske mål realisert for personer med utviklingshemming på lik linje med andre.

De åtte løftene skal sikre:

1. selvbestemmelse og rettssikkerhet
2. inkluderende og likeverdig opplæring
3. arbeid for alle
4. god helse og omsorg
5. eget hjem
6. kompetanse og kunnskap
7. koordinerte tjenester
8. målrettet styring

Utvalgte temaer fra utvalgets arbeid

Rettssikkerhet
Begrepet har til dels ulike betydninger, men det er bred enighet om at det i forvaltningsrettslig sammenheng siktes til beskyttelse mot overgrep og vilkårlighet fra myndighetenes side, samt at den enkelte skal ha mulighet til å forutberegne sin rettsstilling og kunne forsvare sine rettslige interesser (Eckhoff og Smith, 2014). Rettssikkerhet omfatter vanligvis også krav til rimelighet og rettferdighet, noe som kan ligge til grunn for lovgivning og vise seg blant annet gjennom formålsbestemmelser og krav om forholdsmessighet og likhet. Rettssikkerheten er dermed både av prosessuell og materiell art. Den prosessuelle del omfatter overordnede krav vi kan stille til forvaltningens saksbehandling, mens den materielle del omfatter krav som stilles til forvaltningsvedtakets innhold. Det hjelper lite at avgjørelser treffes på rettmessig vis dersom innholdet strider mot våre forestillinger om en rettsstat.

I både Ansvarsreformen (1991), Meld. St. 45 2012-13 Frihet og likeverd, og NOU 2016:17 På lik linje, ble rettssikkerhetsspørsmålene løftet høyt på den politiske dagsorden. Her ble rettssikkerhet betonet som ett av de viktigste temaer når det gjelder veien videre i arbeidet med å bedre levekårene for personer med utviklingshemming.

Kunnskap
Utredningen beskriver personer med utviklingshemming som en gruppe med svært forskjellige funksjonsnivå, væremåter og utfordringer. Det pekes på at man har lite kunnskap om gruppen som har en mild form for utviklingshemming (opp mot grensen for det som er definert som normalområdet. Kunnskapen er større i gruppen med diagnose «utviklingshemming». Disse er registrert i de offentlige registrene, IPLOS (Individbasert pleie- og omsorgsstatistikk), og mottar tjenester fra kommunene. Totalt regner man med at det er 70-80 000 mennesker i Norge som tilfredsstiller kriteriene for diagnosen «utviklingshemming», men det er 50 000 som blir «borte» og som vi vet lite om.

Oppvekst
Videre beskriver utredningen at det «stort sett går greit» for barn med funksjonshemming i barnehagen. I skolen ser en at barn med utviklingshemming ikke undervises av lærere på lik linje med andre. Her er det to av tre som undervises av assistent. Det viser seg også gjennom lav grad av tydelige og konkrete læringsmål. Mens andre elever får anledning til å svare på hvordan de har det gjennom elevundersøkelser, er mange barn med utviklingshemming fritatt fra disse. En betydelig andel av utviklingshemmede blir tatt ut av

klassefellesskapet og blir av den grunn ikke inkludert i fellesskapet. Utvalget foreslår at opplæringsloven endres slik at alle elever skal undervises av en lærer.

Bomuligheter
Det er bare én av ti som eier egen leilighet. Når man ikke eier egen bolig kan man for eksempel risikere å bli flyttet på når kommunen finner det formålstjenlig. Ansvarsreformen var opptatt av at institusjonene skulle avvikles. Utvalget spør om man har bygget opp mange små institusjoner i kommunene. Hva er vilkårene for selvbestemmelse når institusjonen setter premiss gjennom egne definerte regler, rutiner og så videre?

Kommunale dagsentre har vokst frem etter reformen. De har varierende innhold og kvalitet. Her peker utvalget på at det handler om balanse, og at variasjonene mellom vektlegging av arbeidsdelen sett i forhold til omsorg og fritid er store på landsbasis.

Varig tilrettelagt arbeid (VTA)
Varig tilrettelagt arbeid er en ordning som ble opprettet for personer med utviklingshemming. Syv av ti som hadde en VTA-plass på 90-tallet var utviklingshemmet. I dag er kun rundt tre av ti utviklingshemmet. Utviklingen går i retning av at personer med utviklingshemming skyves ut og taper konkurransen om de arbeidsplassene som ble laget for dem.

Faglig kompetanse
Her beskriver utredningen at ansatte med utviklingshemming blir nedprioritert i kompetansearbeidet. Det må være samme planlagte, systematiske og dedikerte innsats for å løfte og fornye kompetansen hos denne yrkesgruppen som det er for andre yrkesgrupper der arbeidsoppgavene er komplekse og sammensatte.

1.6 Samfunnsoppgaven til Asker kommune

FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og FNs barnekonvensjon rammer inn og gir føringer for samfunnsoppgaven til Asker kommune. Videre legger kommunen FNs bærekraftsmål til grunn for sine kommunale planer.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Utviklingen av Askersamfunnet skal være bærekraftig og ivareta dagens behov uten å ødelegge kommende generasjoners muligheter til å få dekket sine behov.

Bærekraftsmålene skal være det overordnede rammeverket for utviklingen av Askersamfunnet. Asker kommune har valgt ut seks bærekraftsmål som de mest vesentlige å arbeide med, og av disse er fem av målene særlig viktige for denne planen:

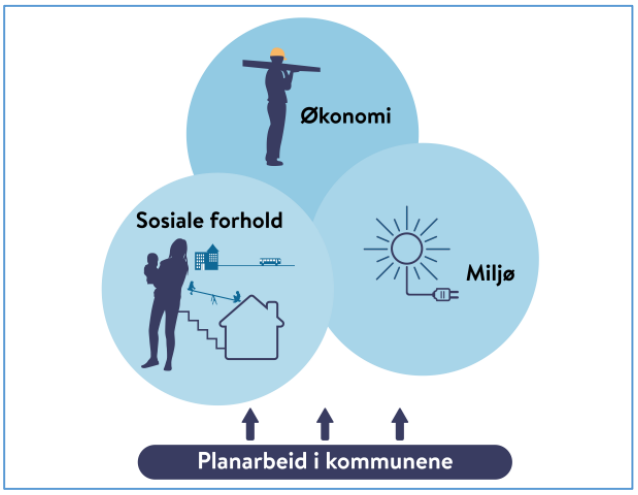
- Mål 3: God helse og livskvalitet

- Mål 4: God utdanning
- Mål 9: Innovasjon og infrastruktur
- Mål 11: Bærekraftige byer og samfunn
- Mål 17: Samarbeid for å nå målene

Tre bærekraftsdimensjoner

FNs bærekraftsmål kan inndeles i tre dimensjoner;

- økonomisk bærekraft
- sosial bærekraft
- miljømessig bærekraft



Figur 2: Planarbeid i kommunene

Målsetningen om god bærekraft innebærer at beslutninger som tas i kommunen må vurderes i henhold til de tre dimensjonene. Regjeringen gir, gjennom «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023», tydelige føringer for at kommunene skal legge FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanlegging. Asker kommune, og landet ellers, har utfordringer knyttet til alle tre bærekraftsdimensjonene. Klimaendringene er kritiske, det forventes lavere økonomisk vekst, andelen yrkesaktive reduseres i årene som kommer og ulikhetene i samfunnet øker.

Sosial bærekraft innebærer å sikre grunnleggende menneskelige behov, sosialt likeverd og rettferdig tilgang til, og fordeling av, samfunnets goder og byrder, samt trygge og inkluderende lokalsamfunn preget av samhørighet og engasjement. Det handler blant annet om å skape et sterkt samfunn og stimulere, samt styrke, de ressursene som ligger i lokalsamfunnet.

Handlingsrommet for økonomisk bærekraft vil de neste årene være mindre enn dagens situasjon, og kommunen må omstilles dersom man skal lykkes i å opprettholde de økonomiske handlingsreglene.

For ytterligere lesning vises det til FNs rapport om bærekraftig utvikling «The future is now», og Viken fylkeskommunes regionale planstrategi for bærekraftig utvikling «Veien til et bærekraftig Viken».

Brukerinvolvering, deltakelse og rett til å medvirke – selvbestemmelse

En fremtidsrettet tjenesteutvikling vil innebære en dreining av tjenestene. Formålet er å komme tidlig inn i et livsløp ved å legge til rette for et inkluderende leke- og læringsmiljø, aktiv fritid, tilpassede boliger og at en kan delta i arbeidslivet. For å oppnå dette skal tjenestene ha et forsterket søkelys på et inkluderende brukerperspektiv, medbestemmelse og prioritere det forebyggende arbeidet.

Helseperspektivet – helsefremmende arbeid

Asker kommune skal ha gode og bærekraftige løsninger for at innbyggere skal leve friske og sunne liv, med mestring og god livskvalitet (Kommuneplan 2020-2032). Mange forhold på ulike arenaer påvirker innbyggernes helse og livskvalitet. Eksempler på dette er tilgang på aktive nærmiljøer, inkluderende lokalsamfunn, bolig og fysiske omgivelser, tilgang på arbeid og andre forhold knyttet til levevaner.

Inkluderingsperspektiv og ikke- diskriminering

Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt «funksjonshemmede barrierer» som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse. Regjeringens strategiske handlingsplan (Likestilling for alle, 2022-2025) peker ut tre innsatsområder som er viktige for utjevning av forskjeller og for et mer felles utviklingssamarbeid. Disse er endringer av holdninger, ansvarliggjøring og medvirkning. Medvirkning og deltakelse fra brukere, foresatte og brukerorganisasjoner vektlegges stor betydning for arbeidet.

Livsløpsperspektivet, med vekt på overganger

Livskvalitet, trivsel og mestring bygges gjennom hele livsløpet (Mestre hele livet, 2017). Det som skjer i viktige overgangsfaser, kan få særlig betydning for det som skjer i perioden etterpå. Forebyggende tiltak tar derfor ofte sikt på å endre utviklingsforløp, og mange tiltak handler om å støtte og hjelpe i overgangsfaser (Folkehelseinstituttet, 2018).

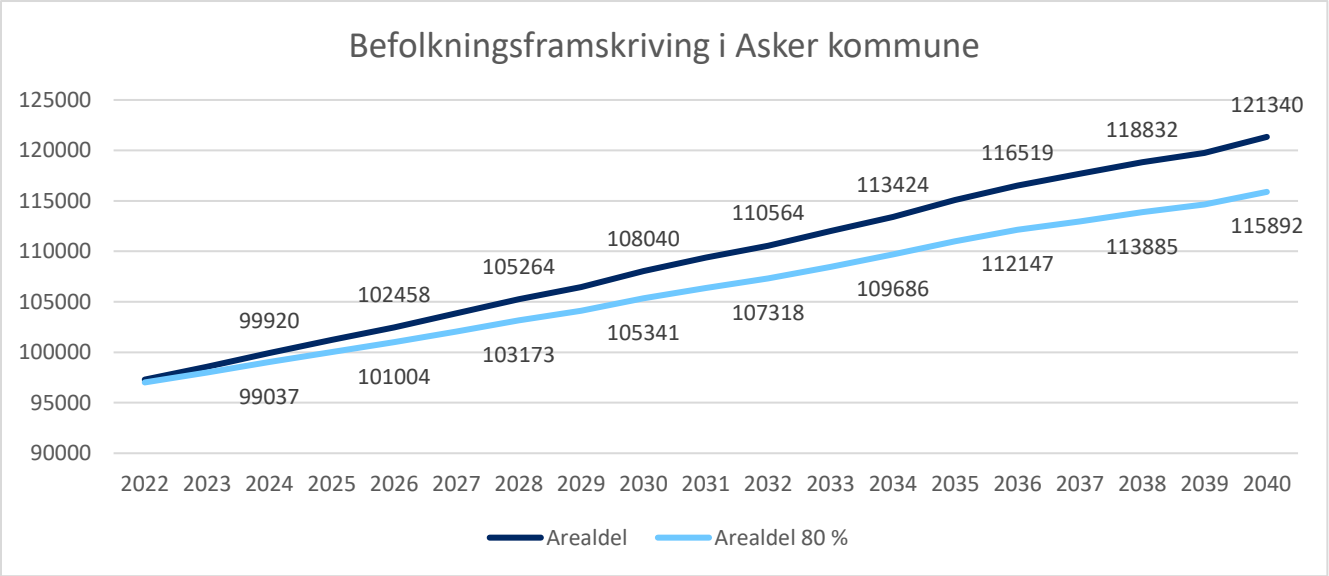
Mangfoldige, individuelle og generelle risikofaktorer kan ha konsekvenser for psykisk helse og uhelse gjennom livsløpet. De ulike periodene i livet kan heller ikke ses på som isolert fra hverandre, og overgangsperioder gir både utfordringer og muligheter. Et godt helsemessig grunnlag som er etablert innen utgangen av tenårene vil dermed også legge grunnen for god helse i voksen alder (Folkehelseinstituttet, 2018)

Familieperspektivet

Nasjonalt, som kommunalt, legges det vekt på en større og mer aktiv involvering av foresatte og familien. Foresatte og familien er en viktig ressurs i arbeidet med å forhindre en negativ utvikling av et oppstått problem. Når utfordringene er blitt så store at man må iverksette ulike tiltak, vil dette kreve andre ressurser og løsninger enn det som ligger til det forebyggende arbeidet (for eksempel behandling, flytte ut fra hjemmet osv.). Videre er ikke velferdsstaten bærekraftig uten det frivillige arbeidet og det ønskes i større grad et samarbeid med, og involvering av, de pårørende. Et familieperspektiv innebærer å se familien som helhet både i det forebyggende arbeidet og i et livsløpsperspektiv.

2. Demografi og status

Det bor 96 000 personer i Asker kommune i 2022. De siste 17 årene har kommunen hatt en høy befolkningsvekst på 25 % (19 000 personer). De neste 17 årene skisserer kommunens befolkningsframskrivinger en tilsvarende høy vekst (23 000 personer/24 %), gitt at boligproduksjonen i kommuneplanens boligbyggeprogram gjennomføres.



Figur 3: Befolkningsframskriving i Asker kommune

Videre vil den demografiske sammensetningen i Norge, og Asker kommune, endres betydelig i årene som kommer. Det vil blant annet bli flere eldre totalt sett, andel eldre i befolkningen øker og det blir flere av de eldste eldre. Utviklingen vil påvirke flere sektorer og vil kreve nye løsninger på en rekke områder. Utviklingen gjør at det blir færre hender til å utføre omsorg, både i familien og i helse- og omsorgstjenestene.
Samtidig ser vi at store nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger, bedre økonomi, ha variert kulturell bakgrunn og utgjøre en stor ressurs for samfunnet.

2.1 Funksjonsnedsettelser blant befolkningen

Det er variasjon i forståelsen og bruken av begreper om funksjonshemming. Ulike definisjoner betyr at det ikke finnes et enkelt svar på hvor mange personer som har nedsatt funksjonsevne i Norge. Utvalgsundersøkelser er en metode som ofte benyttes for å gi et anslag på hvor mange som har nedsatt funksjonsevne. Her trekkes et representativt utvalg, som får spørsmål om de har nedsatt funksjonsevne. Svarene fra undersøkelsen generaliseres så til befolkningen. En utfordring er at det ikke finnes standardiserte spørsmål for å identifisere og avgrense antall personer med nedsatt funksjonsevne i befolkningen. Dette kan medføre at antallet med nedsatt funksjonsevne i befolkningen varierer mellom undersøkelser.

Ved definisjonen som er benyttet i Arbeidskraftsundersøkelsen gjennomført av SSB, varierer antallet funksjonshemmede noe fra år til år, og er mellom 15 % og 18 % for befolkningen mellom 15 og 66 år. Andelen kvinner er større enn andelen menn (SSB, 2020). Videre ser man at andelen personer med nedsatt funksjonsevne ligger på rundt 18 % ifølge SSBs levekårsundersøkelse fra 2019. Også i denne undersøkelsen er andelen høyest blant kvinner. Ut ifra undersøkelsen kan man si noe om hvor utbredt ulike typer av funksjonsnedsettelse er (se tabell 2). Det går imidlertid ikke an å trekke slutninger på hvor

mange som har funksjonsnedsettelse ved å legge sammen disse tallene, ettersom enkelte kan ha flere funksjonsnedsettelser (SSB, 2019; Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022). Det er viktig å påpeke at dette er tall som er egenrapportert, og ikke basert på diagnoser.

Tabell 2: Personer over 16 år som har ulike former for funksjonsnedsettelse (2019)

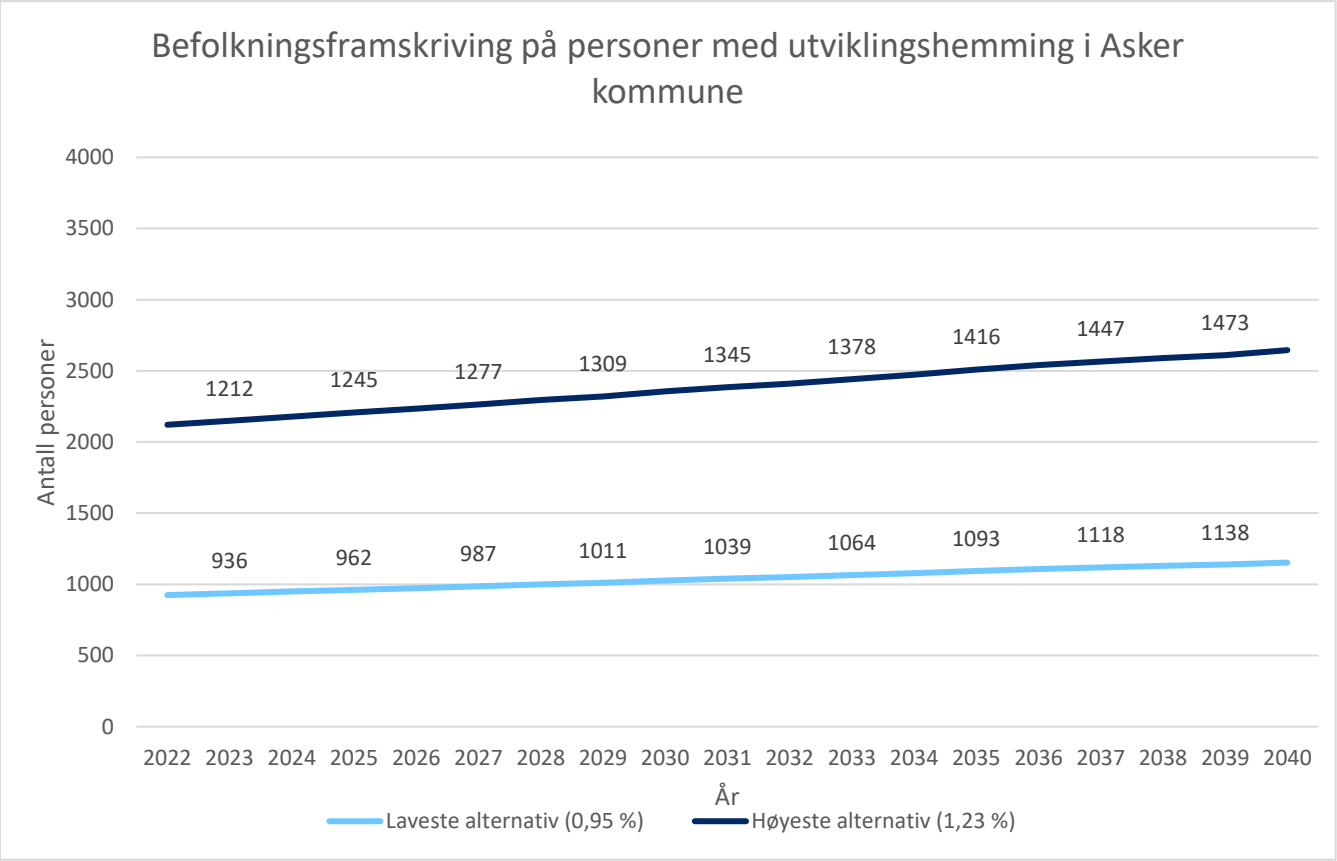
Type funksjonsnedsettelse	Prosentandel
Nedsatt syn med bruk av briller/kontaktlinser	10 %
Vansker med å høre samtale i stille omgivelser	3 %
Store konsentrasjons- eller hukommelsesproblemer	3 %
Nedsatt bevegelsesevne	9 %
Vansker med sosial kontakt	4 %
Bruker høreapparat	5 %

Forekomst av antall personer med utviklingshemming nasjonalt

Det finnes ikke sikre tall på hvor mange personer som har utviklingshemming i Norge. I forskningen om forekomst av utviklingshemming i Norge spriker anslagene. Verdens helseorganisasjon (WHO) viser til at mellom 1-3 prosent av befolkningen har utviklingshemming. I en rapport fra Helsedirektoratet om utredning og diagnostisering av personer med utviklingshemming (2019) viser de til at forekomst i Norge ligger mellom 0,95 % og 1,23 %. Når det gjelder hvor mange fødsler der det er en kjent utviklingshemming, så foreligger det ikke nasjonal statistikk på dette pr. i dag.

Personer med utviklingshemming i Asker kommune

Som avsnittet over beskriver er det knyttet usikkerhet til forekomst av antall personer med utviklingshemming nasjonalt. Framskrivingene nedenfor vil derfor ta utgangspunkt i det som antas å være de nyeste tallene på forekomst av personer med utviklingshemming nasjonalt.



Figur 4: Befolkningsframskriving på personer med utviklingshemming i Asker kommune

Figuren over viser både det høyeste og laveste alternativet, henholdsvis 1,23 % og 0,95 % (Helsedirektoratet, 2019). Tar man begge alternativer i betraktning vil det være en økning i antall personer med utviklingshemming mellom 202 og 261 personer fra 2022 – 2040.

Personer med utviklingshemming og innvandrerbakgrunn

Flyktninger og innvandrerfamilier som har barn med nedsatt funksjonsevne og/eller utviklingshemming møter mange av de samme utfordringene som etnisk norske foreldre. Eksempelvis kan man oppleve mangel på støtte fra familie og venner og ikke minst møte utfordringer i møter med hjelpeapparatet. Samtidig opplever mange utfordringer knyttet til språk og kommunikasjon. Dette kan føre til manglende forståelse av hvordan det norske hjelpesystemet fungerer.

Bosatte flyktninger og familiegjenforente har de samme rettighetene til helse- og omsorgstjenester i primær- og spesialisthelsetjenesten som den øvrige befolkningen. Personer med særskilte behov bør følges opp så tidlig som mulig etter ankomst til landet. En innledende helsekartlegging vil kunne bidra til å avdekke akutte helseplager og kroniske behandlingstrengende sykdommer i en tidlig fase og sørge for nødvendig behandling.

I Asker kommune, under virksomhetsområdet inkludering og mangfold, blir det gjennomført kartlegging av nyankomne flyktninger med funksjonsnedsettelse. Kartleggingen følges opp gjennom samtaler, og sammen med foresatte lages det en plan

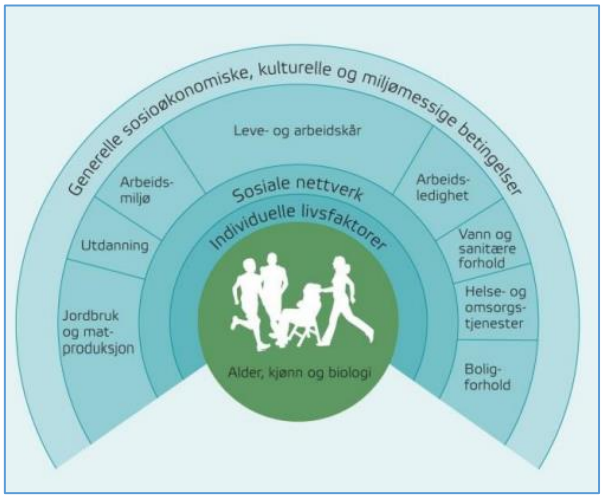
for videre oppfølging. Kulturell bakgrunn kan påvirke hvordan man opplever problematikken. Funksjonsnedsettelser er ofte skambelagt og man kan ha ulik forståelse, kjennskap og oppfatning om hva funksjonsnedsettelser betyr, samt hvilket hjelpetilbud som foreligger. Dette er et arbeid som krever tid, tillit og trygghet til hjelpeapparatet. Det er også ulike barrierer i kommunens eget tjenesteapparat som ofte er knyttet til at man har liten erfaring med en gitt situasjon.

2.2 Folkehelse og sosial bærekraft

Folkehelse er en sentral del av all samfunnsutvikling. Utviklingen av Askersamfunnet skal fremme god helse og bedre livskvalitet for kommunens innbyggere. I tillegg er et systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid en viktig forutsetning for å nå bærekraftsmålene. Folkehelse og sosial bærekraft har mange likhetstrekk. Begge begrepene handler om å fremme en samfunnsutvikling som setter menneskelige behov i sentrum. Videre handler det om sosial rettferdighet og like livssjanser for alle, og det å tilrettelegge for deltakelse og samarbeid, samt at man som innbygger har mulighet til å påvirke forhold i sitt nærmiljø og i kommunen ellers.

En rettferdig fordeling av helse og livskvalitet er avgjørende for å oppnå inkluderende og bærekraftige samfunn. Målet med folkehelsearbeidet er blant annet å oppnå bedre livskvalitet og egenmestring for den enkelte, og samtidig forebygge ensomhet, helsetap og sosiale helseforskjeller.

Helse skapes på en rekke arenaer og livsområder som på ulike måter har betydning for folks helse og levekår. Eksempler på dette er skole, arbeid, bolig og nærmiljø. Denne tilnærmingen er visualisert av Whitehead og Dahlgren fra 1991 (se figur 5). Den såkalte regnbuemodellen viser hvordan ulike lag av påvirkningsfaktorer påvirker folkehelsen og den sosiale fordelingen av denne.



Figur 5: Påvirkningsfaktorer for folkehelsen

Sosiale helseforskjeller

Selv om den generelle helsen jevnt over er god, er det betydelige sosioøkonomiske helseforskjeller blant innbyggerne i Asker, i tillegg til landet som helhet. Sosiale ulikheter i helse beskrives som systematiske forskjeller i helsetilstand og som følger sosiale og økonomiske kategorier (eksempelvis yrke, utdanning og inntekt). Det vil si at de som har lang utdanning og god økonomi lever lenger og har færre helseproblemer enn de som har kortere utdanning dårligere økonomi.

I arbeidet med å utjevne sosial ulikhet i helse bør man ha søkelys på alle ledd i årsakskjeden gjennom livsløpet. Samfunnsmessige forhold som helsefremmende

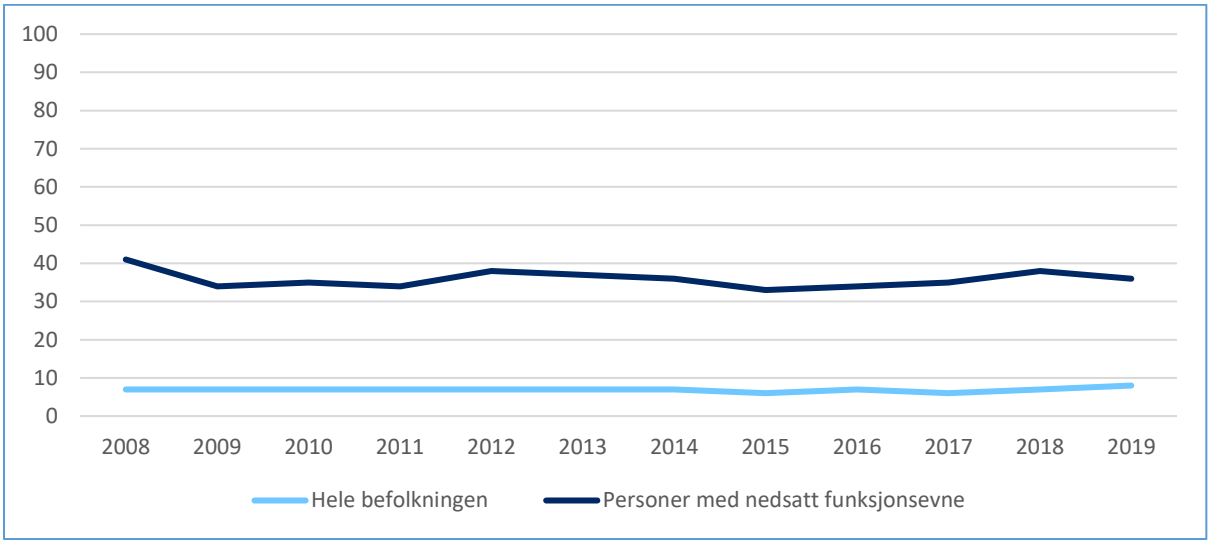
samfunnsutvikling, sosiale møteplasser, avlastningstilbud for familier med barn med funksjonsnedsettelser, egnede boliger og inkluderende bomiljø, arbeid og aktivitet er sentralt.

Helse og livskvalitet

Kunnskap om levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne er blant annet et viktig underlag for politikkutforming. Det mangler imidlertid gode rapporteringsverktøy og tidsseriedata. Dette har medført at levekår i liten grad er belyst gjennom eksisterende statistikk, først og fremst fordi man ikke har kunnet skille mellom de personene det gjelder fra den øvrige befolkningen i datagrunnlaget. Norges tilslutning til FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter har aktualisert behovet for ny og mer detaljert statistikk.

Samtidig finnes det enkelte nasjonale tall når det dreier seg om levekårsstatus for personer med nedsatt funksjonsevne. Det store flertallet i befolkningen oppgir å ha god helse, og slik har det vært over tid. Likevel er det en stor andel som oppgir å ha en langvarig sykdom (SSB, 2019).

Blant personer med nedsatt funksjonsevne oppgir 36 % at de vurderer egen helse som dårlig, mot 8 % i befolkningen generelt. Dette nivået har holdt seg relativt stabilt siden 2008 (se figur 6) (SSB, 2019).



Figur 6: Prosentandel som vurderer egen helse som dårlig eller svært dårlig, 20-66 år

Tabell 3: Prosentandel som vurderer egen helse som dårlig eller svært dårlig, 20-66 år, fordelt på kjønn

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Alle menn	6	6	7	7	6	6	6	4	5	5	6	7
Menn med nedsatt funksjonsevne	40	33	38	35	37	36	41	31	33	35	49	35
Alle kvinner	9	7	7	8	7	8	8	8	8	8	9	10
Kvinner med nedsatt funksjonsevne	42	35	33	33	38	38	33	34	35	35	36	37

I tabell 3 ser man at i befolkningen generelt vurderer kvinner sin egen helse som dårlig i større grad enn hva menn gjør. Blant personer med nedsatt funksjonsevne er imidlertid kjønnsforskjellen mindre tydelig, med en del variasjon i tallene fra år til år (SSB, 2019).

Det er en tydelig forskjell i andelen som er fysisk inaktive blant personer med nedsatt funksjonsevne og befolkningen generelt. 21 % med nedsatt funksjonsevne er inaktive, mens tilsvarende i befolkningen er 13 % i 2019 (tabell 4) (SSB, 2019).

Tabell 4: Prosentandel som ikke trener eller mosjonerer, 20-66 år, fordelt på kjønn

	2008	2012	2015	2019
Hele befolkningen	10	9	14	13
Personer med nedsatt funksjonsevne	20	18	19	21
Alle menn	10	11	16	15
Menn med nedsatt funksjonsevne	22	21	21	25
Alle kvinner	11	7	13	11
Kvinner med nedsatt funksjonsevne	17	15	17	19

I tabell 5 ser man at personer med nedsatt funksjonsevne opplever mindre grad av tilfredshet med livet enn befolkningen ellers (Støren et al., 2020).

Tabell 5: Prosentandel som oppgir lav, middels og høy tilfredshet med livet, og forventninger til livet sitt om 5 år etter opplevelse av mening, engasjement og mestring

	Lav tilfredshet med livet	Middels tilfredshet med livet	Høy tilfredshet med livet
Hele befolkningen	22	52	26
Personer med nedsatt funksjonsevne	35	48	17

Tabell 6: Personlig erfaring med offentlige helsetjenester i løpet av de siste årene, svarene oppgitt i prosentandel

	Nedsatt funksjonsevne	Befolkningen ellers
Fastlege	85	77
Sykehus	61	40
Legevakt	49	39
Sykehjem	7	4
Omsorgsbolig	3	2
Hjemmesykepleie/hjemmehjelp	13	4
Helsestasjon	16	16

Tabell 6 viser at personer med nedsatt funksjonsevne i større grad er i kontakt med offentlige helsetjenester enn befolkningen ellers (DFØ, 2019).

Psykiske lidelser hos personer med nedsatt funksjonsevne

Personer med ulike funksjonsnedsettelser har generelt større risiko for å utvikle psykiske lidelser. I 2019 vurderte nesten 30 % av personer med nedsatt funksjonsevne mellom 20

og 66 år at de hadde betydelige psykiske vansker. Det er en klar forskjell fra befolkningen i sin helhet, der det var i overkant av 10 % (Bufdir 2021).

De som har en lett utviklingshemming har doblet risiko for å utvikle en psykisk lidelse, mens personer med mer alvorlig utviklingshemning har tre til fem ganger høyere risiko.
Å stille diagnosen psykisk lidelse hos personer med utviklingshemming er komplisert og krever samarbeid mellom familie, helsetjenesten i kommunen og sykehus.

Personer med utviklingshemming lever lengre enn før. Eldre utviklingshemmede har høyere risiko for demens, syns- og hørselsvansker og er mer utsatt for helseproblemer enn befolkningen ellers. Forventet levealder for personer med utviklingshemming avhenger av funksjonsevne og graden av utviklingshemmingen. Funksjonsfall og aldersrelaterte sykdommer kan starte allerede ved 35 – 40 års alderen.

Forebygging mot vold og overgrep

Vold forstås som alle handlinger som kan føre til fysisk skade. Både det å nedvurdere, trakassere eller mobbe noen er handlinger som ofte blir kalt psykisk vold (NVKTS 2013).
Forskning viser til at majoriteten av personer med utviklingshemming som utsettes for vold og seksuelle overgrep kjenner personen(e) som begår overgrepene.
Seksuelle overgrep begått mot mennesker med utviklingshemming handler om integritet og krenkelse, da den voldsutsatte ikke er moden nok til å forstå handlingene eller til å gi sitt fulle samtykke til dem.

Forskningen beskriver videre at det er vanskelig å gi et entydig svar på spørsmålet om mennesker med utviklingshemming utsettes for mer vold og seksuelle overgrep enn den øvrige befolkningen. Det er også store utfordringer knyttet til forskningens metodebruk og definisjonen av vold og seksuelle overgrep. Til tross for at forskere i løpet av de siste tjue årene har fått en økende interesse for livssituasjonen til mennesker med utviklingshemming, er antallet studier som omhandler vold og seksuelle overgrep mot disse fortsatt lavt.

Hva er praksis i Asker kommune?

Helsedirektoratets nasjonale veileder, «Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming», gir veiledning på hvordan bidra til at personer med utviklingshemming og deres familier får leve gode liv i tråd med egne forutsetninger, ønsker og behov (Helsedirektoratet, 2021). Formålet er å kunne bidra til kunnskapsbasert praksis, riktige prioriteringer, god samhandling og redusert uønsket variasjon i kommunene.

Praksis i Asker kommune følger i hovedsak anbefalingene fra den nasjonale veilederen med hensyn til å utvikle og ivareta god kvalitet i tjenestene og samtidig ivareta viktige rettighetsbaserte prinsipper for brukergruppen.

Eksempler innenfor forebyggende tiltak er

- Tilrettelagt informasjon og kompetanse knyttet til ansattes holdninger og atferd overfor brukerne
- Bruk av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som skal sikre at brukere kan formidle sine behov
- Følge nasjonale og lokale retningslinjer om tjenestemottaker blir utsatt for vold og overgrep
- TryggEst - en modell for organisering av arbeid for å forhindre, avdekke, og håndtere vold og overgrep

TryggEst

Asker kommune er en TryggEst-kommune. TryggEst skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. Det er tre TryggEst- koordinatorer forankret i «bekymringsteamet» i Velferdsforvaltningen, samt et kommunalt ressursteam med utpekte TryggEst-representanter fra tjenesteområdene i Velferd. Det er pågående samarbeid med Politiet og Krisesenteret i Asker og Bærum. Asker kommune er representert i Kommunerådet for TryggEst og har etter kort tid kommet langt i implementering av modellen sammenlignet med andre kommuner.

VIP

Tjenesteområdet velferd har søkt midler for å starte opp VIP (Viktig Interessert Person). VIP er et voldsforebyggende program for mennesker med funksjonshemming. Målet er å gi målgruppen kunnskap og trygghet til å sette grenser for seg selv, forstå egne og andres følelser og ikke minst forstå hva som er vold.

Kompetanseheving – bruk av tvang

Særskilt for personer med utviklingshemming er rettsikkerheten rundt bruk av tvang og makt som er nedtegnet i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester kapittel 9. Virksomhetene arrangerer årlig minimum fire kurs i lovverket, Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9, for de ansatte. Det gis kurs i aktuelle diagnoser, og opplæring og jevnlig veiledning til de ansatte i de enkelte tiltakene. Ansatte som jobber med utfordrende atferd får basiskurs av Verge AS, som gir grunnleggende kompetanse og mestring i håndtering av utfordrende atferd. Det utdannes også egne ressurspersoner, som holder kurs jevnlig, der det trenes på proaktive strategier og håndteringer av utfordrende atferd.

3. Inkludering, medvirkning og deltakelse

Samfunnet vårt er tuftet på fellesskap og sosial aktivitet på ulike sosiale arenaer. Arbeid, aktivitet, fritid og kultur er viktige arenaer for inkludering og medborgerskap. Disse arenaene kan, sammen med ulike frivillige-, ideelle- og brukerorganisasjoner, bidra til mestring av livet og økt livskvalitet. Å falle utenfor det sosiale fellesskapet kan føre til en opplevelse av utenforskap.

I FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 19 «Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet», er følgende beskrevet:

"Konvensjonspartene erkjenner at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for a mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli full inkludert og delta i samfunnet".

I Stortingsmelding 8 (2022–2023) «Menneskerettar for personar med utviklingshemming» beskrives motsetningen til deltakelse og inkludering som segregering og institusjonalisering. Institusjonalisering kan innebære at mennesker på grunn av utviklingshemmingen er utestengt eller segregert fra andre på flere samfunnsarenaer og lever et liv som i stor grad er administrert av andre.

3.1 Medborgerskap og brukermedvirkning

Medborgerskap handler om deltakelse, og omfatter sider ved menneskers liv som identitet, tillit og tilhørighet.

Temaplanen for medborgerskap har som formål å legge til rette for at alle målgrupper kan lære hele livet, være aktive, selvstendige og oppleve mestring og livskvalitet i hverdagen, slik at de kan delta i og ta medansvar for samfunn og felleskap. Asker kommune skal jobbe med tre innsatsområder, som er deltakelse, motivasjon og tilrettelegging. Alle tjenester i Asker kommune skal utvikles i tråd med disse tre innsatsområdene. Det kan bidra til at innbyggere opplever å bli invitert med, involvert og at de selv utvikler tilhørighet og lyst til å bidra.

Inkludering og samskaping
Inkludering kan defineres som «å tilpasse samfunnet både fysisk og sosialt til mangfoldet blant innbyggerne, og gi alle reell mulighet til å delta i fellesskapet, oppleve sosial tilhørighet og sosialt fellesskap». Samskaping er en prosess hvor løsningene ikke er gitt på

forhånd der metoden brukes når flere parter går sammen for å definere utfordringer og utvikle nye og bedre løsninger.

Brukermedvirkning i tjenestene
I helse- og omsorgstjenesteloven (§3-10) og FN-konvensjonen (CRPD), skal kommunen sørge for at representanter for pasienter og brukere blir hørt ved utformingen av kommunens helse- og omsorgstjeneste. Dette skal skje gjennom interne systemer for innhenting av brukernes erfaringer og synspunkter og gjennom etablering av brukerråd for å kunne medvirke på systemnivå.

Brukerråd i Asker
Asker kommune har i dag et politisk utnevnt råd for personer med funksjonsnedsettelse, samt brukerråd bestående av foresatte til personer med funksjonsnedsettelse. Sistnevnte representerer brukere, under og over 18 år.

Rekruttering til brukerråd foregår gjennom informasjon til foresatte om brukerrådets mandat og oppgaver. Brukerrådet er aktive på nyrekruttering. I møtene er det saker som er knyttet til informasjon fra tjenestene, utvikling og utfordringer, samt dagsaktuell informasjon fra Asker kommune som vedgår rådet og brukere. Brukerrådet kommer også med innspill og spørsmål til temaer som de ønsker belyst. Utarbeidelse av brukerundersøkelse som ble gjennomført i høst, var i et tett samarbeid mellom virksomhetene og brukerrådet.

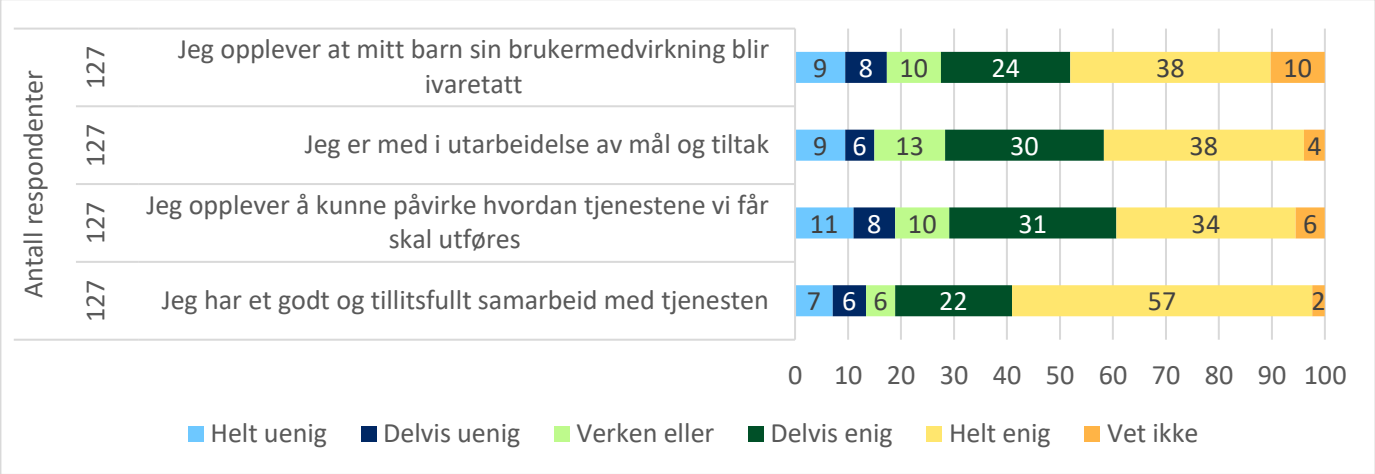
Medvirkningsråd i tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne
Asker kommune vil i løpet av 2023 etablere et medvirkningsråd bestående av personer med funksjonsnedsettelse etter modell fra Bærum kommune (www.radgivningsgruppen.no). Tiltaket er i tråd med føringer og veilederen i CRPD, NOU 2016 nr. 17, FNs bærekraftsmål nr. 17 og virksomhetsplan for tjenester til personer med funksjonsnedsettelse i Asker kommune. Organiseringen av medvirkningsrådet skal utformes i samarbeid med tjenestemottakere og pårørende.

Strukturen legger til rette for en utvikling i demokratisk forståelse, fra det nære og personlige til det mer overordnede (fra individnivå til systemnivå). Denne medvirkningsmodellen gir mulighet for at enkeltsaker fra bruker kan løftes opp og løses på ulike nivå, avhengig av hva saken gjelder. På samme måte kan politikere eller administrasjonen få tilbakemeldinger på saker fra ulike nivå. Medvirkningsmodellen er også velegnet for en god og tilrettelagt informasjonsflyt.

Det planlegges i 2023 å opprette «husråd» i de enkelte bofellesskap og allmøte på arbeidssentrene, lokale geografiske brukerråd tilknyttet kommunens innbyggertorg, et samarbeidsråd, et sentralt brukerråd og en rådgivningsgruppe, samt strukturer som binder disse sammen.

Brukerundersøkelse i avlastning og omsorgstjenesten til barn og unge

Det ble høsten 2022 gjennomført en brukerundersøkelse i avlastning og omsorgstjenester til barn og unge, der pårørende blant annet skulle ta stilling til påstander tilknyttet «medvirkning» (se figur 7)



Figur 7: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstandene tilknyttet «medvirkning»

Figuren viser at omkring to av tre opplever mulighet for god medvirkning i tjenesten. For flere resultater fra brukerundersøkelsen, se kapittel 8.

3.2 Aktivitet og fritid

Møteplasser
Møteplasser og aktivitetstiltak er en del av mange kommuners forebyggende lavterskeltilbud. Andre viktige bidragsytere er frivillige organisasjoner og andre aktører som bidrar med å skape tilhørighet og et åpent og inkluderende samfunn.
Asker kommune skal ha gode og bærekraftige løsninger for at innbyggere skal leve friske og sunne liv, med mestring og god livskvalitet. Mange forhold på ulike arenaer påvirker innbyggernes helse og livskvalitet. Eksempler på dette er tilgang til aktive nærmiljøer, inkluderende lokalsamfunn, bolig og fysiske omgivelser, tilgang på arbeid, og andre forhold knyttet til levevaner. Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt «funksjonshemmende barrierer» som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse.

Fritidsklubber i regi av tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne
Klubb 84 er lokalisert på Nordre Bondi Gård, Asker sentrum og klubb Knuten i Røyken. Tirsdager og torsdager har Klubb 84 åpent, mens klubb Knuten har åpent onsdager fra 18-21, og driftes av egne ansatte som ivaretar deltakernes behov. Det serveres mat etter brukernes egne ønsker og det er ulike aktiviteter som blant annet dans, spill og sang. Det arrangeres også temakvelder knyttet til årlige begivenheter.

Støttekontakt
Personer og familier som har behov for støttekontakt på grunn av funksjonsnedsettelse, alder eller sosiale utfordringer kan søke kommunen om å få støttekontakt og hjelp til å få en aktiv fritid eller komme ut av en isolert tilværelse.

Støttekontaktordningen består av to ulike tjenester:

- Individuell støttekontakt for sosialt samvær og ledsager på fritidsaktiviteter
- Tilrettelagte gruppetilbud for personer som trenger dette på grunn av funksjonsnedsettelser eller sosiale utfordringer

Ledsagerbevis
Har man en funksjonsnedsettelse eller sykdom som gjør at man trenger hjelp eller følge for å delta i sosiale aktiviteter, kan man søke om å ta med en ledsager på kultur- og fritidsarrangementer og tilsvarende der ledsagerordningen aksepteres. Ledsagerbeviset lar ledsageren komme gratis med, mens den som trenger ledsager betaler vanlig pris. Det er ingen nedre aldersgrense for å søke, og det er innehaver av beviset som velger hvem som skal være ledsager. Det kan være en venn, et familiemedlem, en fritidsassistent, støttekontakt eller andre.

3.3 Frivillighet

Frivillig aktivitet og deltagelse har en stor verdi for samfunnet og for den enkelte. Det ble gjennomført en innbyggerundersøkelse i Asker kommune, høsten 2022. Resultatene fra undersøkelsen viste at 46 % har deltatt i frivillig arbeid siste året. I tillegg svarte 71 % at de kunne tenke seg å være frivillig hvis de ble spurt (Sentio, 2022).

Ifølge Frivillighet Norge har over halvparten (over 15 år) av befolkningen deltatt i frivillig arbeid siste året. Den frivillige innsatsen er avgjørende for å skape gode lokalsamfunn. Engasjerte innbyggere deltar hver dag i foreningsliv og aktiviteter som skaper glede, samhold og felleskap.

Nasjonalt ser man nå at tendensen er at færre forplikter seg til medlemskap og verv. Flere ønsker heller å bidra i tidsavgrensede oppgaver.

Resultater fra en undersøkelse gjennomført i 2018, viser at over halvparten av askerbøringene har deltatt i frivillig arbeid siste året, og 66 % ønsker å være frivillig hvis noen spør dem (Frivillighet Norge).

Frivillig innsats gir mennesker mulighet for personlig utfoldelse, deltakelse, sosial kontakt/ tilhørighet og praktisk utøvelse av sosialt ansvar og medmenneskelighet. Denne form for innsats kan gi følelsen av at man bidrar, tar ansvar og gjør en innsats for andre og for nærmiljøet. Frivillig innsats er viktig for egenmestring, for nettverksbygging og personlig vekst, både hos den som gjør en innsats og for den som mottar. I og med at frivillighet har

en egenverdi, kan en videreutvikling av samarbeidet med frivillig sektor bidra til god folkehelse og livskvalitet, som er sentrale mål for Asker kommunes arbeid.

Definisjonen av frivillig arbeid er: «ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter- enten gjennom en organisasjon, eller direkte overfor andre utenfor egen husholdning - uten å få betalt» (ILO - International labor organization).
Tjenesten eller aktiviteten må i tillegg være til fordel for samfunnet, miljøet, eller andre enn nære slektninger eller personer som kan regnes til egen husholdning.

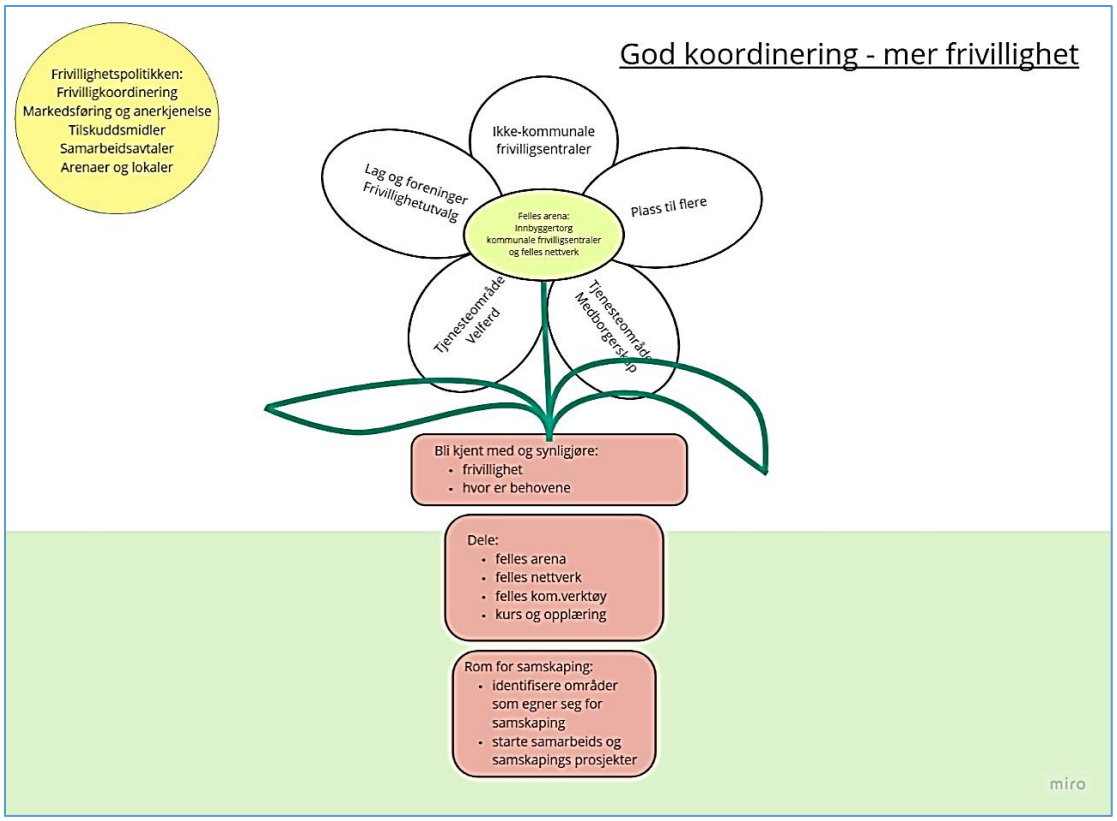
I Norge er velferdstjenester i hovedsak en offentlig oppgave. Samtidig er også frivillige organisasjoner viktige leverandører av velferdstjenester, og den frivillige innsatsen utgjør et betydelig bidrag til det norske samfunnet. Historisk har frivillige organisasjoner tatt ansvar der hvor offentlige velferdstilbud manglet, og de har spilt en avgjørende rolle for utviklingen av velferdssamfunnet. Fremtiden bringer nye utfordringer, og man ser i større grad et behov for samarbeid mellom kommunen og frivillige aktører.

Modell for frivillighet i Asker kommune og modell for frivillighet i tjenesteområdet Velferd

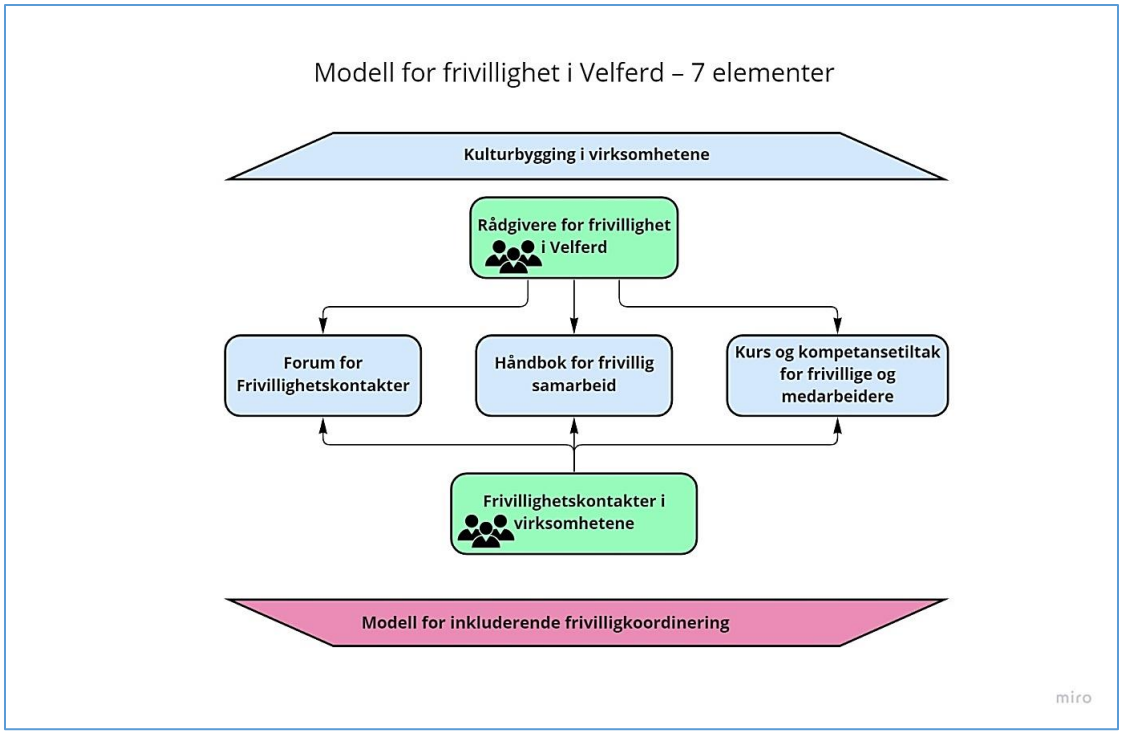
En gjennomtenkt og kompetent organisering er en av suksessfaktorene for å sikre økt frivillighet i omsorgstjenesten. Det er imidlertid bare 20 % av kommunene som har utviklet en lokal frivillighetspolitikk. På side 14 i temaplan medborgerskap er Asker kommunes frivillighetspolitikk beskrevet i fem pilarer:

1. Frivilligkoordinering
2. Tilskuddsordninger
3. Anerkjennelse og markedsføring
4. Samarbeidsavtaler
5. Arenaer og lokaler

I forbindelse med kommunesammenslåingen gjennomførte Frivillighet Norge en kartlegging av frivilligheten i Asker kommune. I underkant av 350 organisasjoner fra kommunen ble invitert til å svare på spørsmål om deres forening, medlemmer, samarbeid med kommunen, næringsliv og andre aktører, og hvilke mål og utfordringer de hadde. Av hovedfunn kom det frem at 5 % av frivillige deltar innenfor helse og sosiale tjenester. Studien viser også at de fleste samarbeid mellom eksterne aktører og kommunen er knyttet til den delen av kommunen som har ansvar for kultur og frivillighet.



Figur 8: Inkluderende frivilligkoordinering 2022



Figur 9: Modell for frivillighet i velferd 2022

Det er utarbeidet en modell for inkluderende frivillighet i Asker kommune og en egen modell for frivillighet i Velferd. Modellene vil bidra til god struktur og være en rettesnor for

samarbeidet med frivilligheten. Frivillighetskoordinatorer kartlegger og rekrutterer frivillige ressurser i samarbeid med lokal frivilligsentral/innbyggertorg og frivillige foreninger i lokalmiljøet. De prioriterer å kartlegge ressurser og ønsker, også blant tjenestemottakere, slik at de som ønsker det skal få mulighet til å bidra med frivillige ressurser på lik linje med andre innbyggere. Dette er et viktig grep for å øke inkludering og medborgerskap. Modellen vil bidra til økt samarbeid og innsats fra frivillighet i tjenesteområdet.

Eksempler på fritidstilbud:

GUI SK har over 30 utviklingshemmede som trener fast. Det er tilbud 3 dager pr uke. Friidrett, Diamantvolleyball og Boccia. Det er opprettet et eget styre for para i Gui SK, bestående av 7 medlemmer. Parastyret organiserer alle aktiviteter for utviklingshemmede og har hovedansvaret for at funksjonshemmede sømløst innlemmes inn i klubbens ulike særidretter.

Panua jobber for at mennesker med ulike bistandsbehov skal få økt livskvalitet gjennom fri utfoldelse i tilrettelagte kulturaktiviteter og andre typer aktiviteter. Panua Kule Kråker er en fritidsklubb på Søndre Wettre gård med aktiviteter, spill og lek annenhver mandag. Panua tilbyr også musikktilbud og musikkterapi individuelt og i grupper.

SalVILL er saltrening til musikk med fokus på kondisjon, styrke, balanse og treningsglede. Dette ble startet opp av Asker kommune, og driftes nå av Asker skiklubb på Borgen ungdomsskole. Deltagelse krever medlemskap i Asker skiklubb.

Asker skiklubb, kajakk har tilbudet «Padling for alle», i vår-sommer-høst sesongen.

Asker fotball drifter laget Asker United, som er en del av Asker Fotballs samfunnsprosjekt. De har to lag (junior og senior) som begge deltar i serie og cupspill gjennom sesongen. Lagene trener en gang i uken ute, inkludert kamp. Laget trener året rundt. På vinteren trener de i Drengsrud idrettshall, på sommerhalvåret spiller de på Føyka stadion.

Frisk Asker Hockey sammen med **Himmeljegerne** drifter Superlaget, for personer i alle aldre for mennesker med spesielle behov. Deltagelse på laget er gratis. Superlaget hatt trening stort sett èn gang i uken og deltatt i cuper hvor de har spilt mot lag fra hele Norge. Man trenger ikke ha gått på skøyter eller ha gode ferdigheter på skøyter for å bli med på Superlaget, da de tilrettelegger for at alle skal få være med, uavhengig av erfaring. Alt av nødvendig utstyr kan lånes der.

3.4 Transport

Mange er avhengige av transport for å kunne oppsøke aktiviteter, fritidssysler og sosiale nettverk. Helsedirektoratets veileder (Helsedirektoratet, 2021) setter søkelys på kommunens ansvar for at det skal tilrettelegges for aktiv fritid og sosialt nettverk med utgangspunkt i den enkeltes behov og interesser. Noen ganger er mangelfull tilgjengelig transport en barriere for å kunne delta på fritidsaktiviteter.

Personer med funksjonsnedsettelser kan ha rett på tilrettelagt transport og grunnstønad til transport eller drift av bil etter folketrygdloven. Lovgrunnlag, føringer og ordninger for

transport og offentlige ytelser som retter seg mot mennesker med nedsatt funksjonsevne er følgende:

- TT-kort (tilrettelagt transport)
  Det er kommunen eller fylkeskommunen som er ansvarlig for ordningen. TT-ordningen er ment til fritidsreiser med drosje.

- Grunnstønad til transport, drift av bil
  Det kan gis stønad hvis man har ekstrautgifter til transport grunnet medisinsk tilstand. Stønadssatsen er differensiert innenfor ulike satser. Det er også mulig å søke stønad til eget motorkjøretøy.

Det er satt i gang et arbeid hvor virksomhetene jobber med ulike tiltak og utforsker hvilke muligheter som kan benyttes. Fokus er å se på hvilke individuelle løsninger og hvordan ta i bruk de ordninger som allerede finnes på en best mulig måte. Utvalg for velferd behandlet høsten 2022 sak om transport.

3.5 Universell utforming

Et grunnleggende prinsipp i FNs bærekraftsmål er å ha et samfunn der alle kan delta. Plan- og bygningsloven har i sin formålsparagraf (§1-1) nedfelt prinsipp om universell utforming. Byggeteknisk forskrift med veiledning (TEK 17) utdyper gitte krav for bygg til bruk for publikum og arbeidsbygninger. Er bygget eller deler av bygget etter sin funksjon (sikkerhetsmessig eller praktisk sett) uegnet for personer med funksjonsnedsettelse kan universell utforming utelates. Dette må dokumenteres med hva som er uegnet og hvilke konsekvenser dette har. Kommunal- og moderniseringsdepartementet ga i 2021 ut Ny veileder om universell utforming i planlegging.

Likestillings- og diskrimineringsloven fastsetter også plikten for offentlige og private virksomheter til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner. Det finnes flere definisjoner på universell utforming. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) sammenstiller dette med følgende: «utforme omgivelsene på en måte som ivaretar hele befolkningens variasjon i funksjonsevne, inkludert behovene til personer med nedsatt funksjonsevne. På denne måten kan flest mulig delta aktivt i samfunnet.» (Bufdir, 2022)
Bufdir skriver videre:
«Omgivelsene kan stille store krav til mobilitet, oppfatning, orienteringsevne, syn, hørsel, leseferdigheter og kompetanse på ulike områder.»

Redusert funksjonsevne følger ofte med økt alder. I løpet av et liv kan de fleste av oss oppleve en funksjonsnedsettelse enten ved at man må bruke krykker en periode eller får redusert hørsel. Målet med universell utforming er å gjøre samfunnet enklere å orientere og bevege seg i for så mange som mulig. Å klare seg selv og ta aktiv del i samfunnet blir for de aller fleste sett på som et viktig gode. Det er en menneskerett å få delta i samfunnet og universell utforming er en måte å oppnå dette på.

Stortingsmelding 8 (2022-2023) «menneskerettar for personar med utviklingshemming» påpeker at universell utforming er nødvendig for å sikre retten til inkluderende opplæring i

skolen og til å delta i arbeidslivet, kulturlivet og idretten. Universell utforming bidrar til sosial og økonomisk bærekraft fordi det gir flere tilgang til utdanning, arbeid, boliger og transport og bidrar til likeverdig deltakelse.

Dagens status i Asker

Råd for personer med funksjonsnedsettelse

Alle kommuner skal ha et råd for personer med funksjonsnedsettelse. Rådet har rett til å uttale seg i saker som gjelder personer med funksjonsnedsettelse og komme med forslag og anbefalinger i saker som er knyttet til universell utforming.
Rådet kan arrangere høringer om saker de har til behandling, og kan innkalle/invitere hvem de måtte ønske til å møte for rådet. Rådet kan drive informasjonsarbeid. Rådet har ingen beslutningsmyndighet, og skal ikke behandle saker som gjelder enkeltpersoner».

Tverrfaglig team for universell utforming

Det er etablert et eget tverrfaglig team som jobber med universell utforming i Asker kommune. Representanter fra Samfunnsutvikling, Velferd, Samfunnstjenester, Medborgerskap og Kommunikasjon er deltakere. Teamet jobber med konkrete og praktiske problemstillinger. De bidrar i plan- og byggesaker for å sikre at universell utforming ivaretas. Videre bidrar teamet inn i kommunens langsiktige planer (herunder temaplaner) der universell utforming og tilgjengelighet for alle omhandles.
Teamet innehar bred kompetanse og kan benyttes som uformelle rådgivere i saker.
Eiendom har per i dag dessverre ikke kapasitet til å delta aktivt i teamet, men blir informert via møteinnkallinger og ønsker å delta om det er temaer relatert til eksisterende bygg som skal tas opp.

Tverrfaglig boligtilpasningsgruppe

Boliger er ikke underlagt regelverket for universell utforming, men Asker kommune har opprettet en tverrfaglig boligtilpasningsgruppe. Denne gruppen tilbyr råd og veiledning om funksjonalitet i bolig, muligheter for ombygging, bruk av tekniske hjelpemidler og økonomiske støtteordninger. Formålet er å samordne saksgang og bedre tilrettelegging av bolig.
Tilpasning av bolig er et lavterskeltilbud til voksne og barn i kommunen med funksjonsnedsettelser og deres familier og andre som har behov for tilrettelegging av boligen.

Universell utforming for eksisterende bygg følger det regelverket som var gjeldende da bygget ble oppført. Ved større søknadspliktige tiltak utløses som regel kravene gitt i dagens byggestandard. Det er imidlertid mulighet å søke dispensasjon. Omtrent halvparten av bygningsmassen i Asker kommune er bygget etter år 2000 og har vært underlagt de siste års krav til universell utforming. Tilgjengelighet er dermed stort sett godt ivaretatt i disse byggene.

Årlig blir det bevilget to millioner kroner øremerket investeringer knyttet til universell utforming. Eiendom utfører også tiltak som ikke klassifiseres som investering og derigjennom dekkes av årlig driftsbevilgning. Eiendom har gjennom årene tilrettelagt når det har oppstått et behov og jobbet planmessig og strategisk med universell utforming i eksisterende bygg. Eksempler på dette er at en skole får en elev med en funksjonsnedsettelse eller det meldes inn behov fra innbyggere.

Med støtte fra Bufdir har det de senere årene blitt kartlagt status og behov for ti skolebygg. Det foreligger også rapporter fra gamle Hurum. Rapportene inneholder alt fra funn om store strukturelle feil (gangbredde, manglende heis med videre) til mindre forhold som ikke er så krevende å utbedre. Tanken har vært å registrere funn inn i forvaltningssystemet slik at informasjonen kan benyttes ved planlagt vedlikehold eller som grunnlag for vurderinger av egnethet for bygget. Dette er ikke blitt prioritert.

Universell utforming og grøntområder
Lever man i funksjonsvennlige omgivelser og har god evne til å mestre sykdom og funksjonstap, kan man klare seg lenge uten hjelp. Kort avstand fra bolig til grøntområder gir mindre stress og kan bidra til å forebygge overvekt. I boligområder med god tilgang på grønne arealer opplever færre ensomhet og mangel på sosial støtte.

Universell utforming i barnehager
Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler har som overordnet mål å bidra til et bedre oppvekst- og læringsmiljø for barn i barnehager. Bestemmelsene omfatter barnehagens totale ute- og inneareal, og må ses i sammenheng med krav satt i sentrale forskrifter som gjelder byggetekniske krav og krav til universell utforming, samt formålsparagrafen i barnehageloven. Nye barnehager eller barnehager som renoveres, skal være universelt utformet. Dette er også stadfestet i plan- og bygningsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (Helsedirektoratet, 2022a).

Universell utforming i skoler
Organisasjonen Unge funksjonshemmede gjennomførte en undersøkelse, sammen med Bufdir, der formålet var å kartlegge hvordan grunnskolene tilrettela tilgjengelighet (universell utforming) for personer med funksjonsnedsettelser (2001).
Oppsummert fra rapporten pekes det på at flere av grunnskolene i Norge ikke er tilgjengelige for personer med funksjonsnedsettelser. Dette betyr at skolene setter i gang tiltak og prosesser når en elev med tilpasningsbehov skal begynne på skolen, eller ved at det oppstår et behov, og ikke før.

Dette medfører at mange barn og unge blir diskriminert ved at ikke alle har mulighet til å gå på nærskolen sin. Skolen er viktig arena for sosialisering, hvor man føler seg inkludert og med tilhørighet til sine jevnaldrende. Deltakelse på skolen er også viktig for deltakelse på andre arenaer i nærmiljøet. Videre etterlyser skolene mer kunnskap og kompetanse om universell utforming. Kun 17 prosent av skolene oppgir at de har god kompetanse.

35 prosent av skolene anser at de har universell utforming, 55 prosent anser at skolene har tilgjengelighet og 8 prosent anser at de ikke er tilgjengelige. 40 prosent av skolene oppgir at

de opplever utfordringer med aktiviteter og undervisning på grunn av utformingen av det fysiske miljøet. I tillegg er det barrierer i form av utfordringer med digitale løsninger og manglende tilgang på hjelpemidler og tilgjengelige læremidler. Videre er det 38 prosent av skolene som mener at et mer tilgjengelig fysisk miljø vil øke kvaliteten på tilbudet de gir på skolen sin.

Dagens status i Asker – utfordringsbildet
I Asker kommunes retningslinjer for utarbeidelse av temaplaner er det besluttet at universell utforming er et tverrgående tema som alle må vurdere innarbeidet der det er relevant. Dette bidrar til økt fokus.

Asker kommune er med i KS sitt nettverk for universell utforming. I 2023 vil det settes søkelys på universell utforming av eksisterende bygg, eksisterende uteområder og sosiale møteplasser. Nettverket gir faglig påfyll, nye verktøy og metoder og et stort nettverk med fagpersoner fra andre kommuner og fylkeskommuner (KS, 2022).

4. Familie og pårørende

Familien er en viktig arena for sosialisering og overføring av verdier, og en godt fungerende familie gir barn og unge trygghet og tilhørighet. Foreldreskapet utfordres imidlertid ved krevende omsorgsoppgaver. Familier som har barn med nedsatt funksjonsevne, er stort sett som familier flest. Samtidig møter disse familiene andre og ekstra utfordringer. I tillegg er de i kontakt med flere tjenester i det offentlige hjelpeapparatet enn andre familier.

I rapport fra NOVA (rapport7/2016) vises det til at foreldres opplevelser er varierte i møte med de offentlige hjelpesystemene. Det å forholde seg til tjenesteapparatet blir gjerne beskrevet som arbeidskrevende og som en ekstra byrde i hverdagen. Mange opplever utfordringer ved at systemene er fragmenterte og har ulike lovverk som forsterker opplevelsen av mangel på helhet. Det er også ulikheter mellom kommunene knyttet til tjenester og hvilke omfang de gis. Det oppleves også mangelfull informasjon om tjenester, og informasjonen er ofte personavhengig og preget av tilfeldighet. Mange foreldre opplever at det er deres oppgave å finne, utløse og koordinere hjelpen. Ettersom foreldre og familiens levesituasjon er ulik knyttet til sosioøkonomisk bakgrunn, kan hjelpen virke skjevfordelende. Familier som har mindre tilgjengelige ressurser, vil i større grad oppleve at tersklene for å motta hjelp blir høyere.

Foreldres deltakelse i arbeid og fritid
Foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne skal ha samme muligheter til å delta i arbeids- og samfunnslivet som alle andre. I realiteten er det mange som ikke har denne muligheten fordi de har en større omsorgsbelastning enn foreldre generelt. Foreldre til barn som er kronisk syke eller funksjonshemmet påvirkes når det gjelder yrkesdeltakelse og sykefravær (Brekke og Nadim, 2016). Mødre til barn med ekstra omsorgsbehov har et høyere langtidssykefravær sammenlignet med mødre generelt. Fedre har et lavere sykefravær. Det er også en klar trend at mødre i langt større grad enn fedre tilpasser sin yrkesdeltakelse ut

fra barnets funksjonsnedsettelse (Tøssebro & Paulsen, 2014). Samtidig har mødrene en lavere arbeidsdeltakelse enn andre småbarnsmødre. De jobber også mer deltid enn mødre generelt. Foreldre oppgir også at de i mindre grad enn andre foreldre deltar på kultur- og idrettsarrangementer.

Familiens økonomi påvirkes negativt av at barnet har en funksjonsnedsettelse
Når barn har nedsatt funksjonsevne, kan dette i mange sammenhenger medføre større utgifter for familien. Kombinert med at mødre til barn med nedsatt funksjonsevne i større grad arbeider deltid, kan dette bidra til en dårligere økonomisk situasjon. Grunn- og hjelpestønader skal kompensere for større utgifter, men vil i mange tilfeller ikke dekke tapt arbeidsinntekt for foreldrene.

Skiller foreldre som har barn med funksjonsnedsettelser mer enn andre foreldre?
I en studie fra Tøssebro, Paulsen & Wendelborg (2014) om skilsmisseraten fant man at familier som har barn med nedsatt funksjonsevne sjeldnere skiller lag enn andre foreldre. Skilsmisseraten synes heller å være påvirket av hvilken grad av funksjonsnedsettelse barna har. En tilsvarende studie (Finnvold, 2013) underbygger at skilsmisseraten ikke er høyere for foreldrene til barn med funksjonsnedsettelse. Studien finner at i 70 % av tilfellene bor barn med fysiske funksjonsnedsettelser sammen med begge foreldrene sine. Dette er omtrent tilsvarende som for barn generelt.

Vanskelige overganger preger foreldrenes tilfredshet med hjelpeapparatet
Forskning (Kittelsaa & Tøssebros, 2014) viser at flertallet av foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne er fornøyde med hjelpeapparatet. Graden av tilfredshet varierer imidlertid betydelig mellom de ulike tjenestene og i løpet av barnets oppvekst og særlig knyttet til viktige overganger i barnets liv. Foreldrenes tilfredshet øker i overgangen til grunnskolen, men reduseres når barna kommer i ungdomsalder og tidlig voksen alder og da særlig knyttet til NAV-systemet.

Foreldrestøttende tiltak, kommunens avlastnings- og omsorgstjenester til barn og unge
For å styrke foreldrekompetansen kan det være nødvendig med foreldrestøttende tiltak. Dette er særlig knyttet til å bistå foreldre i krevende omsorgssituasjoner og med utfordrende oppgaver. Hjelpeapparatet må vektlegge en aktiv og involverende rolle som avhjelper foreldre med å orientere seg i det kommunale systemet. Å bistå familier direkte er også et viktig forebyggende arbeid. Dette vil kunne påvirke de enkelte vanskeområdene, men også kunne ha virkning på den helhetlige familiesituasjonen. Familiearbeid er også av betydning for å jobbe med relasjoner og tilhørighet.

4.1 Helse- og omsorgstjenester til barn og unge under 18 år

Avlastning og omsorgstjenester for barn og unge har ansvaret for de kommunale helse- og omsorgstjenestene for barn og ungdom under 18 år og deres familier.
For at familiene skal oppleve tjenestene som virkningsfulle, er det vesentlig at tjenestene er forutsigbare, at omfanget på tjenestene er i henhold til behovet, at det holdes høyt fokus på

brukermedvirkning, og at det er god faglig kvalitet på tjenestene. Hensynet til barnets beste skal i alle saker vurderes i henhold til FNs barnekonvensjon.

Virksomheten yter tjenester til en uensartet gruppe. Noen barn er alvorlig somatisk syke og mottar tjenester fra ambulerende team i sitt eget hjem. Andre barn har så store og sammensatte utfordringer at de må bo i barnebolig, og ikke hjemme med foreldre og søsken. Noen av barna og ungdommene bor hjemme og går på vanlig skole. De har utfordringer som eksempelvis autisme, ADHD, Tourettes og lignende nevroutviklingstilstander. Brorparten av de barna og ungdommene som får tjenester fra virksomheten har utviklingshemming og andre utfordringer i tillegg.

Avlastning

Avlastning kan innvilges i tilfeller hvor det foreligger det som vurderes å være særlig tyngde omsorgsarbeid. Med særlig tyngende omsorgsarbeid menes følgende:

- hvor mange timer det gis omsorg
- om arbeidet som gjøres er mer fysisk eller psykisk belastende enn det som er vanlig
- om det gis mye omsorg på natten og dermed mister nattesøvnen
- hvordan omsorgsarbeidet er fordelt over tid
- hvor lenge omsorgsarbeidet har pågått, eller er forventet å vare
- om på grunn av omsorgsarbeidet foresatte blir sosialt isolert og at foresatte ikke kan ta ferie eller delta på fritidsaktiviteter selv
- om foresatte har omsorg for mer enn én person
- om foresatte har omsorgsplikt for den det gis omsorg til, altså om det er mindreårige barn
- om det tapes inntekt som følge av omsorgen du gir

Avlastning kan innvilges og tildeles som et individuelt tilbud som utføres av privatpersoner, eller det kan innvilges og tildeles som et tilbud på en av Asker kommunes tre institusjoner. Individuell avlastning innvilges på døgn- og timesbasis.

Avlastning på institusjon skjer ved Bondi, Skolebakken og Bråsetveien. På alle institusjonene jobber det faglig kvalifiserte personer med ulike utdannelser innenfor helse og omsorg. Avlastning på institusjon innvilges stort sett på døgnbasis.

Tabell 7: Antall avlastningsplasser for personer med nedsatt funksjonsevne

Boenhet	** Antall brukere over 18	Antall brukere under 18
Avlastning	23	43
Barnebolig*	2	

*Etablering av barnebolig er startet og vil være i drift januar 2023

**Avlastning og omsorg i oppvekst har også ansvaret for drift (samlokalisert i oppvekst) av avlastningsplasser for de brukere over 18 år som har behov for dette.

I avlastning og omsorgstjenester er det også etablert et avlastningstilbud til barn og ungdom med ulike nevroutviklingstilstander som autisme, Tourettes syndrom og ADHD. Flere av disse barna og ungdommene har i tillegg utfordringer knyttet til spisevansker, selvskading og selvmordsrisiko. De har alle sammensatte vansker, men er ikke utviklingshemmede og har normal kognitiv fungering.

I NOU 2020:1 beskrives det hvordan eksisterende avlastningstilbud for personer med autisme og Tourette ikke alltid dekker behovene og/eller er ikke tilpasset gruppene. Det er også utfordringer knyttet til kompetanse, tilgang og kontinuitet i dagens avlastningstilbud. Asker kommunes avlastningstilbud til barn og ungdom blir fremhevet som et eksempel på hvordan kommuner forsøker å tilrettelegge sin avlastning til denne gruppen.

Støttekontakt
Støttekontakt er en tjeneste som kan innvilges dersom det foreligger behov for hjelp til å få en mer aktiv og meningsfull fritid.
Støttekontakt kan gis på tre forskjellige måter:

- individuell støttekontakt
- tilrettelagte gruppeaktiviteter
- et individuelt tilpasset tilbud i samarbeid med en forening/organisasjon etter metoden «Fritid med bistand»

Omsorgsstønad
Omsorgsstønad er en tjeneste som innehar samme tildelingsvilkår som avlastning. Omsorgsstønad innvilges i de tilfeller der andre helse- og omsorgstjenester vurderes å ikke være til barnets beste. Innvilget hjelpestønad fra NAV går til fratrekk ved beregning av omsorgsstønad fra kommunen.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
BPA er en alternativ måte å organisere avlastning, støttekontakt og annen personlig assistanse til personer med store og sammensatte hjelpebehov av langvarig art på. Tjenesten er såkalt brukerstyrt, noe som innebærer at familiene selv kan velge hvem som skal ansattes, samt styre mye av innholdet i tjenesten selv hva angår innhold og tid.

Retten omfatter ikke personer som er over 67 år, med mindre ordningen ble innført før fylte 67 år. Retten omfatter personer med langvarig og stort behov ut over 2 år og med tjenestebehov på minst 32 timer per uke. Eventuelt minst 25 timer per uke, med mindre en slik organisering vil medføre vesentlig økt kostnad for kommunen.

BPA i Asker kommune

I Asker kommune har vi valgt en organisering hvor vi skiller tildeling av helse- og omsorgstjenester for barn og unge under 18 år og voksne over 18 år. Virksomheten Avlastning og omsorgstjenester for barn og unge har ansvaret for de kommunale helse- og omsorgstjenestene til de under 18 år. I denne virksomheten sitter både bestiller- og utførersiden.

Virksomheten Velferdsforvaltningen har ansvaret for bestilling av helse- og omsorgstjenester for de over 18 år. Virksomheten Hjemmetjenesten er ansvarlig for utføringen av vedtak på blant annet BPA. BPA er i dag regulert innenfor helse- og omsorgstjenestelovgivningen, men helsetjenester er ikke omfattet av rettigheten. Selv om helsetjenester ikke kan kreves organisert som BPA, vil det ofte være hensiktsmessig, og i samsvar med intensjonen, at kommunen legger enkle helsetjenester inn i BPA-ordningen dersom dette er forsvarlig, og brukeren ønsker det.

Ambulerende tjenester

Det ytes også helsehjelp i regi av Ambulerende tjenester. Det fattes vedtak på denne tjenesten i de tilfeller det er vurdert at det må ytes helsehjelp utført av helsepersonell. Denne tjenesten ytes i hjemmet og i noen tilfeller på skolen.

Etter skole tilbud (EST)

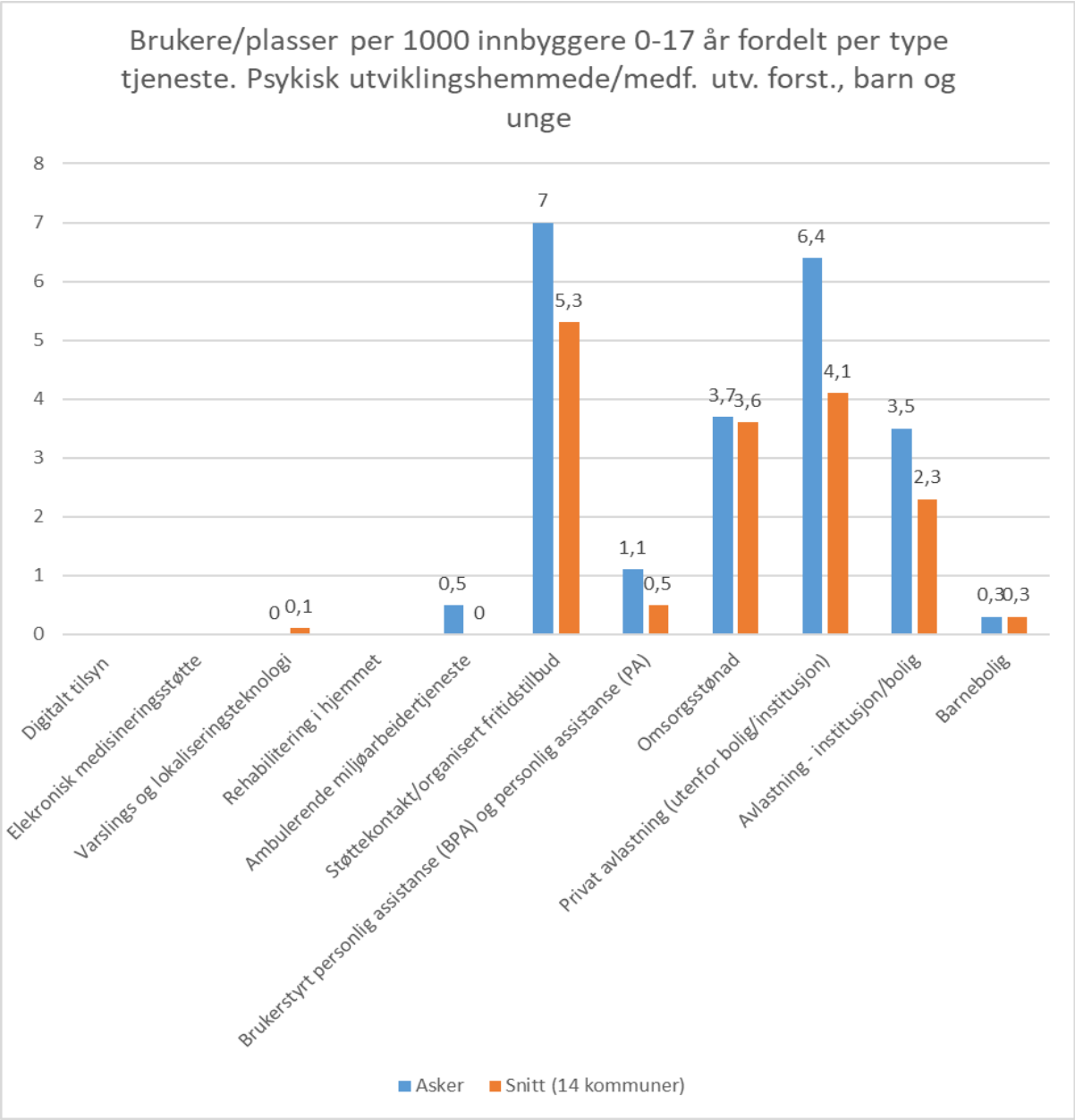
EST er en tjeneste til elever i den videregående skolen som trenger organisert aktivitet etter skoletid. Aktivitetene foregår på Bondi avlastning.

Barnebolig

Barnebolig kan bli vurdert innvilget i de tilfeller der omsorgsarbeidet er av så stor og omfattende art at omsorgspersonene ikke klarer å utføre det i hjemmet. Alle de andre helse- og omsorgstjenestene vil bli forsøkt før det kan vurderes barnebolig. Barneboligen vil komme i drift i løpet av januar 2023. Barneboligen er dimensjonert for 7 plasser.

Personer under/over 18 år med psykisk utviklingshemming

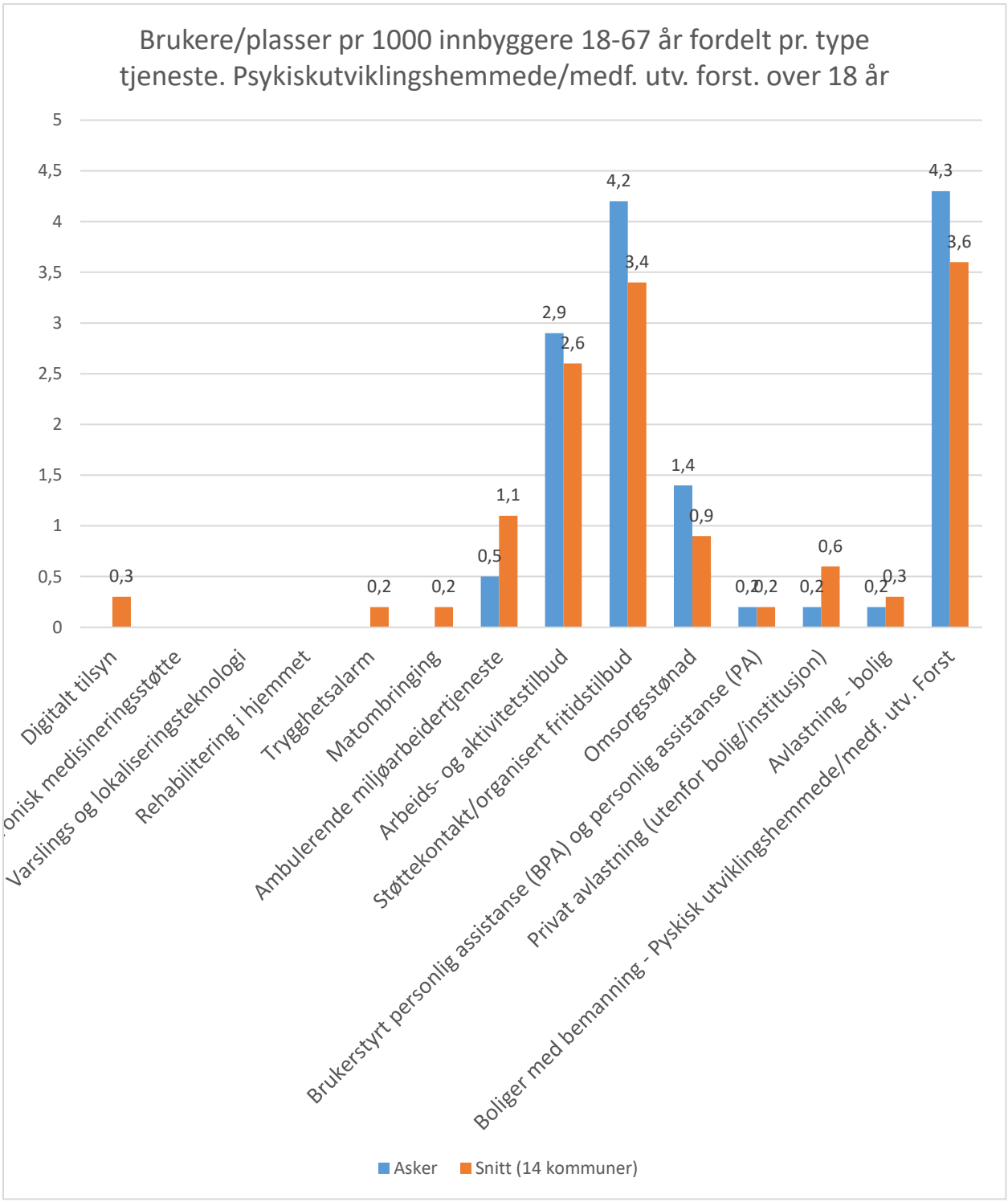
Figur 10 viser at kartlagt behov for tjenester i en fremtidig barnebolig er på nivå med snittet for referansegruppen. Pr i dag løses dette behovet ved å tilpasse behovet i eksisterende avlastningsenheter. Dette vil si at det ikke er et fullverdig tilbud.
Videre ser man at andel mottakere med avlastning i bolig er tydelig over snittet. Asker kommune har også flere tjenestemottakere med tjenester organisert som BPA, og andel med støttekontakt om omsorgsstønad er høyere enn snittet. Figuren viser også at kommunen tildeler tjenester til mange og har en bred «tiltaksvifte» (Agenda Kaupang, 2022).



Figur 10: brukere/plasser per 1000 innbyggere 0-17 år fordelt per type tjeneste. Psykisk utviklingshemmede, barn og unge

Figur 11 viser at Asker kommune har få tjenestemottakere med avlastning, mens andelen med tjenester organisert som BPA er på gjennomsnittet. Videre har Asker kommune noen flere tjenestemottakere med omsorgsstønad, støttekontakt og arbeid-/aktivitetstilbud.

For mer informasjon knyttet til analyse av kostnader og tjenesteprofil til personer med utviklingshemming vises det til rapporten fra Agenda Kaupang, 2022.



Figur 11: Brukere/plasser pr 1000 innbyggere 18-67 år fordelt pr. type tjeneste

Tabell 8: Ulike tjenester i Asker kommune for personer med nedsatt funksjonsevne (unike brukere)

Tjeneste	Antall
BPA	75
Individuell avlastning	152
Omsorgsstønad	177
Kjøp og bruk av private tjenester (kommersielle aktører) *	78
Individuell plan**	270
Støttekontakt	460
Dagaktivitetstilbud	131

*Her er summen av alle private leverandører som gir tjenester til målgruppen, ikke tatt med psykisk helse og rus og eldre

**Inkluderer tjenester som ambulerende tjenester for personer med funksjonsnedsettelse, avlastning utenfor institusjon, bolig med bemanning/avlastning, ergoterapi fysioterapi hjelpemidler, ergoterapi (for brukere under 18 år)

Utviklings- og forbedringsområder i tjenesteområdet Avlastning og omsorg

Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge har mottatt tilbakemelding fra pårørende i Brukerrådet at det kan oppleves for «tette skott» mellom tjenestene i oppvekst, samt mellom tjenestene i oppvekst og i velferd. Det er blant annet nevnt at det er utfordrende at skolen ikke yter helsetjenester i skoletiden, noe som innebærer at ansatte fra andre virksomheter må inn på skolen i skoletiden for å bistå barnet/ungdommen. Det kan oppleves som stigmatiserende for barnet/ungdommen, samt at de får ytterligere flere voksenpersoner å forholde seg til i sin hverdag.

Avlastning- og omsorgstjenester til barn og unge jobber for å tilrettelegge tjenester og tiltak som fremmer hensynet til barnets beste. Barn og unge skal få et godt pedagogisk tilbud og gode helsetjenester som de er i behov av i sin hverdag. Gjennom å tilrettelegge for gode individuelle tjenester og tilpasset behov, fremmer dette også inkludering i de fellesskap barn og unge til enhver tid er til stede i.

Det er et pågående utviklingsarbeid knyttet til bruk av assisterende og supplerende kommunikasjon (ASK). Dette for å legge til rette og utvikle kommunikasjonsverktøy til barn og unge som ikke har språk. Det er et nært samarbeid mellom våre avdelinger og skoleverket for å sikre at barna får brukt ASK på en best mulig måte. I 2023 trappes dette arbeidet ytterligere opp, blant annet gjennom felles opplæringstiltak for ansatte på skolen og i avdelingene.

Det sendes jevnlig ut brukerundersøkelse til alle foresatte som mottar tjenester fra virksomheten, den siste ble gjennomført i september 2022 (flere resultater presenteres i kapittel 8).

5. Barnehage og skole

Et barn med nedsatt funksjonsevne, utviklingshemming og/eller alvorlige lærevansker gir foreldre ekstra utfordringer i møte med barnehage, skole og hjelpeinstanser. Et godt system for tidlig utredning, oppfølging, god sammenheng og overganger mellom barnehage, skole og samhandling mellom hjelpeinstanser er viktig for at foreldre skal oppleve at barnas behov ivaretas.

Når skolen tilrettelegger for et hjem-skole-samarbeid gir det større mulighet for å sikre god kommunikasjon, skape motivasjon, gode arbeidsrutiner og trygghet i skolesituasjonen. For målgruppen i denne planen er det spesielt viktig at samarbeidet er forutsigbart.

Imidlertid rapporterer mange foreldre til barn med behov for særskilt tilrettelagt hjelp og støtte i opplæringen, uttrykk for at deres barn ikke får tilstrekkelig oppfølging. Det er særlig knyttet til overgangene og at koordineringen mellom ulike instanser svikter. Foreldre opplever at de selv må ta rollen som koordinator (Riksrevisjonen, 2021). Det er også slik at barn med nedsatt funksjonsevne deltar mindre i ordinær undervisning og skoleaktiviteter enn andre barn.

Rett til barnehageplass
Alle barn har rett til barnehageplass etter at de har fylt ett år. Barn med nedsatt funksjonsevne har rett til prioritet ved opptak. Barnehageloven gir barn med nedsatt funksjonsevne rett til individuell tilrettelegging av barnehagetilbudet og barn med særlige behov har også rett til spesialpedagogisk hjelp. Dette innebærer at det pedagogiske tilbudet i barnehagen skal være tilpasset barnas alder og funksjonsnivå. Språkstimulering og tidlig hjelp til barn med forsinket språkutvikling inngår også som en del av barnehagens grunnleggende oppgaver. Tilrettelegging kan være endring av bygg for å tilpasse barnets behov eller støtte til utstyr som barnet trenger for å dra nytte av barnehagetilbudet (Helsedirektoratet, 2022a).

Spesialundervisning i skolen
Alle elever har rett til tilpasset opplæring. Prinsippet om tilpasset opplæring favner både ordinær opplæring og spesialundervisning. Målet er at alle elever skal få en bedre skolehverdag og et bedre læringsmiljø ved å sikre at alle elevene får best mulig utbytte av opplæringen. Skolene skal vurdere å prøve ut tiltak i vanlige skoletimer før de avgjør om eleven skal utredes med tanke på spesialundervisning.

Retten til spesialundervisning bygger på at eleven ikke har, eller ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære undervisningstilbudet. Spesialundervisning er en individuell rett eleven har i de tilfellene han eller hun trenger ekstra tilrettelegging ut over det allmenpedagogiske tilbudet. Det kan være behov for at eleven trenger en annen organisering, eller at eleven må lære noe annet enn de øvrige elevene i basisgruppen. Ofte handler dette om å arbeide mot lavere kompetansemål enn det som er satt for trinnet barnet tilhører eller at overordnede mål i læreplanen må prioriteres fremfor kompetansemål satt for fag. En annen kompetanse hos personalet enn det som forventes

innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Retten til spesialundervisning gis som et enkeltvedtak etter en sakkyndig vurdering og kan derfor påklages.

Tabell 9: Antall barn med spesialpedagogisk hjelp i barnehagen delt etter alder

	0 år	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år (+6år)	Totalt
Hele landet	2	154	588	1612	2765	4134	9255
% av total	0,09	0,36	1,11	2,88	4,68	6,92	3,40
Asker	0	4	2	20	30	57	113
%	0	0,52	0,20	1,97	2,72	5,08	2,30

Data fra BASIL (2020/2021) viser at Asker ligger under snittet på landsbasis med barn som får spesialpedagogisk hjelp, med unntak av 1-åringene. Av de som får hjelp er omtrent én av fire jenter, mens tre av fire er gutter.

Tabell 11 viser en oversikt over skolene i Asker som har tilrettelagte spesialavdelinger.

Tabell 10: Oversikt over skoler med SPA-avdelinger

Skole	Antall elever
Arnestad skole	11
Hvalstad skole gruppetilbud	11
Blakstad skole	11
Sydskogen skole	5
Vollen skole	30

Det er 11 brukere som benytter seg av «Etter skoletid tilbud». Tilbudet gis til elever som går i den videregående skolen og som bor hjemme hos foreldrene. Elevene har behov for å være et sted etter skoletid da de fleste ikke kan klare seg selv uten tilsyn.

Tabell 11: Antall elever i Asker som mottar undervisning med undervisningspersonell

Spesialundervisning med undervisningspersonale				Totalt	Med assistent
Vedtak på antall timer	1.-4. trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn		
1 til 75	4	3	12	19	38
76 til 190	84	149	120	353	94
191 til 270	32	42	72	146	40
271 eller mer	86	93	133	312	204

Tabell 12 viser at skolene i Asker bruker variert mengde assistenter i forbindelse med spesialundervisning. Spesielt høyere når antall timer er 271 eller mer. Det er en økning av

antall spesialundervisning i forbindelse med overgang til mellomtrinnet og til ungdomsskolen (GSI, 2022).

Tallene viser også at det er færre barn som mottar spesialundervisning i 1.-4. trinn. Dette har en sannsynlig sammenheng med at læreplanen gir skolene et større handlingsrom for tilpasninger i disse trinnene. Økningen i spesialundervisningen fra 5. trinn støtter denne teorien.

Barneombudets rapport «uten mål og mening» om spesialundervisning avdekket blant annet at:

- Mange av elevene som mottar spesialundervisning får ikke et forsvarlig utbytte av opplæringen
- De har et dårligere psykososialt skolemiljø enn andre elever
- De verken blir hørt eller får medvirke i opplæringen
- Elevene og foreldrene forteller om lærere som ikke har nødvendig kompetanse, om mange vikarer, og om undervisning utført av voksne uten godkjent utdanning

I innspill gitt til Autisme- og Tourette utvalget (NOU 2020:1) pekes det på at det ofte er manglende forståelse fra skolens side om behovet for tilrettelegging i form av struktur, forutsigbarhet og stabilitet for elever med nevroutviklingsforstyrrelser. Mange barn får heller ikke diagnosen før de er langt oppe i skolealder. Det pekes også på at skolen mangler kompetanse og/eller rammer for å tilrettelegge slik at barna opplever mestring og motivasjon. Det er ofte behov for et tett samarbeid mellom skole og helsetjenesten. I mange tilfeller er dette tilfeldig og mangelfullt.

Andel personer med nedsatt funksjonsevne med høyere utdanning
Den lave andelen personer med nedsatt funksjonsevne med høyere utdanning er bekymringsverdig, særlig ettersom vi vet at utdanning er viktigere for denne gruppen enn for befolkingen ellers for å komme inn i arbeidsmarkedet (Finnvold og Grue, 2014).
Tall fra en nasjonal innbyggerundersøkelse viste at 22 % av bevegelse-, syns og hørselshemmede har grunnskole som høyeste utdanningsnivå (Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, 2019). Videre er det betraktelig færre personer med nedsatt funksjonsevne som har minst ett år høyere utdanning sammenlignet med befolkningen som helhet (se tabell 13).

Tabell 12: Prosentandel 25-44 år som har fullført minst ett år med høyere utdanning

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hele befolkningen	37	38	40	40	41	43	44	45	48	46	46	46
Personer med nedsatt funksjonsevne	21	23	22	22	22	26	29	21	27	29	31	30

6. Arbeid og aktivitet

Artikkel 27 Arbeid og sysselsetting:

"Partene erkjenner at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til arbeid på lik linje med andre; dette omfatter muligheter til å tjene til livets opphold ved et arbeid som man selv fritt eller påtar seg i et arbeidsmarked og arbeidsmiljø som er åpent, inkluderende og tilgjengelig for mennesker med nedsatt funksjonsevne" (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet 2013).

6.1 Arbeid og sysselsetting

Høy yrkesdeltakelse og lav arbeidsledighet er viktige politiske mål i norsk arbeids- og velferdspolitikk. For personer med nedsatt funksjonsevne er også bruk av ulike aktiviteter på dagtid et alternativ når arbeidsevne vurderes. Det er en overordnet målsetting å få flere personer fra trygdeordninger over i arbeid. For å oppnå varig sysselsetting skal kommunale og statlige tiltak og virkemidler bidra til størst mulig grad av sysselsetting i det ordinære arbeidslivet. Inkludering i det ordinære arbeidsliv er et viktig prinsipp.

Arbeidsdeltakelse blant personer med utviklingshemming
Utviklingshemmede er en av de gruppene som møter de fleste og tyngste barrierene når det kommer til muligheter for å delta i arbeidslivet (NOU 2016:17). NOUen definerer arbeid som «sosialt nyttig og verdiskapende aktivitet». Aktiviteten skal være knyttet til produksjon av varer og tjenester. Dette inkluderer blant annet:

- Ordinært arbeid, dvs. med ordinær lønn og uten støtte fra NAV
- Arbeidsrettet (tidsbegrenset) tiltak med mål om å komme i ordinært arbeid
- Varig tilrettelagt eller varig subsidiert arbeid

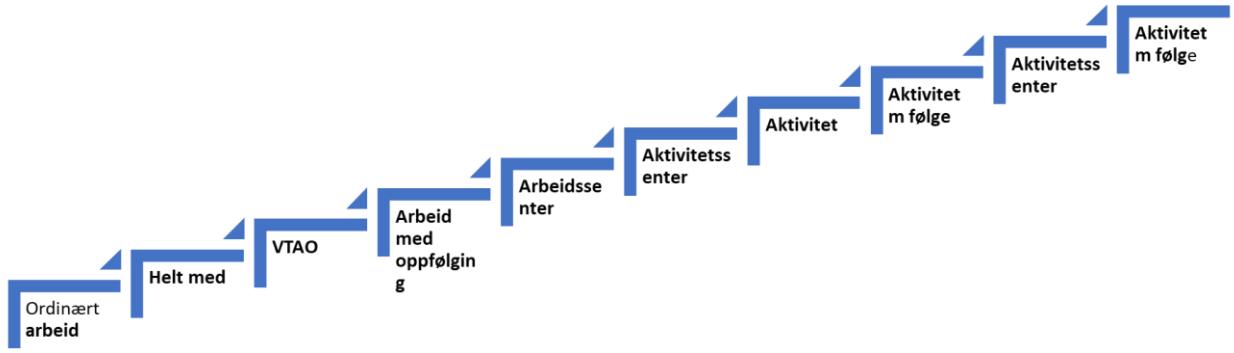
Arbeidskraftsundersøkelsen fra SSB viser at 38 prosent av personer over 18 år med funksjonsnedsettelse er i jobb mot 78 prosent av befolkningen ellers. Man vet ikke hvor stor andel av personer med utviklingshemming som er i jobb, men et estimat fra ulike studier ligger på 22- 25 prosent (Stortingsmelding, 8 (2022-2022)).
Mange går dermed glipp av de fordeler som en jobb kan medføre, som muligheten til større økonomisk uavhengighet, en opplevelse av mening og økt sosialt nettverk.

Overgang videregående skole og jobb/studier
Etter videregående skole kan elever med nedsatt funksjonsevne søke arbeid eller aktivitetstilbud i kommunal regi. Felles for søkerne er at de har reduserte muligheter til å skaffe seg ordinært arbeid, på grunn av nedsatt funksjonsevne.
Asker kommune har et differensiert tilbud av arbeids- og aktivitetstilbud rettet mot ulike målgrupper som ikke deltar i det ordinære arbeidslivet. Tilbudene skal til sammen dekke den enkeltes behov, blant annet med utgangspunkt i arbeidsevne. Det er utviklet et godt samarbeid mellom NAV og de videregående skolene for å sikre sårbare og vanskelige overganger fra skole til eksempelvis varig tilrettelagt arbeid eller overgang fra skole til vurdering av arbeidsevne og videre oppfølging hos NAV.

Karriereplanlegging, arbeid og aktivitet

Asker kommune har styrket arbeidet med karriereplanlegging og utvikling ved å ha etablert en ny avdeling ved Solbrå arbeidssenter (høsten 2021). Avdelingen er et karrieresenter for tilrettelagt arbeid og aktivitet, og jobber med kartlegging og utvikling. Personer med nedsatt funksjonsevne skal få samme muligheter som andre til å velge blant jobber/aktiviteter de er interesserte i. Det gjennomføres en grundig kartlegging av søkere til arbeid og aktivitetstilbud, som inkluderer interesser, behov og funksjonsnivå. Avdelingen er et knutepunkt for kommunen når det gjelder tilrettelagt arbeid og aktivitet, på tvers av alle avdelinger i kommunen og mot eksterne samarbeidspartnere. Avdelingen fremmer og styrker tverrfaglig samarbeid i overganger og utviklingsløp for brukere på alle tjenestenivåer. De ansatte har fagkompetanse på kartlegging og veiledning, samt erfaring fra målgruppen/tjenesteområdet.

Innsatstrapp arbeid og aktiviteter



Figur 12: Innsatstrapp arbeid og aktiviteter

Virksomhetene til personer med nedsatt funksjonsevne har utarbeidet en innsatstrapp for arbeid og aktivitet. Arbeidet legger til grunn de samme prinsippene som ble lagt til grunn i arbeidet med innsatstrapp og boligtrapp i tjenesteområdet velferd. Det bør være godt samarbeid mellom de ulike trappetrinn av tjenester. Det må være mulighet for brukere/arbeidstakere å bevege seg fram og/eller tilbake mellom de forskjellige trinnene. Alle tilbud må individuelt tilrettelegges med henblikk på utvikling og opprettholdelse av ferdigheter i et livsløpsperspektiv.

Varige tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) og varig tilrettelagte arbeidsplasser i ordinært arbeidsplasser (VTO)

Varig tilrettelagt arbeid er et statlig arbeidsmarkedstiltak rettet mot personer som har behov for spesiell tilrettelegging og oppfølging for å være i arbeid. Dette er personer som har restarbeidsevne, men som er innvilget uføretrygd. Det skilles mellom varig tilrettelagte arbeidsplasser i skjermet virksomhet (VTA) og i ordinært arbeidsliv (VTO). VTO- plasser opprettes i tett samarbeid med den enkelte arbeidsgiver. VTA- plassene finansieres ved et statlig driftstilskudd, samt et tilskudd fra deltakernes bostedskommune. Tilskuddet fra bostedskommunen skal minimum utgjøre 25 % av det statlige tilskuddet. Det er NAV Viken som tildeler antall VTA-plasser til hver kommune.

Varig tilrettelagt arbeid i ordinær virksomhet er et arbeidsmarkedstiltak for personer som får uføretrygd. Tiltaket foregår ved at arbeidsgivere ansetter og tilbyr arbeid som bidrar til å utvikle ressurser hos arbeidstakeren gjennom kvalifisering og tilrettelagte arbeidsoppgaver.

Arbeidsgiver mottar statlig tilskudd på 6 241 kroner per måned for oppfølging av arbeidstakeren med nedsatt arbeidsevne. Arbeidstaker med VTO mottar uføretrygd og eventuelt oppmuntringslønn. Målet med tiltaket er å øke arbeidsevne, men også inntektsevne. Arbeidsgiver og arbeidstaker har en fast kontaktperson ved NAV.

Per 01.12.2022 er det 60 innbyggere i Asker kommune som er i en VTA-O ordning. 19 av de 60 plassene er kommunale bedrifter.

Samarbeid mellom NAV Asker og kommunen

Det er etablert samarbeid mellom Asker kommune og NAV med månedlige møter angående kommunens arbeidssenter, varig tilrettelagt arbeid i skjermet bedrift (VTA) og varig tilrettelagt arbeid i ordinær bedrift (VTO).

NAV Asker har ett tett samarbeid og oppfølging av tiltaksbedriftene med VTA plasser i skjermet bedrift. Det vurderes jevnlig om noen av de ansatte kan prøve seg i en i ordinært arbeid VTO plass.

Aktivitetssenter

Aktivitetssentrene gir et individuelt tilrettelagt aktivitetstilbud til mennesker med bistandsbehov. Videre gir aktivitetssentrene et meningsfylt aktivitetstilbud til voksne mennesker med nedsatt funksjonsevne/utviklingshemming. Tilbudet gis til de som har benyttet retten til skolegang og som ikke kan sysselsettes i produksjonsrettet virksomhet. Aktivitetssenteret skal gi stimulering av psykisk og fysisk art. Opprettholdelse av ferdigheter og innlæring av nye ferdigheter er et prioritert satsningsområde. Aktivitetssenteret skal bidra til en hverdag preget av trygghet, stabilitet og forutsigbarhet. Det er 5 aktivitetssentre i Asker kommune.

Målsetting for aktivitetssentrene er å:

- gi et meningsfylt aktivitetstilbud til voksne mennesker med funksjonsnedsettelser/utviklingshemming som ikke kan sysselsettes i produksjonsrettet virksomhet
- ta utgangspunkt i den enkeltes individuelle plan, behov og ønsker
- bidra til en hverdag preget av trygghet, forutsigbarhet og omsorg
- tilrettelegge for aktiviteter som er tilstrekkelig utfordrende for hver enkelt

6.2 Livsopphold og økonomi (sosial stønad, uføretrygd)

For personer som av ulike grunner ikke har inntekter som sikrer livshold, kan man ha rett på ulike stønader og ytelser fra NAV.

Uføretrygd

Uføretrygd kan være aktuelt for personer som har varig nedsatt inntektsevne på grunn av sykdom eller skade. Uføretrygden erstatter den delen av inntektsevnen man har tapt på grunn av varig sykdom eller skade. Om man har rett til 100 prosent uføretrygd eller gradert (delvis) uføretrygd, er avhengig av inntektsevnen. Har man mulighet til å jobbe for eksempel 40 prosent, kan en ha rett til 60 prosent uføretrygd.

En stor nasjonal registerstudie viser at 97 % av personer med utviklingshemming i yrkesrettet alder mottar uføretrygd i Norge. Når det gjelder utviklingshemmede over 25 år så mottar så godt som alle personene uføretrygd, mens de i alderen 18-19 år mottar 81% uføretrygd. Det innebærer at fire av fem personer med utviklingshemming som har uføretrygd i 18-19 års alder (Wendelborg, 2017).

I NOU 2016:17 «på lik linje» påpekes at utviklingshemmede i dag er lite inkludert i arbeidslivet, særlig i ordinært arbeidsliv.
«Få utviklingshemmede har tilknytning til arbeidslivet. I 2013 var det kun 25 prosent med kjent utviklingshemming i yrkesaktiv alder i arbeid. Av disse var over 90 prosent av deltakerne i arbeidsrettede tiltak skjermede virksomheter, og kun i underkant av 10 prosent var på tiltak i ordinære virksomheter

Få personer med utviklingshemming er i arbeid på ordinære vilkår uten tilrettelegging eller støtte. I 2006 gjaldt dette kun 59 personer med utviklingshemming

Kommunale dagtilbud utgjør det fremste aktivitetstilbudet for utviklingshemmede på dagtid. Rundt halvparten av alle med utviklingshemming i yrkesaktiv alder deltok på dagaktivitet 2012. – Rundt 12 prosent av alle med utviklingshemming i yrkesaktiv alder deltok verken i arbeid eller dagaktivitet i 2012»

NOUen beskriver videre følgende årsaker til lav deltakelse:

- Manglende kvalifisering i gjennomgrunnskole og videregående opplæring
- Lave forventinger til yrkesdeltakelse
- Begrenset tilgang til VTA
- Få arbeidsmarkedstiltak er tilpasset utviklingshemmedes behov

Status per i dag Asker

Pr i dag er det ventelister på aktivitetstilbud. Årsaken til dette er stort sett knyttet til mangler på lokaler tilrettelagt for multifunksjonshemmede, samt ressurser.

VTA plasser	Antall plasser
Jobbhuset Sætre	22
Jobbhuset Spikkestad	20
Jobbhuset Spikkestad	8 (fullfinansiert av Asker kommune)
Asker Produkt	39
Arba	18
Oslo Produksjon og Tjenester	3
SUM:	110

Figur 13: VTA-plasser

I de siste årene har antall plasser ved VTO-ordningen økt, som er en ønsket utvikling. Det er foreløpig ingen begrensninger med tanke på antall nye vedtak. Utfordringen pr i dag er knyttet til å rekruttere nye arbeidsgivere og arbeidsplasser.

NAV og tjenestene jobber tett sammen og målrettet der målet er å fortsatt øke antall plasser innenfor VTO-ordningen.

7. Bolig og boligtilbud

7.1 Retten til å velge bosted, og hvor og med hvem man skal bo

I rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 19 - Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet, legges det vekt på at:

"... mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre og ikke må bo i en bestemt boform"

På samme måte har også NOU 2016: 17 – på lik linje påpekt at det er en avstand mellom ideal og praksis. Av åtte løft som ble konkludert med i NOU `er det femte løftet knyttet til behov for å få realisert å få bo i eget hjem.

Utvalgets gjennomgang på området viste at det var stor avstand mellom bosituasjonen for mennesker med utviklingshemning og mål i boligpolitikken og i menneskerettighetene.

Det trekkes særlig frem fire punkt

- Det er stor mangel på egnede boliger for utviklingshemmede, og lange ventetider for å bolig i mange kommuner.
- Utviklingshemmede har liten mulighet til selv å velge hvor de vil bo og hvem de vil bo sammen med.
- Personer med utviklingshemming har ikke de samme mulighet til å kjøpe og eie egen bolig som andre.
- Mange utviklingshemmede bor i store bofelleskap som ligger isolert fra befolkningen ellers.

I Prop. 132L (2021–2022) «Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet» tydeliggjøres kommunenes ansvar i forslaget til ny boligsosial lov. Loven trer i kraft 01.07.2023.

Formålet med loven er å få et klarere og mer samlet regelverk på det boligsosiale feltet, som igjen kan gi en høyere måloppnåelse i det boligsosiale arbeidet og at den boligsosiale bistanden blir mer lik mellom kommuner.

Proposisjonen viderefører og presiserer i hovedsak ansvaret kommunene har for det boligsosiale arbeidet, som i dag er hjemlet i sosialtjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

Et klarere regelverk på det boligsosiale feltet vil kunne bidra til at flere vanskeligstilte får nødvendig hjelp og at nivået på den boligsosiale bistanden blir mer likeverdig mellom kommuner. I begrunnelsen heter det:

«Det boligsosiale feltet favner bredt og er tverrsektorielt, men lovforankringen av kommunens oppgaver er svak. Regjeringen mener at dagens regelverk ikke er egnet til å realisere det nasjonale målet om at alle skal bo trygt og godt, og at en ny lov vil bidra til et nødvendig løft på det boligsosiale feltet (…)»

Forslaget til ny lov i denne proposisjonen viderefører plikter kommunen har i dag gjennom medvirkningsansvaret i sosialtjenesteloven § 15 og helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7, men presiserer og til dels skjerper ansvaret. De skjerpede kravene gjelder plikten til å ta boligsosiale hensyn i planleggingen, samt innføring av noe strengere krav til saksbehandlingen.

Regjeringens nasjonale strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024) peker på at det blir færre bostedsløse i Norge.

Strategien løfter særskilt frem to prioriterte innsatsområder:

- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne, på lik linje med andre, skal kunne velge hvor og hvordan de skal bo. Dette er grupper som er særlig sårbare for en dårlig bosituasjon.

7.2 Andre planer som beskriver bolig og boligtilbud i Asker

Asker kommune bruker FNs bærekraftsmål som grunnlag for Kommuneplanen.
I samfunnsdelen (2020-2032) tar kommunen en aktiv og strategisk rolle som eiendomsaktør for å ivareta en helhetlig samfunnsutvikling. Det legges til rette for en variert boligsammensetning som bidrar til gode og attraktive bomiljøer som ivaretar boligsosiale hensyn:

«Alle innbyggere skal ha gode bolig- og leveområder, tilrettelagt for samvær og livsutfoldelse på tvers av alder, økonomi og kultur, slik at helsefremmende forhold som trygghet, livsmestring og fysisk aktivitet utvikles».

Temaplan for en bærekraftig boligutvikling
Temaplan for en bærekraftig boligutvikling (per des. 2022) har jfr. mandat fire hovedtemaer:

- Boligutvikling i Asker
- Rimelige boliger
- Alternative og innovative boformer
- Egnede boliger i privatmarkedet for grupper med ulike tilpasningsbehov

Formålet til de overordnede boligpolitiske målsetningene er å skape gode, trygge og helsefremmende bo- og oppvekstmiljøer, utjevne forskjeller i samfunnet og sikre gode boliger for befolkningen. Boligutviklingen skal bidra til at tilbudet i det private markedet balanseres mot etterspørsel, behov og kommunens overordnede mål, både i antall og type boliger.

Tjenesteområde Eiendom
Hovedoppgavene til Tjenesteområde Eiendom er blant annet å tilby funksjonelle og kostnadseffektive formålsbygg til tjenesteområdene og boliger til definerte målgrupper med universell utforming, samt å bidra til samfunns-, tettsteds-, bolig-, og næringsutviklingen. I tillegg har tjenesteområdet gjennomført tilstandsvurdering av bygningsmasse knyttet til universell utforming.

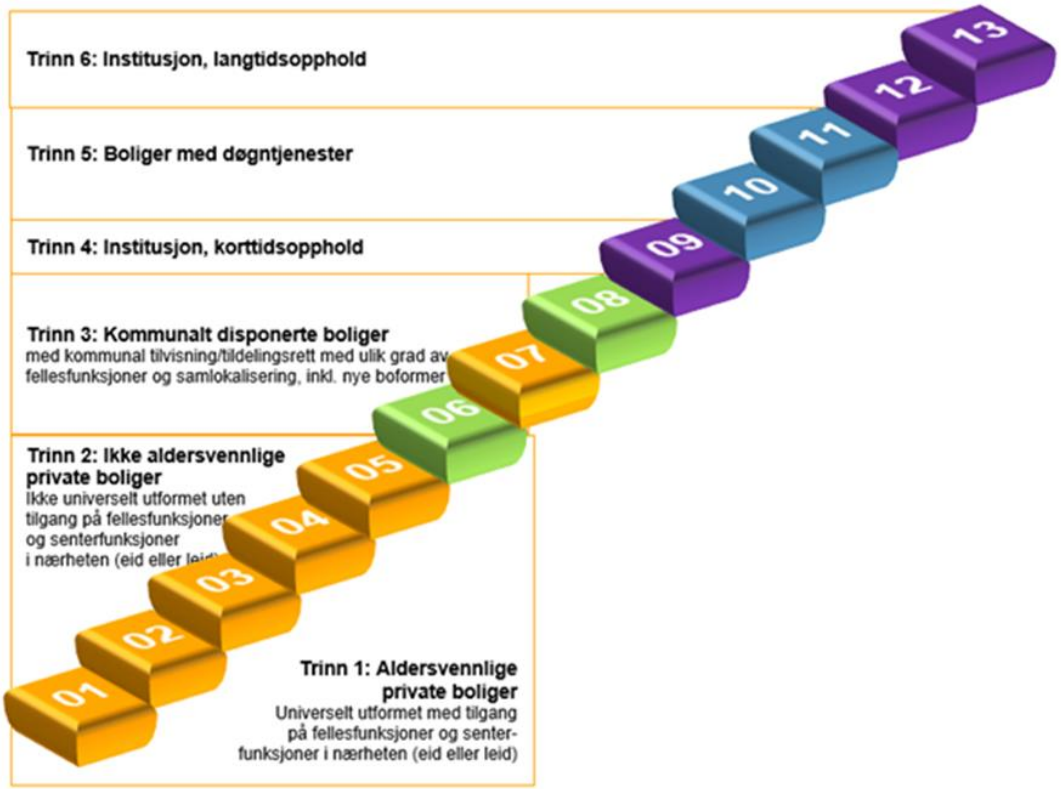
Velferdstjenester og arealplanlegging
I samfunnsdelen til kommuneplanen heter det at:
«Alle innbyggere skal ha gode bolig- og leveområder, tilrettelagt for samvær og livsutfoldelse på tvers av alder, økonomi og kultur, slik at helsefremmende forhold som trygghet, livsmestring og fysisk aktivitet utvikles».

For å sikre en bærekraftig samfunnsutvikling skal utviklingen av barnehager og skoler, service, bolig og kollektiv skje rundt lokal- og nærsentra i kommunen. Vekst skal primært legges i gangavstand til tettstedene for å redusere bilkjøring.

Kommunens velferdstjenester skal også utvikles i tråd med senterstrukturen. Kommunale boliger og institusjoner skal som hovedregel plasseres nær et lokal- eller nærsentra.

7.3 Asker kommunes boligtrapp

Asker har, i tillegg til innsatstrappen som blir beskrevet i kapittel 9.1, utviklet en helhetlig boligtrapp i samarbeid med konsulentselskapet Agenda Kaupang. Et differensiert botilbud kan gi flere et godt alternativ til bolig med bemanning og institusjon. Boligtrappen viser boliger med ulike egenskaper og bygger på innsatstrappen.



Figur 14: Helhetlig boligtrapp

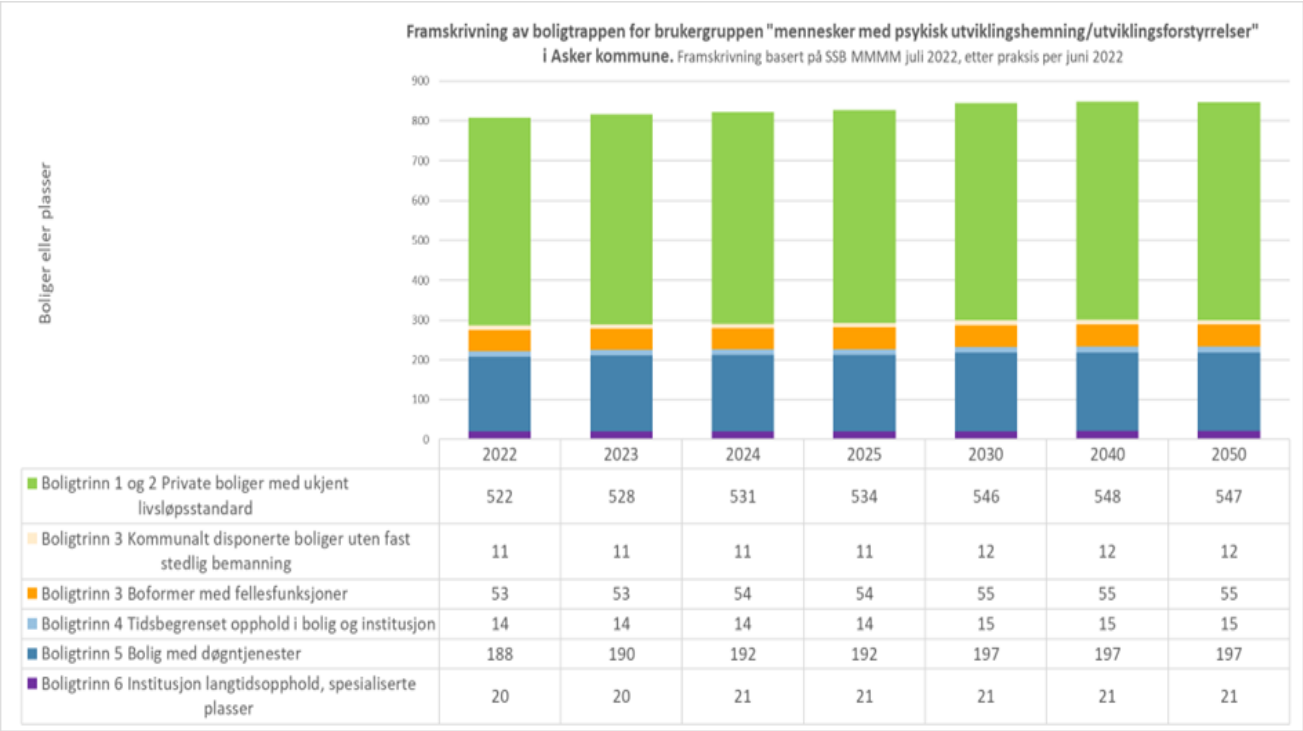
Delrapport 1, som Agenda Kaupang la frem i oktober 2021, inneholdt en bred kartlegging av kommunens boliger, samt prognoser for befolkningsvekst og behov. Rapporten omhandlet i stor grad eldre.

Delrapport 2, som ble lagt frem høsten 2022 ser blant annet på differensiering av botilbud for psykisk helse, rus og funksjonsnedsettelse, forebygging av utenbygds- /kjøpsplasser, samt gir anbefalinger for plassering av fremtidige boliger/plasser i hele boligtrappa. Dette kan gjøres ut fra eksempelvis rekruttering av personale, tilgang til tjenester (helseknutepunkt), aktiviteter, møteplasser og transport/mobilitet.

I den innledende kartleggingen ble alle kommunens 1481 boliger gjennomgått. Dette er boliger med og uten bemanning. Kartleggingen omfattet ulike kjennetegn ved boligene og brukergrupper for de ulike boligene.

7.4 Boligtrappens anbefalinger

Den helthetlige boligtrappen i Asker kommune har et eget kapittel tilegnet mennesker med utviklingshemning/utviklingsforstyrrelser. Her finner man Agenda Kaupangs beregninger av fremtidig behov i hele boligtrappen for brukergruppen samt anbefalinger for arbeidet videre. Avsnittet under er tatt fra rapporten.



	2022	2023	2024	2025	2030	2040	2050
Boligtrinn 1 og 2 Private boliger med ukjent livsløpsstandard	522	528	531	534	546	548	547
Boligtrinn 3 Kommunalt disponerte boliger uten fast stedlig bemanning	11	11	11	11	12	12	12
Boligtrinn 3 Boformer med fellesfunksjoner	53	53	54	54	55	55	55
Boligtrinn 4 Tidsbegrenset opphold i bolig og institusjon	14	14	14	14	15	15	15
Boligtrinn 5 Bolig med døgntjenester	188	190	192	192	197	197	197
Boligtrinn 6 Institusjon langtidsopphold, spesialiserte plasser	20	20	21	21	21	21	21

Figur 15: Forventinger til framtidig boligbehov for de ulike trinnene for brukergruppen «mennesker med psykisk utviklingshemning/ utviklingsforstyrrelser» i Asker

Tallene i figur 15 er basert på kartlegging av dagnes situasjon (per juni 2022) og SSB sine befolkningsprognoser middelalternativ (per juli 2022).

Fra 2022 til 2030 øker behovet for boliger med 37, fra 808 til 845(tallene gjelder alle målgrupper i velferd). Dette inkluderer private boliger og tilsvarer en vekst på 4,6 prosent. Kommunens egen kartlegging viser et antatt økt behov de nærmeste årene på om lag 60 nye boligtilbud på boligtrinn 3 og 5 uten å ta hensyn til dødsfall og flytting i eksisterende boliger. Dette skyldes blant annet at Asker kommune har flere yngre tjenestemottakere under 18 år enn andre sammenlignbare kommuner. Framtidig behov kan påvirkes ytterligere av tilflytning, nasjonale reformer, endrede innbyggerforventinger og behov for særlige ressurskrevende tjenester. Asker kommune har pr 31.12.2022 til sammen 236 boliger med bemanning til målgruppen. Boligene har ulik størrelse, variasjon i fellesarealer, omfang av tjenester og er geografisk spredt i hele kommunen.

Kommunen har et mål om at flest mulig av tjenestemottakerne bor i eid eller leid bolig på boligtrinn 1 – 3. For at dette skal være mulig er det avgjørende å ha en velfungerende ambulant tjeneste innenfor tjenesteområdet og på tvers av andre brukergrupper hele eller deler av døgnet. Lokalisering av baser for ambulante hjemmetjenester bør i større grad planlegges på tvers av brukergruppene og være lokalisert i sentrale «helseknutepunkt». Videre er det avgjørende at tjenestemottakere ønsker og har mulighet for å skaffe seg slike egnede boliger. Bruk av statens boligvirkemidler som blant annet investeringstilskudd, tilskudd til utleieboliger og startlån er sentralt i dette arbeidet. Tjenesten mener selv at flere tjenestemottakere kunne klart seg på boligtrinn 1 dersom det var flere rimelige boliger

tilgjengelig. Kommunen må følge opp sin egen ambisjon i kommuneplanens samfunnsdel om at 15 prosent av årlige nybygde boliger skal være rimelige.

For å sikre innbyggere mulighet til å kunne bo i egen bolig, gi kommunen mulighet for effektiv tjenesteproduksjon og redusere den opplevede forskjellen mellom trinn 1 og 5, er det avgjørende å utvikle gode boliger med mulighet for fellesfunksjoner (boligtrinn 3) som for eksempel Bergerløkka. Erfaringer fra Asker viser at slike boligkonsept reduserer tjenestebehov og behov for boliger med døgntjenester på boligtrinn 5. Et slikt tilbud vil øke mulighetene til innbyggeren for selv å gjøre gode boligvalg, og delta i sterkere grad i allmenne aktivitetstilbud i kommunen.

Å trene på det å bo/ botrening

Kartlegging av boferdigheter vil kunne bidra til rett valg av bolig og rett tjenestenivå for den enkelte. Disse tjenester bør utvikles som støtte til den ønskede utviklingen om at flere personer med nedsatt funksjonsevne bor i ordinære bomiljø.

Begrepet botrening innebærer systematisk arbeid med kartlegging, etablering/trening og opprettholdelse av ferdigheter man trenger for å kunne bo og fungere mest mulig selvstendig. For å kunne arbeide med etablering og trening av boferdigheter trengs det fullverdige treningsleiligheter og det trengs god kompetanse på kartlegging, målformulering, tiltaksutforming, registrering, tilrettelegging, læring og evaluering

Det bør rendyrkes en botrening-/kartleggingtjeneste der plassene ikke benyttes som permanente botilbud. Alle innbyggere skal så langt det er mulig inkluderes i ordinære boliger og bomiljøer. I dette ligger det at man skal få mulighet til å bo så selvstendig som man har forutsetninger for. For en del av innbyggerne i målgruppen innebærer dette at man bor for seg selv i en ordinær bolig og mottar ambulerende og eventuelt velferdsteknologiske tjenester etter behov. For andre innebærer det at man bor i et bofellesskap med stedlig bemanning, noen med fellesarealer og andre i mer selvstendige boenheter.

Felles for målgruppene er at tidlig innsats og systematisk arbeid med selvhjelpsferdigheter bidrar til å øke forutsetningene for å kunne bo mest mulig selvstendig. Ved å øke den enkeltes evner til å klare mest mulig selv, oppnår man økt mestring, selvstendighet og frihet for den det gjelder, men også en ressursbesparelse i form av lavere fremtidig tjeneste- og tilretteleggingsbehov.

Arbeid med etablering og opprettholdelse av ferdigheter innbyggere i målgruppene trenger for å kunne bo selvstendig, faller i stor grad inn under begrepet habilitering. Dette er målrettede samarbeidsprosesser som kjennetegnes ved koordinerte, sammenhengende og kunnskapsbaserte tiltak, der formålet er at den enkelte skal gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet (Forskrift om habilitering, rehabilitering og koordinator, §3).

Bergerløkka sameie for unge funksjonshemmede
Bergerløkka er et eksempel på et vellykket prosjekt mellom kommunen, en foreldregruppe og en privat utbygger. Asker kommune har i utbyggingsavtale med utbyggerne på Vestre Billingstad reservert mulighet for å kjøpe inntil 2 % kommunale boliger. Kommunen har dermed opsjon på kjøp av boliger, og har utløst dette for etablering av boliger til unge voksne med funksjonsnedsettelser. Det er totalt 101 boliger i byggetrinnet, og bofelleskapet utgjør 8 % av det totale antall boliger. Kommunen har i samarbeid med den private aktøren tilpasset boligene til omsorgsstandard iht. Husbankens føringer for investeringstilskudd Investeringstilskuddet fra Husbanken kommer til fradrag i kjøpesummen ved videresalg av boligseksjonen. Dette har redusert behovet for egenkapital. Kjøperne fikk innvilget startlån for å finansiere boligkjøpet. Kommunen har også sikret seg gjenkjøpsrett gjennom tillysning.

Prosjektet resulterte i at åtte unge voksne personer med funksjonsnedsettelser flyttet inn i egen eid bolig i november2020. Boligeierne har flyttet ut av foreldrehjemmet og får ved dette et botilbud som er organisert som sameie.



Bakgrunn for kartlegging av boligsituasjonen

Asker kommune har jobbet systematisk med innhenting av kunnskap og organisering av arbeidet med tjenesteutvikling til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Tidligere temaplan for perioden 2016 - 2019 var retningsgivende for kommunens styrking av bolig- og tjenestetilbudet, med en ambisjon om økt andel som eier egen bolig.

I arbeidet med boligtrappen ble det tydeliggjort et behov for å differensiere boligtilbudet for å møte dagens og framtidens boligbehov. Det er behov for variasjon både i boligtype og tjenestetilbud, og et samarbeid mellom kommunen og private aktører er viktig for å oppnå dette. Foreldregruppen var også tydelig på at de ønsket boliger i ordinære bomiljø fremfor bofelleskap med bemanning. Det er i tråd med nasjonale føringer for at flere med funksjonshemminger skal eie egen bolig og at boligene er innlemmet i ordinære boområder.

8. Helhetlige og sammenhengende brukerløp

Retten til god helse blir stått fast i flere av FNs menneskerettighetskonvensjoner og barnekonvensjonen. Alle skal ha tilgang på likeverdige helse og omsorgstjenester.

Helse- og omsorgstjenestene til personer med utviklingshemming skal være integrert i de generelle tilbud til befolkningen ellers, og etter ansvarsreformen fikk de ordinære helse- og omsorgstjenester ansvar for tjeneste også til denne målgruppen. Fokuset har de senete årene vært på tidlig innsats og forebygging. Dette omfatter både en satsning på innsats i tidlig alder, innsats for å forebygge sykdom og funksjonsnedsettelse og innsats tidligere i sykdomsforløpet.

Utviklingshemmede kan har problemer med å formidle sitt helsebehov og det skaffe seg nødvendig helsehjelp. Det er derfor viktig at ha fokus i tjenestene på god kunnskap om disse utfordringene og bidra til at den fysiske og psykiske helsen til personer med utviklingshemming blir ivaretatt i samarbeid med pårørende og nettverk. I helhetlige og sammenhengende brukerforløp ivaretas både god fysisk og psykisk helse som en integrert del og det er et mål at helse- og omsorgstjenestene skal være helthetlige og koordinert

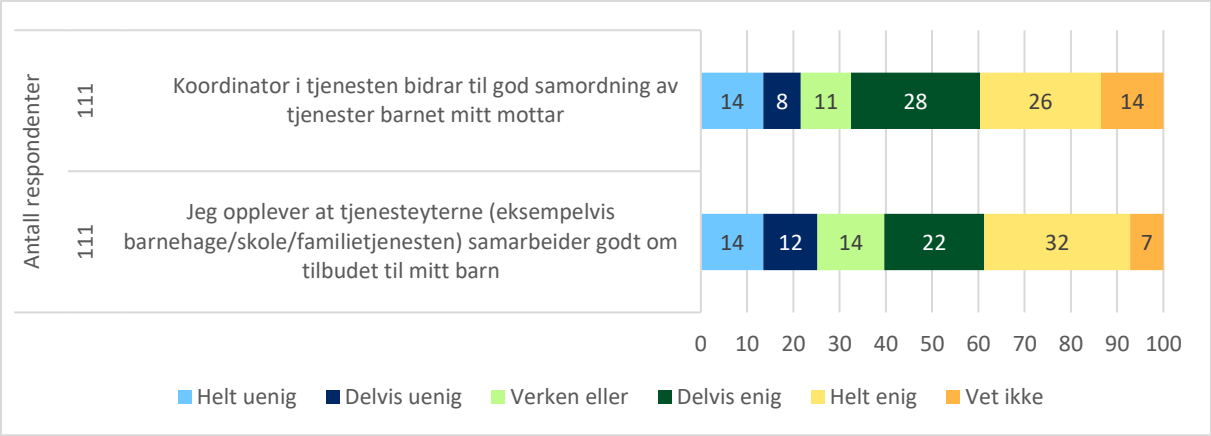
Koordinerte og samordnede tjenester rundt den enkelte utrykkes som en klar målsetting, nasjonalt som kommunalt. Det er et stort antall fag, sektorer og aktører som på ulik måte berører målgruppen, som utgjør både en begrunnelse og vesentlig utfordring for slik samordning (Velferdsforvaltningsloven, 2022). De fleste overganger i et livsløp kan man betegne som «normale» og et viktig skritt mot selvstendighet. Overgangene inngår naturlig (sosialt og juridisk) i de ulike skiftene fra barn til ungdom til voksne.

For mennesker med nedsatt funksjonsevne oppleves mange overganger som krevende, og ofte er det flere av de kritiske overgangene enn de «normale». I litteraturen pekes det på at hjelpeapparatet er organisert slik at de i mindre grad «snakker med hverandre», ofte kalt «siloorganisering». Kjennetegnene på denne organiseringen er uklare ansvarsområder, fragmentert fagkunnskap, dragkamp om ressurser og at ansvaret mellom ulike aktører pulveriseres. Dette innebærer at hjelpeapparatet ofte kommer for sent inn i overgangene. I et forebyggende perspektiv er dette kritisk, da de ulike systemene ikke er koordinerte og ikke snakker med hverandre og dermed blir verdifull tid for brukerne satt på vent for avklaring.

Et annet strukturelt trekk gjelder selve tjenestenes tilpasning til brukernes behov. Når brukerens stemme ikke i tilstrekkelig grad blir tatt med inn i vurdering av hva som er behovet og hvilke tjenester/tiltak som iverksettes, blir sammenhengen mellom brukers opplevelse av samarbeid og medbestemmelse svekket.

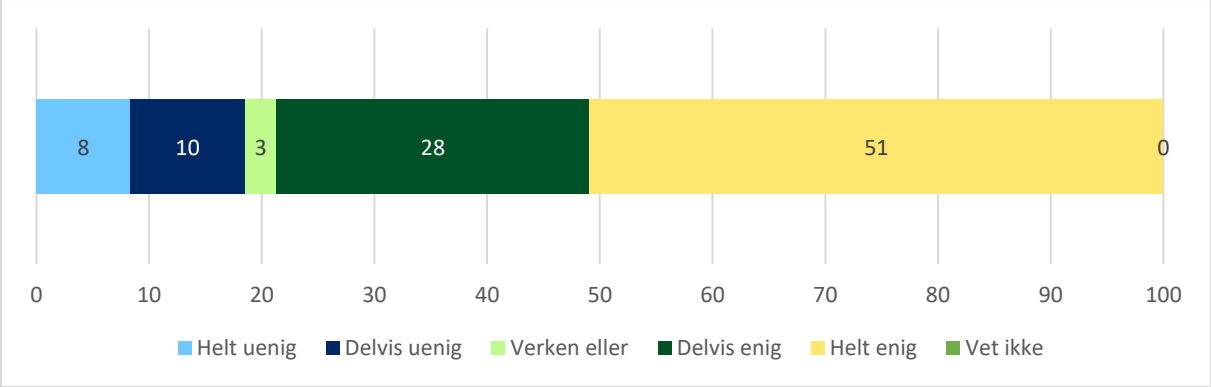
Brukere og foresatte etterlyser en mer helhetlig forståelse av sin livssituasjon og tilbud som er individuelt tilpasset. Å legge til rette for koordinerte og samordnede tilbud, er et viktig suksesskriterium uavhengig av alder. Det er med stor sannsynlighet ikke mangel på kunnskap om brukergruppen.

Resultatene fra brukerundersøkelsen i avlastnings- og omsorgstjenester til barn og unge viser at omtrent halvparten av pårørende er tilfreds med helheten i tjenestetilbudet (se figur 16).



Figur 10: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstandene tilknyttet «helhet i tjenestetilbudet»

Videre viser resultatene fra brukerundersøkelsen at 79 % er godt fornøyd med tjenesten de mottar (se figur 16).



Figur 17: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstanden «totalt sett er jeg godt fornøyd med tjenesten jeg mottar»

8.1 Samhandling og brukerforløp

Koordinering – samhandling, sammenheng og helhet (tverrfaglig og tverrsektoriell)

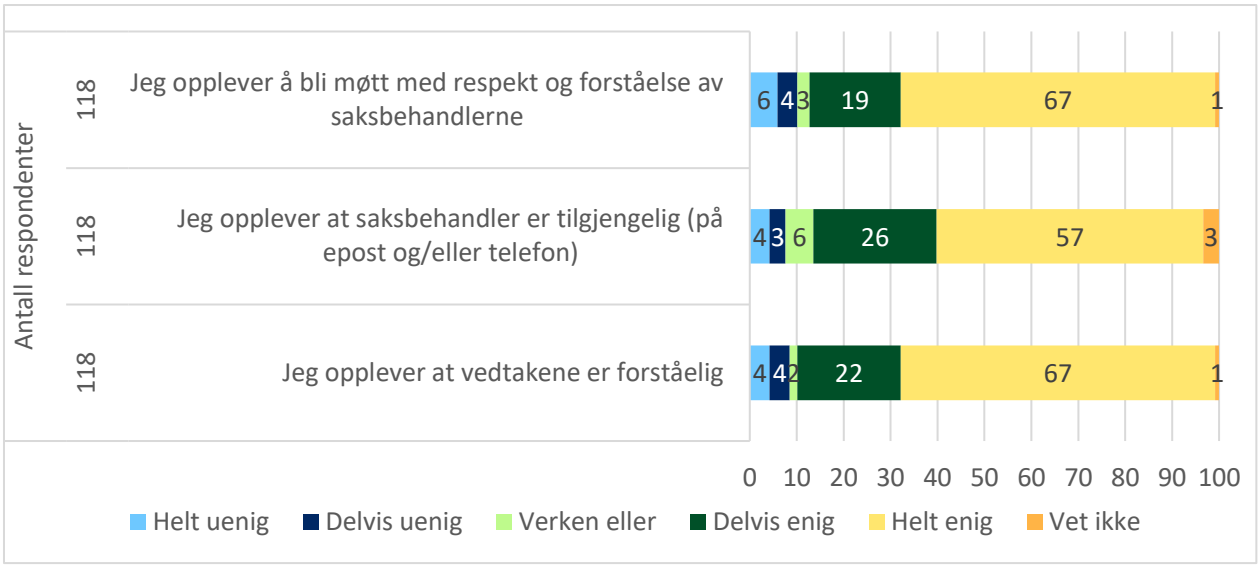
Gjennom revidert velferdslovgivning (august 2022) er formålet å stryke oppfølgingen av utsatte barn og deres familier gjennom å vektlegge det forebyggende arbeidet og styrke tiltaksapparatet ved at det er nedfelt samarbeidsplikt mellom de ulike velferdstjenestene. Dette gjelder innenfor helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven, psykisk helsevernloven, tannhelsetjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven,

NAV-loven, krisesenterloven, familievernkontorloven og integreringsloven.
Lovendringene skal medføre at tjenestene skal samarbeide med offentlige instanser og andre tjenesteytere, dersom samarbeid er nødvendig for å gi barnet et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Det er spesifisert at ved behov skal kommunen bestemme hvilken kommunal instans som har samordningsansvar.
Bestemmelsene gjelder for etablering av barnekoordinator, individuell plan og lovgivningen skal sørge for en bedre koordinering og samordning av tjenestene for de barn og deres familier det angår.
Det er utarbeidet nasjonal veileder om samarbeid, samordning og barnekoordinator.

Forutsigbare overganger og kontinuitet

Barn og unge trenger kontinuitet i oppfølging i ulike livsfaser og livshendelser. Overganger er kritiske punkter og viser til sårbarhet for endringer i livssituasjonen. Mange av overgangene gjennomføres uten at det blir utfordrende for den enkelte bruker eller for omgivelsene. De mest vanlige overgangene er knyttet til oppstart i barnehage, overgang til evet ole/spesialavdeling, fra hjem til avlastning eller inn i egen bolig eller bofellesskap (overgang til voksen). I tillegg kommer overganger som er knyttet til at samarbeidende ansatte i tjenesten skiftes ut med andre saksbehandlere. Etter hvert som man blir eldre kan funksjonsnedsettelsen innebære større utfordringer som vil kreve mer spesialisert fagkompetanse. For mange representerer overganger situasjoner hvor problemer "hoper seg opp", samtidig som man opplever å bli overlatt til seg selv fordi ingen tar et helhetlig ansvar for oppfølging.

Mennesker med nedsatt funksjonsevne opplever at overganger er spesielt sårbare fordi det uklart hvem som har et spesifikt ansvar for overgangsarbeid (Hansen mfl. 2019). Ansvarsfordelingen i forbindelse med overganger er uklar for de involverte tjenesteyterne. De som er ansvarlige kan fraskrive seg ansvaret uten å forsikre seg om at andre ivaretar brukerens behov. Årsaken til ansvarsfraskrivelsen kan være mangel på kompetanse, initiativ eller ressurser (Gundersen, 2018). For sen planlegging og manglende informasjonsoverføring er også vanlige årsaker til vanskelige overganger.



Figur 18: Prosentandel som har svart «helt uenig», «delvis uenig», «verken eller», «delvis enig», «helt enig» eller «vet ikke» på påstander knyttet til saksbehandling

Resultater fra brukerundersøkelsen i avlastnings- og omsorgstjenester for barn og unge viser at pårørende stort sett er tilfreds med saksbehandlingen (figur 18).

Asker Kommune har over tid bygget opp tjenesten koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomhet, organisert under tjenesteområdet velferd. Enheten sikrer gode rutiner og utgjør et tydelig knutepunkt for tverrsektoriell samhandling på tjenestenivå og skal sikre brukermedvirkning for innbyggere under og over 18 år. Enheten er lett tilgjengelig for både brukere/pasienter og øvrig hjelpeapparat.

Enheten har det overordnede ansvaret for:

- individuell plan
- for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinatorer generelt og barnekoordinator spesielt, samt ansvar for drift av Askers velferdslab (samarbeid med oppvekst)

I virksomhetsområdet Barne- og familietjenesten er det ansatt familiekonsulenter som tilrettelegger for koordinering ut mot barnehager og skoler.

Helsestasjonen – svangerskap og spebarnstid

Helsestasjonstjenesten er forankret i Helse og omsorgstjenesteloven. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har tilbud til alle barn og unge og deres foreldre. En god psykisk helse er viktig fra første leveår. Tjenesten har en sentral og viktig rolle i forebyggende psykososialt arbeid.
Helsestasjonen organiserer flere tjenester:

- Helsestasjon 0–5 år (Helsestasjonsprogrammet: Alle barn 0–5 år bør få tilbud om regelmessige konsultasjoner på helsestasjonen)
- Skolehelsetjenesten 5–20 år (systemrettet samarbeid med skolen for å bidra til å sikre elevene et godt fysisk og psykososialt miljø. En god oversikt over elevens helsetilstand)

- Helsestasjonstilbud for ungdom opp til 20 år.

8.2 Overgang fra under til over 18 år i et livsløpsperspektiv

I temaplanen er begrepet livsløp både et sentralt perspektiv og en dimensjon. Livsløp er en betegnelse som viser til individets ferd gjennom livet, ofte analysert gjennom betydningsfulle hendelser (Store norske leksikon).

For å oppnå helhet og sammenheng for brukeren er det vesentlig at tjenesten har en etablert systematikk som innebærer at man gjennomfører gode analyser for å kunne møte og løse ulike livshendelser og overganger sammen med brukerne.

Målgruppen, personer med nedsatt funksjonsevne og utviklingshemmede, kjennetegnes ved at de har en relativ «stabil» funksjonsnedsettelse. Imidlertid er det slik at dette ikke gjelder alle og andre opparbeider en endring av funksjon gjennom trening og tilrettelegging over tid. Mennesker med funksjonshemming har som oftest ervervet denne gjennom en medfødt skade. Tilstanden er i mange tilfeller stabil og kan ikke reverseres. Derimot kan man trene på å øke den funksjonelle kapasiteten til brukeren, og øke grad av selvhjulpenhet i daglivets aktiviteter (ADL).

Livsløpet begynner ved livets start, og hvordan samfunnet legger til rette for individet (forebyggende arbeid) er avgjørende for hvordan man skal klare seg senere i oppveksten.

I tillegg opplever også mange at det er utfordrende å forholde seg til hjelpesystemet som helhet og å få hjelp fra riktig instans. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller funksjonsnedsettelse, vil ofte være i kontakt med mange tjenester, og antall kontaktpunkt vil endres i takt med at barnet vokser. Overgang fra under til over 18 år vil ofte bety at brukerne må forholde seg til et nytt sett av regelverk eller til nye tjenester og ny bo- og levesituasjon. Det er derfor avgjørende med god koordinering og samhandling mellom offentlige etater for å sikre gode overganger slik at de mottar gode og sammenhengende tjenester og sømløse overganger. De skal heller ikke oppleve at det er arbeidskrevende å ha kontakt og dialog med tjenesteapparatet.

For å møte denne sammensattheten knyttet til brukerens fortløpende utviklingsbehov, der koordinering og samhandling er viktig og nødvendig, er det behov for fagsystemer som ivaretar kontinuiteten over tid.

Alle barn og unge gjennomgår en eller annen form for utredning fra tidlig av. Helsestasjonens 0 til 5 års kontroll er en gjennomgående tjeneste som gir god innsikt i allmenntilstanden (Helsetjenesteloven). Fastleger og spesialisthelsetjenesten kommer i tillegg. Arbeidet som gjennomføres av de ulike tjenestene har ulike roller og funksjoner, men formålet er det samme – avdekke og hjelpe til der det har oppstått en vanske. Barnehage og skole introduseres, og PPT er en sentral tjeneste her. Tjenesteområdet avlastning- og omsorgstjenester for barn og unge har ansvaret for å følge opp med direkte tjenester som råd og veiledning, fatte vedtak og tilby ulike avlastningstiltak.

I perioden mellom 2016 og 2018 ble det gjennomført et Organisasjons og Utviklingsprosjekt, «Koordinerte og helhetlige tjenester for barn og unge fra 0 til 18 år»

Modellen som ble utarbeidet viser en systematisk oppfølging i tidlig livsløp frem til fylte 18 år, for deretter en koordinert og planlagt overgang/overføring i samarbeid med tjenesteområdet velferd.

Tabell 13: Koordinerte og helhetlige tjenester for barn og unge fra 0 til 18 år

Livsløp	Alder og utviklingsnivå i kontekst	MODUL
0 til 1 år	Hjemme – familieperspektiv	Minste standard funksjonell kartlegging (Wineland) - analyse Spesifikk modul knyttet til arbeid med foreldreveiledning (forebyggende) Koordineringsansvarlig
Overgang 1 til 3 år	Barnehage små-avdeling Avlastning	Ny funksjonell kartlegging (Wineland) - analyse PPT (sakkyndighet) og førskolepedagogisk tilrettelegging/koordinering Foreldreveiledning Individuell plan Etablere tilrettelagte støttetiltak
Overgang 3 til 5 år	Barnehage stor-avdeling Avlastning	Ny funksjonell kartlegging (Wineland) - analyse PPT og førskolepedagogisk tilrettelegging – justere/koordinering Foreldreveiledning – justere individuell plan Støttetiltak – justere
Overgang 6 til 15 år Starte arbeidet med overgang til vid skole eller annet	Grunnskole Integrert i klasse eller plass ved spesialavdelingen	Ny funksjonell kartlegging (Wineland) – analyse PPT - tilrettelagt spesialundervisning - koordinering Individuell opplæringsplan og individuell plan - koordinering Foreldreveiledning etter behov
Overgang 18 år	Starte felles koordinert overføringsarbeid	Sammenstilling av systematisk informasjon sammen med bruker og foresatte – funksjonsanalyse (hva er behovet?)

Her er det lagt vekt på et inkluderende familieperspektiv der samarbeidet med foresatte er sentralt for et strukturert og systematisk arbeid. Det er særlig lagt vekt på hvordan følge opp utviklingsnivået hos barnet i sammenheng med alder og omgivelsene.

Etablering av minste standard kartleggingsverktøy (Wineland) med gjentagende målinger og analyse, sikrer at man har kunnskap om barnet og den unge knyttet til grad av funksjon i kontekst. På denne måten vil man sikre at kunnskap og ferdigheter er kjent beskrevet og at kunnskapen ligger til grunn for nytt lærings- og utviklingsområde. På denne måte sikrer man kontinuitet i livsløpet der overgangen blir en naturlig fortsettelse av progresjon i utviklingen.

9. Kompetanse og innovasjon

9.1 Innsatstrappen

Asker kommune har utviklet en innsatstrapp som hjelpemiddel for å sikre fremtidig bærekraftige tjenester. Hensikten er å sikre god dimensjonering av tjenestene i dag og i framtiden. Det er flere formål med innsatstrappen. Innsatstrappen skal blant annet:

- være et verktøy for strategisk og økonomisk driftsplanlegging, tjenesteutvikling og styring
- skape felles forventninger til tjenestetilbudet og hva kommunen tilbyr på de ulike trinnene
- fungere som en metode for å prioritere aktiviteter og innsats
- hjelpe til å mobilisere egne ressurser og mestring
- synliggjøre nivå av inngripen i innbyggernes liv
- bidra til harmonisering av tjenestetilbudet, mellom tjenestestedene og tjenestene i trappen
- skape bevisstgjøring hos personalet
- gi en oversikt over ressursbruk på de ulike tjenestenivåene

De laveste trinnene gjelder tjenester til alle innbyggere uten vedtak, de neste gjelder vedtaksbaserte tjenester som gruppetilbud eller hjemmebaserte tjenester. De øverste trinnene i trappen gjelder institusjonsbaserte tjenester.



Figur 11: Innsatstrappen

Innsatstrappen viser trinn som både er godt utviklet og lite utviklet i kommunen. Virksomhetene skal levere kvalitativt gode tjenester på hvert enkelt trinn. Det er viktig med utvikling og dimensjonering av tjenestene i de ulike trinnene i trappen, for å gi tjenester på riktig nivå, og for å nå målene i effektiviseringsprosjektet.

En riktig dimensjonert innsatstrapp har tilstrekkelige tjenester som sikrer egenmestring og selvstendighet, med utgangspunkt i brukerens behov «Hva er viktig for deg?». Ønsket utvikling forutsetter en endret tjenesteprofil hvor en vil unngå, forebygge eller utsette vekst

på de øverste trinnene ved å vektlegge forebygging og tidlig innsats, teknologi/innovasjon, samhandling og medborgerskap i de nedre trinn i trappen.

9.2 Kompetanseløftet 2025

Kommunen har senere år fått økt ansvar og oppgaver innen helse- og omsorgstjenesten. Nye oppgaver knyttet til helsetilstander hvor man har lite kunnskap utfordrer også tjenestene i velferd. Dette medfører også behov for mer kompetanse i tjenestene.

Kompetanseløftet 2025 «Regjeringens plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og den fylkeskommunale tannhelsetjenesten for perioden 2021–2025» tar utgangspunkt i fire hovedutfordringer:

- Knapphet på helse- og sosialfaglig personell
- Mangel på kompetanse og kunnskapsgrunnlag
- For lite brukermedvirkning, tverrfaglighet, samarbeid og samhandling
- Svakheter i ledelsen, planleggingen og organiseringen av tjenestene

For å nå målet består Kompetanseløft 2025 av fire strategiske områder der vi i denne planen beskriver strategien knyttet til brukermedvirkning, tjenesteutvikling og tverrfaglig samarbeid.

Det er et stort forbedringspotensial i å drive kompetanse- og tjenesteutvikling og prøve ut nye måter å arbeide på. Større bevissthet omkring tjenesteutvikling og tverrfaglig samarbeid, og en større forståelse for brukernes kunnskap og kompetanse, kan bidra til mer hensiktsmessig organisering av personell og oppgaver og bedre rutiner og systemer. Dette vil videre bidra til en helhetlig oppfølging av pasienter, brukere og pårørende, bedre kvalitet på tjenestene, og en bedre utnyttelse av de tilgjengelige ressursene.

Heltidskultur i Asker kommune- kvalitet, kontinuitet og godt arbeidsmiljø

Handlingsplanen for heltidskultur ble vedtatt av Kommunestyret 16.11.21. Planen vil bli brukt som grunnlag for en helhetlig satsning på heltidskultur i tjenesteområdene, spesielt innen tjenesteområdene Velferd og Oppvekst. Handlingsplanen vil følge opp temaplan arbeidsgiverpolitikk. «Den gode vakta» er kompetente medarbeidere på alle vaktskift, 24 timer i døgnet, 7 dager i uken!

Hvorfor Heltidskultur?

- Ikke bare stillingsstørrelse, men kvalitet, kontinuitet, kompetanse, arbeidsmiljø og bærekraft
- Kompetente medarbeidere på alle vaktskift - 24/7
- Stabil arbeidskraft- mindre bruk av vikarer ved å øke stillingsandelen til deltidsansatte?
- Økonomisk handlingsrom
- Rett kompetanse til rett arbeidsoppgave og fordeling av kompetanse mellom ukedag/helg

- Se på organiseringen av arbeidet, vurdere alternative turnusordninger og bruke kompetansen på andre måter enn i dag, jfr. TØRN
- Heltidskultur er nødvendig, for å møte fremtidens behov for arbeidskraft i helse- og omsorgstjenesten

Høsten 2022 ble fire tjenestesteder plukket ut til å være piloter. Det betyr å være litt foran og prøve ut alternative tiltak for å få flere inn i høyere stillinger. Nye piloter vil bli plukket ut fortløpende og bli med i dette arbeidet.

9.3 Innovasjon gjennom nettverk og partnerskap

Tjenesteområdet skal jobbe med innovasjon og trinnvise forbedringer av tjenester, prosesser og organisasjonen. Velferdstjenestene skal delta i nettverk, partnerskap og på delingsarenaer for å sikre innovativ kompetanse og gjennomføringskraft. Asker kommune ble i 2021 medlem av Norway Health Tech, som er den største helseklyngen i Norge. Asker kommune deltar videre i partnerskapet HelseHub, som er en samarbeidsplattform for helserelatert forskning og innovasjon. HelseHub er et samarbeidsprosjekt for forskning og utdanning, operative institusjoner og tjenester, samt næringsrettet arbeid innen helse- og omsorgsfeltet. Det samarbeides om å identifisere og utvikle felles prosjekter, dele ny kunnskap og erfaringer, samt etablere felles møteplasser mellom helsetjenesten og næringsaktører i et utviklingsløp. HelseHubs fokusområder er blant annet digital hjemmeoppfølging, responssentertjenester, folkehelse og næringsutvikling.

Asker kommune deltar videre i prosjektet CoTecH – samskapt helseteknologi (Co-Created Health Technology). Gjennom samskapt helseteknologi samles teknologileverandører, brukere og pasienter, helsetjenester og forskere i partnerskap for å skape digital helseteknologi. Forskere skal bidra med å utvikle og kvalitetssikre kunnskap som legges til grunn for ny teknologi, nye tjenester, opplæring og utdanning.

9.4 Nasjonal digitaliseringsstrategi

Digitalisering er å benytte digital teknologi til å endre tjenester, prosesser og arbeidsformer. I 2021 lanserte regjeringen en ny strategi kalt «Digital hele livet». Den har som mål å motvirke digitalt utenforskap ved å sikre at alle innbyggere gis muligheter til å få det digitale påfyllet som trengs for å kunne bruke digitale verktøy og tjenester. I tillegg skal alle, ved å bruke digitale verktøy, kunne delta i samfunnet, demokratiske prosesser og sosiale fellesskap.
Målet i digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025 er å utvikle sammenhengende digitale tjenester som setter brukeren i sentrum. For å oppnå sømløse tjenester må man se på tvers av virksomheter og tjenesteområder.

Regjeringen har som mål at:

- offentlig sektor digitaliseres på en åpen, inkluderende og tillitvekkende måte
- flere oppgaver løses digitalt, og som sammenhengende tjenester
- alle innbyggere, næringsdrivende og frivillige organisasjoner som har evne til det, kommuniserer digitalt med offentlig sektor

- offentlig sektor utnytter potensialet i deling og bruk av data til å lage brukervennlige tjenester, og for å bidra til verdiskapning for næringslivet
- kommunale og statlige virksomheter bygger sine tjenester med utgangspunkt i et felles digitalt økosystem for samhandling
- kommunale og statlige virksomheter henter gevinster fra digitalisering på en systematisert måte

Innsatsområder for å oppnå målene:

- Brukerne skal settes i sentrum gjennom utvikling av mer sammenhengende tjenester basert på viktige livshendelser.
- Offentlig sektor skal samhandle bedre om digitale tjenester og effektivisere ressursbruken gjennom styrket samordning på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer, og systematisk uthenting av gevinster fra digitalisering.
- Data skal i større grad deles og gjenbrukes i offentlig sektor, og åpne data skal publiseres for innovasjon og verdiskaping i næringslivet.
- Nasjonal digital samhandling og tjenesteutvikling, fellesløsninger og felles arkitekturer, skal etableres i et helhetlig og overordnet styrt og koordinert økosystem.

Samarbeid med privat sektor på digitaliseringsområdet skal styrkes for å oppnå bedre og mer effektive tjenester og for å legge til rette for innovasjon.
Mange kommuner og offentlige virksomheter er innovative, men det er fremdeles mye mer som kan gjøres. Arbeidet med innovasjon bør prioriteres høyere, og det bør arbeides mer systematisk for å få til den omstillingstakten som det offentlige trenger fremover. En innovasjonsvennlig kultur er en viktig forutsetning for innovasjon. Ledere, medarbeidere og politikere har alle viktige roller i å skape en innovasjonsvennlig kultur.

9.5 Utvikling av kompetanse

Sommeren 2021 ble den Nasjonale veilederen «Gode Helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming» lansert. Målet med veilederen er å bidra til at personer med utviklingshemming og deres familier får leve gode liv i tråd med egne forutsetninger, ønsker og behov. Formålet er å bidra til kunnskapsbasert praksis, riktige prioriteringer, god samhandling og redusert uønsket variasjon i kommunene.

Veilederen beskriver god praksis på viktige områder som individuell tilrettelegging, livsoverganger, habilitering, helseoppfølging, og samarbeid med pårørende og verge. Virksomheten jobber med å iverksette denne, gjennom kompetanseheving hos de ansatte, økt kvalitet på tjenestene som leveres, og økt brukermedvirkning fra de som mottar tjenester.

Veilederen gir tydelige føringer for et tverrfaglig samarbeid der det for brukere er behov for å motta flere tjenester innenfor ulike tjenesteområder. Dette innebærer at det er behov for at veilederen også implementeres i andre tjenesteområder. Ansvarlig for dette arbeidet er SEIL Velferd (FOU-enheten).

9.6 Kompetanse og personalmessige utfordringer

Rekruttering av arbeidskraft og fagutdannet helse- og sosialpersonell til helse- og omsorgstjenestene står som en av de viktigste utfordringene som følge av befolkningsutviklingen. I Helsepolitisk barometer for 2021 er tilstrekkelig helsepersonell med riktig kompetanse hva flest (39 prosent) av de spurte mener bør prioriteres i årene framover. Sykepleiermangelen skaper bekymring i befolkningen. 88 prosent er bekymret for at sykepleiermangel påvirker pasientsikkerheten i mange kommuner, og bekymringen er økende. I 2016 sto helse- og omsorgssektoren for om lag 21 prosent av sysselsettingen i Norge. Samfunnsøkonomisk Analyse har i en rapport sammenstilt ulike framskrivninger av sysselsettingsbehovet i helse- og omsorgssektoren frem mot 2035 og antyder en behovsvekst på om lag 75 prosent i løpet av de neste 20 årene (Helse- og omsorgsdepartementet, 2020). Det er anslått en økning i bemanningsbehov på 45 prosent, noe som tilsvarer omkring 1000 årsverk i helse- og omsorgstjenestene frem mot 2040. Utviklingen krever langsiktige strategier og konkrete tiltak for å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere til helse- og omsorgstjenestene i Asker. Utviklingen stiller krav til høyere og endret kompetanse i kommunen, gunstig og fleksibel utnyttelse av eksisterende kompetanse, samt god prioritering og riktig ressursbruk.

Ifølge kommunesektorens arbeidsgivermonitor 2021 er det størst problemer med å rekruttere yrkesgrupper innen helse- og omsorgssektoren. Det er også i den sektoren der det er flest som slutter. Den aller største utfordringen er rekruttering av sykepleiere. Hele 85 prosent av kommunene uttrykker at de har enten meget store eller ganske store utfordringer med å rekruttere sykepleiere. De neste tre yrkesgruppene det er vanskeligst å rekruttere er leger, psykologer og vernepleiere.

Kompetanse- og personellmessige utfordringer får betydning for både kapasitet og kvalitet på tjenestetilbudet. Det vil kreve både effektiv og fleksibel bruk av ressurser, samt endret kompetanse. Utvikling av tjenesteprofilen vil kreve ny tilnærming og andre måter å løse oppgaver på, herunder holdningsskapende arbeid for å sikre prioritering på medborgerskap, økt samhandling med sivilsamfunnet og andre aktører. Møte med utfordringsbildet fordrer langsiktige strategier og konkrete tiltak for rekruttering og kompetanseplanlegging. Flere heltidsstillinger og konkurransedyktige arbeidsbetingelser vil være viktig for å sikre nødvendig rekruttering. Videre er muligheter til å bosette seg i kommunen av betydning, og da er det nødvendig å sikre rimelige boliger.

Vi ser allerede en tendens til utfordringer med rekruttering for sykepleiere og helsefagarbeider i tjenesteområdet Velferd, inkludert virksomhet til personer med nedsatt funksjonsevne.

Referanseliste

Agenda Kaupang. (2022). *Analyse av kostnader og tjenesteprofil til ulike brukergrupper innen pleie- og omsorgstjenester i Asker kommune*

Arbeid- og velferdsdirektoratet og Helsedirektoratet (2021) *Strategi for fagfeltet Arbeid og Helse.*

Folkehelseloven. (2011). L*ov om folkehelsearbeid* (LOV-2011-06-24-29). Lovdata

Barne- og likestillingsdepartementet (2018). Et samfunn for alle. Regjeringens strategi for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelser for perioden 2020- 2030.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022). *Antall med nedsatt funksjonsevne.* Hentet fra: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/nedsatt_funksjonsevne/Antall/

Berg, B. (2012). *Innvandring og funksjonshemming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bergem, R. (2019). *Nærmiljø og lokalsamfunn for folkehelsa.*

Departementene. (2020). *Pårørendestrategi 2021-2025*

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. (2019). Innbyggerundersøkelsen 2019. Hentet fra https://dfo.no/rapporter/innbyggerundersokelsen-2019-hva-mener-innbyggerne

Finnvold, J. E. & Grue, L. (2014). Hjelp eller barrierer? En undersøkelse av betingelser for høyere utdanning for ungdom med nedsatt funksjonsevne. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring

Helse- og omsorgsdepartementet. (2015). *Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020.*

Helsedirektoratet. (2016). *Arbeid og helse – et tettere samvirke* (IS-2535).

Helsedirektoratet. (2017). *Pårørendeveileder.* Hentet fra: https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/parorendeveileder

Helsedirektoratet. (2017). Overdose – lokalt forebyggende arbeid. Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 02. juli 2021). Tilgjengelig fra https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/overdose-lokalt-forebyggende-arbeid

Helsedirektoratet. (2019). *Utredning og diagnostisering av utviklingshemming*

Helsedirektoratet. (2021). *Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming*

Helsedirektoratet. (2022a). *Miljø og helse i barnehage. Veileder til lov og forskrift*

Helsedirektoratet. (2022b). *Nasjonal veileder for pårørende*

Hofstad, H. (2017). *Folkehelse og sosial bærekraft.* NIBR. Høyskolen i Oslo og Akershus

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2019: 1). *Én digital offentlig sektor: Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2025.* Regjeringen

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2019: 2). *Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023.* Regjeringen

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2020). *Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024.* Regjeringen
Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2021: 1). *Alle trenger et trygt hjem. Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024).* Husbanken
Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2021: 2). *Nasjonal strategi for økt digital deltakelse og kompetanse i befolkningen.* Regjeringen
Kompetanse Norge. (2018). *Om deltagelse i informasjonssamfunnet.* Hentet fra: https://www.kompetansenorge.no/statistikk-og-analyse/statistikk-og-analyse-om-grunnleggende-ferdigheter/grunnleggende-digital-ferdigheter/om-deltagelse-i-informasjonssamfunnet/#ob=23479
Knapstad, M., Skogen, J. C., Leino, T., Nilsen, T. S., Nes, R. & Aarø, L. E. (2022). *Folkehelseundersøkelsen i Viken: 2021: Fremgangsmåte og utvalgte resultater.* Folkehelseinstituttet
Kripos. (2022). *Narkotika og dopingsstatistikk 2021.* Hentet fra: https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/narkotika/narkotikastatistikk-2021.pdf
KS. (2022). *Kommunenettverk universell utforming.* Hentet fra: https://www.ks.no/fagomrader/velferd/universell-utforming/kommunenettverk-universell-utforming/
Kulturdepartementet (2019). Et samfunn for alle- Likestilling, demokrati og menneskerettigheter. Regjeringens handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse 200- 2025.
Kvaavik, E. & Rossow, I. M. (2018). *Alkohol i Norge.* Folkehelseinstituttet
Meld. St. 7 (2019-2020). *Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023.* Helse- og omsorgsdepartementet
Meld. St. 19 (2014-2015). *Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter.* Helse- og omsorgsdepartementet
Meld. St. 19 (2018-2019). *Folkehelsemeldinga – Gode liv i eit trygt samfunn.* Helse- og omsorgsdepartementet
Meld. St. 26 (2014-2015). *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet.* Helse- og omsorgsdepartementet
Meld. St. 32 (2020-2021). *Ingen utenfor – en helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv.* Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Meld. St. 45 (2012-2013). *Frihet og likeverd – om mennesker med utviklingshemming.* Helse- og omsorgsdepartementet
Nordlandsforskning. (2016). Kunnskapsstatus: *Rettssikkerhet for personer med utviklingshemming*
NOVA. (2016). *Tjenestetilbudet til familier som har barn med funksjonsnedsettelser.* Rapport 7/2016
NOU 2016:17(2016). På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemning.
NOU 2020:1 (2020). Tjenester personer med autismespekterdiagnoser og til personer med Tourettes syndrom. Helse- og omsorgsdepartementet
NVKTS. (2013). *Mellom frihet og beskyttelse?* Vold og seksuelle overgrep mot mennesker med psykisk utviklingshemming – en kunnskapsoversikt

Prop. 132 L (2021-2022). *Lov om kommunens ansvar på det boligsosiale feltet. Kommunal- og distriktsdepartementet*
Riksrevisjonen. (2021). *Riksrevisjonens undersøkelse av helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelser.* Dokument 3:15 (2020-2021)
Rønning, A. K. (2019). *Kunst og kultur reduserer sosial ulikhet og bedrer folks helse.*
Sentio. (2022). *Innbyggerundersøkelse i Asker kommune.*
Statistisk sentralbyrå. (2019). Helseforhold, levekårsundersøkelsen. Hentet fra: https://www.ssb.no/helse/helseforhold-og-levevaner/statistikk/helseforhold-levekarsundersokelsen
Statistisk sentralbyrå. (2020). *Personer med nedsatt funksjonsevne, arbeidskraftundersøkelsen.* Hentet fra: https://www.ssb.no/statbank/table/12760/
Straiton, M. L., Arnesen, T. M. & Reneflot, A. (2018). *Helse i innvandrerbefolkningen.* Folkehelseinstituttet
Støren, K. S., Rønning, E. & Gram, K. H. (2020). *Livskvalitet i Norge 2020.* SSB Rapporter 2020/35. Oslo/Kongsvinger: SSB
Sørheim, T. (2004). *Unge voksne med utviklingshemming. En studie av familier med etnisk minoritetsbakgrunn.* Oslo: Universitetet i Oslo
United Nations. (2019). *The future is now.* Global Sustainable Development Report
Viken fylkeskommune. (2020). *Veien til et bærekraftig Viken – regional planstrategi 2020-2024.* Hentet fra: https://viken.no/tjenester/planlegging/samfunnsplanlegging/regional-planstrategi/veien-til-et-barekraftig-viken-regional-planstrategi-2020-2024/statistikk/uforetrygd/uforetrygd-statistikknotater
Veiviseren. (2022). Bergerløkka sameie for unge funksjonshemmede. Hentet fra: https://veiviseren.no/forstaa-helheten/eksempler-og-erfaringer/bergerlokka-sameie-for-unge-funksjonshemmede
Wendelborg, C., Kittelsaa, A. M. & Wik, S. E. (2017). *Overgang skole arbeidsliv for elever med utviklingshemming.* Trondheim: NTNU Samfunnsforskning

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

Avsender	Oppsummering av innspill	Kommunedirektørens kommentar
Vestre Viken	Vestre Viken skriver blant annet i sitt høringssvar: At det er viktig å både tenke helhetlig (samfunnsmessig) og konkret (tjeneste- og målgruppebasert) på samme tid på dette område. For å sikre en dreining mot 1) tidlig innsats og et mer 2) helsefremmende fokus også i tjenestene er det videre positivt at kommune er tydelig rundt ønske om å legge innsatstrappen og boligtrappen til grunn. Også bra at kommunen, innenfor folkehelse og bærekraftige perspektiver, vektlegger universell utforming og tilgjengelighet slik at alle har muligheter for samfunnsdeltakelse og livsutfoldelse. Videre skriver Vestre Viken at kommunen skal ha honnør for sin tydelige målsetting knyttet til å gjøre det de kan for å sikre aktuell gruppe en god oppvekst, gode overganger gjennom livets ulike faser, tilgang til tjenester som tilrettelegger for økt grad av selvhjelp og muligheter for å leve i et inkluderende samfunn. Det lover bra, ikke minst knyttet til ønske om helhetstenkning og tverrfaglig innsats.	Kommunedirektøren takker for høringssvar, og at Vestre Viken stiller seg bak innsatsområdene og retningen for samfunns- og tjenesteutviklingen.
Asker kulturråd	Asker kulturråd skriver blant annet i sitt høringssvar: Asker kulturråd setter pris på at kommunen lager en egen plan med dette tema. Mest og best mulig inkludering i samfunnet for personer med nedsatt funksjonsevne er viktig for god samfunnsbygging. Dette kommer ikke av seg selv. Vel er offentlige myndigheter hovedansvarlig for området, men uten samarbeid og involvering av sivilsamfunnet kommer man til kort. Kultur som virkemiddel er bra for et inkluderende samfunn. Asker kulturråd belyser særlig i sitt høringssvar viktigheten av universell utforming og da særlig en bred forståelse som også inkludere mer enn de fysiske rammer, som tekniske installasjoner innen lyd og lysutstyr. Kulturskolen er en viktig bidragsyter innen tilrettelagte kultur og fritidstilbud og det etterspørres at kulturskolen ikke er nevnt i planen. Asker kulturråd støtter innsatsområdene i planen.	Kommunedirektøren takker for høringsinnspillet fra Asker kulturråd. Kommunedirektøren deler Asker kulturråds innspill om at kultur er et viktig virkemiddel i inkluderingsarbeidet og viktigheten av godt samarbeid med lokale lag og foreninger for å oppnå dette. Kulturskolen skrives inn med et avsnitt under innsatsområde inkludering, medvirkning og deltagelse. Videre skrives inn et mer generelt avsnitt om viktigheten av kulturaktiviteter. Det er kommunedirektørens vurdering at definisjonen av universell utforming som legges til grunn i denne temaplan ivaretar innspill fra Asker kulturråd rundt tekniske installasjoner.

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

Asker Idrettsråd	Asker idrettsråd skriver blant annet at de vil sette søkelys på fritidsarenaen som en del av helheten rundt det enkelte mennesket med funksjonsnedsettelser. Samtidig understreker de at dette må balanseres med at frivillig sektor lever og vokser med egne initiativ, og må understøttes med økonomi og ressurser dersom tiltak utover egen frivillighet og egne formål iverksettes. Asker Idrettsråd løftet flere elementer som brygger opp om de valgte innsatsområder: • Idrettslagene som har deltatt i innspill til høring er opptatt av at kommunen bidrar til å ivareta og utvikle tiltak og deler av samfunnet som fungerer bra! Idretten er en viktig puslespillbrikke i mange innbyggere med funksjonsnedsettelse sin hverdag og vi ønsker samarbeid om transport, økonomi og markedsføring for å videreutvikle tiltakene. • Idrettslagene skaper grunnlag for aktive liv, er naturlige samlingspunkt og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet for alle. Asker idrettsråd inviterer til diskusjon om sterkere partnerskap med kommunen for å nå ambisiøse mål for målgruppens hverdag. • Askeridrettens prosjekt «Idrettsglede for alle» i 2012-2015 medførte blant annet tilskudd til idrettskontakter, en ekstra hånd i gjennomføring av idrettsaktiviteten. Flere idrettslag melder om behov for disse «ekstra hendene» og vi ser behov for å øke tilskuddet. • Asker idrettsråd opplever, på vegne av idrettslagene som driver aktivitet for målgruppen, at manglende transport i dag er en viktig faktor som bidrar til at flere utøvere/brukere ikke kommer seg på trening. Vi ber om at løsninger som eksempelvis fritidsbusser vurderes.	Kommunedirektøren takker for høringssvar. Samspill med offentlige, private og frivillige aktører er avgjørende for å gjennomføre strategiene i planen og det er svært positivt at idrettsrådet initierer til dialog og samarbeid rundt utfordringene rundt blant annet transport og inkludering. Vi ser frem til videre dialog og samarbeid. Kostnader knyttet til aktivitet følges først og fremst opp gjennom tilskuddsordninger i tjenesteområdet Medborgerskap og behandles derfor ikke i denne planen. Transport nevnes i flere av høringsinnspillene til temaplanen, som en stor barriere for deltakelse på ulike arena og møteplasser og derfor også som en barrierer for inkludering i lokalsamfunnet. Asker kommune er til dels en spredtbygd kommune med lange avstander mellom lokalsentre, skoler, arbeidsplasser, kultur og fritidsarenaer. Kommunen vil ta initiativ til dialog og samarbeid med sentrale aktører for å se på hvordan disse barrierer kan ses løst i samarbeid og på tvers av målgrupper. Dette ivaretas i arbeidet med administrativ handlingsplan og iverksettelse av temaplanen. Asker kommune har et godt samarbeid med Asker idretten rundt Aktive lokalsamfunn og ser at det kan skape noe forvirring at

	• Idrettens bærekraftsprogram understøtter kommunens solide forankring av FNs bærekraftsmål. Asker idrettsråd har mål om at Askeridretten skal motiveres til og evne å være i front på bærekraftsarbeid – i henhold til deres egne preferanser og tempo. • Kunnskapsgrunnlaget sier at blant personer med nedsatt funksjonsevne oppgir 36% at de har dårlig helse, mot 8% i befolkningen generelt. Deltagelse i idrettens aktiviteter kan medføre bedre fysikk, mestring og sosialisering for den enkelte og disse elementene kan være avgjørende for evne og mulighet til å ta steget ut i yrkeslivet. • Asker idrettsråd er opptatt av at kommunen er tydelige i sin kommunikasjon av omtalen av aktive lokalsamfunn som begrep i kommunens innsatstrapp, ref. modell s. 32 i høringsutkastet, og Aktive Lokalsamfunn som konsept. Paraidretten er essensiell del av idrettens arbeid med Aktive Lokalsamfunn - for å styrke tilhørighet, fellesskap og tilhørighet. Vi har mulighet for å utvikle dette feltet både alene i idretten og sammen med kommunen.	innsatstrappens første trinn har samme navn. Kommunen skal i sin kommunikasjon være seg denne utfordringen bevisst.
Brukerråd for Helse- og omsorgstjenester oppvekst	Brukerrådet støtter temaplanen avgrensning av målgruppen og mener dette er en viktig avgrensning. Brukerrådet skriver at temaplanen er nødvendig for å belyse fremtidige behov for personer med utviklingshemming og mener at brukerrådets høringsuttalelse komplementerer temaplanen godt. Det er viktig at Asker kommune investerer i sine brukere hellere enn å forvalte dem. Brukerrådet spiller inn følgende hovedmomenter: • at familieperspektivet i et livsløpsperspektiv bør være et viktig fokusområde for temaplanen på tvers av de organisatoriske enhetene i Asker kommune. • At analysen fra Agenda Kaupang underdriver fremtidig behov for økt omsorg hos barn/unge med multihandikap, adferdsproblemer,	Kommunedirektøren takker brukerrådet for høringsuttalelsen og takker for et godt og konstruktivt samarbeid i hele prosessen med å utarbeide temaplanen. Brukerrådet har vært med i arbeidet med temaplanen helt fra starten og har gitt gode innspill underveis, som har nyansert utfordringsbilde og valg av innsatsområder og strategier. Vi ser frem til videre dialog og samarbeid. God helse er en viktig del av helhetlige og sammenhengende brukerforløp og vi ser at

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

	progredierende lidelser m.m. Det er viktig at temaplanen fremstår mest mulig realistisk da dette best vil belyse fremtidig behov for bolig • støtter temaplanens målsetning om at flest mulig skal bo i egen bolig og ved behov for ambulante tjenester av kommunen i eget hjem. Det er viktig at temaplanen gjenspeiler det kommunen tilbyr av tjenester. Vi mener at de forskjellige tjenestene må samordnes bedre på tvers av enhetene oppvekt og velferd • Transport/ transport til og fra skole. Praksis angående SFO transport fra EST til/fra hjemmet. Brukerrådet mener at dette må være gjenstand for politisk behandling da dette diskriminerer brukere og foreldre som ikke har kjøretøy eller annen mulighet til å hente barna sine, samt brukere som har behov for ledsager i bil. • Brukerrådet mener frivillighet er viktig, men det må ikke bli en sovepute for Asker Kommune. Frivillighet passer heller ikke nødvendigvis for alle brukere med utviklingshemming. Det er pr. dags dato et svært begrenset frivillig aktivitetstilbud for utviklingshemmede hvor de kan delta på sine premisser. • at utviklingshemmede også skal kunne ha en aktiv og meningsfull fritid. • Brukerrådet ønsker en egen pårørendestrategi og at strategiene i temaplanen på pårørende er lite forpliktende • det er viktig å opprettholde høy kompetanse i disse spesialavdelingene i barnehage og skole, men at det også er vesentlig at denne kompetansen er tilgjengelig på skoler uten spesialavdelinger hvor utviklingshemmede er inkludert i vanlige klasser. • Bolig og bomiljø: at strategien må være å utarbeide en plan for å dekke behovet for antall boliger og å virkeliggjøre nok boliger i tide de på de trinnene i boligtrappen der det er behov. Oppvekst, Velferd og Eiendom må samarbeide om planen og gjennomføringen. • at temaplanen belyser en rekke kritiske mangler vedrørende helhetlig og sammenhengende brukerforløp. Siloorganisering er nevnt. Dette er spesielt kritisk for Velferd. Overgangen til 18 år oppleves i dag svært vanskelig for pårørende.	dette er blitt litt borte i høringsutkastet. For å ivareta dette er det skrevet inn et nytt avsnitt under innsatsområde helhetlige og sammenhengende brukerforløp for å ivareta dette i temaplanen. Det vises også til at helsefremmende arbeid og folkehelse er tverrgående temaer i alle temaplaner. Det vises til kunnskapsgrunnlaget. Innsatsområde familie og pårørende har blitt skrevet om for både å kople sammen temaplan Å høre til og På lik linje og bedre ivareta innspill rundt pårørende og familie. Det er kommunaldirektørens vurdering at dette ivaretar innspillene om behovet for en egen pårørendestrategi. Det er skrevet inn et avsnitt under innsatsområde bolig og bomiljø om botrening i temaplanen og kunnskapsgrunnlaget for å ivareta innspill fra brukerrådene på dette området. Det er tett samarbeid mellom Oppvekst og Velferd om planlegging av fremtidige behov for boliger til målgruppen. Overgangen fra foreldrehjem og til egen bolig er særlig viktig og har et stort fokus i tjenestene og i det videre arbeid med implementering av strategiene. Tiltak som foreslåes vil vurderes i implementering av planen.

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

	• at den største og tøffeste overgangen skjer som ung voksen ved overgang fra foreldrehjem og skole til egen bolig med kommunal omsorg og arbeid/aktivitet • at det er viktig ed kontinuerlig kompetanseutvikling i alt personell som jobber med utviklingshemmede barn og unge • at det er viktig at temaplanen tar opp utfordringer knyttet til konkurransedyktige arbeidsbetingelser for syke- og vernepleiere, samt helsefagarbeidere. Brukerrådet etterspør omtalelse av helsehjelp og støttekontakt og at temaplanen i liten grad belyser hull mellom de ulike forvaltningsnivåer, kommune stat, kommune og fylkeskommune.	
Brukerråd Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne	Brukerrådet ønsker en egen pårørendestrategi etter modell fra Oslostandarten for pårørendesamarbeid for å sikre pårørende blir inkludert som samarbeidspartnere. Brukerrådet fremhever flere momenter i sitt høringssvar: • Ingen personer er like, det løftes frem at det er ulike behov og ønsker i målgruppen og at kommunens tilbud og tiltak må speile dette • En bekymring for manglende bygging av boliger til målgruppen, særlig boligtiltak med heldøgnsbemanning. Samt en bekymring for fokus for boliger i vanlige bomiljøer og et manglende sosialt liv og nettverk i nærheten. • Løfter behovet for hjelp til å etablere boevne og det å skaffe seg bonettverk. • Ansatte i heltidsstillinger med god kompetanse, løftes frem som viktig for gode tjenester • Transport er en utfordringer og tilgang til transport en barrierer for deltagelse og inkludering • Bekymring for manglende dagtilbud/arbeidstilbud • Deltagelse på fritidsaktiviteter	Kommunedirektøren takker brukerrådet for høringsuttalelsen og for et godt og konstruktivt samarbeid i hele prosessen med å utarbeide temaplanen. Brukerrådet har vært med i arbeidet med temaplanen helt fra starten og har gitt gode innspill underveis, som har nyansert utfordringsbildet og valg av innsatsområder og strategier. Vi ser frem til videre dialog og samarbeid. Vi ser at innspillende fra brukerrådene er sammenfallende og vi viser derfor til vurderingen over. Tiltak som foreslåes vil vurderes i implementering av planen.

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

Norsk Forbund for Utviklingshemmede/ Asker lokallag	NFU skriver i sitt høringssvar at de støtter avgrensningen av målgruppen, men ønsker en temaplan for utviklingshemmende, og støtter at FN konvensjonen legges til grunn for samfunns- og tjenesteutviklingen i Asker, For å få dette til er det viktig med gode samarbeidsarena og medvirkning i dette. Bruken av ulike begreper må være tydeligere. NFU etterspør en bedre oversikt over demografien for målgruppen både når det gjelder barnehage, skole og boligbehov og har forslag til mer konkrete strategier • Det utarbeides en god og åpen demografisk oversikt over utviklingshemmede • Det utvikles lederkompetanse (kompetanse og innovasjon) • Det utarbeides en egen pårørendestrategi (familie og pårørende) • Strategien må være å utvikle kompetanse og samarbeid på tvers av institusjoner og virksomheter slik at brukerne får oppleve et helhetlig og sammenhengende brukerforløp med gode overganger • At utarbeide en plan for å dekke behovet for antall boliger og å virkeliggjøre nok boliger i tide på de trinnene i boligtrappen der det er behov. • At det etableres arbeids- og aktivitetsplasser for alle, i arbeidslivet, i VTA bedrifter og i kommunale arbeids- og aktivitetssentre • At legge til rette for ar utviklingshemmede kan delta i kulturelle- og idrettsaktiviteter • At det må utvikles holdninger og kompetanse til å løse utfordringene. Samfunnsplanens verdier, Raushet, nærhet, modig og skapende må forklares læres og brukes NFU spiller inn ønske om et nytt innsatsområde på helse og fysisk aktivitet, her bør strategien være at virksomhetet Velferd får i oppdrag å sørge for godt kosthold og fysisk aktivitet samt et oppdrag som sikre regelmessig helsesjekk.	Kommunedirektøren takker NFU Asker lokallag for høringsinnspill og for et godt samarbeid og engasjement underveis i prosessen med utarbeidelse av temaplan og kunnskapsgrunnlag. Temaplanen er en strategisk plan, som ikke omhandler konkrete tiltak (se temaplanens kapittel om Iverksetting). Det er kommet inn flere høringsinnspill rundt temaplanens målgruppe og hvem temaplanen bør inkludere. I enhver avgrensning ligger det utfordringer. Viser også her til innspill fra eldrerådet og utvalg for Medborgerskap. Asker kommune har i likhet med Trondheim kommune lagt seg på en både- og linje, hvor temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak personer med utviklingshemming og de med nevroutviklingsforstyrelser. Fordi vi ser at det i disse grupper er særlig store og sammensatte hjelpebehov gjennom hele livsløpet. Det vises til vurderinger på høringsinnspillene over. Tiltak som foreslåes vil vurderes i implementering av planen.

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

	NFU mener at temaplanen er nødvendig og at den må begrenses til å gjelde utviklingshemming og personer med nevroutviklingsforstyrelser. Planen må ha tydelige strategier som det er mulig å operasjonalisere innen hvert innsatsområde. NFU mener at en god demografisk oversikt er helt nødvendig for å oppnå operasjonalisering, NFU mener helse må legges til som et eget innsatsområde.	
Ungdomsrådet	Ungdomsrådet kom ikke med innspill til planen, men støttet valgte innsatsområder og strategier	Kommunedirektører takker ungdomsrådet for støtten til temaplanens innsatsområder og strategier
Eldrerådet	**Det gis følgende innspill til planen:** • Eldrerådet ser at denne planen i liten grad omtaler utfordringer og behov personer med nedsatt funksjonsevne som ikke er utviklingshemmet, har. Blant mennesker som har utfordringer knyttet til hørsel, syn og gangfunksjon, er det svært mange eldre. Rådet mener det er nødvendig at også kommunens tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser adresseres på en hensiktsmessig måte under paraplyen «Leve hele livet». Rådet ber om at denne planen får et tillegg som belyser hvordan kommunen vil ha en strategi for tilrettelegging og tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser. • I temaplanen for personer med nedsatt funksjonsevne har familie og pårørende blitt kommentert fra s. 16-18. Siden dette er sentrale kommentarer med faktaopplysninger, bør det også være kommentert mer fyldig i planen.	Kommunaldirektøren takker eldrerådet for innspill til temaplanen. Det er kommet inn flere høringsinnspill rundt temaplanens målgruppe og hvem temaplanen bør inkludere. I enhver avgrensning ligger det utfordringer. Viser også her til innspill fra Norsk Forbund for utviklingshemmede som ønsker at temaplanen skal gjelde for utviklingshemmede alene. Asker kommune har i likhet med Trondheim kommune lagt seg på en både og linje, hvor temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak personer med utviklingshemming og de med nevroutviklingsforstyrelser. Fordi vi ser at det i disse grupper er særlig store og sammensatte hjelpebehov gjennom hele livsløpet. Innspill til innsatsområde familie og pårørende vurderes som ivaretatt i omskriving av dette

		innsatsområde frem mot andregangsbehandlingen.
Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne	**Det gis følgende innspill til planen:** • Arbeid: Kommunen skal gå foran med et godt eksempel ved å ansette denne gruppen. Hva menes med det. Hva er målet for hvor mange som skal ansettes. Hvor mange står på ventelister for å få tildelt plass. • Bolig: Det står at det er lange ventelister for egnede boliger for målgruppen, men ingen tiltak eller mål for å få ned ventelistene. Hvor mange boliger må bygges årlig får å dekke behovet? • Velferdsteknologi: Her er det veldig generelt og stort sett relatert til medisinering. Hva slags velferdsteknologi er mest aktuell for denne målgruppen? Hva med digitale hjelpemidler i skole og barnehage. • Transportutfordringer: For mange barn og unge er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge til rette for å løse disse utfordringene. • Informasjon: Hvordan sikre at brukerne får all informasjon om hvilke rettigheter de har. • BPA: Temaet burde omtales i planen. • Støttekontakter Temaet burde omtales i planen	Kommunedirektøren takker for høringsinnspill fra Rådet for personer med nedsatt funksjonsevne. Kommedirektøren er enig i at kommunen som stor arbeidsgiver har en viktig rolle når det kommer til inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidslivet. Temaplanen er en strategisk plan, som ikke omhandler konkrete tiltak eller måltall (se temaplanens kapittel om «Iverksetting). Innspill om BPA er ivaretatt med et nytt og mer utfyllende avsnitt om BPA og organiseringen av dette i Asker kommune i kunnskapsgrunnlaget. Støttekontakt er nevnt i kunnskapsgrunnlaget og dette innspill vurderes ivaretatt her. Det vises i høringsinnspill om lange ventelister. Avsnittet det vises til er uttrekk til særlige utfordringer som løftes frem i NOU 2016:17 På lik linje. Det viser altså ikke til lange ventelister i Asker kommune. Utvalg for velferd behandler både halv- og årsrapport Velferd hvor blant annet ventelister ivaretas. Det vises til disse rapporter for mer informasjon. Til innspill om transport vises det til vurderingen av innspill fra Asker Idrettsråd.

Oversikt høringsinnspill temaplan På lik linje

		Presisering når det gjelder hvilke velferdsteknologiske løsninger som brukes i dag og hva formålet med velferdsteknologien er, er tatt med under innsatsområde kompetanse og innovasjon i temaplanen.
Utvalg for Medborgerskap	Forslaget til temaplanen "På lik linje" inneholder mange gode punkter. Utvalg for Medborgerskap vil allikevel peke på noen ting. Det er viktig at den enkelte uavhengig av funksjonsnedsettelse, blir tilbudt forsvarlige tjenester, og opplever tilhørighet i et likestilt Asker samfunn. Utvalg for Medborgerskap mener at Temaplanen "På lik linje" må inneholde mål og strategier for alle grupper med nedsatt funksjonsevne, og foreslår at planen ikke avgrenses til en målgruppe slik forslaget foreligger nå. Her kan man gjerne se til Fredrikstad Kommune sin plan #levemittliv, og hvordan de har utarbeidet sin plan. Utvalget har også merket seg at BPA kun er omtalt én gang i forslaget, og ber om at dette også gis en mer utførlig omtale i temaplanen	Kommunedirektører takker for høringsinnspill. Det er kommet inn flere høringsinnspill rundt temaplanens målgruppe og hvem temaplanen bør inkludere. I enhver avgrensning ligger det utfordringer. Viser også her til innspill fra Norsk Forbund for utviklingshemmede som ønsker at temaplanen skal gjelde for utviklingshemmede alene. Asker kommune har i likhet med Trondheim kommune lagt seg på en både og linje, hvor temaplanen På lik linje handler om mennesker med nedsatt funksjonsevne, i all hovedsak personer med utviklingshemming og de med nevroutviklingsforstyrelser. Fordi vi ser at det i disse grupper er særlig store og sammensatte hjelpebehov gjennom hele livsløpet. Det er i høringsperioden og frem mot annengangsbehandlingen gjort en ryddejobb i både temaplanen og kunnskapsgrunnlaget for å tydeliggjøre temaplanens målgruppe. Kommedirektøren ønsker også å presisere at vedtak om kommunale helse- og omsorgstjenester gis ut fra den enkeltes

		bistandsbehov og funksjonsnivå. Diagnoser utløser ingen rett til tjenester. Det vises til vurderingen over om nytt avsnitt og innarbeidelse av informasjon om BPA.
Utvalg for Oppvekst	**Det gis følgende innspill til planen:** • Utvalget vil anbefale at BPAs plass som hjelpetiltak gis en mer utførlig behandling i planen. • Utvalget ber kommunedirektøren vurdere om en strategi som går ut på en bedre identifisering av barn og unge med utviklingshemming er formålstjenlig, der identifiseringa har som mål å gi riktige hjelpetiltak under oppveksten, for å motarbeide utenforskap og de alvorligste konsekvensene det medfører. Utvalget ber kommunedirektøren om at det i forbindelse med strategien om økt frivillighet presiseres at det ikke vil gå på bekostning av ivaretakelsen av sikkerhet for borgerne som mottar tjenester fra frivillige, med en beskrivelse av hvordan rettsikkerheten ivaretas og styrkes. • I planen er det flere steder henvist til temaplan oppvekst. For å gi et mer helhetlig bilde av kommunens tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne bør relevante temaer i "Å høre til - temaplan oppvekst" også innarbeides i denne temaplanen. • Under innsatsområde "Familie og pårørende" bør det tas inn en kortfattet omtale av dagens tilbud og tjenester i Asker kommune	Kommunedirektøren takker for høringsinnspill til temaplanen. Det er i høringsperioden frem mot annengangsbehandlingen gjort et betydelig arbeid med å koble sammen temaplan Å høre til og På lik linje for å ivareta innspill fra blant annet utvalg for Oppvekst. Dette gjelder særlig under innsatsområde: • Familie og pårørende • Barnehage og skole • Helhetlige og sammenhengende tjenester Det vises til svar på BPA over Presisering når det gjelder samarbeidet med frivilligheten og ivaretagelse av kommunes ansvar opp mot oppgavene til frivillige tas med under innsatsområde inkludering, medvirkning og deltagelse i temaplanen.

VIKEN
FYLKESKOMMUNE

Asker kommune
Katrineåsveien 20
3440 RØYKEN

Vår ref.: 51234/2023 - 2023/19173
Deres ref.: 21/21815
Dato: 13.02.2023

Svar - Asker kommune - høring 'På lik linje' temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne

Viser til mottatt høringsutkast og takker for muligheten til å komme med innspill innen satt frist 3.mars.

Vedtatte regional planstrategi (RPS) for Vikensamfunnet stadfester at arbeid for gode levekår og et godt livsgrunnlag for dagens og morgendagens innbyggere skal gis prioritet. Gjenstridige samfunnsfloker, ikke minst knyttet til folks helse, livskvalitet og levekår og utvikling av gode tjenester som understøtter dette, må løses gjennom et helhetlige og tverrfaglige arbeidet. Det stiller krav om å jobbe både kunnskapsbasert og systematisk på tvers av fag og forvaltningsnivå ikke bare lokalt, men også regionalt, nasjonalt og globalt.

Forebyggingsparadokset sier samtidig at den største effekten på totaltallene oppnås ved universelle strategier og tiltak som treffer bredt. Det betyr ikke at en politikk for utjevning av økonomiske, sosial- og helsemessige forskjeller ikke også kan og bør inneholde elementer av målretting slik denne temaplanen gjør iht. mandat og gitte rammer. Det må bare være hensikts- og kunnskapsmessig vurdert noe kommunen synes bevisst i forhold til temaplanens syv valgte innsatsområder. Både når det gjelder muligheter og utfordringer på området og det å tenke helhetlig (samfunnsmessig) og konkret (tjeneste- og målgruppebasert) på samme tid. For å sikre en dreining mot 1) tidlig innsats og et mer 2) helsefremmende fokus også i tjenestene er det videre positivt at kommune er tydelig rundt ønske om å legge innsatstrappen og boligtrappen til grunn. Også bra at kommunen, innenfor folkehelse og bærekraftige perspektiver, vektlegger universell utforming og tilgjengelighet slik at alle har muligheter for samfunnsdeltakelse og livsutfoldelse.

I kombinasjon med utarbeidet kunnskapsgrunnlag tilkjennegis ønske om at aktuell plan skal gi retning til samfunns- og tjenesteutviklingen på områder som berører personer med nedsatt funksjonsevne bosatt i kommunen. Selv om planens målgruppe er snevret inn i forhold til dette, gjennom valgt fokus på «utviklingshemming og nevroutviklingsforstyrrelser», omfatter mye av det som tas opp å være i samsvarer med Askers egen kommunedelplan for folkehelse 2015-2026 hva gjelder målet om bl.a. å skape 1) gode levekår med like muligheter for alle, 2) Fellesskap med rom for mangfold, 3) Sosiale og fysisk aktiv hverdag for alle i nærmiljøet, 4) God psykisk helse og trivsel for barn og voksne, uten rus og 5) Aktive selvstendige eldre. En henvisning til dette og aktuell plan savnes derfor. Ikke minst siden begge planer er opptatt av mestring og medvirkning, fremme likhet i helse, mobilisere sivilsamfunnet, styrke kompetansen blant egne ansatte og andre samarbeidspartnere og innovasjon på tvers av sektorer, fag og forvaltningsnivå. For som aktuell plan påpeker på s.10: *'Asker kommunes visjon «Asker- mulighetenes kommune» betyr (...) å skape muligheter og forutsetninger for at hver enkelt av oss kan mestre eget liv og bidra i lokalsamfunnet'*.

PLAN Folkehelseavdeling
Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kommunens skal samtidig ha honnør for sin tydelige målsetting knyttet til å gjøre det de kan for å sikre aktuell gruppe en god oppvekst, gode overganger gjennom livets ulike fasene, tilgang til tjenester som tilrettelegger for økt grad av selvhjelp og muligheter for å leve i et inkluderende samfunn. Det lover bra, ikke minst knyttet til ønske om helhetstenkning og tverrfaglig innsats. Utarbeidet tabell på side 6 i kunnskapsgrunnlaget kunne dog med fordel vært løftet ut og inn i selve temaplanen på side 2 under sammendraget. Den illustrerer, i oppsummert form, nemlig veldig godt valg av innsatsområder og strategier. Litt «generell tekstlige rydding» i og mellom aktuelle dokument bør også ses på hva gjelder duplisert innhold, plassering av overskrifter og avsnitt mv. Det vil kunne skape en endra bedre leser-opplevelse og et mer tydelig «innholdsmessig skille» mellom temaplanen og kunnskapsgrunnlaget som nå er på høring.

Vennlig hilsen

Randi Julie Haldorsen
Avdelingsleder

Inger Johanne Strand
Seniorrådgiver

ASKER KULTURRÅD

Asker, 3. mars 2023

Til: Asker kommune
Kopi: Kultursjef Jan Erik Lindøe
Direktør for velferd Aud Hansen
Leder for utvalg for velferd Cecilie Lindgren

Temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne
- Høringsuttalelse fra Asker kulturråd (AKR).

Innledning

Asker Kulturråd setter pris på at kommunen lager en egen plan med dette temaet. Mest og best mulig inkludering i samfunnet for personer med nedsatt funksjonsevne er viktig for god samfunnsbygging. Dette kommer ikke av seg selv. Vel er offentlige myndigheter hovedansvarlig for området, men uten samarbeid og involvering av sivilsamfunnet ellers kommer man til kort.

Kultur som virkemiddel er bra for et inkluderende samfunn. I en temaplan som denne er det spesielt viktig å inkludere kulturlivets lag og foreninger i tiltakene som skal iverksettes. AKR er parat til å bidra i dette arbeidet.

Innspill og kommentarer til planen

Universell utforming må være en grunntanke og ikke en ettertanke. Dette må gjelde uansett der det må tas hensyn til personer med funksjonsnedsettelser.

Tilgang til å oppleve og delta i kulturaktiviteter er en forutsetning for å nå målene i planen. Uten universell utforming i lokaler for kulturutøvelse utestenges automatisk mange mennesker fra deltagelse og opplevelser.

Et viktig tema for AKR er kulturlokaler i skolene. Egnede lokaler for kulturaktiviteter er viktig for at lokale lag og foreninger skal være best mulig rustet til å kunne ta en del av samfunnsoppdraget, nemlig å være inkluderende for alle. Her er det spesielt viktig å ta hensyn til universell utforming. Universell utforming gjelder ikke bare fysiske elementer som dører, gulv og trapper. Men også

tekniske installasjoner som f.eks. lyd og lysutstyr. Akustikk er spesielt viktig for hørselshemmede og for personer med auditive utfordringer.

Asker kulturskole er en stor tilbyder av kulturtilbud for barn og unge. AKR ser ikke at kulturskolen er nevnt i planen. Vi mener kulturskolen bør tas med som bidragsyter når det blant annet kommer til tilrettelagte kultur- og fritidstilbud.

I innsatsområde inkludering, medvirkning og deltagelse, nevnes «funksjonshemmende barrierer». AKR mener at lokaler og formålsbygg hvor det er kultur, slike som kulturhus, skoler, bibliotek, gallerier og lignende, må ha tilfredsstillende parkeringsmuligheter og tilgang til lokalene.

AKR setter pris på at planen grenser til temaplan for kulturplan hvor innsatsområder og strategier også har betydning for måloppnåelsen i denne planen.

> ***Temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne er viktig for kulturlivet fordi arenaer for øvelse og deltagelse ikke må være ekskluderende men inkluderende.***

Asker Kulturråd støtter innsatsområdene i planforslaget slik de er utformet. Vi ser frem til å samarbeide om tiltakene.

For Asker kulturråd,

Kristin Engebretsen (sign)
styreleder

Ole Martin Helgesen (sign)
nestleder

Erik de Mora (sign)
daglig leder

Kristin Bjelke (sign)
styremedlem

Børge Tronrud (sign)
styremedlem

Morten Gjelten (sign)
styremedlem

Morten Andreas Kise (sign)
styremedlem

Anne-Berit Sørlie (sign)
styremedlem

Per Olav Berg (sign)
styremedlem

Ronnie Larsen (sign)
varamedlem

Marie Østensen (sign)
varamedlem

Asker idrettsråd
Organisasjonsledd i
NORGES
IDRETTSFORBUND

Til Asker kommune

Asker, 7. mars 2023

ASKER IDRETTSRÅD – HØRINGSSVAR TEMAPLAN MENNESKER MED FUNKSJONSNEDSETTELSER – «PÅ LIK LINJE»

Asker idrettsråds takker for mulighet til å gi innspill til arbeid med temaplan mennesker med funksjonsnedsettesler.

Idretten er opptatt av likeverd og har i sin organisering (Norges idrettsforbund og Olympiske og Paraolympiske komité) innlemmet funksjonsfriske og funksjonsnedsatte i samme enhet. Vi etterstreber også denne tilnærmingen i den daglige aktiviteten. Dette er utfordrende avhengig av type funksjonsnedsettelse og type idrett.

Asker idrettsråd vil sette fokus på fritidsareanaen som en del av helheten rundt det enkelte mennesket med funksjonsnedsettelser. Samtidig understreker vi at dette må balanseres med at frivillig sektor lever og vokser med egne initiativ, og må understøttes med økonomi og ressurser dersom tiltak utover egen frivillighet og egne formål iverksettes.

Personer med funksjonsnedsettelser trenger trygge arenaer - også utenom det kommunale tjenestetilbudet - der de kan møte andre, utvikle seg, mestre og bli inkludert. Askeridretten er en slik arana! Vi bygger også våre innspill på idrettens forpliktelse knyttet til Fritidserklæringen[1].

Idrettens innspill rettes i liten grad mot de deler av planen som ser på menneskene som «brukere», men i større grad på de deler som ser på menneskene som «utøvere» og «medborgere».

Rapporten «idrett for mennesker med funksjonsnedsettelser» har mange gode funn som idretten og kommunen kan se nærmere på mot felles mål om flest mulig i aktivitet, Oslo Economics 20202.



[1] https://www.frivillighetnorge.no/nyheter/alle-barn-og-unge-skal-ha-mulighet-til-å-delta-i-fritidsaktiviteter/
[2] https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/70ae151872224b9fad4d46a552a5b038/rapport-2020--idrett-for-mennesker-med-funksjonsnedsettelser.pdf

Postadresse
Postboks 166, 1372 Asker

Besøksadresse:
Lensmanslia 4 (senter for innovasjon og læring)

post@askeridrettsrad.no
www.askeridrettsråd.no

SAMMENDRAG

- Idrettslagene som har deltatt i innspill til høring er opptatt av at kommunen bidrar til å **ivareta** og **utvikle** tiltak og deler av samfunnet som fungerer bra! Idretten er en viktig puslespillbrikke i mange innbyggere med funksjonsnedsettelse sin hverdag og vi ønsker samarbeid om transport, økonomi og markedsføring for å videreutvikle tiltakene.

- Idrettslagene skaper grunnlag for aktive liv, er naturlige samlingspunkt og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet for alle. Asker idrettsråd inviterer til diskusjon om sterkere partnerskap med kommunen for å nå ambisiøse mål for målgruppens hverdag.

- Askeridrettens prosjekt «Idrettsglede for alle» i 2012-2015 medførte blant annet tilskudd til idrettskontakter, en ekstra hånd i gjennomføring av idrettsaktiviteten. Flere idrettslag melder om behov for disse «ekstra hendene» og vi ser behov for å øke tilskuddet.

- Asker idrettsråd opplever, på vegne av idrettslagene som driver aktivitet for målgruppen, at manglende transport i dag er en viktig faktor som bidrar til at flere utøvere/brukere ikke kommer seg på trening. Vi ber om at løsninger som eksempelvis fritidsbusser vurderes.

- Idrettens bærekraftsprogram understøtter kommunens solide forankring av FNs bærekraftsmål. Asker idrettsråd har mål om at Askeridretten skal motiveres til og evne å være i front på bærekraftsarbeid – i henhold til deres egne preferanser og tempo.

- Kunnskapsgrunnlaget sier at blant personer med nedsatt funksjonsevne oppgir 36% at de har dårlig helse, mot 8% i befolkningen generelt. Deltagelse i idrettens aktiviteter kan medføre bedre fysikk, mestring og sosialisering for den enkelte og disse elementene kan være avgjørende for evne og mulighet til å ta steget ut i yrkeslivet.

- Asker idrettsråd er opptatt av at kommunen er tydlige i sin kommunikasjon av omtalen av aktive lokalsamfunn som begrep i kommunens innsatstrapp, ref. modell s. 32 i høringsutkastet, og Aktive Lokalsamfunn som konsept[3]. Paraidretten er essensiell del av idrettens arbeid med Aktive Lokalsamfunn - for å styrke tilhørighet, fellesskap og tilhørighet. Vi har mulighet for å utvikle dette feltet både alene i idretten og sammen med kommunen.

[3] Askeridretten inviterte i 2018 kommunen til samarbeid om modellen Aktive Lokalsamfunn. Aktive Lokalsamfunn er idrettens betegnelse på nærmiljøer der idrettslaget har tatt et utvidet ansvar for å **styrke tilhørigheten, fellesskapet og aktivitetsnivået blant innbyggerne.** Samarbeidet vi har opparbeidet mellom skolene og idrettslagene i kommunen er et samarbeid der barna og innbyggerne er vinnerne. Idrettslagene bedriver også betydelig aktivitet innenfor arbeidet vi benevner Aktive Lokalsamfunn – herunder paraidrett.

KOMMENTARER TIL DE NOEN AV INNSATSOMRÅDENE

INNSATSOMRÅDE INKLUDERING, MEDVIRKNING OG DELTAGELSE

Idrettslagene er et naturlige samlingspunkt i lokalmiljet og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Ikke minst er det en av samfunnets viktigste sosialiserings- og inkluderingsarenaer – uavhengig av funksjonsnivå!

Askeridretten ønsker å skape idrettsglede for alle. Asker kommunes mål med temaplanen er å sikre at personer med funksjonsnedsettelser aktivt kan delta i samfunnet. Vi er sikre på at idretten og kommunen kan videreutvikle samarbeidet på flere områder med utgangspunkt i våre mål.

- Strategien om å gi alle en reell mulighet til å delta i fellesskapet, oppleve sosial tilhørighet og sosialt felleskap ligger altså idretten nært og vi inviterer til større samarbeid om virkemidler, modeller og aktivitet som bidrar til å styrke strategien.
- Rapport fra Røde Kors[4] rapporterer om at 1 av 5 har latt være å delta i fritidsaktivitet fordi familien ikke har råd. Her må kommunen og idrettslagene arbeide systematisk sammen for å sikre mulighet for alle å delta også for målgruppen.
- Asker United er eksempel på tiltak som fungerer – og som vi i fellesskap må sikre oss at er mulig å videreføre over tid. Partnerskap som eksempelvis Gatelaget er god modell for samskaping.
- Askeridrettens prosjekt «Idrettsglede for alle» i 2012-2015 medførte blant annet tilskudd til idrettskontakter, en ekstra hånd i gjennomføring av idrettsaktiviteten. Tilskuddet er idag på kr. 100 000 og et viktig supplement for å være i stand til å gjennomføre aktivitet til målgruppen. Flere idrettslag melder om behov for disse «ekstra hendene» og vi ser behov for å øke tilskuddet.
- Vi håper at et av aksjonspunktene i det videre arbeidet med utfordringene skjer i tett dialog med frivillige organisasjoner som har aktivitetstilbud for målgruppen.
- Bevissthet rundt kommunens bruk av nederste steg på innsatstrappen og idrettens konsept med samme navn, Aktive Lokalsamfunn, bør sees på for å unngå begrepsforvirring og at frivilligheten i idretten og kommunen «snakker forbi hverandre».

Transport til og fra idrettsaktivitet

Idrettslagene som driver aktivitet for målgruppen opplever at manglende transport er en viktig faktor som bidrar til at flere utøvere/brukere ikke kommer seg på trening.

Det finnes idrettslag som har fast avtale om å betale taxi til/fra bolig for utøvere som skal komme seg på trening. Dette er midler som gjerne kunne vært benyttet til mer aktivitet og ikke transport.

Vi viser også til omfattende arbeid med transport knyttet til vedtatt temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. Flere utfordringer og flere aksjonspunkter ble sett på i et tverrfaglig arbeid. Konklusjonen fra temaplanarbeidet var en unison enighet om komplekse utfordringer knyttet til transport til/fra boliger for målgruppen. Utdrag fra s. 32 i planen (kapittel; transport er en barriere for deltagelse: «Transportbarrieren gjelder blant annet mennesker med nedsatt funksjonsevne, som kan være avhengig av både assistanse og transport for å kunne komme seg til, og å kunne delta i aktiviteten. For mennesker med psykisk utviklingshemning er det ønske om fysisk aktivitet i nærheten av omsorgsboligene. Det er behov for et tettere samarbeid på tvers med tanke på gode

[4] https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/nar-barn-ma-vare-voksne_rode-kors.pdf

transportløsninger for grupper med spesielle behov. Her trengs det samarbeid mellom kommunen, idrettslag, frivillige, skole og Ruter.»

- Transportløsninger må på plass for å sikre at flere kan delta i fritisaktiviteter, som del av helhetlig tilnærming til den enkelte. For å sikre lik mulighet til å delta i idretten og andre fritidsaktiviteter, samt bidra til lavutslippssamfunnet, må det arbeides for å etablere fritidsbusser etter modell av skolebusser.
- Rettigheter om transport for den enkelte utøver (bruker) er én ting, mens vi ser at praktisk gjennomføring ikke alltid stemmer med rettighetene
- Det er viktig med god informasjon om transportmulighetene som finnes til ulike målgrupper
- Det må tilstrebes likeverdige transporttilbud i hele kommunen
- Sak om transport til fritidsaktiviteter i utvalg for velferd fra januar 2023 konkluderte blant annet med ny sak om evaluering av effekten av transporttilbudet i sommerferien. Asker idrettsråd mener at utredningen også må knyttes til erfaringstall fra konkrete fritidsaktiviteter for målgruppen gjennom ordinær sesong. Sommersesongen er ikke representativ i denne sammenheng.

Informasjon om fritidstilbud
Informasjon om fritidstilbud for målgruppen må være lett tilgjengelig og lettlest. Hva skjer i Asker må forbedres og videreutvikles! Avdeling Aktiv Fritid har gjort en fantastisk jobb med å kartlegge ulike tilbud og dette må vi sørge for at synliggjøres.

Asker idrettsråd er opptatt av tilhørighet og sosialisering for deltagerne i våre idrettsaktiviteter og anbefaler at kommunen videreutvikler modul om varige aktiviteter i aktivitetskalenderen og legge denne mer synlig enn i dagens løsning.

INNSATSOMRÅDE FAMILIE OG PÅRØRENDE

Idrettslagene tilbyr idrett over hele kommunen. Idrettsaktiviteten «der ute» - gjennom hver enkelt mamma-/pappatrener i hver eneste undergruppe i hvert enkelt idrettslag hver eneste dag hele året - er vårt største bidrag til gode oppvekstvilkår, sunne møteplasser og et fysisk aktivt samfunn.

Idrettslagene bygger på frivillige foreldres engasjement. Dette engasjementet kommer ikke «av seg selv», men kommer som følge av en organisasjon som evner å bygge opp under foreldrenes innsats.

Familie og pårørende av personer med funksjonsnedsettelser må i utgangspunktet behandles likt som andre når det kommer til forventninger fra frivilligheten. Kommunen og idretten kan sammen finne veien frem til den enkelte pårørendegruppe for å sette familiene i stand til å være støtte for sine inn i ulike fritidstilbud.

Strategier:

- Bygge sterke fellesskap mellom pårørende, familie og fritidsarenaer. Asker idrettsråd bidrar gjerne i ressursgruppe for å se på modeller/løsninger.
- Samhandling mellom aktivitetsguiden og skolehelsetjenesten for å gi foreldre kunnskap om mulighetene barna har til å engasjere seg i det mangfoldige idrettstilbudet som finnes i kommunen – også for mennesker med funksjonsnedsettelser.



INNSATSOMRÅDE ARBEID OG AKTIVITET
Det er overordnet målsetting om høy yrkesdeltagelse, lav arbeidsledighet og å få flere personer fra trygdeordninger over i arbeid. Fysisk og psykisk god helse er viktige momenter for å oppnå målsettingene.

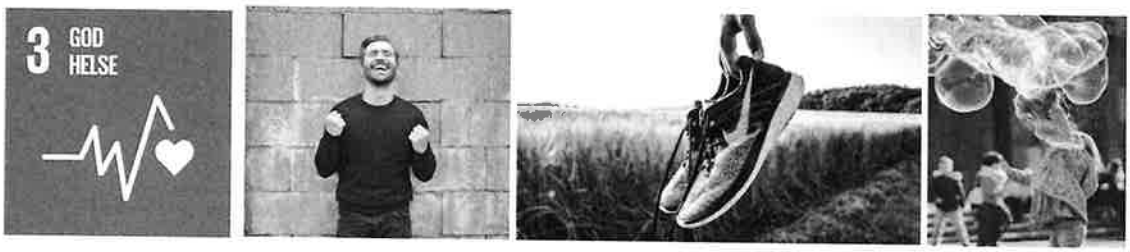
Kunnskapsgrunnlaget sier at blant personer med nedsatt funksjonsevne oppgir 36% at de har dårlig helse, mot 8% i befolkningen generelt. Deltagelse i idrettens aktiviteter kan medføre bedre fysikk, mestring og sosialisering for den enkelte og disse elementene kan være avgjørende for evne og mulighet til å ta steget ut i yrkeslivet.

Idrettslagenes aktiviteter for målgruppen kan i enkelte tilfeller, og med god tilrettelegging også bidra til oppgaver som tjener som overgang ut i arbeid eller aktivitet.

INNSATSOMRÅDE HELHETLIGE OG SAMMENHENGENDE BRUKERFORLØP
I innspill til temaplan oppvekst har Asker idrettsråd kommentert at skolene og idrettslagene er godt rustet til tettere samarbeid. Aktive Lokalsamfunn, blant annet med samarbeid mellom skolen, barnehagen og andre enheter og idrettslagene skaper vinnere. Vinnerne på dette laget er barna – uavhengig av funksjonsnivå! Disse prosjektene må og bør gis større fokus, tillit og støtte, da de har positiv effekt på punkter i temaplanen det er søkelys på å forsterke på den ene siden og forebygge på den andre.

Skolehelsetjenesten bør også implementeres i «Aktive lokalsamfunn», spesielt med tanke på målgruppen for denne temaplanen. Her mener vi skolehelsetjenesten og idretten med fordel bør inngå et gjensidig samarbeid med barnet i sentrum og med et mål om å skape mestring og god helse.

- Helhetlige brukerforløp må inkludere å se målgruppen gjennom hele døgnet. Fritidsarenaen og mulighet for frivillig innsats har verdi for den enkelte
- Bringe inn målrettet dialog mellom kommunen, personen og evt. foresatte om personens fritid med mål om å få alle til å være aktive på fritiden, uavhengig av funkjonsnivå.



Avslutningsvis vil vi bemerke at det i høringsutkastet side 10 skrives følgende: «*Møteplasser og aktivitetstiltak er viktige sosiale arenaer hvor man gjennom deltakelse kan føle seg inkludert i et fellesskap Frivillige organisasjoner og idretten er særlig viktig aktører som bidrar med å skape tilhørighet og et åpent og inkluderende samfunn.*»

Med blikk på tekst uthevet i rødt vil vi minne kommunen om at idrettslagene består av tusenvis av frivillige medborgere i Askersamfunnet. Vi forstår at kommunen ikke mener at idretten ikke er del av frivilligheten, men ber om at kommunen både i denne planen og i annen omtale av idretten ikke ubevisst skaper et kunstig skille mellom frivilligheten og idretten. Kommunen kan bruke formulering som eksempelvis; «Idretten og andre frivillige organisasjoner...».

Vi ser frem til behandling av temaplan mennesker med funksjonsnedsettelser og håper på dialog om våre innspill.

For styret i Asker idrettsråd

Gorm Haugen
Styreleder (sign)

Gry E. Garlie
Daglig leder (sign)

Asker, 3.mars 2023

Høringssvar til Forslag til Temaplan for personer med nedatt funksjonsevne «På lik linje». Saksnummer 21/21815

Brukerrådet for Helse- og omsorgstjenesters høringssvar

Dagens situasjon og utsikter framover

Brukerrådet støtter temaplanens avgrensning av målgruppen til å ha fokus på personer med utviklingshemming. Dette er en viktig avgrensing.

Livsløpsperspektivet, med vekt på overganger

Det referes til et utsagn fra Folkehelseinsituttet av 2018 hvor det sies: «Et godt helsemessig grunnlag som er etablert innen utgangen av tenårene vil dermed også legge grunnen for god helse i voksen alder». God helse er et viktig perspektiv, men for mange av menneskene denne temaplanen omhandler kan ikke helse løsrives fra deres respektive diagnoser. Temaplanen må i forbindelse med livsløpsperspektivet ta høyde for en rekke diagnoser som gjerne forverres i tenårene/overgang til voksenliv og som vil kreve tilstrekkelig økte ressurser.

Familieperspektivet

Brukerrådet mener at familieperspektivet i et livsløpsperspektiv bør være et viktig fokusområde for temaplanen på tvers av de organisatoriske enhetene i Asker kommune. Dagens praksis er veldig ulik dette; fra f.eks enhet for Oppvekt til enhet for Velferd.

Dagens situasjon og utfordringsbilde

Brukerrådet mener at analysen fra Agenda Kaupang underdriver fremtidig behov for økt omsorg hos barn/unge med multihandikapp, adferdsproblemer, progredierende lidelser m.m. Det er viktig at temaplanen fremstår mest mulig realistisk da dette best vil belyse fremtidig behov for bolig. Agenda Kaupangs analyse av boligtrappen gir ikke et realistisk bilde sådan.

I Agenda Kaupangs analyse av boligtrappen - delrapport 2, (Det vises til kunnskapsgrunnlag for mer informasjon) vises det til at det foreligger et potensiale for dreining og effektivisering av helse- og omsorgstjenestene, også for tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne. Dreiningen innebærer større fokus på tidlig innsats og mestringsbaserte tjenester. I dag går en stor del av ressursene til bemannende botiltak i boligtrappens trinn 5 og 6. s. Videre er det høye kostnader knyttet tjenester, avlastning , barneboliger og BPA til barn og unge fra 0-17 år og et tjenestenivå som brukerne tar med seg over i voksentjenestene. Med forebyggende innsats, som forberedelse til å bo i egen bolig, kan trolig behovet for tjenester i voksenalder reduseres.

Brukerrådet støtter temaplanens målsetting om at flest mulig skal bo i egen bolig og ved behov for ambulante tjenester av kommunen i eget hjem. Det er viktig at temaplanen gjenspeiler det kommunen tilbyr av tjenester. Vi mener at de forskjellige tjenestene må samordnes bedre på tvers av enhetene oppvekt og velferd, spesielt med tanke på ambulante, langsiktige tjenester i hjemmet slik at

det gir et helhetlig og sammenhengende brukerforløp i et livsløpsperspektiv. Dette bør være en del av innsatsområdet for temaplanen.

Innsatsområder

Inkludering, medvirkning og deltagelse

Transport

Elever i videregående skole med spesielle behov har rett på skyss (spesialtransport) etter opplæringsloven:

§ 7-3.Skyss for funksjonshemma og mellombels skadde eller sjuke
Elever som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til det uavhengig av avstanden mellom heimen og opplæringsstaden.

Viser til svar fra Ragnar Sand Fuglum, Direktør for Samfunnstjenester, angående SFO-transport fra EST til/fra hjemmet (e-post datert 1.11.21):

«I praksis er det da denne skyssen som omdirigeres til EST (i stedet for hjemadressen) og foreldrene må selv hente brukeren derfra. Det samme vil gjelde om morgenen, da foreldrene må kjøre til EST og skoleskyssen henter derfra.

Enhet for velferd fattet vedtak om transporttjeneste til brukere som har innvilget plass på kommunalt dagaktivitetstilbud (arbeidssenter, aktivitetssenter eller VTA), men ikke til EST. Hverken enhet for velferd eller oppvekst fattet vedtak på transporttjeneste til/fra EST.

Dette ikke vært gjenstand for politisk behandling på annen måte enn at det gjennom 2021 (og 2022) ble/blir gitt tilleggsbevilgning til Transporttjenesten, slik at vedtak etter ovennevnte lovverk kan iverksettes. Det ser ut som om Transporttjenesten fram til 2018 hadde noe ledig kapasitet som ble disponert for transport mellom EST og hjemmet, da mot betaling. Slik kapasitet har det ikke vært de siste årene, ei heller er dette en rettighet iht det du kan lese over.»

Brukerrådet mener at dette må igjen være gjenstand for politisk behandlig da dette diskriminerer brukere og foreldre som ikke har kjøretøy eller annen mulighet til å hente barna sine, samt brukere som har behov for ledsager i bil.

Videre ønsker **brukerrådet** innsyn i saken om transport utvalget for Velferd behandlet høsten 2022.

Strategi- Asker kommune skal legge til rette for økt samarbeid med frivilligheten

Brukerrådet mener frivillighet er viktig, men det må ikke bli en sovepute for Asker Kommune. Frivillighet passer heller ikke nødvendigvis for alle brukere med utviklingshemming. Det er pr. dags dato et svært begrenset frivillig aktivitetstilbud for utviklingshemmede hvor de kan delta på sine premisser.

Brukerrådet mener at utviklingshemmde også skal kunne ha en aktiv og meningsfull fritid. Svært

ofte er de avhengig av å ha ledsager, og svært ofte er de avhengig av transport med tilpasset kjøretøy. Det er videre viktig å fremheve tilrettelagt kompetanse i aktivitetstilbudet, med eller uten ledsager. Dette burde gjelde uansett hvor brukeren befinner seg. Avlastningsboliger og bofelleskap bør også kunne disponere et transportmiddel eller andre økonomiske midler til spesialtilpasset transport til og fra aktiviteter. Dette har de hatt tilgang på tidligere, men Asker Kommune har **ikke** valgt å videreføre dette tilbudet. Mange brukere er derfor låst til et evt. aktivitetstilbud ved avlastningsboligen/bofellesskap.

Temaplanen tar ikke for seg bruken av støttekontakter. **Dette må med**. **Brukerrådet** mener at støttekontakter i grupper hvor Asker Kommune tilrettelegger egnede lokaler kan en viktig brikke i aktivitetstilbudet til utviklingshemmede. Det blir da lettere for støttekontakter å kunne jobbe i gruppe med andre støttekontakter hvor de kan høste synergier fra hverandre. Det vil også lette arbeidet som støttekontakt hvor de i dag arbeider mye alene med bruker.

Strategi- Asker kommune skal anerkjenne og involvere pårørende som viktig ressurs gjennom aktiv medvirkning

Brukerrådet mener strategien ovenfor pårørende er lite forpliktende. Vi etterlyser en mer konkret plan på å ivareta at pårørende og søsken skal ha et tilbud om avlastning samt omsorgsløsninger som gjør dem i stand til å stå i krevende omsorgsoppgaver over tid og delta i arbeidsliv, sosialt liv på linje med andre.

Brukerrådet mener videre at Asker Kommunen må ha en egen pårørende strategi på lik linje med den Oslo kommune har utarbeidet, Oslostandard for pårørendesamarbeid. Pårørende er i en sårbar og krevende situasjon – spesielt når den er livslang, både for de pårørende og for den de er pårørende til. Jo vanskeligere den utviklingshemmede har det, jo vanskeligere er det å være pårørende.

En egen pårørendesstrategi vil bevisstgjøre kommunens virksomheter på en god måte. Det vil også tydeliggjøre ansvar og arbeidsoppgaver for kommunens ledere og pårørende koordinator.

Barnehage og skole

De fleste utviklingshemmede vil gjennom et livsløpsperspektiv ha flere helseutfordringer. Dette gjelder også i tiden de er i barnehage og senere i skolen. Barn med nedsatt funksjonsevne, utviklingshemming med store helseutfordringer gir foreldre ekstra utfordringer i møte med barnehage og skole. Temaplanens satsningsområde er «god helse», uten at planen videre belyser utfordringer knyttet til disse helsebehovene. De fleste spesialavdeliger er pr. i dag bedekket med spesialpedagoger, vernepleiere eller helsefagarbeidere.

Brukerrådet mener det er viktig å opprettholde høy kompetanse i disse spesialavdelingene, men det er også vesentlig at denne kompetansen også er tilgjengelig på skoler uten spesialavdeliger hvor utviklingshemmede er inkludert i vanlige klasser.

Brukerrådet mener at helsehjelp i skolen bør være en del av temaplanens strategi for de utviklingshemmde. Det er videre viktig å støtte seg på tilbud fra Haug skole i Bærum samt Frydenhaug i Drammen i de tilfellene hvor Asker Kommune ikke har tilstrekkelig kapasitet til å skjerme eller tilrettelegge.

Videre er det store utfordringer knyttet til overgangene barneskole -ungdomsskole -videregående. Videregående er utenfor temaplanens mandat da videregående skoler er fylkeskommunens ansvar. Likeledes er det viktig å belyse denne problematikken da utviklingshemmede med deres helseutfordringer blir en kasteball mellom fylkeskommunen og den lokale kommunen de er hjemhørende. Dette oppleves som svært utfordrende, både for brukeren og de pårørende.

Bolig og bomiljø

Temaplanen viser til forventninger til framtidig boligbehov og tabell over befolkningsframskriving hvor det fra 2022-2030 vil være et behov for ytterligere 37 boliger. En vekst på 4,6 prosent. Brukerrådet antar at disse 37 boligene kommer i tillegg til de boligene (20) som allerede er planlagt i henhold til handligsplan for 2023-2027. Det er et stort sprik mellom behov (60) og tilbud (20). Det tar kanskje 10 år å realisere et boligprosjekt.

Brukerrådet mener at strategien må være å utarbeide en plan for å dekke behovet for antall boliger og å virkeliggjøre nok boliger i tide på de trinnene i boligtrappen der det er behov. Oppvekst, Velferd og Eiendom må samarbeide om planen og gjennomføringen.

Helhetlig og sammenhengende brukerforløp

Brukerrådet mener at temaplanen belyser en rekke kritiske mangler vedrørende helheltlig og sammenhengende brukerforløp. Siloorganisering er nevt. Dette er spesielt kritisk for Velferd. Overgangen til 18 år oppleves i dag svært vanskelig for pårørende. Tjenestetilbudet i enheten for Oppvekst er svært forskjellig bygd opp sammenlignet med enheten for Velferd. Det er få eller ingen pårørende i dag som har hørt om eller fattet bekjentskap med koordinerende enhet. Dette må vektlegges ytterligere i en fremtidig strategi.

Brukerrådet mener at den største og tøffeste overgangen skjer som ung voksen ved overgang fra foreldrehjem og skole til egen bolig med kommunal omsorg og arbeid/aktivitet. I denne sårbare tiden må familiene, og spesielt den unge voksne få god informasjon, støtte, bo trening og et fast personale som kan gi svar på spørsmål, hjelp og veiledning i alle praktiske ting som det ikke er avtalt og er naturlig at pårørende og nærpersoner skal gi.

I livsløpet er det mange overganger – personale som begynner og slutter – familiemedlemmer som blir syke og eller dør. Dette er også overganger som krever spesiell empati og kompetanse for at det ikke skal bli en for stor belastning. Manglende evner til kommunikasjon og til å gi uttrykk for følelser gjør at det trengs spesiell kompetanse her bl.a. for å lindre lidelse og sorg og for å hindre mental overbelastning og utvikling av psykiske lidelser.

Kompetanse og innovasjon

Brukerrådet mener det er viktig med kontinuerlig kompetanseutvikling i alt personell som jobber med utviklingshemmede barn og unge – alt fra assistenter på avlastningsboliger til saksbehandlere.

Hvor forpliktende er denne temaplanen og hvor lenge gjelder den? Hva er lovpålagt og hva er «fine ord og gode tanker»? Når budsjettene er stramme, så vil noe måtte prioriteres som viktigere enn annet. Og man vet jo at lovpålagte ting da kommer først.

Brukerrådet etterlyser dette perspektivet med påfølgende problematisering i temaplanen. Som foreldre med utviklingshemmet barn vet man jo at det er noen «huller» mellom stat, fylke og kommune. Stønader er et eksempel.

Brukerrådet mener det er meget viktig at temaplanen tar opp utfordringer knyttet til konkurransedyktige arbeidsbetingelser for syke- og vernepleiere, samt helsefagarbeidere. Temaplanen belyser **ikke** det faktum at Asker Kommune i dag ikke tilbyr de samme betingelser slik som omkringliggende kommuner gjør. Dette må med i strategien. Temaplanen tar opp boligpolitikk og slår et slag for tilrettelegging av flere rimelige boliger. Dette er viktig, men denne strategien legges i hendene på markedskreftene, noe som er utenfor kommunens kontroll.

Sluttord

Temaplanen er nødvendig for å belyse fremtidige behov for personer med utviklingshemming. Vi **brukerrådet** mener at vår høringsuttalelse komplementerer temaplanen godt. Det er viktig at Asker Kommune investerer i sine brukere heller enn å forvalte dem.

Med Vennlig Hilsen

For brukerrådet for Helse- og omsorgstjenester

Ivar Magnus Næsset

Asker kommune

Høringsuttalelse til temaplan "På lik linje"- for personer med nedsatt funksjonsevne

Fra Brukerråd – tjenester til personer med funksjonsnedsettelser over 18 år -
med utviklingshemming og/eller autisme eller nevroutviklingsforstyrrelser.

I dette brukerrådet er vi 6 som er nærmeste pårørende til tjenestemottakere/brukere/personer, 1 med lett utviklingshemming, 5 med alvorligere grad og/eller autisme. Alle bor i leiet eller egen bolig med heldøgns bemanning, så vi har erfaring og fortsatt engasjement til å fremme både våre pårørendes og andre likesinnedes interesser.

Innhold

Høringsuttalelse til temaplan «På lik linje» - for personer med nedsatt funksjonsevne 1
Målgruppe for planen 2
BOLIGER 2
Ventelister 3
Fremtidig bygging av boliger 3
Etter innflytting i leiligheter i vanlige borettslag / sameier 4
Daglig drift - vanlige borettslag / sameier 4
BOMILJØ 5
INKLUDERING, MEDVIRKNING OG DELTAKELSE – TRANSPORT TIL FRITIDSAKTIVITETER 5
HELHETLIG OG SAMMENENGENDE BRUKERFORLØP TIL GRUPPEN OVER 18 ÅR 6
Karriereplanlegging, arbeid og aktivitet 6
Aktiviteter på fritiden 7
PÅ LIK LINJE – Brukerråd i Asker 8
FAMILIE OG PÅRØRENDE 8
Pårørendearbeid 8

Målgruppe for planen

Vi har lest planen og det grundige kunnskapsgrunnlaget med anerkjennelse og har fått ny lærdom.

For å sikre oss at politikere/beslutningstakere er innforstått med utfordringene målgruppen - personer med diagnosene lett til dyp utviklingshemming og/eller autisme eller nevroutviklings-forstyrrelser, deres familie og tjenesteapparatet møter, så legger vi ved diagnosekriteriene.

Inndeling i grader av utviklingshemming

Grad	IQ	Mental alder	Språkferdigheter	Hjelpebehov knyttet til adaptive ferdigheter
Lett grad	50 - 69	9 - 12	Forstår og anvender komplekst språk, men lite abstraksjoner	Trenger råd og hjelp til komplekse/avanserte oppgaver, økonomisk rådgivning
Moderat grad	36 - 49	6 - 9	Forstår vanlig talespråk, men anvender et enkelt og konkret språk	Trenger hjelp og veiledning til mange dagligdagse oppgaver
Alvorlig grad	20 - 34	3 - 6	Forstår enkel tale, anvender noe konkret muntlig talespråk	Trenger kontinuerlig hjelp og støtte
Dyp grad	< 20	0 - 3	Forstår noe enkel tale, kan bruke enkelte ord og fraser	Behov for omfattende hjelp og støtte

Fra Håndbok i miljøterapi - Til barn og voksne med kognitiv funksjonshemming - Trine Lise Bakken (red.) 2020

Mental alder tilsvarer alder ved normal kognitiv utvikling.

Anslått mental alder/modenhetsalder (3-12 år) er av vesentlig interesse når en skal foreslå og vedta framtidige tiltak og boformer.

Dette er livslange tilstander. Forebyggende innsats kan hindre skjevutvikling, men ikke reversere tilstanden.

Helsedirektoratet har opplyst at ifølge kommunens søknad om rammetilskudd fra Helsedirektoratet 2021, legger de 313 psykisk utviklingshemmede mellom 16 og 67 år til grunn.

122 av dem har vedtak om særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester, og Asker kommune mottok 143 millioner i tilskudd til denne gruppen for 2021. Utbetaling, som ble foretatt i 2022, gjaldt refusjonskrav for påløpte direkte lønnsutgifter for 2021.

BOLIGER

De boligene som er bygget/gjort tilgjengelig i kommunal regi de siste 10 årene, er

- Borgenbråten 2013 – 22 plasser med heldøgns bemanning
- Korpåsen 2020 – 12, hvorav 4 multi boliger, heldøgns bemanning
- Bergerløkka 2021 – 8 leiligheter/seksjoner i vanlig sameie, kjøpt av beboerne via kommunen. Seksjonen er knyttet til base med bemanning

Dette er på langt nær nok til å dekke dagens og fremtidens behov for boliger.

Ventelister

Brukerrådet har vært spesielt interessert i antallet i aldersgruppen mellom 16 -18 år med tanke på kommende behov for tjenester, og fra Olav Sundgaard (Controller/rådgiver, Velferdforvaltningen), har vi

fått opplyst at det for 2022 er meldt inn 25 brukere som er i alderen 16-18 år. Dette er kun de som har en diagnose som utviklingshemmet og som samtidig har helse og omsorgstjenester fra Asker kommune. I tillegg er det mange voksne hjemmeboende som står på venteliste for egnet botilbud.

Fremtidig bygging av boliger

Det er viktig at boliger for personer med omfattende hjelpebehov blir synliggjort i boligplanleggingen. I 2022 fikk Brukerrådet opplyst at det i Asker da var minst 17 multifunksjonshemmede som vil ha behov for spesielt tilrettelagte boliger. Av de 17 var 5 allerede da over 18 år, en person var 40 år. Til tross for et vel dokumentert behov, er det ingen konkrete forslag om slike boliger i kommunens HP 2023 - 26.

Samtidig har kommunen vedtatt å utsette tre planlagte nye omsorgsboliger i 3 år, den første skal ferdigstilles i 2029. De eneste boligene som er med i HP 2023-2026, er 6 boliger på Nedre Sem låve, planlagt ferdig i 2024.

Tallene tilsier at mange av de med utviklingshemming må ivaretas av familie og nettverk eller de må greie seg selv - uten kommunale tiltak, evt. utvidet avlastningstilbud. Noen unndrar seg diagnosen - muligens pga. stigma, men også fordi at med den fører rett til ung-ufør trygd fra NAV. Mottar du trygd blir det få tilbud og hard konkurranse om annen sysselsetting. 97% av personer med utviklingshemming har trygd, kun 3% er i ordinært arbeid.

Flere steder i temaplanen er det nevnt at bemannende botiltak i boligtrappens to øverste trinn 5 og 6 er ressurskrevende tjenester, blant annet i kapitelet "Dagens situasjon og utfordringsbilde" på side 7. Det er fakta som brukerrådet er enig i. Men tiltaket som beskrives for å redusere økningen av ressurser på disse to trinnene er imidlertid lite nyansert. At forebyggende innsats og forberedelse til å bo i egen bolig kan redusere tjenestebehovet for noen utviklingshemmede er nok mulig, men vi kan vanskelig se at det vil redusere det totale behovet for botiltak med heldøgns bemanning. Antallet utviklingshemmede med store tjenestebehov skal være godt kjent av kommunen, og hvert årskull vil ha behov for plasser på de øverste trinnene i boligtrappen. Vi forstår derfor ikke hvordan den nye tjenesteprofilen skal kunne "unngå, forebygge eller redusere vekst på de øverste trinnene" når det hvert år vil komme nye personer som trenger denne type boliger. Å bo i en egen bolig i et vanlig bomiljø kan for mange bety at du ikke har noe sosialt liv rett og slett, har ingen naboer som er interessert i å be deg på kaffe eller å samhandle med deg.

I kapittelet "Boligtrappens anbefalinger" er det nevnt Agenda Kaupang sine beregninger av fremtidig boligbehov for mennesker med utviklingshemming i Asker kommune i hele boligtrappen.

Figuren i dette kapittelet må forklares bedre. For eksempel er det ingen forventet økning i antall boliger for utviklingshemmede på trinn 5 og 6. Det er angitt 20 boliger 2022 og 21 boliger i 2050. Hva betyr det? At det ikke vil komme mer enn 20 nye plasser i et 30 års perspektiv?

Under avsnittet med eksempler på boformer for personer med nedsatt funksjonsevne i kommunen så er det kun eksempler med boliger på trinn 1-3 og ingen på trinn 5-6.
Dette mener Brukerrådet gir et skjevt og urealistisk bilde av boligbehovet for utviklingshemmede i kommunen.

S. 26 i Høringsutkast: Under Strategier og kapitelet "Asker kommune skal videreutvikle et variert og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud i inkluderende bomiljøer" står det i siste avsnitt at planlagt utflytting fra foreldre for denne målgruppen er rundt 25 år. Det er store variasjoner og veldig individuelt når ungdommer er klare for utflytting, men normal alder for utflytting fra foreldrehjemmet er etter videregående skole, dvs. 19-20 årsalderen, og det bør legges til grunn for denne målgruppen også. – **PÅ LIK LINJE!**

Dersom foreldre, eller andre omsorgspersoner for en utviklingshemmet som har fylt 18 år, ikke lenger evner å ha den daglige omsorgen, må kommunen den utviklingshemmede bor i, ta ansvar for

vedkommende. Kommunen har et overordnet ansvar for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester ifølge Helse og omsorgstjenesteloven §§§ 3-1, 3-2. 3-2a.

På side 54 i Kunnskapsgrunnlaget står – basert på SSB sine befolkningsprognoser:
Fra 2022 til 2030 øker behovet for boliger med 37, fra 808 til 845. Dette inkluderer private boliger og tilsvarer en vekst på 4,6%. **Kommunens egen kartlegging viser et antatt økt behov de nærmeste årene på om lag 60 nye boligtilbud på boligtrinn 3 og 5 uten å ta hensyn til dødsfall og flytting i eksisterende boliger.**

Etter innflytting i leiligheter i vanlige borettslag/sameier:

Kommunen har gjennom det siste året høstet erfaringer med boliger i vanlig boligsameie – på Bergerløkka. Det har også de pårørende. Tilbakemeldinger fra dem er f.eks.:
Forhold som må ivaretas i forbindelse med bygging av leiligheter i vanlige borettslag/sameier
Kommunen må ha fokus på universell utforming av leiligheter og adkomst og følge opp dette under bygging.

Hvordan følge opp det bygningsmessige etter innflytting? Kommunen bør ha det ansvaret.
Kommunen må ha et ambulant team fra avdeling eiendom. som kan bistå beboerne med teknisk drift av leilighetene.

Kan f.eks. løses ved å ha to enkeltvedtak, et for personlige forhold og et for drift av leilighet.

Basen, slik Bergerløkka er organisert i dag, har ikke myndighet til å rapportere ting som ikke fungerer. Basen burde være fullmektig for den enkelte, evt. sende rapport til styret.

Daglig drift – vanlige borettslag / sameier:

Mange av beboerne flytter rett fra foreldrene og trenger hjelp til å etablere boevne og klare å skaffe seg et bonettverk. De er avhengig av etablert base, og det kreves god ledelse.
Basen bør være et sted der beboerne kan møtes i fellesskap, for å avhjelpe ensomhet. Ved behov må personalet bistå i forbindelse med samhandling mellom beboerne og andre beboere i sameiet.

Personale i hele stillinger, for de som ønsker og trenger det. Hele dager i helg er viktig. Mange beboere trenger hjelp til å etablere aktiviteter i helgene. Ønskelig med stabilitet i personalgruppen, faste personer som kommer, ikke tilfeldige ambulante personer som stikker innom. Viktig med kompetanse hos personalet.

Personalet må sammen med beboerne ha fokus på ernæring og fysisk fostring.

Personalet i basen må ha mulighet for å overvåke beboere om natten i tilfelle sykdom.

Se også inndeling i grader av utviklingshemming kombinert med mental alder på side 1.

BOMILJØ

Bomiljø for alle er viktig - herunder personer som har behov for hjelp til å være sosiale. Det er ikke nødvendigvis slik at det er gunstig for alle beboere å ha en egen inngangsdør uten tilknytning til andre beboere. Alle utviklingshemmede har behov sosialt fellesskap, men alle er ikke i den situasjon at de har venner som stikker innom, eller som de selv kan gå til. Derfor er det veldig viktig at de kan få dekket deler at sitt sosiale behov gjennom et bofellesskap.

Det er fint at Asker kommune skal legge til rette for at flere skal eie egen bolig. Det gir sikkerhet for at en får bo i boligen så lenge en vil, i motsetning til de korte leiekontraktene som nå tilbys i kommunale boliger.

Men det betyr ikke at det ikke er behov for utleieboliger i kommunal regi. Det må gis mulighet for at de som ønsker det, kan velge å bo i et døgnbemannet kommunalt bofellesskap. Det er ikke nødvendigvis slik at det å eie en bolig / leie egen bolig er et ønske for de fleste. For utviklingshemmede blir personale som en del av den utvidede familien, og boliger med fast bemanning vil bety at en er omgitt at stabile, kjente hjelpere.

Mange av de utviklingshemmede flytter rett fra foreldrehjemmet og trenger hjelp til å etablere boevne og klare å skaffe seg et bonettverk. Avhengig av etablert base, og det kreves god ledelse. Basen bør være et sted der man kan møtes i fellesskap, for å avhjelpe ensomhet. Noen beboere har behov for et sted der de kan møte og ha samvær med andre. Ved behov må personalet bistå i forbindelse med samhandling mellom beboerne og andre beboere i sameiet.

Personale i hele stillinger, for de som ønsker og trenger det. Hele dager i helg er viktig. Mange utviklingshemmede trenger hjelp til å etablere og gjennomføre aktiviteter i helgene.
Ønskelig med stabilitet i personal gruppen, faste personer som kommer.
Viktig med kompetanse hos personalet.

Personalet må sammen med beboerne ha fokus på ernæring og fysisk fostring.
Personalet i basen må ha mulighet for å overvåke beboere om natten i tilfelle sykdom.

INKLUDERING, MEDVIRKNING OG DELTAKELSE – TRANSPORT TIL FRITIDSAKTIVITETER

Dette fordrer fungerende transportordninger. Meget få har eget sertifikat/bil, noen kan sykle, de fleste er avhengig av følge på offentlig kommunikasjon eller bli kjørt i egen, andres eller kommunal bil. Noen av boligene ligger isolert, uten offentlig kommunikasjon.

De fleste boligene i Asker har ikke tilgang til bil som kan benyttes til transport til/fra aktiviteter og andre nødvendige ærend for de som bor i boligen. Noen av de som bor i bolig har mulighet for å søke om bil via NAV. Men de aller fleste fyller ikke kriteriene fra NAV og har dermed ikke noen mulighet for å få stønad til bil. All transport må derfor foregå via kollektivtilbud, TT kort, taxi for egen regning eller at pårørende/foresatte må kjøre/hente. TT-kort for et halvt år kan være på kr 3.600, og det rekker ikke til mange T/R reiser i Asker.

Dette begrenser muligheten for å være med på fritidsaktiviteter og andre sosiale arrangementer, og i tillegg gjør det vanskelig å komme seg til lege, tannlege, frisør, fysioterapeut og andre vanlige gjøremål som enhver har behov for.
Hvor blir det av tanken om **PÅ LIK LINJE**?

Det er opprettet en ny bildelingstjeneste i Asker - Otto. Det er mye ved denne ordningen som ikke passer for utviklingshemmede som bor i bolig. Det trolig ingen eller veldig få av dem som har Bank ID og gyldig førerkort eller betalingskort med mulighet for et depositum på kr 1 000 i forbindelse med hver tur.

«Hvordan suser jeg av gårde med en Otto-bil?
Du må legge til betalingskort før du kan reservere den bilen du ønsker. Vi reserverer et depositum på kr 1 000. Før du kan starte leieperioden og før du leverer den tilbake må du ta bilder av bilen i appen, minimum 4 bilder.»

Denne måten å skaffe bil til beboere i bolig på kan kanskje være mulig å bruke for planlagte helgeturer, **hvis** personalet vil stille den økonomiske garantien, noe som er tvilsomt, men ikke for ad hoc turer på ukedagene, eks. tur til svømmehallen, bowling mm.

Asker kommune disponerer mange biler av ulik størrelse. Det burde være mulig at boligene kunne benytte noen av disse etter arbeidstid – mot betaling for kjørte km.

Behov for transport vil bli veldig aktuelt når boligene på Nedre Sem låve tas i bruk. Den ligger ganske langt utenfor allfarvei, en vanlig bilvei, ensom, uten fotgjengerfelt. Husbanken har allerede meldt bekymring vedrørende transport for de som skal bo i boligene.

Leasing av bil er ikke noe som kan gjøres av utviklingshemmede selv på grunn av formelle krav, her må eventuelt pårørende inn i bildet.
Det ville være veldig fint om Asker kommune kunne lease en bil og stille den til rådighet for en bolig, som ønsker det, mot at de dekker kostnadene ved bruk/drift.

Helhetlig og sammenhengende brukerforløp til gruppen over 18 år

I dette kapitelet er det mye fokus på brukerundersøkelsen for barn og unge under 18 år og tjenester til den samme gruppen. Vi mener det også med fordel kan tas inn noe om viktigheten av helhetlig og sammenhengende brukerforløp også til gruppen over 18 år. For personer med utviklingshemming vil årene fra 18 og livet ut bestå av mange endringer og utfordringer som det er viktig å ha fokus på: Vedlikehold av eksisterende og utvikling av nye ferdigheter (lære hele livet), meningsfullt arbeid/dagaktivitet, sosialt liv og etter hvert aldring og de utfordringene det medfører.

Karriereplanlegging, arbeid og aktivitet

Asker kommune opprettet høsten 2021 et karriereveiledningssenter spesielt rettet mot overgang fra skole til arbeid/aktivitet, for best mulig å bistå de unge med å finne rett plass/aktivitet etter at de er ferdig med videregående skole og skal over i arbeid/aktivitet.

Brukerrådet har nylig fått vite om en ung person som går ut av VGS til sommeren og har fått vedtak på plass på Aktivitetssenter i kommunen, ikke kan få aktivitetsplass fordi det er **fullt** på alle aktivitetssentrene, og kommunen har ingen fremtidig plan for å sikre dagplass ved aktivitetssentre/bygge nye aktivitetssentre. Kommunen har stanset planene om å bygge nytt aktivitetssenter i Røyken grunnet sparing.

Brukerrådet finner det bekymringsfullt å vite at fra 1 august 2023 kan flere avgangselever bli stående uten et dagtilbud. Ekstra kritisk vil dette være for de funksjonshemmede som fremdeles bor hjemme. Her må kanskje mor/far slutte å jobbe med de ringvirkninger dette medfører.

- Er det laget noen fremtidig plan for om kommunen skal sørge for flere plasser ved egnet Aktivitetssenter?
- Hvordan vil kommunen i denne sammenheng da kunne ivareta de ervervede kunnskaper og ferdigheter elevene gjennom et langt skoleløp har tilegnet seg?
- Har kommunen gjort seg noen tanker om hvor lang tid en kan tillate at disse unge voksne står på venteliste for plass i Aktivitetssentre uten at dette går utover behovet for sosialisering?
- Vil kommunen sikre den enkelte berørte bolig med tilstrekkelige ressurser til å kunne ivareta den enkelte beboers daglige behov for aktiviteter? Disse avgangselevene er svært unge voksne med behov for å komme seg ut av huset, få positive opplevelser og føle mestring. Noen aktiviteter krever 2 personale, herunder svømming.

Dette gjelder en gruppe med unge voksne funksjonshemmede som har alvorlig grad og dyp grad av funksjonshemming, og Brukerrådet mener dette er en helt uakseptabel situasjon som kommunen snarlig bør ta tak i.

Aktiviteter på fritiden

Før kommunesammenslåingen samarbeidet Velferd og Aktiv fritid om å lage fritidsaktiviteter for målgruppen. Slik er det i liten grad etter at Aktiv fritid ble lagt under Medborgerskap og aktiviteter knyttet til Låven mm ligger under Velferd.
Vi savner en aktivitetskoordinator for aktiviteter rettet mot vår målgruppe.

Det er i tillegg kommet inn en ordning om at: «Du må ha vedtak fra Asker kommune for å delta på aktivitetene (som står listet på web), bortsett fra for bowling på fredager.»

Det er slutt på sosiale arrangementer som man tidligere bare kunne gå på, noen med påmelding, gjelder ikke deltakelse i idrett/treningsgrupper.

Eksempler på Arrangementer som var i Sommerkalenderen 2016, men som er blitt fjernet:

- Sommerfest i mai Nordre Bondi gård
- Seil med «God Bør» - juni
- Aktiviteter på Nordre Bondi Gård – uke 27 og 32s
- Ferieuker i Torsby – uke 28 og 31
- Danseferie i Sverige
- Friluftsgruppe – Nordre Bondi gård
- 17. mai-fest på Låven
- Info om Ballbingen og på Nordre Bondi Gård
- Sommertilbud på «Solvik»
- Info om kontaktpersoner med telefon og epost

Arrangementer som er borte fra Aktivitetskalender 2017:

- Info om Aktiviteter som ikke er vedtaksbasert s. 2
- Dansegruppe på Låven og Kreativ fritid s. 3
- Musikkgruppe for multifunksjonshemmede s. 4
- Vinterferietur til Merket i Valdres
- Ridetilbud
- Asker Helsesportslag – f.eks. padletilbud på Dikemark
- Diskokveld
- FRISK hockey
- Menighetene i Asker – startet som lørdagsklubb i Holmen for ca. 25 år siden, men er nå utvidet til flere menigheter. Kontaktperson diakon Jarle Klungrehaug 91368803.
  De skal i mai 2022 reise med en gruppe til Solgården (fulltegnet).

Utviklingshemmede, med mental alder mellom 3 og 9 år, noen er også avhengig av rullestol, klarer ikke å orientere seg om hva som finnes av aktiviteter de kan ha glede av å være med på.
Hvor blir det av tanken om **PÅ LIK LINJE**?

Det er fint å satse på frivilligheten, men det er ikke lett å finne personer som vil/tør på egen hånd å gå inn i aktiviteter for utviklingshemmede, mange føler på manglende kompetanse på målgruppen.

Slik var det også når det gjaldt de veldig populære diskokveldene som før pandemien ble arrangert en gang i måneden av Asker Civitan Ladies. Klubben er nå nedlagt. Nå er det ildsjelene styret i Asker lokallag for NFU, som selv alle er pårørende til utviklingshemmede, som inntil videre har påtatt seg å videreføre disse arrangementene, på grunn av STOR pågang/etterspørsel.

Det er et sterkt ønske at kommunen bidrar med å dra i gang denne typen sosiale arrangementer, gjelder også 17. mai fest og fest på nyttårsaften.

PÅ LIK LINJE – Brukerråd i Asker

Inkludering, medvirkning og deltagelse.

I utsendt utkast til Temaplan: På lik linje s. 10 står: *Utarbeidelse av brukerundersøkelse som ble gjennomført i høst, var i et tett samarbeid mellom virksomhetene og brukerrådet.*

Brukerråd – tjenester til personer med funksjonsnedsettelser, over 18 år, var ikke involvert eller informert om noen slik brukerundersøkelse.

FAMILIE OG PÅRØRENDE

Familier som har barn med nedsatt funksjonsevne, møter ekstra utfordringer og er i kontakt med flere tjenester i det offentlige hjelpeapparatet enn andre familier.

Familie og nettverk utgjør en stor del av frivilligheten for denne målgruppen mht. omsorg, følge til og drift av aktiviteter, fritid og ferier. Pårørende fortsetter ofte med å ha dem hjemme på besøk, ta dem med på ferie og aktiviteter, også etter at de har vært så heldige å ha fått bolig med kommunal bistand.

Kjønnsperspektiv. Flest kvinner jobber deltid eller faller ut av arbeidslivet for å gi omsorg til et funksjonshemmet barn. Det betyr at de taper lønn, ansenitet og pensjonspoeng.

Støttekontakter er en mangel for denne brukergruppen. Brukere har vedtak på støttekontakt, men kommunen klarer ikke å rekruttere mange nok. Likevel senkes godtgjøringen fra ca. kr 220 til ca. kr 150 pr time, pga. harmonisering i forbindelse med kommunesammenslåing.

Pårørendearbeid

«Oslo skal være verdens beste by å være pårørende i.» slik starter Oslostandard for pårørendesamarbeid.

«For å sikre oss at pårørende blir inkludert som samarbeidspartner i alle helse-, omsorg- og velferdstjenester, lanseres derfor denne pårørendestandarden. Formålet med standarden er å bidra til at samarbeidet med pårørende skal være systematisk og ikke tilfeldig, at pårørende blir hørt og får medvirke. Et godt pårørendesamarbeid vil også ha stor betydning for brukernes livskvalitet og bedring.»

«Standarden skal sikre kompetanse på systematisk samarbeid med pårørende, til beste for brukere av helse-, omsorgs- og velferdstjenester og deres familier.

Velfungerende tiltak er den beste støtten pårørende kan få. Samarbeid fordrer tillit.
Respekter oss som kolleger i arbeidet for brukernes beste!

Når pårørenderollen varer hele livet, stiller det ekstra store krav til samarbeid mellom kommunen og den det gjelder»

Vi har en drøm: At Asker kommune får en pårørendestandard på linje med den Oslo har.

Asker, 3. mars 2023

Tove Skeie

Brukerråd – tjenester til personer med funksjonsnedsettelser

Tove Skeie	Askervangen
Madel Ylvisåker	Borgenfaret
Gro Hagen	Borgenbråten
Kristin Ukkelberg	Korpåsen
Thekla Hiorth Østenstad	Oppsjø
Einar Prestrud	Midtskogen bofellesskap

NFU Asker lokallag

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Asker kommune ved kommunedirektør Lars Bjerke
Knud Askers vei 25
Rådhuset
1370 Asker

Asker, 2. mars 2023

Høringssvar til Forslag til Temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne «På lik linje».

Saksnummer 21/21815

Presentasjon og begreper

Norsk Forbund for Utviklingshemmede - NFU Asker lokallag - arbeider for utviklingshemmedes rett til likeverdige og meningsfylte liv. Det er viktig for oss at temaplanen legger til rette for at utviklingshemmede skal trives og leve gode liv i et samfunn som er vennlig overfor dem og gir dem adekvat helsehjelp, pedagogisk bistand i barnehage og skole og barnebolig. Og når de blir voksne en egen tilpasset bolig, arbeids- eller aktivitetsplass, fritidsaktiviteter, ferietilbud og mulighet til å delta i samfunnet.

Det er viktig for oss at det er gode samarbeidsarenaer der utviklingshemmede, deres pårørende/nærpersoner/ verger kan delta for sammen å utvikle et «utviklingshemmet-vennlig» samfunn preget av gode holdninger og kompetanse.

På lik linje med at vi ønsker et «aldersvennlig samfunn» skal vi har et «utviklingshemmet-vennlig samfunn» Utviklingshemmet er en hele livet – gammel er en bare på slutten av livet.

Gamle i normalbefolkningen kan fremme sin egen sak – utviklingshemmede kan ikke det, men er avhengig av at pårørende og politikere sørger for at de blir behandlet på lik linje. Derfor er det viktig at CPRD blir en del av menneskerettsloven.

I høringsutkastet brukes begrepet "Personer med funksjonsnedsettelse", dette begrepet er vidt og omfatter personer med redusert syn, hørsel, bevegelighet og personer med forbigående uførhet. Det er viktig for oss at temaplanen er for de utviklingshemmede og at dette synliggjøres tydelig.

NFU sentralt vurderer om begrepet/diagnosen "utviklingshemmet" bør endres til «nedsatt kognitiv funksjonsevne». I tillegg til lav IQ har mange utviklingshemmede redusert syn, hørsel, bevegelse, gen feil, autismespekter-diagnose mm. Det er en større variasjon blant utviklingshemmede enn i normalbefolkningen.

Normalbefolkningen er personer med IQ over 70, når IQ på 100 er det de fleste har. Lett grad at utviklingshemming er IQ mellom 50 til 69, moderat grad er fra 36 til 49, alvorlig grad fra 20 til 34 og dyp grad under 20.

Sinnslidelser er hyppigere og vanskeligere å diagnostisere og å avhjelpe enn i normalbefolkningen, og forekomsten av demens og Alzheimers sykdom et hyppigere og inntrer ved lavere alder enn i normalbefolkningen.

Med så store og sammensatte funksjonsnedsettelse håper vi det er åpenbart at det trengs spesialtilpasset kompetanse og tjenester tilpasset den enkeltes situasjon.

Grad av kognitiv svikt og kombinasjon med annen funksjonsnedsettelse bestemmer hvor mye, og hva slags hjelp den enkelte trenger under oppveksten, og hvor på innsatstrappen og boligtrappen den enkelte må være. Det er bare de som er i grenselandet mellom normalbefolkningen og utviklingshemmet diagnosen, som kan klare seg i boliger som er integrert med normalbefolkningen og nøye seg med ambulante tjenester. For denne gruppen mener vi det kan være bra. For de øvrige mener vi det må være boliger med heldøgns bemanning organisert slik at den enkelte lett kan oppsøke felleskap. Disse boligene kan også integreres med boliger for normalbefolkningen.

Redusert kognitivt nivå gjør at også emosjonelle modenhet vil være på et barns nivå hele livet. De vil trenge god veiledning og bistand til å treffe gode valg og for å forstå hendelser i livet. I dagliglivet, etter at de er blitt voksne, er det personalet som er til stede og som må søke å være gode veiledere.

Rammene skal være trygge og preges av forutsigbarhet. Det skal tilrettelegges for opplevelse av mestring og medbestemmelse i eget liv.

I Norge får alle, fra en politiker bestemt uke i morsliv, menneskeverd med en individuell rett til å leve et liv «på lik linje». Foreldrene har lovpålagt forsørgerplikt til barnet fyller 18 år. Da er barnet blitt voksent og skal klare seg selv. Utviklingshemmede vil imidlertid ha intellektuell og mental modenhets alder på mellom 0 og 12 år hele livet. De forblir barn, som ikke kan klare seg selv. Når foreldrenes lovpålagte forsørgerplikt opp hører er det samfunnets dvs. kommunenes plikt å overta.

NFU sitt høringssvar

NFU mener at når i alt 19 temaplaner skal koordineres i et samarbeidsnettverk mellom kommunens virksomheter så må alle temaplaner ha samme oppbygging og logikk som kommuneplanens samfunnsdel.

NFU gir full støtte til at kommunen legger FNs bærekraftsmål til grunn for driften av kommunen.

NFU støtter spesielt at CRPD – UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities – skal være det menneskesyn som skal prege kommunens handlinger og kommunens ansattes holdninger,

NFU mener at samfunnsplanens verdier – Raushet, Nærhet, Modig og Skapende – må tydeliggjøres og virkeliggjøres i temaplanen.

NFU mener at begrepet «personer med nedsatt funksjonsevne» favner så bredt at når alle som faller inn under dette begrepet skal få en formålstjenlig behandling, så må det hver gang tydeliggjøres hvilke grupper/diagnoser som det tenkes på.

NFU mener det beste vil være å lage en temaplan bare for utviklingshemmede.

Vi vil i vårt høringssvar bare forholde oss til utviklingshemmede, personer med nedsatt kognisjon, og personer med nevroutviklingsforstyrelser – heretter kalt utviklingshemmede.

NFU mener temaplanen må ha følgende:

MÅL: Legge til rette for at utviklingshemmede får en god oppvekst og gode overgangen mellom de ulike livsfasene. Med mål om at de skal trives og leve gode liv der de kan oppleve mestring samt delta i samfunnet gjennom selvbestemmelse, medvirkning, inkludering og tilhørighet på lik linje med andre innbyggere i kommunen.

Temaplanen skal gi retning for hvordan samfunns- og tjenesteutviklingen må være for å oppfylle målet.

Vi har valgt å kommentere innsatsområdene i den rekkefølgen som de er viktigst for oss.

Demografi – mangler – NFU mener en god demografisk oversikt må med.

Kommuneplanens samfunnsdel viser på side 15 forventet utvikling i folkemengde i Asker frem til 2039. Frem-skrivningen er helt lineær – den årlige økningen er ca. 1000 personer pr år. Fra 2006 til 2039 er befolkningen økt fra i underkant av 80 000 innbyggere til i underkant av 120 000 innbyggere.

På side 66 i kommuneplanens samfunnsdel vises år for år utvikling i antall eldre over 80 år frem til 2040 og så for 2050 og 2060. Antall eldre over 80 år vil i 2024 være 1000 personer, i 2039 vil det være ca. 4450 personer. Hensikten med denne illustrasjonen er å synliggjøre behovet for nye sykehjemsplasser med dagens dekningsgrad (21%).

Kommuneplanens samfunnsdel omhandler ikke personer med nedsatt funksjonsevne på lik linje med eldre.

Virksomhet Velferd skal i hovedsak tjene tre grupper – 1) eldre personer, 2) personer med nedsatt funksjonsevne og 3) utviklingshemmede/personer med nevroutviklingsforstyrrelser. Gruppene må tematisk og systematisk behandles likt!

I temaplanens høringsutkast på side 19 er det inntatt en tabell som viser antall barn i barnehage som får spesialpedagogisk hjelp i 2021:

0 år	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år				
0	4	2	20	30	57				

På side 20 er det tatt inn en tabell som viser elever med spesialtilpasset undervisning i grunnskolene, i alt 68 elever – grunnskolen har 7 klassetrinn – i alderen 6 til 13 år – m.a.o. ca. 10 elever pr år.

Temaplanens kunnskapsgrunnlag viser på side 19 oversikter basert på antakelsen om at utviklingshemmede utgjør mellom 0,95 og 1,23 % av befolkningen (Helsedirektoratet 2019).

Mens i NOU «På lik linje» 2016, på side 28 påpekes at ifølge SSB er det registrert ca. 24 000 personer som utviklingshemmet i norske kommuner. Det er 0,4 % av befolkningen.

Kommunene rapporterer om personer som har enkeltvedtak om kommunale tjenester, fra spesialpedagogisk hjelp i barnehagen til vedtak om fritidskontakt i voksen alder. Kommunens rapportering til departementet og direktorater er grunnlag for innbyggertilskuddet for personer over og

under 16 år og for tilskudd til personer med spesielt krevende omsorgsbehov m. m. **Det er derfor god grunn til å mene at SSB sine tall er representative.**

Det stemmer også godt med oversikten gitt i Temaplan 2011 - for gamle Asker, som summerer antall fødte utviklingshemmede før 1983 og pr år etter frem til 2014 til 239 personer.

Når Nye Asker teller nesten 100 000 innbyggere er antall utviklingshemmede sannsynligvis ca. 400 personer.

Tall fra SSB, helsedirektoratet og utdanningsdirektoratet er sammenfattet i tabellen under. For Norge og Viken er antallet eksakt, for Asker er antall utviklingshemmede beregnet. Utdanningsdirektoratet viser spredning etter kognitivt nivå.

				Fordeling - Utdanningsdirektoratet		
Utviklingshemmede	Faktisk	Faktisk	Beregnet	85 %	10 %	5 %
IQ				50 - 69	36 - 49	under 35/20
Modenhetsalder				9 - 12 år	6-9 år	3 - 6 / <3år
	Norge	Viken	Asker	lett	moderat	alvorlig/dyp
SSB - Norges befolkning	5 475 240	1 288 240	97 589			
Helsedir. Reg. Utviklingshemmede	20 233	4 466	338	288	34	17
	0,370 %	0,347 %	0,347 %			

Barnehagen skal i følge Utdanningsdirektoratet - kartlegge:
Kognitiv utvikling
Kommunikasjon og språkutvikling
Sosial fungering
Selvhjulpenhet - hjelpebehov
Basert på dette skal barnehagen gi spesial pedagogisk opplæring.

Tilsvarende kartlegging må gjøres på alle videre trinn - i barneskolen, ungdomsskolen, videregående og før flytting til egen bol
Vektleggingen av tidlig innsats tilsier kanskje vurderinger hvert år i skole løpet og tilpasse opplæringen.
Målet må være å utvikle disse ferdighetene og slik forberede et voksenliv på det trinnet en kan oppleve trivsel og mesting.
Basisferdigheter i lesing, skriving og regning og ADL ferdigheter vil bidra til selvhjulpenhet

I kommunens søknad om rammetilskudd for 2021 til Helsedirektoratet rapporteres det om 313 utviklingshemmede mellom 16 og 67 år. 122 av dem har særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Asker kommune mottok 143 millioner i tilskudd til denne gruppen for året 2021.

For 2022 er det meldt inn 25 utviklingshemmede brukere i alderen 16-18 år som har helse og omsorgstjenester fra Asker kommune. De av disse som bor i barnebolig, må flytte fra barneboligen når de fyller 18 år. Da må virksomhet Velferd ha boligene klare – kommunen har overtatt ansvaret.

Kommunen rapporter hvert år hvor mange utviklingshemmede det er i kommunen over og under 16 år. Denne rapporteringen brukes ved fordelingen av innbyggertilskuddene fra staten – før inntektsutjevningen mellom kommunene.

Kommunen MÅ altså ha oversikten, men vil ikke gi informasjonen videre til de folkevalgte. De folkevalgte får mangelfull informasjon for de beslutninger de inviteres til å ta.

NFU mener at uten god demografisk oversikt er det ikke mulig hverken å planlegge for eller virkeliggjøre gode liv. Det er heller ikke mulig å følge opp om dekningsgraden for boliger på 89%, satt av Asker kommune, blir oppfylt.

NFU mener det er uprofesjonelt at kommunen ikke har åpenhet om demografien for utviklingshemmede på lik linje med det de har det for andre grupper av befolkningen. Dette er ikke taushetsbelagt informasjon.

Strategi – det utarbeides god og åpen demografisk oversikt over utviklingshemmede.

1) Innsatsområde Kompetanse og innovasjon.

NFU mener at alle de foreslåtte innsatsområdene er viktige. **For oss er kompetanse det viktigste, og like viktig som fagkompetanse er samarbeidskompetanse.** I samarbeidet med familiene er **samarbeidskompetanse** og verdiene fra samfunnsdelen viktig. Familiene er sårbare, de bærer på en evig sorg over at de har et medlem som aldri vil kunne bli voksen og klare seg selv, de har en spesielt krevende hverdag og skal mestre jobb, familieliv og et utviklingshemmet familiemedlem. Det er også spesielt krevende å måtte trygle om hjelp, oppleve å ikke strekke til, oppleve å ikke bli hørt, oppleve å få avslag. Bekymring i nåtid og for fremtiden for den utviklingshemmede tar aldri slutt. Psykiske lidelser i familier med et utviklingshemmet medlem er hyppigere enn i normalbefolkningen, og det er skilsmisser også.

Familiene må oppleve å bli hørt, oppleve at den **foreldrefaglige kompetansen** de har om sitt familiemedlems utviklingshemming og hva som er best for vedkommende, verdsettes på lik linje med personalets **fagkompetanse**. Innen fagområdene er det en stadig utvikling i forståelsen av de forskjellige diagnosene innenfor begrepet utviklingshemming, med og uten i kombinasjon med nevroutviklingsforstyrrelser, og fysiske funksjonshemninger. Basert på ny kunnskap skjer også store endringer i synet på hvordan samfunnet og tjenesteytere skal forholde seg til utviklingshemmede på for at de skal hjelpes til å oppleve mestring, selvbestemmelse, deltakelse i samfunnet osv.

NFU mener at enda bedre og enda mer persontilpasset kompetanse vil bidra til større mestring både for den utviklingshemmede og for personalet og føre til bedre trivsel og lavere sykefravær.

NFU mener at vernepleierfaglig kompetanse er viktigere for utviklingshemmede enn sykepleierfaglig kompetanse.

Strategi – Det utvikles lederkompetanse egnet til å beholde og rekruttere medarbeidere med gode holdninger og adekvat kompetanse, samt evne til å utvikle og vedlikeholde samarbeids- og fagkompetanse hos alle medarbeidere. Det legges vekt på å få flest mulig hele stillinger, det vil lette kompetanse bygging, gi mer stabil arbeidsstokk, mindre sykefravær og bedre omsorg. Det er en stor fordel for utviklingshemmede å ha få, trygge og kompetente personer å forholde seg til.

2) Innsatsområde Familie og pårørende

Samarbeid med foreldre må starte allerede hos helsesøster ved småbarn-kontrollen. Samarbeidskompetanse og fagkompetanse er viktig fra første stund. Det er også i denne situasjonen viktig at det informeres om at likepersoner finnes i NFU, og at det gis informasjon om den støtten og det felleskapet som er der.

NFU mener kommunen må ha en egen **pårørende strategi** på lik linje med den Oslo kommune har utarbeidet, **Oslostandard for pårørendesamarbeid**. Pårørende er i en sårbar og krevende situasjon – spesielt når den er livslang, både for de pårørende og for den de er pårørende til. Jo vanskeligere den utviklingshemmede har det, jo vanskeligere er det å være pårørende.

Utviklingshemmede har høyere disposisjon for psykiske lidelser, for tidlig aldring og for utvikling av demens.

En egen pårørendesstrategi vil bevisstgjøre kommunens virksomheter på en god måte. Det vil også tydeliggjøre ansvar og arbeidsoppgaver for kommunens ledere og pårørende koordinator.

Strategien – det utarbeides en egen pårørendestrategi.

3) Innsatsområde Barnehage og skole (CRPD regel 6)

Barnehage: barnehagen har en unik mulighet til å fange opp avvik i utvikling og atferd på et tidlig stadium i barns liv. Det er også mulighet til å sette inn tilpassede tiltak og avhjelpe vansker. Samtidig er barnehagen preget av en «vente og se» holdning hvor man baserer seg på forventet modning mer enn på rettede tiltak. Atferds-avvik kan avdekkes med stor sannsynlighet allerede i tre års alder. Snittalder for diagnose for Asperger syndrom og autismespekter lidelser er cirka seks år. Både tilpasninger for barn med utviklingshemming og samarbeid for tidlig diagnostisering bør være tema i barnehagen.

Overgang barnehage skole
Asker kommune har et system for deling av informasjon ved overgangen barnehage skole. Det er imidlertid fortsatt en holdning om at barn kan få «blanke ark» og mulighet til å klare seg i ordinær skole. **NFU mener** at målrettet spesialundervisning settes inn i overgangen barnehage skole slik at barnet har en rimelig mulighet til å lykkes i skolen.

NFU setter pris på at Asker kommune har spesialavdelinger med kompetent personale. Det er vesentlig å opprettholde høy kompetanse i disse avdelingene. Dette oppnår man blant annet ved å sørge for store stillingsprosenter, flest mulig hele stillinger, og har et faglig nivå som kan sørge for tverrfaglig samarbeid innen avdelingene. Spesialpedagoger, miljøterapeuter, vernepleiere og eventuelt helsearbeidere vil gi et faglig stimulerende miljø som bidrar til at folk fortsetter jobbene sine.

Det er også vesentlig å sørge for at barna som er elever ved spesialavdelingene, får en ekte tilknytning til klassen sin. Avhengig av grad av utviklingshemming vil barna kunne ha nytte av gode rollemodeller i lek og læring sammen med normalt utviklede barn. Foresatte ønsker ofte spesialavdeling for sine barn for å unngå sosiale nederlag i ordinær skole. **NFU mener** at man i større grad bør trekke barna i spesialavdelingene inn i ordinær undervisning.

Asker kommune har som nevnt gode tilbud til utviklingshemmede barn. Imidlertid har noen multifunksjonshemmede behov for et enda bedre tilbud. **NFU anbefaler** at man fortsetter å kjøpe plasser på Haug og på Frydenhaug for et lite antall elever. Disse skolene har et bredt faglig miljø som det vil være tidkrevende og kostbart å bygge opp i Asker.

Det er tradisjon i skolen at skolene vurderer seg selv og egen innsats. På spesialavdelingene er det et stort spekter av aktiviteter som til dels går utover det som er vanlig for skole. Vi kan nevne ASK, ADL

ferdigheter og helse og omsorg som en del av det som går inn i personalets virksomhet. Statsforvalteren tilbyr tilsyn av spesialavdelinger og -skoler. **NFU mener** at regelmessig tilsyn av spesialavdelingene vil kunne holde kvaliteten på undervisningen oppe og være ansporende for de som jobber der til å yte godt tilpasset undervisning.

Transport til skole og SFO.
Utviklingshemmede elever har ikke alltid sitt SFO tilbud på skolen de er elever. De fraktes fra skolen til SFO-stedet, og har dermed brukt opp sine to mulige transportetapper per dag. Dette innebærer at foreldre må hente sine barn på SFO etter skoletid. Familier med utviklingshemmede barn har stor belastning i utgangspunktet og har ikke behov for ekstra transportetapper. Særlig når barna er over fjerde klassetrinn og har SFO eller etter-skoletid-tilbud uten tilknytning til de andre elevene, fremstår det som urimelig at foreldrene skal være ansvarlig for transport hjem. **NFU mener** derfor at transport til utviklingshemmede skal utvides til å omfatte fra hjem til skole, fra skole til SFO, og fra SFO og hjem.

4) Innsatsområde helhetlig og sammenhengende brukerforløp

NFU mener at familiene må få hjelp og veiledning når det gjelder overgang til barnehage, om pedagogisk hjelp og ved overgang til skole samt om hvilke muligheter som finnes i barneskolen, ungdomsskolen og videregående skole.

NFU mener at den største og tøffeste overgangen skjer som ung voksen ved overgang fra foreldrehjem og skole til egen bolig med kommunal omsorg og arbeid/aktivitet. I denne sårbare tiden må familiene, og spesielt den unge voksne få god informasjon, støtte, bo trening og et fast personale som kan gi svar på spørsmål, hjelp og veiledning i alle praktiske ting som det ikke er avtalt og er naturlig at pårørende og nærpersoner skal gi.

I livsløpet er det mange overganger – personale som begynner og slutter – familiemedlemmer som blir syke og eller dør. Dette er også overganger som krever spesiell empati og kompetanse for at det ikke skal bli en for stor belastning. Manglende evner til kommunikasjon og til å gi uttrykk for følelser gjør at det trengs spesiell kompetanse her bl.a. for å lindre lidelse og sorg og for å hindre mental overbelastning og utvikling av psykiske lidelser.

Strategien må være å utvikle kompetanse og samarbeid på tvers av institusjoner og virksomheter slik at brukerne får oppleve et helhetlig og sammenhengende brukerforløp med gode overganger.

5) Innsatsområde bolig og boligmiljø

Boligtrappen

NFU mener at utviklingshemmede på lik linje med andre skal kunne få bestemme hvor de vil bo ut fra de muligheter de har. **NFU mener** at kommunen må bidra aktivt til at de kan få tilgang til boliger som er eller kan tilpasses den utviklingshemmedes behov. Med den store spredningen det er også innenfor gruppen utviklingshemmede er det viktig å være klar over at det bare er de med lett og kanskje noen med moderat kognitiv utviklingshemning som kan bo i boliger der det satses på ambulante tjenester. Personer med alvorlig og dyp utviklingshemming må kommunen bygge egne boliger for, med heldøgns bemanning. Kombinasjoner med nevroutviklingsforstyrrelser og andre funksjonsnedsettelser kan bety at personer med lett eller moderat utviklingshemming også må ha bolig med heldøgns bemanning.

NFU mener at det i boliger med bofelleskap er brukerråd, for trening i sosialt samvær, i å sammen ta ansvar for sosialt miljø og utvikling av felleskap og felles aktiviteter. Personalet må få kompetanse til å være hjelpere for å få til gode prosesser. Dette vil være god trening for å kunne delta i medvirkningsråd på kommunalt nivå.

NFU mener at leder for boliger og pårørende må ha et forum for å snakke om felles utfordringer. Dette vil også være fin trening for å være med i brukerråd på pårørende nivå og for samarbeid på virksomhets nivå.

Det er innen Velferd laget tilsvarende fora for samarbeid og erfaringsutveksling for ansatte. Det har økt følelsen av å bli sett og hørt og ført til bedre trivsel og redusert sykefravær. En **samarbeids og medbestemmelses trapp** er viktig for ansatte, for utviklingshemmede og for pårørende.

Universell utforming av boliger er minst like viktig for utviklingshemmede som for eldre. Det meste som skrives om universell utforming gjeldes også for boliger til utviklingshemmede som skal bo i dem hele livet. Erfaringene fra Bergerløkka tilsier at det må følges spesielt opp i byggefasen for å sikre universell utforming. Bergerløkka mangler en felles stue der de viklingshemmede kan møtes til sosialt samvær og måltider, med personalet i nærheten.

På side 54 i kunnskapsgrunnlaget oppgis at «kommunens egen kartlegging viser et antatt økt behov de nærmeste årene på om lag 60 nye boligtilbud på boligtrinn 3 og 5»

I revidert HP for 2023 til 2026 planlegges det for 6 nye boliger på Nedre Sem. 6 nye boliger i Bleikerfaret,
8 + 10 andre nye boliger, i alt 24 nye boliger, er utsatt i 3 år, de planlegges ferdigstilles i perioden 2029 til 2031.

Det er et stort sprik mellom behov (60) og tilbud (30). Det tar lang tid å planlegge og bygge et boligprosjekt.

I **Forskrift om tildeling av kommunal bolig i Asker kommune § 6** står:
Søker må på søknadstidspunktet være fylt 18 år. Dette er praksis i kommunen i dag også for utviklingshemmede. Det er altfor sent for å kunne planlegge tilpassede boliger til målgruppen. Dersom man mener at det skal være et helhetlig og sammenhengende brukerforløp med gode overgangen må kommunen ha en plan for bygging og etablering av boliger som er tilpasset demografien – man MÅ kjenne størrelsen på og behovene til de årskullene som kommer ut av videregående skole og begynne planleggingen for at de skal få egnet bolig 10 år før!

Strategien må være å utarbeide en plan for å dekke behovet for antall boliger og å virkeliggjøre nok boliger i tide på de trinnene i boligtrappen der det er behov. Oppvekst, Velferd og Eiendom må samarbeide om planen og gjennomføringen.

Dekningsgraden på 89% for bolig til voksne utviklingshemmede må oppfylles.

Askervangen borettslag – mangler i oversikt over boliger.

6) Innsatsområde arbeid og aktivitet og fritid

Kommunen må i samarbeid med Nav hjelpe så mange som mulig inn i ordinære jobber som de kan mestre. Det gjelder også personer med lett utviklingshemming. Kommunen bør selv ta mål av seg til å ha 5 utviklingshemmede i jobb innen kommunen. Kommunen kan engasjere Asker Produkt AS til å hjelpe personer fra VTA arbeidsplasser og over i ordinære jobber i kommunen.

Strategien må være at det etableres arbeids- og aktivitetsplasser for alle, i arbeidslivet, i VTA bedrifter og i kommunale arbeids- og aktivitetssentre. (CPRD regel 7)

Strategien må være legge til rette for at utviklingshemmede kan delta i kulturelle- og idrettsaktiviteter (CRPD regel 10 og 11)

Asker helsesportslag mangler, Real trøkk mangler i oversiktene i høringsutkastet.

7) Innsatsområde inkludering, deltakelse og aktivitet, medvirkning og mestring

NFU mener at utviklingshemmede i tillegg til å ha bolig og arbeid/aktivitet også skal kunne ha en aktiv og meningsfull fritid. Svært ofte er de avhengig av å ha ledsager, og svært ofte er de avhengig av transport, for noen også med spesialtilpasset befordringsmiddel.

NFU mener at kommunen både må ha tilstrekkelig bemanning i bofelleskap til å kunne følge og være med på å transportere til og fra aktivitet. Det er mange utviklingshemmede man ikke kan forvente at kan gå selv, selv om boligen ligger innenfor en sirkel på 1 km. Dessuten er Asker stort, og selv om det er tilbud i nærsentrene, så er de fleste tilbudene i Asker sentrum.

Det er virksomhetsområde Velferd som må ha ansvar for å tilrettelegge og tilby sosiale fritidsaktiviteter til utviklingshemmede. De skal også kunne feire 17. mai og nyttår på lik linje med andre, og sammen med andre enn de de bor sammen med hver dag. De skal også kunne få ferie utenfor boligen. Ferie er mer enn å ikke gå på arbeid/aktivitet – ferie er også avveksling.

NFU mener at boligene, selv om de ligger innenfor 1-2- km fra et sentrum, må disponere bil med personalet som sjåfør. Utviklingshemmede kan ikke lease bil. Bofellesskap kan ikke lease bil. Uten bank ID er det mye de ikke kan. Foreldre leasede biler er ikke en god løsning, foreldrene må administrere og ha alt ansvar, økonomisk og juridisk. Personalet er sjåfør og disponerer foreldrepersonlig bensinkort og foreldrepersonlig kode. Bilordninger som OTTO, krever smarttelefon kombinert med kredittkort noe utviklingshemmede og bofellesskap ikke har og personalet ikke tillates til å bruke sitt eget..

«Alle - uansett alder» gjentas som delmål på alle områder. Det er en floskel. Det burde stått «uansett funksjonsnivå». «Alle» er en utopi – flest mulig er mer realistisk. Ambisjonen om at flest mulig skal med er viktig og da må holdningen til å overkomme hindringene og viljen til å finne og gjennomføre løsningene være til stede. Mangel på økonomiske midler kan være grunn til at vi ikke får ting til, men holdningene våre må ikke være en hindring.

Strategi – det må utvikles holdninger og kompetanse til å løse utfordringene. Samfunnsplanens verdier – Raushet, Nærhet, Modig og Skapende må forklares, læres og brukes.

8) Innsatsområde helse og fysisk aktivitet – mangler – NFU mener det må med!

Utviklingshemmede, på lik linje med resten av befolkningen, vil ha et bedre og sunnere liv når det legges til rette for og bidras til at de får et godt kosthold og muligheter til fysisk aktivitet. Forskjellen fra normalbefolkningen er at utviklingshemmede ikke selv er gode til å styre eget kosthold og ta initiativ til fysisk aktivitet. Derfor må det tilrettelegges, gjøres attraktivt og følges opp.

Tannlegetjenester er gratis for utviklingshemmede, og kommunetannlegene følger opp at alle innkalles til regelmessig sjekk og behandling. Men fastleger har ikke noe slikt system. Det anbefales at

utviklingshemmede har minst et besøk hos fastlegen i løpet av året. Muligheten for fysiske og psykiske lidelser må undersøkes regelmessig. Den utviklingshemmede kan ofte ikke fortelle som sine plager, og vi vet at de har flere plager enn normalbefolkningen. (CPRD regel 2)

En sammenlikning av innholdsfortegnelsene i de to temaplanene «På lik linje» og «Leve hele livet» viser stor forskjell i hvordan helse, ernæring og fysisk aktivitet vektlegges for de eldre.
NFU mener dette er diskriminerende og uakseptabelt.

Strategien må være at virksomhet Velferd får i oppdrag å sørge for godt kosthold og fysisk aktivitet samt et opplegg som sikrer regelmessig helsesjekk.

Sluttord

NFU mener at temaplanen er nødvendig og at den må begrenses til å gjelde utviklingshemmede og personer med nevroutviklingsforstyrrelser. Planen må ha tydelige strategier som det er mulig å operasjonalisere innen hvert enkelt innsatsområde. **NFU mener** at en god demografisk oversikt er helt nødvendig for å oppnå operasjonalisering. **NFU mener** at Helse må legges til som eget innsatsområde.

NFU mener at utviklingshemmede skal «Leve hele livet på lik linje»!

Med vennlig hilsen
For styret i NFU Asker lokallag

Ole Jakob Skeie
Styreleder

Kopi:
Ordfører Lene Conradi
Leder Utvalg for velferd Cecilie Lindgren
Direktør for velferd Aud Hansen

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	09.02.2023	4/23
2 Ungdomsrådet	09.02.2023	4/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	4/23
4 Utvalg for oppvekst	14.02.2023	5/23
5 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	9/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - høring

Eldrerådet har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 4/23

Behandling

Velferdsrådgiver Nanette Mia Bohn innledet til saken (presentasjon) og besvarte spørsmål.

Kommunedirektørens representant Trine Groven besvarte spørsmål.

Anne-Britt Wengen fremmet følgende forslag:

Eldrerådet ser at denne planen i liten grad omtaler utfordringer og behov personer med nedsatt funksjonevne som ikke er utviklingshemmet, har.
Blant mennesker som har utfordringer knyttet til hørsel, syn og gangfunksjon, er det svært mange eldre. Rådet mener det er nødvendig at også kommunens tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser adresseres på en hensiktsmessig måte under paraplyen «Leve hele livet». Rådet ber om at denne planen får et tillegg som belyser hvordan kommunen vil ha en strategi for tilrettelegging og tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser.

Karl Bønnhoff fremmet følgende forslag:

I temaplanen for personer med nedsatt funksjonsevne har familie og pårørende blitt kommentert fra s. 16-18.

Siden dette er sentrale kommentarer med faktaopplysninger, bør det også være kommentert mer fyldig i planen.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fremmet av Wengen ble enstemmig vedtatt som innspill i innstillingens punkt 2

Forslag fremmet av Bønnhoff ble enstemmig vedtatt som innspill i innstillingens punkt 2

Innstilling

1. Temaplan «På lik linje» tas til orientering
2. Det gis følgende innspill til planen

    - Eldrerådet ser at denne planen i liten grad omtaler utfordringer og behov personer med nedsatt funksjonsevne som ikke er utviklingshemmet, har. Blant mennesker som har utfordringer knyttet til hørsel, syn og gangfunksjon, er det svært mange eldre. Rådet mener det er nødvendig at også kommunens tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser adresseres på en hensiktsmessig måte under paraplyen «Leve hele livet». Rådet ber om at denne planen får et tillegg som belyser hvordan kommunen vil ha en strategi for tilrettelegging og tilbud til mennesker med andre funksjonsnedsettelser.

    - I temaplanen for personer med nedsatt funksjonsevne har familie og pårørende blitt kommentert fra s. 16-18.
      Siden dette er sentrale kommentarer med faktaopplysninger, bør det også være kommentert mer fyldig i planen.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	09.02.2023	4/23
2 Ungdomsrådet	09.02.2023	4/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	4/23
4 Utvalg for oppvekst	14.02.2023	5/23
5 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	9/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - høring

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 4/23

Behandling

Leder Nora Eriksen ga en kort innledning til sak med rådgiver Nanette Bohn til stede.

Punkt 1 og 2 ble enstemmig vedtatt uten innspill.

Vedtak

1. Temaplan «På lik linje» tas til orientering
2. Det gis følgende innspill til planen

- ...
- ...

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	09.02.2023	4/23
2 Ungdomsrådet	09.02.2023	4/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	4/23
4 Utvalg for oppvekst	14.02.2023	5/23
5 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	9/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - høring

Råd for personer med funksjonsnedsettelse har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 4/23

Behandling

Rådgiver Nanette Mia Bohn innledet til saken og besvarte spørsmål.

Felles forslag fremmet av May B. Myklebust til innspill til planen:

Arbeid: Kommunen skal gå foran med et godt eksempel ved å ansette denne gruppen. Hva menes med det. Hva er målet for hvor mange som skal ansettes. Hvor mange står på ventelister for å få tildelt plass.

Bolig: Det står at det er lange ventelister for egnede boliger for målgruppen, men ingen tiltak eller mål for å få ned ventelistene. Hvor mange boliger må bygges årlig får å dekke behovet.

Velferdsteknologi: Her er det veldig generelt og stort sett relatert til medisinering. Hva slags velferdsteknologi er mest aktuell for denne målgruppen. Hva med digitale hjelpemidler i skole og barnehage.

Transportutfordringer: For mange barn og unge er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge til rette for å løse disse utfordringene.

Informasjon: Hvordan sikre at brukerne får all informasjon om hvilke rettigheter de har.

BPA: Temaet burde omtales i planen.

Støttekontakter Temaet burde omtales i planen.

Innstillingen i punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Felles forslag fremmet av May B. Myklebust til punkt 2 ble enstemmig vedtatt

Vedtak

1. Temaplan «På lik linje» tas til orientering.

2. Det gis følgende innspill til planen:

    - Arbeid: Kommunen skal gå foran med et godt eksempel ved å ansette denne gruppen. Hva menes med det. Hva er målet for hvor mange som skal ansettes. Hvor mange står på ventelister for å få tildelt plass.
    - *Bolig:* Det står at det er lange ventelister for egnede boliger for målgruppen, men ingen tiltak eller mål for å få ned ventelistene. Hvor mange boliger må bygges årlig får å dekke behovet?
    - *Velferdsteknologi:* Her er det veldig generelt og stort sett relatert til medisinering. Hva slags velferdsteknologi er mest aktuell for denne målgruppen? Hva med digitale hjelpemidler i skole og barnehage.
    - *Transportutfordringer:* For mange barn og unge er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge til rette for å løse disse utfordringene.
    - *Informasjon:* Hvordan sikre at brukerne får all informasjon om hvilke rettigheter de har.
    - *BPA:* Temaet burde omtales i planen.
    - *Støttekontakter* Temaet burde omtales i planen.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	09.02.2023	4/23
2 Ungdomsrådet	09.02.2023	4/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	4/23
4 Utvalg for oppvekst	14.02.2023	5/23
5 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	9/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - høring

Utvalg for oppvekst har behandlet saken i møte 14.02.2023 sak 5/23

Behandling

Direktør Kai Erik Lund innledet til saken. Rådgiver Nanette Bohn og konstituert kommunalsjef Hege Ophus svarte oppklarende på spørsmål.

Paal Steine (MDG) fremmet forslag til innspill i 2 kulepunkter i punkt 2:

- *«Utvalget har merket seg kunnskapsgrunnlagets omtale av mange pårørendes situasjon i forhold til hjemmeboende barn og unge voksne med tunge hjelpebehov. I planens innsatsområde for pårørende loves anerkjennelse og veiledning til styrking av pårørende situasjon. Utvalget er i tvil om denne tilnærmingen i tilstrekkelig grad møter pårørendes utfordringer, slik disse er beskrevet i kunnskapsgrunnlaget.*

- *Utvalget vil anbefale at BPAs plass som hjelpetiltak gis en mer utførlig behandling i planen.»*

Bård Kjetil Dahl (R) fremmet følgende forslag til innspill i 2 kulepunkter i punkt 2:

- *«Utvalget ber kommunedirektøren vurdere om en strategi som går ut på en bedre identifisering av barn og unge med utviklingshemming er formålstjenlig,*

der identifiseringa har som mål å gi riktige hjelpetiltak under oppveksten, for å motarbeide utenforskap og de alvorligste konsekvensene det medfører.

- *Utvalget ber kommunedirektøren om at det i forbindelse med strategien om økt frivillighet presiseres at det ikke vil gå på bekostning av ivaretakelsen av sikkerhet for borgerne som mottar tjenester fra frivillige, med en beskrivelse av hvordan rettsikkerheten ivaretas og styrkes.»*

Leder Oddvar Igland (Sp) fremmet forslag til innspill i 2 punkter på vegne av Sp, H og V:

- *«I planen er det flere steder henvist til temaplan oppvekst. For å gi et mer helhetlig bilde av kommunens tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne bør relevante temaer i "Å høre til - temaplan oppvekst" også innarbeides i denne temaplanen.*

- *Under innsatsområde "Familie og pårørende" bør det tas inn en kortfattet omtale av dagens tilbud og tjenester i Asker kommune.»*

Magne Gabrielsen (A) fremmet forslag til innspill i 7 kulepunkter i punkt 2:

«1) *Helsestasjonen gir råd og veiledning til spebarn og små barn om mulighet for hjelp og veiledning til foreldrene med barn med nedsatt funksjonsevne.*

2) *Barn og ungdommer med nedsatt funksjonsevne gis fritidstilbud med og uten foreldrene.*

De gis tilbud om støttekontakt i gruppe og individuelt slik at de kan delta på fritidsaktiviteter.

3) *Det gis oppfølging etter skoletid slik at foreldrene kan ha inntektsgivende arbeid.*

4) *Det legges til rette for at unge voksne med nedsatt funksjonsevne kan flytte i egen bolig etter fylte 20 år.*

5) *Alle med nedsatt funksjonsevne skal ha dagtilbud, DVs aktivitetssenter / varig arbeidstilbud etter gjennomført videregående opplæring.*

6) *Familiens/pårørende skal tas med i planlegging og gjennomføring av ulike tilbud til personer med nedsatt funksjonsevne.*

7) *Personer med nedsatt funksjonsevne skal ha tilrettelagt helse, aktivitets- og bolig ut ifra deres nedsatte funksjonsevnen.»*

Kommunedirektørens forslag punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Steines (MDG) forslag til kulepunkt 1 i punkt 2 falt mot 3 stemmer (Steine MDG, Gabrielsen og Kjølen, A)

Steines (MDG) forslag til kulepunkt 2 i punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Dahls (R) forslag til 2 kulepunkter i punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Leder Igland (Sp) forslag til 2 kulepunkter i punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Magne Gabrielsens (A) forslag i 7 punkter oversendes uten realitetsbehandling.

Vedtak

1. Temaplan «På lik linje» tas til orientering.

2. Det gis følgende innspill til planen:

   - Utvalget vil anbefale at BPAs plass som hjelpetiltak gis en mer utførlig behandling i planen.

   - Utvalget ber kommunedirektøren vurdere om en strategi som går ut på en bedre identifisering av barn og unge med utviklingshemming er formålstjenlig, der identifiseringa har som mål å gi riktige hjelpetiltak under oppveksten, for å motarbeide utenforskap og de alvorligste konsekvensene det medfører.

   - Utvalget ber kommunedirektøren om at det i forbindelse med strategien om økt frivillighet presiseres at det ikke vil gå på bekostning av ivaretakelsen av sikkerhet for borgerne som mottar tjenester fra frivillige, med en beskrivelse av hvordan rettsikkerheten ivaretas og styrkes.

   - I planen er det flere steder henvist til temaplan oppvekst. For å gi et mer helhetlig bilde av kommunens tjenester til personer med nedsatt

funksjonsevne bør relevante temaer i "Å høre til - temaplan oppvekst" også innarbeides i denne temaplanen.

- Under innsatsområde "Familie og pårørende" bør det tas inn en kortfattet omtale av dagens tilbud og tjenester i Asker kommune.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/21815

Saksbehandler
Nanette Mia Bohn

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Eldrerådet	09.02.2023	4/23
2 Ungdomsrådet	09.02.2023	4/23
3 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	4/23
4 Utvalg for oppvekst	14.02.2023	5/23
5 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	9/23

Temaplan - personer med nedsatt funksjonsevne - høring

Utvalg for medborgerskap har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 9/23

Behandling

Line Johansen (H) fremmet følgende forslag til innspill på vegne av et samlet utvalg:

- *«Forslaget til temaplanen "På lik linje" inneholder mange gode punkter. Utvalg for Medborgerskap vil allikevel peke på noen ting. Det er viktig at den enkelte uavhengig av funksjonsnedsettelse, blir tilbudt forsvarlige tjenester, og opplever tilhørighet i et likestilt Askersamfunn. Utvalg for Medborgerskap mener at Temaplanen "På lik linje" må inneholde mål og strategier for alle grupper med nedsatt funksjonsevne, og foreslår at planen ikke avgrenses til en målgruppe slik forslaget foreligger nå. Her kan man gjerne se til Fredrikstad Kommune sin plan #levemittliv, og hvordan de har utarbeidet sin plan. Utvalget har også merket seg at BPA kun er omtalt én gang i forslaget, og ber om at dette også gis en mer utførlig omtale i temaplanen.»*

Kommunedirektøres forslag punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Kommunedirektørens forslag punkt 2 ble enstemmig vedtatt med innspill fra Johansen (H).

Vedtak

1. Temaplan «På lik linje» tas til orientering.

2. Det gis følgende innspill til planen:

- Forslaget til temaplanen "På lik linje" inneholder mange gode punkter. Utvalg for Medborgerskap vil allikevel peke på noen ting. Det er viktig at den enkelte uavhengig av funksjonsnedsettelse, blir tilbudt forsvarlige tjenester, og opplever tilhørighet i et likestilt Asker samfunn. Utvalg for Medborgerskap mener at Temaplanen "På lik linje" må inneholde mål og strategier for alle grupper med nedsatt funksjonsevne, og foreslår at planen ikke avgrenses til en målgruppe slik forslaget foreligger nå. Her kan man gjerne se til Fredrikstad Kommune sin plan #levemittliv, og hvordan de har utarbeidet sin plan. Utvalget har også merket seg at BPA kun er omtalt én gang i forslaget, og ber om at dette også gis en mer utførlig omtale i temaplanen.

Asker kommune

Saksframlegg

Arkivsak	Saksbehandler
22/22972-46	Hege Oshaug

Behandles av	Møtedato
Ungdomsrådet	20.04.2023
Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023
Utvalg for oppvekst	25.04.2023
Kommunestyret	09.05.2023

Å høre til - temaplan for oppvekst - 2.gangsbehandling

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Å høre til - temaplan for oppvekst 2023–2035 vedtas med følgende innsatsområder og tilhørende strategier.

   Innsatsområdene er:

   - Fremtidens aktive medborgere
   - Helsefremmende og inkluderende praksis
   - Helhetlige og koordinerte tjenester
   - Familie og nære nettverk
   - Trygge og aktive lokalsamfunn
   - Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

2. Implementering av planen skjer gjennom flere ulike prosesser:

   - ordinær virksomhetsplanlegging
   - årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomisk konsekvens
   - egne politiske saker når tiltak er av prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser.

1. Sammendrag og konklusjon

Saken gjelder andregangsbehandling av Å høre til – temaplan for oppvekst (Vedlegg 1).

Formål med temaplanen

Temaplan for oppvekst er en strategisk plan for tjenesteområde oppvekst og for andre relevante tjenesteområder. Planen skal bidra til at askersamfunnet tar helhetlig grep om barn og unges oppvekst, også ut over tjenesteområde oppvekst sitt ansvarsområde. Dette krever samarbeid både internt, men også mellom tjenesteområder og med innbyggere, næringsliv og frivilligheten. Arbeidet med og for barn og unge skal vektlegge strategier som er helsefremmende og inkluderende, og som bidrar til livsmestring og opplevelse av å høre til i fellesskapet på alle arenaer - hjemme, i barnehage og skole og i fritiden. Temaplanen inneholder innsatsområder og strategier som gir retning de neste tolv årene.

Temaplanen har vært på høring, og det er utarbeidet en oppsummering av alle innspillene med kommunedirektørens kommentarer (Vedlegg 3).

2. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

2.1 Kort om temaplanen

Temaplanen, sammen med kunnskapsgrunnlaget (Vedlegg 2) beskriver utfordringsbildet og trender fremover. Planen inneholder 6 innsatsområder og 41 strategier som må realiseres for å møte utfordringene og bidra til utviklingen av et inkluderende samfunn med bærekraftige tjenester. For å sikre en slik utvikling, kreves en dreining i tjenestetilbudet til å jobbe enda mer helsefremmende og forebyggende.

Utfordringsbildet

Barn og unge som vokser opp i Asker kommune har generelt gode levekår med trygge nærmiljøer, tilhørighet i familier hvor foreldre er i jobb og har god helse. Kunnskapsgrunnlaget for denne temaplanen viser at til tross for dette er det en del barn og unge som opplever at de ikke har et trygt miljø og nettverk med fortrolige venner, at de ikke kan delta i fritidsaktiviteter og at de ikke er så motiverte for skole og fremtiden. Kunnskapsgrunnlaget viser også ulikheter i helse og levekår blant befolkningen i Asker.

Temaplanens innsatsområder for å møte utfordringene

Temaplanen er inndelt i seks innsatsområder. Innsatsområdene er valgt ut med bakgrunn i utfordringsbildet, og beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene. Disse er:

- Fremtidens aktive medborgere
- Helsefremmende og inkluderende praksis
- Helhetlige og koordinerte tjenester
- Familie og nære nettverk
- Trygge og aktive lokalsamfunn
- Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

2.2 Høring
Utvalg for oppvekst sendte temaplanen på høring den 17.01.2023. Høringen varte til 3. mars. Høringsperioden ble gjort kjent gjennom internett, sosiale medier og e-post. Høringsinnspillene ble levert elektronisk.
Saken ble presentert i følgende utvalg og råd:

- Ungdomsrådet 9. februar 2023
- Rådet for personer med funksjonsnedsettelser 9 februar 2023
- Utvalg for velferd 14. februar 2023
- Utvalg for medborgerskap 16. februar 2023

Totalt 39 aktører leverte konkrete innspill til høringen. Av disse kom 2 fra kommunale råd, 5 fra kommunale utvalg, 19 fra andre offentlige virksomheter, 4 fra private barnehager, 4 fra ikke kommunale råd, lag og foreninger, 2 fra organisasjoner og 3 fra enkeltpersoner.

Sammenfatting av høringsinnspillene
Det kom mange gode innspill til planen. En del av disse anses som ivaretatt i planen, men høringsinstansene fremhever enkelte tema og utdyper eller nyanserer med kunnskap fra sitt felt. Det er også enkelte mangler som blir påpekt.
Når det gjelder innspill som går på flere tiltak, minnes det om at alle temaplaner i Asker kommune ligger på et strategisk nivå. Foreslåtte tiltak i høringen vil tas med inn i det videre arbeidet med implementering. Tiltak skal innarbeides i kommunens virksomhetsplaner og kommende handlingsprogram/ budsjett.

Nedenfor følger en punktliste over noen av innspillene. Innspillene i sin helhet med kommunedirektørens kommentarer står i vedlegg 3.

- Innspill på at planen er ambisiøs og har et noe komplisert språk
- Det stilles spørsmålstegn ved gjennomføring av temaplanen i en presset økonomisk situasjon for kommunen
- Flere ønsker egne kapitler fra de ulike programområdene
- Flere påpeker nødvendigheten av å ha tilgang på fagkompetanse for å nå målene
- Innspill på at høy SFO-pris kan ha virkning på benyttelse og kvalitet
- Det ønskes i større grad samarbeid med frivilligheten

- Ulikt i hvilken grad man er fornøyd med tilbud for barn og unge i eget nærmiljø
- Ønske om mer inkluderende avslutningsmarkeringer og russetid

2.3 Oppdateringer fra førstegangsbehandlingen

Temaplan og kunnskapsgrunnlag er oppdatert ut fra ny kunnskap siden førstegangsbehandlingen. I tillegg er innspillene gjennomgått og vurdert opp mot innhold i temaplan og kunnskapsgrunnlag, noe som har ført til følgende suppleringer og justeringer:

- I kunnskapsgrunnlaget er det lagt til en oppsummering av samtaler vi har hatt med barn og unge om temaplanen. (Se kap. 7.5.3)
- Mer utfyllende innledning til temaplanen
- Ny strategi er lagt til i innsatsområde 2
    - Asker kommune skal sørge for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltaker i samfunnet
- Strategi 5 i innsatsområde 5 er endret i ordlyd
    - Asker kommune skal ha fritidstilbud og møteplasser for ungdom som fremmer positiv og meningsfull aktivitet, bidrar til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet og forebygger rus og kriminalitet
- Strategi 2 i innsatsområde 6 er endret i ordlyd
    - Asker kommune skal utvikle praksis som er basert på forskning og analyse av egne erfaringer

Se for øvrig vedlegg 3 for informasjon om hvordan innspillene er ivaretatt.

2.4 Iverksetting

Temaplanen inngår i Asker kommunes plansystem. Etter at temaplanen er politisk vedtatt, utarbeider kommunedirektøren administrative oppdrag til virksomhetene basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Med bakgrunn i disse oppdragene, utarbeider virksomhetene tiltak i sine virksomhetsplaner for gjennomføring og oppfølging lokalt i den enkelte virksomhet. For at strategiene i planen skal kunne få virkning og effekt, er det avgjørende med en god implementering. Denne temaplanen gjelder utvikling av flere tjenesteområder og virksomheter, og samhandling mellom disse. Ut fra planens bredde, bør det vurderes
hvordan planen best kan følges opp for å sikre en god implementering. Temaplanen er en langsiktig plan for de neste 12 årene. Implementeringen vil skje gradvis og i tråd med dette.

2.5 Rapportering

En viktig del av å følge opp temaplanen blir å vurdere om temaplanen bidrar til å nå kommunens mål. Det er flere kilder som gir kunnskap om måloppnåelsen, for eksempel nøkkeltall, måleindikatorer, tiltaksoppfølging, forskning og undersøkelser. En samlet analyse av dette vil utgjøre rapporteringen på temaplanen. Rapporteringen for temaplanen vil følge kommunens årshjulsprosesser. Oppdrag i handlingsprogrammet, gitt med bakgrunn i temaplanens strategier, vil kunne følges gjennom kommunens årsrapport.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Asker kommune har tilsluttet seg FNs dimensjoner om sosial-, miljømessig- og økonomisk bærekraft. Tjenesteutvikling for barn og unge har relevans for alle de tre bærekraftsdimensjonene med vekt på økt kompetanse for barn og unge knyttet til miljømessig bærekraft, slik at de blir rustet til å ta gode valg for miljø nå og i fremtiden. Videre skal temaplanen bidra til tjenester som fremmer sosial utjevning og likeverdige tilbud og tjenester (sosial bærekraft), hvor inkludering og forebygging av utenforskap vektlegges. Temaplanen skal også gi retning for at vi har tjenester som har kompetanse, arbeidsmåter og er organisert på en måte som bidrar til økonomisk bærekraft.

4. Tidligere behandling

4.1 Mandatsaken

Mandatsaken med rammer for temaplanen ble vedtatt av hovedutvalg for oppvekst den 22.03.2022, med følgende enstemmige vedtak:

1. Arbeid med temaplan for oppvekst gjennomføres i tråd med de rammer og føringer som fremgår av mandatet med følgende tillegg:

Nytt avsnitt. 6 i kapittel 2:

> Temaplanen skal bidra til å videreutvikle kvalitet i skole og barnehage. Målet skal være at barnehagebarn/elever blir sett som enkeltindivider og får oppfølging/opplæring som er tilpasset deres individuelle behov.

Nytt kulepunkt under Temaer/problemstillinger som skal utredes:

> Temaplanen skal belyse hvordan man kan tilby til mer likeverdig tilbud slik at kjønnsforskjellene i skole, barnehage og oppvekst blir utjevnet

1. Temaplanen legges frem for kommunestyret for endelig behandling 2. kvartal

4.2 Førstegangsbehandling av temaplanen

Utvalg for oppvekst behandlet saken 17.01.2022. Planen ble sendt på høring (enstemmig vedtatt). Vedtakene lød:

1. Å høre til - temaplan for oppvekst legges ut på høring med høringsfrist 3. mars 2023 Innsatsområdene er:
   • Fremtidens aktive medborgere
   • Helsefremmende og inkluderende praksis
   • Helhetlige og koordinerte tjenester
   • Familie og nære nettverk
   • Trygge og aktive lokalsamfunn
   • Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

2. Saken skal i følgende råd og utvalg i høringsperioden:

   • Ungdomsrådet 9. februar 2023
   • Råd for personer med funksjonsnedsettelse 9. februar 2023
   • Utvalg for velferd 14.februar 2023
   • Utvalg for medborgerskap 16.februar 2023

5. Kommunedirektørens vurdering

Arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har vist at Asker kommune allerede har gode tjenester for barn, ungdom og familier. Samtidig viser kunnskapsgrunnlaget at vi både lokalt og nasjonalt har utfordringer som krever endring og koordinert innsats.

Kommunedirektøren vurderer at temaplanen er resultat av en bred og god involvering, både av innbyggere, ansatte og i den politiske behandlingen. I høringsinnspillene har mange kommentert at temaplanen både er relevant og viktig for å møte utfordringene vi står overfor.

Innsatsområdene og strategiene i *Å høre til – temaplan for oppvekst* vil etter kommunedirektørens vurdering bidra til god helse, god utdanning og et mer inkluderende samfunn for barn, unge og familier. For å realisere dette må vi rette oppmerksomheten mot innbyggernes behov, også når tiltak iverksettes. Det betyr at vi i større grad må ivareta barn og unges stemme, ha et tettere samarbeid med foreldre og generelt fremme en mer inkluderende praksis.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Vedlegg 1 Å høre til - temaplan for oppvekst
Vedlegg 2 Kunnskapsgrunnlag Å høre til - temaplan for oppvekst
Vedlegg 3 Høringsinnspill Å høre til - temaplan for oppvekst med kommunedirektørens kommentarer
Vedlegg 4 Høringsinnpill til Å høre til- temaplan for oppvekst

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	15/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	12/23
3 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	17/23
4 Kommunestyret	09.05.2023	

Å høre til - temaplan for oppvekst - 2.gangsbehandling

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 15/23

Behandling

Rådgiver Janita Flem presenterte og svarte på spørsmål.

Kommunedirektøres forslag i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Å høre til - temaplan for oppvekst 2023–2035 vedtas med følgende innsatsområder og tilhørende strategier.

Innsatsområdene er:

- Fremtidens aktive medborgere
- Helsefremmende og inkluderende praksis
- Helhetlige og koordinerte tjenester
- Familie og nære nettverk
- Trygge og aktive lokalsamfunn
- Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

2. Implementering av planen skjer gjennom flere ulike prosesser:

- ordinær virksomhetsplanlegging
- årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomisk konsekvens
- egne politiske saker når tiltak er av prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	15/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	12/23
3 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	17/23
4 Kommunestyret	09.05.2023	

Å høre til - temaplan for oppvekst - 2.gangsbehandling

Råd for personer med funksjonsnedsettelse har behandlet saken i møte 20.04.2023 sak 12/23

Behandling

Forslag fremmet av May B. Myklebust på vegne av rådet til nytt pkt. 4:

Gode inkluderende møteplasser:

Det er viktig å ha gode inkluderende møteplasser med god universell utforming for barn og unge over hele kommunen. Gode transportordninger for barn og unge med spesielle behov må inkluderes i tilbudet.

Innstillingen i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fremmet av May B. Myklebust på vegne av rådet til nytt punkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Å høre til - temaplan for oppvekst 2023–2035 vedtas med følgende innsatsområder og tilhørende strategier.

   Innsatsområdene er:

- Fremtidens aktive medborgere
- Helsefremmende og inkluderende praksis
- Helhetlige og koordinerte tjenester
- Familie og nære nettverk
- Trygge og aktive lokalsamfunn
- Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

2. Implementering av planen skjer gjennom flere ulike prosesser:

    - ordinær virksomhetsplanlegging
    - årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomisk konsekvens
    - egne politiske saker når tiltak er av prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser.

4. *Gode inkluderende møteplasser:*

    Det er viktig å ha gode inkluderende møteplasser med god universell utforming for barn og unge over hele kommunen. Gode transportordninger for barn og unge med spesielle behov må inkluderes i tilbudet.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	20.04.2023	15/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	20.04.2023	12/23
3 Utvalg for oppvekst	25.04.2023	17/23
4 Kommunestyret	09.05.2023	26/23

Å høre til - temaplan for oppvekst - 2.gangsbehandling

Utvalg for oppvekst har behandlet saken i møte 25.04.2023 sak 17/23

Behandling

Direktør Kai Erik Lund innledet til saken. Rådgiver Hege Oshaug orienterte og svarte på spørsmål.

Leder Oddvar Igland (Sp) fremmet følgende fellesforslag til endring i tekst på vegne av Sp, H og V:

Forslag til tillegg side 6, nest siste avsnitt:

….kvaliteten i tjenestene til barn og ungdom. Et godt samarbeid med mangfoldet av frivillige organisasjoner og næringsliv i vår kommune er en forutsetning for å lykkes i arbeidet med å følge opp innsatsområdene og strategiene i denne planen.

Magne Gabrielsen (A) fremmet følgende forslag til nytt punkt 4:

Gode inkluderende møteplasser:

Det er viktig å ha gode inkluderende møteplasser med god universell utforming for barn og unge over hele kommunen. Gode transportordninger for barn og unge med spesielle behov må inkluderes i tilbudet.

Leder Iglands (Sp) forslag ble vedtatt mot 3 stemmer (Dahl R, Myklebust og Gabrielsen A).

Gabrielsens (A) forslag til nytt punkt fikk 4 stemmer og falt (Gabrielsen og Myklebust A, Dahl R og Steine MDG)

Innstillingen i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Å høre til - temaplan for oppvekst 2023–2035 vedtas med følgende innsatsområder og tilhørende strategier.

   Innsatsområdene er:

   - Fremtidens aktive medborgere
   - Helsefremmende og inkluderende praksis
   - Helhetlige og koordinerte tjenester
   - Familie og nære nettverk
   - Trygge og aktive lokalsamfunn
   - Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

2. Implementering av planen skjer gjennom flere ulike prosesser:

   - ordinær virksomhetsplanlegging
   - årlig rullering av Handlingsprogrammet, ved tiltak med økonomisk konsekvens
   - egne politiske saker når tiltak er av prinsipiell karakter

3. Rapportering på arbeidet skjer gjennom kommunens årshjulsprosesser.

4. Tillegg på side 6, nest siste avsnitt:

   «… kvaliteten i tjenestene til barn og ungdom. Et godt samarbeid med mangfoldet av frivillige organisasjoner og næringsliv i vår kommune er en forutsetning for å lykkes i arbeidet med å følge opp innsatsområdene og strategiene i denne planen.»

Asker kommune

Å høre til – temaplan for oppvekst



Bildet på første side viser ordskyen som ble laget i De unges kommunestyre 1. mars 2023. Oppgaven var å legge inn ord som de forbinder med det å høre til. Det ble et enstemmig vedtak på at denne ordskyen skulle brukes som illustrasjon til Å høre til – temaplan for oppvekst.

Merk: i denne utgaven av temaplanen er endringer fra førstegangsbehandlingen uthevet i grått. Endringene er stort sett gjort med utgangspunkt i høringsinnspillene.

Forord

Ordførers forord

Innledning

Formål med planen

Å høre til - temaplan for oppvekst har som mål at barn og unge som bor i Asker skal kjenne at de er inkludert og hører til i et trygt og mangfoldig fellesskap. Dette gjelder for alle barn og unge. Derfor trekkes ikke enkeltgrupper frem i beskrivelse av et innsatsområde.

Dette er en strategisk plan som gjelder både for tjenesteområde oppvekst og for andre relevante tjenesteområder. Planen skal bidra til at askersamfunnet tar helhetlig grep om barn og unges oppvekst. Dette krever samarbeid internt i tjenesteområdet, men også mellom tjenesteområder og med innbyggere, næringsliv og frivilligheten.

Arbeidet med og for barn og unge skal legge vekt på strategier som er helsefremmende og inkluderende, og som bidrar til livsmestring og opplevelse av å høre til i fellesskapet på alle arenaer - både hjemme, på fritiden, i barnehage, skole, og SFO.

Temaplanen inneholder innsatsområder og strategier som gir retning for kommunens tjenester, og for organisering og samarbeid med tanke på å sikre barn og unge en helsefremmende og trygg oppvekst med gode vilkår for utvikling og læring i fellesskap med andre. Dette er et omfattende arbeid som må jobbes med over år. Til strategiene må det utarbeides gode tiltak som bidrar til å realisere intensjonen med temaplanen.

Rammer og mandat for arbeidet

Rammer og mandat for arbeidet med temaplanen ble vedtatt av utvalg for Oppvekst 22. mars 2022. I sak 20/22 beskrives føringene som kommunedirektøren har for arbeidet med kunnskapsgrunnlag og temaplan.

Å høre til - temaplan for oppvekst berører mange områder i samfunnet. Det er kommunen som har det helhetlige ansvaret for å arbeide med utfordringsbilde, innsatsområder og strategier. Men barns oppvekst påvirkes av en rekke forhold, hvor de viktigste er familie og nære relasjoner. I tillegg er

kvaliteten på barnehager og skoler av stor betydning. Det samme gjelder et trygt nærmiljø og gode fritidstilbud. Både sivilsamfunn og kommunens tjenester har et ansvar for å bygge trygge, gode lokalsamfunn og bidra til en god oppvekst for barn og ungdom.

Temaer til utredning

Temaer som utvalg for Oppvekst har vedtatt skal omfattes i utredningen og som en del av kunnskapsgrunnlaget er:

- Motiverende, inkluderende, helsefremmende og trygge oppvekst- og læringsmiljø
- Utenforskap og tilhørighet
- Frafall i videregående
- Forebyggende arbeid
- Laget rundt barn og unge
- Læring og utvikling ut fra den enkeltes forutsetninger og potensial. Kompetanse for fremtiden for individet og for samfunnet
- Temaplanen skal belyse hvordan man kan tilby til mer likeverdig tilbud slik at kjønnsforskjellene i skole, barnehage og oppvekst blir utjevnet
- Helhet og sammenheng i tjenestene, tverrfaglig samarbeid og samordning av tjenestetilbud
- Alternative former for organisering av tjenester og samarbeidsformer sammen med barn og unge, og på tvers av sektorer
- Skoler og barnehager som nærmiljøarenaer. Sambruk, samarbeid og felles kompetanse i barnehage, i skole, i hjelpetjenester og i barnas fritidstilbud
- Nye løsninger som utfordrer dagens praksis for å møte fremtidens krav og innbyggernes behov
- Ressursoptimalisering og/eller samstyring
- Levekår og familieperspektiv for en god oppvekst
- Barn og unges stemme og barn og unge som aktive medborgere

Kunnskapsgrunnlag

Temaene til utredning har resultert i et omfattende kunnskapsgrunnlag med teori, nasjonale og lokale forskningsresultater, analyser og beskrivelse av praksis i Asker. Temaplanens innsatsområder og strategier er en oppsummering av kunnskapsgrunnlaget. Kunnskapsgrunnlaget vil derfor kunne gi en mer utfyllende beskrivelse av de enkelte temaene.

Fremdriftsplan

- Første kvartal 2022: Sak om mandat og rammer for temaplanen behandles i Utvalg for oppvekst
- Første kvartal 2023: Førstegangsbehandling av temaplanen i utvalg for Oppvekst
- Andre kvartal 2023: Annengangsbehandling av temaplanen i utvalg for Oppvekst og Kommunestyret

Avgrensninger

Å høre til - temaplan for oppvekst omfatter barn og unge 0-18 år og deres familie/nettverk.

I Asker lages det flere temaplaner, og alle temaplanene til sammen skal sikre samfunns- og tjenesteutvikling i tråd med målene vi har i Kommuneplanen. Det er lagt vekt på at temaplanene ikke skal være overlappende på den måten at ting gjentas i flere av dem. Temaplanene må derfor ses i sammenheng, og det er viktig å se til innsatsområder og strategier også i de andre temaplanene.

Andre temaplaner som er særlig viktig for temaplanen for oppvekst, er disse:

- Temaplan - Medborgerskap (vedtatt): Handler om møteplasser, medbestemmelse og deltakelse.
- Temaplan - Fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv (vedtatt): Handler om betydningen av friluftsliv og aktivitet for livskvalitet og helse. Planen tar for seg inkludering i ulike aktiviteter.
- Temaplan - Leve hele livet i et aldersvennlig Asker (vedtatt): Tar opp temaer som ensomhet, sosial støtte, rus og psykisk helse med søkelys på eldre. Videre beskrives det hvordan et aldersvennlig samfunn er et godt samfunn for alle, med universell tilrettelegging og lett tilgjengelige tjenester.
- Temaplan - Kultur (vedtatt): Handler om betydningen av kultur for livskvalitet og helse. Planen tar for seg inkludering i ulike aktiviteter.
- Temaplan for personer med funksjonsnedsettelser (vedtas våren 2023): Temaplanen har barn, unge og voksne med funksjonsnedsettelser som målgruppe. Denne målgruppen er også ivaretatt i Å høre til - temaplan for oppvekst.
- Temaplan Mestre hele livet (vedtatt): Temaplanen har målgruppen voksne og deres psykiske helse, noe som også berører barn og unge. Det er derfor relevant å ha felles strategier med Å høre til- temaplan for oppvekst.
- Temaplan for næring (vedtatt). Samarbeid mellom skole og næringsliv er tema her.

Medvirkning

Temaplanen er et resultat av en bred og god involvering, både av innbyggere, medarbeidere og i den politiske behandlingen. Dette har vært viktig for resultatet.

Da sak for mandat til Å høre til- temaplan for oppvekst ble behandlet, ga både Ungdomsrådet, utvalg for Oppvekst og virksomhetsledere i oppvekst og medborgerskap innspill til hvilke utfordringer og temaer

som er nødvendig å utrede. Andre medarbeidere i tjenesteområde oppvekst ga også innspill til mandatet.

I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har det vært bred administrativ involvering for at kunnskapsgrunnlaget skal bli så utfyllende og relevant som mulig. Det er medarbeidere fra fire tjenesteområder som har deltatt i arbeidet. Temaplanen har også vært på dagsorden i møter med ledere i alle virksomheter i tjenesteområde oppvekst.

I arbeidet med innsatsområder og strategier har det vært involvering fra medarbeidere og ledere i tjenesteområde oppvekst - både virksomhetsledere og avdelingsledere har vært involvert. Ledere og rådgivere fra tjenesteområdene velferd og medborgerskap har vært bidragsytere inn i arbeidet med strategiene.

Utvalg for Oppvekst vedtok mandat for temaplanen 22. mars 2022. I et seminar som utvalget hadde i juni 2022, ble foreløpig innsikt i utfordringsbildet og status for arbeidet med kunnskapsgrunnlaget presentert. Utkast til kunnskapsgrunnlag ble sendt utvalg for Oppvekst sine medlemmer i november 2022. Presentasjon av foreløpige innsatsområder og strategier ble presentert for utvalget 29.november 2022.

Førstegangsbehandling av Å høre til - temaplan for oppvekst med tilhørende kunnskapsgrunnlag var i utvalg for Oppvekst 17. januar 2023. Deretter var det en 6-ukers høringsperiode fra 20. januar til 3. mars 2023. Det kom inn 39 høringsinnspill fra mange ulike aktører i askersamfunnet. Med utgangspunkt i høringssvarene er det gjort endringer og justeringer i hvordan innsatsområdene er beskrevet og hvordan strategiene er formulert.

Iverksetting

Å høre til - temaplan for oppvekst inngår i Asker kommunes plansystem, og følges opp som en del av den ordinære virksomhetsstyringen. Det gis ikke oppdrag eller tiltak i temaplanen. Med utgangspunkt i den politisk vedtatte temaplanen, utarbeides en administrativ handlingsplan slik at arbeidet med implementering kan settes opp i en prioritert rekkefølge.

Kommunedirektøren og direktør for oppvekst gir oppdrag til virksomhetene basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Deretter utarbeider virksomhetene tiltak i sine virksomhetsplaner slik at de kan gjennomføre og følge opp oppdragene. Virksomhetene evaluerer og rapporterer jevnlig på status. Dette er en del av den årlige styringsdialogen mellom virksomhetsleder og direktør.

For å nå ambisjonene i temaplanen må det gjøres noen prioriteringer og endringer. Dette må som hovedregel realiseres innenfor eksisterende økonomiske rammer og iverksettes over flere år. Endringene kan dreie seg om å utvikle kompetanse hos ansatte eller organisere tjenestene på andre måter. Det kan også være aktuelt at flere tjenesteområder går sammen om å samfinansiere prioriterte aktiviteter og tiltak.

Dagens situasjon og utsikter fremover

Barn og unge som vokser opp i Asker kommune har generelt gode levekår med trygge nærmiljøer, tilhørighet i familier og foreldre som er i jobb og har god helse.

Kunnskapsgrunnlaget for denne temaplanen viser at det til tross for dette er det en del barn og unge som opplever at de ikke har et trygt miljø og nettverk med fortrolige venner, at de ikke kan delta i fritidsaktiviteter og at de ikke er så motiverte for skole og fremtiden. Det er for mange elever som kjeder seg eller gruer seg til å gå på skolen.

Kunnskapsgrunnlaget beskriver også ulikheter i helse, i levekår, i hvilken grad barn og ungdom mestrer grunnleggende ferdigheter i skolen og at fullføring av videregående opplæring varierer fra område til område i kommunen.

Det er om lag 1000 unge under 25 år i kommunen som ikke er i arbeid, aktivitet eller utdanning. Kunnskapsgrunnlaget beskriver at mange av dem har langvarig fravær fra skolen og løs tilknytning til fellesskapet med jevnaldrende.

Forskning og nasjonale styringsdokumenter, som det er redegjort for i kunnskapsgrunnlaget, understreker behovet for forebyggende arbeid før barnet er født og i de første leveårene for å fremme god psykisk helse og forhindre ensomhet og utenforskap senere i livet. Foresatte med stabil og god omsorgsevne er grunnleggende for barn og unges oppvekst. Stabilitet og trygghet er gode vilkår for positiv utvikling og god helse.

Tjenestene må ha tilstrekkelig kompetanse for å møte innbyggernes fremtidige behov. Det er også nødvendig å vurdere hvordan kompetanse på tvers av tjenester kan utnyttes enda bedre for å styrke kvaliteten i tjenestene til barn og ungdom.

Det å høre til i fellesskapet, ha venner, gode relasjoner i familien og i nærmiljøet er viktig for barn og ungdoms helse, utvikling og læring. Tilhørighet og sosiale relasjoner bekrefter den du er og gjør deg betydningsfull. Dette skapes på alle de arenaene barn og ungdom oppholder seg. Tittel på temaplanen er derfor Å høre til - temaplan for oppvekst.

Dagens situasjon beskrives ytterligere innenfor hvert innsatsområde.

Dette skal vi oppnå

Mål og delmål fra kommuneplanen

Satsingsområdene, hovedmålene og delmålene fra kommuneplanens samfunnsdel som er særlig relevante for denne temaplanen, vises i tabellen under. Dette utgjør temaplanens overordnede målbilde.

Hovedmål **Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.**
FNs bærekraftsmål 03 - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder
Satsingsområde God helse
Delmål Asker kommune samarbeider aktivt med innbyggere, frivilligheten og næringslivet for å møte fremtidens helseutfordringer. Innbyggere som mottar helsetjenester lever aktive og selvstendige liv, tar medansvar for egen helse og deltar i utforming av tjenestene ut fra den enkeltes forutsetninger og behov. Innbyggerne har tilgang til grunnleggende, helhetlige og forsvarlige helsetjenester av god kvalitet og til rett tid. Askersamfunnet arbeider helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død.

Hovedmål **Asker er en økonomisk robust og bærekraftig kommune**
Satsingsområde Økonomi
Delmål Asker kommune har god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon

Hovedmål **Asker kommune fremmer inkludering, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle**
Satsingsområde Medarbeidere
Delmål Asker kommune har medarbeidere og ledere som i fellesskap utfører det unike samfunnsoppdraget og når kommunens mål, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Asker kommune har medarbeidere og ledere som sammen finner smarte måter å jobbe på, finner løsninger på kommunens utfordringer og viser endringsvilje.

Hovedmål **Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.**
FNs bærekraftsmål 17 - Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling
Satsingsområde Samarbeid for å nå målene
Delmål Askersamfunnet er et levende lokaldemokrati der innbyggere i alle aldre deltar gjennom inkluderende, medbestemmende og representative beslutningsprosesser. Askersamfunnet har inkluderende lokalsamfunn der innbyggerne opplever tilhørighet og tar medansvar, uavhengig av kulturelle, sosiale og økonomiske forhold. Frivilligheten, næringslivet, kommunen og andre aktører deltar i gjensidig forpliktende samarbeid for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Hovedmål **Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.**
FNs bærekraftsmål 11 - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige
Satsingsområde Bærekraftige byer og samfunn
Delmål Asker kommune forebygger og håndterer konsekvensene av uønskede hendelser.

Hovedmål **Askersamfunnet har en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur av høy kvalitet og et attraktivt, inkluderende og bærekraftig næringsliv.**

FNs bærekraftsmål 09 - Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon
Satsingsområde Innovasjon, digitalisering og næringsutvikling
Delmål Askersamfunnet arbeider målrettet med innovasjon og digitalisering for å møte fremtidens utfordringer.

Hovedmål **Askersamfunnet sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.**
FNs bærekraftsmål 04 - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle
Satsingsområde God utdanning
Delmål Barn og unge utvikler relevant kompetanse for fremtidens samfunn og arbeidsliv, med særlig vekt på yrkesrettede fag, teknologi, innovasjon og entreprenørskap. Askersamfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse. Alle fullfører likeverdig grunnskole med opplæring av god kvalitet, har høyt læringsutbytte og et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring. Alle barn har tilgang til barnehage av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring, og som forbereder barna til å begynne i grunnskolen.

Slik skal vi gjøre det

Denne temaplanen er inndelt i følgende seks innsatsområder:

- Fremtidens aktive medborgere
- Helsefremmende og inkluderende praksis
- Helhetlige og koordinerte tjenester
- Familie og nære nettverk
- Trygge og aktive lokalsamfunn
- Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

Innsatsområdene er definert med bakgrunn i utfordringsbildet slik det er omtalt i kunnskapsgrunnlag, og beskriver hva kommunen særlig må prioritere. For hvert innsatsområde gis det en beskrivelse av status og utfordringer og hvilke strategier (endringer) som må realiseres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

Innsatsområde 1 - Fremtidens aktive medborgere

Investering i kunnskap og kompetanse er noe av det viktigste grunnlaget for fremtidig velferd og verdiskaping. Dette er av stor betydning for at mennesker i fremtidens samfunn realiserer seg selv og er aktive og deltakende medborgere. Ved å invitere barn og unge til å delta i utformingen av aktiviteter, tiltak og undervisning, vil de oppleve seg inkludert og at det som skjer er relevant og riktig for dem.

Barn og unges stemme

At kommunens tjenester kan lytte til og ta innbyggerens perspektiv, er sentralt for et godt tjenestetilbud. Barn og unge har rett til å bli hørt, tatt på alvor og få mulighet til å uttrykke sin mening. En inkluderende praksis hvor barn og unges stemme aktivt lyttes ut er avgjørende for å bygge sterke fellesskap i barnehagen, i skolen, i barnas fritid og i nærmiljøene.

Barn og unge er viktige ressurser i eget liv og i samfunnet. Deres stemme skal høres og deres medvirkning få betydning, ikke bare på formelle samarbeidsarenaer, men også i dagliglivet. Det er i den daglige praksisen det er særlig viktig å forsterke medvirkningen fra barn og unge, og den må få faktisk betydning for de løsningene vi kommer frem til. Det å få sagt sin mening og bli tatt på alvor virker positivt inn på motivasjon for læring, for deltakelse og for utvikling av identitet og selvfølelse. I Asker kommune har vi demokratiske arenaer hvor vi tar barn og unge med i beslutninger, men det er behov for å systematisere og i større grad gjøre barn og unges medvirkning reell.

Barn og unge skal forstå at demokratiet ikke er noe som kan tas for gitt, men noe som hele tiden må holdes ved like og praktiseres. Gjennom gode demokratiske prosesser vil vi også kunne motvirke blant annet polarisering og antidemokratiske holdninger.

Inkluderende læringsarenaer for fremtidens kompetanse

I kunnskapsgrunnlaget til denne temaplanen beskrives betydningen av inkluderende læringsarenaer som fremmer dybdelæring, digitale ferdigheter, kreativitet, samarbeid og utfoldelse. De tverrfaglige temaene *folkehelse og livsmestring*, *bærekraftig utvikling* og *demokrati og medborgerskap* skal være grunnleggende for arbeidet i tjenestene i oppvekst. Opplæringen til barn og unge skal åpne dører mot verden og fremtiden. Den skal ha en bred tilnærming som fremmer motivasjon og legger grunnlaget for læring hele livet. Når man lærer å formulere spørsmål, søke svar, lytte og uttrykke sin forståelse på ulike måter, vil man kunne være en aktiv medborger i demokratiske prosesser, i kulturlivet og i samfunnet for øvrig.

Den unike kompetansen som er i barne- og ungdomskulturen, er verdifull for dagens og morgendagens samfunn. Aktiviteter som barn og unge er opptatt av skal derfor møtes med interesse og nysgjerrighet. Når barn og unge leker, er det leken i seg selv som er målet – det å ha det gøy, og gjerne sammen med

andre. Lek har mange positive effekter på sosiale ferdigheter, evne til empati og kan bidra til god inkludering. Det er viktig å ivareta lekens egenverdi og gi den tilstrekkelig plass i hverdagen til barn og unge.

Barn og unge skal motiveres til å være utforskende, innovative og utveksle tanker og ideer på den nasjonale og internasjonale arenaen. Tjenestene i Asker kommune skal ha som mål at barn og unge utvikler og beholder troen på fremtiden, er aktive medborgere i samfunnet, og at de er trygge på at de er i stand til å møte utfordringene som må løses.

Det norske samfunnet og verdenssamfunnet står overfor store utfordringer med tanke på bærekraft, miljø, befolkningssammensetning, økt polarisering og uro. Samtidig møter våre barn og unge en spennende fremtid med et arbeidsmarked i stor endring, hvor digital kompetanse, kreativitet og samarbeid blir enda viktigere enn i dag. Det vil være behov for en mer variert og annen kompetanse enn det som er i dagens arbeidsliv. Vi må derfor bygge på ungdommenes utgangspunkt og oppfordre flere til å velge utdanning etter interesse og samfunnsbehov. Dette betyr blant annet å utvikle et mangfold av læringsaktiviteter som inkluderer enda flere elever, og øke rekrutteringen til yrkesfagene i videregående opplæring.

Digitale ferdigheter og digital dømmekraft er sentralt i kompetansen barn og unge må utvikle for fremtiden. I barnehager og skoler må temaer som personvern, kildekritikk, kunstig intelligens og sosiale medier være på agendaen. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft gjennom praksis og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier. I en digitalisert hverdag må pedagoger i barnehager og skoler kunne administrere og fremme et trygt og godt digitalt leke- og læringsmiljø som ivaretar både læring og barn og elevers personvern.

Internasjonalt samarbeid kan styrke vår evne til å løse felles utfordringer. Barnehager og skoler er sentrale aktører for å skape større forståelse på tvers av kulturer og utveksle erfaringer og mulige løsninger på samfunnsutfordringer. Asker kommune satser på styrket internasjonalisering, og tjenesteområde oppvekst er involvert i prosjekter i dette samarbeidet.

<u>Fellesskap og vennskap</u>

Arbeidet med barn, unge og deres foresatte må være basert på gjensidig tillit og gode relasjoner. I kunnskapsgrunnlaget til denne temaplanen er det gjengitt fagstoff som diskuterer og anbefaler hva som er viktig at kommunens tjenester gjør for å fremme inkludering, forebygge utenforskap og styrke barn og unges kompetanse for fremtidens samfunn. Å klare å få venner, beholde vennskap og være del av et nettverk er vesentlig for opplevelsen av å høre til i fellesskapet og være en aktiv deltaker i samfunnet.

Strategier til innsatsområde
Fremtidens aktive medborgere

Asker kommune skal

- utvikle arbeidsmåter og metodikk som sikrer at barn og unges egne erfaringer og meninger blir systematisk etterspurt, dokumentert og brukt til å forme tjenestetilbudet
- sørge for at formelle demokratiske arenaer og medvirkningsarenaer som barn og unge deltar i får betydning for beslutninger som skal tas
- styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom inkluderende leke- og læringsaktiviteter og relasjonsarbeid
- legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet
- sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro
- samarbeide nasjonalt og internasjonalt for å løse felles utfordringer knyttet til miljø, demokrati og kulturforståelse
- bruke teknologi hensiktsmessig og balansert i barnehage og skole for å utvikle digitale ferdigheter og digital dømmekraft
- gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg
- rekruttere flere ungdommer til yrkesfag i videregående opplæring for å dekke fremtidige behov i samfunnet
- tilrettelegge for trygg, sikker og hensiktsmessig bruk av data knyttet til digitale tjenester og personvern

Innsatsområde 2 - Helsefremmende og inkluderende praksis

Helsefremmende og inkluderende praksis innebærer at tjenestetilbudet er tilpasset innbyggerens behov, og at forskjellighet verdsettes som en ressurs på de arenaene og i de fellesskapene vi er i. Kommunens tjenester må invitere til samarbeid for å fremme inkluderende praksis. Å ta utgangspunkt i innbyggernes behov, krever tydelig ledelse og at medarbeiderne har tid til refleksjon over egen praksis og holdninger.

Tidlig hjelp til familier i helse- og velferdstjenestene

Familienes behov før et barns fødsel og i de første leveårene må få økt oppmerksomhet. Jo tidligere hjelp og veiledning gis, desto større effekt har det på fremtidig levekår og livskvalitet for barn og familie. Kunnskap om hverandre og samarbeid mellom de ulike tjenestene må styrkes for at støtten til familien skal bli så god og treffsikker som mulig. I de tilfellene hvor det er risikoforhold hos foreldrene, er det

også nødvendig med tverrsektorielt samarbeid. Det kan for eksempel dreie seg om samarbeid mellom sosialtjeneste, barneverntjeneste, helsestasjon, barnehage og spesialisthelsetjeneste.

Forebyggende arbeid der barn og unge er

Asker kommune har et potensial når det gjelder å utføre helsefremmende og forebyggende tjenester på de arenaene barn og unge er til daglig, som for eksempel i familien, i barnehage, i skole, og i SFO. Disse arenaene er viktige for å fremme psykisk og fysisk helse og forebygge utenforskap. God psykisk helse bygges gjennom inkluderende læringsaktiviteter der alle barn og ungdom kan delta.

Barnehager og skoler som arbeider systematisk med inkluderende leke- og læringsmiljø er helsefremmende arenaer. Fellesskapende pedagogiske aktiviteter, tid til fordypning, og bevisst gruppeledelse med vekt på gode relasjoner og struktur, er viktig for å redusere stress og press hos barn og unge. Tilpasning og variasjon i det pedagogiske tilbudet kan bidra til at flere barn og unge finner seg til rette og opprettholder motivasjon, mestring og læringsglede.

Å følge med på barns utvikling er en del av det forebyggende arbeidet i barnehagene. Systematisk observasjon er viktig for å følge opp det enkelte barnet, sikre progresjon, og justere det pedagogiske tilbudet til barnegruppen.

Det er viktig å forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær fra barnehage og skole. Fravær kan være det første tegnet på at barnet eller ungdommen ikke føler mestring og tilhørighet i fellesskapet. Elever som har lite sosial støtte er svakere rustet til å møte utfordrende livssituasjoner, og elever som i mindre grad føler tilknytning til medelever, lærere eller skolemiljøet har større sannsynlighet for fravær og for å avbryte utdanningsløpet.

Alt skolefravær som gjør at eleven henger etter faglig og sosialt er bekymringsfullt. Årsakene til fraværsproblematikk er sammensatte og komplekse. Det kan handle om faktorer hos eleven eller familien til eleven, og det kan ha utgangspunkt i forhold på skolen, som utfordringer i skolemiljøet eller mangel på struktur og forutsigbarhet. Kompleksiteten øker gjerne i takt med fraværets lengde, og det er derfor viktig at man tidlig får kartlagt utfordringer med fravær for å koble på rett hjelp og tiltak.

Selv om det å gå i barnehage ikke er obligatorisk, vet vi at gode rutiner legges tidlig og at nære vennskap knyttes allerede i barnehagealder. Det er derfor viktig å følge med på barns fravær også i barnehage, fordi fravær kan ha samme årsaker for barnehagebarn som for skolebarn og bør følges opp med tiltak dersom det er nødvendig.

Inkluderende aktiviteter for barn og unge

Tidlige opplevelser av vennskap og å høre til i fellesskapet er sentralt for god livskvalitet. Trygge og inkluderende miljøer hvor barn og unge opplever sosial støtte, gode relasjoner, fellesskap og tilhørighet

er viktig for den enkeltes helse, læring, og utvikling av egen identitet. Det er viktig med god forebygging og oppfølging spesielt til barn og unge med ulike typer utfordringer, og tilrettelegge for at de får nødvendig hjelp og støtte underveis i oppveksten. Alle som arbeider med barn og ungdom skal bidra til å fremme dette, og samarbeid på tvers av tjenester er nødvendig for å lykkes.

Barn og ungdom har rett til trygge leke- og læringsmiljøer i henhold til FNs barnekonvensjon, barnehageloven og opplæringsloven. Barnehager og skoler har derfor plikt til systematisk oppfølging dersom de mistenker eller vet at et barn eller en ungdom ikke har det bra i barnehage eller skole. Kunnskapsgrunnlaget peker på at det er grunn til å videreutvikle arbeidet med trygge og inkluderende leke- og læringsmiljøer, og se dette i sammenheng med arbeidet for å bygge vennskap og fellesskap og forebygge ensomhet og utenforskap. Avgangsmarkeringer for elever som er ferdig med videregående skole, er eksempel på et område der det er nødvendig å ha et særlig fokus på god inkludering av alle.

Mange barn og unges motivasjon faller gjennom grunnskolen, og regjeringen har varslet en stortingsmelding om dette temaet. Tilpasset opplæring og variasjon i det pedagogiske tilbudet kan bidra til at flere elever finner seg til rette i skolen og opprettholder motivasjon, mestring og læringsglede.

Ut fra statistikk og undersøkelser vet vi at det er store kjønnsforskjeller innen de fleste områdene av oppveksten til barn og unge. Gutter er overrepresentert hos Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og Pedagogisk-psykologisk-tjeneste allerede i barnehagen. I skolen ser vi at jenter har bedre skoleprestasjoner enn gutter gjennom hele skoleløpet. Jentene behøver også mindre tilrettelegging, og fullfører videregående i større grad. Likevel ser vi at jenter har større utfordringer knyttet til livskvalitet, psykisk uhelse og dårlig søvn. Ungdata viser også at langt flere jenter enn gutter opplever skolerelatert press.

Askerskolen vil utvikle et skoletilbud som er enda mer praktisk og variert enn i dag slik at alle elever finner seg til rette og kan utnytte sitt potensial.

SFO og fritid

Skolefritidsordningen (SFO) er for barn fra 1. til 4. trinn. Siden 1. august 2021 har det vært en nasjonal rammeplan som legger føringer for innholdet i tilbudet. Deltagelse på SFO er vanlig for de fleste på 1. trinn, men andelen som deltar synker jevnt mot 4. trinn. For å øke deltakelse i fellesskapet, er det viktig å utvikle kvaliteten på tilbudet for alle aldersgrupper, og vurdere å utvide tilbudet til flere aldersgrupper slik at færre går hjem alene og flere er i aktivitet.

For å fremme gode oppvekstmiljøer og god helse, er det ønskelig å øke deltakelsen i fritidsaktiviteter og styrke sammenhengen mellom skole og fritid. Dette kan oppnås gjennom forsterket samarbeid og kompetanseoverføring mellom skole og tilbydere av fritidstilbud. SFO kan også inngå som en viktig arena for dette, både ved dagens ordning, og om tilbudet utvides til eldre aldersgrupper.

Strategier til innsatsområde
Helsefremmende og inkluderende praksis

Asker kommune skal

- utvikle organisasjonskultur og arbeidsmåter som har medborgernes behov i sentrum slik at tjenestene oppleves som relevante
- styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig
- bruke kunnskapsbasert metodikk og systematisk observasjon for å analysere, evaluere og følge opp barn og unges utvikling
- tidlig og systematisk følge opp fravær i barnehager og skoler i samarbeid med foresatte og barna/ungdommen slik at de tar del i fellesskapet
- gi målrettet støtte til foreldre under graviditet og i småbarnsperioden
- utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring
- utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge
- videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse
- sørge for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltaker i samfunnet

Innsatsområde 3 - Helhetlige og koordinerte tjenester

Aktivt tverrfaglig samarbeid er et viktig bidrag for å oppfylle prinsippet om at forebyggende arbeid inkluderer flest mulig barn og unge. Det å oppdage og identifisere utfordringer så tidlig som mulig, vil bidra til at tjenestene raskt kan legge til rette for gode og virksomme tiltak i samarbeid med dem det gjelder.

Manglende samarbeid på tvers kan føre til at innbyggere som har behov for tjenester fra flere instanser ikke får den hjelpen de trenger, eller at de får et lite helhetlig tjenestetilbud. Dette kan være svært uheldig for den enkelte, men også for effektiviteten til kommunen på systemnivå. I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget for temaplanen er dette beskrevet som et sentralt utviklingsområde i Asker. Tjenestene kjenner ikke tilstrekkelig til hverandres kompetanse, de samarbeider for lite og det er for lite koordinering for det enkelte barn og den enkelte familie. Det blir nødvendig med en gjennomgang av kommunens tverrfaglige samarbeid for å skape helhet og sammenheng.

Både nasjonale utfordringer og erfaringene fra Asker tilsier altså at det er behov for å styrke samarbeidet på tvers av tjenester og forsterke samordningen av innsatsen for barn og unge og deres

familier. Dette innebærer at tjenestetilbudene må ta utgangspunkt i den konteksten barn og deres familier lever i, slik at tilbudet blir helhetlig.

Endringer i velferdslovgivningen fra 1. august 2022 vektlegger kommunens plikt til å samordne tjenestetilbudet for barn og unge som trenger tiltak fra flere instanser. Dette er nærmere beskrevet i kunnskapsgrunnlaget.

Utsatte barn og unge har særlig behov for at tiltakene er koordinerte og at tjenestene samhandler. Endring av strukturer er ikke tilstrekkelig for å lykkes, man må også utvikle kultur og praksis for samarbeid. Samhandling krever innsats for at de involverte aktørene i kommunen skal ha en felles forståelsesramme, ha kjennskap til hverandre og anerkjenne verdien av å samarbeide. Dette er et langsiktig arbeid og stiller store krav til ledelse av prosesser og utviklingsarbeid.

Samarbeid i overganger

Overgangssituasjoner er generelt kritiske punkter på livslinjen fra 0 til 24 år, og fungerer i liten grad for barn og unge med sammensatte behov som ofte opplever å falle igjennom. En koordinert innsats er derfor spesielt viktig i overgangssituasjoner. Tjenestene må legge til rette for at barn, unge og deres familier opplever trygge og gode overganger i alle livsfaser.

Alle overganger må dekkes av gode rutiner og tydelig ansvarsfordeling hvor barn og foresatte involveres. I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget ble manglende rutiner om overganger fra velkomstklasse til ordinær skole, og behov for tettere samarbeid i overgangen mellom barnehage/skole og helse- og omsorgstjenester til barn og unge beskrevet som særlig utfordrende.

Samarbeid mellom tjenesteområder

Samarbeid på tvers av tjenesteområder er nødvendig for å utnytte kommunens totale kompetanse for å skape større sammenheng i barn og unges liv. Det kan også dreie seg om å organisere tjenestene på nye måter. Det er behov for å styrke samarbeidet mellom tjenesteområde oppvekst og andre tjenesteområder.

Utvikling av samarbeidsmodeller der tillit er et grunnleggende prinsipp, og hvor familiens rolle anerkjennes, kan være viktige grep for å øke effekten av tiltakene som iverksettes. Å aktivt innhente samtykke for at tjenester skal kunne samarbeide til beste for barnet og ungdommen, vil i mange tilfeller være nødvendig. Taushetsplikten skal ikke være et hinder for å utføre tiltak til beste for barnet.

Strategier til innsatsområde
Helhetlige og koordinerte tjenester

Asker kommune skal

- ha et forpliktende og koordinert samarbeid mellom tjenestene der ansvaret er tydeliggjort og innbyggernes behov er ivaretatt slik at barn, ungdom og familier får et helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud
- organisere tjenestene slik at de er lett tilgjengelig og innbyggerne får hjelp så tidlig som mulig
- sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet
- gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet

Innsatsområde 4 - Familie og nære nettverk

Barn og unges grunnleggende behov

Det er i familien eller med de nærmeste foresatte at grunnlaget for barnets livskvalitet legges. For å forstå barnet og ungdommen, må man også forstå konteksten de er i og hvordan deres grunnleggende behov dekkes. Barnets behov, foresattes kapasitet og omgivelsene henger sammen og påvirker hverandre gjensidig. Hvis de grunnleggende behovene ikke kan imøtekommes i familien, er det nødvendig å kompensere for dette i barnets øvrige omgivelser. Et godt oppvekstmiljø er avhengig av et godt samspill mellom de ulike arenaene barn og unge deltar i: familie, barnehage, skole, SFO, i venneflokken, i fritiden og i lokalsamfunnet.

Foresatte som den viktigste ressurs i barn og unges liv

Foresatte er barnas nærmeste omsorgspersoner og har dermed den største påvirkningsmuligheten med hensyn til å fremme eller hemme barns utvikling. Ungdataundersøkelsen viser heldigvis at de aller fleste barn og unge i Asker er godt fornøyd med foreldrene sine, og at disse oppleves som viktige støttespillere.

Barn knytter seg til den foresatte uavhengig av hvordan de blir behandlet. Dersom foresatte er i en livssituasjon hvor de ikke klarer å være gode omsorgspersoner, vil det være nødvendig å tilby veiledning og støtte, og involvere andre voksne som barnet/ungdommen stoler på i nettverket sitt.

Relasjoner og gjensidig tillit

Et godt samarbeid mellom tjenester og foresatte er grunnleggende for å lykkes med å finne tiltak til beste for barnet og ungdommen. At medarbeidere kan ta foresattes perspektiv og lytte aktivt til dem, er vesentlig for å utvikle gode relasjoner. Det å bygge relasjon og gjensidig tillit mellom foresatte og medarbeidere i tjenestene er grunnleggende for at samarbeidet skal fungere og for at foreldre og medarbeidere sammen kan støtte opp under barnets utvikling. Samarbeidet er viktig for at barn og unge skal ha et lag rundt seg, og for at tjenestene skal kunne kompensere hvis det er behov for det. Hvordan de ulike arenaene og aktørene sammen virker inn på barnets oppvekst og levekår er nærmere beskrevet i kunnskapsgrunnlaget.

Det er viktig at kommunens tjenester legger til rette for gode samarbeidsformer mellom velferdstjenester for barn og unge og deres foresatte, slik at familier får et helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud. I noen tilfeller kan det være behov for en innsats for barnet i kombinasjon med en innsats for foresatte eller familien som helhet. Dette krever samarbeid på tvers av tjenesteområder.

Familiens levekår

Trygg tilknytning og gode relasjoner er viktig for at barna skal kjenne på omsorg og tillit. Dette er igjen med på å legge grunnlaget for relasjonene som barnet selv skal forme senere i livet. Familieøkonomi, foresattes utdanning og andre levekår spiller også inn som del av familiens påvirkning og kapasitet til å imøtekomme behov hos barnet/ungdommen. Økonomiske problemer og trangboddhet kan medføre økt stress og høyere konfliktnivå i hjemmemiljøet.

Barn i familier med lav inntekt har oftere psykiske og fysiske helseplager enn barn som vokser opp med gode økonomiske vilkår. Utenforskap, ensomhet og inaktivitet kan bli resultatet hvis ikke konfliktfylte hjemmeforhold, mangelfull omsorg og/eller dårlige levekår blir kompensert.

Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker

Som det er redegjort for i kunnskapsgrunnlaget, er barnevernloven endret fra 1.1.2022. Kommunen skal ha et helhetlig ansvar for det forebyggende arbeidet knyttet til omsorgssvikt og atferdsvansker og før det er aktuelt med en melding til barneverntjenesten. Dette innebærer gjennomgang av rutiner, utvikling av tjenestetilbudet, samarbeid på tvers av tjenester, veiledning av foresatte og kompetanseutvikling for dem som arbeider med barn, unge og foresatte. Handlingskompetanse knyttet til å forebygge omsorgssvikt er viktig gjennom blant annet barnesamtaler og kunnskap om hjelpetjenester og rutiner for oppfølging ved alvorlig bekymring. Kommunedirektøren skal legge frem en politisk sak med plan for dette forebyggende arbeidet i løpet av 2023.

Strategier til innsatsområde
Familie og nære nettverk

Asker kommune skal

- aktivt involvere foresatte og anerkjenne dem som den viktigste ressursen i barn og unges liv
- bygge sterke fellesskap mellom foresatte i barnehager, skoler, helse- og omsorgstjenester og fritidsarenaer
- gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv i samarbeid med andre tjenesteområder
- gi målrettet støtte over tid til foreldre for å redusere risiko for at barn blir utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt
- aktivt bruke barns nettverk og voksne de stoler på som støtte i oppfølging av barn og unge
- sikre godt samarbeid mellom velferdstjenestene og tjenester for barn, unge og deres foresatte slik at familier får et helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud

Innsatsområde 5 - Trygge og aktive lokalsamfunn

Økende ulikhet i sosiale, kulturelle og økonomiske forhold kan føre til svak tilhørighet til samfunnet og lite motivasjon for å delta. Dette beskrives i Temaplan for medborgerskap hvor strategiene skal bidra til å øke deltakelsen i samfunnet og styrke innbyggernes medvirkning. Motivasjon for deltakelse kan utvikles når vi føler at det som skjer angår oss. På den måten kan innbyggerne få lyst til å gjøre en innsats i sitt nærområde.

For å øke barn og unges deltakelse må det være lav terskel for å være med i aktiviteter, og de må inviteres til samarbeid og medvirkning. Barnehager og skoler er noen av de arenaene hvor barn og unge oppholder seg mest. Disse arenaene har derfor en unik mulighet til å bidra til å fremme motivasjon for deltakelse i aktiviteter og skape gode sosiale fellesskap. Barnehager og skoler skal samarbeide med aktører i barn og unges fritid i lokalmiljøet. Tjenestene skal åpne opp for sambruk, samarbeid og anerkjenne hverandres kompetanse og bidrag til aktive lokalsamfunn.

Oppveksten til barn og unge skjer i stor grad i og rundt deres lokalmiljø. Asker kommune vil i samarbeid med innbyggere, frivillige organisasjoner og politiet bidra i arbeidet med å utvikle trygghetsskapende og inkluderende aktiviteter for trygge og gode oppvekstmiljø.

Foresatte er en ressurs for egne barn, men kan også spille en viktig rolle for andres barn. Lokalmiljøer som inspirerer til engasjement og deltakelse vil skape aktiviteter og sosiale fellesskap. Felles møteplasser er viktige. Tjenestene vil legge til rette for nettverk mellom foreldre i nærmiljøet slik at de får gode forutsetninger for å bygge trygge nærmiljøer.

Fritidstilbud må tilpasses ulike aldersgrupper. For ungdom som er ferdig med ungdomsskolen, er det få fritidstilbud med lav terskel for deltakelse. Styrking av tilbud til denne aldersgruppen kan bidra til å fremme helse, vennskap og et godt oppvekstmiljø.

Samarbeid på tvers av tjenesteområder er nødvendig for å utnytte kommunens totale kompetanse og lokaler, og for å skape større sammenheng i barn og unges liv. Dette kan dreie seg om å utnytte og dele kompetanse mellom de ulike sektorene, for eksempel mellom skoler og Kulturskolen. Det er et potensial når det gjelder å utnytte lokalene kommunen allerede benytter og legge opp til mer sambruk og flerbruk. Slikt samarbeid kan også dreie seg om å organisere tjenestene på nye måter.

Strategier til innsatsområde
Trygge og aktive lokalsamfunn

Asker kommune skal

- skape arenaer slik at innbyggere kan delta som ressurser i nærmiljøet
- videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder om bruk av kompetanse, sambruk av lokaler og organisering av tjenestene
- videreutvikle barnehager og skoler som aktive nærmiljøarenaer
- styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter
- ha et fritidstilbud og møteplasser for ungdom som fremmer positiv og meningsfull aktivitet, bidrar til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet og forebygger rus og kriminalitet (Tidligere: Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet)

Innsatsområde 6 - Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

Kunnskapsgrunnlaget beskriver status, utfordringer og utviklingsområder som skal følges opp gjennom innsatsområdene og strategiene i denne temaplanen. Dette innsatsområdet dreier seg om kompetanseutvikling, tjenesteutvikling og økonomistyring for å imøtekomme utfordringene og en del av strategiene i de øvrige innsatsområdene.

Kvalitetsutvikling og kultur for læring

God kvalitet i tjenestene krever at ledere og medarbeidere har høy kompetanse. Kvaliteten på arbeidet den enkelte utfører utvikles i møte med innbyggerne, kolleger og andre fagpersoner. Å ta utgangspunkt i innbyggerens behov vil stille store krav til arbeidsmåter og kompetanse. Et sentralt tema ved kvalitetsutvikling er å styrke det profesjonelle fellesskapet og samarbeidskultur, slik at kvaliteten på tjenestene fremmes gjennom en kultur for læring. En slik kultur utvikles gjennom at medarbeiderne oppmuntres til å prøve ut ny praksis, reflektere over den i fellesskap og justere sin praksis i henhold til nye behov og erfaringer.

Økonomistyring med brukerorientering

Organisering av tjenestene og kommunens budsjettering kan både være en motor i tjenesteutviklingen og en begrensende faktor. Når vi skal forsterke brukerorienteringen i tjenestetilbudet kan det innenfor noen områder være aktuelt å justere finansieringsordningene, slik at midlene følger brukerens behov og ikke organisasjonsstrukturen og hvilke tjenester som skal utføre tiltakene.

Områder for kompetanseutvikling

Barn og unge har i henhold til Grunnloven og FNs barnekonvensjon rett på beskyttelse. Med barnevernsreformen tydeliggjøres ansvaret alle som arbeider med barn og unge har for å forebygge omsorgssvikt, vold og overgrep. Handlingskompetanse knyttet til dette vil derfor være et sentralt kompetanseområde i årene som kommer.

Kunnskapsgrunnlaget viser i tillegg at vi må utvikle relasjonsarbeid, tilknytningsteori, inkluderende praksis, psykisk helse, digital kompetanse, bærekraftig utvikling og kulturforståelse. Dette for å kunne ta brukernes perspektiv og bidra med enda mer treffsikre tiltak for det enkelte barn, ungdom og deres foresatte. Det blir viktig å prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov.

I den store nasjonale satsingen Kompetanseløftet vektlegges betydningen av at man i barnehager og skoler øker den spesialpedagogiske kompetansen og kunnskapen om tilpasset opplæring. Det er særlig viktig at barnehager og skoler inkluderer enda flere barn i fellesskapet og øker kvaliteten på det allmennpedagogiske tilbudet.

Kontinuerlig kompetanseutvikling og utvikling av tjenestetilbud knyttet til brukernes behov kan bidra til at kommunen kan imøtekomme behovene innbyggerne har innenfor kommunalt tjenesteapparat. I dag kjøper kommunen en del tjenester som har spesialkompetanse. Dette kan innebære risiko for at kommunen selv mangler kompetanse på viktige områder.

Kvalitetsutvikling i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren

De utfordringene kommunene og samfunnet har kan ha mange og komplekse løsninger. I Asker kommune skal tjenestene inngå partnerskap og samarbeide med universitets- og høyskolemiljøer og andre aktører slik at Asker blir gjenstand for forskning, men også utvikler praksis i henhold til oppdatert kunnskap. Gjennom samarbeid og partnerskap vil vi i større grad kunne løse sammensatte utfordringer.

Strategier til innsatsområde
Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

Asker kommune skal

- prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov
- utvikle praksis som er basert på forskning og analyse av egne erfaringer (Tidligere: prioritere kunnskapsbasert praksis, systematisk evaluere tiltakenes effekt og fremme analysekompetanse i profesjonsfellesskapet)
- prøve ut samfinansieringsmodeller som bidrar til å utvikle tjenestene til det beste for barn og familier
- etablere partnerskap og samarbeid med universiteter, høyskoler, næringsliv, frivilligheten og andre tjenesteområder i utviklingen av tjenester og kompetanse
- utvikle og dele kompetanse om høyfrekvente vansker slik at det gis riktig hjelp når barn og familier opplever alvorlige utfordringer
- ha spisskompetanse i egne tjenester innen områder som psykisk helse, reguleringsstøtte og familieveiledning
- sørge for at alle som arbeider med barn og unge har kunnskap og handlingskompetanse til å forebygge og redusere risiko for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep og utvikling av atferdsvansker

Evaluering og rapportering

Systematisk evaluering og resultatoppfølging er en viktig del av styringsprosessene i Asker kommune, og skal sikre at vi beveger oss i retning av de målene vi har satt oss. Nøkkeltall, forskning, eksterne analyser, aktivitets- og planoppfølging og dialog med innbyggere og medarbeidere er sentrale kilder til kunnskap om temaplanen bidrar til å nå kommunens mål.

En samlet vurdering av status og måloppnåelse vil i årene fremover bli gitt i forbindelse med årsrapporten.

Virkninger av planen

Asker kommune har tilsluttet seg FNs dimensjoner om sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Tjenesteutvikling for barn og unge har relevans for alle de tre bærekraftsdimensjonene med vekt på økt kompetanse for barn og unge knyttet til miljømessig bærekraft, slik at de blir rustet til å ta gode valg for miljø nå og i fremtiden. Videre skal temaplanen bidra til sosial bærekraft ved å ha tjenester som fremmer sosial utjevning og likeverdige tilbud hvor inkludering og forebygging av utenforskap vektlegges. Temaplanen skal også gi retning for at vi har tjenester som er hensiktsmessig organisert og med kompetanse og arbeidsmåter som bidrar til økonomisk bærekraft. Nedenfor følger en konkretisering av dette.

Miljømessige forhold

Tjenesteutvikling som vektlegger bærekraftig utvikling og miljøperspektiv i barnehager og skoler bidrar til miljømessige gevinster. Dagens barn og unge er også innbyggere i Asker når de blir voksne og deres kunnskaper og holdninger knyttet til miljømessig bærekraft er viktig for et godt askersamfunn.
Dette er sentrale tema i rammeplanen for barnehagene og læreplanverket i skolen som igjen er dokumenter, som ligger til grunn for temaplanen.

Sosiale forhold

Sosialt bærekraftige samfunn handler om samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø.

Likeverd og grunnleggende demokratiske prinsipper forutsetter lik mulighet til samfunnsdeltakelse. Denne temaplanen skal bidra til et inkluderende samfunn, som bygger opp om robust psykisk og fysisk helse og gode oppvekstvilkår. Den skal bidra til positiv utvikling og læring for den enkelte i fellesskap med andre, og styrke fellesskap og opplevelse av å ha en plass og høre til.

Systematisk oppfølging av familier, av barn i barnehage og barn/ungdommer i skole og på fritiden er sentralt i arbeidet med å bygge god folkehelse og gode levekår. Å skape sterke fellesskap mennesker imellom er viktig for å forebygge ensomhet og utenforskap. At mennesker kun har løs tilknytning til andre og til fellesskapet kan bidra til dårlig helse og livskvalitet for den enkelte. Samtidig går samfunnet glipp av de ressursene menneskene har og som de kunne bidratt med inn i fellesskapet. Utenforskap er skadelig for den enkelte det gjelder, men også for samfunnet for øvrig.

Økonomiske og organisatoriske forhold

God helse og deltakelse bidrar til god livskvalitet. Utenforskap og helseplager utgjør en betydelig kostnad for samfunnet. Det samfunnsøkonomiske tapet av at ett individ står utenfor arbeidslivet ved gradvis overgang til uføretrygd, er beregnet til 15,9 millioner kroner.

Fysiske og psykiske helseutfordringer og frafall fra utdanning vil alltid vil være samfunnsutfordringer,

men vi vet at forebyggende arbeid utgjør en god investering både når det gjelder livskvalitet og økonomi. Strategiene i Å høre til - temaplan for oppvekst skal bidra til økt kvalitet i det forebyggende arbeidet, reduksjon av mer komplekse utfordringer og dermed bidra til samfunnsøkonomisk gevinst.

Vedlegg

Kunnskapsgrunnlag til Å høre til – temaplan for oppvekst

Asker Kommune

HØRINGSUTKAST

KUNNSKAPSGRUNNLAG TIL TEMAPLAN FOR OPPVEKST

Innholdsfortegnelse

Innledning 5
1. Rammer for planen 6
1.1 Lokale føringer 6
1.1.1 Kommunens visjon og verdier 6
1.1.2 Kommuneplanen og dens satsingsområder 6
1.1.3 God helse, God utdanning, Samarbeid for å nå målene og Medarbeidere 7
1.2 Øvrige relevante temaplaner i Asker kommune 8
1.3 Begreper og avklaringer 8
1.4 Lovverk 14
1.5 Forskning og øvrige nasjonale styringsdokumenter 18
Evaluering av 6-årsreformen 27
1.6 Sentrale kunnskapskilder 31
2. Demografi og levekår 34
2.1. Befolkningstall og barn i Asker 34
2.2 Barn og unges levekår 35
2.3 Foreldreressurser 36
2.4 Barn og unges opplevelse av levekår 40
2.5 Barn og unges helse 40
2.6. Identitet 45
2.7 Fritidsaktiviteter og møteplasser 48
2.8 Fullføring videregående opplæring 50
2.8 Unge under 25 år uten aktivitet, arbeid eller utdanning 53
3. Arenaer i barns oppvekst 54
4. Forebyggende arbeid som hovedperspektiv 56
4.1 Barn og unge i en større sammenheng 56
4.2 Beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer 58
4.3 Dilemmaer ved prioritering av alle versus de få 59
4.4 Hvordan vet vi at det helsefremmende og forebyggende arbeidet virker? 61
4.5 Helhet og sammenheng i oppveksten 62
4.5.1 Godt tverrfaglig samarbeid 62

4.5.2 Trygge overganger 65
4.5.3 Slik jobber vi med trygge overganger i Asker Fra hjem til barnehage.....66
4.5.4. Skoler og barnehager som nærmiljøarenaer 70
5. Kvalitet i det universelle tilbudet – forebyggende og helsefremmende arbeid 71
5.1 Svangerskapskontroll og barselomsorg 71
5.2 Barnehage 72
5.2.1 Barnehagens betydning for positiv utvikling.....72
5.2.2 Kvalitet i barnehagen 73
5.3 Psykososialt miljø i barnehager og skoler 76
5.3.1 Brukerundersøkelser knyttet til leke- og læringsmiljøet 77
5.3.2 Trivsel i barnehager og skoler 81
5.3.3 Læringskultur 82
5.3.4 Praksis og rutiner i Asker knyttet til trygt leke- og læringsmiljø 84
5.3.5 Miljøet på digitale arenaer.....87
5.4 En inkluderende praksis med rom for alle 87
5.4.1 Kompetanseløftet 88
5.4.2 Felles forståelse av inkluderende praksis 88
5.4.3 Delprosjekter i Kompetanseløftet.....88
5.4.4 Økt kompetanse for tilpasset opplæring og tilpasset pedagogisk tilbud.....89
5.4.5 Lovverk om tilpasset pedagogisk tilbud/tilpasset opplæring 89
5.4.6 Elever med stort læringspotensial 91
5.4.7 Pedagogisk-psykologisk tjeneste som sakkyndig og veileder 92
5.4.8 Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen 92
5.4.9 Spesialundervisning i skolen 93
5.4.10 Et utvalg forebyggende tiltak.....96
5.5 Barn og unge med særlige behov 97
5.5.1 Programområde Barn, familie og inkludering.....97
5.5.2 Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer 102
5.5.3 Barn som pårørende 104
5.5.4 Rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid.....105
5.6 Bekymringsfullt fravær i barnehager og skoler.....106

5.6.1 Bekymringsfullt fravær i barnehagen 107
5.6.2 Bekymringsfullt fravær i grunnskolen 108
5.7 Kvalitetsarbeid i skolen 110
5.7.1 Resultatkvalitet 110
5.7.2 Prosesskvalitet 114
5.7.3 Strukturkvalitet 117
5.8 Skolefritidsordningen som del av skole og barnas fritid 118
6. Kjønnsforskjeller i oppvekst 121
6.1 Kjønnsforskjeller i tjenestene til barn og unge 121
6.2 Kjønnsforskjeller i barnehager og skoler 123
6.3 Livskvalitet, fysisk og psykisk helse 124
6.3.1 Datagrunnlag (Ungdata ungdomsskole) 124
6.4 Oppsummering 128
7. Barn og unges stemme 130
7.1. Barn og unges rett til medvirkning og til å bli hørt 130
7.1.1 Grunnloven 130
7.1.2 FNs barnekonvensjon....130
7.1.3 Nasjonal lovgivning 130
7.2. Hvilke arenaer har barn og unge for å delta som aktive medborgere? 131
7.2.1 Formelle og uformelle arenaer for medvirkning....131
7.2.2 Barns medvirkning i barnehagene 132
7.2.3 Barn og ungdoms medvirkning i skolen 132
7.2.4 Forskning på medvirkning....133
7.3 Formelle medvirkningsarenaer i Asker kommune 134
7.4 Barn og unges stemme som grunnleggende prinsipp for en god oppvekst....135
7.5. Hvordan opplever barn og unge i Asker å bli hørt 136
7.5.1 Barnehage....136
7.5.2 Skole....137
7.5.3 Samtaler med barn og unge....138
7.6 Oppsummering 139
8. Å høre til - Trygg og inkluderende oppvekst i Asker 140

8.1 Barn og unges stemme og fremtidens aktive medborgere.....140
8.2. Helsefremmende og inkluderende praksis 142
8.3 Helhetlige og koordinerte tjenester.....142
8.4 Familie og nære nettverk.....143
8.5 Trygge og aktive lokalsamfunn 144
8.6. Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse.....145
9. Kilder.....146

Innledning

Mandat for arbeidet med Temaplan for oppvekst, inkludert utfordringsbildet og temaer som skal utredes, ble vedtatt av Utvalg for oppvekst 22. mars 2022.

Direktør for oppvekst nedsatte en kjernegruppe for arbeidet, og direktør og kommunalsjefer har vært styringsgruppe.

Et kunnskapsgrunnlag skal forklare overordnede føringene for temaplanens innhold og beskrive nåværende praksis opp mot utfordringsbildet slik det er gjengitt i mandatet for arbeidet. Kunnskapsgrunnlaget skal også utlede utviklingsområder og utfordringer som grunnlag for temaplanens innsatsområder og strategier.

Dette kunnskapsgrunnlaget er utarbeidet som følge av arbeid i kjernegruppen, i fire arbeidsgrupper og gjennom innspill og tekstbidrag fra organisasjonen for øvrig. Arbeidsgruppene har bestått av ledere og medarbeidere i virksomheter innen tjenesteområdene oppvekst, medborgerskap, samfunnsutvikling og velferd. Fire overordnete temaer har vært diskutert og arbeidet med i arbeidsgruppene: Kvalitet i tjenestene, forebyggende arbeid, utenforskap og tilhørighet og barn og unges stemme.

Temaplan for oppvekst skal være en strategisk plan som handler om en trygg og god oppvekst for barn og unge, noe hele askersamfunnet kan bidra til.

Foreløpig kunnskapsgrunnlag ble presentert for Utvalg for oppvekst 22. Juni, 30. august 2022 og 29.november 2022. Presentasjon og opptak fra utvalgsmøtet 30. august er sendt til alle virksomheter i oppvekst og til hovedorganisasjonene.

Som del av arbeidet med kunnskapsgrunnlaget har noen barnehager og skoler hatt strukturerte samtaler med barn og unge om hva som er viktig for dem for en god oppvekst, men antallet som deltok var dessverre relativt lavt. Dette vil bli tatt opp igjen i temaplanens høringsperiode, slik at barn og unges stemme også er tydelig forankret i temaplanens innhold.

1. Rammer for planen

1.1 Lokale føringer

1.1.1 Kommunens visjon og verdier

Asker kommune har en visjon for hvordan kommune og andre aktører i askersamfunnet skal arbeide for å nå målene i kommuneplanen:

Asker skal sammen skape et nærere, mer aktivt og bærekraftig samfunn med respekt, raushet og nysgjerrighet.

For å nå visjonen og målene må organisasjonskulturen, samarbeidskulturen og arbeidsmåtene våre være preget av verdiene som er vedtatt i Asker kommune. Verdiene skal ligge til grunn for hvordan vi arbeider sammen for å nå målene, og hvordan vi utfører arbeidet vårt.

Verdiene er: Raus - Nær - Modig - Skapende

At vi er rause betyr at vi er tolerante og viser respekt for ulikhet og mangfold. Vi er åpne, inkluderende og sjenerøse. Vi anerkjenner og oppmuntrer engasjement og vilje til å delta.

At vi er nære, innebærer identitet og tilhørighet. Vi er til stede og tilgjengelige. Vi involverer andre og innbyr til samarbeid og partnerskap. Vi tror på samskaping.

At vi er skapende betyr at vi er kreative, oppfinnsomme og dristige. Vi viser initiativ og handlekraft og setter i gang dynamiske prosesser.

At vi er modige betyr at vi er villig til å tenke nytt og prøve ut nye ideer. Vi anerkjenner entreprenørvirksomhet og innovasjon, og ser andre mulige løsninger.

1.1.2 Kommuneplanen og dens satsingsområder

De ulike planene vi har i Asker kommune er grunnlaget for helhetlig styring og oppfølging. Kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel er det overordnete styringsdokumentet, hvor målene for kommunen er definert. I kommuneplanens samfunnsdel er det og beskrevet tverrsektorielle satsingsområder med hovedmål og delmål. Satsingsområdene er

- God helse
- Samarbeid for å nå målene
- God utdanning
- Bærekraftige byer og samfunn
- Handling mot klimaendringene
- Innovasjon, digitalisering og næringsutvikling
- Medarbeidere

- Økonomi

Temaplanene utarbeides for å møte utfordringsbildet i kommuneplanen og for å nå målene i kommuneplanens satsingsområder.

Temaplanene er tverrsektorielle, langsiktige planer som inneholder strategier for å nå målene og møte utfordringene. Strategiene er sortert i noen overordnete temaer, kalt innsatsområder.

Temaplan for oppvekst tar utgangspunkt i både kommuneplanens mål og utfordringer og andre relevante og vedtatte temaplaner knyttet til barn, unge og deres familier. Temaplan for oppvekst omfatter hele oppveksten til barn og unge, og er på den måten tverrsektoriell. Den har likevel hovedvekt på tjenester for barn og unge innenfor tjenesteområde oppvekst.

1.1.3 God helse, God utdanning, Samarbeid for å nå målene og Medarbeidere

I kommuneplanens samfunnsdel beskrives ambisjonene for de ulike satsingsområdene med mål og strategier. Føringer fra kommuneplanen innen helse, utdanning, samarbeid for å nå målene og medarbeidere kan oppsummeres slik:

Tjenestene skal være av god kvalitet, basert på innbyggernes behov og vektlegge forebygging og tidlig innsats. Utviklingen av helsetjenestene krever en mer helhetlig og tverrfaglig tilnærming, bedre samhandling på tvers av nivåer, sektorer og med ulike aktører. Nye løsninger for bærekraftige helsetjenester skal utvikles gjennom medborgerskap og samskaping. Samarbeid skal skje med innbyggere, næringsliv, forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner.

En god utdanning skal fremme barn og unges kunnskapsutvikling, ferdigheter og holdninger, slik at de opplever å mestre eget liv og utvikler kompetanse til å delta i arbeidsliv, samfunn og være en del av et fellesskap med andre. Utdanningen vektlegger menneskeverdet og den enkeltes identitetsutvikling i et inkluderende og mangfoldig fellesskap. Utdanningen skal bygge på menneskerettighetene og FNs barnekonvensjon og fremme demokratiske verdier og holdninger, slik at barn og ungdom slutter opp om disse verdiene. Utdanning kan skje på mange arenaer, og sammenheng og samspillet mellom de ulike arenaene kan bidra til trygg, inkluderende og helsefremmende utdanning. Arenaene skal til sammen motvirke utenforskap, fremme tilhørighet, engasjement og medborgerskap.

Økende forskjeller i sosiale, kulturelle og økonomiske forhold er en demokratisk utfordring fordi det medfører ulikhet i samfunnsdeltakelse. Asker kommune skal tilrettelegge for inkludering og for at alle innbyggere opplever tilhørighet, blir hørt og tar medansvar. Asker kommune har også et særskilt ansvar for å ivareta at utsatte grupper, som ikke deltar i like stor grad, kommer til orde og blir ivaretatt.

Asker kommune skal bygge en felles organisasjonskultur basert på kommunens visjon og verdier. Medarbeidere og ledere skal prøve ut nye måter å jobbe på, ha kultur for å akseptere risiko, styre usikkerhet og lære av feil. Medarbeidere og ledere skal aktivt søke samarbeid med relevante aktører om å utvikle tjenestene. Det å utvikle en kultur for læring og styrke medarbeidernes evne til å reflektere over egen praksis og bruke kunnskapen til å utvikle ny praksis, er sentralt i utviklingen av Asker kommunes organisasjonskultur.

1.2 Øvrige relevante temaplaner i Asker kommune

Følgende temaplaner er særlig relevante for Temaplan for oppvekst:

- temaplan for barnehage- og skolekapasitet
- temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne
- temaplan for medborgerskap
- temaplan psykisk helse og rus
- temaplan for kultur
- temaplan for fysisk aktivitet, idrett og friluft
- temaplan for digitalisering og smart teknologi
- temaplan for næringsliv
- temaplan for handling mot klimaendringene

Temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne har særlige koblinger til denne temaplanen. Temaplan for oppvekst omfatter oppveksten til alle barn og unge. Temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne spesifiserer strategier knyttet til denne spesifikke målgruppen.

1.3 Begreper og avklaringer

Sosial ulikhet i helse

Sosial ulikhet i helse innebærer at faktorer som utdanning, yrke og inntekt påvirker levekår og levesett, som igjen gir forskjeller i helse mellom innbyggere. Det er en tydelig sammenheng mellom helse og lengde på utdanning og inntektsnivå. Sosial ulikhet i helse kan ses i folks helsevaner, risiko for sykdom og forventet levealder.

Levekår

Begrepet levekår brukes for å beskrive de totale ressursene som det enkelte individ, eller den enkelte familie disponerer. Videre handler det om hvilke muligheter folk har til å dra nytte av ressursene og til å skape gode liv for seg og sine. Livskvalitet er også en del av levekårsbegrepet (Meld. St.31 2007–2008). Dårlige levekår omfatter mer enn bare familiens inntekt. Det handler i tillegg om utdannelse, tilhørighet i lokalsamfunnet, psykisk helse, rusutfordringer og tilknytning til arbeidslivet. Til sammen har disse levekårsfaktorene betydelig innvirkning på barn og unges oppvekst og livskvalitet.

Livskvalitet

Livskvalitet fremmer fysisk og psykisk helse. Den styrker motstandskraften i møte med belastninger og gjør det lettere å leve med helseplager. Det finnes ingen spesifikk definisjon på begrepet livskvalitet, men god livskvalitet kan oppsummeres i å ha det bra og fungere godt. Hvordan vi opplever eget liv er del av vår subjektive livskvalitet. Den objektive livskvaliteten handler om å ha goder som frihet, trygghet, helse og felleskap.

Egen helse, funksjonsevne og levekår har betydning for livskvaliteten. Stress kan redusere livskvaliteten. Stress kommer som en reaksjon på at krav vi møter overstiger de ressursene vi opplever at vi har. Sosiale relasjoner, fellesskap og gode opplevelser kan beskytte mot stress.

Utsatte barn og unge

I forskning og nasjonale styringsdokumenter og prosjekter omtales gjerne betegnelsen *utsatte barn og unge*. Hva som ligger i betegnelsen, kan nok variere. I denne sammenhengen har vi valgt å bruke kjennetegnene som er beskrevet i FAFO-rapporten *Trøbbel i grenseflatene*:

«Begrepet brukes om barn og unge som er i en livssituasjon hvor de 1) har utfordringer på flere områder samtidig, altså har sammensatte behov. Det leder til det andre fellestrekket, 2) at dem det gjelder dermed har behov for hjelp fra flere tjenester parallelt. De kan for eksempel ha behov både for bistand eller tilrettelegging i utdanningssituasjonen og for helsehjelp. Eller barnets familie kan ha behov for økonomisk bistand og kanskje foreldreveiledning i tillegg. Ser man nærmere på hvordan man omtaler utsatte barn og unge, er det også ofte et tredje fellestrekk, 3) at det ofte er mulig å identifisere flere risikofaktorer som tilsier at barnet eller ungdommen kan komme til å oppleve utfordringer i livet» (Fløtten, Jensen & Hansen, 2020, s. 9).

Utenforskap

Utenforskap kan være det motsatte av å oppleve fellesskap. Utenforskap kan beskrives både som en prosess og et resultat, og vi kan skille mellom subjektivt og objektivt utenforskap. En person kan delta på en eller flere arenaer og likevel føle seg utenfor, på samme måte som en person kan velge å ikke delta på en eller flere arenaer uten å oppleve dette som et problem. Slik kan utenforskap være både strukturelt og individuelt.

Manglende opplevelse av fellesskap og tilhørighet i samfunnet kan føre til uhelse, lav selvfølelse, mangel på deltakelse i arbeid og fritidsaktiviteter, og mangel på vennskap og trygge relasjoner for den enkelte.

Konsekvensene av mangel på trygge relasjoner, opplevd tapt barndom og mangelfull sosial trening, kan være en belastning for individet utover i livet. Som KS påpeker som del av prosjektet *Ungt utenforskap,* kan opplevelsen av å være utenfor være til hinder for at det

enkelte mennesket kan leve et godt liv, noe som igjen kan føre til at samfunnet ikke får mobilisert innbyggernes ressurser for å løse viktige samfunnsoppgaver (KS, 2022). For samfunnets del kan utenforskap føre til økte trygdeutgifter, økte helsebudsjett og tapt kompetanse i arbeidslivet. Utenforskap kan også i ytterste konsekvens true trygghet og demokratiske verdier dersom utenforskapet for individet utvikles til radikalisering.

Forebyggende arbeid

Det er ikke en entydig definisjon av begrepet *forebyggende arbeid.* Ut fra faglig ståsted, rolle eller tjeneste man tilhører, legger man ulike forståelser og innhold i begrepet. Det handler også om forskjellige tradisjoner og grunnforståelser i tjenesteområdene, som barnehager, skoler, innenfor helse, fritid mm. Med dette som utgangspunkt, blir det forebyggende arbeidet preget av stor ulikhet i hvordan forebyggende innsatser og tiltak organiseres og gjennomføres.

Rundskriv Q-16/2013 *Forebyggende innsats for barn og unge* (Barne- og familiedepartementet, 2013) beskriver ulike nivåer for forebyggende arbeid.

Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle. Dette handler både om informasjons- og holdningsarbeid, samt konkret arbeid for å skape gode, trygge lokalsamfunn.

Tre nivåer for å arbeide forebyggende

Nyere forskning og metoder skiller mellom universell, selektiv og indikativ forebygging. De ulike nivåene viser til ulike formål og målgrupper.

Universell forebygging omfatter innsats rettet mot hele befolkningsgrupper (for eksempel alle barn og unge) uten at en har identifisert individer eller grupper med forhøyet risiko. Læringsmiljø- og antimobbeprogram i skolen er eksempler på universell forebygging. Felles for slike programmer er blant annet å fremme vennskap og gode relasjoner og bekjempe mobbing. Andre eksempler er skolehelsetjeneste, tilbud om frukt og grønt samt god tilrettelegging for fysisk aktivitet.

Selektiv forebygging er tiltak rettet mot grupper med kjent og/eller forhøyet risiko for å utvikle problemer. Tiltakene her skal motvirke negativ utvikling hos barn og unge og/eller deres foreldre. Forsøk med gratis kjernetid i barnehager er et eksempel på selektiv forebygging. Formålet er blant annet å bidra til økt sosialisering og bedre norskkunnskapene for minoritetsspråklige barn.

Indikativ forebygging er tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på problemer. Tiltak rettet mot ungdom med begynnende rusproblemer eller tiltak rettet mot barn og unge med symptomer på psykiske vansker er eksempler på indikativ forebygging.

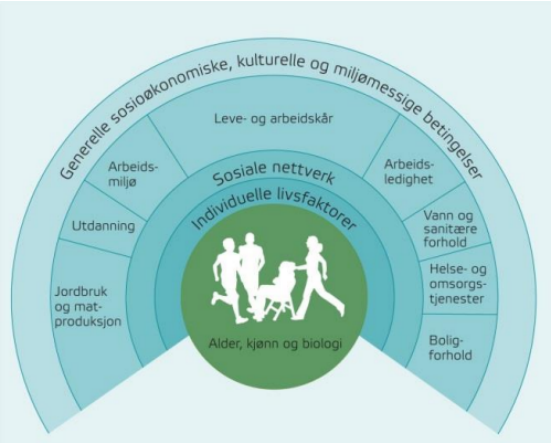
Tidlig forebyggende innsats kan settes inn på alle nivå. Kunnskap om risiko og beskyttelse er i stor grad en forutsetning for å kunne sette inn tiltak tidlig, før problemene utvikler seg.

Helsefremmende tilnærming

En helsefremmende tilnærming innebærer å styrke positive ressurser i folks liv og helse, og redusere hindringer eller negative forhold. Helsefremmende tilnærming betyr at vi arbeider for å fremme god helse i det universelle tjenestetilbudet slik at den enkelte har god livskvalitet og trivsel. Helsefremmende tiltak bør utvikles i samarbeid med barn og unge i miljøene de oppholder seg. Forebyggende og helsefremmende arbeid må med andre ord foregå der barn og unge befinner seg; i lokalsamfunnet, i familien, på fritidsarenaer og i skole og barnehage. Forebyggende arbeid ligger implisitt i denne tilnærmingen ved at den helsefremmende tilnærmingen forebygger utvikling av sykdom og forhindrer negativ utvikling. Arbeidsformen skal bidra til økt livskvalitet og redusere sosial ulikhet i helse.

Folkehelse

Folkehelseloven (2012) legger føringer for kommunens systematiske folkehelsearbeid. Folkehelsearbeidet skal legge til rette for og iverksette tiltak for å nå kommunens mål og strategier. På bakgrunn av nye erfaringer og ny kunnskap vet vi mer om hva som må til for å endre utfordringsbildet.



Figur 1.3.1 «Regnbuemodellen» (Whitehead & Dahlgren, 1991)

Folkehelsearbeidet er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler. Her ligger også arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte fremmer, vedlikeholder og gjenoppretter god helse.

Folkehelsearbeidet orienterer seg mot samfunnet, befolkningen og grupper, og i mindre grad mot enkeltindividet og definerte målgrupper.

"Regnbuemodellen" av Margaret Whitehead og Göran Dahlgren fra 1991 (Figur 1.3.1) illustrerer hvordan ulike lag av påvirkningsfaktorer i samfunnet påvirker folkehelsen og den sosiale fordelingen av denne;

- I sentrum står individet som defineres av alder, kjønn, biologi og arvelige faktorer
- Nivå to er livsstilsfaktorer som kosthold, fysisk aktivitetsnivå, legemiddelbruk og tobakkvaner. Dette nivået er også knyttet til individets personlighet og selvtillit

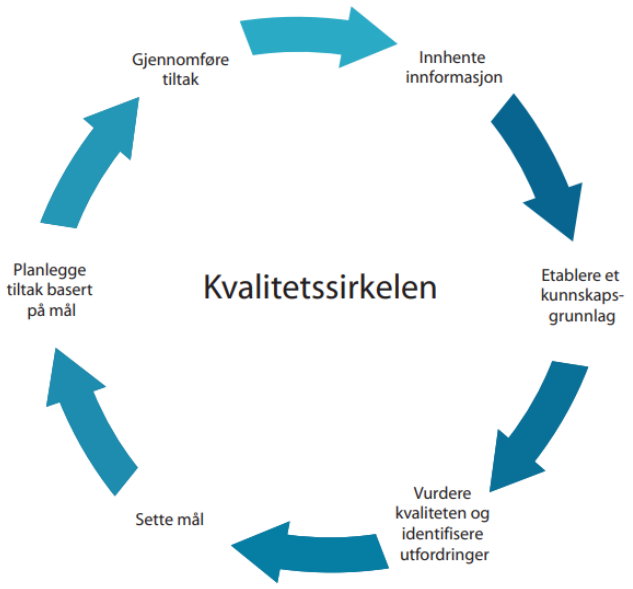
- Nivå tre er individets sosiale støtte og nettverk
- Nivå fire er knyttet til individets levekår. Dette omhandler individets tilgang til, og bruk av samfunnsressurser som blant annet skolegang, arbeid, nærmiljø og bolig og helsetjenester
- Det ytterste nivået er de samfunnsmessige forholdene som det sosioøkonomiske-, kulturelle- og juridiske forhold. De ulike nivåene interagerer med hverandre og kan virke både positivt og negativt inn på individets helse.

Kompetanse

Kompetanse er et omfattende begrep. Man tenker ofte på kunnskap når man bruker kompetansebegrepet, men kompetanse dekker mye mer. Kompetanse er summen av kunnskap, ferdigheter og holdninger, og hvordan disse anvendes i samspill. I overordnet del til Læreplanverket for kunnskapsløftet blir kompetanse definert som det å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

Kvalitet i tjenestene

Å ha høy kvalitet i alle ledd i tjenestene er nødvendig for å kunne ivareta samfunnsoppdraget vi har for en trygg og god oppvekst for alle. Arbeidet med kvalitet er en varig læringsprosess hvor virksomhetene jobber systematisk og samordnet med å sette seg mål, velge tiltak og evaluere disse, både underveis og når jobben er gjort. Arbeidet krever involvering og dialog, både i egen virksomhet og med andre (Utdanningsdirektoratet, 2017).



Figur 1.3.2. Kvalitetssirkelen (Meld. St. 21).

Begrepet kvalitet kan defineres på mange ulike måter. Det finnes både kvalitative og kvantitative vurderingsmåter for å beskrive hva som kjennetegner god kvalitet. Det har de

senere årene blitt en større vektlegging av kvantitative dimensjoner, og nasjonale og internasjonale standardiserte tester har fått en stadig større innflytelse (Utdanningsforbundet, 2019). Kvalitetsvurderingssystemet består av et kunnskapsgrunnlag, verktøy, rutiner og tiltak. Dette er viktig for kvalitetsutvikling i barnehage, skole og i nasjonal styring.

Kvaliteten kan inndeles i struktur-, prosess-, og resultatkvalitet:

Strukturkvalitet: Handler om forutsetninger og innsatsfaktorene i tjenesten, for eksempel antall årsverk, sykefravær, kompetanse, økonomiske ressurser og omfang av og type arbeidsoppgaver.

Prosesskvalitet: Handler om måten tjenesten produseres på. Dette gjelder blant annet oppfølging av lover og forskrifter, driftskostnader og medvirkning fra brukere.

Resultatkvalitet: Handler om resultater og effekt av arbeidet og om barn, unge og familier får rask og riktig hjelp fra tjenesten. Resultatkvalitet er avgjørende for formålet og peker tydelig på retningen tjenesten må utvikles i.

Kvalitet handler også om hvilke holdninger og grunnverdier medarbeidere som jobber med barn og unge har, og hvordan dette kommer til uttrykk i samvær med andre mennesker. Alle som jobber med barn og unge har et etisk ansvar i møte med barn, unge og foresatte slik at de føler seg ivaretatt.

Helsedirektoratets veileder (2018) til forskriften om ledelse og kvalitetsforbedring definerer at tjenester av god kvalitet

- er virkningsfulle
- er trygge og sikre
- involverer brukerne og gir dem innflytelse
- er samordnet og preget av kontinuitet
- utnytter ressursene på en god måte
- er tilgjengelige og rettferdig fordelt

Dybdelæring

Dybdelæring er et viktig mål for det pedagogiske arbeidet i norsk skole. Utdanningsdirektoratet har definert det slik:

Vi definerer dybdelæring som det å gradvis utvikle kunnskap og varig forståelse av begreper, metoder og sammenhenger i fag og mellom fagområder. Det innebærer at vi reflekterer over egen læring og bruker det vi har lært på ulike måter i kjente og ukjente situasjoner, alene eller sammen med andre (Utdanningsdirektoratet, 2018)

Dybdelæring er et viktig mål for Læreplanverket for kunnskapsløftet og legger føringer for fagforståelse og at læring skjer på tvers av fag.

1.4 Lovverk

Lover og regler styrer både innhold og drift i virksomhetene, og innbyggernes rettigheter og plikter. Lovene tydeliggjør mandat og samfunnsansvar til de ulike virksomhetene og tjenestene. Følgende lovverk kan trekkes frem i forbindelse med Temaplan for oppvekst:

- Lov om barneverntjenester (barnevernloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester med tilhørende forskrifter (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Lov om barnehager (barnehageloven)
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven)
- Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturloven)
- Læreplanverket for kunnskapsløftet
- Rammeplan for barnehagen
- Rammeplan for SFO

Endringer i barnevernloven- en oppvekstreform

Barnevernreformen og revidert barnevernlov trådte i kraft 1.1.2022. Endringene i barnevernloven gjelder i hovedsak barnevernet, men konsekvensene av endringene og de økonomiske insentivene gjør at barnevernreformen også dreier seg om andre tjenester. Reformen kalles derfor en *oppvekstreform*. Det forebyggende arbeidet forankret i barnevernloven gjelder kommunens ansvar for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer.

Ansvaret for barnevernet har vært delt mellom stat og kommune. En rekke utredninger og evalueringer har pekt på at

- denne ansvarsdelingen har bidratt til utfordringer
- enkelte beslutninger tas langt fra brukerne
- uklare ansvarsforhold kan føre til samhandlingsutfordringer og uforutsigbarhet i tilbudet

Dette rammer først og fremst barna som har behov for hjelp. Barnevernreformen skal forhindre dette. Målene med reformen er at

- kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging
- hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov
- rettsikkerheten til barn og familier skal bli godt ivaretatt
  ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet skal bli mer effektiv

Ett av målene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer som en del av det helhetlige tjenestetilbudet. Det innebærer nødvendig kompetanse og samarbeid på tvers av tjenester til barnets beste.

Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere.

Lovendringene fra 1.1.2022 i § 2-1 fjerde ledd innebærer at ansvaret for barnevernet er tillagt øverste administrative og politiske ledelse i kommunen. Det er tatt ut fra loven at barnevernstjenestens leder har ansvar og oppgaver etter barnevernloven. Dette er gjort for å understreke og styrke kommuneledelsens ansvar for barnevernstjenesten - både politisk og administrativt.

Kommunestyret skal vedta en plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer, og barneverntjenesten skal legge frem en årlig tilstandsrapport. Begge disse dokumentene er hjemlet i barnevernloven.

Endringer i velferdslovgivningen

Som del av den nasjonale satsingen på forebygging, tidlig innsats og styrket tiltaksapparatet, ble det fra august 2022 endringer i alt lovverk relevant for barn og unge. Det gjelder helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven, psykisk helsevernloven, tannhelsetjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven, barnevernloven, barnehageloven, opplæringsloven, privatskoleloven, sosialtjenesteloven, NAV-loven, krisesenterloven, familievernkontorloven og integreringsloven.

Dette ble gjort for å styrke oppfølgingen av utsatte barn, unge og deres familier. Bestemmelsene gjelder samarbeid, samordning, barnekoordinator og individuell plan. Til enhver tid er det barn og unge som har behov for et sammensatt tjenestetilbud med oppfølging som involverer flere aktører i velferdstjenestene. Noen vil ha slike behov allerede fra fødselen av, andre vil få behov for slike tjenester underveis. Endringene i lovgivningen skal sørge for en bedre koordinering og samordning av tjenestene til disse barna/ungdommene.

Utdanningsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsedirektoratet har hatt felles oppdrag om å utarbeide en veileder knyttet til lovendringene.

Læreplanverket

Læreplanverket består av overordnet del, fag- og timefordelingen og læreplaner i fag. Dette er forskrifter til opplæringsloven og skal styre innholdet i opplæringen.

Overordnet del utdyper verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf og de overordnede prinsippene for grunnopplæringen. Overordnet del stiller krav om at skolen skal sørge for både læring og god helse, og at et felles verdigrunnlag skal ligge til grunn for den pedagogiske praksisen. Skolen har både et danningsoppdrag og et utdanningsoppdrag. De henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Prinsippene for arbeid med læring, utvikling og danning skal hjelpe skolene til å løse dette doble oppdraget.

Overordnet del inneholder beskrivelser av tre tverrfaglige temaer som skal integreres i fagene. De tverrfaglige temaene er *folkehelse og livsmestring*, *demokrati og medborgerskap* og *bærekraftig utvikling*. De tverrfaglige temaene tar utgangspunkt i aktuelle samfunnsutfordringer som krever engasjement og innsats fra enkeltmennesker og fellesskapet i lokalsamfunnet, nasjonalt og globalt. Gjennom arbeidet med de tverrfaglige temaene skal elevene utvikle forståelse for hvordan vi gjennom kunnskap og samarbeid kan finne løsninger, og de skal lære om sammenhenger mellom handlinger og konsekvenser.

Prinsipper for skolens praksis er også en del av overordnet del. De sentrale prinsippene er beskrevet innenfor følgende temaer: *Et inkluderende læringsmiljø, undervisning og tilpasset opplæring, Samarbeid mellom hjem og skole, profesjonsfellesskap og skoleutvikling.*

Overordet del beskriver kunnskaper, ferdigheter og kompetanse for fremtiden slik:

“Kunnskap innebærer å kjenne til og forstå fakta, begreper, teorier, ideer og sammenhenger innenfor ulike fagområder og temaer. Ferdigheter er å beherske handlinger eller prosedyrer for å utføre oppgaver eller løse problemer, og omfatter blant annet motoriske, praktiske, kognitive, sosiale, kreative og språklige ferdigheter. Kompetansebegrepet omfatter også forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning i fag, noe som er viktig for å forstå teoretiske resonnementer og for å utføre noe praktisk. Refleksjon og kritisk tenkning henger sammen med utvikling av holdninger og etisk vurderingsevne.

Skolen skal gi rom for dybdelæring slik at elevene utvikler forståelse av sentrale elementer og sammenhenger innenfor et fag, og slik at de lærer å bruke faglige kunnskaper og ferdigheter i kjente og ukjente sammenhenger. I arbeidet med fagene skal elevene møte oppgaver og delta i varierte aktiviteter av stadig økende kompleksitet. Dybdelæring i fag innebærer å anvende kunnskaper og ferdigheter på ulike måter, slik at elevene over tid kan mestre ulike typer faglige utfordringer individuelt og i samspill med andre.”

Fag- og timefordelingen og læreplaner for grunnskolen og den videregående skolen kan leses på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Rammeplan for barnehage

Som læreplanverket i grunnskolen er også rammeplanen for barnehagene en forskrift. Rammeplanen regulerer innholdet i barnehagene og presiserer verdigrunnlaget fra

formålsparagrafen. Barnehagens verdier er beskrevet innenfor følgende temaer: *Barn og barndom, demokrati, mangfold og gjensidig respekt, dikestilling og likeverd, bærekraftig utvikling og livsmestring og helse.*

Videre inneholder rammeplanen beskrivelser av hvordan barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek, hvordan barnehagen skal fremme læring, danning, vennskap, fellesskap, kommunikasjon og språk.

Rammeplanen beskriver betydningen av barns rett til medvirkning, godt samarbeid mellom barnehage og hjem, og viktigheten av gode overganger.

I rammeplanen har progresjon og digital praksis egne kapitler. Om progresjon står følgende:

"Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet skal utvide og bygge videre på barnas interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter".

Personalet skal

- oppdage, følge opp og utvide det barna allerede er opptatt av
- planlegge og tilrettelegge for progresjon i barnehagens innhold for alle barn
- bidra til at barna får mestringsopplevelser og samtidig har noe å strekke seg etter
- legge til rette for fordypning, gjenkjennelse og gjentakelse i barnehagens innhold og arbeidsmåter
- introdusere nye perspektiver og tilrettelegge for nye opplevelser og erfaringer
- sørge for progresjon gjennom bevisst bruk av materialer, bøker, leker, verktøy og utstyr og gjøre disse tilgjengelig for barna" (Utdanningsdirektoratet 2017, s. 42).

Rammeplanen inneholder også hvilke fagområder barnehagene skal arbeide med i den pedagogiske praksisen. Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold.

Fagområdene er:

- kommunikasjon, språk og tekst
- kropp, bevegelse, mat og helse
- kunst, kultur og kreativitet
- natur, miljø og teknologi

- antall, rom og form
- etikk, religion og filosofi
- nærmiljø og samfunn

Rammeplan for skolefritidsordningen

Rammeplanen for skolefritidsordningen (Rammeplan for SFO, 2021) er en forskrift gjeldende fra 1. august 2021. I rammeplanen beskrives at SFO skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi barna omsorg og tilsyn.

Rammeplanen presiserer og utdyper verdigrunnlaget for SFO. Verdigrunnlaget for SFO bygger på grunnleggende verdier som også gjelder for barnehage og opplæring i grunnskole og videregående skole. Norge har sluttet seg til internasjonale konvensjoner, slik som FNs konvensjon om barnets rettigheter og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Verdigrunnlaget i rammeplanen bygger også på disse. Rammeplan for SFO består av seks kapitler:

1. Om rammeplan for skolefritidsordningen
2. Skolefritidsordningens verdigrunnlag
3. Innholdet i skolefritidsordningen
4. En inkluderende skolefritidsordning
5. Samarbeid i skolefritidsordningen
6. Kvalitetsutvikling

Rammeplanen gir rom for lokale variasjoner, satsinger og planer. For å sikre et helhetlig perspektiv på barnas oppvekst og utvikling, bør SFO og skole samarbeide tett. Når SFO er knyttet til skoler, skal rektor til vanlig være virksomhetens leder, jf. opplæringsloven §13-7. Rektor kan delegere oppgaver til en som får ansvar for den daglige driften av SFO. Opplæringslovens kapittel 9A om elevenes skolemiljø gjelder også for SFO, bortsett fra de unntakene som følger av §9 A-1. Kapittel 9A handler om retten til et trygt og godt fysisk og psykososialt miljø i SFO, og plasserer ansvaret for barnas trygghet hos de voksne. Personalet i SFO er også omfattet av meldeplikten til barnevernet, jf. barnevernloven §6-4. Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler gjelder også for SFO.

1.5 Forskning og øvrige nasjonale styringsdokumenter

Under følger noen sentrale NOU-er, stortingsmeldinger og rapporter som er relevante for Temaplan for oppvekst og for arbeidet med kunnskapsgrunnlaget. Hovedkonklusjoner og anbefalinger er også gjengitt. Disse dokumentene ligger delvis til grunn for analysen og hvordan vi forstår våre egne resultater og praksis i Asker.

Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst - Tidlig innsats og kvalitet i skolen

En av de største utfordringene vi har, også i den norske skolen, er å utjevne sosiale forskjeller og sørge for at alle barn får like muligheter. De store forskjellene i skolen kan bidra til å reprodusere, og i noen tilfeller forsterke, sosial ulikhet. Det er ujevn kvalitet fra skole til skole, og fra klasse til klasse. Forskjellene i elevenes læringsutbytte er for store, både mellom skoler og innad på skoler, også når man tar hensyn til at skolene har ulikt elevgrunnlag.

Kvalitetsforskjellene i norsk skole vises både i læringsutbytte/kompetanse, og i fravær/frafall.

- Hva er en god skole? En god skole er en skole som har fokus på arbeids- og læringsmiljø, og som løfter *alle* elevgrupper.
- Hvorfor er det viktig med tidlig innsats? Tidlig innsats er avgjørende fordi den enkelte får raskt hjelp, og det er mindre ressurskrevende enn å prøve å kompensere for forskjeller senere i utdanningsløpet.

Inkluderende fellesskap for barn og unge (Nordahl m.fl., 2018)

Kunnskapsdepartementet nedsatte i 2017 et ekspertutvalg ledet av professor Thomas Nordahl. Ekspertutvalget fikk i oppdrag å vurdere tilbudet til barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Begrunnelsen var at det eksisterende tilbudet ikke var tilfredsstillende. Gjennom arbeidet har ekspertgruppen sett at denne erkjennelsen ikke er av ny dato. Barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging har over lang tid ikke blitt tilstrekkelig inkludert i fellesskap med andre barn og unge, og de har i for liten grad fått realisert sitt potensial for læring. Rapporten de leverte (heretter kalt Nordahl-rapporten) konkluderer med at det er for lite funksjonelt og for ekskluderende spesialpedagogisk system i norske barnehager og skoler i dag. Hjelpen settes inn for sent, og utøves av personell med for svak spesialpedagogisk kompetanse. Det stilles for lave forventninger til barna, noe som bidrar til at aktivitetene blir viktigere enn læringen. PP-tjenesten bruker for mye tid på sakkyndighetsarbeid, er for langt fra den pedagogiske praksisen og har for lite tid til å veilede og faktisk hjelpe barn og unge.

Ekspertgruppen anbefaler å fjerne retten til spesialundervisning fordi de mener det er viktigere å sette inn tiltak med en gang enn å skape lange ventelister som følge av sakkyndighetsarbeidet til PP-tjenesten. Kunnskapsdepartementet har ikke fulgt denne anbefalingen.

Ekspertgruppen anbefaler at det etableres et helhetlig system for en inkluderende og tilpasset pedagogisk praksis i barnehage og skole. Hovedprinsippene i det helhetlige systemet er at:

- Alle barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i barnehage og skole skal få nødvendig hjelp og støtte der de er. Hjelpen og støtten skal iverksettes tidlig, være tilpasset den enkelte og foregå innenfor inkluderende fellesskap.
- Alle barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i barnehage og skole skal møte lærere med relevant og formell pedagogisk kompetanse.
  Den pedagogiske veiledningstjenesten skal organiseres slik at den er nærmest mulig barnehager og skoler.

Meld.St. 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innstas og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

Med utgangspunkt blant annet i Nordahl-rapporten, utarbeidet Kunnskapsdepartementet en stortingsmelding. I meldingen gir nasjonale myndigheter føringer når det gjelder å forbedre det allmennpedagogiske tilbudet for alle barn og ha en inkluderende praksis i barnehager, skoler og SFO. Meldingen utreder også betydningen av å styrke samarbeidet mellom ulike instanser for å fremme inkluderende fellesskap og laget rundt barn og unge. Forsterket regelverk knyttet til det psykososiale miljøet i barnehagene og ny rammeplan for SFO er også inkludert i meldingen.

Kompetanseløftet

Som følge av Meld. St. 6 (2019-2020) initierte Regjeringen i 2020 et nasjonalt kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Asker kommune ble samme år pilotkommune for dette utviklingsarbeidet. Kommunen har organisert arbeidet som et prosjekt som eies av direktør for oppvekst. Prosjektet driftes av en prosjektleder og to prosjektmedarbeidere tilknyttet spesialpedagogisk tjeneste for førskolebarn og PP-tjenesten. Videre er det opprettet arbeidsgrupper til ulike delprosjekter som skal utvikle piloter for nye måter å organisere og utføre inkluderingsarbeidet på.

Prosjektet kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis har som overordnet mål at alle barn og elever skal oppleve å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole. Videre er det et mål at barnehager, skoler og støttesystemet rundt barn og unge må jobbe sammen for å skape inkluderende fellesskap og tilpasse det pedagogiske tilbudet slik at alle får et best mulig utgangspunkt for utvikling og læring.

Asker kommune skal utarbeide ny praksis for inkluderende pedagogisk arbeid og undervisning, og helt grunnleggende for dette arbeidet er at man ser på mangfold i barne- og elevgruppen som en ressurs. Et annet styrende prinsipp er hentet fra Haug (2021): “I en inkluderende barnehage og skole skal barnehagens/skolens virksomhet tilpasses behovene til alle barn og unge, og ikke omvendt.”

Trøbbel i grenseflatene. Samordnet innsats for utsatte barn og unge (Fløtten, Jensen & Hansen, 2020).

Et forskningsmiljø ved FAFO leverte i 2020 en rapport kalt Trøbbel i grenseflatene, hvor de har analysert innspill fra de 60 største kommunene i landet knyttet til tverrsektorielt samarbeid for å øke kvaliteten på tilbudet til utsatte barn og unge. De har kartlagt hva som gjøres i dag og hvilke muligheter for forbedring som finnes. Dette har FAFO gjort på oppdrag fra det statlige 0-24-samarbeidet.

Svarene i spørreundersøkelsen viser at det er utfordrende å gi et godt tilbud til disse barna og ungdommene. Dette fordi tjenestene i liten grad kjenner til hverandres kompetanse og hva de kan bidra med, og at de vegrer seg for å koordinere tiltakene rundt barn og familier. Mangel på det som kan betegnes som relasjonell kapasitet og kompetanse, er dermed en utfordring. Kommunene har utfordringer med å ta innbyggerens perspektiv og utgangspunkt, og dermed er det vanskelig å løse problemene innbyggeren har. Nye strukturer er ikke tilstrekkelig for å lykkes med bedre samarbeid, man må også utvikle samarbeidskultur og –praksis og det er en slik helhetlig tilnærming som mange kommuner har problemer med å utvikle. Rapporten trekker frem noen områder som det er særlig viktig å utvikle videre:

- kjennskap i ulike sektorer til hva andre tjenester kan bidra med overfor målgruppen
- strukturer for informasjonsutveksling, samarbeid og samordning
- reguleringer av samarbeid og samhandling
- økonomi- og finansieringssystemer for tverrsektorielle innsatser
- samhandlingskompetanse i de ulike velferdsprofesjonene

Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (Fyhn, Radlick & Sveinsdottir, 2021).

Norwegian Research Centre (NORCE) har gjennomført en metastudie for å kartlegge norske publikasjoner om unge som faller utenfor skole og arbeidsliv. Rapporten oppsummerer funn knyttet til andelen unge i NEET-kategorien i Norge, oppsummering av litteratur som har undersøkt ungdommenes egne fortellinger om frakoblingsprosessen (veien til utenforskapet) og en oppsummering av svakheter i systemet som skulle ha fanget opp de unge. NEET står for "Not in Education, Employment or Training". Begrepet omfatter unge i alderen 15 – 24 år som verken er i utdanning, jobb eller opptrening.

Litteratur viser at Norge har en relativt lav andel i kategorien sammenliknet med andre land, men de norske er i en mer sårbar situasjon enn de i andre europeiske landene. De har dårligere psykisk helse, de mottar flere helserelaterte tjenester og de er lavt utdannet.

Tydelige risikofaktorer for å havne i NEET-kategorien er lav sosioøkonomisk status og familiebakgrunn, avbrutt skolegang, dårlig psykisk helse og psykososiale problemer, tiltak fra barnevernet og innvandringsbakgrunn/minoritetsbakgrunn.

Hvordan de unge i NEET har det oppsummeres slik i rapporten:

«Psykososiale problemer er dominerende i de unges rekonstruksjoner av hva som har ført dem inn i en uønsket situasjon. I kjernen av problemene er manglende tilhørighet i viktige relasjoner oppsiktsvekkende fremtredende. Unge forteller om ulike former for brutte eller manglende relasjoner, som har tatt form av omsorgssvikt, trøblete familiebakgrunn, brudd i kontakt med foreldre, mobbing i skoleårene, manglende tilhørighet blant jevnaldrende og ensomhet. Mange unge forteller også, i sammenheng med eller uavhengig av disse forholdene, om en negativ spiral av manglende mestring og lav selvfølelse. Videre forteller de om det de anser som mangelfull oppfølging av skole eller NAV, og at dette kan bidra til å akselerere prosessen mot frafall og utenforskap» (Fyhn, Radlick & Sveinsdottir, 2021, s.5).

I siste del av rapporten drøftes hvorfor det gikk så galt med disse ungdommene og hva som kan gjøres annerledes i tjenestene.

Den relasjonelle kompetansen i tjenestene er avgjørende. Det skjøre møtet mellom barn/unge og voksne de møter er avhengig av den relasjonelle kvaliteten på samspillet dem imellom. Det stilles store krav til kompetanse og den tilliten tjenesteapparatet klarer å skape i samarbeidet med barn/unge. Dette er særlig viktig også i det tverrsektorielle samarbeidet som må forbedres for disse barna og ungdommene, ifølge rapporten.

En endring fra en frakopling til en påkobling kan, ifølge forskerne, skje gjennom en god relasjon til den ene voksne, slik at ungdommene utvikler mer tro på seg selv og øker selvfølelsen og mestringen. I påkoblingsprosessen må også systemet gi tett oppfølging, individuell tilpasning, praktisk hjelp og emosjonell støtte ut fra den enkeltes behov.

Oppsummert får det kommunale tjenesteapparatet følgende anbefaling for å forbedre arbeidet og forebygge utenforskap:

Vektlegge relasjonell kompetanse, individualiserte tjenester, hensiktsmessig samarbeid og riktig kompetanse. Til slutt anbefales kommunene å øke kunnskapen om implementering. Overgangene i barna og ungdommenes liv er særlig viktig å fokusere på for å redusere/forebygge frakoplingsprosessene.

Det må jo være min skyld. Rapport om utenforskap blant barn og unge. Voksne for barn (2020).

Organisasjonen Voksne for barn har ved hjelp av Respons Analyse gjennomført dybdeintervjuer av ungdom i alderen 15-25 år som har opplevd et utenforskap knyttet til kjønnsidentitet, funksjonsnedsettelse, psykisk helse og/eller vedvarende lavinntekt. Studiet omfatter i underkant av 400 ungdommer fra hele landet. Rapporten beskriver både situasjonen disse ungdommene opplever å være i og anbefalinger basert på funnene i studien.

Oppsummeringen av funnene:

- 1 av 3 av de spurte står i et objektivt utenforskap, mens hele 2 av 3 ungdommer har en subjektiv opplevelse av å stå utenfor. Selv om de fleste av ungdommene som er objektivt utenfor står i situasjoner som er vanlig å tenke på som risikofaktorer for utenforskap, oppgir 3 av 5 at de selv er årsaken til utenforskapet. Noen av risikofaktorene for utenforskap er fattigdom, minimalt med sosialt nettverk, frafall fra skole, ingen tilknytting til arbeidsliv, lav deltakelse på fritidsaktiviteter, funksjonsnedsettelse, omsorgssvikt og psykiske lidelser.
- 9,5 av 10 mener de selv burde ha gjort noe for å påvirke situasjonen sin, og 1 av 3 mener de har sviktet seg selv. De fleste ungdommene oppgir at de mangler sosial, relasjonell og emosjonell kompetanse. De har i liten grad fått det hjemmefra og har tidlig havnet utenfor fellesskapet i barnehage/skole og har derfor heller ikke fått mulighet til å bygge denne kompetansen på samme nivå som andre barn. Alle ungdommene kjenner på skam over situasjonen sin, og hele 6 av 10 svarer at kjenner på skam *i stor grad.*
- 7 av 10 har utfordringer knyttet til psykisk helse. Majoriteten oppgir dette både som en årsak til og en konsekvens av utenforskap.
- Kun 1 av 10 har opplevd at en ansatt på skolen har forsøkt å hjelpe dem. Bare 1 av 20 oppgir at en ansatt på skolen har lykkes med å hjelpe dem.
- Ungdommene som har opplevd flere av risikofaktorene i oppveksten er dem som står i høyest risiko for å falle varig utenfor.
- 9 av 10 ungdommer i objektivt utenforskap er ensomme.
- Kun 1 av 10 opplever selv at de har verdi.

Ungdommene har i stor grad vokst opp med utfordringer hjemme. Mange opplever selv mangel på emosjonell og relasjonell kompetanse, noe som gjør sosiale arenaer spesielt vanskelige. De har en hverdag preget av skam, ensomhet, de føler seg annerledes og mangler motivasjon.

Skolen oppleves som en vanskelig arena, både fordi avstanden til jevnaldrende blir så tydelig, men også på grunn av manglende støtte fra skolens ansatte. Flertallet mangler venner, både på skolen og i fritiden. Mange har opplevd mobbing, utestenging og erting. Omfanget av helseplager og psykiske lidelser er stort.

Anbefalinger:

Det er behov for en bred gjennomgang av lover, forskrifter, rundskriv og veiledere for å innarbeide prinsippet om barnets beste. Det må gis veiledning på hvilke momenter som skal tillegges vekt i vurderingen av hva som er til barnets beste, og det må presiseres hvilken vekt barnets beste skal ha i ulike sammenhenger.

Hensynet til kommunalt selvstyre må vike for hensynet til barnets beste.

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn både ved utforming og dimensjonering av tilbud om tjenester til barn. Barnets beste skal også ligge til grunn for koordineringen av tilbudet til barn fra ulike instanser.

Kommunene må sørge for at barns beste blir ivaretatt ved at barn med sammensatte oppfølgingsbehov har èn dør inn til de kommunale tjenestene slik at de slipper å forklare situasjonen sin gang på gang.

Barn og unge med sammensatte tjenestebehov faller ofte mellom to eller flere stoler – det gjør også tiltakene som kan hjelpe. For at individuell plan skal bli et reelt virkemiddel, må kommunen etablere en ordning for at individuelle tiltak som faller utenfor de kommunale tjenestesiloene blir finansiert.

Det bør etableres en tjeneste som har ansvar for å forebygge utenforskap gjennom å jobbe systematisk og langsiktig med å styrke barn i risiko sin relasjonelle, emosjonelle og sosiale kompetanse.

For å sikre en bred, tidlig innsats bør det opprettes en tilskuddsordning tilsvarende helsedirektoratets Psykisk helse i skolen, med mål om å styrke området psykisk helse i barnehagen med innsats på strukturelt arbeid med sosial, relasjonell og emosjonell kompetanse og økt kunnskap hos voksne.

Barnets 1000 første dager

Nordisk ministerråd etablerte i 2019 et treårig prosjekt. Målet med prosjektet var å sørge for en sunn utvikling og god psykisk helse i barnets første 1000 dager, fra graviditet til to års alder. Prosjektet ble ledet av det islandske Helsedirektoratet, i samarbeid med Helsedirektoratet og Regionsenter for barn og unges psykiske helse i øst og sør (RBUP Øst og Sør) i Norge, Sundhedsstyrelsen i Danmark, Folkhälsomyndigheten i Sverige, samt Itla Children's Foundation og Instituttet for helse og velferd (THL) i Finland. I 2022 kom prosjektets sluttrapport med anbefalinger til myndighetene i de nordiske landene.

Anbefalingene setter søkelys på seks hovedområder som myndighetene i de nordiske landene oppfordres til å iverksette:

- Anerkjenne betydningen barnets 1000 første dager har på livslang psykisk helse og livskvalitet
  - økt faglig og politisk oppmerksomhet
  - økonomisk prioriteringer
  - oppmerksomhet på de yngstes rettigheter (i eksisterende planer)
  - tydelig implementering

- Gi omfattende støtte til foreldrene i barnets første 1000 dager fra unnfangelse
  - aktivt involvere mor og partner

  - gi individuell og gruppebasert støtte til kommende og nye foreldre
  - benytte digitale løsninger i oppfølging, informasjon og tiltak
  - tilrettelegge for fleksibilitet mellom jobb og familieliv

- Identifisere og respondere systematisk på risikofaktorer tidlig i livet
  - innføre validerte og pålitelige metoder for å oppdage problemer gjennom svangerskapsomsorgen og helsestasjonstjenesten
  - påse at vurderinger og tiltak når ut til begge foreldrene og barnet
  - etablere systematiske og trinnvise rutiner for oppfølging
  - vektlegge tidlige, tilpassede og kunnskapsbaserte tiltak for utsatte barn og familier

- Forbedre kvaliteten på tjenestene for små barn og deres familier, og sørge for lik tilgang til tjenestene
  - utvikle effektive nasjonale strategier for å utjevne ulikheter i tjenestene
  - sette av tilstrekkelige ressurser for å sikre individuelt tilpassede tjenester av høy kvalitet i alle tilbud til små barn og familiene deres
  - gi regelmessig kompetanseutvikling, faglig veiledning og opplæring av høy kvalitet i kunnskapsbaserte praksiser i alle systemer som tilbyr tjenester til små barn og deres familier
  - sørge for at systemene for overvåkning og kvalitetskontroll har riktig frekvens

- Styrke det tverrsektorielle samarbeidet til beste for små barn og deres familier
  - sørge for systemer som koordinerer samarbeid mellom svangerskapsomsorgen og helsestasjonstjenesten
  - etablere faste samarbeidsrutiner mellom helsestasjon og barnehagen
  - sørge for effektivt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten, svangerskapsomsorgen, helsestasjonstjenesten, sosialtjenesten og barnevernet ved risikoforhold hos foreldrene
  - gi en juridisk definisjon av ansvaret alle relevante institusjoner har for samarbeid med og mellom systemer som leverer tjenester til de minste barna og familiene deres

- Styrke forskningen på, kunnskapen om og forståelsen av barnets 1000 første dager
  - prioritere nordisk forskning på barnets 1000 første dager
  - oppmuntre til utlysninger på forsking rettet mot effekten av psykososiale tiltak og implementering av disse
  - styrke kunnskapen om spedbarns psykiske helse og betydningen av barnets første 1000 dager blant foreldre, helsepersonell og ansatte i sosialtjenestene, barnevernet og barnehagen

NOU 2019: 3 - Nye sjanser – bedre læring. Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp

I 2017 ble ekspertutvalget om kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner (Stoltenbergutvalget) oppnevnt. Oppdraget var å utarbeide et kunnskapsgrunnlag om årsaker til kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og å foreslå ulike tiltak for å motvirke uheldige kjønnsforskjeller (NOU 2019: 3 (2019).

Utvalget konkluderer med at det er tydelige kjønnsforskjeller på alle nivåer i utdanningsløpet. De foreslår en rekke tiltak, blant annet ulike tiltak for å gi alle barn en lik start på skolegangen uavhengig av kjønn, tiltak for å gjøre skolen mer interessant for både gutter og jenter og tiltak for å bedre overgangene i utdanningsløpet (NOU 2019: 3 (2019).

Hovedfunn:

- I førskolealder har jenter bedre språkforståelse, og gutter har bedre romforståelse
- Kjønnsforskjellene i lesing og regning er små i starten av grunnskolen, men utover i skoleløpet utvikler dette seg i jenters favør
- Ved avslutningen av grunnskolen får jentene bedre karakterer enn guttene i alle fag, bortsett fra i kroppsøving
- Nærmere 70 prosent av dem som får spesialundervisning i grunnskolen er gutter
- Det er stabile og relativt store forskjeller i grunnskolepoeng ved avslutning av 10.trinn. Blant dem som får mindre enn 30 poeng er det omtrent 2,5 ganger så mange gutter som jenter, og blant dem som får 50 eller flere poeng er det omtrent 2,5 ganger så mange jenter som gutter.
- Fem år etter påbegynt videregående opplæring har rundt 30 prosent av guttene og 20 prosent av jentene ikke fullført
- På mange studier med høye karakterkrav er kvinneandelen høy, og kvinner er i solid flertall når det gjelder studier innen medisin, jus, psykologi, veterinær, odontologi og farmasi
- Blant unge voksne i alderen 30–39 år er andelen kvinner med høyere utdanning 57 prosent mot 40 prosent blant menn. Ifølge SSB vil kjønnsforskjellene fortsette å øke slik at vi I 2040 kan forvente at 61 prosent av menn og 89 prosent av kvinner i arbeidsstyrken vil ha høyere utdanning

Utvalget konkluderer med at kunnskapsgrunnlaget er for svakt til å si noe om årsakene til kjønnsforskjellene i skoleprestasjoner og utdanningsløp.

Utvalget foreslår en rekke tiltak som baserer seg på fem prinsipper:

- Tiltakene skal gjøre guttene bedre, de skal ikke gjøre jentene dårligere.
- Tiltakene skal bidra til å redusere sosioøkonomiske forskjeller og i hvert fall ikke øke dem.

- Tiltakene skal omfatte både gutter og jenter, menn og kvinner, og ikke være rettet bare mot ett kjønn.
- Tiltakene skal bidra til inkludering av barn og unge.
- Tiltakene skal være kunnskapsbaserte. De skal bygge på forskning og/eller skaffe ny kunnskap gjennom systematisk utprøving og annen forskning som kan gi svar på om tiltaket virker, er forsvarlig og kostnadseffektivt.

NOU 2022:13 Med videre betydning. Et helhetlig system for kompetanse – og karriereutvikling i barnehager og skoler

I 2021 ble det nedsatt et utvalg som skulle utrede og foreslå modeller for etter- og videreutdanning for lærere og andre ansatte i barnehager og skoler. Målet er god kompetanse hos ansatte for å fremme utvikling, læring og danning hos barn og unge. Det er foreslått flere tiltak for å etablere et helhetlig system for kompetanseutvikling i barnehage og skole.

Spesifikke tiltak utvalget anbefaler ut over dette, er å:

- innføre et nasjonalt system for karriereveier for ansatte i barnehage og skole innenfor fire områder:
  - fagområde- og barnehageutvikling / fag- og skoleutvikling
  - forskning og partnerskap
  - inkluderende praksis
  - ledelse
- knytte gjennomføring av en videreutdanning til utøvelse av karriereveiene
- utvikle videreutdanningstilbud til karriereveiene på til sammen 60 studiepoeng på masternivå
- bruke minimum 20 prosent av arbeidstiden til å utføre oppgaver i forbindelse med karriereveien
- utforme nasjonale rammer for karriereveier som gir like betingelser i samarbeid med relevante parter, organisasjoner og profesjoner
- utforme nasjonale standarder som uttrykker felles forventninger til hva karriereveien skal bidra med i kvalitetsarbeidet i barnehage og skole, i samarbeid med relevante parter, organisasjoner og profesjoner
- utvide offentlig sektor sin ph.d.-ordning rettet mot lærere og andre ansatte i barnehage og skole, og se denne i sammenheng med karriereveien for forskning og partnerskap
- øke antallet kombinasjonsstillinger mellom universiteter og høyskoler og barnehager og skoler for å styrke partnerskap og nettverk

Evaluering av 6-årsreformen

Utdanningsdirektoratet tildelte våren 2020 OsloMet oppdraget med å evaluere Reform 97 (6-årsreformen). Evalueringen skal pågå ut året 2023.

Reform 97 trådte i kraft i august 1997. Den innebar en utvidelse av grunnskolen fra 9 til 10 år, og skolestart det året barnet fyller 6 år. Med reformen ble også skolefritidsordningen etablert. I det nye læreplanverket som fulgte reformen, sto det at opplæringen på småskoletrinnet skulle være preget av tradisjonene fra både barnehage og skole, og gi rom for nysgjerrighet og utforsking gjennom lek. Lekens plass skulle være utgangspunktet for elevenes opplæring.

Den første delrapporten av evalueringen ble utgitt av OsloMet i mars 2021: *Overgangspraksiser, læring og undervisningspraksiser – barnehage og førsteklasse En arbeidsrapport av litteraturgjennomgang.*

Hovedfunn i rapporten er:

Både barnehagelærere og førsteklasselærere er opptatt av at overgangen fra barnehage til skole skal være skånsom for barna, og at de skal oppleve at det er sammenheng mellom barnehage og skole, for eksempel at de kan kjenne igjen noen av aktivitetene fra barnehagen. De ansatte vektlekker spesielt viktigheten av at barna blir kjent med det fysiske miljøet i skolen, og at det etableres vennskap og trygghet. Leken ser ut til å ha en sentral posisjon hos de ansatte i barnehagen. Hos lærerne i skolen blir imidlertid leken ofte sett på som noe barna gjør i friminutt, eller som en aktivitet før man setter i gang med undervisning av faglig innhold.

I barnehage og skole har ansatte relativt likt syn på læring og undervisning. I praksis er det likevel forskjeller når det gjelder barnas muligheter til å påvirke i læringssituasjonen. På skolen får barna i mindre grad enn i barnehagen muligheten til å lære ut fra egne interesser og å påvirke læringssituasjonen.

Skolen anerkjenner at leken har en funksjon i barnas liv og læring også etter barnehagealder, men synet på forholdet mellom lek og læring varierer. Noen studier viser at leken er et bærende element i pedagogikken i førsteklasse og andreklasse, og andre studier viser at leken styres, planlegges og tilrettelegges av læreren.

Overgangen fra barnehage til skole starter lenge før barna fysisk besøker eller begynner på skolen. Prosessen starter allerede i barnehagen når barna snakker om overgangen og når barnehagelærerne snakker om besøk på skolen. Formålet med skolebesøk bør være at barna både blir kjent med fremtidige klassekamerater og at de får kjennskap til regler og rutiner som gjelder på skolen.

Barna selv er opptatt av vennskap og lek når de snakker om barnehagen, og de er opptatt av å få beholde vennskapene sine når de begynner på skolen. Mange barn har positive forventninger til læringsutfordringer, samtidig som de er bekymret for ikke å mestre skolen.

Både Læreplanverket for kunnskapsløftet og Rammeplan for SFO fremmer lekens betydning i opplæringen:

- For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek muligheter til kreativ og meningsfylt læring. (Læreplanverket for kunnskapsløftet).
- Læring i SFO foregår først og fremst gjennom lek, selvvalgte aktiviteter og samhandling med andre barn og med SFOs personale. (Rammeplan for SFO)

NOU 2017:12 Svikt og svik- Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt.

Formålet med denne NOU-en var å avdekke hvorvidt det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av saker der barn og ungdom har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Utvalget mener at en av de sentrale årsakene til svikt skyldes manglende kunnskap og kompetanse i tjenestene.

Utvalget foreslår en rekke tiltak for å bedre tjenestenes kompetanse når det gjelder vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt hos barn. De foreslår videre å gjennomføre et kompetanseløft i tjenestene om samtaler med barn og barns medvirkning, sørge for kompetansehevende tiltak om taushetsplikt, opplysningsplikt, opplysningsrett og avvergeplikt og dokumentasjonskrav til hvorvidt samtaler med barn har blitt gjennomført, samt å sikre at foreldre og samfunnet generelt får mer kunnskap om konsekvenser av vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt mot barn.

0-24-samarbeidet

I arbeidet innenfor 0–24-samarbeidet er det i rapporten uttalt at hovedmålet er å sikre en bedre samordning av virkemidler og innsatser i tjenester rettet mot barn og ungdom. Det er særlig vektlagt behov for et styrket tverretatlig samarbeid i kommunene om utsatte barn og unge og deres familier. Det pekes på at dagens praksis handler om svikt i samarbeid og samordning mellom tjenestene. Årsakene til svikten er sammensatte. Rapporten beskriver at organiseringen av offentlig forvaltning i sektorer medfører at ansatte i ulike tjenester i kommunen har ulike prioriteringer, at tjenestene mangler tilstrekkelig kjennskap til hverandre, at tjenestene er organisert ulikt, og at ansvarsforholdene kan være uklare. Foreslått tiltak er å styrke muligheten for samarbeid og koordinering mellom lokale tjenester, både for å legge bedre til rette for forebyggende arbeid og for å sikre bedre og mer treffsikre individtiltak.

Opptrappingsplan psykisk helse barn og unge

Regjeringens opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse er for perioden 2019 - 2024. Opptrappingsplanens formål er at flere skal oppleve god psykisk helse og god livskvalitet. De som trenger, skal få et godt behandlingstilbud og sosial ulikhet i psykisk helse skal reduseres.

Planen inneholder både helsefremmende, forebyggende og behandlingsrettede tiltak, og omfatter barn og unge mellom 0-25 år. Planen vil ha særlig oppmerksomhet på brede, forebyggende tiltak og på styrking av lavterskeltilbud i kommunene. Planen legger også vekt på å legge til rette for mer sammenhengende tjenester for personer med langvarige og sammensatte utfordringer.

Meld. St. 8 (2022–2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming - Det handlar om å bli høyrt og sett

Grunnlaget for denne stortingsmeldingen ligger i rapporten *På lik linje.* Rapporten er skrevet av rettsutvalget som ble oppnevnt av regjeringen 3.oktober 2014. Utvalget påpeker at det er sprik mellom overordnete menneskerettslige mål og den faktiske praksisen, og anbefaler åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming. Disse rettighetene skal bli ivaretatt i kommunenes planer og praksis.

Stortingsmelding om ungdomstid og 5-10 trinn

Regjeringen har varslet at de vil utarbeide en stortingsmelding for å finne svar på hvorfor barn og unges motivasjon for skole faller gjennom grunnskolen. De unge stresser mer og bruker mye tid på skjerm. For mange går også ut av ungdomstrinnet med for svake resultater.

I arbeidet med stortingsmeldingen skal regjeringen særlig svare på tre hovedutfordringer:

1. For mange barn og unge opplever psykisk plager og stress.
2. For mange elever går ut av ungdomsskolen med for svake resultater.
3. For mange elever sliter med motivasjonen, og motivasjonen har gått ned på 5-7. trinn.

I forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen vil det bli opprettet et nasjonalt elevpanel. Innspill fra elevene og læreres egne erfaringer vil være viktig for å kunne forbedre skolehverdagen.

I meldingsarbeidet ønsker regjeringen å undersøke om det må gjøres endringer for å gjøre det lettere for den offentlige skolen å gi et mer variert tilbud. Regjeringen vil ha en fellesskole som er så variert og god at alle elever har mulighet til å finne seg til rette.

Regjeringen tar sikte på å legge frem meldingen i stortingssesjonen 2023-2024. Frist for å gi innspill til meldingen er 1.juli 2023.

NOU 2022:11 Ditt personvern – vårt felles ansvar. Tid for en personvernpolitikk

Det er et tverrpolitisk mål å digitalisere, og dette arbeidet har skjedd og vil trolig fortsette å skje i høyt tempo. Siden den forrige *personvernkommisjonen* la fram sin utredning, har det vært gjennomført en rekke omfattende digitaliseringsprosesser i offentlig og privat sektor. Det har medført at stadig flere personopplysninger samles inn, brukes og viderebrukes. Personvernkommisjonen ser en gjennomgående tendens til at digitaliseringen skjer på bekostning av personvernet, og ønsker å få et overblikk over denne utviklingen, og å peke på mulige veier fremover for å sikre og styrke personvernet i det digitale samfunnet.

Rapportens del 1 beskriver hva personvern er, rettslig rammeverk og teknologiske drivkrefter. Det gjøres blant annet rede for hvorfor personvern er viktig for både individet og samfunnet og gis en oversikt over grunnleggende trekk ved teknologiutviklingen i samfunnet.

Rapportens del 2 beskriver personvernets stilling og utfordringer innen utvalgte sektorer med særlig vekt på offentlig sektor. Digitalisering av offentlig forvaltning blir drøftet, og personvernkonsekvenser ved utviklingen blir vurdert. De rettslige rammene for behandling av personvernopplysninger i offentlig forvaltning blir beskrevet og flere utfordringer knyttet til deling og bruk av personopplysninger i offentlig forvaltning blir trukket fram.

1.6 Sentrale kunnskapskilder

Trivselsundersøkelsen i barnehage

Trivselsundersøkelsen er utviklet av konsulentselskapet Rambøll. I undersøkelsen får barnas egen stemme komme til uttrykk. Undersøkelsen er ikke brukt av alle kommuner, men barnehagene i Asker har gjennomført den i både 2020, 2021 og 2022. Undersøkelsen gjennomføres blant 4- og 5-åringer i barnehagen og skal være et verktøy for barnehagene til å ivareta et trygt og godt leke- og læringsmiljø. Den setter lys på barnas egen opplevelse av omsorg fra voksne, trivsel i lek og vennskap med jevnaldrende.

Tallene som blir gjengitt i kunnskapsgrunnlaget er samlet ved slutten av 2021, og baserer seg på svar fra 786 barn, hvor 46% er jenter og 54 % gutter.

Foreldreundersøkelsen i barnehage og skole

Foreldreundersøkelsen for barnehager gjennomføres årlig mellom 1. november og 20. desember. Barnehagen inviterer foreldrene til å svare på undersøkelsen, og sender ut én undersøkelse per barn.

Oppslutningen om undersøkelsen er vanligvis god, og svarprosent i Asker de siste årene har vært 65,3 % (2021) og i 66,7 % (2020).

Undersøkelsen har spørsmål som tar for seg tema om barnets trivsel og utvikling, samarbeidet med barnehagen, informasjon og tilfredshet med lokaler og utearealer.

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen brukes av barnehagen og barnehageeier som en hjelp til å vurdere og utvikle barnehagetilbudet. Barnehagen skal bruke resultatene i dialogen med foreldrene.

Foreldreundersøkelsen for skole gjennomføres årlig i november på 2., 4., 6., 8. og 9.trinn. Det sendes ut én undersøkelse pr elev. Det har vært ujevn oppslutning om undersøkelsen de to årene den er gjennomført. Høsten 2020 var svarprosenten 61,7%, mens den høsten 2021 var på 42,2%.

Undersøkelsen består av 10 spørsmålsbolker som gir foreldrene mulighet til å si sin mening om elevenes læring og trivsel, og om samarbeidet mellom hjem og skole.

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen brukes av skolene og skoleeier som en hjelp til å analysere og utvikle læringsmiljøet. Resultatene presenteres for foreldrene ved skolene, diskuteres med skoleeier og legges frem for Utvalg for oppvekst.

Elevundersøkelsen på barnetrinn og ungdomstrinn

Ifølge forskrift til opplæringsloven § 2-3 skal skoleeier sørge for at nasjonale undersøkelser om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedvirkning, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomført og fulgt opp lokalt. I Asker gjennomføres Elevundersøkelsen på 5. - 10. trinn om høsten (november). Det er obligatorisk for alle kommuner å gjennomføre Elevundersøkelsen på 7. trinn og 10. trinn. Resultatene fra undersøkelsene på disse to trinnene blir publisert nasjonalt. Undersøkelsen administreres av Utdanningsdirektoratet.

Asker kommune har en svarprosent på rundt 90%. Asker kommune bruker de obligatoriske spørsmålene på alle trinn, og det omhandler følgende temaer:

- Trivsel
- Motivasjon, arbeidsforhold og læring
- Samarbeid hjem - skole
- Støtte fra lærer
- Vurdering for læring
- Medvirkning
- Regler på skolen
- Trygt miljø

Resultatene analyseres og følges opp med personalet ved skolene og elevene. Resultatene presenteres for foreldrene ved skolene, diskuteres med skoleeier og legges frem for Utvalg for oppvekst.

Ungdataundersøkelsen

Ungdataundersøkelsen er en nasjonal spørreskjemaundersøkelse som finansieres av Helsedirektoratet, Justis- og beredskapsdepartementet, og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Målet med undersøkelsen er å tegne et helhetlig bilde av ungdommens liv, hvor hovedtemaene er familie, skole og fritid.

Siden 2010 har over 800 000 ungdommer deltatt i undersøkelsen. Kommunen står for lokal planlegging og gjennomføring, og våren 2022 deltok 7 795 elever i Asker i undersøkelsen. Den ble gjennomført elektronisk på skolen fra uke 6 til uke 14.

Ungdata Junior er en undersøkelse som er spesielt utviklet for mellomtrinnet, og denne ble gjennomført for første gang i hele Asker i 2022. Det var 2 990 elever som deltok, noe som utgjør en svarprosent på 82 %.

Den ordinære ungdata-undersøkelsen går ut til elever i ungdomsskole og videregående skole. Her er det henholdsvis 3 027 (84 %) og 1 778 (62 %) svar. For ungdomsskole og videregående skole har Asker kommune også ungdata-tall fra 2019 som det er mulig å sammenligne med.

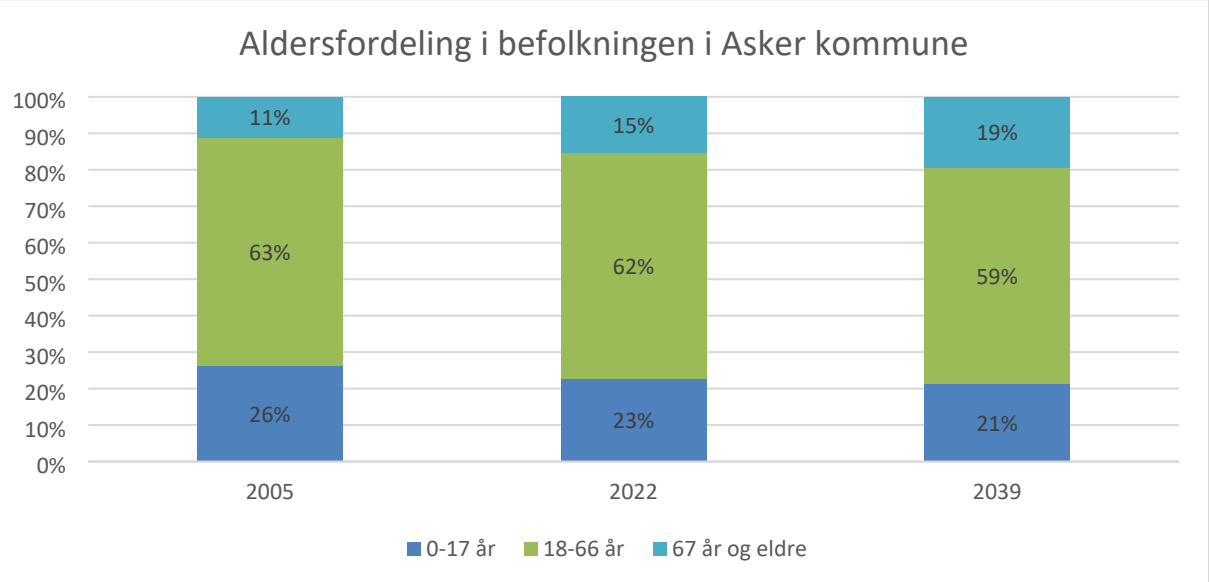
2. Demografi og levekår

2.1. Befolkningstall og barn i Asker

Det bor 97 000 personer i Asker kommune i 2022. Fra 1.1.2020 utgjør Asker kommune de tre tidligere kommunene Hurum, Røyken og Asker. Asker kommune omtales før og etter 1.1.2020 og da inngår tall fra alle de tre tidligere kommunene i begrepet Asker kommune.

De siste 17 årene har Asker kommune hatt høy befolkningsvekst på 25 % (19 000 personer). Den kraftigste veksten kom som følge av Schengenutvidelsen i årene 2006-2014.

De neste 17 årene skisserer kommunens befolkningsframskrivinger en tilsvarende høy vekst (23 000/24 %), gitt at boligproduksjonen i kommuneplanens boligbyggeprogram gjennomføres. Konjunkturendringene vi ser i 2022 gjør det ekstra utfordrende å vurdere om de planlagte boligprosjektene vil realiseres og dermed gi denne høye befolkningsveksten. Dersom 80 % av boligbyggeprogrammet realiseres vil veksten være 18 000/19 %. Dette er også en nokså høy vekst, med i snitt over 1 % per år.



Figur 2.1.1. Aldersfordeling i Asker kommune 2005 – 2039.

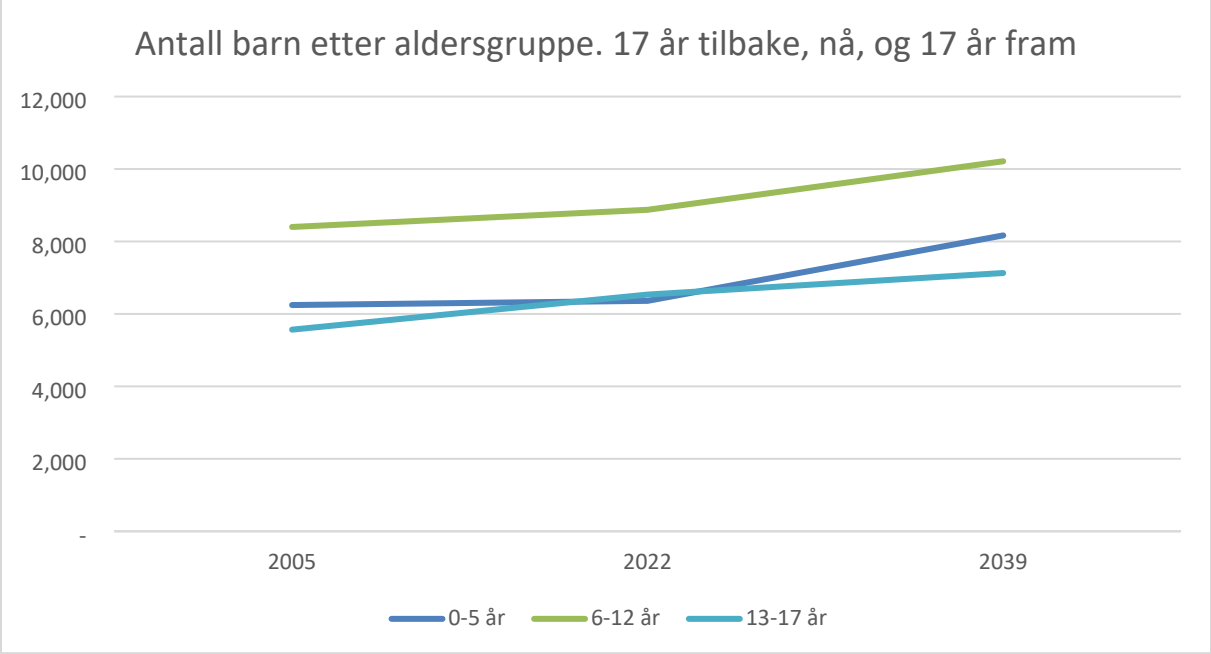
I 2022 bor det 22 000 barn og unge 0-17 år i Asker kommune. Det er 23 % av befolkningen totalt. Til sammenligning var det 20 000 barn i 2005, men den gangen utgjorde de en større andel av befolkningen, 26 %. Andelen vil fortsette å synke de neste tiårene, ifølge kommunens befolkningsframskrivinger (se Tabell 2.1.1). I 2039 skisserer framskrivingen en vekst på ca. 2 500 barn og unge, til 24 000. Da vil barn og unge utgjøre 21 % av befolkningen totalt.

Tabell 2.1.1 Antall små barn (2005-2022-2039).

	Asker
Antall barn 0-5 år (2005)	6245
Antall barn 0-5 år (2022)	6361
Antall barn 0-5 år (2039)	8267

Tabell 2.1.1 viser antall barn 0-5 år i Asker kommune i årene 2005, 2022 og fremskrevet antall for 2039. Vi kan se at antallet små barn er ventet å øke betraktelig, sammenlignet med tidligere vekst.

Mange flytter til Asker fra Oslo og til dels fra Bærum. Ofte er dette unge voksne i etableringsfasen. En høy boligproduksjon resulterer dermed i økt barnetall.



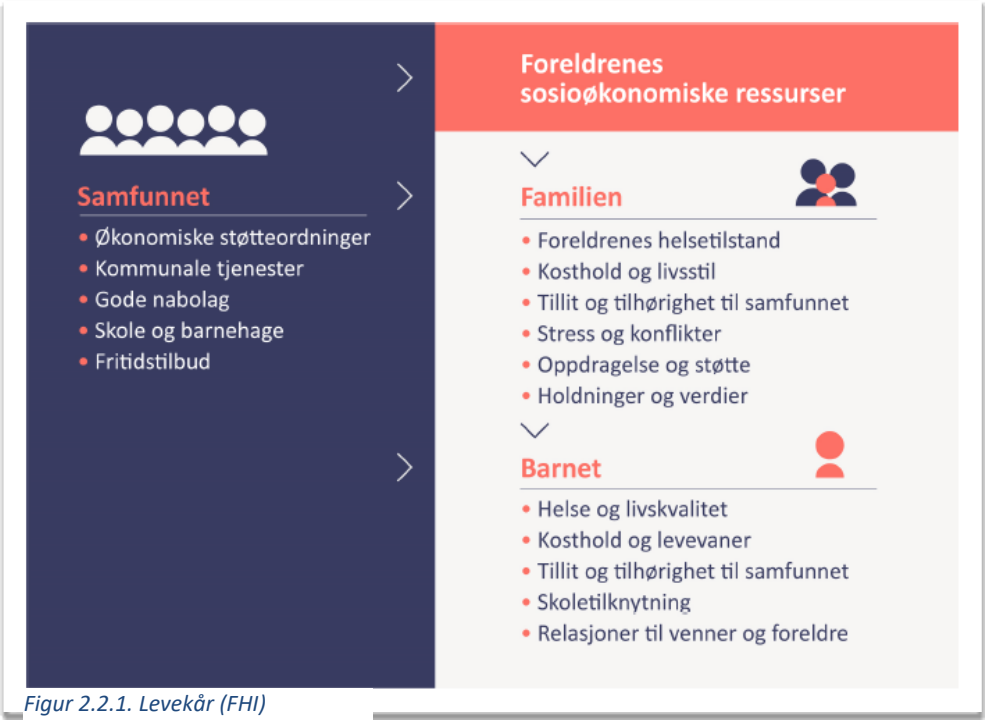
Figur 2.1.2 Antall barn i Asker etter aldersgruppe. Inneholder fremskrevne tall.

Figur 2.1.2 viser antall barn i Asker etter aldersgruppe, før, nå og framover. Antall barnehagebarn økte rundt 2014-15, men har sunket og er nå omtrent på nivå med 2005. Ifølge kommunens framskriving er det i gruppen 0-5 år antallet vil stige mest de neste 17 årene. Årsaken er den planlagte boligproduksjonen i kommunen. Den største flyttestrømmen til Asker er familier med små barn.

2.2 Barn og unges levekår

Barn og unges levekår påvirker deres psykiske helse, mulighet til å mestre skolehverdagen, og føle tilhørighet. Forskning viser at eksisterende levekårsforskjeller i samfunnet fortsetter å skape en negativ spiral med konsekvenser på tvers av generasjoner.

Dette illustreres i oppsummeringen fra FHI (Figur 2.2.1), som viser hvordan barnet og familien påvirkes av foreldrenes sosioøkonomiske ressurser og omgivelsene rundt.



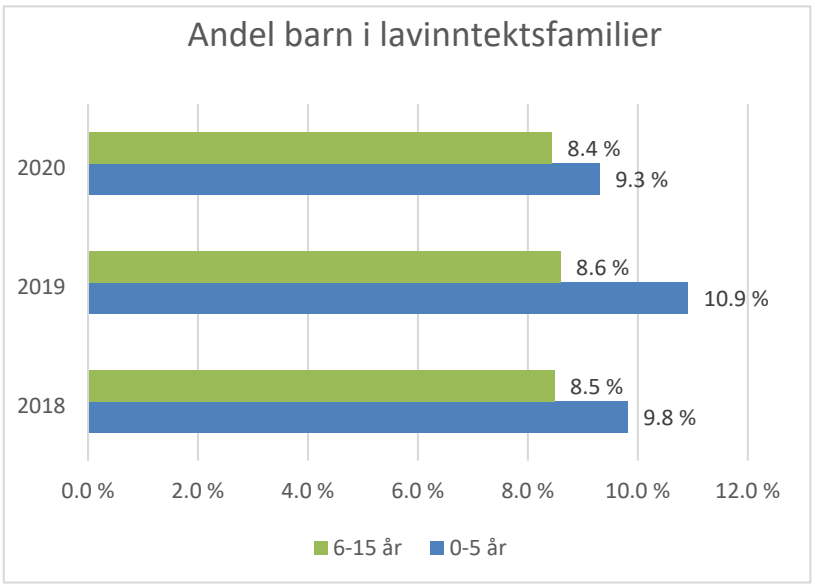
Figur 2.2.1. Levekår (FHI)

Den nasjonale rapporten fra Ungdata (Bakken, 2019) viser hvordan ungdom som vokser opp i familier med høy sosioøkonomisk status har det bedre med seg selv og er mer fornøyd med foreldrene, skolen og lokalmiljøet de er en del av. De har flere fortrolige venner enn ungdom fra lavere sosiale lag. I tillegg er unge med høy sosioøkonomisk status i større grad med i organiserte fritidsaktiviteter, trener mer, spiser sunnere og har færre helseplager. Ungdata-materialet viser også en økning i selvrapporteringen av psykiske plager, der ungdom fra lavere sosiale lag er mest plaget.

Foreldre uten muligheter til å investere i egen bolig eller betale for ulike fritidsaktiviteter i form av kontingenter og utstyr vil i mindre grad ha muligheten for å legge til rette for barnets utvikling og deres skoleprestasjoner slik mer bemidlede foreldre kan gjøre.

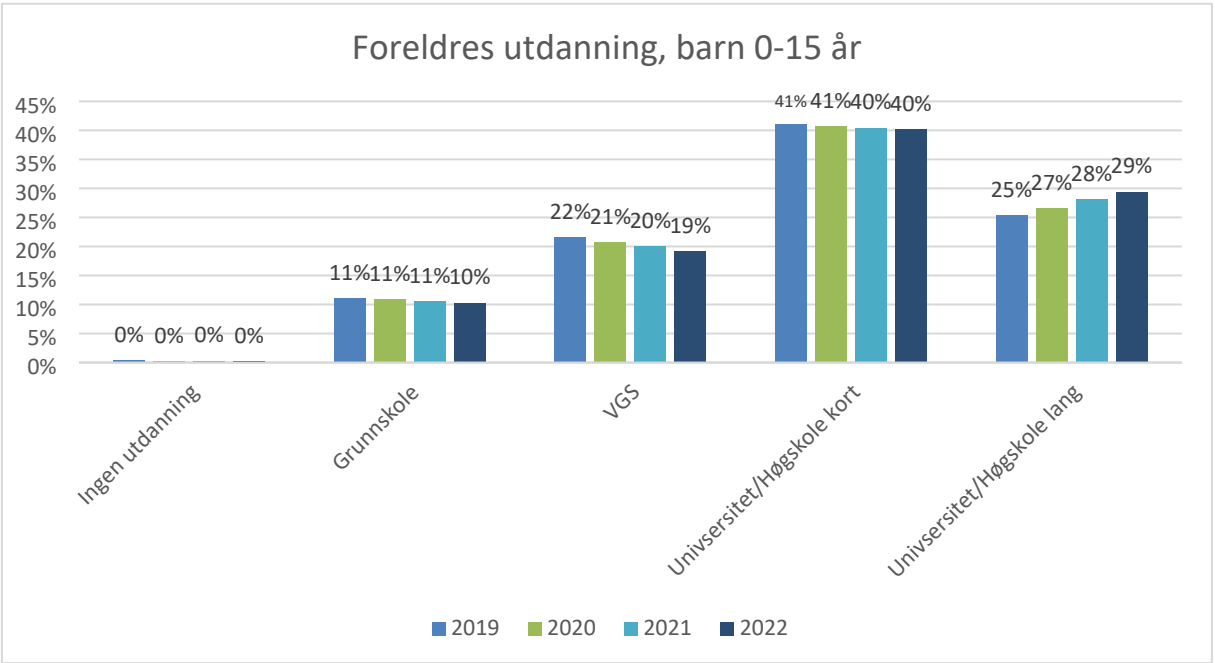
2.3 Foreldreressurser

Figur 2.3.1 viser hvor mange barn i Asker som vokser opp i lavinntektsfamilier, samt hvordan utviklingen har vært de siste årene. Selv om andelen barn i lavinntektsfamilier i Asker er noe lavere enn på landsbasis, er forskjellene mellom dem som tjener mest, og dem som tjener minst, større enn ellers i landet. Indeksen mellom de 10 % med høyest lønn og de 10 % med lavest lønn er 3.1 i Asker, mot 2.8 i Norge.



Figur 2.3.1 Prosentandel barn i lavinntektsfamilier i Asker kommune (SSB).

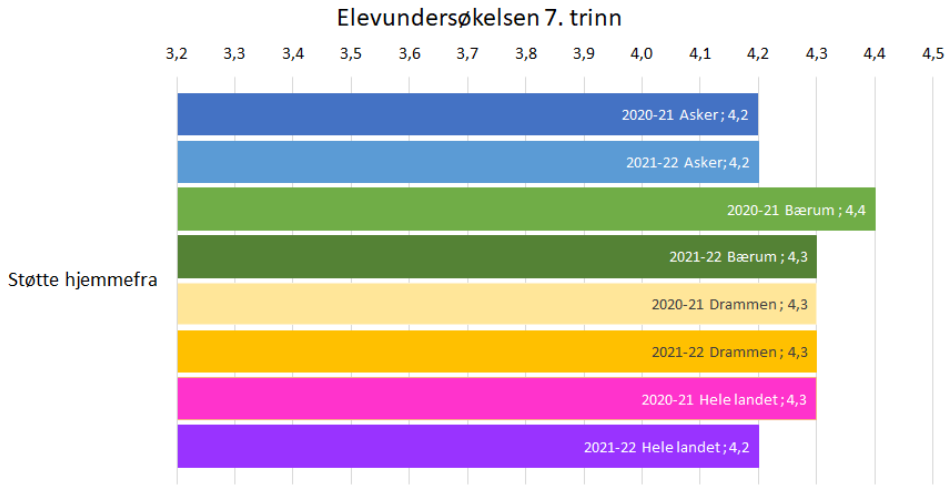
Figur 2.3.2 viser foreldres utdannelse, og hvordan dette har utviklet seg i Asker de siste fire årene. Vi kan se en svak trend hvor flere foreldre har lang utdannelse fra høyskole/universitet, mens færre foreldre har kun grunnskole eller videregående skole.



Figur 2.3.2 Foreldres utdanning de siste 4 år (SSB).

Betydningen av støtte og oppfølging hjemme kan være viktig for læringsprosessen på skolen. Figurene nedenfor er hentet fra Foreldreundersøkelsen og viser resultatene på indeksen "Støtte hjemmefra". Denne viser lite forskjell mellom trinnene (5. til 10. trinn) og over år, og

også mellom skolene i kommunen (Se Figur 2.3.3 og 2.3.4). Asker ligger litt lavere enn dem vi sammenligner oss med for elevene på barneskolen (7. trinn). Når vi ser på spørsmålene som ligger i indeksen, rapporterer elevene at foreldres interesse og oppmuntring for barnas skolearbeid er stabilt høyt. Jo eldre elevene er, jo tydeligere er nedgangen i hvor mye elevene opplever å få hjelp til lekser hjemmefra.



Figur 2.3.3 Støtte hjemmefra. Elevundersøkelsen 7. trinn (2021)



Figur 2.3.4 Støtte hjemmefra Elevundersøkelsen 10. trinn (2021)

Redusert betaling i barnehage og SFO

I 2020 var det 491 husholdninger (11 %) som hadde redusert betaling i barnehager i Asker kommune. For 2021 var tallet 485 av totalt 4 383 husholdninger i Asker med barn i

barnehagealder. Det vil si at 11 % av husholdningene med barn i barnehagealder, har fått innvilget søknad om redusert betaling

Asker kommune tilbyr redusert betalingssats i SFO for familier med lav inntekt. Hvis familien har en samlet inntekt under 785 180 kroner, er SFO-tilbudet på 1. trinn gratis. Ingen familier med barn med SFO-tilbud på 2. til 4. trinn skal betale mer enn 5 % av samlet inntekt pr barn. Dersom familien har SFO-tilbud på 2. til 4. trinn og samlet inntekt under 3 ganger grunnbeløpet (334 431 kroner), er SFO-tilbudet gratis. I 2020 var det 195 husholdninger som fikk innvilget sin søknad om redusert betalingssats i SFO. For 2021 var tallet 231.

Barn og familier med økonomisk sosialstønad

I oktober 2022 er det 335 barn i Asker i familier som mottar sosialstønad. NAV antar at dette antallet vil kunne øke med høyere rente og generelt høyere kostnadsnivå på blant annet strøm og dagligvarer. Mange av dem som mottar økonomisk sosialstønad opplever å ha psykiske og fysiske helseutfordringer, noe som bidrar til lavere livskvalitet for dem og familien. Fattigdom, foreldre med lav utdanning og svakt sosialt nettverk er faktorer som kan bidra til at barn og unge får svake sosiale nettverk, at de får en dårligere helse og at de lykkes i mindre grad på skolen. Det er også en større andel av disse barna som ikke deltar i faste aktiviteter på fritiden.

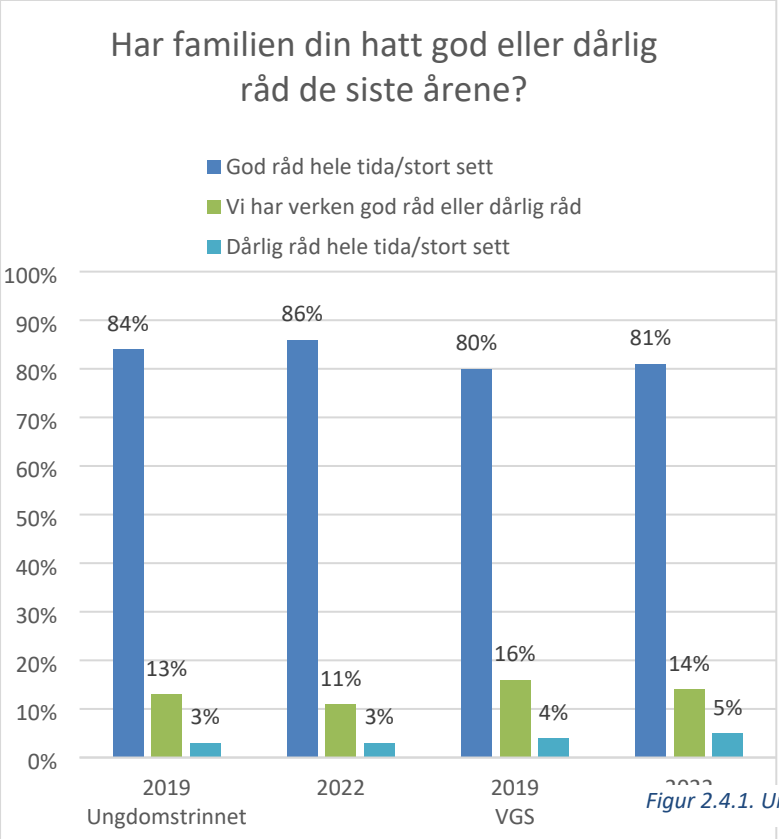
Barnevernstiltak

Tabell 2.3.1. Andel barn (0-17 år) med barnevernstiltak

	Asker	Norge
Andel barn med barnevernstiltak	3.1 %	3.9 %
Andel barn med undersøkelse	3.2 %	4.4 %
Andel barn med hjelpetiltak i hjemmet (av alle barn med tiltak)	79.7 %	73.2 %

Linje 1 i Tabell 2.3.1 viser andel barn i barnebefolkningen som har vedtak av barnevernet. Det er lavere i Asker enn nasjonale tall. Den andre linjen viser at andelen barnevernsmeldinger som går videre til undersøkelse er lavere i Asker enn landet for øvrig. Når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding skal det snarest og senest innen en uke tas stilling til om meldingen skal undersøkes eller om den kan henlegges uten ytterligere undersøkelse. I tabellen over vises saker som har gått videre til undersøkelse. Den tredje linjen i tabellen viser at barneverntjenesten i Asker i større grad enn landet for øvrig benytter tiltak som er mindre inngripende enn f.eks. institusjonstiltak som innebærer å flytte barnet bort fra hjemmet. Dette er i samsvar med å dreie tiltaksarbeidet mer mot arbeid med helheten rundt barnet og dets familie.

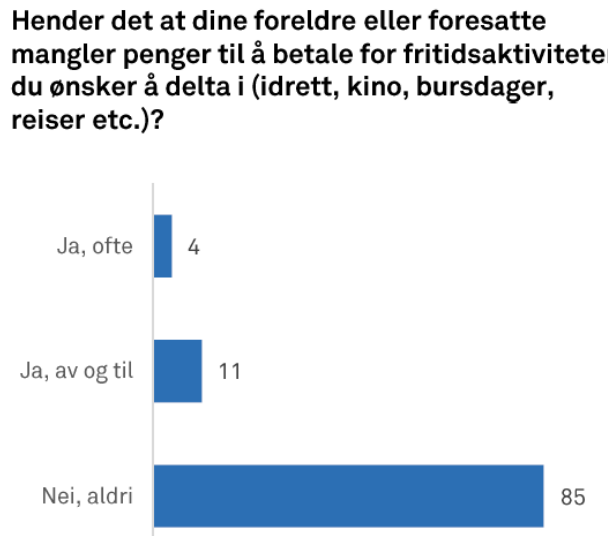
2.4 Barn og unges opplevelse av levekår



Figur 2.4.1. Ungdata 2019 og 2022 (Ungdomsskole og VGS).

Vi kan lære mye av å vurdere de objektive levekårene til barn og voksne som bor i kommunen, men hva vet vi om hvordan dette oppleves for barna? Tall fra ungdata-undersøkelsen kan fortelle oss mer om de subjektive levekårene for barn og unge i Asker kommune.

På ungdomstrinnet og i videregående skole, blir ungdommene spurt om de opplever at foreldrene ofte har dårlig råd. I Asker svarer de aller fleste at familien stort sett har god råd (se Figur 2.4.1).



Figur 2.4.2. Ungdata 2022 (Ungdomsskole og VGS).

85 % av barn og unge på ungdomsskolen og videregående i Asker sier at det aldri hender at foreldrene mangler penger til å betale for fritidsaktiviteter, mens 11 % svarer at det hender av og til (se Figur 2.4.2). Fordelingen her er lik både for ungdomsskole og videregående skole.

2.5 Barn og unges helse

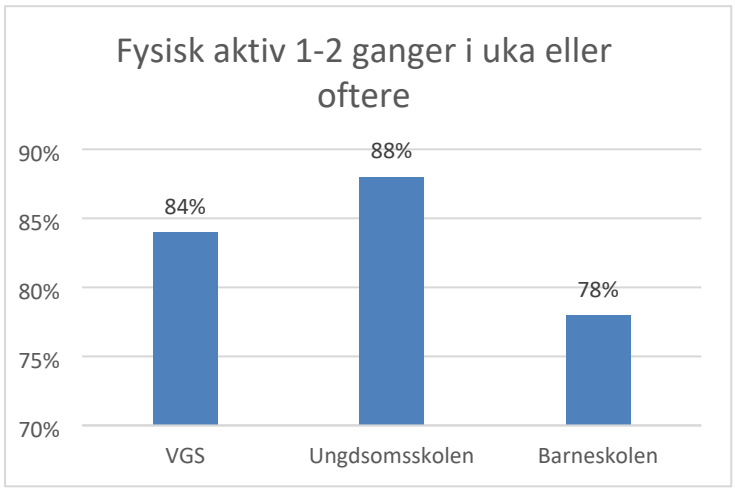
Barn og unge som vokser opp i Asker kommune har som de fleste barn i Norge utsikter til god helse og et langt liv. Det er lav barnedødelighet og overordnet i Norge klarer vi å behandle alvorlige sykdommer i stor grad.

Livssituasjonen, oppveksten og utviklingen til barn og unge har mye å si for den fysiske og psykiske helsen man har som voksen. Å sørge for gode barneår er dermed også viktig for, og en investering i, en frisk og sterk befolkning på sikt.

Det meste av statistikk vi har om barn og unges helsetilstand baserer seg på selvrapporterte spørreskjemaer som ungdataundersøkelsen.

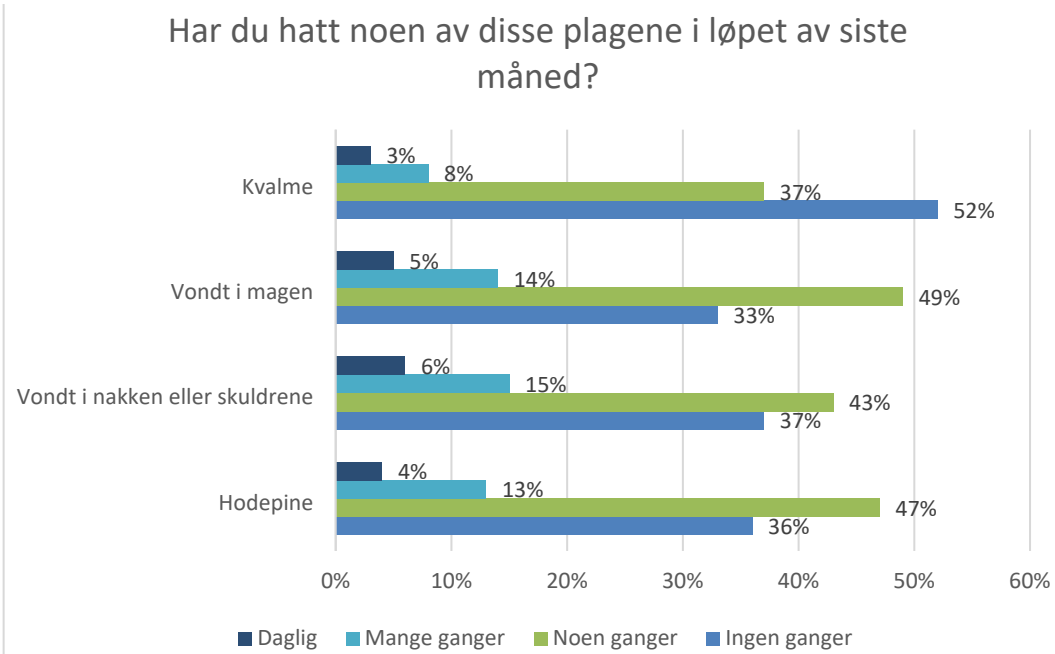
Fysisk aktivitet

Inaktivitet er listet som en av de ti store folkehelse-utfordringene i Norge (Helsedirektoratet, 2018). Selv om de fleste 6-åringer oppfyller minimumsanbefalingene for fysisk aktivitet, faller andelen i løpet av barne- og ungdomsårene, og kun 50% av ungdom oppfyller de nasjonale anbefalingene for fysisk aktivitet (Folkehelseinstituttet, 2021). Folkehelseinstituttet anbefaler at vi beveger oss mer og oftere, og sitter mindre stille. For dem som er inaktive vil selv en beskjeden økning i daglig aktivitetsnivå gi en betydelig helsegevinst i form av redusert sykdomsrisiko, bedre livskvalitet og leveår, samt økt funksjonsdyktighet i eldre år (Meld. St. 18 (2015-2016)). I Asker ser vi at andelen som er fysisk aktiv minst 1-2 ganger per uke, er relativt høy.



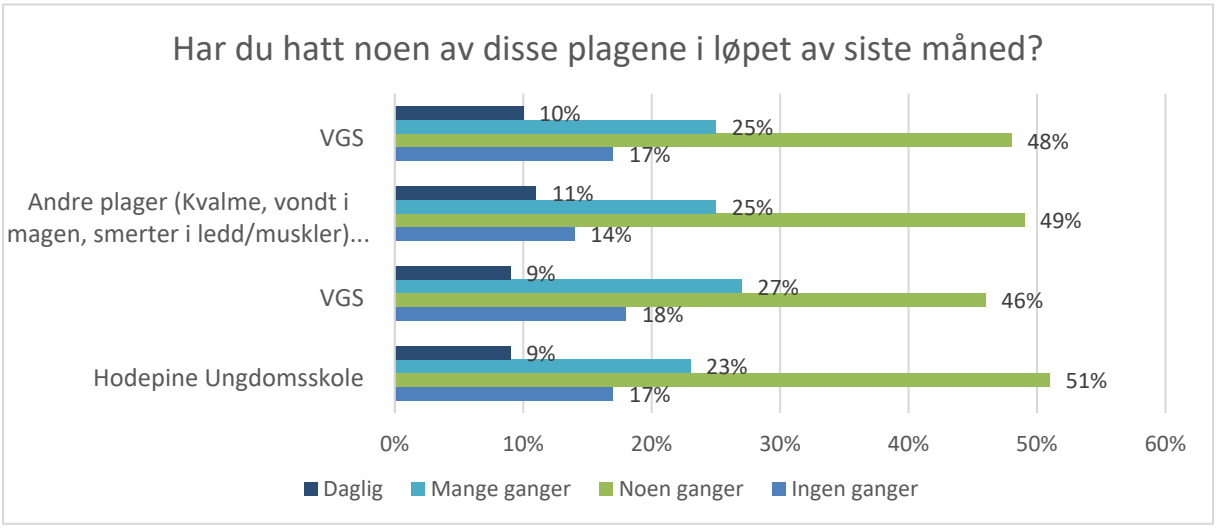
Figur 2.5.1 Andel som er fysisk aktiv 1-2 ganger i uka eller oftere. Ungdata 2022.

Helseplager

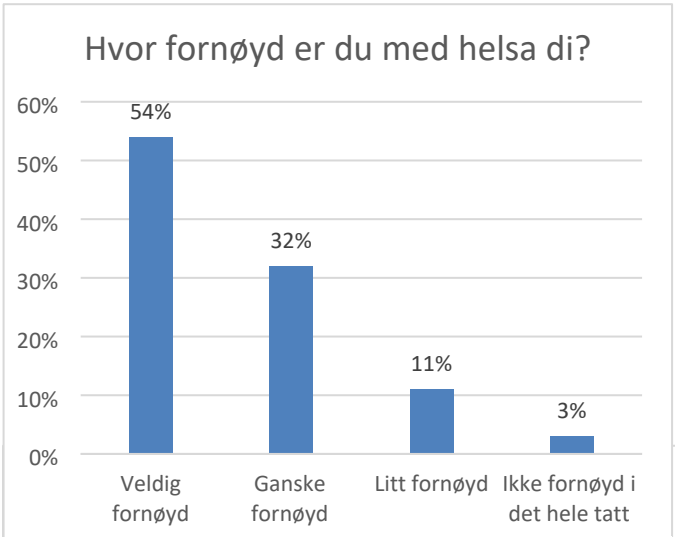


Figur 2.5.2 Månedlige helseplager. Ungdata Junior (5-7 trinn) 2022.

Ungdataundersøkelsen gir oss også en oversikt over selvrapporterte helseplager. Figur 2.5.2 og Figur 2.5.3 viser frekvensen av helseplager fra barneskolen til ungdomsskolen og videregående skole. Dessverre er spørsmålene om egen helse noe ulike i Ungdata Junior sammenlignet med hovedundersøkelsen (som gjelder ungdomsskole og VGS). På grunn av dette, er det ikke mulig å gjøre en direkte sammenligning av de to figurene.

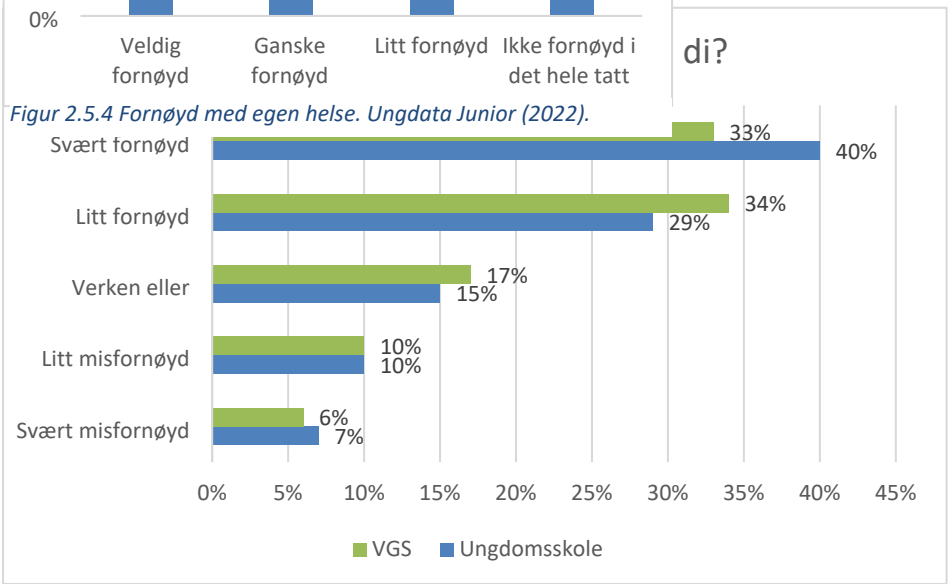


Figur 2.5.3. Helseplager i Ungdata ungdomsskole og VGS. 2022.



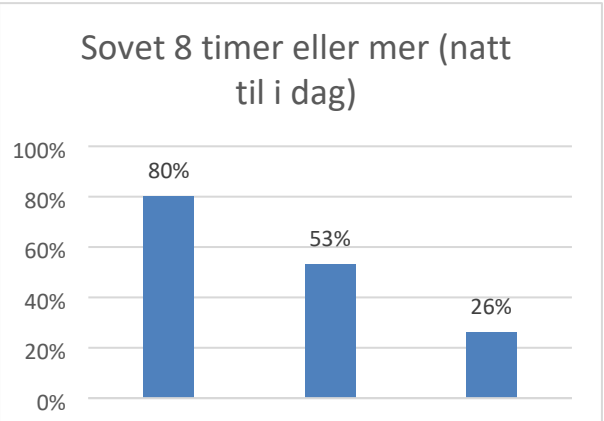
Figur 2.5.4 Fornøyd med egen helse. Ungdata Junior (2022).

Vi ser at til sammen 86 % av elevene på barneskolen (5-7 trinn) rapporterer at de er ganske eller veldig fornøyd med egen helse (Figur 2.5.4). Til sammenligning er det 69 % av ungdomsskoleelevene, og 67 % av VGS-elevene som sier det samme (Figur 2.5.5).



Figur 2.5.5 Fornøyd med egen helse. Ungdata ungdomsskole og VGS (2022).

Søvn



Figur 2.5.6. Egenrapportert søvn. Ungdata (2022).

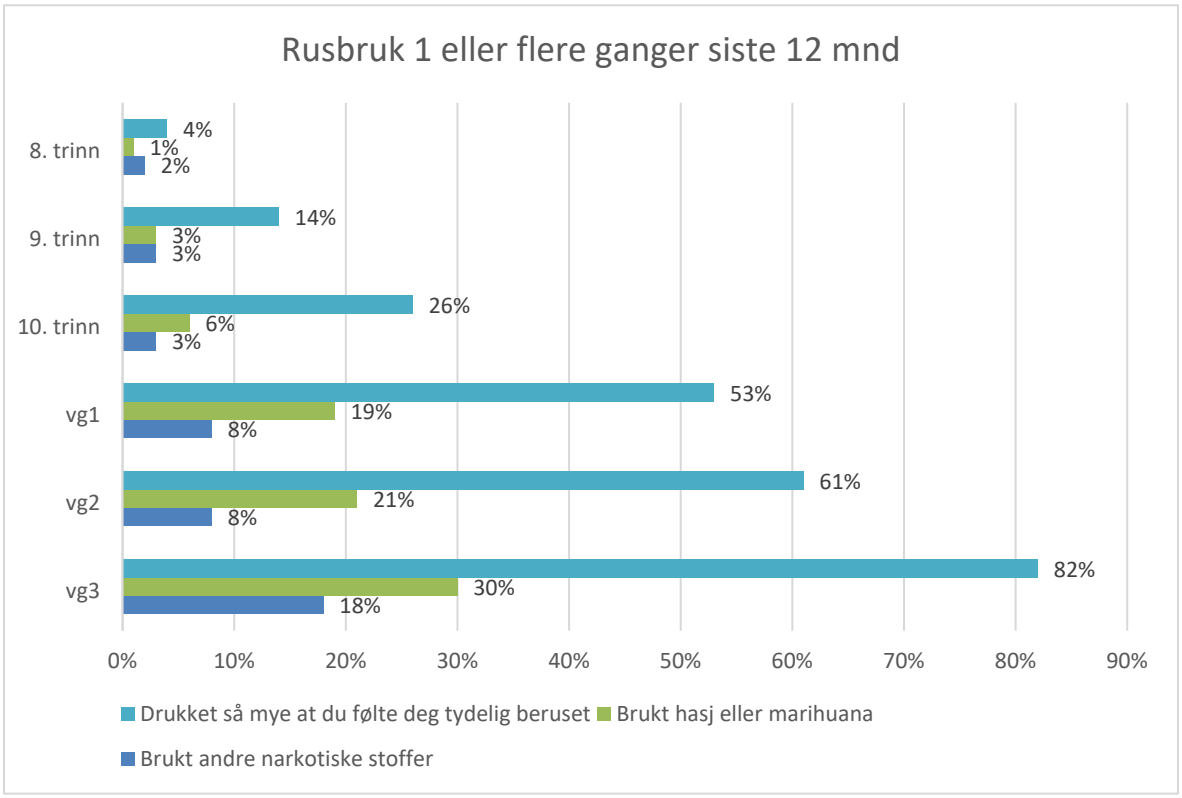
Vi vet at nok søvn og god søvnkvalitet er veldig viktig i oppveksten. Dette gjelder både for barns utvikling, og for den fysiske og psykiske helsen.

I Ungdataundersøkelsen kan vi se at mengden søvn per natt synker betydelig med alderen (Figur 2.5.6). Mens de fleste på barneskolen får minst 8 timer søvn per natt, er den tilsvarende andelen på videregående kun 1 av 4. Dette er langt ifra en ideell situasjon, da 8-10 timer søvn er anbefalt søvnmengde for tenåringer (NHI, 2019).

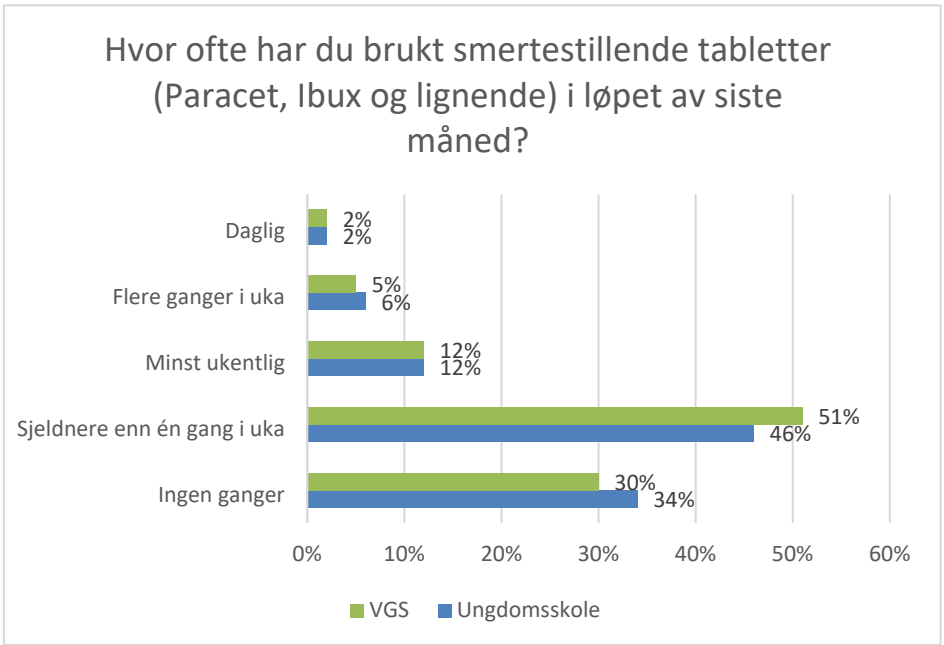
Bruk av rusmidler og smertestillende

Tall fra Ungdataundersøkelsen 2022 viser at rusbruken blant barn og unge i Asker er høy i forhold til resten av landet. Sammenlignet med Ungdata 2019, er det en lik utvikling eller en beskjeden nedgang, for alkohol, cannabis og røyk på ungdomsskolen. Asker ligger fremdeles over landsgjennomsnittet for bruk av alkohol, men forskjellen er marginal.

Som en generell trend i Asker, øker bruken av rusmidler fra 8. klasse til siste året på videregående (se Figur 2.5.7), og rusmiddelbruken på videregående skoler ligger noe over landsgjennomsnittet. I Asker rapporterer 22% bruk av cannabis det siste året sammenlignet med 15% nasjonalt. Denne andelen er uendret fra forrige Ungdataundersøkelse i 2019. Når det kommer til andre narkotiske stoffer derimot, har det vært en betydelig oppgang siden 2019. Den kraftige oppgangen antas å være en del av en større nasjonal og internasjonal trend (Kripos, 2021).



Figur 2.5.7 Rusbruk siste 12 mnd. Ungdata 2022.



Figur 2.5.8 Bruk av smertestillende. Ungdata ungdomsskole og VGS (2022).

Til sammen er det 19-20 % av elevene på ungdomsskole og videregående skole som rapporterer at de bruker smertestillende tabletter ukentlig eller oftere (Se Figur 2.5.8). Lignende tall finnes også fra Ungdata Junior, hvor 25 % svarer at de har brukt tabletter mot hodepine eller andre smerter den siste uken.

Barnevaksinasjonsprogrammet

Tabell 2.5.1. Vaksinasjonsdekning for 2-åringer i Asker.

Vaksine mot:	2020	2021
Difteri	96,5	97,2
Stivkrampe	96,7	97,2
Kikhoste	96,5	97,2
Poliomyelitt	96,7	97,2
Hib	96,9	97,4
Pneumokokk	95,8	96,4
Rotavirusinfeksjon	94,3	95,1
Hepatitt B	96,0	97,0
Meslinger	96,3	96,4
Kusma	96,3	96,4
Røde hunder	96,3	96,4

Som vi kan lese av Tabell 2.5.1, øker vaksinasjonsdekningen for alle de tilbudte vaksinene i barnevaksinasjonsprogrammet. Dette er en positiv utvikling, ikke bare for de barna det gjelder, men for hele folkehelsen i Asker.

2.6. Identitet

Barnehager og skoler skal være inkluderende arenaer der alle barn kan utvikle sin identitet i et mangfoldig fellesskap som er fritt for krenkelser og mobbing. Dette tydeliggjøres både i rammeplan for barnehagen, i læreplanverkets overordnede del, og i de tre tverrfaglige temaene som inngår i alle fag.

I læreplanverkets overordnede del er *Identitet og kulturelt mangfold* viet et eget avsnitt, hvor det presiseres at "Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap". I beskrivelsen av det tverrfaglige temaet *Folkehelse og livsmestring* heter det bl.a. at "Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende". Læreplanverket gjenspeiler menneskerettighetene og bekrefter at en positiv identitetsutvikling er en verdi i seg selv, og en rettighet alle barn har. I tillegg understreker

læreplanverket at utvikling av en trygg identitet er viktig fra et folkehelse- og livsmestringsperspektiv, fordi det bidrar til at elevene kan ta ansvarlige livsvalg og til å fremme god psykisk helse.

Hva betyr identitet?

Ordet identitet kommer fra det latinske ordet *idem* som betyr *den samme.* Begrepet viser at det er en viss kontinuitet i opplevelsen av seg selv. Jeg er *den samme som meg selv*. Det er noen kjennetegn ved meg som varer, og som ikke forandrer seg fra dag til dag. Jeg kan beskrive meg selv på en meningsfull måte, uten å måtte finne opp nye beskrivelser hver dag.

Identitet handler om hvilke svar vi selv gir på spørsmålet om hvem vi er. Svarene kan peke mot relativt faste størrelser som ytre kjennetegn, familiebakgrunn og etnisitet, eller det kan handle om mer flytende prosesser som hva man liker eller synes er viktig her i livet, hvilke mål man har eller hvilken gruppe eller flokk man føler tilhørighet til. Identitet er altså ikke noe absolutt, men noe som blir til gjennom valgene vi gjør og hvordan vi fortolker oss selv. Det er i det sosiale samspillet med andre at vi utvikler en egen identitet. Møtet med et "du" gir oss selvbevissthet, og den andres respons bakes inn i vår egen selvforståelse (Andersen, 2022).

Hvordan formes vår identitet?

Vi former vår egen identitet gjennom å velge hvem vi skal være venner med, hvilke aktiviteter vi ønsker eller ikke ønsker å holde på med, gjennom utdanning og jobb. Vi opplever oss som selvstendige og unike mennesker som har mulighet til å forme oss selv, til å etablere en egen identitet gjennom klesvalg, frisyre, handlinger og holdninger (Auen & Rudi, 2019).

Et annet forhold som kan påvirke identiteten vår, er hvilken livsfase vi er i. Samfunnets forventninger til den aldersgruppen man er i, spiller en viktig rolle. Et barn former sin identitet fram mot ungdomstiden. Gjennom tenårene frigjøres barnet fra foreldrene og får mer ansvar. Ofte identifiserer ungdommer seg med andre på samme alder. For noen er det viktigste hvilket kjønn man er, eller hvilken legning man har. For andre er religion viktig. Alle tilhører en kultur, og noen tilhører en subkultur som har egne normer og regler. For noen kan for eksempel det på være en gamer være en viktig del av identiteten (Auen & Rudi, 2019).

Ungdom skaper seg selv, håndterer vennerelasjoner og kommuniserer med hverandre både visuelt og skriftlig på sosiale medier. Deling av bilder utgjør i dag et helt sentralt element i vennerelasjoner mellom unge mennesker. At ungdom deler bilder av seg selv har gjort at livet de lever er langt mer synlig enn det var tidligere. Et interessant moment er at de fleste er bevisste på at bilder som tas skal bli sett av andre. Dette kommunikative elementet påvirker prosessen med å ta, bearbeide og dele bilder i sosiale medier. Betydningen av å

motta tilbakemeldinger fra andre i de sosiale mediene øker betydelig i tenårene. Dette stiller ungdom overfor en rekke nye utfordringer knyttet til hvordan de utøver og forhandler identitet i og med at bilder fra hendelser i livene deres deles med et bredt spekter av personer man søker respons og bekreftelse fra (Hilmarsen & Arnseth, 2017).

Kjønnsidentitet

Temaer som kjønnsidentitet og kjønnsmangfold er viktig å ta opp i barnehager og skoler, men må tilpasses barn og unges alder og erfaring. Kjønn er en grunnleggende del av en persons identitet, og kan forstås på ulike måter:

- Psykologisk kjønn er det kjønnet man føler seg som, og for de aller fleste stemmer dette overens med det kjønnet de er født med. Slik er det imidlertid ikke for alle. Psykologisk kjønn kalles iblant for kjønnsidentitet.
- Personer som ikke opplever seg selv verken som kvinne eller mann, kalles ikke-binære.
- Sosialt kjønn er det kjønnet andre oppfatter en som, og som man sosialiseres inn i. Dette kalles iblant for "kjønnsuttrykk".
- Juridisk kjønn er det kjønnet man er registrert som i folkeregisteret.

Ulike normer for kjønn og seksualitet i et samfunn gjør at vi ofte tildeler menn og kvinner ulike karakteristika og roller som er bestemt og begrenset ut fra hvilket kjønn vi har. Stereotype forventninger og normer knyttet til kjønn og seksualitet kan oppleves som smale og begrensende og påvirke ens selvbilde, selvbestemmelse, seksualitet og muligheter og valg i livet. I Asker har mellom 4 og 5 prosent av elevene i videregående skole opplevd å få hatefulle ytringer på grunn av sin seksuelle orientering, og i underkant av 15 prosent på grunn av sitt kjønn (Ungdata 2022). Ungdom må gis mulighet til å reflektere over hvilke forventninger til seksualitet og kjønn som møter kvinner og menn, og hvilken betydning dette har for likestilling, forståelse av egen kropp og seksualitet og for seksuell helse.

Med seksuell trakassering, menes enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, fiendtlig, skremmende, nedverdigende, ydmykende eller plagsom. Vi vet fra Ungdataundersøkelsen at seksuell trakassering forekommer både i ungdomsskolen og på videregående skole i Asker. Den verbale trakasseringen er mest fremtredende blant de yngre elevene, mens den fysiske trakasseringen er mest fremtredende blant de eldre elevene. Vi vet at 2 av 10 elever på videregående har opplevd å bli befølt på en seksuell måte mot sin vilje det siste året. Dersom vi ser nærmere på kjønnsforskjellene, ser vi at jentene rapporterer omtrent dobbelt så mye av alle formene for seksuell trakassering som guttene. Hele 14 prosent av jentene på videregående skoler sier at de har blitt presset eller tvunget til samleie eller andre seksuelle handlinger i løpet av det siste året. Det tilsvarende tallet for guttene er 3 prosent.

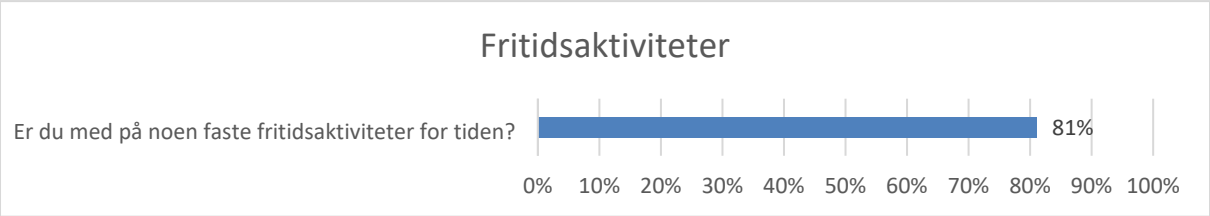
Ungdom trenger å lære om og forstå verdien av kjønnsmangfold. Kjønnsmangfold handler om at det er stor variasjon i måter å uttrykke det å være jente og gutt på, og at det finnes personer som definerer seg utenfor disse to kjønnskategoriene. En persons kjønnsidentitet kan være dynamisk, og kan endre seg gjennom hele livet. Når barn og unge møter voksne som har innsikt i og respekt for at kjønn kan oppleves og uttrykkes på ulike måter, kan de bli tryggere på sin egen kjønnsidentitet, og samtidig utvikle forståelse og respekt for andres (Utdanningsdirektoratet, 2022b).

Undervisningsopplegget Spør først!

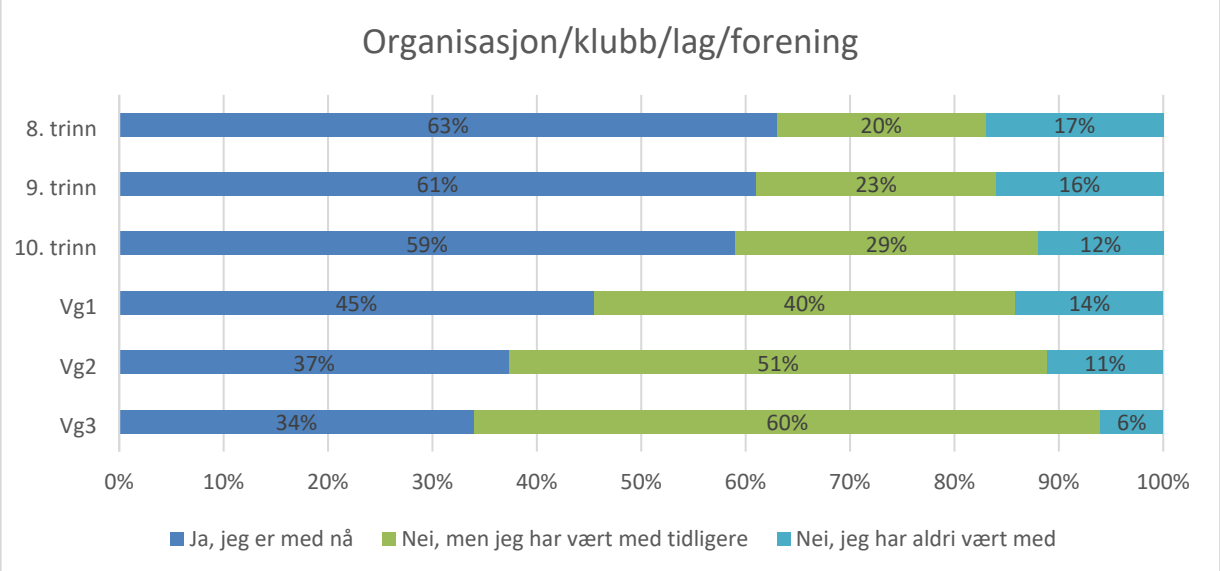
I askerskolen skal undervisningsopplegget Spør først! gjennomføres som en pilot på fire barneskoler (7.trinn) og to ungdomsskoler skoleåret 2023 -2024. Spør Først! er et helhetlig undervisningsopplegg for barn og ungdom og har som mål å forebygge seksuelle overgrep og fremme en positiv og trygg seksualitet. Undervisningen er forankret i skolehelsetjenesten i tett samarbeid med lærere. Spør først! er laget av Helsestasjon for kjønn og seksualitet i samarbeid med Norske Kvinners Sanitetsforening. Mål med undervisningsopplegget på barneskolen er å bidra til at barn får et positivt og naturlig forhold til egen kropp og bevisstgjøre dem på egne og andres grenser. For ungdomsskolen er det at elevene lærer om og forstår sin egen seksualitet, om mangfold innen kjønn og seksualitet, om følelser, nærhet og hvor deres grenser går.

2.7 Fritidsaktiviteter og møteplasser

Det vi vet om barn og unges deltakelse i organiserte/faste fritidsaktiviteter, kommer også fra Ungdataundersøkelsen. Av Ungdata Junior kan vi se at over 80% av barna på mellomtrinnet deltar i faste fritidsaktiviteter (Figur 2.7.1).



Figur 2.7.1 Ungdata Junior (2022), 5-7 trinn.

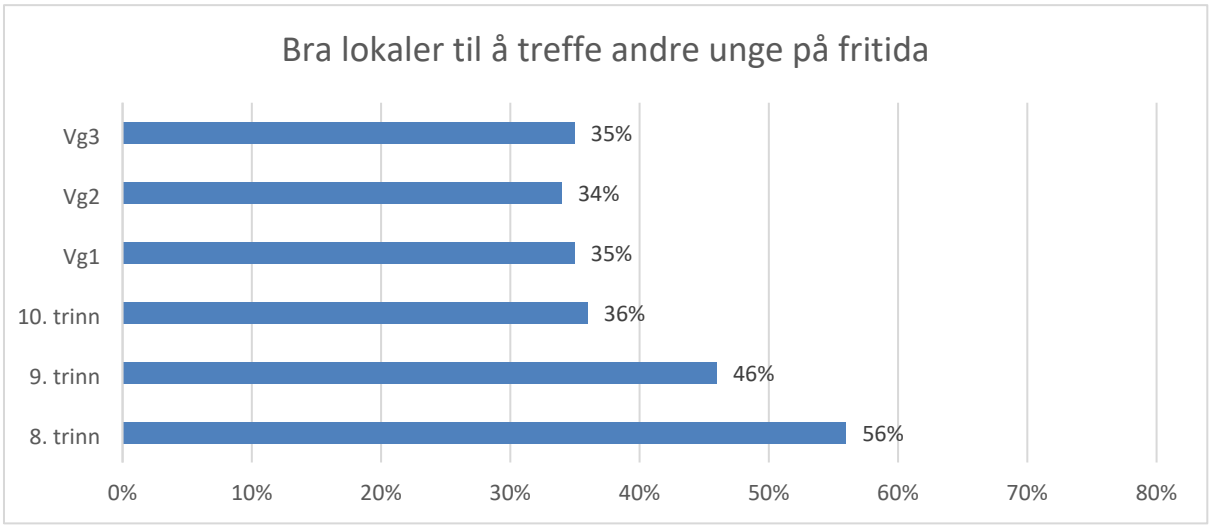


Figur 2.7.2 Ungdata (2022). Er du, eller har tidligere vært med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år?

Figur 2.7.2 viser utviklingen i deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter gjennom ungdomsskolen og videregående skole. Det er relativt små forskjeller fra 8. til 10. trinn, mens det er veldig mange som faller fra i overgangen mellom ungdomsskole og videregående.

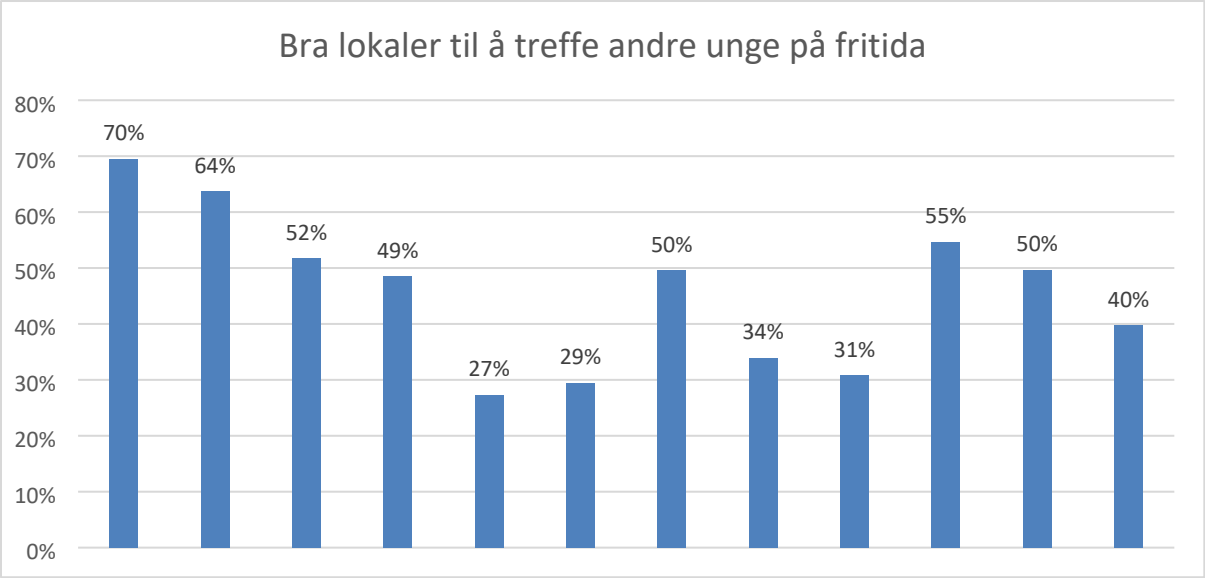
Om vi ser på deltakelse fordelt på kjønn, ser vi at deltakelsen er relativt lik, men at jentene slutter noe før guttene.

Tilgjengelige møteplasser hvor barn og unge kan treffes på fritiden er også en viktig del av en trygg og god oppvekst. Asker kommune er en langstrakt kommune med variert tilbud, og selv om vi i gjennomsnitt har ungdommer som er relativt fornøyde med tilbudet (se Figur 2.7.3), ser vi store lokale forskjeller. Figur 2.7.4 viser spredningen mellom de 12 ungdomsskolene i Asker. Her ser vi at det er stor variasjonen mellom skolene - fra 70 % fornøydhet til 27 % fornøydhet.



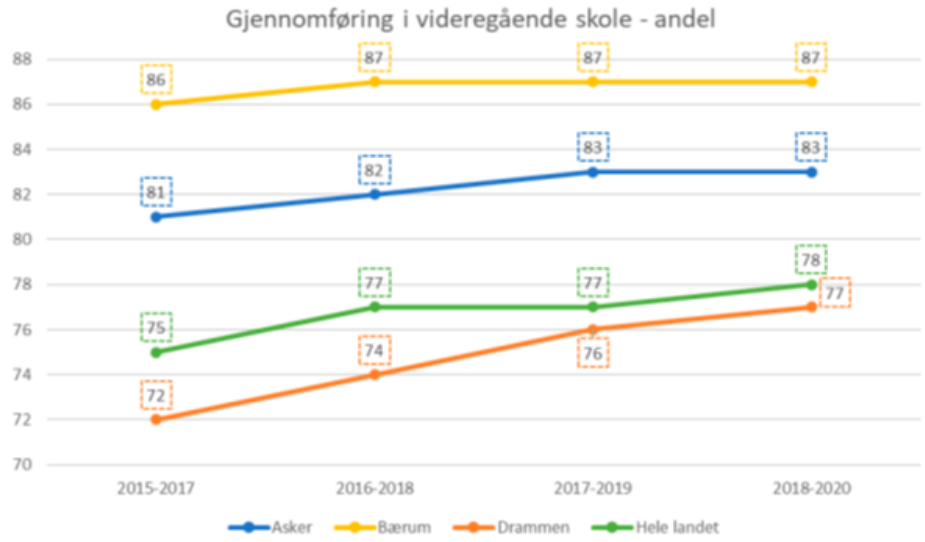
Figur 2.7.3 Andel «Enig» eller «delvis enig». Ungdata 2022 (Ungdomsskole og VGS).

Spesielt på ungdomsskolen ser vi at en relativt høy andel er fornøyd med lokaler hvor de kan treffe andre (Figur 2.7.3). Gjennomsnittet totalt for ungdomsskolen er 46 %, noe som er betydelig over det nasjonale gjennomsnittet (41 %) og en markant økning fra 2019 (38 %).



Figur 2.7.4 Andel «Enig» eller «delvis enig». Ungdata 2022, svar fra Asker kommunes 12 ungdomsskoler.

2.8 Fullføring videregående opplæring



Figur 2.8.1 Gjennomføring i videregående skole de siste 4 kull, tall for Asker, Bærum, Drammen og Norge.

Stadig flere ungdommer fullfører videregående opplæring både i Viken og nasjonalt. Figur 2.8.1 viser at andelen askerelever som gjennomfører og består videregående opplæring, ligger over andelen i Drammen og nasjonalt nivå og noe under Bærum. Gjennomføringen siste år er på samme nivå som for fjoråret.

For de videregående skolene i Viken har andelen i gruppen fullført og bestått økt fra 77,1 prosent til 80,0 prosent for kullene fra 2011 til 2014. Sammenlignet med alle fylker har Viken

fylkeskommune en noe høyere andel som fullfører og består. Andelen som har sluttet har i samme perioden gått ned fra 11,0 prosent til 8,8 prosent.

Gruppen som har fullført med planlagt grunnkompetanse har vokst noe i perioden; fra 3,1 prosent til 3,5 prosent. Gruppen som har gjennomført, men ikke bestått har minket i perioden. I 2011-kullet var andelen på 6,3 prosent, i 2014-kullet på 5,2 prosent. I 2014-kullet er tallet for Viken 80,0, tallet for alle fylker 79,6. Andelen som fullfører og består henger i stor grad sammen med karakterpoeng ved inntak.

Andelen elever som fullfører og består er høyest på studieforberedende utdanningsprogram. I kullene mellom 2011 og 2014 har andelen som fullfører og består studieforberedende utdanningsprogram økt fra 87,2 til 89,7 prosent. På yrkesfag har andelen som fullfører og består vokst fra 65,1 prosent til 67,4 prosent.

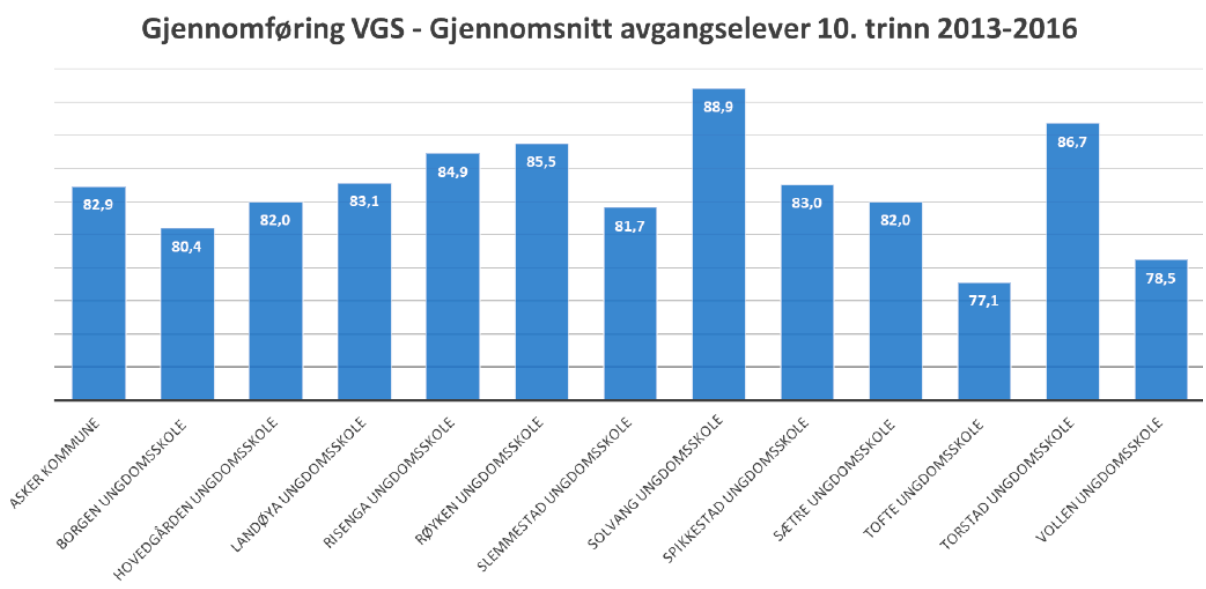
Hva vil det si å fullføre

I Norge blir andelen som ikke fullfører videregående opplæring innen fem år definert under kategorien frafall fra videregående opplæring. Denne definisjonen er streng i internasjonal sammenheng. Sammenlignbare land gir ungdommen lenger tid, der Danmark har det lengste tidsperspektivet med mål om å fullføre videregående opplæring innen 25 år etter fullført ungdomsskole (Vogt, 2017).

Andelen som regnes som frafall er en svært heterogen gruppe. Noen har sluttet, noen har fullført, men strøket i noen fag, mens andre er fortsatt i videregående opplæring (Vogt, 2017).

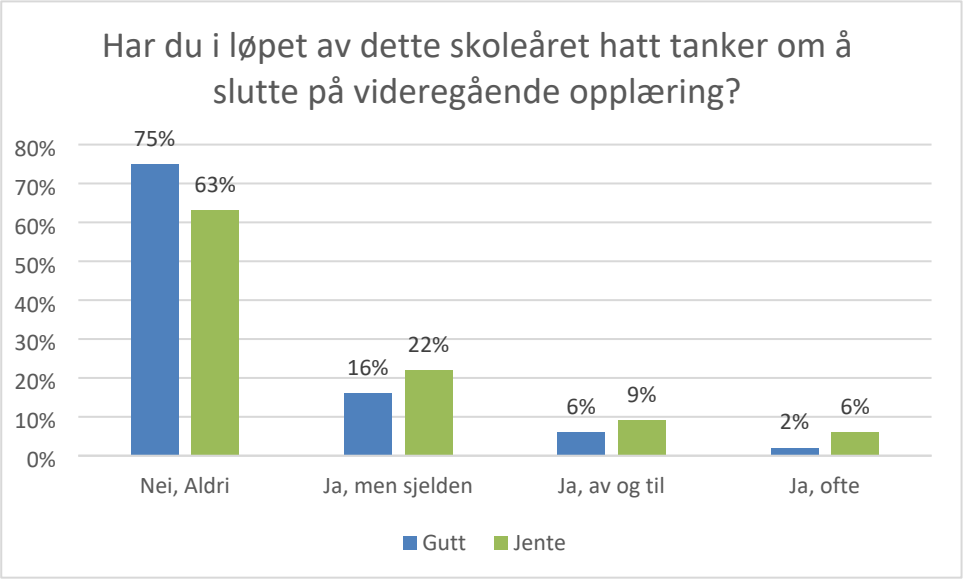
Som samfunn skal vi legge til rette for at flest mulig fullfører videregående opplæring. Da må vi følge opp elever som slutter, gi mulighet til å ta opp fag for dem som har strøket, og gi rom for at noen elever har behov for litt lengre tid før de kommer i mål med sin videregående opplæring.

Stortingsmeldingen *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden* (Meld. St. 21 (2020-2021)) skal bidra til at flere fullfører og består videregående opplæring innen 2030. Meldingen inneholder tiltak for at flere skal bestå med studie- eller yrkeskompetanse og være godt forberedt til videre utdanning og arbeidslivet. Hovedmålet er at 9 av 10 skal bestå videregående opplæring i 2030.



Figur 2.8.2 Gjennomføring i VGS fordelt på ungdomsskoletilhørighet

For å kunne få ytterligere kunnskap om gjennomføringsgrad, kan vi også se på gjennomføringsgraden fordelt på de ulike ungdomsskolene elevene har gått på i Asker (Figur 2.8.2). Tallene er fra kullet som gikk ut i 2016, og som ikke fullførte VGS i løpet av de påfølgende 5 årene (innen 2021). Figur 2.8.2 viser at gjennomføringsgraden varierer, og det er stor forskjell i andelen ungdom som fullfører fra den skolen med høyest gjennomføring og den med lavest.



Figur 2.8.3 Fullføring VGO. Ungdata ungdomsskole (2022).

Ungdata-undersøkelsen har spurt ungdommer på de videregående skolene i Asker om de har tenkt på å slutte på skolen (se Figur 2.8.3). Her ser vi at andelen som har tenkt på dette er høyere for jenter enn for gutter.

NOU 2019:2 *Fremtidige kompetansebehov II* (2019) utreder kompetansebehov i fremtidens arbeidsmarked og beskriver betydningen av at ungdom fullfører videregående opplæring. I utredningen beskrives også forskningsresultater knyttet til årsaker til at ungdom ikke fullfører videregående opplæring. Årsakene kan oppsummeres slik:

- Karakterer fra grunnskolen. Dette er den mest fremtredende faktoren for om ungdom fullfører eller ikke. Jo høyere karakterer fra 10. trinn, desto større er sannsynligheten for at de fullfører videregående opplæring.
- Svake grunnleggende ferdigheter
- Gutter fullfører i mindre grad enn jenter
- Elever på yrkesfaglige utdanningsprogram har høyere frafall enn elever på studiespesialiserende utdanningsprogram
- Svak tilhørighet til skolemiljøet
- Ungdom som slutter viser i mindre grad motstandsdyktighet mot å møte motgang/takle nederlag enn dem som fullfører
- Foreldres utdanningsnivå - jo lavere utdanning foreldrene har, desto større er forekomsten for frafall i videregående.
- Opprinnelsesland påvirker fullføringsgraden. Ungdom født i Norge har større sannsynlighet for å fullføre videregående opplæring.
- Elever med spesialundervisning er overrepresentert i gruppen som ikke fullfører videregående opplæring.

Oppfølgingstjenesten (OT) er en fylkeskommunal tjeneste som skal sikre samarbeid mellom de kommunale, fylkeskommunale og statlige instansene som har ansvar for ungdom i alderen 16 – 21 år. I dette ligger at oppfølgingstjenesten formidler og samordner tilbud fra ulike instanser. Oppfølgingstjenesten for Asker og Bærum er organisert under Veiledningssenteret i Sandvika.

Skoleåret 2021 –2022 hadde OT oppfølging av nesten 300 ungdommer i Asker. Dette er ungdom som følges opp som elever i videregående skole, i det frafallsforebyggende arbeidet, ungdom som står uten tilbud og ungdom som er i arbeidspraksis. Felles for gruppen er at de trenger en viss grad av oppfølging for at de skal komme seg i aktivitet eller holde seg i aktivitet.

2.8 Unge under 25 år uten aktivitet, arbeid eller utdanning

Ifølge Kommunehelsa statistikkbank er det 11 prosent av unge mellom 16 – 25 år i Asker som står utenfor jobb og utdanning pr 1.1.2020, noe som utgjør ca. 1000 personer. Prosentandelen er lik i Viken og noe høyere nasjonalt (12 prosent). Andelen er høyere blant innvandrerungdom hvor 22 prosent av unge menn og 28 prosent av unge kvinner står utenfor.

Når vi bryter ned nasjonale tall for denne gruppen, ser vi at det i 2019 var:

- 12 prosent registrert arbeidsledige
- 21 prosent som mottok arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd
- 9 prosent som mottok andre offentlige ytelser som sosialhjelp eller kontantstøtte
- 58 prosent som hadde ukjent status

Helseproblemer er generelt mer utbredt blant norske unge utenfor arbeid og utdanning sammenlignet med unge i andre land. Unge som står utenfor i Norge, har seks ganger høyere sannsynlighet for å føle seg deprimerte og mer enn ni ganger høyere sannsynlighet for å rapportere dårlig helse sammenlignet med jevnaldrende utenfor arbeid og utdanning i andre land. I Norge er denne gruppen enda mer inaktive enn i andre land. Flere her søker ikke jobb til tross for at de verken har jobb eller er under utdanning (NOU 2019:2).

3. Arenaer i barns oppvekst

Et godt oppvekstmiljø er avhengig av et godt samspill mellom flere ulike arenaer (se Figur 3.1.1). Kommunen kan bidra til å legge til rette for gode miljøer på alle disse arenaene.



Figur 3.1.1 Oppvekstarenaer (Folkehelseinstituttet).

Familie**:** Grunnlaget for barnets livskvalitet legges i familien. Trygge foreldre og familierelasjoner er viktig for at barn skal kjenne på omsorg og tillit, som igjen er med å legge grunnlaget for relasjonene som barnet skal forme senere i livet. I tillegg spiller familieøkonomi, foreldres utdannelse, trangboddhet, og andre levekår inn som en del av familiens påvirkning. Økonomiske problemer kan medføre økt stress i hjemmemiljøet, høyere konfliktnivå og en mer negativ oppdragerstil (Bøe, 2015). Vi vet at det å vokse opp i Norge med dårlige levekår har negative konsekvenser for barnet, og barn i familier med lav inntekt har oftere psykiske og fysiske helseplager enn barn som vokser opp med gode økonomiske vilkår (Bufdir, 2021). Foreldre er barnas nærmeste omsorgspersoner og har dermed den største påvirkningsmuligheten med hensyn til å fremme eller hemme barns utvikling.

Barnehage og skole: Dette er kommunens viktigste arenaer for å forme og prege oppveksten til barn og unge. Barnehager og skoler er forum for faglig og sosial utvikling, gjerne i samspill med hverandre. Barna skal også lære seg strategier for livsmestring som de skal ta med seg gjennom livet. Et trygt og godt leke- og læringsmiljø er en viktig del av dette, og i Norge er det en lovfestet rett som alle barn har. Trivsel og mestring i skolen er viktig for å utvikle en trygg og god selvfølelse, og god psykisk helse. Skole og barnehage er også ansett som viktige arenaer for å utjevne sosiale forskjeller. I stortingsmelding nr. 21 (Meld. St 21 (2016-2017))

beskrives at en av de største utfordringene vi har, også i den norske skolen, er å utjevne sosiale forskjeller, og dermed sørge for at alle barn får like muligheter.

Venner og fritid: For at barn og unge skal ha et trygt og godt oppvekstmiljø, er det avgjørende med sosial og emosjonell støtte, også fra venner og det sosiale miljøet rundt barnet. I Norge er det i overkant av 60 000 barn og unge som blir utsatt for mobbing, enten på skolen eller på fritiden (Folkehelseinstituttet, 2019). Dette kan utgjøre en stor psykisk belastning for den enkelte, og vi vet at denne belastningen også medfører risiko for å utvikle alvorlige psykiske vansker som depresjon og søvnproblemer senere i livet (FHI). En norsk studie fra 2006 (Fosse, 2006) fant at nesten halvparten av voksne pasienter som søkte hjelp ved en psykiatrisk poliklinikk, tidligere hadde vært utsatt for mobbing. Minst like viktig er det å hindre mobbing og utenforskap på nett. I en tid hvor de fleste barn og unge bruker minst en time hver dag på sosiale medier (Ungdata 2022), har dette blitt en viktig sosial arena, noe som betyr at mobbing og utenforskap forekommer her også. Det kan være vanskeligere å skjerme seg mot digital mobbing, og det kan være ekstra vanskelig å hindre spredning av digitalt innhold.

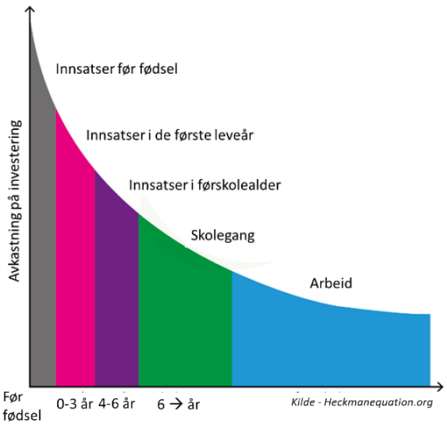
Lokalsamfunn: For å fremme trivsel og god helse blant barn og unge, er det avgjørende med et godt tilbud av fritidsaktiviteter og møteplasser i lokalsamfunnet. Gang- og sykkelveier og kollektivtransport kan også bidra til å gjøre det lettere og tryggere for barn og unge å treffes på fritiden.

Fritidstilbud som utformes på en måte som gjør dem tilgjengelig for alle, vil bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Spesielt viktig er dette for barn og unge med mindre nettverk, for flyktninger og unge utenfor skole og arbeidsliv. Slike tiltak kan bidra til å styrke tilhørigheten til lokalmiljøet, noe som kan bidra til å skape samhold, engasjement og ansvarsfølelse (Folkehelseinstituttet, 2019).

4. Forebyggende arbeid som hovedperspektiv

Kapittel 3 viser betydningen av å se sammenheng i alle arenaene barn og unge er i. Både kunnskapsgrunnlaget og temaplanen vil ha utredning og strategier knyttet til disse arenaene. Forskning og nasjonale føringer vektlegger forebyggende arbeid som det viktigste grepet kommuner må gjøre for å fremme barn og unges levekår og livskvalitet. (Se også kapittel 1.5)

James Heckmans (2000) samfunnsøkonomiske modell viser til betydningen av tidlig investering i barns liv for å styrke deres «human kapital» (se Figur 4.1.1). Denne investeringen vil bedre forutsetningene for et godt liv, mestring og samfunnsdeltakelse. Heckman mener at forebygging, det vil si innsats for å hindre utvikling av problemer og sykdom, er aller mest lønnsomt.



Figur 4.1.1. Heckmann (2000).

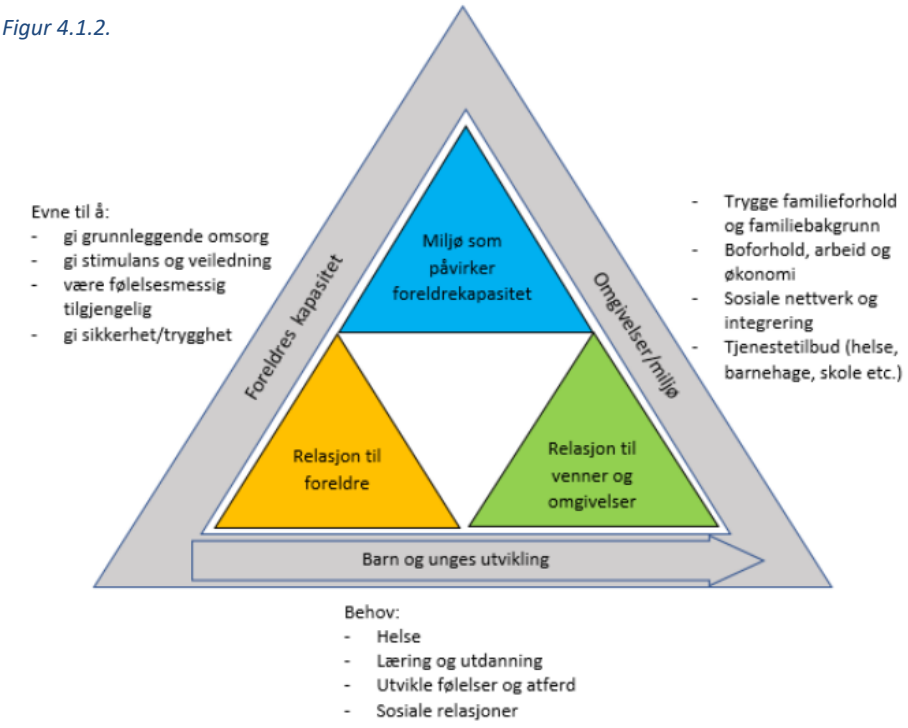
Heckmans modell beskriver viktigheten i å investere i barns levekår, læring og utvikling så tidlig som mulig i livet. Dette vil ha en varig og god effekt og øke fremtidige livssjanser og samtidig gi samfunnet bærekraft. Forebygging, det vil si innsats for å hindre utvikling av problemer og sykdom, er samfunnsøkonomisk lønnsomt, og barnas utviklingsmuligheter fram til skolestart er nøkkelen (Heckman, 2000). Nyere forskning vektlegger i tillegg betydningen av hjernens utvikling de første leveårene.

I Helsedirektoratets rapport *Samfunnsutvikling for god folkehelse* (Helsedirektoratet, 2014) beskrives den største helseutfordring i Norge innenfor psykiske plager og lidelser. I folkehelsemeldingen *Mestring og muligheter* (Meld. St.19 (2014-2015)) uttaler regjeringen at det er et klart behov for å rette søkelyset mot forebygging av psykiske vansker og lidelser. Psykisk helse og livsstilssykdommer er blant de viktigste årsakene til tapte leveår. Norge rangeres høyt sammenlignet med andre land når det kommer til trivsel og velferd, men det er betydelige forskjeller knyttet til sosiale ulikheter i helse.

4.1 Barn og unge i en større sammenheng

For å forstå barnet og ungdommen, må man også forstå konteksten de er i. ICS-modellen (Figur 4.1.2) viser hvilke grunnleggende behov som må dekkes for at barn og unge skal ha en sunn utvikling. Det vises til hvilke risikofaktorer barn og unge utsettes for, og hvordan disse kan reduseres med beskyttelsesfaktorer. Modellen er utarbeidet av det Britiske Department of Health (2020) og bygger på psykologen Urie Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (1994).

Figur 4.1.2.



Forklaring av modellen:

Barn og unges behov og utvikling er grunnlaget for modellen. Dette omfatter deres helse, utdanning, emosjonelle, atferdsmessige og sosiale utvikling. (Horisontal pil i den ytterste trekanten).

Foreldrenes kapasitet og ressurser til å gi omsorg, støtte og veiledning, være følelsesmessig tilgjengelig og gi trygghet er grunnleggende. Dette er særlig viktig i de første leveårene, men har også stor betydning gjennom ungdomstiden. (Venstre siden av den ytterste trekanten).

Det øvrige miljøet og familien til barnet og ungdommen utgjør omgivelsene som barnet og foreldrene befinner seg i. Her finner man nærmiljøet, frivilligheten, helsestasjon, barnehage, skole, andre offentlige tjenestetilbud og fritidsaktiviteter. Her er det ulike miljøer som bidrar til å fremme barn og unges grunnleggende behov (Den høyre siden av den ytterste trekanten).

Disse tre forholdene; barnets behov, foreldres kapasitet og omgivelsene/miljøet henger sammen og påvirker hverandre. Barn og unges valg av handlinger og væremåter og deres personlighet blir etablert tidlig i livsløpet. Modellen beskriver betydningen av å se et tidlig utviklingsforløp i en vekselvirkning mellom omgivelsen rundt barnet. Det er det tidlige samspillet mellom barn og foreldre som er avgjørende for barnets utvikling.

Barnets personlighet og atferd, foreldres kapasitet og omgivelsenes kompetanse, ressurser og handlinger er i et gjensidig samspill og påvirker hverandre. Beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer for barnets utvikling inngår i dette samspillet. Risikofaktorer som «undergraver» barnets behov på en av sidene i trekanten, vil kunne motvirkes av beskyttende faktorer på en annen side. For eksempel kan barnehagen oppveie manglende foreldrekompetanse i hjemmet (risiko) ved at barnehagen kompenserer for dette ved å gi og lære barnet samspillskompetanse (beskyttelse). Den utviklingsøkologiske modellen (Bronfenbrenner, 1994) er en kunnskapsmodell som beskriver betydningen av å se et tidlig utviklingsforløp i en vekselvirkning mellom omgivelsene rundt barnet.

4.2 Beskyttelsesfaktorer og risikofaktorer

Kunnskap og kompetanse knyttet til å oppdage og identifisere barn og unge med ulike utfordringer er viktig del av det helsefremmede og forebyggende arbeidet. Det innebærer at de som arbeider med barn og unge bør ha kunnskap og kompetanse om hvilke faktorer som kan påvirke den psykiske helsen til barn og unge.

Som beskrevet i kapittel 4.1 påvirkes den psykiske helsen til barn og unge av både individuelle, familiære og samfunnsmessige faktorer. Risikofaktorer er utrygghet, manglende nettverk, sårbarhet (genetikk) og dårlig relasjon med foreldre. Beskyttelsesfaktorer er tilhørighet, opplevelse av mestring og foreldre og nettverkets utviklingsstøtte.

Familien er det primære stedet for sosialisering og overføring av verdier, og en godt fungerende familie gir barn og unge gode forutsetninger for trygghet og tilhørighet. Foreldreskapet utfordres ved krevende omsorgsoppgaver. Foreldrestøttene tiltak og bistand til foreldre i krevende omsorgssituasjoner og med utfordrende oppgaver er viktig for barnets beste. Familiearbeid er av betydning for å jobbe med relasjoner og tilhørighet.

Begreper som benyttes i arbeidet med å oppdage og identifisere;

- *Bekymring* er en skjønnsmessig vurdering basert på kjente beskyttelses- og risikofaktorer og tegn som gir grunnlag for bekymring.
  Risikofaktorer er forhold som øker risikoen for at barn og unges utvikling hindres eller hemmes, og kan være knyttet til barnet selv, til foreldre og/eller miljøet ellers. Tilsvarende brukes *beskyttelsesfaktorer* om forhold som demper risikoen for å utvikle problemer når risikofaktorer er til stede, som for eksempel positive familiemessige forhold (Helsedirektoratet, 2018).

4.3 Dilemmaer ved prioritering av alle versus de få

Det er utbredt enighet om at forebygging gjennom de universelle tiltakene er de mest kostnadseffektive og det som gir best helse og mest positiv utvikling for den enkelte. Samtidig er det stilt spørsmål ved om behandling og forebyggende tiltak som er rettet mot høyrisikogrupper har den effekten man kan forvente.

I Folkehelsemeldingen (Meld. St.19 (2014-2015)). beskrives ulike prioriteringsdilemmaer. Dette handler om hvordan man skal få god helse til hele befolkningen innenfor en økonomisk ramme. Dilemmaene er knyttet til balansen mellom å forebygge og behandle, om hvordan behandling av psykiske lidelser skal prioriteres. Skal man behandle de alvorlig syke fremfor dem med moderate og milde lidelser?

Geoffrey Rose (1992) introduserte begrepet "forebyggingsparadokset". Formuleringen peker på at når noe er svært utbredt i et samfunn (f.eks. psykiske lidelser) er det denne gruppen, med *lav og middels risiko*, som bidrar med flere sykdomstilfeller enn dem som allerede befinner seg innenfor høyrisikogruppen. Dette peker på at forebyggende og universelle tiltak som er rettet mot hele befolkningen eller i en definert populasjon (barn og unge) gir størst fordeler og er mest effektiv. For de innbyggerne som befinner seg innenfor høyrisikogrupper vil det gi liten effekt eller i mindre grad kunne påvirke deres livssituasjon. Strategien blir da at man prioriterer det forebyggende arbeidet som er rettet mot dem med lav og middels risiko, fremfor gruppen av mennesker med høyrisiko.

Om man velger en forebyggende og *universell strategi* vil effekten komme alle til gode. Den vil i mindre grad stigmatisere enkelte grupper, men ha relativt små effekter for den enkelte, men stor effekt for samfunnet. Områder man omtaler som viktige ved en slik strategi er helsestasjoner og helsesykepleiere, barnehager, skoler, kosthold og aktivitet, venne- og familierelasjoner mfl.

Om valget er mer i retning av *sekundær forebygging*, er dette tiltak rettet mot grupper med kjent og forhøyet risiko og som vil ha god effekt på den enkelte og gruppen, men mindre effekt på samfunnsnivå. Områder det pekes på her er knyttet til barn med psykisk syke foreldre, personer som er utsatt for vedvarende belastninger mfl.

Til slutt er det *tertiære forebyggingsnivået* som er rettet direkte mot individet med høy risikobelastning. Effekten vil være god for den enkelte, men redusert for samfunnet.

Kravene til helhet og nærhet i tjenestene synes å skape noen dilemmaer i forholdet mellom spesialisert og generalisert kompetanse, og mellom konsentrasjon og spredning av innsats. Et bredt forebyggingsperspektiv basert på et universelt prinsipp krever breddetilbud og generell kompetanse på barn og unges utfordringer. Imidlertid er praksisfeltets erfaringer at det stadig blir mer komplekse og sammensatte utfordringer for dem som trenger hjelp og

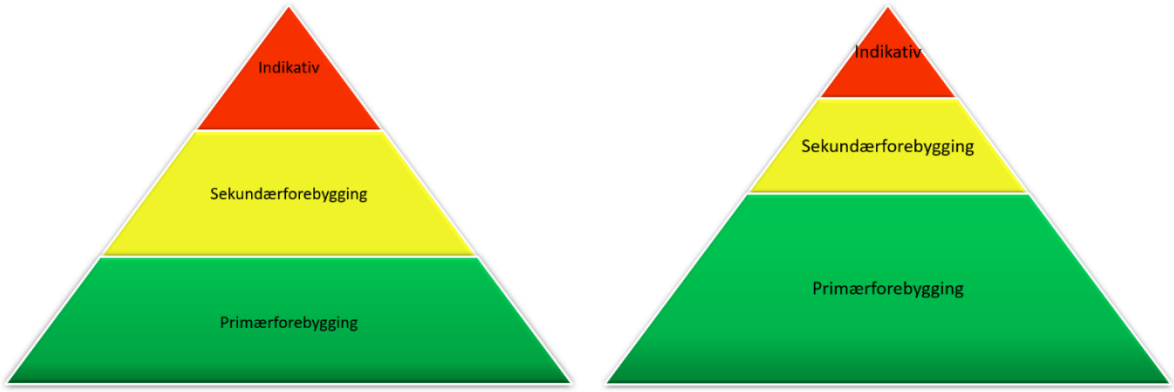
som krever mer spesialisert kompetanse og omfattende tjenester. Dette kan bidra til å svekke rommet for et helhetlig tilbud.

Prioriteringsdilemmaet vil da innbefatte ulike problemstillinger knyttet til at det vil være uløste behandlings- og omsorgsbehov og profesjoner som "trekker" ressurser mot en mer spesialisert behandling. Hvilke strategier skal man velge - forebygging eller behandling? Hvordan skal man balansere hensynet til universalisme og generalisme på den ene side og forventningen om mer spesialiserte og spisskompetente tjenester på den andre siden? Og hvordan påvirker dette samhandlingen mellom tjenestene?

Arne Holte (2018) har beskrevet noen viktige satsnings- og prioriteringsområder i det forebyggende arbeidet:

- satse på psykisk helsefremmende tiltak
- velge tiltak utenfor helsetjenestene (Behandlingsapparatet produserer ikke helse)
- investere i spedbarn og småbarn og deres familier
- prioritere det vi kan gjøre noe med
- prioritere tiltak ut fra kostnadseffektivitet

Nedenfor følger Figur 4.3.1 og beskrivelse av de ulike nivåene for praksis og tiltak og sammenhengen mellom dem.



Figur 4.3.1 – Tre nivåer av forebyggende tiltak.

Modellene (Figur 4.3.1) viser at vi har tiltak på tre ulike nivåer. Det laveste nivået (grønt) er tiltak som gjelder for alle. Det midterste (gult) er tiltak man setter inn ved begynnende bekymring for barn og unge. Tiltak på det øverste nivået (rødt) er for en forholdsvis liten

gruppe som har behov for omfattende tjenester. Målet for Asker kommune er å redusere antallet barn og unge med tiltak på gult og rødt nivå. De ansattes kompetanse innen det universelle området (grønt) må derfor styrkes slik at barn og unge får hjelp så tidlig som mulig. Det innebærer blant annet at tjenestene må kunne identifisere og følge opp barn som strever, og ha tilgang på treffsikker hjelp som kan iverksettes på et lavest mulig nivå. I arbeid med barn og unge må det tas hensyn til at det er stor variasjon i modenhet og utvikling. Kompetanse og tiltak på gult og rødt nivå må også videreutvikles.

For å lykkes med tiltakene på de ulike nivåene, kreves systematisk tverrfaglig samarbeid hvor medarbeiderne kjenner til hverandres kompetanse og tiltaksapparat. Videre er det avgjørende å kunne lytte til og ta hensyn til barn og unges behov. Samarbeid med barnets foresatte og nettverk er også viktig. Det kreves høy grad av relasjonskompetanse for å lykkes med dette på alle nivåer.

I det gule området vil det forebyggende arbeidet være mer direkte målrettet innsats hvor tiltak rettes mot risikogrupper og/eller risikosituasjoner (rettes mot grupper som lever med kjent og forhøyet risiko). Målsetningen er å iverksette effektive og intensive tiltak på rett problem, i rett situasjon og hindre en negativ utvikling. Problemet man ønsker å løse må forstås i den sammenhengen det oppstår i, og utfordringer for individet må ses i sammenheng med omgivelsene og miljøet rundt det enkelte barn. Tilrettelagte tiltak på dette nivået kan bidra til at utfordringer ikke blir komplekse problemer.

I det røde området er problematikken sammensatt og kompleks. Med dette menes utfordringer som har sammensatte årsaksforhold, som påvirker hverandre gjensidig og krever sammensatte tiltak og individuelt tilpassede løsninger. Dette er barn og unge med stor risiko for en fremtidig marginalisering og utsatthet for et utenforskap. Tverrfaglig samarbeid vil i de fleste tilfeller være nødvendig på dette området.

4.4 Hvordan vet vi at det helsefremmende og forebyggende arbeidet virker?

Forebyggende og helsefremmende arbeid er både et kortsiktig og et langsiktig arbeid. I noen tilfeller kan man se en positiv utvikling raskt, og på andre områder kan effektene av det forebyggende arbeidet vise seg mange år frem i tid. Dette gjør at målingen av om det forebyggende arbeidet har ønsket effekt også må skje på ulike måter.

I eksempelvis helsestasjoner, skolehelsetjeneste, barnehager, skoler og i barneverntjeneste ligger det mye forskning til grunn for den praksisen som utføres. Forskningen viser til hva som har god effekt på barn og unges utvikling og læring. Det enkelte barn er unikt og den konteksten det er en del av, vil spille inn på hvilke tiltak som virker og har best effekt.

Det vil være en stor fordel om tiltakene utarbeides i samarbeid med barn, ungdom og deres foresatte/nettverk og at det også er dem som er med å vurdere om tiltakene har god effekt

eller ikke. God brukerorientering oppnås ved å invitere brukerne med på lag og skape gode tjenester sammen (Ellingsen m. fl., 2022).

Dette er et av de sentrale områdene som bør utvikles videre i Asker. Det å ta utgangspunkt i den enkeltes behov, utføre tiltaket i samarbeid med dem og deres nære nettverk og evaluere tiltaket jevnlig.

Ifølge Kjellevold (2006) er det fire forutsetninger for god brukerorientering. Tjenestene må være tilgjengelig, dvs. at det skal være enkelt å komme i kontakt med riktig tjeneste. Tjenestene må også være individuelt tilpasset. De skal være helhetlige, samordnet og koordinerte når det gjelder brukernes totale behov. Brukerne skal også få medvirke når tjenesten planlegges, utformes, gjennomføres og evalueres. For å få til dette må ansatte og ledere ha god kunnskap og interesse for hvilke behov, forutsetninger, forventninger og interesser brukerne har (Ellingsen m. fl., 2022).

4.5 Helhet og sammenheng i oppveksten

4.5.1 Godt tverrfaglig samarbeid

Godt tverrfaglig samarbeid er viktig både i de universelle tiltakene og i de mer sammensatte tiltakene. Ofte er det nødvendig at en utfordring diskuteres på tvers av tjenester og at også løsningene eller tiltakene utføres i et samarbeid. Aktivt tverrfaglig samarbeid er avgjørende for å oppfylle prinsippet om at forebyggende arbeid når flest mulig barn og unge. I tillegg legges det vekt på å kunne oppdage og identifisere utfordringer så tidlig som mulig slik at tjenestene raskt kan legge til rette for gode og virksomme tiltak i samhandling med dem det angår.

Både i 0-24-samarbeidet (side 30-31), den nye velferdslovgivningen (side 16) og Barnevernreformen (side 15-16) beskrives betydningen av et forpliktende tverrfaglig samarbeid både for å forebygge og for å igangsette de mest effektive tiltakene når utfordringer er komplekse.

I arbeidet med dette kunnskapsgrunnlaget har deltakere i samtlige arbeidsgrupper beskrevet dette som et sentralt utviklingsområde i Asker. Tjenestene kjenner ikke tilstrekkelig til hverandres kompetanse, de samarbeider for lite og det er for lite koordinering for det enkelte barn og familie. Det blir viktig med en gjennomgang av det tverrfaglige innsatsteamet (se nedenfor) og det øvrige tverrfaglige samarbeidet, slik at vi har de riktige teamene og de riktige arenaene for tverrfaglig samarbeid.

Asker har en rekke samarbeidsarenaer, hvor de mest brukte er beskrevet her:

Tverrfaglig innsatsteam

Ordningen er en del av den tverrfaglige samarbeidsmodellen i kommunen. Hver skole og hver barnehagesone skal ha et tverrfaglig innsatsteam. Formålet med tverrfaglig innsatsteam er å hjelpe barn og unge som trenger ekstra tjenester eller oppfølging utover det som gis i det ordinære tjenestetilbudet i barnehage og skole. Tverrfaglig innsatsteam skal være et lavterskeltilbud med fokus på tidlig hjelp og riktige tiltak. Tverrfaglig innsatsteam består av faste representanter fra skole/barnehage, PP-tjeneste, barnevern og skolehelsetjeneste (helsesykepleier). Foreldre deltar i møtene, og når det er hensiktsmessig, deltar også eleven.

Tverrfaglig ASK-team

Asker kommune har et tverrfaglig team som jobber med Alternativ Supplerende Kommunikasjon (ASK), for barn som ikke har verbalspråk, eller som trenger støtte til verbalspråket. Teamet består av spesialpedagoger, helsesykepleier, PP-rådgivere og fysioterapeut og driver veiledning til ansatte og foreldre i kommunen. De holder også kurs og foredrag for kompetanseheving om ASK. Teamet har laget en egen standard for overgang barnehage-skole.

Læringsmiljøteam barnehage/skole

Læringsmiljøteamene jobber på oppdrag fra kommunalsjef barnehage/skole ved å bidra til utvikling av kvalitet og rutiner for læringsmiljøarbeidet i kommunen og bistå barnehagene og skolene i læringsmiljøarbeidet gjennom kompetanseutvikling og veiledning.

Pedagogiske støtteteam

Pedagogisk støtteteam er et lavterskeltilbud hvor barnehagene kan ta kontakt for råd og veiledning.

De pedagogiske støtteteamene er fordelt på fem barnehagesoner og består av en PP-rådgiver og fem-seks spesialpedagoger som tilhører hver sin faste sone. Det er et mål at samarbeidet skal skape en økt bevissthet om betydningen av miljøet rundt barna og voksenrollens betydning i arbeidet med barnegruppene.

Dette er viktig med tanke på at barnehagene skal få tidlig hjelp, uten at det er en henvisning til PP-tjenesten med tanke på vurdering av spesialpedagogisk hjelp. Det er ført statistikk siden oppstarten av støtteteamene. Den viser at 2/3 av sakene blir ivaretatt eller løst uten at det blir en henvisning på individnivå. Omtrent1/3 av sakene i 2021 ble henvist til PP-tjenesten for vurdering av spesialpedagogisk hjelp. Generelt viser statistikken at barnehagene er fornøyde med hjelpen de får fra pedagogiske støtteteam.

Flerfaglig team

Flerfaglig team er et ambulerende veiledningsteam som bistår skoler i å utvikle og representere et inkluderende læringsmiljø. De jobber på oppdrag fra rektor på nærskolen og løser oppgaver etter felles plan og målsetting. Teamet skal være en forsterket faglig innsats for skolen, som kommer i tillegg til de ressursene skolen allerede har avsatt. Teamet skal ha koordinerende funksjon i samarbeid med rektor slik at de iverksatte tiltaksressursene rundt eleven blir fulgt tett opp.

Inntaksteam

Inntaksteamet skal sikre tverrfaglige drøftinger slik at barn, ungdom og familier får rett hjelp på rett nivå. Barne- og familietjenestens ledergruppe og avdelingsleder fra PP-tjenesten sitter i Inntaksteamet for å sikre prioriterings- og beslutningsmyndighet i fordelingen av tiltak. Inntaksteamet tilstreber å gi et likeverdig tilbud ut fra behov. Dialogbasert inntaksteam består av representanter fra barne- og familietjenesten, barneverntjenesten, PP-tjenesten, BUP og kommuneoverlegen. Målet er en helhetlig vurdering på tvers av tjenestenivå, og å sikre rett hjelp på rett nivå fra riktig tjeneste.

Familieråd

Familieråd er en beslutningsmodell som skal sikre at både barn, familie og deres utvidede nettverk involveres for å finne gode løsninger. Dette er en nettverksteoretisk modell som har fokus på brukermedvirkning. Alle familieråd skal ha en koordinator som forbereder og snakker med dem det gjelder i forkant, under familierådet og i etterkant. Barneverntjenesten i Asker satser på bruk av familieråd og tjenesten har knyttet til seg en egen familierådskoordinator.

Velferdslab

Tjenestene i oppvekst er innrettet for samhandling med andre, men erfarer at det er utfordrende å jobbe godt når en innbygger eller en familie har behov for innsats fra flere tjenester samtidig. Velferdslab er en metode for samhandling med innbyggere som har sammensatte behov. Velfedslab tar utgangspunkt i en investeringstankegang hvor kommunen skal være en investor i mennesker fremfor en forvalter av saker. Det er en arbeidsform på tvers av kommunens tjenesteområder og er utformet slik at innbyggerne selv kan være med og prioritere hvilke tiltak som først skal iverksettes. Deltakerne i Velferdslab skal helst ha myndighet til å fatte beslutninger på vegne av sin tjeneste slik at tiltak kommer raskt i gang. Velferdslab retter oppmerksomheten mot hele familien, og en brukermedvirkning hvor formålet er at «ingen avgjørelser om meg tas uten meg». Det å få innsikt i hele familiens behov og ta utgangspunkt i innbyggerens og familiens ressurser, vil kunne gi gode løsninger og en mer bærekraftig utvikling for hele familien samlet.

Oppvekstsjenestene skal preges av en mentalitet om at vi investerer i mennesker og aktivt undersøker hvilke andre ressurser og tjenester vi kan samarbeide med for å oppnå dette.

Fact UNG

Fact Ung er et relativt nytt samarbeidsprosjekt mellom Barne- og familietjenesten, Barneverntjenesten og spesialisthelsetjenesten. Dette tverrfaglige teamet samhandler systematisk om tjenester til ungdom mellom 12 og 18 år som ikke har nytte av ordinært tjenestetilbud. Ungdommene har ofte sammensatte utfordringer, og det er nødvendig med en intensiv, langvarig og koordinert innsats.

Tversektorielt samarbeid

Der hvor barn mottar helse- og omsorgstjenester i Oppvekst og foresatte mottar tjenester i Velferd, er det vesentlig at tjenestene samarbeider slik at familien mottar et helhetlig tjenestetilbud.

4.5.2 Trygge overganger

Helhet og sammenheng i oppveksten innebærer at også overgangene i de ulike livsfasene oppfattes som trygge, både for barna og de foresatte. Overganger er en naturlig del av oppveksten og del av barn og unges utviklingsprosess. Overgangsfasene kan også være krevende for noen barn, særlig de som har sårbarheter eller er i en vanskelig livssituasjon.

Barn og unge trenger kontinuitet i oppfølging i ulike livsfaser og livshendelser. Overganger i opplæringsløpet er kritiske punkt, spesielt for sårbare barn og unge. Statistikk viser at det er en markant økning i henvisning av gutter til PP-tjenesten i overgang fra barnehage til skole, og i barneskolen fra småtrinn til mellomtrinn.

Vi kan se for oss overgangene i opplæringsløpet som fjelltopper som barn må bestige på en trygg og god måte, og at det mellom disse toppene er festet broer. Broene er forbindelseslinjene mellom hjem og barnehage, mellom barnehage og barneskole, mellom barneskole og ungdomsskole og mellom ungdomsskole og videregående opplæring.

Følgeforskning på velferdsteknologi (VFT) viser at det er sårbarhet ved endringer og overganger som for eksempel fra en skole til en annen, eller i oppstart av en ny tjeneste (Throndsen, Carlsten & Björnsson, 2019). I tillegg kan det være mange andre overganger i et barns liv hvor det kan være nødvendig å ta hensyn og tilrettelegge. Det kan for eksempel være skolebytte eller klassebytte, skifte av bolig eller at en venn flytter.

Utfordringene knyttet til overgangene anses å henge sammen med at de ansvarlige for tjenestene endres når barnet blir eldre. Ansvaret fordeles på flere og mer spesialiserte fagpersoner, og det krever gradvis mer samordning og koordinering (Gundersen & Seeberg, 2018; Kittelsaa & Tøssbro 2015). For mange representerer overganger situasjoner hvor

problemer "hoper seg opp", samtidig som man opplever å bli overlatt til seg selv fordi ingen tar et helhetlig ansvar for oppfølging (PROBA, 2017; Anvik & Gustavsen, 2012).

Barn og unge med sammensatte behov opplever at overganger er spesielt sårbare fordi ingen har et spesifikt ansvar for overgangsarbeidet (Hansen, Jensen & Fløtten, 2019). At de unge faller gjennom i overgangene tydeliggjør sektoransvarets yttergrenser (Lo, Olsen & Anvik, 2016). Ansvarsfordelingen i forbindelse med overganger er uklar for de involverte tjenesteyterne. De som er ansvarlige fraskriver seg i flere tilfeller ansvaret uten å forsikre seg om at andre ivaretar barnets behov. Årsaken til ansvarsfraskrivelsen kan være mangel på kompetanse, initiativ eller ressurser (Gundersen & Seeberg, 2018). For sen planlegging og manglende informasjonsoverføring er også vanlige årsaker til vanskelige overganger.

4.5.3 Slik jobber vi med trygge overganger i Asker

Fra hjem til barnehage

Askerbarnehagene har høsten 2022 fått en ny standard for tilvenning for å sikre at overgangen fra hjem til barnehage blir så god som mulig. I den nye standarden er det blant annet føringer på fem dagers tilvenning når barna begynner i barnehagen. For å skape en trygg tilvenning for barnet, er det avgjørende å involvere foreldrene. Gjennom en foreldreaktiv tilvenning trygges foreldrene, noe som også har positiv innvirkning på barnets trygghetsfølelse. Standarden er utarbeidet i samarbeid mellom kommunale og private barnehager i Asker kommune, helsesykepleiere og barnehagefaglige rådgivere.

Helsesykepleiere på helsestasjonene treffer nesten alle barn og foresatte før barnehagestart, og kan være viktige brobyggere i det å skape gode overganger.

Overgang mellom barnehage, SFO og skole

Overgangen fra barnehage til SFO og skole representerer en stor forandring for barn og deres foreldre. Asker kommune har rutine for hva som skal skje i overgangen, men har lite i rutinene om det faglige innholdet og hva som skal ha særskilt vekt. Rammeplan for barnehage, rammeplan for SFO og læreplanverket for skolen har felles verdier og deler mye av det faglige grunnlaget. Det er likevel begrenset samarbeid mellom barnehageansatte og ansatte i skole og SFO utover det som skjer i forbindelse med overgangen. Det er potensial for å lære og øke kompetansen på tvers av tilbudene, slik at barn og foreldre i større grad enn i dag opplever sammenheng og kontinuitet.

Det vil i løpet av 2023 iverksettes en ny plan for sammenheng og kontinuitet i overgangen fra barnehage til skole og SFO. Målet er å styrke samarbeidet mellom enhetene, gi hvert enkelt barn en forutsigbar overgang og skape større helhet og sammenheng i barnets oppvekstmiljø.

Foreldreundersøkelsen har to spørsmål som er knyttet til overgangene til og fra barnehagen, som vises i Tabell 4.5.1. Vi ser her at Asker kommune i sammenligningsgrunnlaget gjør det noe bedre på ivaretagelse ved barnehagestart, og noe dårligere på forberedelse til skolestart.

Tabell 4.5.1 Foreldreundersøkelsen barnehage 2021.

Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan barnehagen forbereder barnet ditt til skolestart?	**1-5**
Asker kommune	4,2
Bærum kommune	4,3
Drammen kommune	4,3
Nasjonalt nivå	4,3
Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med hvordan barnet ditt ble ivaretatt i tilvenningsperioden?	
Asker kommune	4,6
Bærum kommune	4,5
Drammen kommune	4,5
Nasjonalt nivå	4,5

Fra barneskole til ungdomsskole

Overgangen til ungdomsskolen er fylt med spenning for mange elever. På ungdomsskolen får eleven nye fag, karakterer, flere prøver og større frihet. For noen kan overgangen oppleves som skummel, og det er derfor viktig at de får forberedt seg godt. Et systematisk samarbeid mellom skolene med besøksdager og informasjonsmøter er viktig.

Overgangen til ungdomsskolen er kompleks fordi den skjer samtidig med at tenåringene går gjennom en biologisk overgang. Puberteten bringer i seg selv med seg fysiske, sosiale, personlige og emosjonelle endringer. Summen av dette kan bidra til at overgangen til ungdomstrinnet oppleves som spesielt kompleks. Til tross for dette, opplever de fleste ungdommene overgangen til ungdomstrinnet som positiv og spennende. En svært viktig faktor for en god overgang er å oppleve vennskap, tilhørighet og støtte fra jevnaldrende. Skolenes oppgave er å legge til rette for elevene, slik at de kan finne den rette balansen mellom det kjente og det ukjente. (Strand, 2021)

Det er viktig å starte tidlig med å planlegge en god overgang. I Asker er det rutine for samarbeid mellom barneskoler og ungdomsskole gjennom 7.trinn. For elever med spesielle behov starter samarbeidet tidlig, noen ganger når eleven er på 6.trinn. Samarbeidet inneholder informasjonsmøter, plan for overgang, besøksdager, overføring av elevmapper, klasseinndeling mm. For å få tak i hva som er viktig for elevene, kan de med fordel i større grad involveres i overgangen, både de elevene som skal begynne på ungdomsskolen, og dem som allerede har begynt.

I løpet av de tidlige ungdomsårene, er det mange som slutter med organiserte aktiviteter, for eksempel i kulturskole og idrettsforeninger. Dette kan føre til passivitet og utenforskap.

Fra ungdomsskole til videregående opplæring

Innholdet i videregående opplæring er bredt, sammensatt og inneholder mange ulike veier til fullført opplæring. Både for elev og foreldre kan det være vanskelig å få oversikt over tilbudene slik at man velger det som passer best for den enkelte. Derfor er det viktig med god veiledning fra ungdomsskolens karriereveileder.

På ungdomstrinnet har elevene faget *utdanningsvalg,* som skal bidra til å gjøre eleven i stand til å ta et godt utdannings- og yrkesvalg ut fra egne interesser og forutsetninger. I læreplanen er det lagt vekt på at faget skal gi elevene innsikt og grunnlag for valg av videregående opplæring, og at karrierelæringen de får skal være relevant. Faget skal bidra til at elevene får en helhetlig karrierekompetanse som de også kan bruke etter ungdomsskolen for å mestre ulike utfordringer knyttet til videre utdanning og arbeid. Elevene skal lære seg å håndtere overganger og skape forståelse for sammenhenger mellom utdanning og jobbmuligheter. Ferdigheter i å ta valg og forstå konsekvenser av valg, er også en del av faget. Utdanningsvalg vurderes ikke med karakter, men med *deltatt* eller *ikke deltatt*. I faget er det 110 timer som gjennomføres i løpet av de tre årene på ungdomsskolen.

Det er mange ulike ordninger når det gjelder hvordan faget organiseres på ungdomsskolene i Asker, både når det gjelder innhold, hvor på ungdomstrinnet timene legges og kompetansen til den som underviser i faget. Det er et potensial i å heve kvaliteten på innhold i faget, for eksempel gjennom styrket fokus på entreprenørskap og samarbeid med lokale bedrifter for å gi eleven bedre kunnskap om arbeidslivet.

Ungdom mellom 16 og 21 som ikke er i utdanning eller arbeid, blir fulgt opp av oppfølgingstjenesten som er en gratis og lovpålagt tjeneste. Oppfølgingstjenesten tar direkte kontakt med den enkelte ungdom som ikke har søkt om videregående opplæring, som ikke har tatt imot tildelt plass, som slutter før opplæringen er ferdig, eller som er arbeidsledig. Oppfølgingstjenesten hjelper til med å finne ut hvilke muligheter som er aktuelle for den enkelte. Nøkkeltall knyttet til denne tjenesten finnes på side 55. Frafall i videregående opplæring s 52.

I Asker er det et regelmessig samarbeid mellom rådgivere på de 12 ungdomsskolene. Rådgivergruppen har også faste møter med rådgivere fra de videregående skolene. I samarbeid med det fylkeskommunale karrieresenteret i Sandvika organiseres blant annet praksisdag på videregående skole for elever i oppstarten av 10.trinn. I tillegg har de videregående skolene åpne dager hvert år i januar slik at elever på ungdomstrinnet kan besøke skoler de er interessert i å vite mer om.

Utfordringer i overgangen er knyttet til overføring av informasjon om den enkelte elev, om uvisshet til hvilken skole og hvilket utdanningsprogram eleven kommer inn på og ikke minst til at eleven ikke har god nok kunnskap om hvilke muligheter som ligger i strukturen i videregående opplæring. Det er ønskelig med mulighet for mer hospitering og andre tiltak, som for eksempel et årlig utdanningstorg. Det er lite faglig kontakt mellom lærere på de to skoleslagene, så her ligger også et potensial når det gjelder god overgang.

Lavterskel fritidstilbud for ungdom i videregående skoles alder er også et område som er meldt som en utfordring i forbindelse med arbeidet med dette kunnskapsgrunnlaget. Mange fritidstilbud er for elever opp til ungdomsskolealder i Asker.

Fra tjenester i Oppvekst til tjenester i Velferd

Det er viktig å sikre helhetlig og sammenhengende tjenestetilbud til alle innbyggere i kommunen, noe som er ekstra krevende ved overganger i tjenestetilbudet. For å ivareta dette til unge voksne med behov for overgang fra rus og psykisk helsetjenester for barn og unge til psykisk helse- og rustjenester for voksne, er det utarbeidet en samarbeidsrutine mellom Barne- og familietjenesten og Psykisk helse og rus. Rutinen beskriver ansvarsforhold og rutiner på tjenestenivå, i tillegg til faste samarbeidsmøter for å evaluere samarbeidet.

Overganger for ungdom som mottar tjenester fra Mangfold og inkludering

Ungdom med oppfølging fra Inkludering og mangfold har en krevende overgang bak seg, fra flukt til et mottakssenter, og videre over til kommunen. Mange synes det er krevende å forholde seg til, og følge opp ulike helsetilbud. Derfor er det etablert et eget helseoppfølgingsteam i virksomheten.

Utdanning: Ungdommene har veldig variert skolebakgrunn og utfra deres ankomstalder starter de i velkomstklasse på ungdomsskolenivå eller i voksenopplæringen, som også er organisert under tjenesten Inkludering og mangfold. Overgangen fra velkomstklasse/voksenopplæring til normalklasse er en krevende overgang som krever tett oppfølging fra skole og hjem.

Asker har rutiner som skal ivareta ungdommene i deres møte med skolen og ulike overganger. Dette gjøres gjennom veiledning med særkontakt, og med fagkoordinator ved behov.

Arbeid/NAV**:** Overgangen fra skole til arbeid ønsker veldig mange ungdom hjertelig velkommen, men på grunn av språkbarrierer er det ofte krevende å forholde seg til arbeidslivet.

Overgang fra skole til NAV kan være vanskelig for ungdommen. De fleste ønsker å jobbe, men ikke alle får det til, og blir nødt til å søke om arbeidsavklaringspenger (AAP) eller andre statlige stønader etter fylte 18 år.

Tiltakene “Ungdomslos" og “Jobbsentralen”, samt gode rutiner for samarbeid mellom NAV og Inkludering og mangfold kan bidra til gode overganger.

Bolig: Overgangen fra bofelleskap/familiehjem til hybel/leilighet når ungdommene er rundt 18 år, er krevende for mange. Oppfølging og hjemmebesøk settes inn for at ungdommene skal få de ferdigheter som kreves for å ta vare på og leve godt i en bolig.

Det å forholde seg til et helsetilbud og snakke om psykisk helse har vært fremmed for mange store deler av livet. Det krever trygge og forutsigbare ansatte og gode rutiner for å få ungdommen inn i de forskjellige helsetilbudene som tannlege/ fastlege/ psykolog. I Asker er det et eget helseoppfølgingsteam som hjelper til med å sørge for dette.

4.5.4. Skoler og barnehager som nærmiljøarenaer

Asker kommune har mål om å være en samskapingskommune. I en slik kommune vektlegges samarbeidet mellom kommunens tjenester, innbyggere, bedrifter og organisasjonslivet. Samarbeidet er nødvendig for å løse samfunnsutfordringer som utenforskap og ulikhet i helse. I den forbindelse har tjenesteområde Oppvekst inngått et samarbeid mellom skolene og idrettsklubber. Samarbeidet kalles Aktive lokalsamfunn. Skolene, det lokale idrettslaget og andre lokale aktører legger til rette for aktiviteter og sosialt fellesskap for barn og unge. Hensikten er å styrke tilhørighet, fellesskap og aktivitetsnivået. Mer konkret utarbeides det lokale modeller for trygge og aktive lokalsamfunn i og etter skoletid. Eksempler på ulike modeller som praktiseres i dag er samarbeid om felles aktivitetsleder, samarbeid om tilbud i SFO, aktivitetsdager, fredagsklubb, unge ledere, åpen hall mm. Siden oppstart høsten 2019, har nesten alle skolene i Asker inngått et aktivt lokalsamfunn-samarbeid. Det vil på sikt gjøres en evaluering av satsingen, hvor det også vurderes om modellen kan brukes på andre områder enn i skolen. Prosjektet finansieres både av oppvekst og idrettsforeninger.

Det finnes også andre eksempler på hvordan skoler og barnehager brukes som nærmiljøarena; besteforeldre som er til stede som ekstra voksenstøtte i friminuttene på skolen, bruk av barnehagene og skolens lokaler til møter, bursdagsfeiringer og andre sammenkomster.

Skolens lokaler leies og lånes ut til Asker kulturskole, til andre kulturorganisasjoner, til idrettsklubber og foreninger. Det er imidlertid et potensial for å bruke bygningsmassen til barnehager og skoler både innendørs og utendørs i større grad, for eksempel med digitalt låsesystem og gjennom å forsterke samarbeidet med andre kommunale aktører på barnas fritid.

5. Kvalitet i det universelle tilbudet – forebyggende og helsefremmende arbeid

Helsefremmende og forebyggende arbeid har størst effekt så tidlig som mulig i barns liv. Forebyggende arbeid må skje i nær dialog med barnets nærmeste foresatte. Det er i familien de største beskyttelsesfaktorene for barn er, men også risikofaktorene hvis familien ikke har god omsorgsevne. Nedenfor følger beskrivelse av noe av det arbeidet som helsestasjoner, barnehager og skoler gjør i det helsefremmende og forebyggende arbeidet.

5.1 Svangerskapskontroll og barselomsorg

Helsestasjonen er et lovpålagt, gratis og et lett tilgjengelig lavterskeltilbud for alle barn og deres foreldre, uavhengig av sosial tilhørighet. Helsestasjonen er en del av kommunehelsetjenesten som utøver planmessig helsefremmende og forebyggende helsearbeid mot barn i alderen 0–5 år innenfor temaer som omhandler både psykisk og fysisk helse i tillegg til sosiale forhold. Helsestasjonens forebyggende arbeid starter allerede under mødrenes graviditet. Deretter er det oppfølging etter fødsel og videre frem til fylte 5 år. Oppgaven til helsestasjonen omfatter; helseopplysning, veiledning, helseundersøkelser og vaksinasjoner.

Tjenesten har også oppfølging av sped- og småbarn med spesielle behov og oppfølging av foreldre med behov for utvidet støtte. Ved behov må helsestasjonen sørge for støttetilbud, iverksetting av spesielle tiltak, henvise til behandling, vise til og gi nødvendig informasjon om hjelpetiltak fra andre instanser.

Sentralt i helsestasjonsarbeidet er tidlig å fange opp signaler på mistrivsel og utviklingsavvik i det tidlige livsløpet for barnet. Dette er også kjernekomponenter/ faktorer i det forebyggende og helsefremmende arbeidet.

Rapporter og sentrale styringsdokumenter som er oppsummert i kapittel 1.5. viser til betydningen av et godt universelt tilbud for barn og deres familier tidlig i livet. Særlig rapporten *De 1000 første dagene* (Granone m.fl., 2022) trekker frem betydningen av god svangerskapsoppfølging og kvalitet i helse- og omsorgstilbudet for blivende foreldre og veiledning og oppfølging de første leveårene. Helsestasjon og barnehagene er med andre ord helt sentrale tjenester i det helsefremmende og forebyggende arbeidet.

I Asker kartlegger jordmortjenesten og helsestasjon 0-5 år den gravides fysiske, psykiske og sosiale status inkludert familie og nettverk. Blivende foreldre med lite nettverk og/eller lav inntekt får tilbud om gratis foreldreforberedende kurs. Helsestasjonstjenesten (jordmortjeneste, helsestasjonen 0-5 år, fysioterapi- og ergoterapitjeneste) bidrar familien med å etablere kontakt med blant andre NAV, HomeStart og andre aktuelle instanser det er behov for. Hvis familien trenger ekstra foreldrestøtte, etableres det såkalte Helsestasjon+

helt fra svangerskapet, som innebærer flere hjemmebesøk, hyppigere og lengre konsultasjoner, foreldreveiledningsprogram og gruppetilbud.

Helsestasjonene i Asker har etablert ulike ressursgrupper for foreldre med sammenfallende behov. Det kan dreie seg om barselgrupper, pappagrupper, ICDP- grupper på ulike språk og prematurgrupper. (ICDP, International Child Development Programme, er et helsefremmende og forebyggende program som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten til barn og unge).

Barne- og familietjenesten (BFT) har et barsel- og gravidprosjekt med mål om å gi et forsterket tilbud om psykisk helsehjelp til gravide og foreldre (med barn 0-1 år) som har psykiske helseplager. I prosjektet inngår nært samarbeid mellom jordmødre, helsesykepleiere og psykolog, med rutiner for tidlig kartlegging og oppfølging, åpen konsultasjonstid hos psykolog for felles vurdering og felles faglige møter for kompetanseheving. Ved behov sender jordmor eller helsesykepleier henvisning til Barne- og familietjenestens inntak, og Familie- og nettverkstjenester prioriterer rask oppfølging.

5.2 Barnehage

5.2.1 Barnehagens betydning for positiv utvikling

Barnehagen er en helt sentral arena for utvikling av de kompetansene som barn og unge trenger for livskvalitet både her og nå, og senere i livet. Det helsefremmende og forebyggende arbeidet i barnehagen er når det er et godt pedagogisk arbeid hvor individet får mulighet til å utfolde seg og utvikle seg i fellesskap med andre barn og voksne. Kvalitativt gode barnehager er med andre ord en helt sentral forebyggende arena.

For de fleste barn er barnehagen den første perioden i et langt læringsløp og skal gi barn en god start, uavhengig av bakgrunn og behov. Gode barnehager har positiv effekt på barns språklige, kognitive og sosiale utvikling, og er viktig for å utjevne sosiale ulikheter. I løpet av årene i barnehagen gjennomgår barn en stor utvikling, og hjernen er spesielt formbar de første tre årene (Utdanningsdirektoratet, 2022a).

Et godt barnehagetilbud er god forebygging for alle barn, spesielt for barn som av ulike grunner trenger særlig støtte og omsorg. Antallet voksne og deres kompetanse er avgjørende for om barna får et godt barnehagetilbud. Barnehagene må ha kompetanse og kapasitet til å tidlig finne ut hvilke barn som vil ha nytte av vedtak om spesialpedagogisk hjelp, og kompetanse til å sørge for at det pedagogiske tilbudet holder høy kvalitet.

Barnehagedeltakelse kan for eksempel gi en betydelig samfunnsøkonomisk gevinst, men størrelsen avhenger av kvaliteten på barnehagetilbudet og at sårbare barn går i barnehagen. Deltakelse i barnehage kan i seg selv se ut til å være med på å kompensere for forskjeller basert på familiebakgrunn. For barn fra lavinntektsfamilier kan det å starte tidlig i

barnehagen være med på å bedre språk- og matematikkferdighetene i 1. klasse. På lengre sikt kan barnehagedeltakelse gi positive effekter på barns utdanningsnivå og arbeidstilknytning i voksen alder

Barnehager av god kvalitet virker positivt på barnas sosiale kompetanse, språkutvikling og læring. Slike ferdigheter er viktige når barna er små fordi det gir bedre forutsetninger for å delta i meningsfull lek, læring og utforskning i samspill med andre barn og voksne.

Forskjellene som eksisterer i barnehagen, forsterker seg i skolealder. Dette betyr at jo senere det settes inn tiltak, desto mindre effektive vil slike tiltak trolig være (Meld. St.21 (2016-2017)).

5.2.2 Kvalitet i barnehagen

Strukturkvalitet i barnehagen handler blant annet om bemanning, organisering, personalets formelle kvalifikasjoner, lokaler og utstyr. Prosesskvaliteten er kvaliteten på det arbeidet som foregår i barnehagen, inkludert samhandling, relasjoner og utviklingsarbeid. Til sammen skal dette iverksette rammeplanens innhold og gi god resultatkvalitet, som vil si barns trivsel og helhetlige utvikling.

Barns trivsel og utvikling i barnehagen er målet for alt kvalitetsarbeid i barnehagesektoren. Det er barnehageloven med forskrifter, herunder rammeplanen, som definerer kvalitet i barnehagen. Barnehagene skal bruke rammeplanen som utgangspunkt for sitt arbeid, og skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Kunnskapsdepartementet har satt disse sektormålene for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2022a):

- Alle har et godt og inkluderende leke- og læringsmiljø
- Barn som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet sitt potensial
- De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse
- Alle har god tilgang til relevante tilbud av høy kvalitet

I tillegg har vi sektormål som også har betydning for prioriteringer og mål for kvalitetsarbeidet i barnehagene. Barnehageloven, rammeplan for barnehagene og sektormålene gir føringene for hva som er kvalitet i barnehagen. En sentral dimensjon ved kvalitet er hvordan den pedagogiske praksisen samstemmer med nasjonale, regionale og lokale planer og føringer. Læreplanene skal gi visse retningslinjer for hvilke aktiviteter som skal gjennomføres med barna og på hvilken måte det skal gjøres. Ved vurdering av kvalitet er man opptatt av "i hvilken grad barnehagens praksis, dens fysiske og sosiale miljø og arbeidsforhold samt de ansattes kompetanse og møte med barna lever opp til en

fremforhandlet forestilling eller idé om hvordan en god barnehage skal være" (Lekhal et al, 2016, s. 18).

Medarbeidernes pedagogiske kompetanse

Forskning viser at pedagogisk kompetanse er viktig for kvalitet i det pedagogiske tilbudet i barnehagene. Derfor er det også kompetansekrav nedfelt i barnehageloven. Det er mulig for barnehager å søke dispensasjon fra utdanningskravet dersom de har utfordringer med å rekruttere barnehagelærere til pedagogiske lederstillinger. Nedenfor er oversikt over kompetansen og andel dispensasjoner i Asker:

Tabell 5.2.1 Oversikt over pedagogiske medarbeidere i askerbarnehagene

	Pedagognorm		
pr 15.12.21	Barnehagelærer	Tilsvarende barnehagelærer	Andel ansatte med midlertidig dispensasjon fra utdanningskrav
Hele landet	42,30 %	1,30 %	5,9 %
Asker	39,50 %	1,80 %	9,6 %

Det er i Asker en høyere prosentandel barnehageansatte med dispensasjon fra utdanningskravet enn det er i resten av landet. Formell utdanning er en av dimensjonene på god kvalitet i barnehagene, og det er viktig å jobbe for å ha disse tallene så lave som mulig.

Kartlegging og observasjon i barnehagene

Å følge med på barns utvikling er en del av det forebyggende arbeidet i barnehagene. Systematisk observasjon er viktig for å følge hvert enkelt barn i dets utvikling, og bruke observasjonene til å justere det pedagogiske tilbudet til barnegruppen.

I Asker bruker noen barnehager observasjonsmateriellet TRAS (Tidlig Registrering Av Språkutvikling). TRAS gjennomføres i forebyggende perspektiv og skal bidra til å fremme godt samspill og språkutvikling for det enkelte barn og barnegruppen. Alle barnehager bruker ikke dette materiellet, og det er derfor behov for å systematisere observasjonsarbeidet i et kvalitetsutviklingsperspektiv.

Foreldreundersøkelsen i barnehagene

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen brukes av barnehagen og barnehageeier som en hjelp til å vurdere og utvikle barnehagetilbudet. Barnehagen bruker resultatene i dialogen med foreldrene og med barnehagens samarbeidsutvalg.

Resultatene publiseres årlig på www.barnehagefakta.no og www.udir.no der alle barnehagene i Norge er med. Data fra Foreldreundersøkelsen kan også bli brukt til forskning. Tall fra Foreldreundersøkelsen viser at foreldre generelt er fornøyd med kvaliteten i barnehagen. Asker kommunes barnehager (både kommunale og private) gjør det i snitt like bra som, eller bedre enn, det nasjonale nivået og fylkesnivået. Dette kan også ha noe med

at foreldre har begrenset mulighet til å få et godt innblikk i hvordan barnehagene jobber gjennom dagen.

Tabell 5.2.2. Foreldreundersøkelsen askerbarnehagene 2021

Påstand	Score (1-5)
Jeg har inntrykk av at barnet mitt trives i barnehagen	4,8
Jeg har inntrykk av at barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter	4,7
Jeg opplever at barnet mitt føler seg trygg på personalet i barnehagen	4,8
Jeg er fornøyd med hvordan barnehagen ivaretar barnas sikkerhet	4,4
Jeg opplever at bemanningstetthet i barnehagen er tilfredsstillende	4
Jeg har inntrykk av at barnehagen bidrar til mitt barns sosiale utvikling (vennskap, empati, vise hensyn)	4,7
Jeg har inntrykk av at personalet i barnehagen oppmuntrer mitt barns nysgjerrighet og lyst til å lære	4,7
Jeg har inntrykk av at barnehagen tilrettelegger for mitt barns språkutvikling	4,6
Jeg opplever at de ansatte tar hensyn til mitt barns behov	4,7
Jeg opplever at de ansatte er engasjerte i mitt barn	4,7

Når det har vært gjennomført store undersøkelser, slik som Foreldreundersøkelsen, er det vanlig at barnehageleder legger opp til en gjennomgang av resultatene. Resultatene vil vise hvilke områder man må jobbe ekstra med og hvilke tiltak man skal sette i verk. Avdelingen kan ha forskjellige resultater og må i noen tilfeller jobbe med forskjellige forbedringsområder.

Standarder for tilvenning og trygt og godt barnehagemiljø

Det er utviklet nye standarder for hvordan barnehagene skal gjennomføre tilvenningsprosessen med nye barn, og for hvordan barnehagene skal jobbe målrettet for å sikre et trygt og godt barnehagemiljø for alle barn. Dette er et ledd i satsingen på kvalitetsheving i askerbarnehagene.

Profesjonsfelleskap og lederutvikling

Alle barnehagene i Asker har de siste årene gjennom lederutviklingsprogrammer (BI) og felles utviklingsprosjekter (Høgskolen Innlandet og Læringsmiljøsenteret) for ledere og pedagoger, blitt tilført kompetanse til å drive utviklingsarbeid i egne barnehager. Det har også vært gjennomført samlinger hvor fokus blant annet er på hvordan skape robuste profesjonsfellesskap med høy faglighet.

Pedagogiske støtteteam- Kompetanseløftet

Gjennom prosjektet *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkludering* har PP-tjenesten og spesialpedagogisk tjeneste til førskolebarn videreutviklet et tilbud med pedagogiske støtteteam som sammen med barnehagene skal komme tidlig inn ved bekymring rundt barn, og også bidra med veiledning til barnehagene rundt hvordan jobbe med de voksnes rolle i det allmenpedagogiske og spesialpedagogiske arbeidet.

5.3 Psykososialt miljø i barnehager og skoler

Tidlige opplevelser av vennskap og opplevelse av å høre til i fellesskapet er sentralt for god livskvalitet, læring og helse. Trygge og inkluderende miljøer hvor barn og unge opplever sosial støtte, gode relasjoner, fellesskap og tilhørighet er viktig for den enkeltes helse og læring. Dette med tanke på å fremme god helse og forebygge utenforskap.

Alle skoler og barnehager i Asker arbeider for å fremme dette, og de gjør det i samarbeid med blant annet skolehelsetjeneste, PP-tjeneste og spesialpedagogisk tjeneste i barnehagene.

Foreldrene er også en viktig ressurs for å skape inkluderende miljøer i barnehager og skoler og dermed i oppvekstmiljøene til barna. Barn og elevers psykososiale leke- og læringsmiljø er forankret i Lov om barnehager (Barnehageloven, 2005) og Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (Opplæringsloven, 1998). Barnehageloven fikk et eget kapittel om psykososialt barnehagemiljø i 2020, mens lovverket innen skole kom i 2002 med revisjon i 2017.

Alle barn og elever har rett til et trygt og godt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skoler og barnehager skal ha nulltoleranse mot krenkelser, som for eksempel mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skoler og barnehager skal forebygge og jobbe kontinuerlig med å fremme helse, trivsel og læring.

Aktivitetsplikten for alle ansatte i barnehager og skoler er nedfelt i lovverket og innebærer en nulltoleranse mot krenkelser. Alle som jobber i barnehage og skole skal gripe inn med en gang ved uønsket atferd. Det kan for eksempel være utestengelse fra lek, mobbing eller en slåsskamp.

Plikten til å undersøke betyr at barnehagen og skolen skal undersøke barnets/elevens opplevelse. Barnehagen og skolen skal finne ut hva som er årsaken til at et barn/en ungdom ikke har det bra. Dette er utgangspunktet for å sette inn de riktige tiltakene, for at barnet/ungdommen skal få et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.

Plikten til å utarbeide en plan utløses hvis ansatte i barnehagen eller skolen får vite at et barn/en ungdom ikke har det bra i barnehagen/på skolen. Det må da utarbeides en skriftlig plan for å sikre at barnet/ungdommen får en trygg hverdag. Planen skal inneholde:

- hvilke problemer som skal løses
- hva barnehagen/skolen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som skal gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres

Virksomheten skal sørge for at involverte barn/elever blir hørt. Hva som er best for barnet/eleven, skal være et grunnleggende hensyn i arbeidet.

Både Rammeplan for barnehage og Læreplanverket i skolen er forskrift til loven og dermed forpliktende for praksis. I overordnet del av læreplanverket er hva som kjennetegner et inkluderende læringsmiljø beskrevet. Skolen skal utvikle et inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og støttende miljø vil stimulere til læring og sosial utvikling. Utrygghet kan hemme læring. Mangfold skal anerkjennes som en ressurs i skolen.

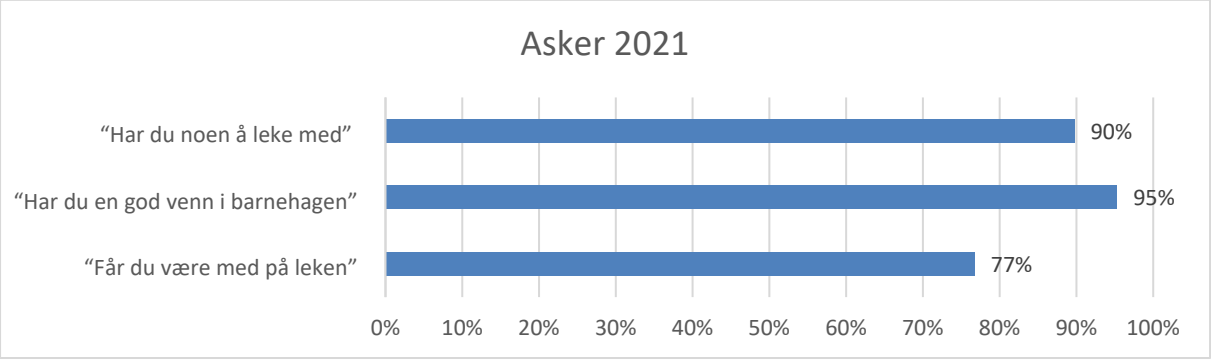
Russetidens betydning for psykososialt miljø

Russefeiringen markerer avslutning på 13 års skolegang, og er et stort høydepunkt for flere elever i den videregående skolen. Både i forberedelser til og gjennomføring av russetiden kan grupperinger føre til utenforskap og mobbing. Når skoler i Asker melder om at planlegging av russetiden starter allerede på ungdomsskolen, blir denne perioden veldig lang for noen og kan påvirke skolens psykososiale miljø i stor grad. Det er derfor nødvendig at både ungdomsskoler og videregående skoler jobber for å redusere de negative konsekvensene av russetiden, gjennom inkluderende aktiviteter og dialog med både foresatte og elever.

5.3.1 Brukerundersøkelser knyttet til leke- og læringsmiljøet

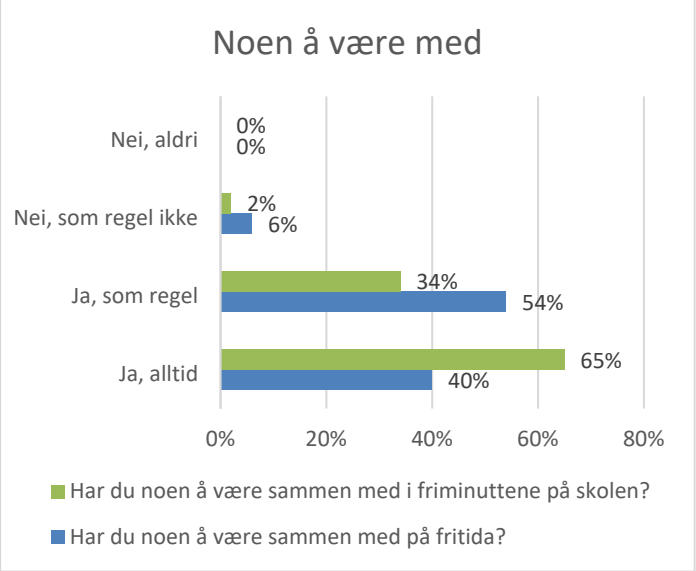
Trivselsundersøkelse i barnehagene

Trivselsundersøkelsen gir oss det beste bildet av barns opplevelser av vennskap og sosialt samspill allerede i barnehagen. Av svarene (Figur 5.3.1) kan vi se at en høy andel av barna opplever å ha gode venner som de kan leke med. På spørsmål om de får være med på leken, ser vi at en større andel (23 prosent) ikke alltid opplever å få være med på leken. Det tyder på at selv om nesten alle har noen å leke med, blir de ikke alltid inkludert i lek og aktiviteter som foregår blant de andre barna.



Figur 1.5.3.1 Barnas opplevelse a tilhørighet i barnehagen. Trivselsundersøkelsen (2021)

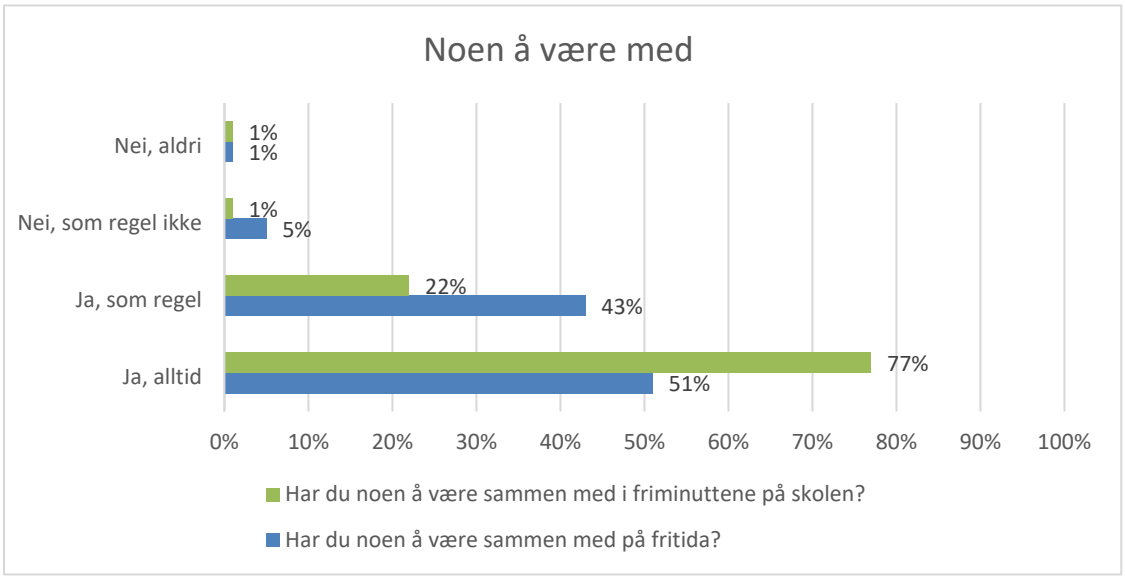
Barn og unges opplevelse av læringsmiljøet i barneskole, ungdomsskole og videregående skoler



Figur 5.3.2 Har noen å være med. Ungdata Junior 2022 (5-7.

Hvis vi beveger oss videre til barneskolebarna, er det Elevundersøkelsen og Ungdata Junior som sier noe om opplevelse av tilhørighet og vennskap. Ifølge Ungdata-undersøkelsen, er det 2-6 prosent som opplever at de som regel ikke har noen å være med i friminuttene eller på fritiden (se Figur 5.3.2). Selv om dette er en relativt liten andel, vet vi at det er helt avgjørende for dem det gjelder, og som beskrevet over vet vi at utenforskap kan ha store konsekvenser både for individet og for samfunnet som helhet. Ungdata-undersøkelsen stiller også spørsmålet "Har du minst én venn som du kan stole på og snakke med om alt mulig?" Her er det til sammen 9 prosent på 5-7 trinn som svarer "nei" eller "det tror jeg ikke".

Tilsvarende spørsmål finner vi også i Ungdata for ungdomsskolen. Figur 5.3.3 viser lignende tall som for barneskolen, med 2-6 prosent som opplever å ikke ha noen å være med i friminuttene eller på fritiden.

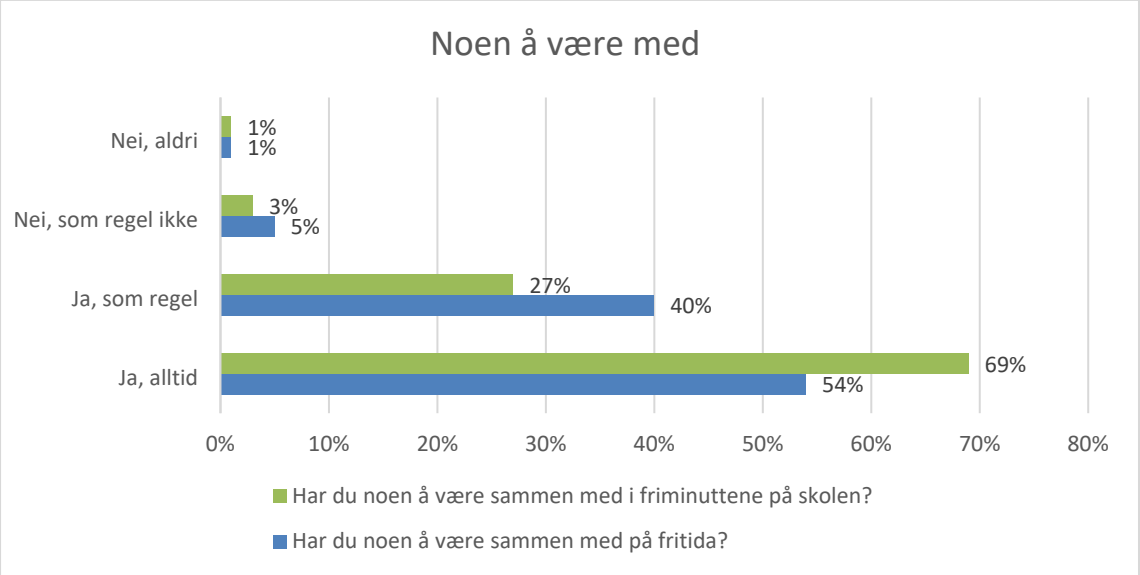


Figur 5.3.3 Har noen å være med. Ungdata 2022 (8-10 trinn).

For spørsmålet “Har du minst én venn du kan stole fullstendig på og snakke med om alt mulig” er det 10 prosent på ungdomsskolen som svarer “nei” eller "det tror jeg ikke”.

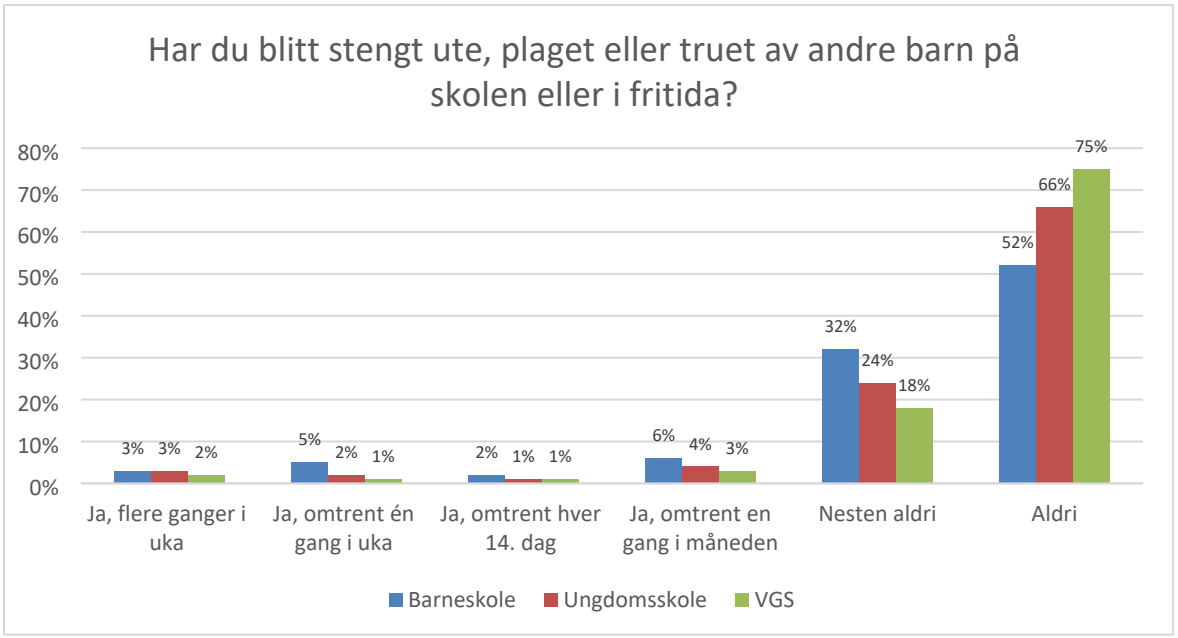
Dersom vi ser nærmere på utviklingen trinn for trinn, viser Ungdata-tallene at andelen som ikke har faste venner, og som ikke har noen å være sammen med på fritiden, minker utover ungdomsskolen.

For de videregående skolen ser vi den samme utviklingen, nemlig at andelen som har gode venner og noen å være med øker for hvert år. Dette er kanskje naturlig ettersom elevsammensetningen kan være ganske ulik fra barneskolen til ungdomsskolen til videregående, og det kan ta litt tid før man på nytt etablerer trygge og gode relasjoner til sine medelever.



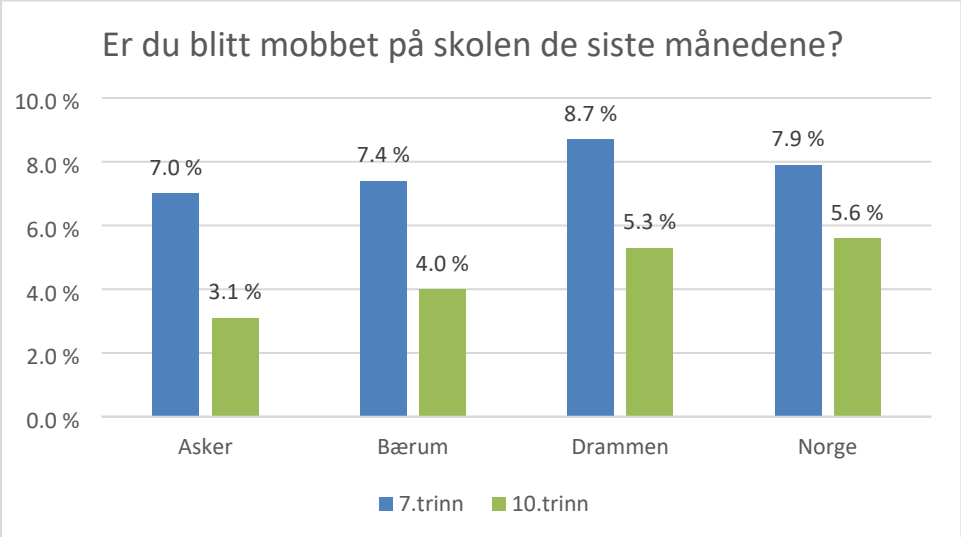
Figur 5.3.4. Har noen å være med. Ungdata 2022 (videregående).

For videregående skole ser vi igjen (Figur 5.3.4) lignende tall som for barneskolen og ungdomsskolen. Mellom 4 og 6 prosent oppgir å ikke ha noen å være med i friminuttene eller på fritiden. På spørsmål om de har “Minst en venn som du kan betro deg til om alt mulig” er det 10 prosent som svarer “nei” eller “Det tror jeg ikke”. Mobbing er også en viktig indikator for hvordan barn og unge opplever vennskap og tilhørighet på skolen og på fritiden. Ungdata-undersøkelsen gir oss tall på hvor mange barn og unge som opplever mobbing i hverdagen (se Figur 5.3.5). Andelen er høyest på barneskolen, hvor vi ser at hele 10 prosent opplever mobbing hver 14. dag eller oftere. For ungdomsskolen og videregående skoler er andelen noe lavere, hvor henholdsvis 6 prosent og 7 prosent sier at de opplever mobbing hver 14. dag eller oftere.



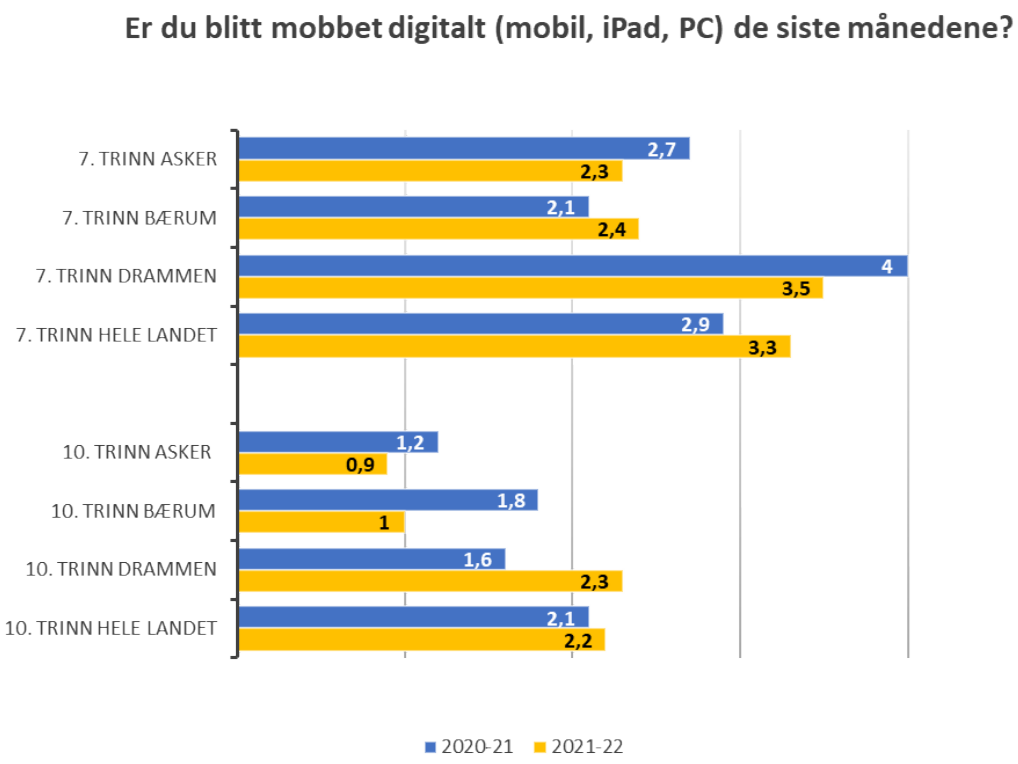
5.3.5 Mobbing. Ungdata 2022 (barneskole, ungdomsskole og VGS).

Elevundersøkelsen gir oss også tall på mobbing i skolen (se Figur 5.3.5), men disse tallene er ikke direkte sammenlignbare med tallene fra Ungdataundersøkelsen. I Elevundersøkelsen blir elevene spurt direkte om mobbing, noe som innebærer et mønster av alvorlige hendelser som gjentas over tid. Derimot kan spørsmålet som brukes i Ungdataundersøkelsen også inkludere enkelthendelser, samt hendelser av mindre alvorlig karakter. Det er derfor naturlig at forekomsten vi ser i Ungdata-tallene er noe høyere. En annen forskjell er at Elevundersøkelsen kun inkluderer mobbing som skjer på skolen, mens Ungdata-undersøkelsen også spør om barn og unges fritid.



Figur 5.3.6 Andel som har blitt utsatt for mobbing. Elevundersøkelsen 7. og 10. trinn (2021).

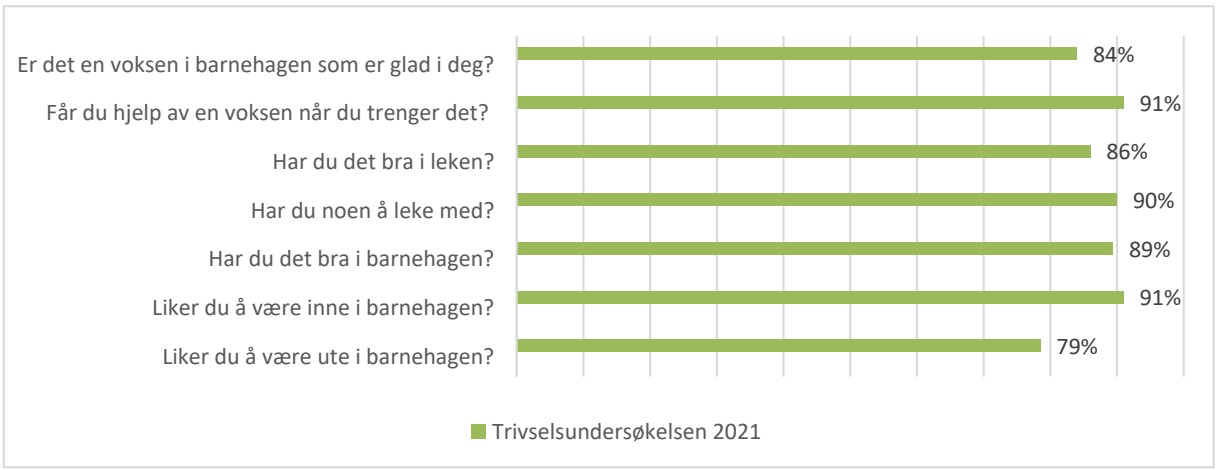
Figur 5.3.6 viser andel barn og unge som blir utsatt for mobbing på skolen, sammenlignet med nabokommunene og det nasjonale nivået, hvor vi kan se at Asker har lave mobbetall sammenlignet med både det nasjonale og regionale nivået.



Figur 5.3.7 Andel som har blitt utsatt for digital mobbing. Elevundersøkelsen 7. og 10. trinn (2021).

5.3.2 Trivsel i barnehager og skoler

Barnehage



Figur 5.3.8 Trivselsundersøkelsen 2021. Andel barn (4-5år) som svarer «JA/ENIG».

Fra barnehagene er det Trivselsundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen som kan gi oss et inntrykk av hvordan barn opplever trygghet og tilhørighet i barnehagen. Fra Trivselsundersøkelsen (Figur 5.3.8) kan vi lese at 9 av 10 barn trives i barnehagen, har noen å leke med, og opplever at de voksne er til stede når de trenger hjelp. Det er viktig å huske at det kun er de eldste barna som er representert i Trivselsundersøkelsen – vi har ingen mål på hvordan de yngre barna opplever barnehagehverdagen.

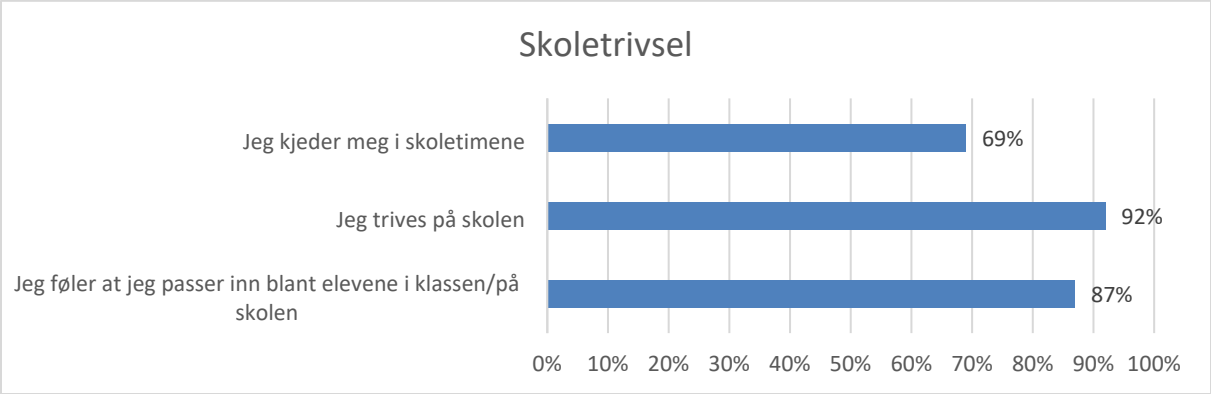
Foreldreundersøkelsen tegner også et overordnet godt bilde, og som vi kan se av Tabell 5.3.1 er det svært lite variasjon mellom det nasjonale nivået, nivået i Asker kommune, og de omkringliggende kommunene. Dette skyldes i stor grad at Asker er en stor og sammensatt kommune med mange svar, og det skal da mye til å endre gjennomsnittet i en eller annen retning. Derimot ser vi betydelig større forskjeller dersom vi ser på resultatene til de enkelte barnehagene, noe som forteller oss at selv om det gjennomsnittlige barnehagebarn i Asker opplever et godt barnehagetilbud, er dette slett ikke tilfellet for alle.

Tabell 5.3.1

Jeg har inntrykk av at barnet mitt trives i barnehagen	**Score 1-5**
Asker kommune	4,8
Jeg har inntrykk av at barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter	
Asker kommune	4,7
Jeg opplever at barnet mitt føler seg trygg på personalet i barnehagen	
Asker kommune	4,8
Jeg er fornøyd med hvordan barnehagen ivaretar barnas sikkerhet	
Asker kommune	4,4

5.3.3 Læringskultur

Skole

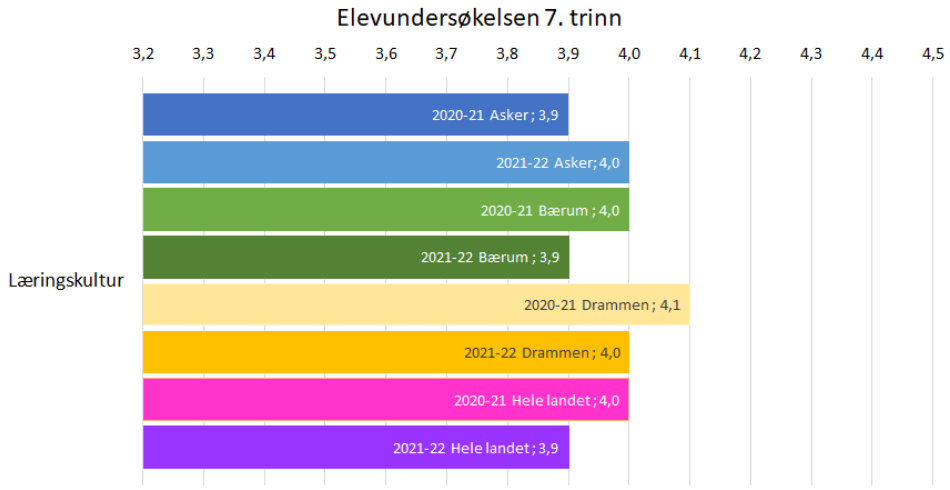


Figur 5.3.9. Andel som svarer «Enig» eller «ganske enig». Ungdata Junior (2022, 5-7 trinn).

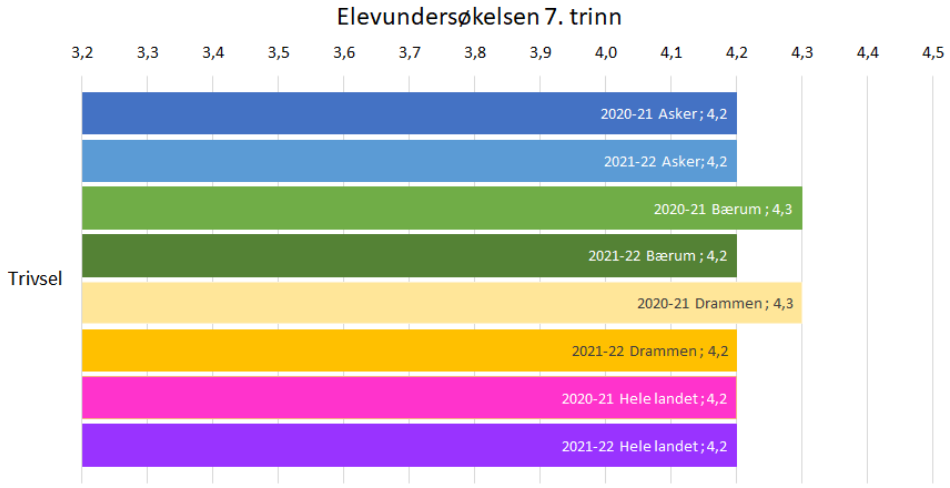
Figur 5.3.9 viser at de aller fleste barna i Asker trives på skolen. Likevel sier 7 av 10 at de kjeder seg i skoletimene. Fra Elevundersøkelsen har vi også spørsmål om læringskultur, se Figur 5.3.10. Indeksen "Læringskultur" omhandler hvordan elevene opplever at det er gode

betingelser for både faglig og sosial læring i klassen. Her en elevene passe fornøyd og det er ikke noen store forskjeller mellom trinnene, eller dem vi sammenligner Asker med. Men her er det større forskjeller mellom skolene i kommunen, hvor noen skoler har et gjennomsnitt på 3,7 mot 4,3 ved andre.

Vi ser her at elevenes oppfatning av klassens læringskultur går noe opp fra 2020 til 2021, og for 2021 ligger Asker så vidt over landsgjennomsnittet.



Figur 5.3.10 Elevundersøkelsen (2020 og 2021) for 7. trinn. Sammenligning med Drammen, Bærum og nasjonalt gjennomsnitt.



Figur 5.3.11 Elevundersøkelsen (2020 og 2021) for 7. trinn. Sammenligning med Drammen, Bærum og nasjonalt gjennomsnitt.

Når vi ser på skoletrivsel i Elevundersøkelsen (Figur 5.3.11) ser vi at elevene også her virker å trives godt på skolene. Denne indikatoren ligger høyt på tvers av kommuner, alderstrinn og skoler. Bærum og Drammen skilte seg marginalt positivt ut med 0.1 poeng skoleåret 2020-2021, mens for skoleåret 2021-2022 skårer Asker likt med nabokommunene.

5.3.4 Praksis og rutiner i Asker knyttet til trygt leke- og læringsmiljø

Det har over mange år vært rutiner for å fremme trygge læringsmiljøer i barnehager og skoler. Med forsterket lovverk knyttet til miljøet i barnehagene, har også systematikken i arbeidet blitt vektlagt i større grad i barnehagene.

Nedenfor følger en oppsummering av de mest sentrale grepene og rutinene vi har i de kommunale barnehagene og skolene:

Opplæring i lovverket

Alle barnehager og kommunale grunnskoler i Asker har fått og får jevnlig opplæring i lovverket knyttet til trygt leke- og læringsmiljø.

Lederoppfølging

Kommunalsjef for grunnskole har lederdialog med ledelsen ved den enkelte skole en gang pr år. Skolens arbeid med læringsmiljø og mobbing er sentralt i denne dialogen. Skoleledelsen redegjør i dialogen for sitt arbeid med resultatene i Elevundersøkelsen, Klassetrivsel-undersøkelsen og for aktivitetsplaner de har hatt inneværende skoleår. Antallet aktivitetsplaner er relativt lavt og står ikke i forhold til antallet elever som svarer at de blir mobbet i Elevundersøkelsen.

Barnehagenes innsatsteam mot mobbing og Skolenes innsatsteam mot mobbing

Skolene i Asker har innført Skolenes innsatsteam mot mobbing (SIM) og fra 2021 har også de kommunale barnehagene etablere Barnehagenes innsatsteam mot mobbing (BIM). De private barnehagene er invitert til å gjennomføre samme opplæring. Dette er etablert i samarbeid med Læringsmiljøsenteret ved Universitetet i Stavanger, som gjennom forskning har utarbeidet et kompetanseutviklingsprogram, slik at skoler på best mulig måte kan forebygge og håndtere mobbing. BIM/SIM består av ressurspersoner i barnehage/skole og ledes av virksomhetsleder/avdelingsleder.

Klassetrivsel

Undersøkelsen *Klassetrivsel* er innført for alle elever fra 3. trinn og oppover og gjennomføres to ganger pr. år i de kommunale grunnskolene. Det er en ikke-anonym undersøkelse som kartlegger læringsmiljøet i den enkelte gruppe. Den lokale analysen av resultatene gir godt grunnlag for å håndtere utfordringer i læringsmiljøet, og er tema i lederdialog. Resultatene publiseres ikke, ettersom de er personsensitive.

Skolene bruker også resultater fra utdanningsdirektoratets Elevundersøkelse. Undersøkelsen gjennomføres i Asker kommune på 5. - 10.trinn, og resultatene fra 7. og 10.trinn offentliggjøres. Resultatene drøftes i FAU, elevrådet og personalet.

Lokal handlingsplan mot mobbing

Askerskolen har nulltoleranse for mobbing. Hver skole har en lokal handlingsplan eller rutine for arbeidet. Denne skal personalet evaluere årlig, og nye medarbeidere får opplæring.

Standard for trygt og godt barnehagemiljø

Det er utarbeidet en Standard for trygt og godt barnehagemiljø. Denne er tilgjengelig på nettsiden til askerbarnehagene, og handler om aktivitetsplikten for å forhindre krenkelser og mobbing.

Standard for trygt og godt barnehagemiljø i askerbarnehagene er bygd opp i to hoveddeler, en del om det forebyggende perspektivet og en del som handler om aktivitetsplikten (fire delplikter).

Det forebyggende perspektivet/arbeidet har fire kjennetegn/hovedområder:

- Relasjonskompetente ansatte
- Inkluderende fellesskap med fokus på lek
- Pedagogisk analyse og dokumentasjon
- Foreldresamarbeid - likeverdig og nært

Standard for trygt og godt læringsmiljø i skole og SFO

Skolene arbeider aktivt og systematisk for å fremme et trygt og godt læringsmiljø.
Alle voksne på skole og SFO handler i tråd med aktivitetsplikten jf. kap. 9A i opplæringsloven. Det betyr at skolen må følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak når det er mistanke om eller kjennskap til krenkelser eller mistrivsel. Skolen og hjemmet har god kommunikasjon også i læringsmiljøsaker.
Elever, foresatte og innbyggere kjenner til rettigheter knyttet til læringsmiljø. Elever, foresatte og innbyggere vet hvordan de kan varsle læringsmiljøsaker. Skolene varsler skoleeier i alvorlige læringsmiljøsaker.

Arbeidet med å sikre alle elever et trygt og godt læringsmiljø består av tre nivåer:

1) Fremme trygge og gode leke- og læringsmiljø: Den ordinære praksisen i skolen. Universelle tiltak som kommer alle elevene til gode.
2) Forebygge mobbing, andre krenkelser og mistrivsel: Handler om hva man skal se etter for å kunne fange opp om noen barn eller unge ikke har det bra. Aktivitetspliktens første punkt om å følge med inngår her.
3) Håndtere mistrivsel, mobbing og andre krenkelser: Handler om hva skolen skal gjøre når man har mistanke eller har fått varsling om mobbing, andre krenkelser eller at en elev ikke har det bra på skolen.

Læringsmiljøteam

Medarbeidere fra Senter for innovasjon og læring, jobber sammen med to rådgivere i PP-tjenesten for å fremme trygt og inkluderende leke- og læringsmiljø - det såkalte Læringsmiljøteamet. De bidrar til å videreutvikle rutinene knyttet til leke- og læringsmiljø og gir opplæring, veiledning og råd til skoler i dette arbeidet. Veiledningen og støtten fra SEIL til skoler dreier seg om å:

- Fremme trygge og gode læringsmiljø - systematisk, helhetlig arbeid med læringsmiljøet på skolen, trinnet og klassen
- Forebygge mobbing og andre krenkelser - følge med og fange opp utfordringer i læringsmiljøet
- Håndtere mobbing og andre krenkelser - gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak i læringsmiljøsaker

Det er behov for å utvikle et tilsvarende læringsmiljøteam for barnehage sammensatt av barnehagefaglige rådgivere i Seil og systemveiledere fra spesialpedagogisk tjeneste til førskolebarn. Veiledningen og støtten fra læringsmiljøteamet vil ha samme målsetning som skole.

I tillegg vil det være aktuelt å bistå barnehagene i læringsmiljøarbeidet gjennom kompetanseutvikling, veiledning, råd og støtte. Blant annet jobbe for at standard for tilvenning og trygt og godt barnehagemiljø implementeres og brukes aktivt i barnehagene.

Relasjons- og utviklingsstøttende barnehager

Barnehageåret 2022/23 deltar 3 barnehager i Asker i et pilotprosjekt ledet av forskere ved Universitet i Tromsø. Pilotprosjektet kalles Relasjons- og utviklingsstøttende barnehager og prosjektet bygger på grunnleggende elementer i De Utrolige årene (DUÅ). Pilotprosjektet avsluttes våren 2023 og skal deretter evalueres.

DUÅ er et universalforebyggende barnehageprogram som har som mål å fremme barns psykiske helse ved å styrke barnas sosiale-, emosjonelle- og problemløsningsferdigheter.

Et viktig prinsipp i relasjons- og utviklingsstøttende barnehager er å rette oppmerksomhet mot relasjoner og den gode samhandlingen mellom barn, og mellom barn og voksne og at dette er medarbeidere og foresattes ansvar. Programmet fremmer lek og andre former for positivt samvær, da dette er viktige beskyttende faktorer for barn.

PALS i skole

PALS er en skoleomfattende innsatsmodell. Den består av systematiske og effektive forebyggingstiltak som retter positiv oppmerksomhet mot alle skolens elever. Alle ansatte legger vekt på positiv involvering og oppmuntring, og de gir forutsigbare reaksjoner på negativ atferd. Tiltakene bidrar til å redusere antall elever med atferdsproblemer og fremmer god sosial og skolefaglig læring. Ved skolestart høsten 2022, er det 14 PALS-skoler i

Asker kommune. PALS-prinsippene ligger til grunn for kommunens arbeid med trygt og godt læringsmiljø.

5.3.5 Miljøet på digitale arenaer

Skjermtiden til barn og unge er stadig økende, og bare fra 2019 og frem til 2022 har gjennomsnittlig skjermtid gått betydelig opp for alle aldersgrupper (Ungdata 2022). Allerede på 7. trinn er det 53 prosent som er på skjerm 3 timer eller mer utenom skole, og kun 4 prosent har mindre enn 1 time skjermtid per dag. Ved slutten av ungdomsskolen (10. trinn) har bruken av skjerm økt. Det er derfor viktigere enn noensinne at foresatte, skoler og øvrige tjenester er kjent med barn og unges tilstedeværelse på nett, og at vi har gode rutiner for dette.

Økt digital tilstedeværelse kan ha både positive og negative konsekvenser. Ungdata-Junior i Asker (2022) viser at 10 prosent av barn på 5-7 trinn har opplevd å bli truet på nett eller mobil i løpet av de siste månedene. 20 prosent har opplevd at noen har skrevet sårende ting til eller om seg selv, og 16 prosent har opplevd å bli stengt ute fra sosiale ting på nettet. I tillegg er det hele 8 prosent som har opplevd at andre har lagt ut sårende bilder eller videoer av dem på nett.

Hvis vi ser på ungdomstrinnet, er det 5 prosent av jentene, og 7 prosent av guttene som har opplevd å bli mobbet, truet eller utestengt på nett en gang i måneden eller oftere.

11 prosent av jenter på ungdomsskolen rapporterer at de opplever mye press om å ha mange følgere og "likes" på sosiale medier (Ungdata 2022). Til sammenligning oppgir kun 2 prosent av guttene det samme.

Digitale arenaer kan også være viktige sosiale møtesteder, som bidrar til økt nettverk og styrket selvbilde. På ungdomstrinnet oppgir hele 79 prosent av guttene at det å ha kontakt med venner gjennom spill, er viktig for dem. 48 prosent av guttene sier at de hadde følt seg utenfor dersom de ikke spilte de samme spillene som vennene sine. For guttene er det også i stor grad de samme personene de har kontakt med gjennom spill, som "i den virkelige verden". Dette er noe annerledes for jentene, hvor kun 43 prosent rapporterer at det er de samme personene man har kontakt med gjennom spill, som "i den virkelige verden".

Når det gjelder sosiale medier, oppgir både gutter og jenter at det er viktig for dem å ha kontakt med venner på sosiale medier, og at de hadde følt seg utenfor dersom de ikke var på samme sosiale medier som vennene sine. Her er det for begge kjønn i stor grad enighet om at dem de har kontakt med på sosiale medier, er de samme som de har kontakt med i virkeligheten.

5.4 En inkluderende praksis med rom for alle

I kapittel 5.3 er lovverket og dagens praksis og rutiner knyttet til barn og elevers psykososiale miljø beskrevet. I samarbeid med kompetansemiljøer som blant annet NTNU, gjennomfører Asker kommune et utviklingsarbeid knyttet til utvikling av trygge og gode barnehage- og skolemiljøer der inkluderende praksiser og fellesskapende didaktikk står sentralt. Skolens undervisning i fag er avgjørende for å fremme trygge læringsmiljøer. Matematikkopplæringen på ungdomsskolen skal være like inkluderende som de aktivitetene en sosiallærer arrangerer. Arbeid med det psykososiale miljøet for barn og unge skjer gjennom godt tverrfaglig samarbeid og gjennom god og inkluderende undervisning.

5.4.1 Kompetanseløftet

På side 21, står det en introduksjon av det nasjonale prosjektet Kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis (heretter kalt Kompetanseløftet). Asker har prosjektorganisert Kompetanseløftet, og har opprettet en rekke delprosjekter. Prosjektet er femårig og varer frem til 2025. Prosjektet skal bidra til å øke kvaliteten på det ordinære pedagogiske tilbudet, slik at færre barn trenger vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning og slik at læringsmiljøene styrkes. På den måten vil det pedagogiske tilbudet gi rom for flere, og flere vil oppleve å være en del av det sosiale og faglige fellesskapet i barnehage og skole. For å lykke med dette er det avgjørende at barnehager og skoler verdsetter forskjellighet og at fellesskap i klasser og grupper vektlegges som prinsipp i det pedagogiske tilbudet.

Inkludering i barnehager og skoler kan bidra til å skape trygge fellesskap og forebygge utenforskap.

5.4.2 Felles forståelse av inkluderende praksis

Det er i tilknytning til prosjektet jobbet ut et notat om hvordan vi definerer inkludering og inkluderende praksis i Asker. Et grunnleggende prinsipp for god inkluderende praksis er å se på mangfold i barne- og elevgruppen som en ressurs. I notatet beskrives forventninger til virksomhetene, ledere og medarbeidere for å skape en enda mer inkluderende praksis i barnehager, skoler og i støttetjenestene. Det er viktig med gode strukturer og godt samarbeid mellom alle hjelpetjenestene i laget til barn og unge, og et gjensidig tillitsfullt samarbeid med foreldre, slik at vi har en felles forståelse for hva som fører til opplevd og faktisk inkludering for barna.

Det foregår et kontinuerlig utviklingsarbeid i oppvekstsektoren som har som formål å gi et best mulig tilbud til kommunens unge innbyggere og deres familier. Inkluderingsperspektivet er viktig i dette arbeidet, på tvers av alle programområdene innenfor tjenesteområdet oppvekst.

5.4.3 Delprosjekter i Kompetanseløftet

Et av delprosjektene i kompetanseløftet er beskrevet tidligere i kunnskapsgrunnlaget (s. 66 og 78) og handler om videreutvikling av pedagogiske støtteteam i barnehagene. Det er et mål med delprosjektet å gi de pedagogiske støtteteamene mer veiledningskompetanse for å kunne foreslå enda mer treffende tiltak ute i barnehagene. Det jobbes også med å opprette gode arenaer for samarbeid og kompetanseoverføring fra PP-tjeneste og Spesialpedagogisk tjeneste til barnehagene. En av hovedintensjonene er å skape gode inkluderende praksiser i barnehagene. Delprosjektet utvikles i samarbeid med Høgskolen Innlandet.

Et annet delprosjekt er et samarbeid mellom PP-tjenesten og Naturfagsenteret ved Universitetet i Oslo, hvor de utvikler nye modeller for å skape inkluderende naturfagundervisning. Utforskende naturfagundervisning kan være en måte å modellere inkluderende undervisning i skolen med overføringsverdi til andre fag. Metodikken utvikles i samarbeid med noen enkeltskoler, og skal etter planen utvides til flere fag og flere skoler, og også etter hvert barnehagene i Asker.

Et tredje delprosjekt under Kompetanseløftet er et samarbeid mellom PP-tjenesten og enkeltbarnehager og skoler om å utvikle interne støttesystemer i barnehager og skoler for å nå målet om et godt tilpasset og inkluderende tilbud til alle barn og unge. Delprosjektet skal prøve ut at noen ansatte internt i den enkelte barnehage og skole tilegner seg spesifikk kompetanse til å veilede sine kollegaer på definerte områder, og at disse ressursene– *det interne støttesystemet* – inngår i nettverk for gjensidig fagutvikling i samarbeid med Seil, PP-tjenesten og andre tjenester i Barn, familie og inkludering.

I tillegg til disse delprosjektene jobber prosjektet nå med å se på måter hvor de flerfaglige tjenestene sammen med et universitets- eller høgskolemiljø, kan bistå med kompetanseheving i barnehager og skoler for å styrke de voksnes evne til å være gode emosjonsveiledere for alle barn.

5.4.4 Økt kompetanse for tilpasset opplæring og tilpasset pedagogisk tilbud

Som nevnt tidligere skal Kompetanseløftet bidra til at alle barn og unge har tilgang til faglig dyktige lærere og andre med spesialpedagogisk kompetanse i alle landets barnehager og skoler. Satsingen på økt kompetanse skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på barna som har behov for det. Alle barn og unge har krav på å få et godt tilpasset pedagogisk tilbud, som i størst mulig grad skal skje gjennom det ordinære tilbudet. Bruk av fellesskapende didaktikk blir et viktig premiss. Undervisningens hva, eller undervisningens didaktikk, kan forstås som hvordan man underviser en gruppe eller en klasse praktisk og organisatorisk, men det kan også forstås som hvordan man planlegger arbeidet med det aktuelle faglige innholdet. Hvis det i undervisningen av et fag oppstår manglende mulighet for deltakelse og engasjement for elevene, kan det føre til manglende motivasjon og opplevelse av manglende tilhørighet i klassen.

5.4.5 Lovverk om tilpasset pedagogisk tilbud/tilpasset opplæring

Rammeplan for barnehagen (2017) understreker at barnehagen "skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud."

Alle barn som går i barnehagen, skal kunne delta i lek og samhandling ut fra sine egne behov og forutsetninger. Det pedagogiske tilbudet skal være tilpasset alder og utvikling hos barna. Det er viktig at personalet har den nødvendige kompetansen for å kunne gi barna de tilpasningene de trenger.

Tilpasset opplæring i skolen er et av kjerneverdiene i opplæringsloven (og det norske skolesystemet) sammen med prinsippet om fellesskolen, inkluderende opplæring og likeverdsprinsippet. Det handler om hvordan skolen organiserer opplæringen, pedagogiske metoder og progresjon, vurdering og tilbakemeldinger.

Å tilpasse opplæringen betyr å tilrettelegge med varierte undervisningsformer, læringsressurser, læringsarenaer og læringsaktiviteter slik at alle får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må gi alle elever muligheter til læring og utvikling uavhengig av forutsetningene deres. Læreren skal legge til rette for en opplæring som ivaretar både fellesskap og hver enkelt elev, slik at elevene får best mulig utbytte av opplæringen. Elevene skal involveres i vurderinger og valg ut fra hva som er hensiktsmessig for deres alder, utvikling og modenhetsnivå.

Skolen har plikt til å tilpasse opplæringen. Det er ingen individuell rett for den enkelte elev, men skal skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet.

Tilpasset opplæring handler også om at skolen og læreren skaper et læringsmiljø som kan ivareta den enkelte elevs evner og forutsetninger, og samtidig det fellesskapet som eleven er en del av. Supplerende arenaer er en del av tilpasset opplæring (Utdanningsdirektoratet, 2022c)

I tillegg til tilpasset opplæring etter opplæringsloven har skolen også handlingsrom til å omdisponere noe av innholdet i opplæringen og dele elevene inn i mindre grupper. På 1. til 4. trinn skal skolen sørge for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, raskt får egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd. Om hensynet til eleven sitt beste taler for det, kan den intensive opplæringen i en kort periode gis som eneundervisning (Opplæringsloven, 1998).

Elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelig norskkunnskaper til å følgje den vanlige opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elever også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler.

5.4.6 Elever med stort læringspotensial

Skolen har etter opplæringsloven § 1-3 plikt til å tilpasse opplæringen til den enkelte elevs evner og forutsetninger. Skolen har, og skal fortsatt ha, oppmerksomhet rettet mot elever som trenger ekstra støtte. Plikten til å gi den enkelte elev tilpasset opplæring gjelder imidlertid også elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talent og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene (NOU 2016:14)

Elever som lærer raskere og tilegner seg mer kompleks kunnskap sammenlignet med jevnaldrende kaller vi elever med stort læringspotensial. Begrepet inkluderer ikke bare elevene som presterer på et høyt og avansert nivå, men også elevene som har et *potensial* for å gjøre det. Denne elevgruppen har blitt omtalt på mange ulike måter, som for eksempel som høyt presterende, evnerike, talentfulle, begavede eller som akademiske talenter. Begrepet elever med stort læringspotensial ble introdusert i utredningen om denne elevgruppen (NOU 2016:14).

Det finnes elever med stort læringspotensial på alle skoler. Det er beregnet at 10 – 15 prosent av elevpopulasjonen tilhører denne elevgruppen, og at det av disse igjen er 2-5 prosent som har et ekstraordinært læringspotensial. Mange av dem opplever ikke at de er en del av et læringsmiljø som motiverer eller gir dem faglige utfordringer. Det er viktig for disse elevene at skolen vet at de har et stort læringspotensial, og anerkjenner at de har andre behov og forutsetninger enn de andre. Skolene trenger også mer kunnskap om hvordan de kan tilpasse opplæringen for disse elevene, og Utdanningsdirektoratet har utviklet en kompetansepakke hvor skolene får innsikt i hvordan opplæringen kan legges til rette slik at elever med stort læringspotensial får mest mulig utbytte av opplæringen (Utdanningsdirektoratet, 2021).

Å finne ut hvilke elever dette gjelder handler om mer enn å kartlegge ved hjelp av prøver og tester. For å gjenkjenne disse elevene må læreren se på elevenes emosjonelle, faglige, sosiale, fysiske og psykiske behov, og lete etter elevens evner og ressurser. Læreren må vurdere elevens kunnskapsnivå, ferdigheter, prestasjoner og progresjon. Læreren må hente informasjon fra eleven selv, foreldre, jevnaldrende, pedagoger og andre som har kjennskap til eleven.

I regelverket som gjelder for skolen ligger det flere muligheter for organisatorisk tilpasning av opplæringen. Noen muligheter kan være

- tidligere skolestart (krever sakkyndig vurdering av PP-tjenesten)

- hoppe over klassetrinn eller fritak fra opplæringsplikt i enkelte fag (krever sakkyndig vurdering av PP-tjenesten)
- omdisponering av timer
- forsering av fag, dvs. gjennomføre faget i et raskere tempo enn det læreplanverket legger opp til

5.4.7 Pedagogisk-psykologisk tjeneste som sakkyndig og veileder

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) skal etter lovverket hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov. PP-tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering hvis barnet/ungdommen eller foreldrene ønsker dette.

Hvis barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet i barnehagen eller innenfor tilpasset opplæring på skolen, kan foreldrene kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning. Denne vurderingen utføres av PP-tjenesten.

PP-tjenesten jobber aktivt ut mot barnehager og skoler for å bidra til at flere barn og elever opplever å bli inkludert i fellesskapet og får tilhørighet til barnehagen/skolen. På denne måten er PP-tjenesten med på, sammen med barnehagen og skolen, å bedre kvaliteten på det ordinære tilbudet.

PP-tjenesten i Asker vektlegger organisasjons- og kompetanseutvikling i sin veiledning av barnehager og skoler, for å forsterke det ordinære pedagogiske tilbudet/tilpasset opplæring og inkludere enda flere i det allmennpedagogiske tilbudet.

Kvalitet i tjenestetilbudet skapes ved godt samarbeid og vises gjennom at tjenestene fremsnakker hverandre, har kjennskap til hverandres mandat, samt respekt for hverandres arbeidsoppgaver.

5.4.8 Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen

Når PP-tjenesten har gjort en sakkyndig vurdering av behov for spesialpedagogisk hjelp, fattes det enkeltvedtak som sikrer barnet individuelle rettigheter. Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen utføres i hovedsak av en spesialpedagog som både jobber direkte med barnet og gir veiledning til barnehagen. I noen tilfeller gis det i tillegg noen timer med oppfølging fra en assistent.

Barn som mottar spesialpedagogisk hjelp skal inkluderes i barnegruppen og i det allmenpedagogiske tilbudet (Utdanningsdirektoratet, 2022a).

I Asker er det Spesialpedagogisk tjeneste til førskolebarn som utfører den spesialpedagogiske hjelpen. Det gjøres ved at spesialpedagogene reiser ut til barnehagene

og jobber direkte med barn som har vedtak om rett til spesialpedagogisk hjelp. Spesialpedagogene har også en veilederfunksjon i de pedagogiske støtteteamene. Teamene består av PP-rådgivere og spesialpedagoger og veileder barnehager før henvisning til PP-tjenesten på organisasjons- og kompetanseutvikling og på bekymring rundt enkeltbarn.

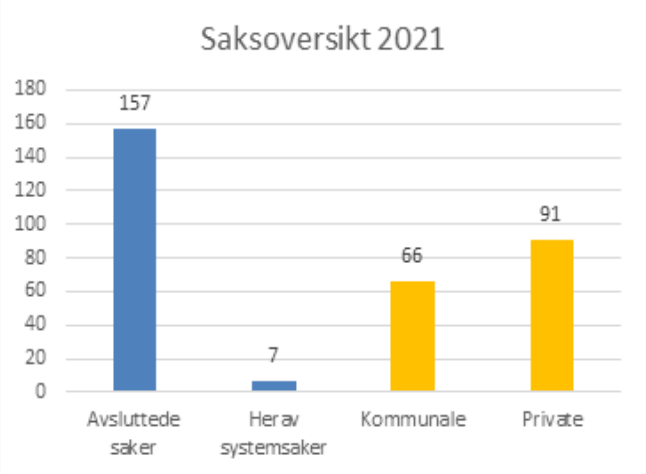
Tabell 5.4.1. Spesialpedagogisk hjelp i barnehagene

Alle barnehager				
	Antall barn 2020	Antall barn 2021	Andel barn 2020	Andel barn 2021
Hele landet	9255	9725	3,4 %	3,6%
Asker	113	130	2,3 %	2,6 %
Bærum	219	253	2,9 %	3,4 %
Drammen	182	215	3,7 %	4,7 %

Som tabell 5.4.1 viser ligger Asker under landsgjennomsnittet for andel barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagen. Det er per 15.12.21 fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp på til sammen 23 850 årstimer med pedagog og 55 894 årstimer med assistent for å gi spesialpedagogisk hjelp. Tiltak består av veiledning av spesialpedagog til foreldre og barnehage, samt direkte arbeid med barna utført av spesialpedagogisk tjeneste til førskolebarn i samarbeid med barnehagene. Det har vært en vesentlig økning i vedtak om assistent-timer fra 2020 til 2021.

I tillegg kommer 58 vedtak om særskilt tilrettelegging i barnehagene for barn med nedsatt funksjonsevne. Noen av disse vedtakene omfatter de samme barna som har spesialpedagogisk hjelp. Vedtakene her omfatter i større grad barn med behov av medisinsk karakter som astma, epilepsi, motoriske vansker mm.

Det er ønsket at antallet systemsaker øker. Organisering av dagen og av personalet kan ha stor betydning for hvordan lek og samspill fungerer i hverdagen. De pedagogiske støtteteamene jobber mye med å få et større fokus på arbeid på systemnivå. Figur 5.4.1 viser at de pedagogiske støtteteamene hadde 157 avsluttede saker i 2021, men av de var det bare 7 systemsaker.



Figur 5.4.1.

5.4.9 Spesialundervisning i skolen

De elevene som ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte innenfor rammene av det ordinære tilbudet, kan ha rett til spesialundervisning. Spesialundervisning er en individuell

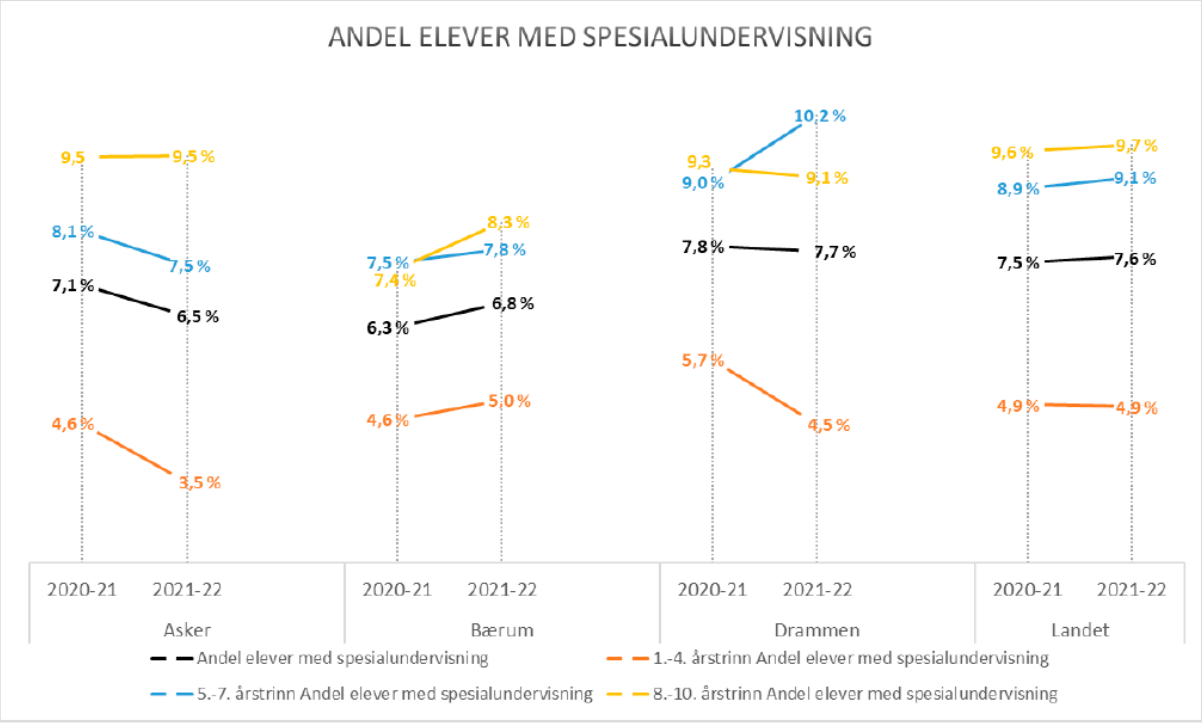
rett eleven har i de tilfellene han eller hun trenger ekstra tilrettelegging ut over det allmenpedagogiske tilbudet. Altså dersom eleven har behov for tilrettelegging utover det som er beskrevet ovenfor. Dette kan være behov for:

- At eleven har behov for en annen organisering
- Avvik fra innhold, altså at eleven må lære noe annet enn de øvrige elevene i basisgruppen. Ofte handler dette om å arbeide mot lavere kompetansemål enn det som er satt for trinnet hun/han tilhører, eller at overordnede mål i læreplanen må prioriteres fremfor kompetansemål satt for fag.
- En annen kompetanse hos personalet enn det som forventes innenfor det ordinære opplæringstilbudet.

Praksis i Asker

Elever lærer best sammen med andre og når de er inkludert i det ordinære gruppefellesskapet, og det er et mål at elevene får sine individuelle behov dekket gjennom tilpasninger i den ordinære undervisningen, og ikke som spesialundervisning. I tråd med Meld. St.6 (2019-2020) arbeider skolene i Asker for at flere elever skal rommes i det ordinære opplæringstilbudet og andel elever med spesialundervisning skal ned. Arbeidet gjøres i et samarbeid mellom skolene og PP-tjenesten. Dette har skolene i Asker arbeidet med over tid, og utviklingen på kommunenivå viser en nedgang i andel elever med spesialundervisning. God tilpasset opplæring kan redusere andelen spesialundervisning, og den nye læreplanens overordnede del legger vekt på elevaktive arbeidsformer og inkludering.

Det er fremdeles for mange elever som har enkeltvedtak om spesialundervisning, så styrking



Figur 5.4.2 Andel elever med spesialundervisning 2020-2022, for Asker, Bærum, Drammen og Norge.

av tilpasset opplæring og inkludering må videreføres. Asker kommune bør også på sikt ha kompetanse og tilbud som gjør kjøp fra eksterne tilbydere overflødig.

Videre bør det arbeides for en mer felles praksis i selve gjennomføringen av spesialundervisningen slik at likeverdighetsprinsippet kan ivaretas.

Andel lærertimer til spesialundervisning

Navn	År	Lærertimer til spes.underv. 1.-4. trinn	Lærertimer til spes.underv. 5.-7. trinn	Lærertimer til spes.underv. 8.-10. trinn
Asker	2020-21	13,29	18,15	23,18
Asker	2021-22	10,48	17,31	21,08
Hele landet	2020-21	13,1	20,45	20,78
Hele landet	2021-22	13,35	20,64	20,85

Andel fordelt på størrelse på vedtak om spesialundervining

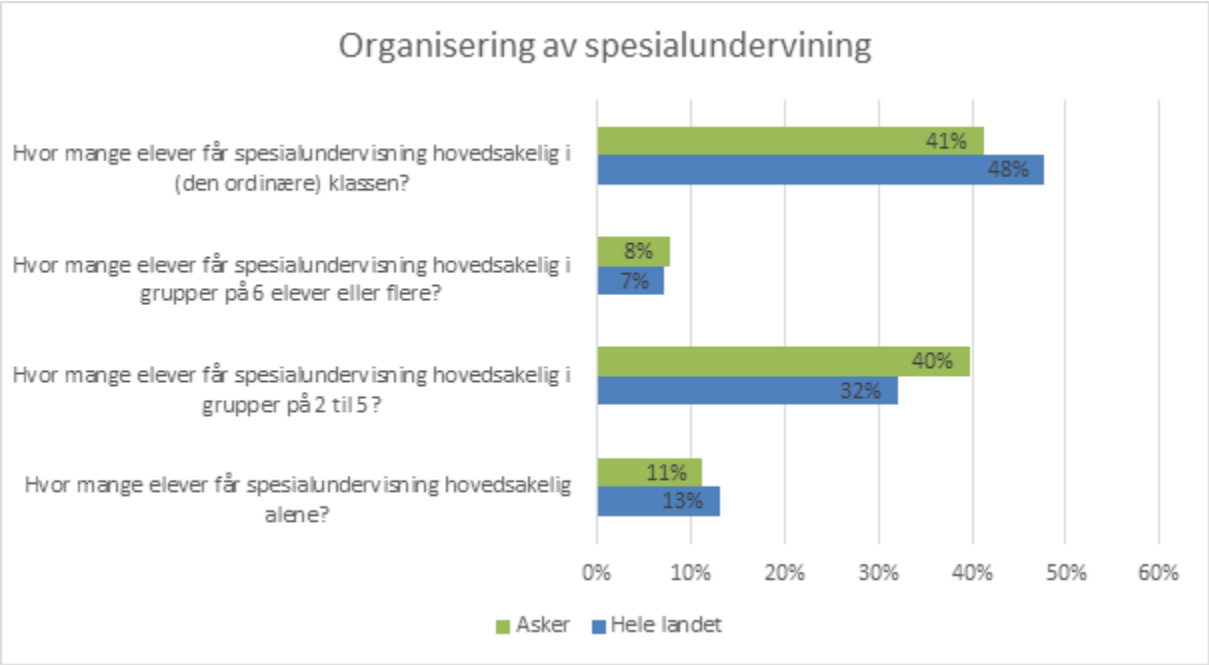
Navn	År	Andel 1-75 timer med undervisnings-personale	Andel 76-190 timer med undervisnings-personale	Andel 191-270 timer med undervisnings-personale	Andel 271 timer eller mer med undervisnings-personale	Andel med 1-75 timer med assistent	Andel med 76-190 timer med assistent	Andel med 191-270 timer med assistent	Andel med 271 timer eller mer med assistent
Asker	2020-21	2,25	41,78	17,28	36,92	4,5	11,12	4,73	24,14
Asker	2021-22	5,76	39,01	17,8	37,04	0,92	12,83	4,84	17,93
Hele landet	2020-21	4,07	42,53	17,5	32,31	1,27	7,86	4,88	32,46
Hele landet	2021-22	3,52	40,98	17,94	33,73	1,17	7,34	4,7	32,91

Figur 5.4.3. Lærertimer og vedtak om spesialundervisning.

Det ordinære opplæringstilbudet bør styrkes slik at ikke spesialundervisning kompenserer for mangler i ordinær opplæring. I den forbindelse bør det arbeides med å utvikle interne faglige støttesystem i samtlige skoler i Asker kommune.

Askerskolen har fire spesialavdelinger på nærskoler, tre på barnetrinnet og en på ungdomstrinnet. Avdelingene er organisert for å møte elever med særlig omfattende tilretteleggingsbehov. I Asker er det også en egen skole, Den alternative skolen, som tilbyr en forsterket opplæringsarena med søkelys på mestring, tilpasning og praktiske læringsaktiviteter.

I tillegg har mange skoler organisert supplerende læringsarenaer for eleven som har behov for større variasjon i skolehverdagen enn det man vanligvis får innenfor klasserommet. Dette er tilbud som elvene deltar på 1-2 dager i uken over en viss periode. Undervisningen foregår utenfor skolens lokaler, og vektlegger både faglig og sosial mestring.



Figur 5.4.4.Organisering av spesialundervisning i Asker kommune og resten av landet. 2021.

Et mål for askerskolen er at spesialundervisningen organiseres mest mulig i klassen eller i større grupper. Statistikken over viser at Asker har en positiv utvikling på området, men ligger fortsatt noe tilbake for nasjonalt nivå. Tallene for andel elever som får spesialundervisning alene er stabile, mens det er en nedgang i andel elever som er organisert i mindre grupper. Et mål for arbeidet er å gi elevene positiv utvikling og mestring slik at de har gode læringsopplevelser i ordinær klasse.

5.4.10 Et utvalg forebyggende tiltak

Nedenfor (Tabell 5.4.2) er et utvalg tiltak og satsinger som gjennomføres i det universellforebyggende fordelt på de ulike tjenestene i oppvekst. Dette er ikke en uttømmende liste, men ment som en oversikt.

Tabell 5.4.2. Et utvalg forebyggende tiltak i Asker kommune.

Tjenesteområde	Program / tiltak	FORMÅL
Barne- og familietjenesten	COS (Circle of Security)	Foreldreveiledning
	Tuning into teens	Tuning into Teens er et universelt foreldreveiledningsprogram til tenåringsforeldre, med barn/ungdom i alderen 10 – 18 år. Programmet dreier seg om utviklingsmessige behov hos tenåringer
Barne- og familietjenesten **Helsestasjoner**	ICDP- International Child Development Program	Foreldreveiledning. Helsefremmende og forebyggende program som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge
	Helsestasjonsprogrammet	Helseperspektiv knyttet til oppfølging av barn fra 0 til 5 år
	Skolehelsetjeneste	Helse 6-19 år

Barnehager	Standard for tilvenning	Foreldreaktiv tilvenning. Utvikle trygge relasjoner.
	Standard for trygt og godt psykososialt miljø	Forebyggende perspektiv. Utvikle et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Inkluderende praksis. Rutiner for tiltak dersom barn føler seg krenket eller utestengt.
	BIM – Barnehagens innsatsteam mot mobbing	I barnehagens innsatsteam mot mobbing har barnehagene i Asker fått opplæring og kompetanseutvikling for å etablere og kvalifisere et eget innsatsteam som har særlig god kompetanse knyttet til alvorlige krenkelser og mobbesaker. I tillegg har teamet fått god opplæring i hvordan barnehagen kan fremme et trygt og godt barnehagemiljø.
	DUÅ/ Relasjons- og utviklingsstøttende barnehager	Styrke ansattes relasjonskompetanse, bruk av proaktive forebyggende arbeidsmåter og bruk av læringsverktøy for å styrke sosiale- og emosjonelle ferdigheter hos barn.
	COS (Circle of security)	Foreldreveiledning
	Pedagogisk støtteteam	Kompetansedeling og veiledning av ansatte. Treffsikre tiltak tidlig
Grunnskole - SFO	PALS- positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling	PALS er en skoleomfattende innsatsmodell. Den består av systematiske og effektive forebyggingstiltak som retter positiv oppmerksomhet mot alle skolens elever. Alle ansatte skal legge vekt på positiv involvering og oppmuntring, og gi forutsigbare reaksjoner på negativ atferd. Tiltakene bidrar til å redusere antall elever med atferdssproblemer og fremmer god sosial og skolefaglig læring.
	SIM – Skolens innsatsteam mot mobbing	
Inkludering og mangfold	ICDP	Foreldreveiledning
	DUÅ- foreldreprogram	Foreldreveiledning
Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge	Avlastning, ambulerende tjenester i hjemmet	
PP-tjenesten		Systemrettet arbeid/læringsmiljø og inkluderende praksis
SLT – Rus og kriminalitetsarbeid	Rusforebyggende arbeid	Skolen og familien er den viktigste rusforebyggende arenaen. Tiltak i regi av skolen for medarbeidere, elever og foresatte
	Kriminalitetsforebyggende arbeid	For ungdom og foresatte. Skjer i et samarbeid mellom kommunale tjenester og politi, sammen med de enkelte familier og andre deler av samfunnet, som frivillighet og næringsliv.

5.5 Barn og unge med særlige behov

5.5.1 Programområde Barn, familie og inkludering

Nedenfor følger en presentasjon av hovedoppgaver og arbeid for kvalitet i tjenestene for de ulike virksomhetene i programområde Barn, familie og inkludering med vekt på tjenester til barn og unge:

Barneverntjenesten

Barneverntjenestens kvalitet vurderes ut fra ulike kvalitative perspektiv og tar utgangspunkt i sitt formål, som er å levere *hjelp raskt og med riktig kvalitet* til barn, ungdom og familier i Asker.

Resultatkvalitet er den viktigste indikatoren som måler kvalitet for barnevernet. Her søker man å måle kvalitet knyttet til brukernes rapporterte opplevelser i møte med tjenesten. Barnevernet får da mulighet til å se om det er samsvar mellom tjenestens egen oppfatning av hva brukeren trenger og hva de faktisk rapporterer. Ventetid for igangsettelse av tiltak er et annet eksempel. Klarer tjenesten å redusere denne, indikerer dette god kvalitet. Barnevernet ser også på om tiltak gir effekt. Indikator som benyttes er registrering av hvor mange barnevernssaker som kommer i retur.

Barnevernets kvalitet kan også vurderes ut fra strukturkvalitet og prosesskvalitet. Strukturkvalitet omhandler forutsetninger og innsatsfaktorene i tjenesten, for eksempel antall årsverk, sykefravær, kompetanse, økonomiske rammene samt omfang og type av arbeidsoppgaver/barnevernssaker.

Prosesskvalitet omhandler måten tjenestene produseres på. Er tjenesten driftet dyrt? Klarer barneverntjenestens å følge lover og forskrifter? Er det medvirkning for brukerne? For barnevernet er det viktig å legge vekt på hvordan prosesskvalitet gir et økt bidrag til god resultatkvalitet. Barnevernet har i den forbindelse iverksatt ulike tiltak for å få tilbakemelding fra samarbeidspartnere, brukere og referansegrupper. Barnevernet startet 1. oktober 2022 et implementeringsprosjekt som involverer samarbeidspartnere innenfor skole, PP-tjeneste, barnehageansatte og helsesykepleiere. Prosjektet og modellen heter Joint Action og har som mål å forbedre den relasjonelle kvaliteten mellom deltakere i tverrfaglige møter.

Inkludering og mangfold

Virksomheten Inkludering og mangfold gir tjenester til flyktninger og innvandrere som blir bosatt i kommunen. De har ansvar for grunnskole og spesialundervisning for voksne, introduksjonsprogram for flyktninger, opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, bosetting, veiledning og oppfølging av nyankomne flyktninger, omsorg og ansvar for enslige mindreårige flyktninger og migrasjonshelse.

Målet med det obligatoriske introduksjonsprogram for flyktninger er at deltakerne skal ut i videre utdanning eller arbeid. Programmet gir en kvalifisering med utgangspunkt i språknivå

og tidligere skolebakgrunn. Det rapporteres årlig inn til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) som rangerer måloppnåelse på arbeidet. Asker kommune har siden 2002 ligget høyt på denne statistikken Virksomheten har blitt nominert til IMDis bosettings- og integreringspris fire ganger. Tall fra 2020 viste at 67,4 prosent var i arbeid eller utdanning etter fullført introduksjonsprogrammet i Asker, nasjonal målsetting er 70 prosent, mens landsgjennomsnittet lå i 2020 på 61,6 prosent.

Inkludering og mangfold jobber med alle livsområder til flyktningen, og har søkelys på livsmestring, migrasjonshelse, foreldreveiledning (ICDP), praktisk bistand og hjelp til å navigere i et nytt land innenfor alle livsområdene.

Inkludering og mangfold jobber for at tjenestene skal være virkningsfulle for dem det gjelder. Som grunnlag for gjennomføring av introduksjonsprogrammet er alle deltakere involvert og medvirker med å utarbeide sin egen opplæringsplan. For enslige mindreårige flyktninger bosatt i bolig/bofellesskap er det jevnlige husmøter/medvirkningsmøter. Det gjennomføres årlige brukerundersøkelser i kommunen i regi av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Undersøkelsen er laget spesielt for å nå flerspråklige innbyggere.

Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge

Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge er ansvarlig for de kommunale helse- og omsorgstjenestene til barn og unge under 18 år, samt deres familier. Det fattes vedtak på helse- og omsorgstjenestene etter innkomne søknader fra familiene, enten fra foreldrene eller barnet selv etter fylte 16 år.

Alle som søker helse- og omsorgstjenester, blir invitert på en kartleggingssamtale. Her kartlegges familiens behov og i samarbeid med brukeren blir det vurdert hvilke tjenester som er nødvendige. Brukermedvirkning er en lovfestet rettighet og familiene har rett til å medvirke i tjenesteutformingen.

For å motta pårørendestøtte fattes det vedtak på avlastning og omsorgsstønad. Vilkåret for å få tjenesten er at det skal foreligge særlig tyngende omsorgsarbeid. Det tilbys også opplæring og veiledning til pårørende som ønsker og er i behov av det.

Formålet med de ulike avlastningstjenestene er å gi foresatte/foreldre som har særlig tyngende omsorgsoppgaver nødvendig og regelmessig fritid og ferie, og mulighet for å delta i vanlige aktiviteter i samfunnet. Noen søker tjenesten for å ha tid til ivaretakelse av søsken til barnet som er på avlastning.

Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge tilbyr også tjenester til barn og unge i form av støttekontakt og brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Formålet med støttekontakt er å gi barnet/ ungdommen en mer aktiv og meningsfull fritid. For barn/ungdom med stort hjelpebehov er formålet også å gi større frihet til å styre hjelpen og hverdagen selv, slik at de

opplever selvstendighet til tross for sin funksjonsnedsettelse. Ambulerende tjenester gis der det er behov for helsehjelp av helsepersonell. Tjenesten ytes primært i hjemmet og i noen tilfeller på skolen.

For at familiene skal oppleve tjenestene som virkningsfulle, er det vesentlig at tjenestene er forutsigbare. Omfanget på tjenestene skal være i henhold til behovet, at det er brukermedvirkning, samt at det er god faglig kvalitet på tjenestene.

Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge har mottatt tilbakemelding fra pårørende i Brukerrådet at det kan oppleves at det er for “tette skott" mellom tjenestene i oppvekst, og mellom tjenestene i oppvekst og i velferd. Det er blant annet nevnt at det er utfordrende at skolen ikke yter helsetjenester i skoletiden, noe som innebærer at ansatte fra andre virksomheter må inn på skolen i skoletiden for å bistå barnet/ungdommen. Det kan oppleves som stigmatiserende for barnet/ ungdommen, samt at det blir flere voksenpersoner å forholde seg til i sin hverdag.

Avlastning og omsorgstjenester til barn og unge skal ivareta og fremme hensynet til barnets beste. Virksomheten legger stor vekt på og ønsker å forbedre arbeidet med å legge til rette for individuelle tjenester som er tilpasset de behovene de skal dekke.

Det sendes jevnlig ut brukerundersøkelse til alle foreldre/ pårørende som mottar tjenester fra virksomheten, den siste i september 2022. Resultatene her kan gi indikasjoner på om tjenestemottaker opplever god kvalitet på tjenestetildeling og på innholdet i de ulike tildelte tjenestene.

Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten (BFT), leverer helsetjenester til gravide barn og unge. I tillegg har tjenesten noen hjelpetiltak i samarbeid med barnevernet. Tjenesteområdene fordeler seg på helsestasjon og jordmortjenester, skolehelsetjenester, psykisk helse- og rustjenester, og fysio- ergoterapitjenester. Barneverntiltakene gis fra samme avdelinger som yter psykiske helse- og rustjenester.

BFT jobber kontinuerlig med utvikling- og forbedringsarbeid. Det identifiseres områder for forbedring, iverksettes forbedringstiltak, evalueres og korrigeres. Til dette arbeidet benyttes blant annet PDSA forbedringsmodell (Plan, Do, Study, Act). Involvering og brukermedvirkning er viktig i dette arbeidet.

Virksomheten har teamkoordinatorfunksjoner på avdelingsnivå som bidrar til å følge opp faglig utvikling på målområdene, nasjonale føringer og veiledere sammen med avdelingsleder.

Å sikre rett kompetanse er et viktig fokusområde. Alle medarbeidere med direkte brukerkontakt har tilbud om veiledning. Det gis både intern og ekstern veiledning og

videreutdanning og kurs i tråd med kommunens rutiner på området og behov i virksomheten.

Virksomheten jobber for aktiv deltakelse på individ- og systemnivå for å sikre at brukere sin stemme høres og brukes i arbeidet.

Tjenesten er aktivt opptatt av å tilpasse seg nye utfordringsbilder og videreutvikler tjenestene i tråd med ny kunnskap, endrede behov og rammebetingelser. I lys av de oppdragene som hvert år gis til virksomhetene, utarbeides og systematiseres dette i virksomhetsplanen med påfølgende tiltak.

Helsestasjonstjenester og jordmortjenester

Helsestasjonstjenesten er et tverrfaglig helsefremmende og forebyggende universelt tilbud rettet mot gravide, barn 0-5 år og deres familie. Tjenesten arbeider kunnskapsbasert og utarbeider og sikrer god praksis gjennom oppdaterte faglige rutiner, i tråd med nasjonale normer og retningslinjer.

Tjenestetilbudet utforskes og utbedres i tråd med samfunnsendringer og brukeres behov. Gjennom ulike prosjekter gis det tiltak til gravide, barn og familier med utvidede og særskilte behov. Målet er å fremme mestring og helse til alle gravide, barn og familier i Asker.

Skolehelsetjenester

Skolehelsetjenesten leverer helhetlige, tverrfaglige, helsefremmende og forebyggende helsetjenester på individ-, gruppe- og systemnivå til skolebarn i Asker kommune. Dette i tråd med veileder for helsestasjons- og skolehelsetjenesten (Helsedirektoratet).

Psykisk helse og rustjenester

Det psykisk helse- og rusarbeidet til Barne- og familietjenesten (BFT) gis på flere nivåer. Helsestasjonstjenestene og skolehelsetjenesten er her viktige tjenester. For de barna og ungdommene som trenger noe mer, har BFT tilpassede tilbud til målgruppene, både på gruppe- og individnivå. Disse er for tiden organisert i familie- og nettverkstjenestene. Det arbeides kontinuerlig med utviklingsarbeid, og tilbudene som ytes skal så langt som mulig samsvare med kunnskapsbasert praksis på området. I tjenesteutviklingen samarbeides det med ulike kompetansesentra.

Fysio- ergoterapitjenester

Fysio- og ergoterapitjenesten jobber helsefremmende og forebyggende for barn og unge på individ-, gruppe- og systemnivå. Fysio- og ergoterapeutene arbeider kunnskapsbasert med kartlegging og behandling av barn og unges motoriske og kognitive utvikling og funksjon. Tjenesten bidrar med å utvikle og bedre tjenestetilbudet i tråd med samfunnsendringer og brukers behov. Satsningsområder i tjenesten er intensiv trening som metode for barn med

langvarig oppfølgingsbehov og systematisk tilstedeværelse i skolen. Videre satsning er systematisk deltagelse i ressursteam i barnehagene. Hensikten er å fremme mestring, bevegelsesglede, deltakelse og selvstendighet i hverdagen på barnets ulike arenaer.

5.5.2 Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer

I henhold til ny barnevernlov (se mer side 15-16) skal alle kommuner utarbeide en plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblemer. Det er den samlede innsatsen i kommunen som kan bidra til at barn ikke utsettes for dette, og det er nødvendig at alle som arbeider med barn og unge er i stand til å oppdage og håndtere barn som utsettes for omsorgssvikt. Det legges frem en egen politisk sak om dette, forankret i dette kunnskapsgrunnlaget og Temaplan for oppvekst.

Barneverntjenesten i Asker har utarbeidet en veileder som de har kalt *Verktøy og retningslinjer for samarbeid ved bekymring for at barn utsettes for vold eller overgrep* (Hagen, 2017). Veilederen beskriver hvilke rutiner barneverntjenesten jobber etter. Den er også et oppslagsverk for barnehager og skoler om de forskjellige fasene fra man melder en bekymring og til saken enten har fått tiltak eller eventuelt er henlagt. Veilederen inneholder også informasjon om hvilke tegn, utsagn eller signaler som bør gi bekymring. Nedenfor følger et utdrag fra veilederen om forebygging av vold og overgrep. Dette vil også inngå som del av plan for forebygging av omsorgssvikt.

Bekymring for vold og overgrep mot barn starter gjerne hos ansatte i offentlige tjenester som for eksempel skole, barnehage eller helsestasjon. Det er derfor viktig at de ansatte har kunnskap om vanlige tegn og signaler på at barn utsettes for vold eller seksuelle overgrep, og om hvordan man går frem når det oppstår slik bekymring. Videre at det ligger til rette for et godt samarbeid mellom barnevernstjenesten og øvrige tjenester, både innledningsvis når bekymringen oppstår, og underveis i arbeidet med å sikre barnet rett hjelp til rett tid.

Vold mot barn er når et barn utsettes for noen av de ovennevnte formene for vold direkte, eller når de lever med vold mellom familiemedlemmer.

Overgrep mot barn er enhver seksuell handling, forsøk på seksuell handling, eller eksponering for seksuell handling rettet mot barn - uavhengig av om barnet samtykker. Overgrep mot barn er det samme som seksuell vold.

Konsekvenser av vold og overgrep for barns helse og utvikling

Vold mot barn og unge har potensielt svært alvorlige skadevirkninger. Vold gir ikke skader bare i øyeblikket, men oppleves ofte som en konstant trussel i barnets hverdag. Når volden blir en del av barns tilværelse, rokker den ved den grunnleggende trygghet som barn behøver for å kunne utvikle seg normalt. Forskning viser at vedvarende eller gjentatte traumer påført av personer som står barnet nær, eller i kombinasjon med manglende trøst

og sensitiv omsorg, påvirker hjernens utvikling. Den organiske skjevutviklingen gir omfattende vansker med regulering på alle utviklingsområder, som igjen øker risikoen betraktelig for ulike psykiske og fysiske sykdommer og vansker (Nordanger & Braarud, 2017, s. 91, ref. i Hagen, 2017).

Alle barn som opplever vold i hjemmet, viser imidlertid ikke de samme symptomene, og konsekvensene varierer med forhold som barnets sårbarhet og alder, kontekstuell livssituasjon, og voldens omfang og art (NOVA, 2011, ref. i Hagen, 2017). Generelt er det likevel klare sammenhenger mellom vold og psykisk og fysisk uhelse, samt nedsatt fungering på områder som læring og sosial kompetanse, som ofte vedvarer over i voksen alder. Å bli utsatt for vold i barndommen øker dessuten risikoen for egen voldsutøvelse.

Risikofaktorer, omfang og utviklingstrekk

Risikofaktorer som øker sjansen for vold mot barn og unge finnes både i barnet selv, hos omsorgspersonene, og i omkringliggende familiær og sosial kontekst. For eksempel er barn med ulike funksjonsnedsettelser eller vanskelig atferd særlig utsatt. Det samme gjelder barn av foreldre med psykiske lidelser, rusproblemer, og/eller egne overgrepserfaringer, og barn som lever i familier med kraftig stress, dårlig økonomi, og/eller begrenset sosialt nettverk. (BLD, Strategi 2014-2017, ref. i Hagen, 2017).

Den enkeltstående faktor som øker risikoen mest for direkte vold mot barn, er at barnet har vært eksponert for vold mellom foreldrene. Enkelte studier finner at halvparten av barn med vitneerfaringer, også blir direkte utsatt (Geffner mfl., 2003, ref. i Hagen, 2017). En nyere norsk studie fant at sannsynligheten er 14-15 ganger høyere for at ungdom selv er utsatt for vold fra samme utøver, dersom de har sett grov vold mellom foreldrene. Risikoen for vold fra den utsatte forelderen er også vesentlig forhøyet (Mossige & Stefansen, 2016, ref. i Hagen, 2017).

Når det gjelder grov vold mot barn og unge, er det en tydelig kopling mellom levekår og utsatthet. Barn og unge fra familier med dårlig råd, alkoholproblemer og foreldre med ikke-vestlig bakgrunn, har større risiko for å være utsatt enn andre barn og unge. Dette gjelder både det å ha vært direkte utsatt for grov fysisk vold, og det å ha vært vitne til grov fysisk vold mellom foreldrene. Man finner ikke tilsvarende sammenhenger for den mildere volden, som altså ser ut til å være mer tilfeldig fordelt i befolkningen (Mossige & Stefansen, 2016, ref. i Hagen, 2017).

Ifølge den siste forekomststudien av vold og overgrep mot barn og unge, har 21 prosent av ungdom i Norge opplevd fysisk vold fra minst en forelder i løpet av oppveksten. For de fleste dreier dette seg om mindre alvorlig vold, noe som innebærer at de én eller flere ganger har opplevd at foreldrene har lugget, kløpet, dyttet, ristet eller slått dem med flat hånd. Denne formen for vold har hatt en klar nedgang mellom 2007 og 2015, noe som kan tolkes i retning av at samfunnets samlede innsats har ført til en reduksjon i den milde fysiske volden. Når det

gjelder den grove fysiske volden (å bli slått med knyttneve, med gjenstand, fått bank eller juling), kan det se ut som om innsatsen har hatt mindre effekt. Omfanget av denne type vold var stabil mellom 2007 og 2015. Resultatene tilsvarer i hovedtrekk det som er funnet i andre studier (Mossige & Stefansen, 2016, ref. i Hagen, 2017).

Arbeidet med å forebygge omsorgssvikt, seksuelle overgrep og vold er svært viktig så tidlig som mulig til barnets beste. I tråd med NOU 2017:12 Svikt og Svik (ref. i Hagen, 2017) er det viktig at medarbeidere får kompetanseutvikling og kan forstå tegnene barn kan ha og hva medarbeidere skal gjøre for å samtale med og hjelpe barnet. Økt kompetanse vil bidra til at flere barn får tidlig og nødvendig hjelp.

5.5.3 Barn som pårørende

Dette kapittelet er hentet fra kunnskapsgrunnlaget til Temaplan Mestre hele Livet – Psykisk helse og rus (2022).

Begrepet barn som pårørende viser i denne sammenheng til mindreårige barn som har en forelder eller et søsken som har rus- og/eller psykisk helseutfordringer.

Barn som lever med foreldre med psykiske lidelser eller rusproblemer har høyere risiko for å utvikle psykiske-, sosiale - og atferdsproblemer. Mange barn vokser opp med mer bekymringer, lojalitetskonflikter, skam, ensomhet og større følelse av ansvar og omsorg enn andre barn. Barna har også større risiko for å oppleve konfliktfylte familieforhold, omsorgssvikt og andre sosiale problemer som dårlige boforhold og fattigdom. Det er viktig å understreke at mange barn som vokser opp i familier med psykisk sykdom eller rusavhengighet klarer seg bra på tross av dette.

En norsk multisenterstudie (Ruud m.fl., 2015) viser at barn som pårørende blant annet har behov for å snakke om situasjonen sin, få tilpasset informasjon som kan bidra til å forstå foreldrenes sykdom og få hjelp til å bearbeide traumer.

Kartlegging av situasjonen til barn som pårørende er avgjørende for å kunne vurdere behovet deres for informasjon og oppfølging, og er et viktig ledd i å forebygge utvikling av problemer.

Kommunen har plikt til å ha systemer som sikrer oppfølging av barn som pårørende til foreldre eller søken. Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta barn som er pårørende til foreldre eller søsken er definert i Lov om helsepersonell §10 a. Helsepersonellet skal blant annet avklare om pasienten har mindreårige barn eller søsken og kartlegge barnets informasjons- og oppfølgingsansvar.

Det er en klar og sterk sammenheng mellom negative barndomsopplevelser og dårligere helse og levekår senere i livet. Ustabil og utrygg familietilknytning, belastninger i familien,

negative livshendelser og lite sosial støtte er eksempler på faktorer som påvirker barns helse.

Negative barndomsopplevelser gir ikke bare utslag i psykiske helseproblemer som har vært velkjent, men også i kroppslige helseproblemer. Forskning viser at det er en sterk sammenheng mellom negative barndomsproblemer og sykdom i voksen alder (Felitti m. fl., 1998). Det vises til tilstander som KOLS, depresjon og hjerte- og karsykdommer. Negative barndomsopplevelser gir ifølge studien også økt risiko for å utvikle rus- og avhengighetsutfordringer (Bufdir, 2011). Videre fører negative opplevelser fra barndommen til en vesentlig større risiko for dårligere sosioøkonomisk status og høyere dødelighet. Noen av forklaringene kan være at fysiske og følelsesmessige belastninger over tid kan føre til helseskadelig stress som igjen gjør at man har mindre motstandskraft. Konstant stressberedskap gir en risiko for overbelastning. I slike situasjoner kan stresset bli giftig og ha biologiske konsekvenser på sikt (Kirkengen & Næss, 2015).

Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT) har vist at nærmere 80 prosent av dem som rapporterer om en vanskelig barndom oppgir å ha to eller flere kroniske sykdommer, mot tilsvarende 45 prosent av dem som sier at de har hatt en god barndom.

En kartleggingsundersøkelse fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS, 2015) har sett på omfang av ulike former for vold, overgrep og omsorgssvikt rapportert fra 16- og 17- åringer. Om lag tre av ti jenter, og fire av ti gutter bekreftet at de hadde vært utsatt for minst en volds- eller overgrepshendelse. Mødre som har opplevd vold fra en de kjenner har 80 prosent større sannsynlighet for fødselsdepresjon og større sannsynlighet for ikke å amme, eller avslutte ammingen tidligere enn anbefalt (Sørbø m. fl., 2014).

St. meld 26 Framtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet, beskriver utfordringer knyttet til barn som vokser opp i hjem med psykisk helse- eller rusproblemer. Det er om lag 260 000 barn og unge som vokser opp med en eller to foreldre som har så store problemer at det kan gå ut over foreldrefunksjonen. Samtidig vokser rundt 70 000 barn opp med foreldre som har et så stort alkoholkonsum at det kan påvirke barnas familiesituasjon.

Dette viser at familie- og nettverksperspektivet er sentralt i utviklingen av helhetlige psykisk helse- og rustjenester i et livsløpsperspektiv. Det er behov for tverretatlig og tverrsektorielt samarbeid rundt familiene. I psykisk helse- og rustjenesten i Asker ivaretas disse perspektivene blant annet ved at det er utpekt barneansvarlige i alle avdelinger hvor brukerne kan ha barn eller mindreårige søsken som pårørende. Det er utarbeidet funksjonsbeskrivelse for barneansvarlige og egne rutiner og kartleggingsskjemaer for barn som pårørende.

5.5.4 Rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid

I gjennomsnitt har ungdom i Asker et høyt forbruk av rusmidler. Andelen som drikker alkohol i Asker er som i landet for øvrig, men de som bruker alkohol, drikker oftere enn ungdom andre steder i landet. Bruk av cannabis har vært stabilt over noen år i Asker, men er fortsatt over landsgjennomsnitt. Bruk av andre narkotiske midler har hatt en kraftig oppgang siden 2019. For en mer inngående beskrivelse av rusbruken i Asker, se kap. 2.5. På nasjonalt nivå rapporteres høyere bruk hos gutter, blant elever som vurderer familieøkonomi under middels, og blant elever som vurderer egen fysisk eller psykisk helse til å være dårlig/svært dårlig (Bretteville-Jensen m.fl., 2022).

Forslag til rusreform, med spørsmål om avkriminalisering av bruk og besittelse av narkotikabrukerdoser i Norge, har bidratt til at ruspolitikk har vært mye diskutert de siste årene. I den nasjonale cannabisstudien i 2021, støtter 29 prosent av elevene på videregående skole en endring av dagens cannabispolitikk, der 31 prosent mente cannabisbruk burde bli straffefritt (Bretteville-Jensen m.fl., 2022). Omtrent dobbelt så mange gutter som jenter ønsker en slik endring, og over 70 prosent som selv har erfaring med bruk av cannabis støtter endring. Forarbeidet til rusreformen bidro til endringer i politiets tiltak overfor rusbruk hos ungdom. Et større ansvar er overført til kommunen og deres forebyggende arbeid, noe som gjør det særlig viktig å evaluere og utvikle dette arbeidet i fortsettelsen.

I Asker er SLT-modellen valgt for å samordne rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge. Forkortelsen SLT står for Samordning av Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak. Modellen bidrar til å koordinere informasjon, kunnskap og ressurser mellom blant annet kommunen, politi og frivillige organisasjoner for å skape trygge lokalsamfunn som er gode å vokse opp i.

Kommune har valgt to satsingsområder i det rusforebyggende arbeidet:

- Skolen som forebyggende arena
- Involvering av foreldre i det rusforebyggende arbeidet

Skolen skal fremme god helse og bidra til en positiv, personlig og sosial utvikling hos elevene og gjennom dette bidra til å forebygge blant annet rusproblematikk, psykiske problemer og kriminalitet. Det er etablert en ordning med ruskontakter i alle ungdomsskolene, som har et særlig ansvar for det rusforebyggende arbeidet på den enkelte skole. Ungdomsveiledere med høy kompetanse om rus er tilgjengelige for skolene knyttet til både miljøutfordringer og bekymringer om enkeltelever, samtidig som de har informasjon- og holdningsskapende arbeid ut mot alle elevene. Foresatte får årlig informasjon om rusforebyggende arbeid og status om ungdom og rus lokalt. I tillegg forsøker skolene å legge opp til gruppearbeid hvor foreldre kan snakke sammen om temaet ungdom og bruk av rusmidler.

5.6 Bekymringsfullt fravær i barnehager og skoler

Fravær fra barnehage og skole er viktig å forebygge og det å fremme gode rutiner for å følge opp fravær både før det blir bekymringsfullt, men også når det er blitt bekymringsfullt er viktig. Fravær kan være det første tegnet på at barnet eller ungdommen ikke har det bra, at de ikke føler mestring og tilhørighet i fellesskapet.

Elever som har lite sosial støtte er dårligere rustet til å møte utfordrende livssituasjoner, og elever som i mindre grad føler tilknytning til medelever, lærere eller skolemiljøet har større sannsynlighet for fravær og for å avslutte skoleløpet uten vitnemål (Mjaavatn & Frostad, 2014). Elever fra familier der foreldrene har lav sosioøkonomisk status, faller oftere ut av skolen enn andre (Strand & Kindt, 2019). Frafallet fra aktivitet, skole, osv. senere i livet kan begynne i barnehage og grunnskole og derfor er det viktig at kommunens tjenester arbeider for å fremme trivsel, tilhørighet og sosiale relasjoner tidlig i barnas liv.

5.6.1 Bekymringsfullt fravær i barnehagen

Barnehage er frivillig, og det er derfor heller ingen sanksjoner knyttet til manglende eller lavt oppmøte i barnehager. Erfaring viser imidlertid at gode rutiner, forutsigbarhet og fast oppmøte bidrar til gode beskyttelsesfaktorer for barn. God kvalitet i barnehagen ser ut til å forebygge utvikling av språk- og atferdsvansker over tid, særlig hos sårbare barn (Brandlistuen m.fl. 2015). Videre kan god kvalitet redusere drop-out fra skolen og redusere kriminalitet i tenårene for sårbare barn (Drugli, 2008).

Vanlige årsaker til mye fravær i barnehagen er sykdom, lang reisevei, nabolagsfattigdom, og foreldres holdninger. Det vil si dersom foreldrene har lav terskel for å ta barna ut av barnehagen, og mener at fravær i barnehagen ikke er like viktig som fravær senere i skolen.

Ifølge internasjonal forskning, kan mengden fravær i barnehagen også si noe om mengden fravær videre i skolen. Flere amerikanske studier har vist at fravær på 10 prosent eller mer blant 3-4-åringer henger sammen med høyere skolefravær, dårligere skoleferdigheter og lavere læringsutbytte tidlig i grunnskolen (Ehrlich m.fl., 2014; Ehrlich, Gwynne & Allensworth, 2018; Gottfried, 2014). Dette gjelder også lese- og regneferdigheter, selv når man kontrollerte for sosioøkonomiske forhold.

En studie fra California fant at kun 17 prosent av barna som hadde høyt fravær i barnehagen viste tilfredsstillende leseferdigheter i tredje klasse, mot 64 prosent hos de resterende barna (Attendance Works, 2011). Det finnes også forskning som knytter fravær opp mot spesialundervisning, for eksempel fant en studie fra 2018 at barn med fraværsproblematikk over flere år i barnehagen i større grad hadde behov for spesialundervisning for å oppnå grunnleggende leseferdigheter (Ehrlich, Gwynne & Allensworth, 2018).

Forskning viser også at dette problemet er ekstra fremtredende hos barn fra lavinntektsfamilier, og at foreldrene ofte ikke er klar over hvordan fravær kan tære på videre fravær og akademiske prestasjoner (Romero & Lee, 2007). Det er også problematisk fordi

barn fra lavinntektsfamilier ofte har mindre ressurser, noe som gjør behovet for oppfølging i klasserommet ekstra stort.

Praksis i Asker

Når det gjelder fravær i barnehagen er det behov for å utarbeide og implementere nye rutiner, da mye fravær er uheldig for barnas utvikling og sosiale kompetanse. Systematikk i arbeidet med bekymringsfullt fravær er særlig viktig opp mot barn i en utsatt livssituasjon. Rutinene bør sees i sammenheng med faser for oppfølging av sårbare barn og unge i Asker kommune.

Det kan være nødvendig med kompetanseutvikling blant medarbeiderne særlig med tanke på foreldresamarbeid, kulturforståelse og begrunnelsene for å arbeide systematisk med fravær og fremme tilstedeværelse. Overgang mellom barnehage og skole og skoleslag imellom vil være viktig i forbindelse med oppfølging og forebygging av fravær. Det kan være relevant å vurdere organiseringen av grupper for å fremme trygghet hvis noen barn/foresatte er utsatt med tanke på fravær og manglende tilhørighet i barne-/foreldregruppen. Det kan være behov for å organisere personalressurser enda mer fleksibelt enn i dag, slik at det hele tiden er barnas beste som styrer hvordan arbeidet organiseres.

Barnehagene i Asker kommune er også i startfasen med å prøve ut ressursteam i barnehagen. Dette er en drøftningsarena som består av PP-rådgiver og spesialpedagog tilknyttet sonen barnehagen ligger i, samt medlemmer av den enkeltes barnehages eget interne støtteteam. Andre representanter i ressursteam vil også være helsesykepleier, fysio- og ergoterapeut, og eventuelt systemveileder for bekymringsfullt fravær. Dette er i tråd med tidlig innsats, og faser i arbeidet for sårbare barn og unges utvikling.

Hensikten med felles rutiner er å fremme et trygt og godt barnehagemiljø til barnets beste og forebygge og følge opp bekymringsfullt fravær. Derfor må rutinene inneholde beskrivelser av hvordan forebygge, oppdage og handle ved bekymringsfullt fravær.

5.6.2 Bekymringsfullt fravær i grunnskolen

Alt fravær som gjør at eleven henger etter faglig og sosialt er bekymringsfullt. Årsakene til fraværsproblematikk er sammensatte og komplekse. Det kan handle om faktorer hos eleven eller familien til eleven, og det kan grunne i forhold på skolen, enten det er utfordringer i skolemiljøet, eller mangel på struktur og forutsigbarhet. Kompleksiteten øker gjerne i takt med fraværets lengde, og det er derfor viktig at en får kartlagt tidlig utfordringer med fravær, og få koblet på rett hjelp og tiltak.

Som for barnehage, finner også forskning fra skolesektoren at fravær ikke bare predikerer fremtidig fravær, men også fremtidige skoleprestasjoner. En stor kartlegging som ble gjort i

forbindelse med et fattigdomsprosjekt i New York, viser at høyt fravær var den viktigste faktoren som påvirket akademiske resultater, og at dette hadde mer å si enn for eksempel andel barn med spesialundervisning, eller andel minoritetsspråklige barn (Nauer f. fl., 2014; Ginsburg, Jordan & Chang, 2014).

Faktisk finner flere at fravær på mellomtrinnet har mer å si for skoleresultater på ungdomsskolen, enn prøveresultater (Allensworth m. fl., 2014). Dette gjelder uansett årsaken til fraværet. Man finner også den samme tendensen uansett sosiokulturell bakgrunn, men det kan se ut som om sammenhengen er enda sterkere hos barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier. Disse er også i utgangspunktet disponert for høyere fravær.

I en stor amerikansk kartlegging av barrierer for deltakelse i skolen, rapporteres at årsaken til fravær er sykdom (92 prosent), transport (53 prosent), og stress, angst, psykisk uhelse og familiære problemer (42 prosent) (Brundage, Castillo & Batsche, 2017). Barna som deltok, fikk også anledning til å selv foreslå tiltak som skulle hjelpe dem å gå glipp av mindre skole. De vanligste svarene var mindre “strenge" skoler (ikke så vanskelige/mye lekser), å forebygge sykdom, og et engasjerende skolemiljø (Brundage, Castillo & Batsche, 2017).

Et høyt nivå av bekymringsfullt fravær kan indikere at det finnes systemiske barrierer som hindrer barn i å komme på skolen på daglig basis. Disse barrierene kan finnes hjemme, i lokalsamfunnet eller på skolen.

Flere amerikanske studier finner at tidlige grep og fokus på å redusere fravær, har betydelig innvirkning - ikke bare på skolens samlede akademiske prestasjoner, men også når det gjelder å fullføre grunnskoleopplæringen og videregående opplæring. Programmer med denne typen fokus har blitt gjennomført med hell, blant annet i New York og Chicago (Nauer f. fl., 2014).

Praksis og rutiner for bekymringsfullt fravær

Oppfølging av fravær i grunnskolen skjer i fem faser (se Figur 5.6.1).



Figur 5.6.1 Prosess for oppfølging av fravær i grunnskolen.

Ved 10 dager/10 prosent fravær, kontakter skole foresatte til elev med fravær. Er det bekymring for eleven, settes nødvendige tiltak inn i samarbeid med foreldre og elev. Er det fortsatt fravær etter 2 uker, bør det kalles inn til en kartleggingssamtale, helst med eleven til stede.

Skolene har etablert Ressursteam som følger med på fraværstall og følger opp elever med bekymringsfullt fravær. I en kartleggingssamtale vurderer man om det er behov for ytterligere henvisninger til Barne- og familietjenesten eller PP-tjenesten. Man kan også bruke tverrfaglig innsatsteam ved behov for å drøfte saker. Samarbeidet rundt elevens fraværsoppfølging skal være god dialog, hyppige møter, fordeling av ansvarsoppgaver og alltid inkludere barnets stemme.

Mange skoler har etablert supplerende opplæringsarenaer for å tilpasse skoledagene for spesielt sårbare barn og ungdom med fare for ytterligere bekymringsfullt fravær. Den alternative skolen kan vurderes for å møte barn med bekymringsfullt fravær som ikke klarer å være i ordinær skole og trenger mer tilrettelagte arenaer. Det er da behov for en henvisning til PP-tjenesten og en sakkyndig vurdering. Dette skjer i samarbeid med PP-tjenesten.

Det er en styrke i kommunen at direktør for oppvekst og kommunalsjef for skole prioriterer dette som tema i ledermøter, i rapportering og ved å ha dedikerte ressurser for å veilede og koordinere innsatsen. Samtidig er det komplisert å samordne alle tiltak, så det vil være nødvendig å systematisere dem ytterligere. Erfaringsmessig kan det ta for lang tid før man finner frem til rett tiltak for den enkelte elev/familie. I enkelte saker er det hele familien som trenger hjelp, og rutinene må gjennomgås slik at familieperspektivet tas enda mer inn i kommunens praksis knyttet til fravær. Det er også behov for at rutinene gjennomgås med tanke på tidspunkt for når andre fagressurser enn skolens skal inn i arbeidet.

Noen grupper barn og ungdommer har større sannsynlighet for å få et bekymringsfullt fravær. Det kan dreie seg om medfødte utviklingsforstyrrelser, mobbing, manglende mestringsfølelse, foresattes økonomi, psykiske helse og rusbruk. Det er viktig at ansatte i skolen har kompetanse om risikoer for fravær og hvordan de kan imøtekomme de ulike utfordringene. Det kan være aktuelt å vurdere enda flere yrkesgrupper inn i skolen med tanke på å møte barn og unge på en hensiktsmessig måte når det gjelder deres helse, mestring og opplevelse av å høre til.

Oppfølging av elever med alvorlig skolefravær over lengre perioder, har behov for et tverrfaglig hjelpetilbud opp mot fysisk og psykisk helse, samtidig som foresatte får nødvendig veiledning og støtte. Utformingen av dette ses på av en tverrfaglig sammensatt faggruppe, initiert av direktør for oppvekst.

5.7 Kvalitetsarbeid i skolen

5.7.1 Resultatkvalitet

Opplæringsloven § 13-3e (1998) beskriver en plikt for kommune og fylkeskommune å arbeide med kvalitetsutvikling ved å ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra nasjonale kvalitetsvurderinger. Det utarbeides årlige rapporter om tilstanden i skolen knyttet

til læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Skoleeier skal også sørge for at skolene jevnlig vurderer i hvilken grad skolen når de målene som er fastsatt i LK20, og at elever involveres i denne vurderingen.

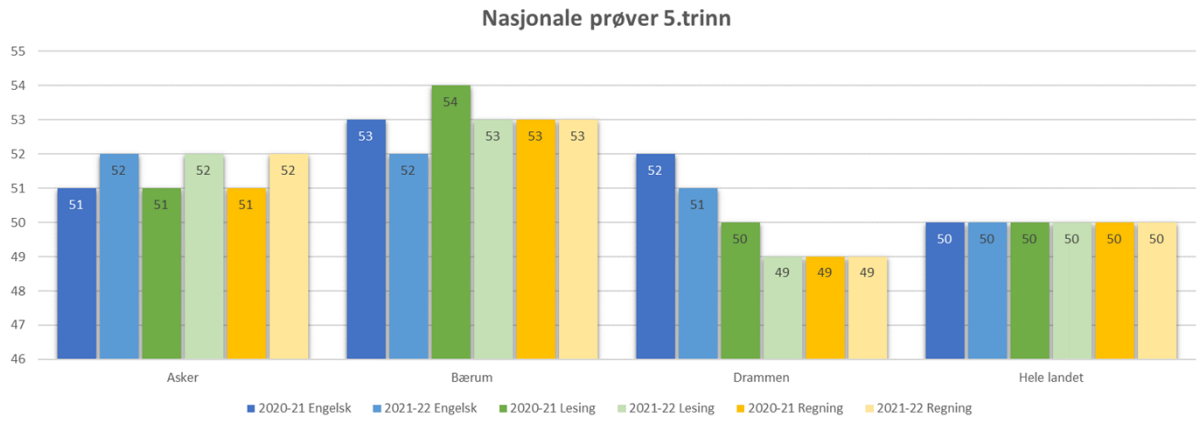
Utdanningsdirektoratet har veiledninger knyttet til skolene og kommunenes kvalitetsarbeid, og samler sentrale nøkkeltall både på kommune og skolenivå som er åpent tilgjengelig. Disse tallene ligger til grunn for kvalitetsutviklingen på skole- og kommunenivå.

Det er fastsatt i opplæringsloven at det skal utarbeides en årlig rapport om tilstanden i grunnopplæringen.

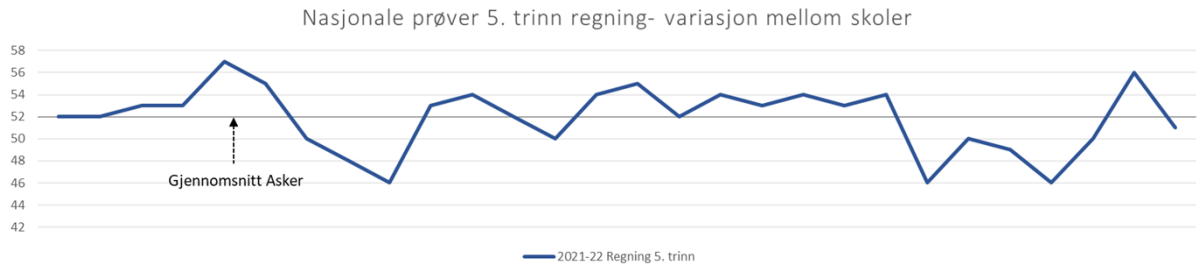
Målet er å bidra til økt oppmerksomhet om kvaliteten i skolen. En slik rapport er også hjemlet i kommuneloven §§ 25-1 og 25-2 (1993), og er en sentral brikke i internkontrollen. Tilstandsrapporten skal omhandle læringsresultater, læringsmiljø og frafall. Rapporten drøftes av skoleeier, det vil si kommunestyret. Tilstandsrapporten presenterer data og refleksjoner som kan styrke dialogen mellom skoleeier, skoleadministrasjon og skoleledelse om kvaliteten og satsningsområdene i skolen. Utdanningsdirektoratet beskriver på sine sider at tilstandsrapporten i flere kommuner er omdøpt til kvalitetsmelding. Dette for å bedre få frem hva dokumentet skal bidra til.

Resultatkvalitet i askerskolen

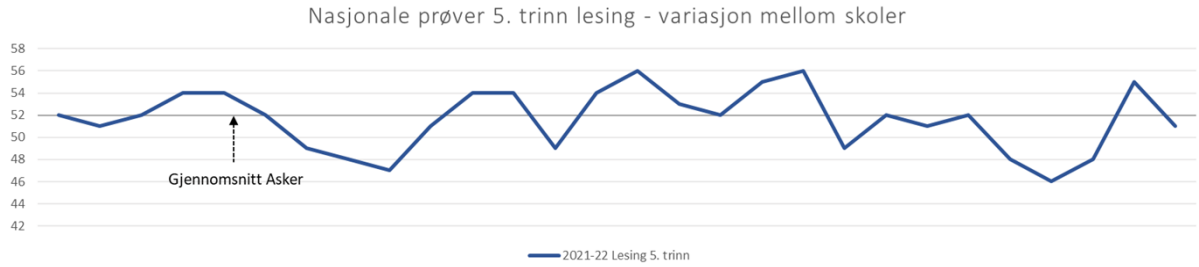
Elevene i askerskolen har faglige resultater som ligger jevnt over det nasjonale gjennomsnittet (se Figur 5.7.1), og andelen som gjennomfører og består videregående ligger stabilt over nasjonalt nivå. Det er imidlertid store sprik i resultatene (se Figur 5.7.2 og 5.7.3). Fallhøyden kan derfor oppleves stor for dem som ikke mestrer så bra.



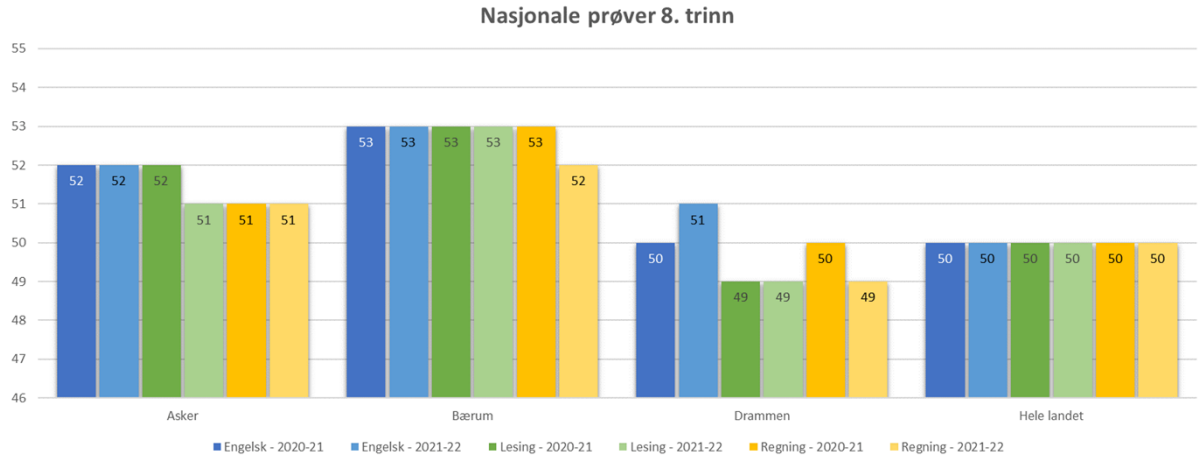
Figur 5.7.1 Resultater fra de nasjonale prøvene på 5. trinn i engelsk, lesing og regning fra Asker, Bærum, Drammen og Norge.



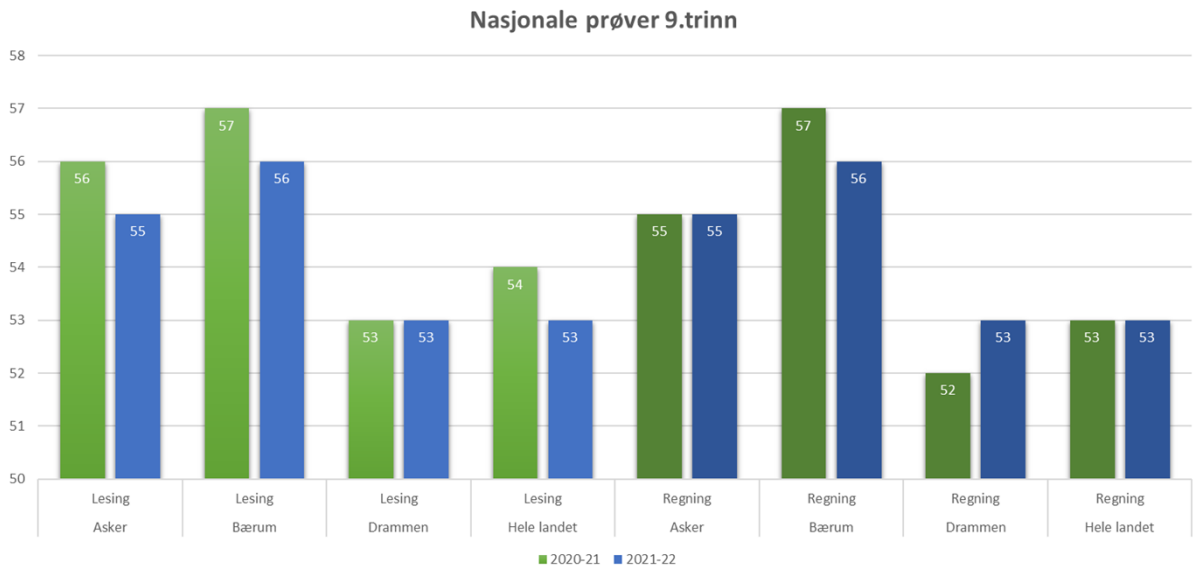
Figur 5.7.2 Variasjon mellom skoler på nasjonale prøver i regning skoleåret 2021-2022.



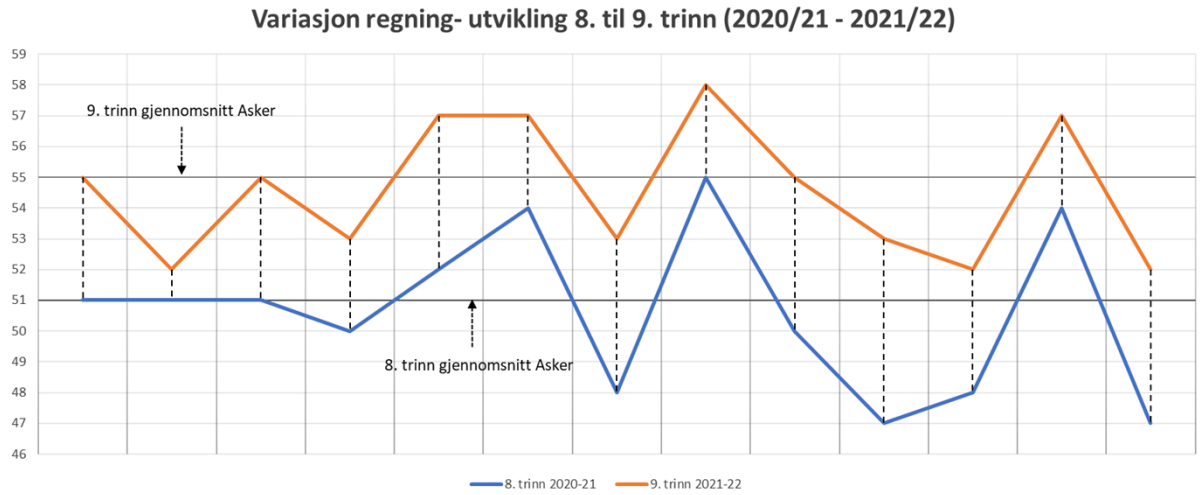
Figur 5.7.3 Variasjon mellom skoler på nasjonale prøver i lesing skoleåret 2021-2022.



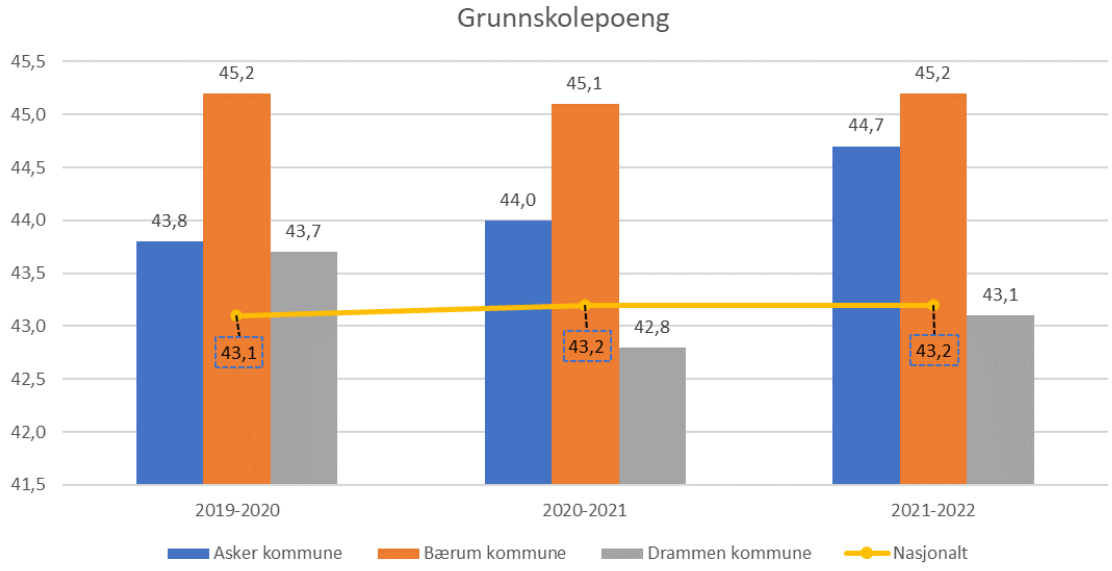
Figur 5.7.4. Resultater fra de nasjonale prøvene på 8. trinn i engelsk, lesing og regning fra Asker, Bærum, Drammen og Norge.



Figur 5.7.5 Resultater fra de nasjonale prøvene på 9. trinn i lesing og regning fra Asker, Bærum, Drammen og Norge.



Figur 5.7.6 Variasjon mellom skolene i Asker. Utvikling av resultater i regning fra 8. til 9. trinn



Figur 5.7.7 Oppnådde grunnskolepoeng i Asker, Bærum, Drammen og Norge.

5.7.2 Prosesskvalitet

Man kan snakke om god standard og god kvalitet innen nær sagt alle områder av skolen. For at elevene skal trives og bruke hele sitt potensiale i sin utvikling, er det viktig med gode rutiner, gode systemer og ikke minst at eleven opplever skolehverdagen som inkluderende. God kvalitet kan bety

- at alle elever opplever at undervisningen er tilpasset, uavhengig av elevens faglighet
- at det å være på skolen oppleves som trygt og inkluderende
- at man finner konstruktive løsninger på komplekse problemer
- at kommunikasjon mellom skole og hjem er konstruktiv og til elevens beste
- at skolen oppfattes som et viktig bidrag til et godt nærmiljø
- at skolens økonomiske rammebetingelser utnyttes på en effektiv og god måte

Den internasjonale studien TALIS (Teaching and Learning International Survey) er en undersøkelse av læreres og skolelederes yrkeshverdag og arbeidsbetingelser. Norge har deltatt i TALIS i 2008, 2013 og 2018. Den neste gjennomføringen av undersøkelsen er i 2024. Formålet med Norges deltagelse er å få mer kunnskap om læreres og skolelederes holdninger til og opplevelse av undervisningen og læringsmiljøet på skolene. Undersøkelsen gir kunnskap om hvilke muligheter og behov norske lærere har for faglig og profesjonell utvikling, og om hvordan deres ledere fremmer dette.

TALIS 2018 viser en positiv utvikling for lærere på ungdomstrinnet når det gjelder å ha tydelige intensjoner, god klasseledelse og legge til rette for kognitive utfordringer til elevene (Throndsen m.fl., 2019). Norge ligger imidlertid under det internasjonale gjennomsnittet når det gjelder å gjøre undervisningen relevant og nyttig.

Digitalisering

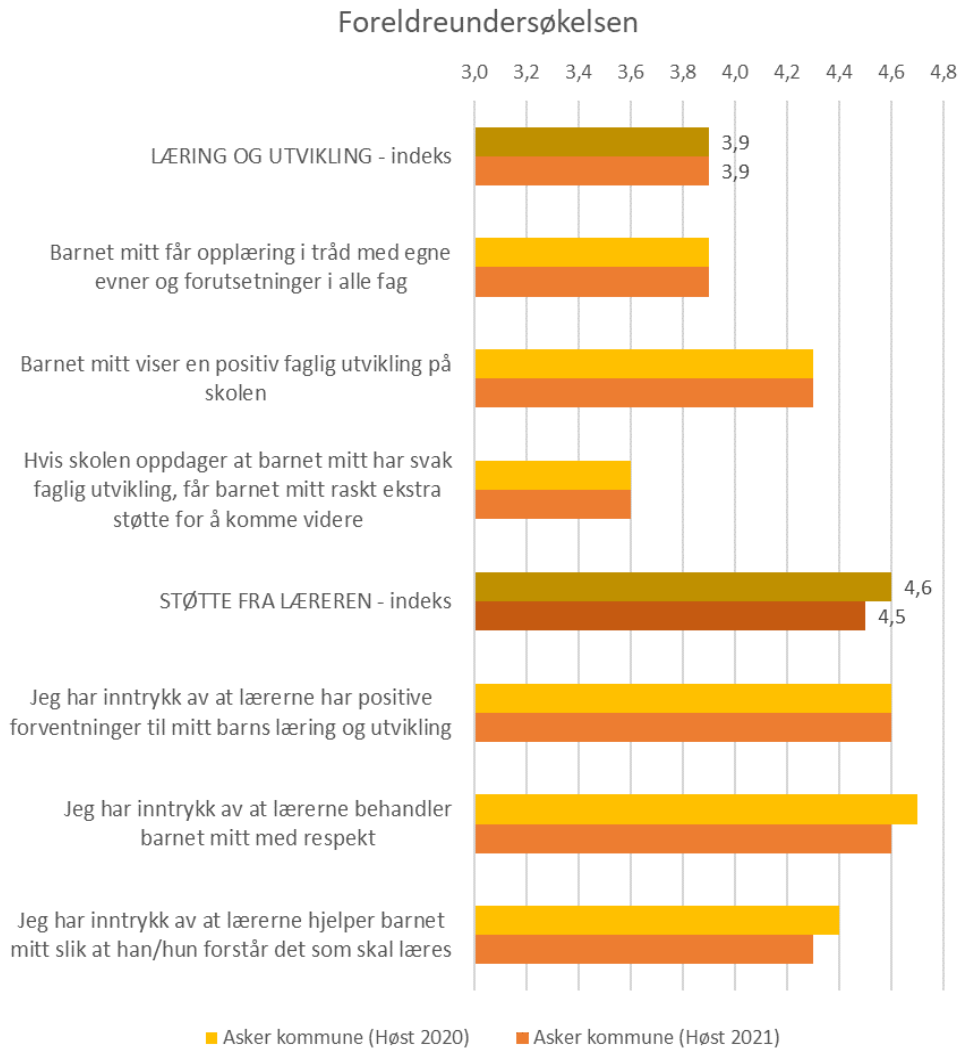
Mye læring skjer med bruk av digital teknologi, og Asker har en ambisjon om å utnytte potensialet i å bruke digital teknologi i læring. Rapporten fra *Digital læringsanalyse* (Kunnskapsdepartementet, 2022a) trekker fram tre overlappende hensikter med å bruke digital teknologi i læringsprosesser: Læringsprosessene kan bli mer effektive og virkningsfulle. Fag og teknologibruk er blitt mer integrert, slik at en i større grad må lære fagene med bruk av teknologi. I tillegg vil det å anvende teknologi i de ulike fagene, øke digital kompetanse som er viktig i seg selv (Kunnskapsdepartementet, 2022a).

Økt bruk av digitale hjelpemidler i barnehage og grunnskole fører til at det samles inn og behandles store mengder informasjon om barna, inkludert mange personopplysninger. Barna har i liten grad mulighet til å velge bort de digitale løsningene, noe som stiller strenge krav til personvern ved bruk av disse verktøyene. Aktørene som leverer digitale verktøy er ofte internasjonale teknologiselskaper, hvor skolene vanskelig kan påvirke deres behandling av personopplysninger. Personvern i barnehage og skole innebærer at foreldre og barn skal vite om og ha kontroll over hvordan opplysninger om barna blir brukt. For elever i skolen

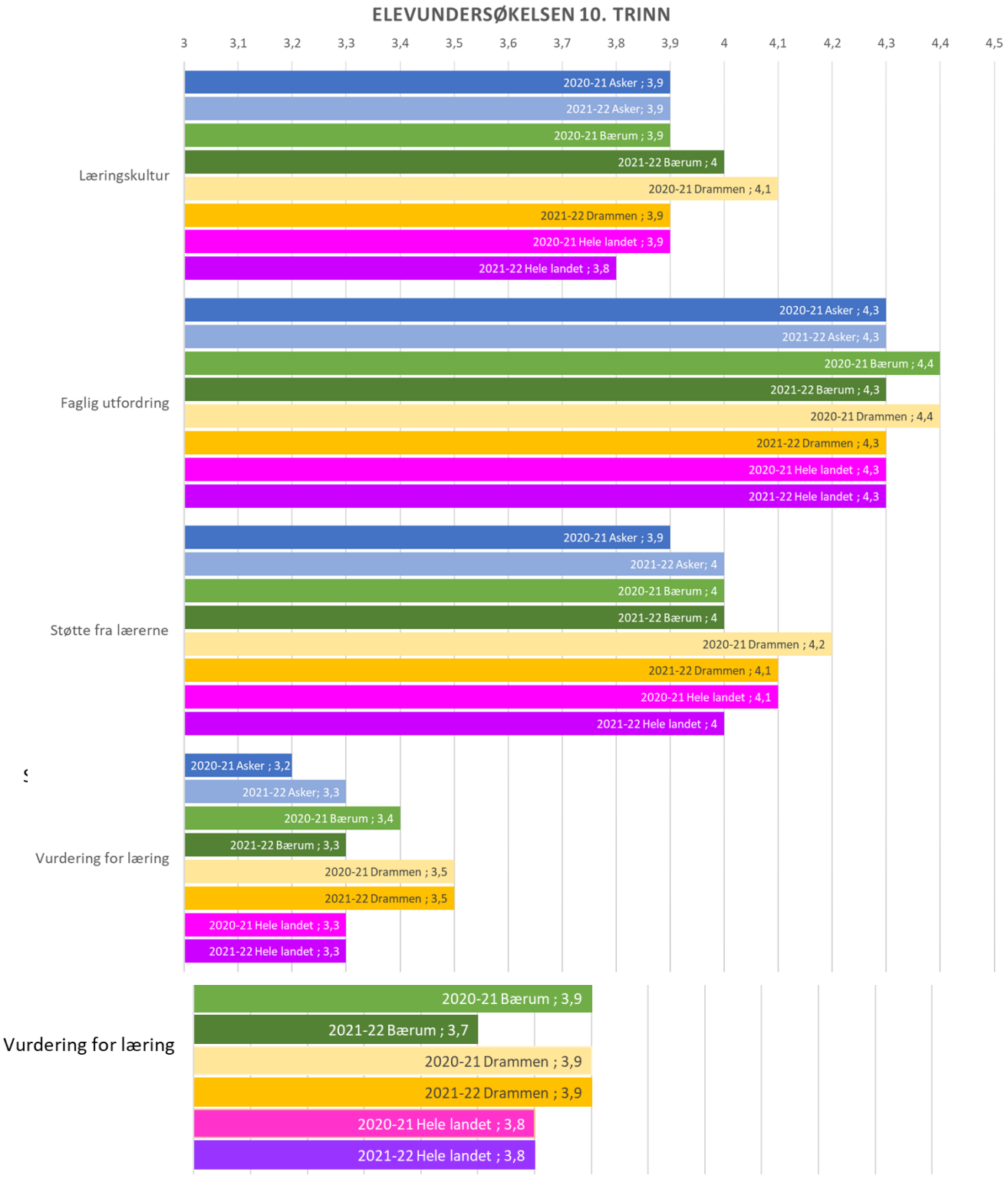
inkluderer det også en opplæring i personvern, som en forutsetning for helhetlig forståelse av digitalisering (NOU 2022:11 (2022)).

Prosesskvalitet i askerskolen

Hva er elevenes opplevelse av kvalitet i opplæringen? Både Elevundersøkelsen og til dels Foreldreundersøkelsen, har som mål å kartlegge blant annet dette.



Figur 5.7.8 Foreldrenes opplevelse av kvalitet i opplæringen. Foreldreundersøkelsen 2021.



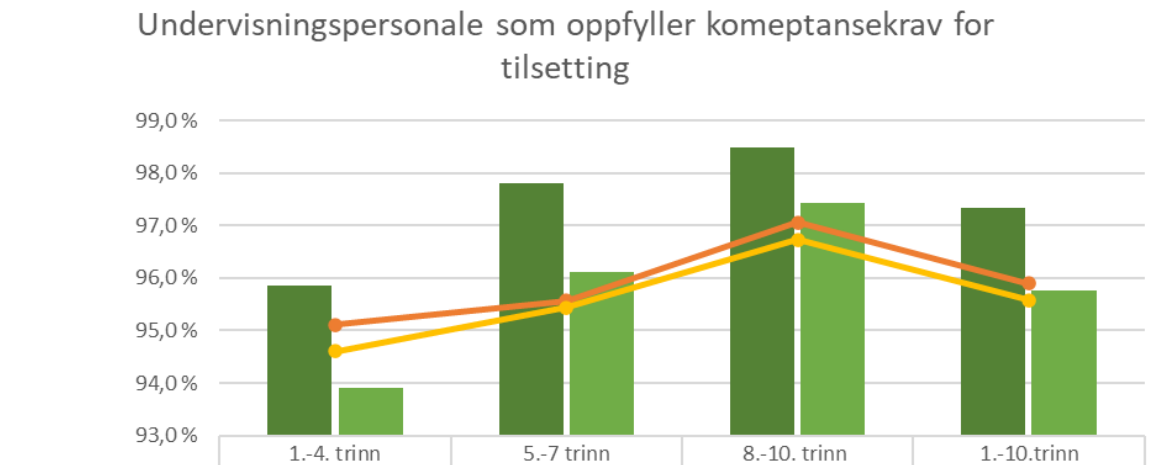
Figur 5.7.9 Elevenes opplevelse av kvalitet i opplæringen. Elevundersøkelsen 2021, 7. trinn.

Figur 5.7.10. Elevenes opplevelse av kvalitet i opplæringen. Elevundersøkelsen 2021, 10. trinn.

5.7.3 Strukturkvalitet

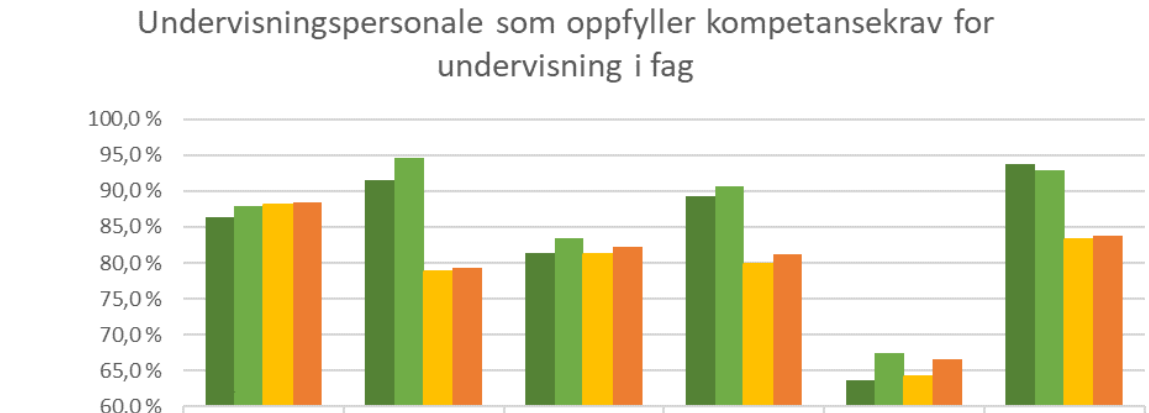
For å sikre faglige fordypning hos Asker sine lærere, og etter hvert også for å møte kompetansekravene for undervisning i fag, har Asker kommune siden 2009 hatt lærere i videreutdanning gjennom den statlige ordningen *kompetanse for kvalitet.* Så langt har ca. 40 prosent av Asker sine lærere tatt en videreutdanning, og dette skoleåret er det 63 lærere som tar videreutdanning.

I forskrift til opplæringsloven § 14-2 og § 14-3 (1998) er det beskrevet hvilke kompetansekrav lærere i barneskolen og ungdomsskolen må oppfylle for å undervise i basisfagene på barneskolen, og i de fleste fag på ungdomsskolen. Dette kravet gjelder for lærere utdannet etter 1. januar 2014. Slik det ligger i forskriften i dag, vil kompetansekravene i undervisning i fag fra 2025 også gjelde for lærere utdannet før 2014. Sittende regjering (2021) er imidlertid i prosess med å endre forskriften slik at kompetansekravene ikke skal omfatte lærere utdannet før 2014.



	1.-4. trinn	5.-7 trinn	8.-10. trinn	1.-10.trinn
Asker 2021-22	95,9 %	97,8 %	98,5 %	97,3 %
Asker 2022-23	93,9 %	96,1 %	97,4 %	95,8 %
Landet 2021-22	95,1 %	95,6 %	97,1 %	95,9 %
Landet 2022-23	94,6 %	95,4 %	96,7 %	95,6 %

Figur 5.7.11. Kompetanse hos undervisningspersonale i grunnskolen, tall for Asker og Norge.



	Norsk 1.-7. trinn	Norsk 8.-10. trinn	Matematikk 1.-7. trinn	Matematikk 8.-10. trinn	Engelsk 1.-7. trinn	Engelsk 8.-10. trinn
Asker 2021-22	86,4 %	91,6 %	81,3 %	89,4 %	63,7 %	93,7 %
Asker 2022-23	87,8 %	94,7 %	83,5 %	90,6 %	67,5 %	92,9 %
Landet 2021-22	88,1 %	78,8 %	81,2 %	79,8 %	64,2 %	83,2 %
Landet 2022-23	88,4 %	79,4 %	82,2 %	81,2 %	66,6 %	83,8 %

Figur 5.7.12 Fagkompetanse hos undervisningspersonale i grunnskolen, tall for Asker og Norge.

5.8 Skolefritidsordningen som del av skole og barnas fritid

Rammeplan for SFO er en nasjonal forskrift og trådde i kraft 1. august 2021. Planen gjelder for arbeidet i SFO og skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi barna omsorg og tilsyn. Dette følger av opplæringsloven § 13-7.

I henhold til rammeplanen skal arbeidet med å utvikle kvaliteten i innholdet og arbeidsmåtene gjøres ved å lytte og ta hensyn til det barna selv formidler om sin opplevelse av fellesskapet.. Et godt og tillitsfullt samarbeid mellom SFO og hjemmet er grunnleggende for kvaliteten, og SFO skal legge til rette for at foreldrene kan bidra i kvalitetsutviklingsarbeidet.

Det skal legges til rette for at SFO har muligheter til å planlegge og evaluere virksomheten, drive kompetanseheving og reflektere over innhold og arbeidsmåter. En viktig del av arbeidet med kvalitetsutvikling er at personalet, med bakgrunn i sine erfaringer fra det daglige arbeidet i SFO og gjennom observasjon av barns daglige lek og aktiviteter, kan reflektere og utvikle sin kompetanse og videreutvikle virksomhetens praksis.

Kvalitet i SFO i Asker

Alle barn i Asker skal oppleve et SFO-tilbud i tråd med den nasjonale rammeplanen. Det legges til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i barnas alder, funksjonsnivå og interesser. Leken skal ha og har stor plass i SFO, og alle barn skal få mulighet til å delta aktivt i leken og oppleve mestring.

Rammeplanen gir rom for lokale variasjoner, satsinger og planer. I Asker har alle barna et ukentlig tilbud om idretts-SFO, frilufts-SFO og kultur-SFO.

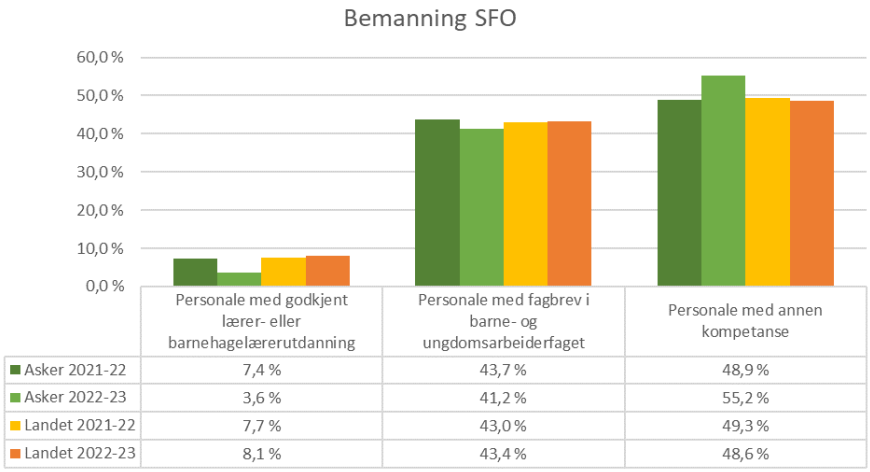
Idretts-SFO og frilufts-SFO har varierte aktiviteter, leker og idretter i gymsalen og i skolens nærmiljø. De voksne planlegger, inspirerer og motiverer til at alle er med.

Kultur-SFO er et tilbud med varierte kulturopplevelser og -verksteder. De voksne planlegger, inspirerer, motiverer og gjennomfører kulturaktiviteter og verksteder med barna.

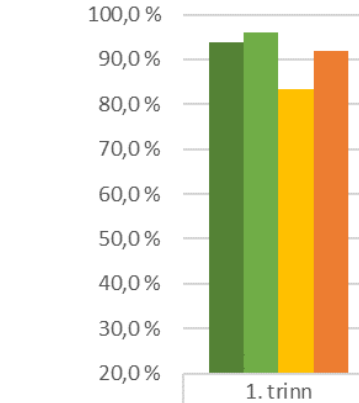
SFO-ansatte i Asker får tilbud om kompetanseheving, slik at de kan gjennomføre aktiviteter og god praksis på egen skole. Bruk av frivillighet og eksterne samarbeidspartnere er også en ressurs i SFO-tilbudet.

Figur 5.8.1 viser en oversikt over deltakelse i SFO i Asker, mens Figur 5.8.2 viser bemanning fordelt på utdannelse. Figur 5.8.3 viser variasjon i deltakelse mellom de ulike barneskolene i

Asker.



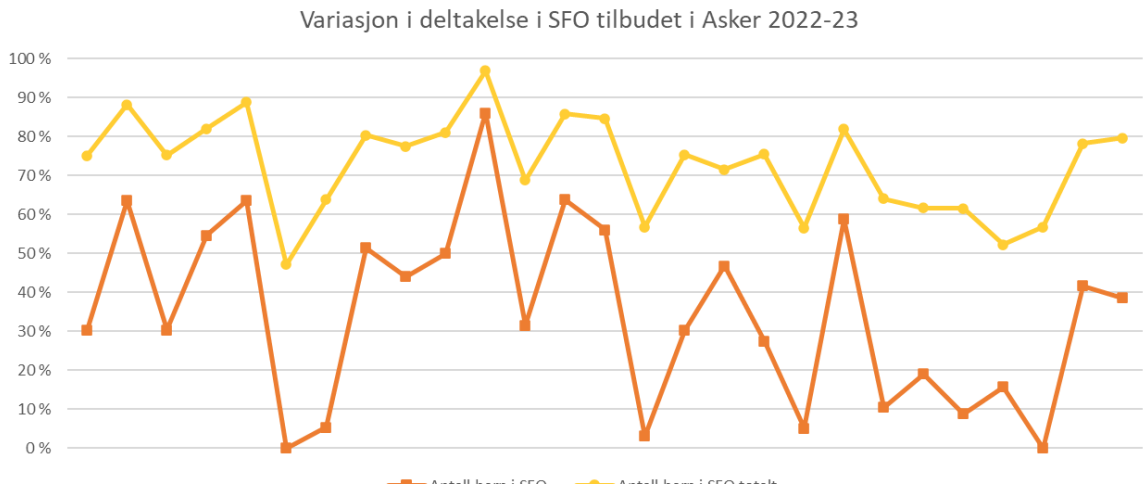
	Personale med godkjent lærer- eller barnehagelærerutdanning	Personale med fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	Personale med annen kompetanse
Asker 2021-22	7,4 %	43,7 %	48,9 %
Asker 2022-23	3,6 %	41,2 %	55,2 %
Landet 2021-22	7,7 %	43,0 %	49,3 %
Landet 2022-23	8,1 %	43,4 %	48,6 %



	1. trinn
Asker 2021-22	93,7 %
Asker 2022-23	96,1 %
Landet 2021-22	83,5 %
Landet 2022-23	92,0 %

Figur 5.8.1. Deltakelse i SFO i Asker.

Figur 5.8.2. Bemanning og kompetanse i SFO i Asker kommune.



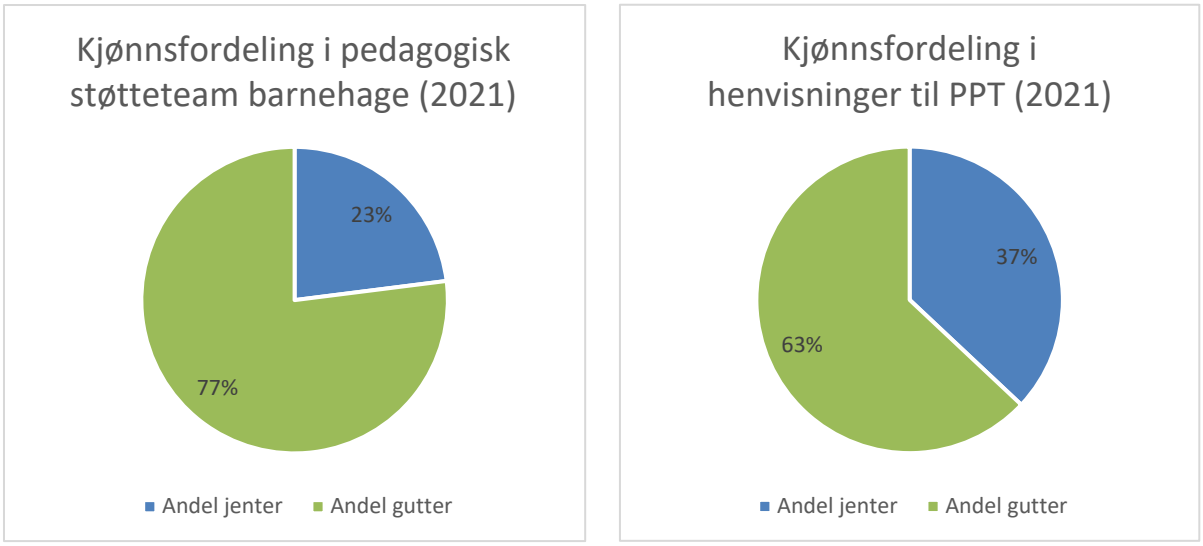
Figur 5.8.3. Variasjon i SFO-deltakelse fordelt på de ulike barneskolene i Asker kommune

6. Kjønnsforskjeller i oppvekst

Av tilgjengelig statistikk og undersøkelser i vår kommune ser vi at det finnes store kjønnsforskjeller innen de fleste aspekter av barns oppvekst. Hvis vi ser på alle fasene i en oppvekst, fordeler utfordringene seg ulikt for kjønnene. Guttene er overrepresentert hos BUP og PP-tjenesten allerede i barnehagen. Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner dukker opp i løpet av skolegangen, og blir sterkere utover i grunnskoleløpet. Jentene behøver også mindre tilrettelegging gjennom skoleløpet, og fullfører videregående i større grad. Likevel ser vi at jentene har større utfordringer knyttet til livskvalitet, psykisk uhelse og dårlig søvn. Dette speiler i stor grad det nasjonale bildet. Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (Prop. 121 S) omtaler økningen i psykiske plager blant unge jenter, og setter dette i sammenheng med skolestress, kroppspress og sosiale medier. Spesielt trekkes skolestress og press frem som en viktig faktor, ikke bare det vedvarende presset ungdommen opplever i hverdagen, men også et mer langsiktig press knyttet til utdanning og videre karriere. Ungdata (både nasjonalt og lokalt) viser at langt flere jenter enn gutter opplever skolerelatert press. Flere kommuner har allerede satt i gang prøveprosjekter med mål om å redusere skolestress blant elevene. Tiltakene som testes ut er leksefri skole, mindre lekser og prøver, og innføring av felles standard for lekser og innleveringer.

6.1 Kjønnsforskjeller i tjenestene til barn og unge

Allerede i barnehagen ser vi store forskjeller i tjenestebehovet til gutter og jenter i Asker kommune. Dersom vi ser på antall henvisninger til pedagogisk støtteteam barnehage (se Figur 6.1.1), ser vi at under 25 prosent av henvendelsene gjelder jenter. Når det kommer til PP-tjenesten, er jenteandelen noe større (37 prosent. Se Figur 6.1.2), men fremdeles er det en veldig stor andel av gutter som henvises. Dersom vi bryter ned henvisningene på alder, ser vi et interessant bilde hvor antallet henvisninger skyter i taket rundt de viktige overgangsperiodene i oppveksten (Figur 6.1.3). Det som er interessant er at denne økningen utelukkende er drevet av gutte-andelen. Det kan altså se ut som at overgangsfasene er ekstra krevende for guttene. Alternativt blir guttene møtt med nye/andre krav når de for eksempel begynner på skolen, noe som gjør at antallet henvisninger øker.



Figur 6.1.1 og 6.1.2 Henvisninger til pedagogisk støtteteam og PPT fordelt på kjønn.



Figur 6.1.3 Pedagogisk psykologisk tjeneste – henvisninger brutt ned på år og kjønn.

Barne- og familietjenesten (BFT)

Forekomsten av ulike plager kan være ulik hos gutter og jenter, og variere mellom aldersgrupper. Generelt ser man at henvendelser til inntak fordeler seg slik at det i større grad rapporteres om internaliseringsvansker hos jenter og eksternaliseringsvansker hos gutter.

Hos BFT i Asker opplever de ansatte at det er store kjønnsforskjeller når det gjelder å oppsøke hjelp og å ta imot hjelp. I Barn, familie og inkludering er det etablert et godt samarbeid mellom Barne- og familietjenesten, PP-tjenesten, Barnevernet og BUP. Disse har

felles dialogbaserte inntak, der de i fellesskap vurderer barn, ungdom og familier som har behov for oppfølging. Dette sikrer at innbyggerne får hjelp på rett nivå og av rett instans, og at det ikke tar unødvendig tid før en får hjelp.

6.2 Kjønnsforskjeller i barnehager og skoler

Bemanning i barnehager og skoler

Når det kommer til bemanning i barnehagene, er det en overveiende stor andel kvinner som arbeider i barnehagene, både nasjonalt og lokalt i Asker. Nasjonale tall fra Utdanningsdirektoratet (2021) viser at 1 av 10 ansatte i norske barnehager er menn. Menn utgjør 10 prosent av barnehagestyrerne, 10 prosent av de pedagogiske lederne og 10 prosent av annen grunnbemanning. I Asker kommune er de tilsvarende tallene at menn utgjør 11 prosent av barnehagestyrerne, 10 prosent av de pedagogiske lederne, og 12 prosent av annen grunnbemanning. Samlet sett i barnehagens grunnbemanning har Asker kommune 11.7 prosent mannlige årsverk, som er noe høyere enn det nasjonale snittet.

Forskjellene i bemanning er ikke like stor i skole som i barnehage. På landsbasis er i overkant av 25 prosent av lærerne menn. Situasjonen i Asker er nesten tilsvarende som landet, med i overkant 24 prosent mannlige lærere. For ansatte i SFO er kjønnsforskjellene litt større både på landsbasis og i Asker, men her skiller Asker seg mer fra landet. Andel menn i SFO er 21 prosent for landet, mens det i Asker er 16 prosent menn ansatt i SFO.

Det er behov for mer kunnskap om hvilke konsekvenser kjønnsforskjeller i bemanning har for barns utvikling. Det vi vet, er at å ha ansatte av begge kjønn kan gjøre det pedagogiske mulighetsrommet større, og bidra positivt til arbeidsmiljøet i både barnehager og skoler. Det er også viktig for barna å ha gode rollemodeller av begge kjønn.

Skole

Nasjonalt vet vi at det er tydelige forskjeller mellom kjønnene på alle nivåer i opplæringen NOU 2019:3 (2019). I undersøkelser hvor man har målt språkferdigheter, numeriske ferdigheter og sosiale ferdigheter, viser det seg at jenter allerede i førskolealder har bedre utholdenhet både når det gjelder å sitte i ro og konsentrere seg, og når det gjelder det sosiale samspillet. Jenter har også bedre språkforståelse allerede før barna begynner på skolen, mens gutter har bedre romforståelse enn jenter NOU 2019:3 (2019).

I Asker ser vi også at det generelt er jentene som har de beste skoleresultatene. For elevene som går ut av grunnskolen er det en kjønnsforskjell på 4,2 grunnskolepoeng i jenters favør i Asker (Nasjonalt er dette tallet 4,5). Nasjonale prøver (5., 8. og 9. trinn) viser at i løpet av skoleløpet er jenter sterkere på lesing, mens gutter skårer bedre i regning. Engelsk har de siste årene variert mer, men her er det likere mellom kjønnene. I standpunkt skårer jenter bedre i alle de tre fagene.

Askerelevenes opplevelse av skolehverdagen (Elevundersøkelsen) er forholdsvis lik. Guttene rapporterer at de er litt mer fornøyde enn jentene på de fleste indeksene, og på "vurdering for læring" rapporterer guttene tydeligst mer tilfredshet enn jentene. På "motivasjon", "faglige utfordringer" og "støtte hjemmefra" er jentene mer tilfredse enn guttene.

Videregående opplæring og høyere utdannelse

I Asker kommune er det betydelig færre gutter enn jenter som fullfører videregående opplæring. De siste tallene viser at 79 prosent av guttene og 87 prosent av jentene fullførte. Tar man hensyn til foreldrenes utdanningsbakgrunn blir forskjellen mellom kjønnene større jo lavere utdanning foreldrene har. Blant gutter som har foreldre med grunnskoleutdanning fullførte kun 56 prosent av guttene mot 69 prosent av jentene.

På mange studier med høye karakterkrav er kvinneandelen høy, og kvinner er i solid flertall når det gjelder studier innen medisin, jus, psykologi, veterinær, odontologi og farmasi. I de akademiske toppstillingene er det fremdeles en overvekt av menn. Blant unge voksne i alderen 30–39 år er andelen kvinner med høyere utdanning 57 prosent mot 40 prosent blant menn (NOU 2019:3 (2019)). Ifølge SSB vil kjønnsforskjellene fortsette å øke slik at vi I 2040 kan forvente at 61 prosent av menn og 89 prosent av kvinner i arbeidsstyrken vil ha høyere utdanning (NOU 2019:3 (2019).

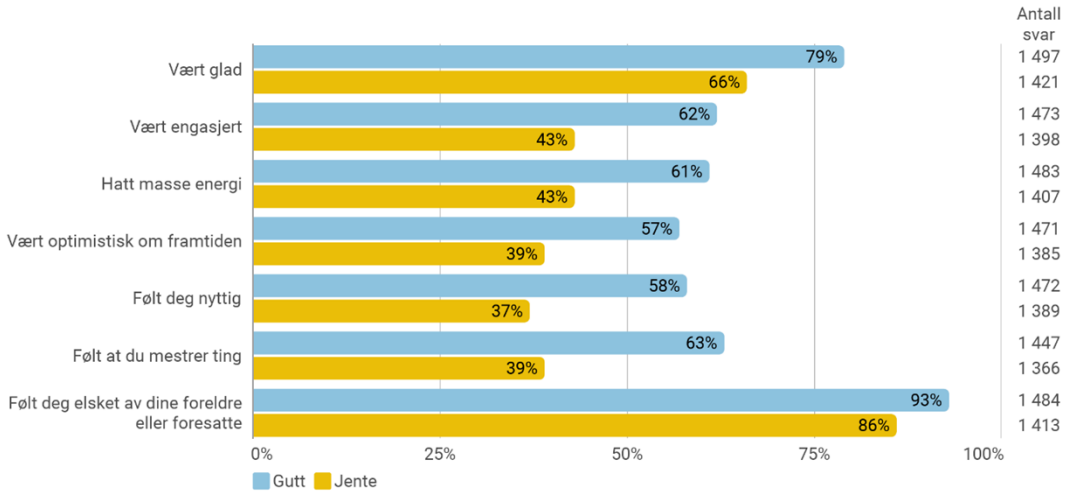
6.3 Livskvalitet, fysisk og psykisk helse

På grunn av stort omfang og høy svarprosent, gir Ungdata-undersøkelsen oss et unikt bilde inn i barn og unges liv, og kan fortelle oss mye om hvordan barn og unge i kommunen vår møter omgivelsene sine. Ungdata-undersøkelsen viser oss også veldig tydelig hvordan jenter og gutter opplever og møter omgivelsene sine ulikt. Ungdatatallene for Asker kommune 2022 avdekker store gap i opplevd fysisk- og psykisk helse, samt bruk av helsetjenester. Vi vet at belastninger i form av psykiske helseplager, dårlige matvaner og dårlig søvn, kan påvirke langt ut i voksenlivet. Denne kunnskapen er derfor viktig slik at alle, uavhengig av kjønn, kan møtes på de utfordringene de har, motta et likeverdig tilbud, og få de samme mulighetene videre i livet.

Her følger en oppsummering av de viktigste kjønnsforskjellene vi finner i Ungdata 2022.

6.3.1 Datagrunnlag (Ungdata ungdomsskole)

Guttene rapporterer generelt sett høyere livskvalitet enn jentene se Figur 6.3.1. På påstanden "Jeg liker meg selv slik jeg er" er det 65 prosent jenter som sier seg enig, mens andelen gutter er 87 prosent.



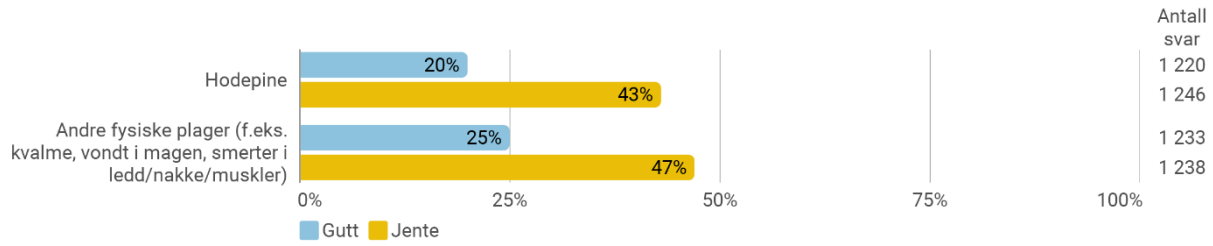
Skole

Når det kommer til trivsel er det meste likt, men vi ser at jentene gruer seg noe mer til skolen (32 prosent vs. 25 prosent). Jentene rapporterer å bruke betydelig mer tid på lekser enn guttene. 72 prosent av guttene bruker en time eller mindre, mens 56 prosent av jentene sier det samme. Jentene blir også i større grad stresset av skolearbeidet – 65 prosent vs. 39 prosent.

Deltakelse på fritiden

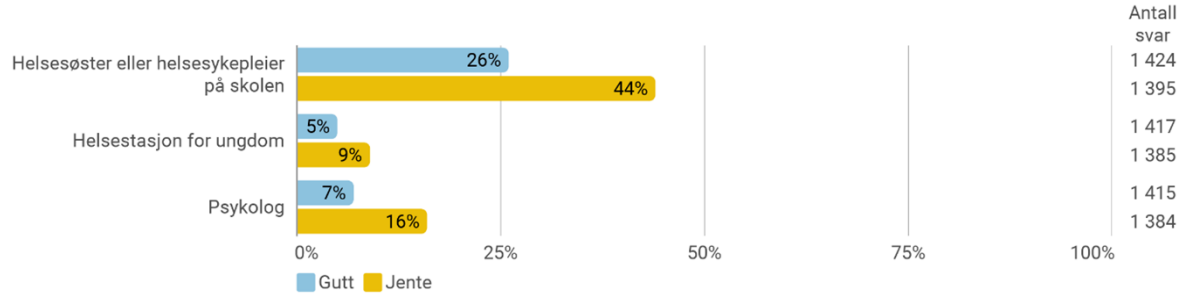
Når det kommer til sosial tilhørighet, finner vi ingen forskjeller på kjønn. Deltakelse i de ulike fritidsaktivitetene er også relativt jevnt fordelt. Den eneste aktiviteten som har store forskjeller, er spilling av onlinespill. Her sier 84 prosent av guttene at de har gjort dette størstedelen av kvelden minst en kveld i uken, mens kun 24 prosent av jentene sier det samme.

Fysisk helse

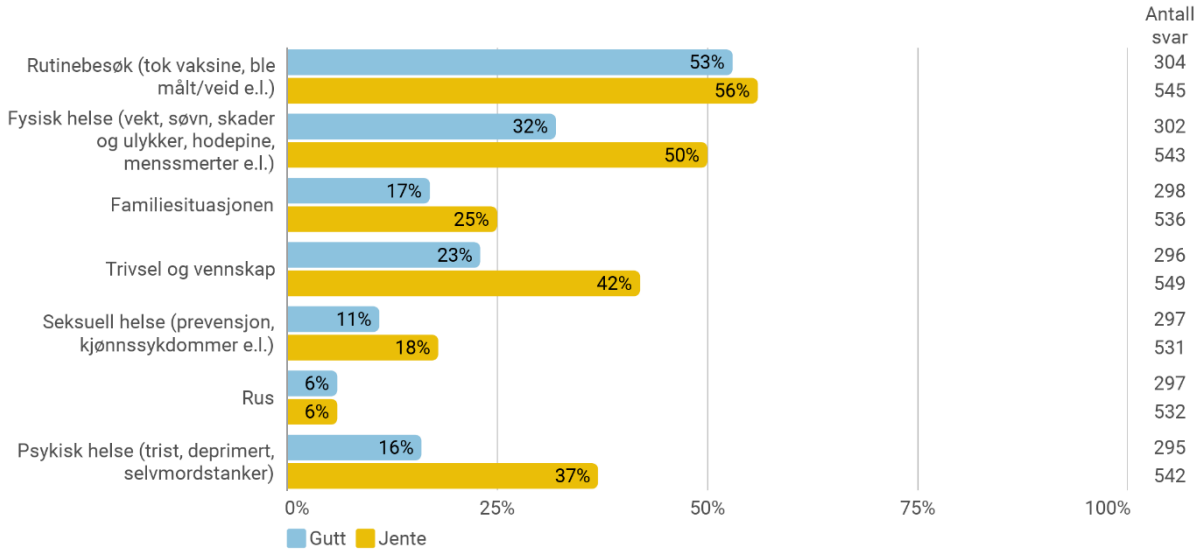


Figur 6.3.2 Kjønnsforskjeller i fysiske helseplager. Ungdata Ungdomsskole 2022.

Jentene rapporterer mye større grad av fysiske helseplager enn guttene (se Figur 6.3.2). Hele 43 prosent sier at de har problemer med hodepine. Jentene rapporterer også å benytte seg av flere ulike helsetjenester enn guttene (se Figur 6.3.3). Det er også kjønnsforskjeller i hvorfor/hvordan man bruker skolehelsetjenesten (se Figur 6.3.4)

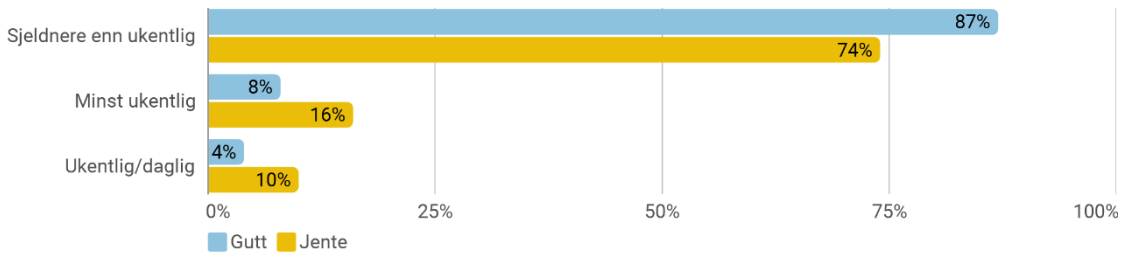


Figur 6.3.3.Har du det siste året benyttet deg av disse helsetjenestene. Ungdata Ungdomsskole 2022.



Figur 6.3.4 Kjønnsforskjeller i bruk av skolehelsetjenesten.

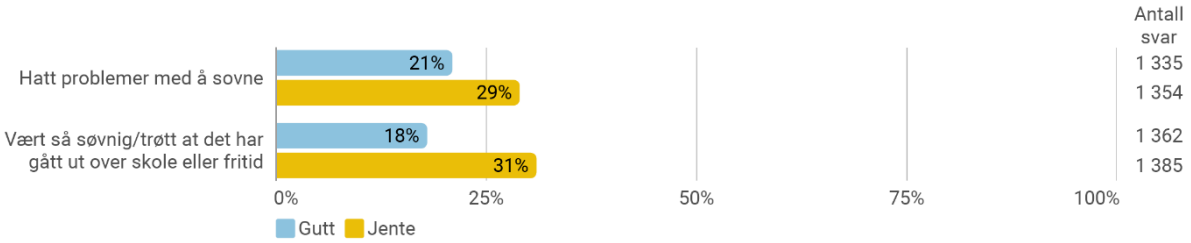
Jentene skiller seg også ut når det kommer til bruk av smertestillende medikamenter (se Figur 6.3.5).



Figur 6.3.5 Hvor ofte bruker du smertestillende medikamenter (Paracet, Ibux eller lignende). Ungdata ungdomsskole 2022.

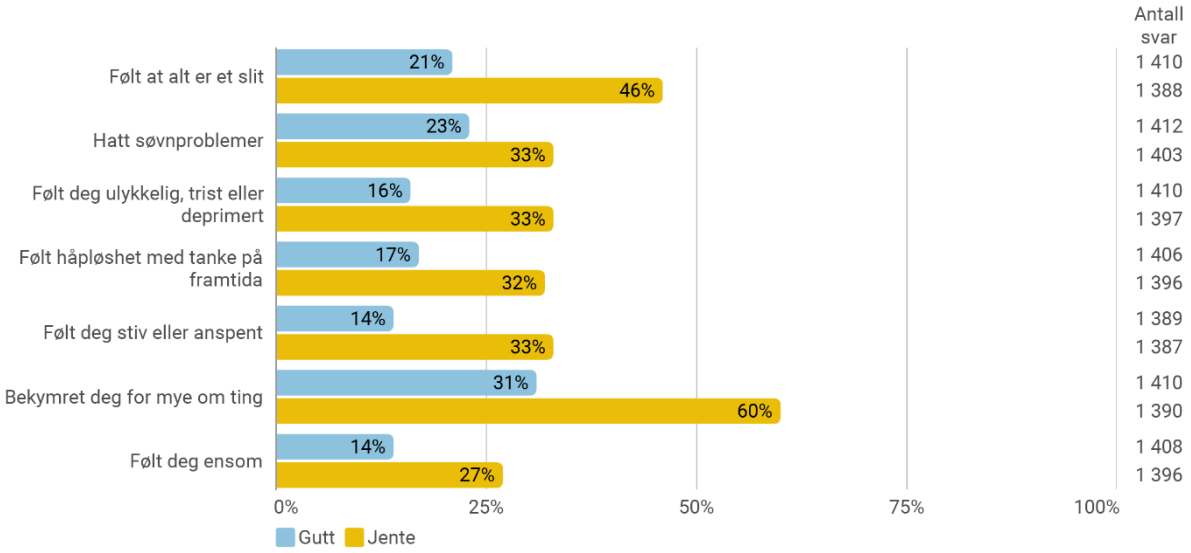
Ungdataundersøkelsen kartlegger også spisevaner og trening. Av elevene som har svart, er det færre jenter som spiser frokost, og også lunsj på skolen. Når det kommer til fysisk aktivitet, trener guttene mer, og er oftere fysisk aktive. Mens skjermtiden for gutter og jenter er relativt lik, bruker jenter veldig mye mer tid på sosiale medier.

Jentene opplever også større utfordringer med søvn (se Figur 6.3.6).



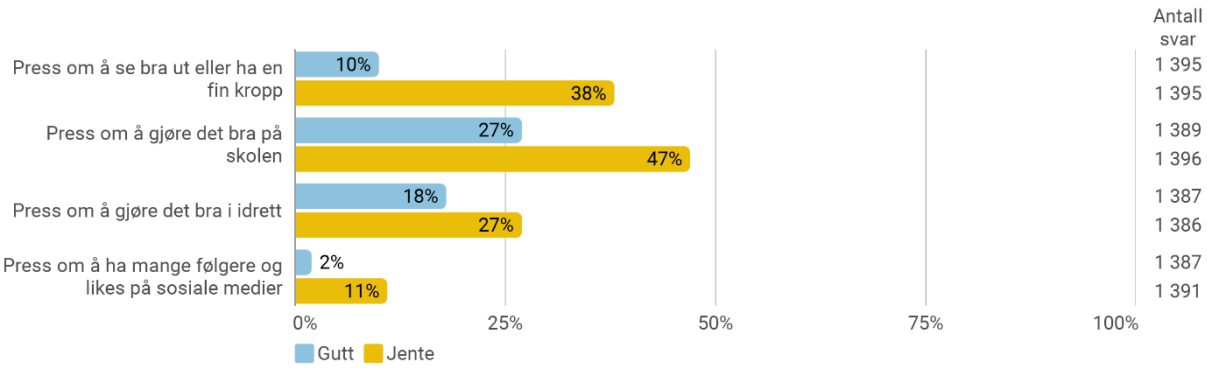
Figur 6.3.6 Andel som har opplevd disse søvnproblemene 3 dager i uka eller flere.

Psykisk helse



Figur 6.3.7 Har du den siste uka vært plaget av dette. Ungdata ungdomsskole, 2022).

Psykiske plager (Figur 6.3.7) og press (Figur 6.3.8) rapporteres med mye høyere frekvens hos jentene enn hos guttene. Dette er noe man også finner i nasjonale (og internasjonale) studier.



Figur 6.3.8 Opplever du press i hverdagen din?

Som vi kan se av Figur 6.3.8., peker kroppspress og skolerelatert press seg ut som områder hvor spesielt jentene opplever et høyt trykk. Dette er områder som er sterkt assosiert med depressive plager (Eriksen m.fl., 2017). Vi må derfor se den høye forekomsten av psykiske plager (spesielt blant jenter) i sammenheng med sosiale medier, kroppspress og spisevaner, og skolerelatert press. Tabell 6.3.1. viser at det er en høy andel av ungdom som rapporterer å ha et vanskelig forhold til mat og kropp.

Tabell 6.3.1. Ungdata ungdomsskole 2022 – Forhold til mat

	Gutt	Jente
Jeg er opptatt av å bli tynnere	22 %	51 %
Jeg prøver å holde diett	24 %	27 %
Jeg føler ubehag etter at jeg har spist søtsaker	20 %	38 %
Jeg trimmer for å gå ned i vekt	17 %	32 %
Jeg kaster opp etter at jeg har spist	2 %	6 %
Når jeg først har begynt å spise, kan det være vanskelig å stoppe	15 %	27 %
Jeg bruker for mye tid på å tenke på mat	17 %	39 %
Jeg føler at maten kontrollerer livet mitt	8 %	22 %

6.4 Oppsummering

Vi vet at personlighetstrekk som planmessighet og selvdisiplin har omtrent like stor betydning for å prestere på skolen som det intelligens har (Poropat, 2009). Her skårer jenter høyere enn gutter. I tillegg engasjerer jenter seg mer i språklige aktiviteter, og har tidlig større ferdigheter i selvregulering (NOU 2019:3 (2019)). Dette er også faktorer som kan bidra til ulik utvikling og ulike skoleprestasjoner.

Gutter kan ofte være mer fysisk aktive enn jenter (og blir oftere oppfordret til dette), og kan dra fordel av læring mens man er i aktivitet stedet for å sitte på en stol ved et bord. Jenter og gutter kommer også i puberteten i ulike aldre, og noen studier antyder at ulik fysisk modning bidrar til å forklare forskjeller i kognitive prestasjoner (NOU 2019:3 (2019)).

Vi ser også forskjeller i typen vansker man ser hos gutter og jenter i Askers tjenester til barn og unge. Jenter har i større grad internaliserende vansker og lidelser, som angst- og depresjonslidelser, mens gutter i større grad har eksternaliserende/ utagerende vansker og lidelser, som ADHD, autisme og andre atferdsforstyrrelser.

Når det kommer til forskjeller i livskvalitet og psykisk helse blant unge, er kjønnsforskjellene veldig fremtredende i Ungdata-tallene. Vi ser også store forskjeller i skolerelatert press, kroppspress og bruk av sosiale medier. Dette er noen av faktorene som kan spille inn på den generelle psykiske helsen (Prop. 121 S, (2018-2019). I selve Temaplan for oppvekst, har vi valgt å ha kjønnsperspektivet med oss inn i flere av innsatsområdene og strategiene. Det betyr at det ikke er et spesielt innsatsområde eller en spesiell strategi som skal håndtere utfordringene som skisseres i dette kapittelet, men at problematikken vi ser knyttet til gutter og jenter i oppvekst skal løftes og ivaretas gjennom hele planen.

7. Barn og unges stemme

7.1. Barn og unges rett til medvirkning og til å bli hørt

Barn og unge har en grunnleggende rett til å bli sett, få si sin mening og til å bli hørt både i familien, i barnehagen og skolen, i fritidstilbud, nærmiljøet og i lokalsamfunnet. Denne retten følger av Grunnloven, FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen), i tillegg til flere nasjonale lover slik som barneloven, barnevernloven, opplæringsloven, barnehageloven og forvaltningsloven.

7.1.1 Grunnloven

Barn har etter Grunnloven § 104 krav på respekt for menneskeverdet sitt. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og det skal legges vekt på meningen deres i samsvar med deres alder og utvikling. Bestemmelsen slår fast barnas individuelle og kollektive medvirkningsrett. “Spørsmål som gjelder dem selv" skal tolkes vidt.

7.1.2 FNs barnekonvensjon

Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 fastslår at ved alle handlinger som berører barn skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Det er flere bestemmelser i barnekonvensjonen som er relevante for barns medvirkning og for å kunne vurdere barnets beste. Barnekonvensjonen gir for eksempel barn rett til å bli hørt (artikkel 12), rett til å ytre seg (artikkel 13), rett til å organisere seg (artikkel 15) og retten til å få informasjon (artikkel 17).

I barnekonvensjonen artikkel 12 står det at myndighetene skal “garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet”. Barns rett til å fritt gi uttrykk for sitt syn gjelder både for barnet individuelt, og for barn som gruppe. Retten til å bli hørt omfatter det å få uttale seg, men også det å bli lyttet til og at det man sier, blir tatt hensyn til. Det er ingen nedre aldersgrense for når barn skal få si sin mening og bli hørt. Ifølge artikkel 12 har også barn rett på nok og forståelig informasjon for å kunne si sin mening.

I barnekonvensjonen artikkel 16 gis barn rett til respekt for sitt privatliv.

7.1.3 Nasjonal lovgivning

Barnets rett til å bli hørt, og til å medvirke kommer direkte til uttrykk i en rekke nasjonale lover.

Retten for barnet til å være med på avgjørelser er regulert i barneloven § 31. Etter hvert som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkter om det saken dreier seg om, skal

foreldrene høre på hva barnet har å si, før de tar avgjørelser om personlige forhold for barnet. Meningen til barnet skal bli vektlagt etter barnets alder og modenhet.

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Dette følger av barnehageloven § 3 (2005). Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

I Kunnskapsdepartementets forslag til ny opplæringslov, som blir gjeldende fra august 2024, foreslås det en egen bestemmelse som synliggjør barns grunnleggende rett til å bli hørt og lyttet til i skolen. Kunnskapsdepartementet skriver at det å lytte til elevene og ta dem med på råd, er grunnleggende for å lykkes med å legge tilbudet godt til rette. Når elever får påvirke egen læring og hverdag og føler seg sett og forstått, kan de bli tryggere og mer motivert. Det gir et godt utgangspunkt for utvikling og læring.

Dagens barnevernlov har også en bestemmelse om barnets rett til medvirkning i lovens § 1-6. I forslag til ny barnevernlov er det et mål å styrke barns medvirkning. Barnets synspunkt, hvilken vekt barnets mening er tillagt og hvordan barnet beste er vurdert skal være synlig i barnevernstjenestens vedtak.

I forvaltningsloven § 17 (1970) står det at et forvaltningsorgan skal påse at en sak er så godt opplyst som mulig før det fattes vedtak. Dette innebærer at forvaltningsorganet "skal påse at mindreårige parter har fått mulighet til å gi uttrykk for sitt syn, i den grad de er i stand til å danne seg egne synspunkter på det saken gjelder. De mindreåriges syn skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet". Retten til å bli hørt gjelder også små barn, og ungdom som har fylt 15 år har partsstatus i forvaltningssaker, med de rettighetene det innebærer.

7.2. Hvilke arenaer har barn og unge for å delta som aktive medborgere?

I utgangspunktet er alle arenaer hvor barn og unge er til daglig viktige arenaer for medvirkning.

7.2.1 Formelle og uformelle arenaer for medvirkning

Barnehager og skoler er derfor viktige arenaer for demokratiopplæring, for samarbeid mellom kommunens tjenester og innbyggerne, og for å motivere til samfunnsengasjement. Gjennom de formelle medvirkningsarenaene legger kommunen til rette for at barn og unge skal få si sin mening om saker som angår dem. Her vil det være kun et utvalg barn og unge som får ytre seg. Den formelle og organiserte medvirkningen bør også legge til rette for andre muligheter slik at flere kan involveres og ikke bare dem som normalt engasjerer seg.

I barnehagene er det flere uformelle enn formelle arenaer for medvirkning. De formelle kan være systematiske barnesamtaler, barnemøter, intervjuer eller tilrettelagte gruppesamtaler.

Den uformelle medvirkningen skjer gjennom den daglige dialogen mellom barn og voksne i barnehagen.

7.2.2 Barns medvirkning i barnehagene

For barn i barnehagen betyr medvirkning at barnehagen skal legge til rette for, og oppmuntre til, at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Dette kan de voksne gjøre ved at de legger til rette for aktiviteter og lek med utgangspunkt i barnas interesser, undringer, opplevelser og hva de er opptatt av og uttrykker til hverandre og til de voksne. Et av målene med barns medvirkning er at barna skal få oppleve at de har innflytelse på det som skjer i barnehagen. Gjennom å medvirke i egen hverdag får barnet med seg en viktig kompetanse som de garantert får nytte av resten av livet. En kompetanse som ruster dem til samarbeid og ivaretakelse av egne behov. Begge deler er viktige for å kunne ta vare på seg selv og samtidig kunne være en del av et fellesskap.

7.2.3 Barn og ungdoms medvirkning i skolen

Elevmedvirkning og elevers deltakelse og demokrati i skolen har tradisjoner langt tilbake i tid. Det første kjente elevrådet i Norge ble etablert i 1919, men det var først på 1960-tallet at det fikk en form som ligner på dagens. Etter opplæringsloven utgjør elevråd i dag en formell og lovfestet rett til medvirkning i skolen (§ ,11-2). Det skal være elevråd både for mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Elevrådet skal fremme interessene som elevene på skolen har, og arbeide for å skape et godt læringsmiljø og skolemiljø. Elevrådet kan uttale seg og komme med fremlegg i saker som gjelder nærmiljøet til elevene.

I opplæringslovens § 11 omtales også andre organ for brukermedvirkning i skolen hvor elever er representert. Samarbeidsutvalget (SU) er skolens høyeste rådgivende organ, og her er elever representert i tillegg til ansatte, foreldre og folkevalgte. Samarbeidsutvalget har rett til å uttale seg om alle saker som gjelder skolen.

Elevene skal også være representert i skolemiljøutvalget (SMU). For at skolemiljøutvalget skal være gyldig, skal det være satt sammen slik at representanter for foreldre og elever til sammen er i flertall. Skolemiljøutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet, og skal medvirke til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene aktivt tar del i å skape et godt og trygt miljø for alle på skolen.

Også når det gjelder selve læringsarbeidet, har elevene rett til medvirkning. I forskrift til opplæringsloven (§ 3-12) heter det at elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid. Kunnskapsdepartementet formulerer følgende om sammenhengen mellom elevmedvirkning og motivasjon: "Når elevene får lov til å sette egne mål, og observere og evaluere sin egen læring, fremmes motivasjon. En slik elevmedvirkning er viktig for at læringsmål og aktiviteter skal oppleves av elevene som en del av deres egen læring" (Meld. St.22 (2010–2011)).

7.2.4 Forskning på medvirkning

Selv om elevene har mange formelle arenaer for medvirkning, viser studier og rapporter om elevmedvirkning at det likevel er ulike utfordringer. I en rapport fra NOVA fra 2017 trekkes det fram at elevråd ikke er tilstrekkelig for å gi alle elever en reell opplevelse av medvirkning og medbestemmelse (Huang et al., 2017, s. 82). Praktiske forhold og saker om fysisk skolemiljø opptar mye av tiden til elevrådet ifølge en SINTEF-rapport (Buland et al.2009, s. 18–19, 29). I en artikkel i sitt doktorgradsarbeid viser Børhaug hvordan elevene får være med å diskutere mye, men at de sjelden eller aldri jobber med saker rundt læring og undervisning (Børhaug, 2007).

Elevundersøkelsen viser gjennom flere år at omtrent 2/3 av elevene mener lærerne legger til rette for elevrådsarbeid, men bare rundt halvparten mener skolen hører på elevenes forslag (Wendelborg et al., 2020, s. 149). NOU-en *Ungdom, makt og medvirkning* påpeker at de formelle medvirkningsforaene ikke representerer bredden i elevmassen og dermed ikke bredden i oppfatninger om ulike saker. De forvalter noen elevers meninger, og dette er gjerne "ressurssterke" elever (NOU 2011: 20, s. 27, 29). Elevorganisasjonen peker på en fare og en mulighet ved å hevde at *skinnmedvirkning er farlig for engasjementet, mens reell medbestemmelse skaper eierskap og motivasjon for å lære* (Barneombudet, 2015, s. 6).

Den uformelle elevmedvirkningen foregår i stor grad direkte med lærerne i klasserommet. Dermed er det opp til den enkelte lærers forståelse av elevmedvirkning hvordan det praktiseres. Schultz (2020) fra Elevorganisasjonen sier i podkasten *Lærerrommet*: "Mye handler om hvordan læreren legger opp til elevmedvirkning for at ikke bare de mest aktive elevene skal 'stikke av med' all medvirkningen". Vellykket elevmedvirkning forutsetter at elevene ikke bare skal lære av elevmedvirkning, de må også få opplæring i det (Harviken, 2007, s. 52).

I en artikkel på www.forebygging.no hevder Wiker (2015) at elevmedvirkning først blir reell når alle enkeltelever i en gruppe opplever at de over tid får medvirke på områder som er viktige for dem. At mye av elevmedvirkningen foregår uformelt i klasserommet innebærer at en del elever frykter at uenighet med læreren kan få negative konsekvenser (Damsgaard, 2015, s. 25; Valen, 2010, s. 39–40). Flertallet opplever likevel ifølge NOVA å kunne uttrykke seg fritt og blir oppmuntret av lærerne til å si sin mening (Huang et al., 2017, s. 82).

Alle barn og unge har rett til å medvirke på sine egne premisser, og det finnes mange måter å uttrykke meningene sine på. Noen liker å snakke foran mange mennesker, mens andre foretrekker kanskje å legge en lapp med meningene sine i en idéboks. Barn og unge må ha mulighet til å påvirke hvordan de skal medvirke. Og de må selv kunne ta initiativ. Medvirkning skal også være frivillig. Ingen skal presse et barn til å ha en mening eller til å uttrykke denne.

7.3 Formelle medvirkningsarenaer i Asker kommune

Ungdomsråd

Asker kommune har siden 2020 hatt ungdomsråd. Dette er hjemlet i kommuneloven. Ungdomsrådet er også et rådgivende medvirkningsorgan i kommuner og fylkeskommuner. Hver kommune og hver fylkeskommune skal opprette et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom, dette kravet følger av kommuneloven § 5-12. Alle saker som gjelder ungdom skal forelegges ungdomsrådet. Rådet kan også ta opp saker på eget initiativ. Formålet med ungdomsrådet er å bidra til å sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning i saker som gjelder ungdom.

Rådet har 11 faste medlemmer og 6 varamedlemmer i alderen 15-18 år ved valg. Medlemmene velges for 2 år. Møtene foregår på ettermiddagstid omtrent 1. gang pr måned. Medlemmene får honorar for deltakelse. Rådet tildeles relevante saker til uttalelse. Ungdomsrådets møter skjer tidlig i den politiske saksgangen, slik at ungdomsrådets protokoller er tilgjengelige for politikerne i de vedtaksberettigede organene (hovedutvalg, formannskap og kommunestyre) i forkant av politisk behandling/vedtak. Ungdomsrådet kan også fungere som høringsinstans i enkelte saker der en kommunal saksbehandler ønsker ungdommers innspill i forbindelse med skriving av politiske saker.

Elevråd

Alle barne- og ungdomsskoler har elevråd. Elevrådene er elevenes mulighet til å ta opp ting de er opptatt av med skolen. Skolen skal følge opp å gi tilbakemelding på det elevrådet har tatt opp.

De unges kommunestyre (DUK)

I Asker har vi også de unges kommunestyre (DUK) med elevrepresentanter fra alle ungdomsskolene i kommunen. De unges kommunestyre gir blant annet innspill til hva de mener lokalpolitikerne i Asker bør satse på.

I Asker arrangeres møter med DUK 2 ganger pr år. I den ene møtet gis det innspill til Handlingsprogram, og i det andre bevilges en pott penger til ulike tiltak.
De unges kommunestyre består av leder og nestleder fra elevrådene fra alle ungdomsskolene i kommunen.

I forkant av hvert DUK-møte skal elevrådene ved ungdomsskolene ha prosesser med barneskolene i sin sone, slik at også barneskoleelevene stemme blir ivaretatt.
Ordfører leder møtene.

Lokalsamfunnsutvalg

I Asker kommune har vi 3 lokalsamfunnsutvalg. Lokalsamfunnsutvalgene skal legge til rette for at innbyggere, lag og foreninger og andre lokale aktører får mulighet til å ta del i og få medansvar for saker som angår lokalsamfunnet de er opprettet for. I reglementet for lokalsamfunnsutvalgene er ett av prinsippene at minst 2 av de faste medlemmene og 1 varamedlem skal være under 22 år ved valgtidspunktet.

7.4 Barn og unges stemme som grunnleggende prinsipp for en god oppvekst

Barn har altså rett til å fritt gi uttrykk for synspunktene sine. Dette gjelder uansett alder og modenhet. Videre har barnet rett til at synspunktene blir tillagt vekt. Barnets rett til å fritt gi uttrykk for sine synspunkter skal ikke begrenses av at barnet ikke har nådd en bestemt alder eller modenhet. Det er kun vekten av barnets synspunkter som begrenses av barnets alder og modenhet. Alder, modenhet, hvor sterkt barnet mener det det mener, og hvor godt meningene er begrunnet har betydning for vekten av barnets synspunkter. Vi kan ikke la være å høre et barn, fordi vi antar at det ikke vil ha betydning for utfallet, eller fordi vi antar at vi vet hva barnets synspunkter er.

Barnet skal kunne uttale seg «fritt». I det ligger det at barnet ikke må utsettes for press, og at vi må legge til rette for at barnet føler det kan uttale seg på en trygg måte og selvfølgelig at barnet selv velger om det ønsker å ytre seg.

Barn skal få mulighet til å bli hørt direkte av dem som tar avgjørelser på vegne av dem. Det skal være opp til barnet selv å avgjøre hvordan det skal bli hørt. Barnet kan for eksempel velge å ytre seg gjennom foreldrene sine, eller andre barnet føler seg trygg på. For at barn skal kunne gi uttrykk for sine synspunkt, er de avhengig av å få informasjon om hva saken gjelder og hva barnet skal uttale seg om. Barnet må få informasjon om hvorfor vi snakker med barnet, hva vi skal bruke informasjonen til, hvordan vi vil følge opp barnet, og hvilken vekt informasjonen fra barnet hadde i avgjørelsen.

Barn og unges rett til medvirkning og medbestemmelse kan ses på som et relasjonelt fenomen. Det er ikke bare en individuell og formell rett, men handler også om hvordan vi lever sammen i et sosialt fellesskap. Det handler om at barn har rett til å bli sett og hørt som likeverdige subjekter, innenfor rammen av det fellesskapet de lever i.

I samspill og dialog med barn og unge spiller ulike typer kroppslige og non-verbale kommunikasjonssignal en vesentlig rolle for dialogen og meningsskaping. Det kan gjelde de aller yngste barna som fortsatt mangler ord, barn og unge med minoritetsbakgrunn og barn og unge med nedsatt funksjonsevne. De kan kommunisere på andre måter. I et dialogisk samspill må barn og unge bli møtt ut fra sine forutsetninger Ved at man ikke kun fokuserer på det verbale språket, men også på andre kommunikasjonsuttrykk, kan alle bli sett på som likeverdige dialogpartnere.

Begrepene medbestemmelse og medvirkning blir ofte blandet. En grundig diskusjon og refleksjon kan være nødvendig for å skape en felles forståelse for hva man legger i de forskjellige begrepene. Medvirkning er mer enn bare det å få anledning til å uttrykke seg. Barn og unges uttrykk må også føre til noe. Medvirkning kan forståes som en rett til å få uttrykke seg, bli synlig og ha en virkning i sosial sammenheng.

Refleksjonene rundt medvirkning må ikke utelukkende handle om didaktisk eller metodisk tilnærming, da disse ikke utløser kvalitative endringer i relasjonene og samarbeidet mellom voksne og barn. Barn og unges stemme må være et grunnleggende prinsipp i det daglige arbeidet.

7.5. Hvordan opplever barn og unge i Asker å bli hørt

7.5.1 Barnehage

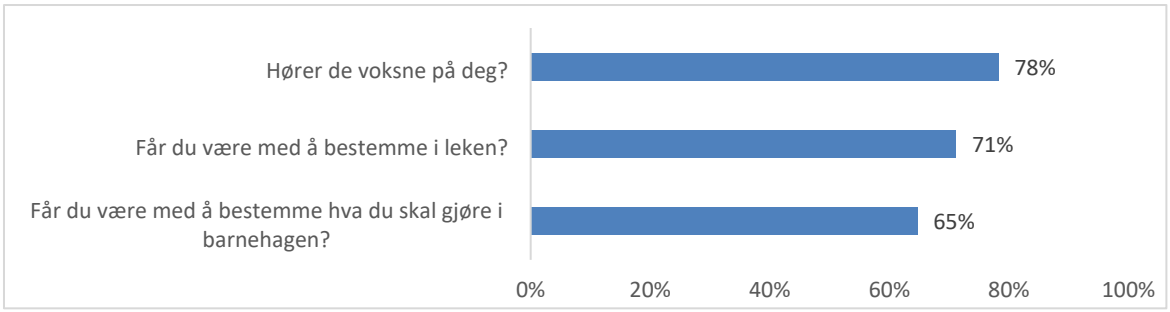
Foreldreundersøkelsen og Trivselsundersøkelsen er gode verktøy som bidrag til analyse av tjenesten og grunnlag for medvirkning og utvikling av barnehagene.

Tabell 8.5.1 Medvirkning fra Foreldreundersøkelsen 2021 (score 1-5)

	Asker
Medvirkning totalt	4,3
Jeg har inntrykk av at barnet mitt får være med på å påvirke innholdet i barnehagedagen	4,2
Barnehagen tar hensyn til mine synspunkter	4,4
Barnehagen jobber for å sikre foreldrenes medvirkning	4,3
Opplever du foreldremøte som nyttig?	4,1

Tabell 8.5.1 viser askerbarnehagenes resultater fra Foreldreundersøkelsen for barnehage. Skårene som vises for Asker kommune her i tabellen, er identiske med landsgjennomsnittet, og det samme gjelder for nabokommunene Bærum og Drammen. Alle spørsmålene viser høy grad av fornøydhet, på over 4 av 5. Høyest skår er det på det tredje spørsmålet; "Barnehagen tar hensyn til mine synspunkter". Dette viser at foreldrene opplever å bli hørt i møte med de ansatte i barnehagene våre.

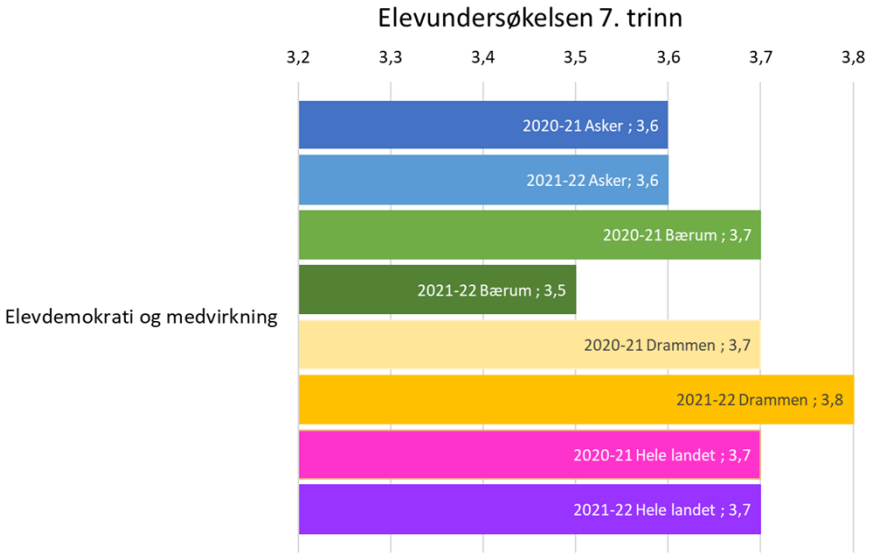
Det som ikke er like enkelt, er å vite hvordan barna selv opplever å bli hørt i hverdagen. Det eneste tallgrunnlaget vi har her, kommer fra Trivselsundersøkelsen. Figur 8.5.1 viser at en stor andel (78 prosent) av barna opplever å bli hørt av de voksne, mens en hel del færre (65 prosent) opplever at de selv får være med å bestemme hva de gjør i barnehagehverdagen sin.



Figur 8.5.1 Trivselsundersøkelsen Asker, 2021.

7.5.2 Skole

Fra Elevundersøkelsen har vi en egen indeks som heter Elevdemokrati og medvirkning, Figur 8.5.2 og 8.5.3 viser hvordan askerskolene gjør det på denne indeksen. Vi kan lese av figurene at Asker har samme skår de to siste skoleårene, som ligger noe under landsgjennomsnittet og gjennomsnittet til nabokommunen Drammen. Dette er med på å understreke forbedrings-potensialet i kommunen på dette feltet.



Figur 8.5.2 Elevundersøkelsen 7. trinn. Elevdemokrati og medvirkning.



Figur 8.5.3 Elevundersøkelsen 10. trinn. Elevdemokrati og medvirkning.

7.5.3 Samtaler med barn og unge

Det har i perioden november 2022 til februar 2023 blitt gjennomført samtaler med barn og unge fra barnehagealder og opp til videregående. Barn og ungdom fra to barnehager, to barneskoler, to ungdomsskoler og en videregående skole deltok i samtalene. Barna og ungdommene har blitt spurt om hva som er viktig for å trives i barnehagen og på skolen, hva de tenker på som en god oppvekst, hvilke råd de har til de ansatte i barnehager og skoler og hva de er opptatt av på fritiden. Ungdomsskole- og videregåendeelevene ble også spurt om overganger i skoleløpet. Spørsmålene var tilpasset de ulike aldersgruppene.

Barna i barnehagene var opptatt av lek og å ha venner. De ville gjerne være med og bestemme hva slags aktiviteter de skulle delta i. Rådene barna hadde til de voksne i barnehagen var at de også må leke. På fritiden var de opptatt av å ha muligheter for å være aktive ute.

Barna på barneskolene var opptatt av å ha gode venner, at det ikke var mobbing på skolen og at de hadde læringspartnere som de kunne samarbeide med i timene. De ønsket seg enda mer variasjon i løpet av skoledagen, med mindre stillesitting og gjerne en leketime midt på dagen. Et godt arbeidsmiljø med gode regler, snille og omsorgsfulle voksne og det å høre til i et fellesskap var også viktig for dem. De ga uttrykk for at Asker var et fint sted å vokse opp, og at det var nok variasjonsmuligheter til aktiviteter på fritiden.

På ungdomsskolene var ungdommene opptatt av at man skal glede seg til å gå på skolen. De ønsket seg aktiviteter i friminuttene, at alle er inkludert og med respekt for medelever og ansatte. Et bedre skolemiljø med mindre baksnakking og blikking, og med positive lærere som hjelper til og viser interesse var viktig for dem. De ønsket seg flere fysiske lærebøker og ikke bare Chromebook. De mente selv at det var god elevmedvirkning på sin skole. De var

opptatt av at barn og unge trenger å ha det bra på alle arenaer de er på, og at skolen kan bli et friområde for unge som ikke har det bra hjemme. Overgangen fra barneskole til ungdomsskole mente de stort sett gikk greit, men at den faglige overgangen kunne bli stor, og at det var viktig å sette av tid til å besøke skolen og eventuelt lærere.

Tre elever fra en videregående skole ble også intervjuet. Også her ble det å ha venner og godt samhold på skolen trukket fram. Dette med stress og press rundt russetid var veldig forskjellig fra kull til kull. De opplevde kontakten med lærere på videregående som litt mindre personlig enn på ungdomsskolen, med flere forskjellige lærere. De kunne ønsket seg en bedre overgang fra ungdomsskolen, følte de var litt uforberedt blant annet på de høye fagkravene. Fadderordning og trivselsansvarlig kan hjelpe til i overgangen. Ellers var motiverte og støttende foreldre viktig for dem. Foreldre som respekterte deres valg og ga dem selvtillit. De mente at gode skoler kan kompensere der hvor foreldre ikke strekker til, og at det er nødvendig med lett tilgjengelig hjelp på skolen som for eksempel miljøarbeider eller helsesykepleier.

7.6 Oppsummering

I arbeidet med kunnskapsgrunnlaget er barn og unges stemme diskutert på tvers av virksomheter og tjenester. De største utviklingsområdene i Asker er ikke mangel på formelle arenaer for medvirkning, men det å aktivt lytte til barn og unges stemme i det daglige arbeidet. Noen tjenester har dette som rutine, mens andre tjenester trenger økt kompetanse og øvelse i det å lytte til barn og unge. Dette er viktig i det daglige arbeidet i en barnehage og i et klasserom, slik at de ressursene barn og unge har utnyttes. Ikke minst er prinsippet om å aktivt lytte til barn og unges stemme viktig i situasjoner hvor barnet har særskilte behov eller de er i en sårbar livssituasjon. Barn i slike situasjoner trenger tydelig informasjon, ekstra trygge rammer og tid til at de tør og får reell mulighet til å uttrykke sin mening.

8. Å høre til - Trygg og inkluderende oppvekst i Asker

Barn og unge som vokser opp i Asker kommune har generelt gode levekår med trygge nærmiljøer, tilhørighet i familier med foreldre i jobb og foreldre med høy utdanning og god helse.

Vi ser likevel at en del barn og unge opplever at de ikke har et trygt miljø og nettverk med fortrolige venner, at de ikke kan delta i fritidsaktiviteter og at de ikke er så motiverte. For mange kjeder seg på skolen eller gruer seg til å gå på skolen. Vi ser ulikheter i helse, i levekår, i hvilken grad barn og ungdom mestrer grunnleggende ferdigheter i skolen og at fullføring av videregående opplæring varierer fra område til område i kommunen. Det er om lag 1000 unge under 25 år som ikke er i arbeid, aktivitet eller utdanning og for mange elever har langvarig fravær fra skolen og løs tilknytning til fellesskapet med jevnaldrende.

Vi har også sett at det er store forskjeller i oppvekst mellom jenter og gutter, også her i Asker. Vi ønsker å ha kjønnsperspektivet med oss inn i flere av innsatsområdene og strategiene til temaplanen. Det betyr at det ikke er et spesielt innsatsområde eller en spesiell strategi som skal håndtere de mer kjønnsrelaterte utfordringene, men at denne problematikken skal løftes og ivaretas gjennom hele planen.

Kompetansen i barnehager og skoler er høy, men økt andel pedagoger i barnehagene er viktig. Det er også nødvendig å vurdere hvordan kompetanse på tvers av tjenester kan utnyttes enda bedre for å styrke kvaliteten i tjenestene til barn og ungdoms beste.

Det å høre til i fellesskapet, ha venner, gode relasjoner i familien og i nærmiljøet er viktig for barn og ungdoms helse, utvikling og læring. Tilhørighet og sosiale relasjoner bekrefter den du er og gjør deg betydningsfull. Dette skapes på alle de arenaene barn og ungdom oppholder seg. Temaplanen til dette kunnskapsgrunnlaget heter derfor “Å høre til. Temaplan for Oppvekst”

Nedenfor følger en foreløpig oppsummering av de viktigste utfordringene som følger av dette kunnskapsgrunnlaget. Oppsummeringen vil bli et grunnlag for innsatsområder og strategier i temaplanen.

8.1 Barn og unges stemme og fremtidens aktive medborgere

At tjenestene kan lytte til og ta innbyggerens perspektiv, ikke minst barn og unges, er avgjørende for et godt tjenestetilbud og en god oppvekst. At barn og unge skal bli hørt er en rettighet de har, men også noe som vil bidra til at de riktige tiltakene iverksettes til beste for barn og unge.

Investering i menneskers kunnskap og kompetanse er noe av det viktigste grunnlaget for fremtidig velferd og verdiskaping. Dette er av stor betydning for deres muligheter til å realisere seg selv og for at de skal bli fremtidens aktive medborgere.

I Asker kommune har vi demokratiske arenaer og vi tar barn og unge med i beslutninger, men det er behov for å systematisere og i større grad gjøre barns medvirkning som en del av organisasjonskulturen og den daglige praksisen.

Barn og unge er viktige ressurser i eget liv og i samfunnet. Deres stemme skal høres og deres medvirkning få betydning, ikke bare på formelle samarbeidsarenaer, men også i den daglige praksisen. Ved å invitere barn og unge til å delta i utformingen av aktiviteter, tiltak og undervisning, vil de oppleve seg inkludert, at de har en viktig stemme og de vil kunne oppleve det som skjer som relevant og riktig for dem. Når mennesker inviteres til å delta og blir hørt, vil de kunne føle et større fellesskap og tilhørighet i gruppene og på de arenaene de deltar. Dette er viktig for deres egen helse og livsmestring og det er viktig for fellesskapet og samfunnet. Øvelse i å bygge opp relasjoner til andre er en viktig del av dette, slik at barn og unge kan utvikle vennskap og beholde trygge relasjoner.

Opplæringen til barn og unge skal åpne dører mot verden og fremtiden. Den skal ha en bred tilnærming som fremmer motivasjon og legger grunnlaget for læring hele livet. Livsmestring og utvikling av sosial kompetanse er sentralt i en opplæring som gjør barn og unge rustet for fremtidens samfunn. Når man lærer å formulere spørsmål, søke svar, lytte og uttrykke sin forståelse på ulike måter, vil man kunne være en aktiv medborger i demokratiske prosesser, i kulturlivet og i samfunnet for øvrig. Barn og unge skal forstå at demokratiet ikke er noe som kan tas for gitt, men noe som hele tiden må holdes ved like og praktiseres. Gjennom gode demokratiske prosesser vil vi kunne motvirke blant annet polarisering og antidemokratiske holdninger.

Den unike kompetansen som er i barne- og ungdomskulturen, er verdifull for dagens og morgendagens samfunn. Aktiviteter som barn og unge er opptatt av skal møtes med interesse og nysgjerrighet. Barn og unge skal motiveres til å være utforskende, innovative og utveksle tanker og ideer på den nasjonale og internasjonale arenaen. Tjenestene skal ha som mål at barn og unge har tro på fremtiden, er aktive medborgere i samfunnet, og at de er trygge på at de er i stand til å møte utfordringene som må løses.

Fremtidens samfunn og arbeidsliv vil ha behov for variert kompetanse og annen kompetanse enn dagens arbeidsliv. Det blir derfor viktig å bygge på ungdommenes interesser og oppfordre flere til å velge utdanning etter interesse og etter samfunnsbehov. Dette innbefatter blant annet å øke rekrutteringen til yrkesfagene i videregående opplæring.

Det norske samfunnet og verdenssamfunnet står overfor store utfordringer med tanke på bærekraft, miljø, befolkningssammensetning, økt polarisering og uro. Samtidig har vi spennende utfordringer med et arbeidsmarked i stor endring og hvor også digital kompetanse, kreativitet og samarbeid blir viktig i fremtidens arbeidsliv. Barnehager, skoler og andre arenaer for lek og læring skal fremme kompetanser for fremtidens samfunn og arbeidsliv og bidra til barn og unges motivasjon og fremtidstro.

8.2. Helsefremmende og inkluderende praksis

Sosiale forskjeller kan utjevnes gjennom å systematisk arbeide med kvalitet og kvalitetsutvikling i tjenestene. Det å ta utgangspunkt i innbyggernes behov og synspunkter og sørge for treffsikkert forebyggende arbeid er sentrale grep for å fremme god helse, forebygge utenforskap og bidra til gode betingelser for læring og positiv utvikling.

En inkluderende praksis hvor barn og unges stemme aktivt lyttes ut og hvor alle har en viktig stemme, er avgjørende for å bygge sterke fellesskap. Det å føle trygghet og tilhørighet i et fellesskap er avgjørende for god livskvalitet. Det gir næring til den enkeltes utvikling og læring og til fellesskapet den enkelte er i. Fellesskap og tilhørighet bygges i barnehagen, i skolen, på barnas fritid og i nærmiljøene.

Inkluderende praksis innebærer at tjenestetilbudet er tilpasset innbyggerens behov og at forskjellighet verdsettes som en ressurs på de arenaene og i de fellesskapene vi er i. Inkluderende praksis innebærer også at kommunens tjenester inviterer til samarbeid. Systematisk arbeid for trygge og inkluderende leke- og læringsmiljø i barnehager, skoler og på barnas fritid er viktig og må ses i sammenheng.

Gode relasjoner og barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter er viktig for opplevelsen av å høre til. Brudd på relasjoner og ensomhet kan føre til utenforskap og dårlig psykisk helse.

Det forebyggende arbeidet er avgjørende, og familienes behov før fødsel og i de første leveårene må få økt oppmerksomhet. Jo tidligere hjelp og veiledning gis, desto større effekt har det på fremtidig levekår og livskvalitet for barn og familie.

Asker kommune har et potensiale når det gjelder å utføre helsefremmende og forebyggende tjenester i større grad på de arenaene barn og unge er til daglig, som for eksempel i familien, i barnehage og i skole. Dette er viktig for å fremme psykisk og fysisk helse og forebygge utenforskap. Skolen er en viktig helsefremmende arena og det å skape forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge er et sentralt utviklingsområde. Tilpasset opplæring og variasjon i det pedagogiske tilbudet kan bidra til at flere elever finner seg til rette i skolen og opprettholder motivasjon, mestring og læringsglede.

Ungdom over 16 år har færre fritidstilbud som er lavterskel enn de ungdommene som fortsatt går på ungdomsskolen. For å fremme god helse, vennskap og godt miljø kan et grep være å forsterke tjenestetilbud og fritidstilbud til de eldre ungdommene.

8.3 Helhetlige og koordinerte tjenester

Både nasjonale utfordringer og erfaringene fra Asker tilsier at det er behov for å styrke samarbeidet på tvers av tjenester og forsterke samordningen av innsatsen for barn og unge

og deres familier. Medarbeiderne må kjenne bedre til hverandres oppdrag og praksis og inngå i forpliktende tverrfaglig samarbeid for å styrke laget rundt barn og unge.

Utsatte barn og unge har særlig behov for at tjenestene er koordinerte og at de samarbeider. Både 0-24-samarbeidet og rapporten *Trøbbel i grenseflatene* understreker at nye strukturer ikke er tilstrekkelig for å lykkes med bedre samarbeid, man må også utvikle samarbeidskultur og -praksis. Det å lykkes med samhandling krever innsats for at de involverte aktørene i kommunen skal ha en felles forståelsesramme, ha kjennskap til hverandre og anerkjenne verdien av å samarbeide. Dette er et langsiktig arbeid og stiller store krav til ledelse av prosesser og utviklingsarbeid.

En koordinert innsats er spesielt viktig i overgangssituasjoner. Det er derfor viktig at tjenestene legger til rette for at barn og unge opplever trygge og gode overganger i alle livsfaser. Når det gjelder overganger er det behov for samarbeid mellom velferdstjenestene og barnehager og skoler, men også mellom barnehager og barneskoler, mellom barneskoler og ungdomsskoler og mellom ungdomsskoler og videregående opplæring. Overgang til og fra velkomstklasse er også viktig i denne sammenhengen.

Manglende samarbeid på tvers av tjenestene kan føre til at innbyggere med behov for tjenester fra flere instanser ikke får den hjelpen de trenger eller at de får et lite helhetlig tjenestetilbud. Dette kan være svært uheldig for den enkelte og for effektiviteten til kommunen på systemnivå.

Samarbeid på tvers av tjenesteområder er også nødvendig for å utnytte kommunens totale kompetanse og lokaler og for å skape større sammenheng i barn og unges liv. Dette kan dreie seg om å utnytte og dele kompetanse mellom de ulike sektorene, utnytte lokalene kommunen allerede benytter og legge opp til mer sambruk og flerbruk. Det kan også dreie seg om å organisere tjenestene på nye måter. Det er behov for å styrke samarbeidet mellom tjenesteområde oppvekst og eksempelvis kultur og arenaer i barn og unges fritid.

Utprøving av modeller for samarbeid med tillit som grunnleggende prinsipp og hvor forskjellige faginstanser samarbeider og anerkjenner familiens rolle kan være grep for å øke effekten av tiltakene som iverksettes. Å aktivt innhente samtykke for at tjenester skal kunne samarbeide til beste for barnet og ungdommen, vil i mange tilfeller være nødvendig. Taushetsplikten skal ikke være et hinder for å utføre tiltak til beste for barnet.

8.4 Familie og nære nettverk

Grunnlaget for barnets livskvalitet legges i familien. Trygge foreldre og familierelasjoner er viktig for at barna skal kjenne på omsorg og tillit, som igjen er med å legge grunnlaget for relasjonene som barnet skal forme senere i livet.

Det å bygge relasjon og gjensidig tillit til foresatte er grunnleggende for at samarbeidet skal fungere og for at foreldre og tjenesten sammen kan støtte opp under barnets utvikling. Samarbeid mellom tjenester og foresatte er viktig for at laget rundt barn og unge skal styrkes og at tjenestene kan bidra til å kompensere for livssituasjonen familien er i. Foreldre er barnas nærmeste omsorgspersoner og har dermed den største påvirkningsmuligheten med hensyn til å fremme eller hemme barns utvikling. I de situasjonene hvor familien ikke er en god støttespiller, vil barn og unges øvrige nettverk kunne være en avgjørende ressurs.

Barn som vokser opp i familier med dårlige levekår og dårlig livskvalitet har større risiko for å bli utsatt for omsorgssvikt. Hvordan kommunens tjenester møter disse familiene kan være avgjørende for om vi lykkes med å forebygge omsorgssvikt.

8.5 Trygge og aktive lokalsamfunn

Økende ulikhet i sosiale, kulturelle og økonomiske forhold kan føre til at færre deltar aktivt i samfunnet og en opplevelse av svak tilhørighet til samfunnet. Barnehager, skoler og voksenopplæringen er viktige arenaer for demokratiopplæring, for samarbeid mellom kommunens tjenester og innbyggerne, og for å motivere til samfunnsengasjement. Det pedagogiske arbeidet for å fremme bærekraftig utvikling må sees i sammenheng med barn og unges demokratiopplæring og rett til medvirkning.

Oppveksten til barn og unge skjer i stor grad i og rundt sitt lokalmiljø. Det er derfor vesentlig at det er trygt å ferdes og aktiviteter å finne på. Trygge og aktive lokalsamfunn er gjerne et resultat av godt samarbeid mellom kommunen, frivillige organisasjoner, innbyggerne og politiet.

Foresatte er en vesentlig ressurs for egne barn, men kan også spille en viktig rolle for andres barn. Lokalmiljøer som inspirerer til engasjement og deltagelse vil skape aktiviteter og sosiale fellesskap. Felles møteplasser er viktige. Det er ønskelig å utnytte kommunale bygg, som barnehager og skoler, som en nærmiljøarena for både aktiviteter og fellesskap.

Trygge nærmiljøer omhandler alt fra gjennomtenkte fysiske omgivelser til rusforebyggende arbeid. I Asker er SLT-modellen valgt for å samordne rus og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge. Modellen bidrar til å koordinere informasjon, kunnskap og ressurser mellom blant annet kommunen, politi og frivillige organisasjoner for å skape trygge lokalsamfunn som er gode å vokse opp i.

Arbeidet med å utvikle barnehagene og skolene som nærmiljøarenaer og et samarbeid om barnas fritid vil bli videreutviklet i løpet av 2023. Dette arbeidet koordineres med tjenesteområde Medborgerskap og er en del av implementering av Temaplan for medborgerskap. Oppvekstjenestene vil legge til rette for nettverk mellom foreldre i nærmiljøet. Dette vil gi foreldrene gode forutsetninger for å bygge trygge nærmiljøer.

Økt deltakelse i fritidsaktiviteter og styrket sammenheng mellom skole og fritid, kan oppnås gjennom forsterket samarbeid og kompetanseoverføring. SFO kan også inngå som en viktig arena for dette, og det å utvide fritidstilbudet til eldre barn kan fremme gode oppvekstmiljøer og god helse.

I Asker har vi flere arenaer hvor barn og unges stemme blir hørt, og mange skriftlige rutiner og prosedyrer som tar inn over seg barns medvirkning. Tjenesteområde Oppvekst vil forsterke samarbeidet med barn og unge i tråd med FNs barnekonvensjon. I tillegg gir Plan- og bygningsloven barn og unge rett til å høres i samfunnsutviklingen. Valgene som tas blir mer hensiktsmessige når planleggingen og gjennomføringen skjer i samarbeid med dem det gjelder.

8.6. Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

Kontinuerlig utvikling av tjenestene krever høy kompetanse blant ledere og medarbeidere. Kvaliteten på arbeidet den enkelte utfører utvikles i møte med innbyggerne, kolleger og andre fagpersoner. Et sentralt tema ved kvalitetsutvikling er å styrke det profesjonelle fellesskapet og samarbeidskultur, slik at kvaliteten på tjenestene fremmes gjennom en kultur for læring. En slik kultur utvikles gjennom at medarbeiderne oppmuntres til å prøve ut ny praksis, reflektere over den i fellesskap og justere sin praksis i henhold til nye behov og erfaringer. Et sterkt profesjonsfellesskap vil kunne bidra til trygge og gode arbeidsmiljøer, tillit fra innbyggerne og et enda bedre tjenestetilbud.

Ut fra kunnskapsgrunnlaget er det noen områder hvor det de kommende årene er særlig viktig å videreutvikle kompetanse. Det gjelder blant annet innenfor relasjonsarbeid, inkluderende praksis, reguleringsstøtte, psykisk helse og kulturforståelse. Handlingskompetanse knyttet til å forebygge og redusere risikoen for at barn og unge blir utsatt for omsorgssvikt og overgrep/vold er også et sentralt kompetanseområde, forankret i Barnevernreformen.

De utfordringene kommunene og samfunnet har, kan ha mange og komplekse løsninger. I Asker kommune skal tjenestene samarbeide med universitets- og høgskolemiljøer og andre aktører, slik at Asker blir gjenstand for forskning, men også utvikler praksis i henhold til oppdatert kunnskap. Gjennom samarbeid og partnerskap vil vi i større grad kunne løse sammensatte utfordringer.

9. Kilder

Aarø, L., E. (09.02.2016). Fakta om mobbing blant barn og unge. Folkehelseinstituttet. https://www.fhi.no/fp/oppvekst/fakta-om-mobbing-blant-barn-og-unge/

Allensworth, E. M., Gwynne, J. A., Moore, P., & de La Torre, M. (2014). *4 Key Findings for High Schools from" Looking Forward to High School and College"*. University of Chicago Consortium on Chicago School Research. 1313 East 60th Street, Chicago, IL 60637.

Andersen, I. S. (Hentet: 05.12.2022). Identitet. Filosofi I Skolen. https://filosofiiskolen.no/trinn-8-10/identitet-og-frihet/

Anvik C. H. & Gustavsen A. (2012) Ikke slipp meg! Unge, psykiske helseproblemer, utdanning og arbeid, Nordlandsforskning rapport nr. 13:2012. https://nforsk.brage.unit.no/nforsk-xmlui/handle/11250/2728517

Auen, J. E., Rudi, I. B. (25.09.2019). Hva former vår identitet? Nasjonal Digital Læringsarena. https://ndla.no/nb/subject:1:470720f9-6b03-40cb-ab58-e3e130803578/topic:1:d208bf2d-836c-43fe-977b-de4af1771396/topic:1:71bb59ae-e4d4-41bb-b07f-06220fd087c4/resource:e8582989-a0d8-4173-8175-d3cf73f4dc49

Attendance Works. (2011). Attendance in early elementary grades: Associations with student characteristics, school readiness, and third grade outcomes.

Bakken, A. (2019). Ungdata 2019. Nasjonale resultater (2019;9). NOVA, Oslomet. https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/2252

Barne og familiedepartementet. (2013, 04.09). Rundskriv Q-16/2013: Forebyggende innsats for barn og unge. Regjeringen.no https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/forebyggende-innsats-for-barn-og-unge/id735078/

Barnehageloven. (2005). Lov om Barnehager (LOV-2005-06-17-64). https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64

Barneombudet. (2015). Elevmedvirkning: Å bli inkludert, verdsatt og hørt. Inspirasjonshefte til læreren. https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Andre-publikasjoner/Medvirkningshefte.pdf

Bufdir; Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (12.05.2021). Veileder for tverrsektorielt arbeid for barn som lever i fattigdom. https://ny.bufdir.no/fagstotte/produkter/fattigdom___veileder_for_tverrsektorielt_arbeid_for_barn_som_lever_i_fattigdom/#heading-contentlink-7913

Buland, T., Bungum, B., Mathiesen, I. H. & Næss, S. (2009). *Tid for elevmedvirkning? En undersøkelse av elevrådsarbeid i ungdomsskoler og videregående skoler (SINTEF A12927)*.

https://www.sintef.no/globalassets/upload/teknologi_og_samfunn/gsu/tid-for-elevmedvirknig.endelig-rapport.pdf

Brandlistuen, R. E., Helland, S. S., Evensen, L. A., Schjølberg, S., Tambs, K., Aase, H., & Wang, M. V. (2015). Sårbare barn i barnehagen-betydningen av kvalitet (2015:2). Folkehelseinstituttet. https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/bitstream/handle/11250/278990/Brandlistuen_2015_S%C3%A5r.pdf?sequence=3

Bretteville-Jensen, A. L., Burdzovic Andreas, J., Dahl, S. L., & Hov, D. H. (2022). Cann2021: En studie om cannabiserfaringer, kunnskap og holdninger blant elever på videregående skoler. FHI. https://www.fhi.no/globalassets/faktabokser/cann2021-en-studie-om-cannabiserfaringer.pdf

Brundage, A. H., Castillo, J. M., & Batsche, G. M. (2017). Reasons for chronic absenteeism among secondary students. *Retrieved from Florida Department of Education and the University of South Florida website: http://www.floridarti.usf. edu/resources/format/pdf/rca_educator_version.pdf*.

Bøe, T. (2015). *Sosioøkonomisk status og barn og unges psykologiske utvikling: Familiestressmodellen og familieinvesteringsperspektivet. (IS-2412).*

Børhaug, K. (2007). *Mission impossible? School level student democracy. Citizenship, social and economics education*, 7(1), 26–41. https://doi.org/10.2304/csee.2007.7.1.26

Damsgaard, J. L. (2015). *Elevmedvirkning – Fra intensjon til virkelighet: En kvalitativ studie av læreres forståelse av og arbeid med elevmedvirkning i videregående skole* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/45744/Masteroppgave-Damsgaard.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Drugli, M. B. (2008). Barn som vekker bekymring. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bronfenbrenner, U. (1994). *Ecological models of human development*. International encyclopedia of education, 3(2), 37-43.

Ehrlich, Stacy B.; Gwynne, Julia A.; Stitziel Pareja, Amber; Allensworth, Elaine M.; Moore, Paul; Jagesic, Sanja; Sorice, Elizabeth (2014). Preschool Attendance In Chicago Public Schools: Relationships with Learning Outcomes and Reasons for Absences. *University of Chicago Consortium on Chicago School Research*

Ehrlich, S. B., Gwynne, J. A., & Allensworth, E. M. (2018). Pre-kindergarten attendance matters: Early chronic absence patterns and relationships to learning outcomes. *Early Childhood Research Quarterly*, *44*, 136-151.

Ellingsen, P., Eriksson, R., Kvitting, K. A. (2022). Brukerorientert ledelse i offentlig sektor. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Eriksen, I. M., Sletten, M. A., Bakken, A. & Von Soest, T. (2017). Stress og press

blant ungdom. Erfaringer, årsaker og utbredelse av psykiske helseplager. (NOVA-rapport 6/17). Oslo: NOVA.

Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. American journal of preventive medicine, 14(4), 245-258.

Fløtten, T., Jensen, R. S., Hansen, I. L. S. (2020). Trøbbel i grenseflatene (20737). FAFO. https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/trobbel-i-grenseflatene

Forvaltningsloven (1970). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (LOV-1967-02-10). https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10

Fosse, G.K. (2006). Mental health of psychiatric outpatients bullied in childhood. Doctoral thesis. Trondheim: Department of Neuroscience, Faculty of Medicine, Norwegian University of Science and Technology.

Folkehelseinstituttet. (12.02.2019). Trygt og godt oppvekstmiljø i kommunen. FHI. https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/trygt-og-godt-oppvekstmiljo-i-kommunen/

Folkehelseinstituttet. (2021). Folkehelseprofil 2021 Asker. FHI. https://www.asker.kommune.no/globalassets/helse-og-omsorg/folkehelse/folkehelseprofil-2021-asker.pdf

Folkehelseloven. (2012). Lov om folkehelsearbeid (LOV-2011-06-24-29). https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29

Fyhn, T., Radlick, R., L., Sveinsdottir, V. (2021). Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET; 2-2021). NORCE Helse. https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmlui/bitstream/handle/11250/2770190/Sluttrapport%2bNEET.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Ginsburg, A., Jordan, P., & Chang, H. (2014). Absences Add Up: How School Attendance Influences Student Success. *Attendance Works*.

Gottfried, M. A. (2014) Chronic Absenteeism and Its Effects on Students' Academic and Socioemotional Outcomes, Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR), 19:2, 53-75, DOI: 10.1080/10824669.2014.962696

Granone et al. (2022). Tidlig innsats, tidlig i livet. UiS, KS, FILIORUM. https://www.ks.no/contentassets/5a8d1df4b703445d8f7df9a7ec4c9f05/Fou-Tidlig-innsats-tidlig-i-livet.pdf

Great Britain Department of Health (2000). *Framework for the Assessment of Children in Need and Their Families: The Assessment Framework; Practice Guidance; Questionnaires and Scales; Assessment Recording Forms.* Stationery Office.

Gundersen T. & Seeberg M.L. (2018) Samordning av tjenester for barn, ungdom og unge voksne med nedsatt funksjonsevne – Kunnskapssammenstilling (2010-2017), NOVA rapport 4:2018.

Hagen, M., M. (2017). GENERELT OM SAMARBEID MED BARNEVERNSTJENESTEN. Ressurs: Asker barneverntjenestes arbeid i saker med bekymring for vold eller seksuelle overgrep. Asker kommune. https://sites.google.com/askerskolen.no/barn-vold-seksuelle-overgrep/generelt-om-samarbeid-med-barnevernstjenesten

Hansen I.L.S., Jensen R.S & Fløtten T. (2019) 0-24 samarbeidet Et kunnskapsgrunnlag, Fafo notater til 0-24 presentasjon.

Harviken, H. (2007). *Hva er forutsetninger for vellykket elevmedvirkning?: hvilke krav stilles i denne sammenheng til læreren?* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. https://www.duo.uio.no/handle/10852/30999

Heckman, J. J. (2000). Policies to foster human capital. Research in economics, 54(1), 3-56.

Helsedirektoratet. (2014). Samfunnsutvikling for god folkehelse (IS-2203). Helsedirektoratet, divisjon folkehelse. https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/samfunnsutvikling-for-god-folkehelse/Samfunnsutvikling%20for%20god%20folkehelse.pdf/_/attachment/inline/7bfe0795-9370-4fbf-af77-8be0e9b9d62f:79fbdd582d69872f95ecad2fefc3159c6dfed46a/Samfunnsutvikling%20for%20god%20folkehelse.pdf

Helsedirektoratet. (2018). Folkehelse og bærekraftig samfunnsutvikling (IS-2748). Helsedirektoratet. https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_/attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf

Helsedirektoratet (2019). Hvor skal man begynne? Et utfordringsbilde blant familier med barn og unge som behøver sammensatte offentlige tjenester. Oslo: Helsedirektoratet. https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/hvor-skal-man-begynne-et-utfordringsbilde-blant-familier-med-barn-og-unge-som-behover-sammensatte-offentlige-tjenester

Hilmarsen, H. V., Arnseth, H. C. (10.05.2017). Livet på Instagram - Ungdoms digitale forlengelser av sosiale relasjoner og vennskap. Utdanningsforskning.no. https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/livet-pa-instagram---ungdoms-digitale-forlengelser-av-sosiale-relasjoner-og-vennskap/

Holte, A. 2018. Syv prinsipper og tjueni grep for et psykisk sunnere Norge. Rapport: Barn i Norge 2018: Ung og psykisk syk. Voksne for barn. https://vfb.no/app/uploads/2019/03/Barn_i_Norge_2018_Ung_og_psykisk_syk.pdf

Huang, L., Ødegård, G., Hegna, K., Svagård, V., Helland, T. & Seland, I. (2017). Unge medborgere. Demokratiforståelse, kunnskap og engasjement blant 9.-klassinger i Norge. *The International Civic and Citizenship Education Study* (ICCS) 2016.

Kittelsaa A. & Tøssebro J. (2015) Vi sprenger grenser. Følgeevaluering av et pilotprosjekt, NTNU Samfunnsforskning.

Kjellevold, A. (2006). Idealet om brukerorientering i helse-og sosialtjenesten. Lov og rett, 45(1-02), 3-25.

Kommuneloven. (1993). Lov om kommuner og fylkeskommuner (LOV-1992-09-25-107). https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1992-09-25-107

Kunnskapsdepartementet (2022a). Læringsanalyse – noen sentrale dilemmaer. Regjeringen.no. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/laringsanalyse-noen-sentrale-dilemmaer/id2916747/?ch=1

Kunnskapsdepartementet. (2022b, 02.05). Ungdomsskolen skal bli mer praktisk og variert. Regjeringen.no. https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ungdomsskolen-skal-bli-mer-praktisk-og-variert/id2911018/

Kripos. (2021). Narkotika og dopingstatistikk. Politiet – seksjon for narkotikaanalyse. https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/narkotika/narkotikastatistikk_2021_halvar.pdf

KS. (14.03.2022). Om ungt utenforskap. Kommunesektorens organisasjon. https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/partnerskap-for-radikal-innovasjon/ungt-utenforskap/ungt-utenforskap/

Lekhal, R., Zachrisson, H.D., Solheim, E., Moser, T., Drugli, M-B. (2016). Barnehagen: betydningen av kvalitet i Barnehagen. Gyldendal

Lo C., Olsen T. & Anvik C.H. (2016) Mellom linjene? En kunnskapsstatus om ungdom med sammensatte behov for offentlige velferdstjenester, arbeidsnotat nr. 1011/2016

Meld. St.6 (2019-2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/

Meld. St. 8 (2022-2023). *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrt og sett.* Kultur- og likestillingsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-8-20222023/id2945431/

Meld. St. 18 (2015-2016). Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet. Klima- og miljødepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/

Meld. St.19 (2014-2015). *Folkehelsemeldingen — Mestring og muligheter*. Helse- og omsorgsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-2014-2015/id2402807/

Meld. St.21 (2016-2017). *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen.* Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/

Meld. St.22 (2010-2011). *Motivasjon – Mestring – Muligheter.*

Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/

Meld. St.26 (2014-2015). *Framtidens primærhelsetjeneste: nærhet og helhet.* Helse- og omsorgsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-26-2014-2015/id2409890/

Meld. St.31 (2007-2008). *Kvalitet i skolen.* Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-31-2007-2008-/id516853/

Mjaavatn, P. E., & Frostad, P. (2014). Tanker om å slutte på videregående skole. 04 *Evnerike barn: en pedagogisk og spesialpedagogisk utfordring*, 48.

Nauer, K., Mader, N., Robinson, G., & Jacobs, T. (2014). A Better Picture of Poverty.

Nordahl, T. m.fl. (2018). Inkluderende fellesskap for barn og unge. Fagbokforlaget. https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/blogs.dir/215/files/2018/04/INKLUDERENDE-FELLESSKAP-FOR-BARN-OG-UNGE-til-publisering-04.04.18.pdf

Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2017). *Utviklingstraumer: regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Fagbokforlaget.

NOU 2011: 20. (2011). Ungdom, makt og medvirkning. Barne- og familiedepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/e68e3849077544e0a23f060916e2e3f2/no/pdfs/nou201120110020000dddpdfs.pdf

NOU 2016:14 (2016). *Mer å hente— Bedre læring for elever med stort læringspotensial.* Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/15542e6ffc5f4159ac5e47b91db91bc0/no/pdfs/nou201620160014000dddpdfs.pdf

NOU 2019:3 (2019). *Nye sjanser – bedre læring — Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp*. Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-3/id2627718/

NOU 2019:2 (2019). *Fremtidige kompetansebehov II.* Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-2/id2627309/

NOU 2022:11 (2022). *Ditt personvern – vårt felles ansvar — Tid for en personvernpolitikk.* Kommunal- og distriktsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-11/id2928543/

NOU 2022:13 (2022). *Med videre betydning — Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole.* Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-13/id2929000/

Nyhagen, M.S. (2021, 11.10). De fleste takler overgangen til ungdomsskolen bra. Forskning.no https://forskning.no/barn-og-ungdom-ntnu-partner/de-fleste-takler-overgangen-til-ungdomsskolen-bra/1919410

Oppedal, B., Ali, W., Oppedal, O., S., Adem, H., A., Hasselgreen, E., Okoko, T. (2022). Identitet og livskvalitet i flerkulturelle skoler. Implementering og evaluering av Identitetsprosjektet – norsk utgave (IP-N). Rapport 2022. Oslo:

Opplæringslova. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61). https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringsloven

Poropat, A. E. (2009). *A meta-analysis of the fivefactor model of personality and academic performance*. Psychological Bulletin, 135(2), 322.

PROBA (2017) Hva må til for at barn og unge gjennomfører sin opplæring? – Erfaringer og innspill fra brukerorganisasjoner, utarbeidet for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, ISSN: 1891-8093

Prop. 121 S (2018-2019). *Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019-2024)*. Helse- og omsorgsdepartementet. https://www.regjeringen.no/contentassets/1ea3287725fa4a2395287332af50a0ab/no/pdfs/prp201820190121000dddpdfs.pdf

Rammeplan for Barnehage. (2017). Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (01.06.2017). Udir.no. https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf

Rammeplan for SFO. (2021). Forskrift om rammeplan for skolefritidsordningen. (01.06.2021). Udir.no. https://www.udir.no/contentassets/ae8e58012cc94e04b0a767c9cea88e67/rammeplan-sfo-bokmal.pdf

Romero, M. & Lee. Y.S. (2007). A National Portrait of Chronic Absenteeism in the Early Grades. *NCCP.,* Columbia University.

Schultz, K. (2020). *Hva betyr elevmedvirkning i fagfornyelsen?* (Podkasten Lærerrommet 08.06.20) Utdanningsforbundet.

Strand, A. H., & Kindt, M. T. (2019). Unge i utsatte boområder–en kunnskapsoversikt. Delrapport. Fafo-notat, 24.

Strand, G. M. (2021). *Elevenes overgang til ungdomsstrinnet – muligheter og utfordringer.* Kapittel i læreboka Elev i skolen 5-10. Mangfold og mestring. Cappelen Damm.

Sørbø, M. F., Grimstad, H., Bjørngaard, J. H., Lukasse, M., & Schei, B. (2014). Adult physical, sexual, and emotional abuse and postpartum depression, a population based, prospective study of 53,065 women in the Norwegian Mother and Child Cohort Study. BMC pregnancy and childbirth, 14(1), 1-9.

Throndsen, T., Carlsten, T. C., Björnsson, J. K. (2019). TALIS 2018. Første hovedfunn fra ungdomstrinnet. NIFU, UiO. https://www.udir.no/contentassets/cee13d13f3c14e029320fbf10833925e/talis2018-rapport..pdf

Utdanningsdirektoratet (20.11.2017). |Hva er kvalitetsarbeid og det å utvikle praksis sammen? Udir.no. https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/utvikle-praksis-sammen/hva-er-kvalitetsarbeid-og-det-a-utvikle-praksis-sammen/

Utdanningsdirektoratet. (10.10. 2018). Retningslinjer for utforming av nasjonale og samiske læreplaner for fag i LK20 og LK20S. Udir.no https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/forsok-og-pagaende-arbeid/Retningslinjer-for-utforming-av-lareplaner-for-fag-/

Utdanningsdirektoratet. (08.03.2021). Elever med stort læringspotensial. Udir.no. https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/elever-med-stort-laringspotensial/

Utdanningsdirektoratet. (06.01.2022a). Kvalitet i barnehagen. Udir.no. https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/utviklingsarbeid-i-barnehagen/kvalitet-i-barnehagen/

Utdanningsdirektoratet. (07.09.2022b). Støtte til undervisning om kjønn og seksualitet. Udir.no. https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/Stotte-til-undervisning-om-kjonn-og-seksualitet/

Utdanningsdirektoratet (31.03.2022c). Tilpasset opplæring. Udir.no https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/

Utdanningsforbundet (2019). *Begrepet kvalitet – hva dreier det seg om? (Temanotat 3/2019)*. Udir.no. https://www.utdanningsforbundet.no/globalassets/var-politikk/publikasjoner/temanotat/2019/temanotat_2019.03.pdf

Valen, F. (2010). *Elevmedvirkning: 'at vi får være med på å bestemme'... til en viss grad* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. https://www.duo.uio.no/handle/10852/32574

Vogt, K. C. (2017). Our impatience with young people. TIDSSKRIFT FOR SAMFUNNSFORSKNING, 58(1), 105-119.

Voksne for barn. (2020). Det må jo ha vært min egen skyld. Voksne for barn. https://vfb.no/app/uploads/2020/11/Utenforskapsrapport_sider_lavopplost.pdf

Wendelborg, C., Dahl, T., Røe, M. & Buland, T. H. (2020). *Elevundersøkelsen 2019: Analyse av Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser. (827570622X)*. https://samforsk.brage.unit.no/samforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2689870/Rapport%2bC%2bElevunders%25C3%25B8kelsen%2b2019%2bWEB.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Whitehead, M., & Dahlgren, G. (1991). What can be done about inequalities in health? *The lancet*, *338*(8774), 1059-1063.

Wiker, P. V. (2015). Elevmedvirkning. http://www.forebygging.no/Artikler/-2015/Elevmedvirkning/

Asker kommune

Å HØRE TIL - TEMAPLAN FOR OPPVEKST

Oversikt over hvem som har sendt inn høringssvar i høringsperioden 20.januar – 3.mars 2023

Å HØRE til - temaplan for oppvekst 1

Kommunale råd og utvalg 6

Rådet for personer med funksjonsnedsettelser 6

Ungdomsrådet 7

Utvalg for velferd 8

Utvalg for medborgerskap 9

Slemmestad lokalsamfunnsutvalg 10

Heggedal lokalsamfunnsutvalg 10

De unges kommunestyre 14

Samarbeidsutvalg ved barnehager 15

SU Folkestad og Klokkarstua barnehage 15

SU Hyggen og Røyken barnehager 17

SU Slingrebekken barnehage 19

SU Bjerkås barnehage 20

SU Barnas hus, Gullhella 21

SU Solvang barnehager 25

SU Heggedalsskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen 27

SU Slemmestad og Sydskogen barnehager 28
Læringsverkstedet Bjørndalen barnehage 28
Borgen barnehager 29
SU Gulspurven 31
SU Risenga barnehager 33
SU Østenstad menighetsbarnehage 33
Samarbeidsutvalg ved skoler 34
SU Billingstad skole 34
SU Midtbygda skole 35
Su Vollen ungdomsskole 36
FAU Nesøya skole 38
FAU og SU v/Spikkestad ungdomsskole 40
SU Torvbråten 43
FAU Sætre ungdomsskole 45
FAU Hvalstad skole 45
Kommunale virksomheter 47
Barneverntjenesten i Asker kommune 47
Ledergruppen Hvalstad skole 48
Ikke-kommunale råd, lag og foreninger 50
Arbeidsgruppen for en annerledes avgangsmarkering 50
Askerparkens venner 53
Asker kulturråd 54
Asker idrettsråd 55

Organisasjoner.....65
Utdanningsforbundet Asker.....65
Høringsinnspill fra Akademikersamarbeidet.....66
Private.....72

Kommunale råd og utvalg	**Dato**
Råd for personer med funksjonsnedsettelser	09.02.2023
Ungdomsrådet	09.02.2023
Utvalg for velferd	14.02.2023
Utvalg for medborgerskap	16.02.2023
Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	16.02.2023
Heggedal lokalsamfunnsutvalg	02.03.2023
De Unges kommunestyre	01.03.2023

Samarbeidsutvalg ved barnehager	**Dato**
SU Folkestad og Klokkarstua barnehage	13.02.2023
SU Hyggen og Røyken barnehager	14.02.2023
SU Slingrebekken barnehage	22.02.2023
SU Bjerkås barnehage	26.02.2023
SU Barnas hus, Gullhella	01.03.2023
SU Solvang barnehager (Solgården, Føyka avd. Ånnerudveien, Føyka avd. Gml Drammensvei)	03.03.2023
SU Heggedalskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen	03.03.2023
SU Slemmestad og Sydskogen	03.03.2023

SU Læringsverkstedet, Bjørndalen	03.03.2023
SU Borgen barnehager (Borgen, Søndre Borgen, Østhellinga og Brendsrud)	03.03.2023
SU Gulspurven barnehage	03.03.2023
Su Bleikerfaret barnehage (Bleikerfaret, Bondi, Morellveien og Åby)	06.03.2023
SU Østenstad menighetsbarnehage.	22.03.2023

Samarbeidsutvalg ved skoler	**Dato**
SU Billingstad skole	14.02.2023
SU Midtbygda skole	20.02.2023
SU Vollen ungdomsskole	01.03.2023
FAU Nesøya skole	02.03.2023
FAU og SU ved Spikkestad Ungdomsskole	03.03.2023
SU Torvbråten	03.03.2023
FAU Sætre ungdomsskole	06.03.2023
FAU Hvalstad skole	06.03.2023

Kommunale virksomheter	**Dato**
Barneverntjenesten i Asker kommune	01.03.2023
Hvalstad skoles lederteam	06.03.2023

Ikke kommunale råd, lag og foreninger	**Dato**
Arbeidsgruppen for en annerledes avgangsmarkering v/ Trine Holand	26.02.2023
Askerparkens venner	03.03.2023
Asker kulturråd	03.03.2023
Asker idrettsråd	06.03.2023

Organisasjoner	Dato
Utdanningsforbundet Asker	01.03.2023
Høringsinnspill fra Akademikersamarbeidet	03.03.2023

Privatpersoner	Dato
Jane Margarethe Syversen, Dalenveien 4, 3490 Klokkarstua	25.01.2023
Dag Karel Krabbe, H. Stordalens vei 27, 1389 Heggedal	25.01.2023
Isabel Maria Ruiz Lopez, Krillåsveien 83, 1392 Vettre	02.02.2023

Kommunale råd og utvalg	Kommunedirektørens kommentar
Rådet for personer med funksjonsnedsettelser	
1.Å høre til - temaplan for oppvekst tas til orientering. 2. Det gis følgende innspill til planen: Planen er først og fremst veldig generell og har til tider tungt språk. Språket bør forenkles og gjøres mer leservennlig. Forebygging: Savner mer om forebygging og oppfølging av barn og unge som sliter, og som trenger en eller annen form for tilrettelegging. Assistenter, miljøarbeidere, støttekontakter mm. Mobbing/inkludering: Temaplanen burde hatt større plass til bekjempelse av mobbing og utenforskap blant barn og unge med funksjonsnedsettelse. Hvordan skape et inkluderende oppvekstmiljø i Asker. Transportutfordringer: For mange barn og unge med funksjonsnedsettelser er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge til rette for å løse disse utfordringene?	Kommunedirektøren takker for høringssvar fra Rådet for personer med funksjonsnedsettelser. Temaplanen er etter høringsperioden gjennomgått på nytt med den hensikt å gjøre den mer leservennlig. Kommunedirektøren støtter innspillet om viktigheten av god forebygging og oppfølging spesielt til barn og unge med ulike typer utfordringer. Vi har tydeliggjort og utdypet dette i teksten i innsatsområdet «Helsefremmende og inkluderende praksis». I temaplanen trekkes i hovedsak ikke enkeltgrupper frem fordi strategiene er utformet med tanke på å gjelde for alle. Et inkluderende oppvekstmiljø er særlig omtalt i innsatsområdene «Fremtidens aktive medborgere» og «Helsefremmende og inkluderende praksis». I temaplan for personer med nedsatt funksjonsevne er transportutfordringer omtalt i et eget avsnitt. Det er også lagt inn strategier i Temaplan medborgerskap,

	Temaplan fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv og Temaplan kultur som belyser denne tematikken.
Ungdomsrådet	
1. Å høre til - temaplan for oppvekst tas til orientering 2. 2. Det gis følgende innspill til planen: Ungdomsrådet ønsker at temaplan "Å høre til" skal nevne og omtale russetiden. Ungdomsrådet ønsker at det legges en strategi for å sikre en mer inkluderende avgangsfeiring for videregående elever. Ungdomsrådet oppfordrer kommunen til å jobbe for inkluderende russetid med fylkeskommunen og andre. Skole burde få en tydeligere og mer selvstendig rolle i temaplanen, enten som eget delkapittel under innsatsområde 1, eller som eget innsatsområde. Ungdomsrådet mener den øverste strategien nevnt på side 11 også burde gjelde for nærområder og lokalsamfunn, ikke kun i utvikling av tjenestetilbudet. (Strategi: *Utvikle arbeidsmåter og metodikk som sikrer at barn og unges egne erfaringer og meninger blir systematisk etterspurt, dokumentert og brukt til å forme tjenestetilbudet.)* Ungdomsrådet foreslår at barn og unges egne erfaringer og meninger også blir systematisk etterspurt i enkelte plan- og byggesaker som pilotprosjekt i viktige plansaker. Ungdomsrådet synes det er flott at det legges opp til mer praktisk undervisning, og ønsker mer undervisning utendørs og undervisning utenfor klasserommet. Ungdomsrådet mener terskelen for tilpasset undervisning bør vurderes senkes. Tilpasset undervisning bør gjelde enten eleven ligger foran eller etter pensum, eller trenger andre undervisnings-former for å følge pensum. Behov for tilpasset undervisning kan også variere fra fag til fag for den enkelte elev.	Kommunedirektøren takker Ungdomsrådet for høringsinnspillene. Kommunedirektøren støtter innspillet om at russetematikken i sterkere grad bør inn i temaplanen og har tatt inn en omtale av inkluderende avgangsmarkering i innsatsområdet «Helsefremmende og inkluderende praksis». En ny strategi er foreslått tatt inn etter innspill fra dere og andre: *Asker kommune skal sørge for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltager i fellesskapet.* Temaplan for oppvekst skal dekke hele oppvekstsektoren og barn og unges fritid, og derfor har ingen av programområdene (barnehage, skole og flerfaglige tjenester) fått egne kapitler. Kommunedirektøren anser innspillet om nærområder og lokalsamfunn som ivaretatt i strategi nr 2 i innsatsområdet «Fremtidens aktive medborgere».

Reduserte SFO-priser bør også vurderes som virkemiddel for å øke deltakelsen. Ungdomsrådet ønsker å sikre tilgjengelige lavterskeltilbud for psykisk helse på hver ungdoms- og videregående skole. Ungdomsrådet ønsker et punkt om unges første steg inn i arbeidslivet – fra arbeidsuke i 9. klasse til sommerjobb og deltidsjobb. Det bør tilrettelegges for jobber i lokalsamfunnet, som deltids- og sommerjobber. Det er viktig med gode forbilder i lokalsamfunnet. Ungdomsrådet ønsker at unge i kommunen gis mulighet til å påvirke, ikke bare delta, i lokalsamfunnet	Det vil i implementering av temaplanen bli laget tiltak for å følge opp strategiene. Større variasjon i opplæringen, og mer tid til lek og fysisk aktivitet også i skolen, kan være viktige tiltak. Det samme gjelder å sikre at retten til tilpasset opplæring blir ivaretatt. Nivå på foreldrebetaling for SFO blir vurdert hvert år når årsbudsjettet behandles. Nåværende betalingsordning for SFO skal evalueres i 2024. Det er satt i gang arbeid for å kartlegge behov for og organisering av psykisk helse-tilbudet for barn og unge. Skolehelsetjenesten skal sammen med skolens medarbeidere fremme barn og unges psykiske helse. Alle skoler har en tilstedeværende skolehelsetjeneste. I tillegg er det noen ungdomsskoler som har psykolog eller annet helsepersonell som del av helsetilbudet ved skolen. Kommunedirektøren vil ta med innspillet om jobber for ungdom i lokalsamfunnet når det skal lages tiltak for å følge opp strategiene.
Utvalg for velferd	
1. Å høre til - temaplan for oppvekst tas til orientering	Kommunedirektøren takker utvalg for Velferd for høringssvaret. Oppvekst-sektoren vil se nærmere på

2. Det gis følgende innspill til planen Oppvekstplanen er omfattende og god. Hovedutvalg for velferd tror spesielt retningen med tidlig innsats og en helhetlig oppfølging av familier hvor det erfares utfordringer er viktig. Asker velferdslab som metodikk bør i større grad anvendes for mestring og utvikling. Kunnskapsgrunnlaget viser at gutter har på mange områder større utfordringer i skoleløpet enn jenter. Hovedutvalget for velferd ber om at det rettes spesiell oppmerksomhet gutters utfordringer i skoleløpet. Fysisk aktivitet og lek er helt sentralt for utvikling av balanse, koordinasjon, konsentrasjonsevne og god fysisk og psykisk helse. Forskning viser at den fysiske aktiviteten i befolkningen har gått ned, også blant barn og ungdom, samtidig har vi større utfordringer med psykisk uhelse enn tidligere. Hovedutvalg for Velferd mener Asker kommune bør se på muligheter for å øke den fysiske aktiviteten gjennom oppvekstløpet, for eksempel ved å teste ut piloter for å legge mer undervisning utendørs, særlig i tidlige skoletrinn. Hovedutvalg for Velferd er opptatt av at vi må øke innenforskapet for ungdom i Asker, det betyr blant annet at flere må fullføre videregående skole. Det er nødvendig med økt samarbeid med videregående skole for en helhetlig oppfølging. Det er viktig at man ved utfordringer i ungdomstiden for eksempel kan erfare mestring i livet og troen og evnen på å skape sin egen fremtid. Her vil også samarbeid særlig mellom Oppvekst og Velferd være viktig, med sikte på å forenkle overgangen fra ungdom til voksen.	hvordan tjenestene i oppvekst kan ta i bruk metodikken som velferdslab bygger på. Oppvekstttjenestene skal preges av en holdning om at vi investerer i mennesker, og aktivt undersøker hvilke andre ressurser vi har og hvilke tjenester vi kan samarbeide med. I innsatsområdet «Fremtidens aktive medborgere» er det beskrevet betydningen av inkluderende læringsarenaer hvor alle skal kunne delta på lik linje. Vi er kjent med utfordringer når det gjelder forskjeller mellom gutter og jenter i opplæringsløpet, og vil følge opp dette. Større variasjon i opplæringen og mer tid til lek og fysisk aktivitet også i skolen er viktige tiltak for å følge opp strategiene i temaplanen. Asker kommune har i samarbeid med NTNU startet et utviklingsarbeid om overganger mellom barnehage, skole og SFO. Et viktig poeng her er lekens betydning for læring og utvikling. Kommunedirektøren støtter innspillet om betydningen av å øke innenforskapet og at samarbeid mellom oppvekst og velferd blir særlig viktig her.
Utvalg for medborgerskap	
1. Å høre til - temaplan for oppvekst tas til orientering	Kommunedirektøren takker utvalg for Medborgerskap for høringssvaret og støtter

2. Det gis følgende innspill til planen I fortsettelsen av dette arbeidet er utvalget særlig opptatt av medvirkning, klart og enkelt språk, at fellesskapet sammen sikrer innenforskap og gode oppvekstsvilkår for barn og unge, samarbeid mellom kommune, innbyggere, næringsliv og frivillighet. Demokratiarbeid og ytringsfrihet, sammenhengen med andre temaplaner, særlig temaplan for medborgerskap, må sikres. Samarbeid på tvers av kommunens tjenesteområder er en viktig del av dette.	viktigheten av medvirkning og innenforskap i oppveksten til barn og unge. Sammenhengen med temaplan for medborgerskap vil bli tatt med i det videre arbeidet med administrativ handlingsplan og samarbeid med virksomhetene.
Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	
Tilgjengelighet på trygge, egnende voksne i skolen er vel så viktig som kompetanse og høy utdannelse på ressurspersonene. Personlig egnethet og mer tilgjengelighet må tillegges større vekt.	Kommunedirektøren takker Slemmestad lokalsamfunnsutvalg for høringssvaret. Vi støtter innspillet om viktigheten av personlig egnethet hos ansatte i oppvekst. Asker kommune er i gang med å utarbeide en overordnet kompetanseplan som skal bidra til å rekruttere, utvikle og beholde ansatte. Den skal også gi retning til å prioritere tiltak for å styrke kompetansen i årene fremover.
Heggedal lokalsamfunnsutvalg	
Innstilling/Vedtak fra 09.02.2023 (Fra revidert protokoll) Heggedal lokalsamfunnsutvalg har følgende innspill til temaplanen «Å høre til». Deltakere fra workshop «Oppvekstsvilkår for Ungdom i Heggedal» har også konkrete innspill som viktige innspill i høringsprosessen.	Kommunedirektøren takker Heggedal lokalsamfunnsutvalg for høringssvaret. Temaplanen er etter høringsperioden gjennomgått på nytt med hensikt om å gjøre den mer leservennlig.

Heggedal lokalsamfunnsutvalg støtter kommunens prioritering av 6 innsatsområder med tilhørende strategier, men anbefaler sterkt en språklig forenkling av temaplanen da innholdet er krevende for både ungdom og voksne å forstå. Kommunen anbefales å lage en populærversjon, mer kortfattet og i et langt mer folkelig språk tilpasset målgruppen barn og ungdom. Vi har følgende innspill: **Innsatsområde 1 «Fremtidens aktive medborgere»** Ungdom ønsker å bli engasjert og få medansvar og være aktive. Asker kommune kan lære av Tøien Akademiet, og invitere ungdommen inn i uformelle arenaer ved å ta i bruk kommunens lokaler i Heggedal. Dette innebærer at kommunen må åpne skolene og Innbyggertorget for ungdom i trygge rammer. Kommunen ønsker et sted å høre til og å være aktiv etter skoletid. Kaliber er kun åpen 2 dager i uka. Kommunen må våge å gi ungdommen og frivilligheten et medansvar. Dagens faktiske bilde er at kommunen IKKE har åpnet for å engasjere barn og unge i tilstrekkelig grad, og man er fra Ungkultur skeptisk til å samarbeide med frivillige. Kommunen bes studere Tøien modellen og våge å tenke nytt. **Innsatsområde 2 «- Helsefremmende og inkluderende praksis»** Mellomtrinnet 5-7 trinn mangler gode tilbud etter skoletid. Utvalget viser til at barn savner et sted å være (lokaler), et sted å være velkommen etter skoletid. Frivillige og ungdom med ansvar kan sørge for trygge rammer og et innhold som skaper et inkluderende lokalt ungdomsmiljø. Ungdom ønsker jobb og jobbtrening. Slike arenaer kan etableres for både ungdommen ved å videreføre «Hang out» i Heggedal med et innhold som dekker ungdommens behov. **Innsatsområde 3 – «Helhetlige og koordinerte tjenester»** Kommunens strategi er bra, men dagens utfordringsbilde er ofte at skolene ikke har tid eller ressurser til å samarbeide (eller vil ikke). Det samme gjelder Ungkultur som i noen grad er skeptisk til tjenester fra frivillig sektor (oss medborgere). Kommunen har en kultur om å løse de fleste oppgavene selv i en etatskultur etter vårt syn. Vi ber kommunen åpne opp for også å trekke inn andre frivillige aktører på en tydelig måte.	Vi støtter innspillene om å gi barn og unge gode arenaer å delta på etter skoletid. Samarbeidet med frivilligheten er viktig og nødvendig fremover. Workshop om samskaping mellom kommune og innbyggere gir mange verdifulle bidrag til tiltak. Forslagene vil bli vurdert i det videre arbeidet med å konkretisere strategiene.

Innsatsområde 4 – «Familie og nære nettverk»
Kommunens strategi på dette området har gode ambisjoner. For skolens ansatte og skoleledelse er det knappe ressurser. Det er klokt å legge strategier for økt samarbeid med familier og nettverk – inkludert frivillig sektor

Innsatsområde 5 – «Trygge og aktive lokalsamfunn»
Kommunen har gode strategier på dette innsatsområdet. Vi viser til at dagens situasjon er at skolebygg ikke brukes og at innbyggertorget ikke tar inn ungdommen, som i stedet henvises til trappeområdet ved KIWI og parkeringskjelleren. Strategien kommunen foreslår innebærer at også ungdom skal få tilhørighet i vårt Heggedal om det er vilje til gjennomføring.
Vi støtter helhjertet: Kommunen vil skape arenaer slik at innbyggere kan delta som ressurser i nærmiljøet videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder om bruk av kompetanse, sambruk av lokaler og organisering av tjenestene
Videreutvikle barnehager og skoler som aktive nærmiljøarenaer
Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter
Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet
Innsatsområde 6 – «Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse»
Strategiene er gode på dette området.

Fra workshop oppvekstvilkår for Ungdom i Heggedal har vi følgende innspill fra arbeidsgruppene:
Heggedal lokalsamfunnsutvalg arrangerte en workshop 9. februar hvor tema var; «Hvordan kan kommune og vi som bor og vokser opp i Heggedal samskape, og bruke Innbyggertorget og andre arenaer til et aktivitetssenter for barn og ungdom?»
<u>Gruppe1: Ungdommene – vil ha – ønsker seg:</u>

- Døgnåpen ungdomsklubb

• Aktiv Yng aktiviteter på Innbyggertorget «Hang out» • Et sted å være etter skoletid • Jobber for unge i Heggedal – jobblæring • Arbeidskurs for unge • Bedre bussruter • Gratis transport • Varmere på skolene • Helseykepleier på skolene • Bedre toaletter på skolene • Når det først skjer noe så er det viktig å delta – medborger • Kaliber – være mer der • Mer Natteravning – også dagtid <u>Gruppe 2: Kommuneansatte</u> • Ja-kommune. Tett dialog er viktig i forløpet til ja • Smidige metoder – mindre byråkratiske prosesser • Henda på ryggen – heie frem gode prosesser • Ikke kommunalisere alt • Se gjennom brillene til ungdom • Kommunikasjon – mer informasjon av det som alt finnes • Snakke bedre på tvers av siloer • Etter skoletid – stort potensiale til alle barna som henger rundt om i våre nærmiljø/møteplasser • Forutsigbarhet – frie midler? LSU • Trygge åpne dører på kommunale lokaler • GUI får et egent klubbhus? • Ungdoms kino • Heggedalsposten er superviktig kanal	

Gruppe 3: FAU - foreldrerepresentanter • Bruk de som er ressurssterke – få tak i ungdom som vil være med å gjøre ting for andre • Skape en arena for voksne som gjør at voksne ser seg selv inn i sitt nærmiljø • Lavterskel og vedvarende – planer som er lette å gjennomføre • Bruke skolebyggene mer! Aktiviteter etter skole Gruppe 4: LSU Heggedal • LSU må engasjere bygda Heggedal og få frivillige på banen • Samarbeide på tvers – dytte på tiltak gjennom kontakt kommune og andre lag – foreninger / frivillige • Vi må kunne engasjere og støtte FAUene og få tettere samarbeid – få foreldre mer inn i nærmiljøet og tiltak for barn og unge • Det er mange gode forslag til aktiviteter for ungdom. Vi trenger flere frivillige (mennesker) som stiller til aktiviteter og budsjettmidler. Lokalene finnes, ideene finnes – men hvor er folkene? • Samarbeid med skolene kan bli bedre, særlig Hovedgården Ungdomsskole • LSU ønsker å fortsette som katalysator- på en eller annen måte bør dette fortsette videre etter 1.6 2023	
De unges kommunestyre	
Vedtak: 1. De unges kommunestyre ønsker å prioritere følgende strategier for innsatsområde 1. Fremtidens aktive medborgere: • Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg. • Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro.	Kommunedirektøren takker De unges kommunestyre for høringssvaret med nyttige innspill til prioriteringer av strategiene. Innspillene vil bli vurdert i det videre arbeidet med å konkretisere temaplanen gjennom tiltak.

2. De unges kommunestyre ønsker å prioritere følgende strategier for innsatsområde 5. Trygge og aktive lokalsamfunn: • Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet. • Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter. 3. De unges kommunestyre har utarbeidet følgende ordsky på bakgrunn av innsendte ord og setninger de forbinder med det å høre til: 4. *«Ha et bra sosialt miljø, lærere du kan stole på, prosjekter og lignende, fine kommentarer, samarbeid mellom skolene, medbestemmelse fra unge, å høre til, gode relasjoner, gode fritidstilbud, fritidsaktiviteter, godt nærmiljø, hjem, gode lærere, positivitet, fellesskap, omsorg, sosialliv, sport, tilhørighet, likestilling, bra miljø, positivt miljø, godt transporttilbud, aksept, forhold, like interesser, idrett, trygghet, vennskap, samhold, inkludering, venner, styrke, toleranse, lagsport, godt læringsmiljø, helsesøster, miljøarbeider, stå i det sammen, venner og familie, respekt, aktiv læring, sosiale aktiviteter, forhold, være mest her, bry seg, likestilling, tillitt, viktig at barna blir sett, alle må bestemme, bygge miljø, å ha venner, trygt, likheter og mer gruppeoppgaver»*	Kommunedirektøren takker for ordskyen. Denne vil bli brukt som illustrasjon i temaplanen.
Samarbeidsutvalg ved barnehager	**Kommunedirektørens kommentar**
SU Folkestad og Klokkarstua barnehage	
Innsatsområde 1: Fremtidens aktive medborgere Vi opplever at målene er enten vidt/generelt formulert eller konkrete/spesifikke og stiller spørsmål ved om det spriker for mye mellom disse to. I nest siste punkt står det "å dekke	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalgene i Folkestad og Klokkarstua barnehage for innspillene.

fremtidige behov i samfunnet". vi opplever med dette at kommunen ser sine behov fremfor barn- og unges behov hvor målet er beskrevet som blant annet å glede seg til å bli voksne. Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis Punkt 4: Ut ifra et foreldreperspektiv i barnehagen er barnehagen den arenaen som er mindre forpliktende og friere slik at man kan tillate seg å være hjemme med barnet sitt ut fra familiens behov. Det er enighet om at fravær skal følges med på og tas tak i når andre tegn og signaler om at barn ikke har det bra, er til stede. Fravær er ofte ett av flere signaler. Kan punkt 4 slås sammen med punkt 3? Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester Gode mål, spesielt det å legge vekt på koordinering mellom tjenestene. Innsatsområde 4: Familie og nære nettverk Punkt 2: "bygge sterke fellesskap …" Vi tenker at vi kan bygge systemer for å legge til rette for fellesskap, men om fellesskapet blir sterkt er ikke noe vi kan garantere for. Vi lurer litt på punktet hvor det står "målrettet støtte". Hvem det skal omfatte og hvordan. Skal det være forebyggende mot alle familier, eller målrettet mot familier som allerede er innom hjelpetiltakene våre? Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn Gode mål. Det siste punktet fordrer at Asker kommune lytter til medborgere i nærmiljøet og er i dialog. Eksempel er å være i dialog før boliger for rus og psykiatri plasseres i nærmiljø til barn og unge. (Gamle Helsetunet på Klokkarstua hvor kommunen ikke har vært i dialog med nærmiljø) Innsatsområde 6: utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse <u>Innspill:</u> Siste punkt: "sørge for at alle som arbeider …" Det er viktig at ansatte blir og er kompetente. Det er også viktig å skille mellom god allmenn pedagogikk og spesialpedagogikk i barnehagene	Temaplanen har et 12-års perspektiv og skal svare ut mange typer utfordringer. Dermed vil strategiene være på ulike konkretiseringsnivå. Strategiene i innsatsområde 1 påpeker, slik dere spiller inn, et samfunnsbehov. Temaplanen skal være med på å løse både lokale og samfunnsmessige utfordringer. Strategi nr. 3 i innsatsområde 2 er et av grunnlagene for at det iverksettes eventuelle tiltak om fraværsoppfølging. Barn i barnehage kan gjerne være hjemme sammen med familien sin når det passer best. Det er det bekymringsfulle fraværet som skal følges opp, da i samarbeid med foresatte. Kommunedirektøren velger å beholde punkt 3 og 4 som to separate strategier fordi de utfyller hverandre. Kommunedirektøren takker for at dere stiller dere bak forslag til strategier i innsatsområde 3. Å bygge sterke fellesskap handler om å legge til rette for alle. Barnehager og skoler kan for eksempel arrangere møter på en slik måte at det er lettere for foreldre å bli kjent med flere og utvide nettverket sitt. Kommunedirektøren har i innsatsområde 4, strategi 4 tenkt at målrettet støtte henspiller til enkelte familier som har et særskilt behov.

slik at barnehageansatte ikke forventes å håndtere spesialpedagogikk under det allmennpedagogiske. **Annet** <u>Innspill:</u> Generelt opplever vi at målene harmoniserer med innsatsområdene og tanken bak innsatsområdene, med noen tips til endringer, som nevnt ovenfor. Vi er spent på om målene er oppnåelige, hvordan de skal gjøres om til handlinger og det er tenkt å tilføre friske økonomiske midler for gjennomføring.	Temaplanen legger vekt på god kvalitet i det ordinære tilbudet og tilrettelegging for inkluderende praksis, slik at alle skal oppleve å være en del av det sosiale og faglige fellesskapet. Dette kan styrkes ved at det i økende grad finnes noe spesialpedagogisk kompetanse hos ansatte i barnehagen i tillegg til den spisskompetansen spesialpedagogene har. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.
SU Hyggen og Røyken barnehager	
Innsatsområde 1: Fremtidens aktive medborgere Kommentar til "Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter …". Det må følges opp med kompetanseheving for ansatte. Ift. styrke samordning av tjenestetilbudet: viktig å få ut informasjon til innvandrere om barnehagens innhold og oppgaver, slik at de føler det er viktig at barna går i barnehagen. Hva slags støtte tenkes at skal gi av hvem til foreldre i småbarnsperioden? Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalgene i Hyggen og Røyken barnehage for innspillene. Å gi målrettet støtte til gravide og til foreldre i småbarnsperioden er en strategi som har som mål å kunne bidra med veiledning og støtte så tidlig som mulig når det er behov. Dette kan gis av jordmortjenesten, helsestasjonen, barnehage eller andre.

Styrking av samordningen av tjenestetilbudet slik at familier opplever å få et tidlig og godt tilbud hvor de ikke må forholde seg og forklare seg om igjen til tjenesten den er svært viktig. Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester Ser et behov for systematisk og styrket samarbeid mellom barnehage / skoler - helsestasjonen og familiebaserte tjenester. Det er viktig at det legges til rette for at vi kan skape laget rundt barnet. Hver tjeneste som er inne rundt et barn familie må samhandle. For at tilbud skal nå frem til alle og være lavterskel: Viktig med viktig og riktig informasjon på ulike hjemmesider i kommunen på ulike språk. Vise tydeligere hvor man kan få hjelp hvis man har behov for det. Innsatsområde 4: Familie og nære nettverk Viktig at det settes av ressurser til kurs for å styrke familier med ulike behov for hjelp og veiledning Litt uklart punktet "Målrettet støtte til foreldre for å redusere risiko for vold, overgrep og omsorgssvikt" Gjelder dette alle familier eller er det de som allerede får hjelp? Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn Viktig å opprettholde nærmiljø rundt barnehager og skoler. Innsatsområde 6: Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse Skal man øke kompetansen i oppvekstsektoren så må det noen inn for å erstatte de som er på kurs/tar utdanning: det må inn midler og ressurser. Usikre på hva det innebærer å ha "spisskompetanse i egne tjenester innen områder som psykisk helse, reguleringsstøtte og familieveiledning". Viktig å skille mellom allmennpedagogikk og spisskompetanse innen f.eks. spesialpedagogikk. De andre innsatsområdene er generelt gode. Det som er avgjørende er at det blir så gode tiltak at det kan gjennomføres som handlinger. Men vi stiller spørsmål til at det ikke er satt av mer midler til satsningsområdene. Planen vil kreve kostnader ift. ressurser og kompetanseheving om vi skal utvikle kvaliteten i skoler og barnehager.	Kommunedirektøren deler at innspillet om god informasjon om barnehagens innhold er et viktig virkemiddel for å nå alle innbyggere, og at også annen nyttig informasjon på kommunens hjemmesider bør bli lagt ut på flere språk. Dere påpeker i høringsinnspillet viktige elementer for å få til et godt og koordinert samarbeid på tvers av tjenestene. Tiltak som foreslås vil vurderes i implementering av planen. Kommunedirektøren har i innsatsområde 4, strategi 4 tenkt at målrettet støtte henspiller til enkelte familier som har et særskilt behov. I denne forbindelse er spisskompetanse tenkt som en særskilt kompetanse i enkelte tjenester i kommunen bør ha, og ikke nødvendigvis i den enkelte barnehage og skole. Temaplanen har et 12-års perspektiv og skal svare ut mange typer utfordringer. Dermed vil strategiene være på ulike konkretiseringsnivå. Det vil bli laget en egen plan for gjennomføring av de ulike strategiene gjennom konkrete tiltak.

Noen punkter er helt konkrete mens noen punkter er mer "generelle". Fint å samarbeide med universitet og høyskoler på ulike nivå innen Oppvekst for å heve kompetansen i tråd med aktuell forskning. Viktig å tilrettelegge utdanningsløpet for å hindre utenforskap i ung alder. Vi tenker det er en handlingsplan som er bra og som vil mye, men vi er nysgjerrige på hvordan planene er tenkt gjennomført og hva det innebærer for en allerede presset yrkesgruppe som ansatte i barnehager og skoler. Det er fint at politikerne kan forholde seg til en plan som er tenkt skal gå over tid, slik at vi kan fortsette å jobbe mot de samme målene innenfor oppvekst uavhengig av hvem som er folkevalgt.	Temaplanene har innsatsområder og strategier som skal imøtekomme utfordringer og muligheter for tjenestene og lokalsamfunnet på kort og lang sikt. Ambisjonene må til enhver tid tilpasse seg de økonomiske rammene som stilles til rådighet av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Dette vil beskrives i de årlige handlingsplanene og når planen revideres. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.
SU Slingrebekken barnehage	
Samarbeidsutvalget opplever planen som god, og den har et tydelig fokus på barn/ ungdom, familier og tjenesteområdet oppvekst. Innsatsområdene som er valgt ut er relevante og speiler samfunnets utfordringer på en god måte. Samarbeidsutvalget hadde noen konkrete punkter som kan fremheves tydeligere i planens strategier: Et tydeligere fokus på tilpasset opplæring i skolen. Skolen bør i større grad ivareta alle barns behov for læring gjennom et mer tilpasset opplæringstilbud ut fra det enkelte barns forutsetninger og kognitive utviklingsnivå. Krevende barn får ofte mye oppmerksomhet og hjelp, mens evnerike barn får et mindre tilpasset tilbud.	Kommunedirektøren takker for høringssvar og for at samarbeidsutvalget i Slingrebekken barnehage støtter innsatsområdene. Det vil i implementering av temaplanen bli laget tiltak for å følge opp strategiene, og ved behov lages egne tiltak for å sikre at retten til tilpasset opplæring blir ivaretatt. Asker kommune har utarbeidet temaplaner for flere tjenesteområder som sammen skal sikre samfunns- og tjenesteutvikling i tråd med målene i kommuneplanen. Når det gjelder økonomiske

Familiers økonomi er avgjørende for barn og ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og idrett. Planen bør ha et tydeligere fokus på økonomiske ordninger slik at flere barn har mulighet til å delta i disse sosiale fellesskapene. Temaplanen uttrykker et behov for at SFO videreutvikles slik at barn og foresatte ønsker å benytte tilbudet. Samarbeidsutvalget tenker at dette også henger sammen med familiers økonomiske situasjon. SFO er et kostbart tilbud, og det burde kanskje vært økonomiske ordninger for å gjøre tilbudet billigere. Kunne det vært søskenmoderasjon for familier som har barn både i barnehage og SFO? Planen beskriver strategier for at barn og ungdom i større grad skal ha et mer tilpasset fritidstilbud. For barn, ungdom og familier som bor langt sør i kommunen er kollektivtilbudet svært begrenset. Dette innebærer at det er vanskelig for barn og foreldre uten bil å delta i aktiviteter og tilbud som foregår i sentrum.	ordninger, er det utarbeidet en strategi i temaplan medborgerskap: Aktivt bruke og utvikle tilskuddsordninger som stimulerer til deltakelse i både organisert og selvorganisert aktivitet. Asker kommune har også gratis utlånsordninger til tur og fritid gjennom BUA (Barn, Unge, Aktivitet) Det er også utarbeidet en strategi i temaplan fysisk aktivitet i Innsatsområde 2: Alle i aktivitet e) utvikle og gjøre tilgjengelig digitale plattformer for informasjon om tilbud og aktiviteter for fysisk aktivitet Innsatsområde 3: Likeverdige tilbud e) kartlegge, utrede modeller og definere prinsipper for ulike investerings- og driftsmodeller med fokus på å gi effektive løsninger for eier, driftsansvarlige og brukere, og redusere barrierer for deltakelse Fastsettelse av og endringer i nivået på kommunale betalingstjenester vurderes i forbindelse med den årlige behandlingen av årsbudsjettet, og inngår i oversikt over løpende inntekter i driftsbudsjettet. Kommunedirektøren er klar over utfordringene med begrenset kollektivtilbud sør i kommunen og er i dialog med fylkeskommunen om dette.
SU Bjerkås barnehage	
Vi i samarbeidsutvalget ved Bjerkås barnehage har gått gjennom temaplanen: "Å høre til - temaplan for oppvekst" Våre høringsinnspill til temaplanen er til følgende punkter: Innsatsområde 4. Familie og nære nettverk	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget i Bjerkås barnehage for høringssvar og vil vurdere om dette kan være tiltak i konkretisering av strategier i innsatsområde «trygge og aktive lokalsamfunn».

Utfordringsbildet: Vi mener den mangler en strategi om nærmiljøkunnskap. Opplæring i stolthet av å være fra Asker, dette kan bidra til tilhørighet. Innsatsområde 5. Trygge og aktive lokalsamfunn 1) Det bør jobbes med å få tilbake sosiale arenaer etter manglende år uten sosialisering, dette gjelder spesielt for elever ved videregående skoler. 2) Tilrettelegge for å få i gang den gode gamle fritidsklubben for ungdom i Vollen. Dette skaper samhold og er et positivt tiltak spesielt for de som ikke driver med sport. Bygge flere broer ved overganger. Samarbeid som skal starte i god tid før en ny overgang. Ikke bare fra barnehage til barneskole, men det er også stort behov fra barneskole til ungdomsskole og fra ungdomsskole til videregående skole. Dette kan gjøre en stor medvirkning til barn og unges trygghetsfølelse.	Kommunedirektøren viser til siste strategi i innsatsområde 5 hvor man peker på viktigheten av tilbud for å fremme positiv og meningsfull aktivitet i nærmiljøet. En ny strategi er foreslått og valgt tatt inn. Denne vil også bidra til å imøtekomme deres innspill. Asker kommune skal sørge for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltager i fellesskapet Asker kommune har utarbeidet temaplaner for flere tjenesteområder. Sammen skal temaplanene løse utfordringsbildet. Her vil vi trekke fram følgende strategi fra Temaplan Medborgerskap: Åpne opp flere lokaler og lage enkelt tilgjengelige fysiske og digitale møteplasser for ulike interesse- og aldersgruppe. Vi skal også skape rom for læring og innovasjoner, og legge til rette for økt deltakelse og mestring. Asker kommune har i samarbeid med NTNU igangsatt et utviklingsarbeid om overganger mellom barnehage, skole og SFO. Kommunedirektøren takker for innspillet og vil vurdere om dette også skal gjelde mellom skoleslagene som et tiltak i implementeringen av temaplanen.
SU Barnas hus, Gullhella	
Det er vårt inntrykk av dette er en god plan med intensjoner som det er vanskelig å være uenige i. Planen er også ambisiøs og omfattende. Vi ser det som en klar styrke at det hele veien ser ut til at ting skal begrunnes faglig, og at det legges såpass mye vekt på hva som er faglig	Kommunedirektøren takker for høringssvar og for at samarbeidsutvalget i Gullhella barnehage støtter innsatsområdene.

anbefalt til enhver tid. Dette gir fleksibilitet og et godt utgangspunkt for kunnskapsutvikling i barnehagesektoren, som er vårt hovedfokus som foreldrerepresentanter i barnehagen. Men vi ser også at det med kravene til faglighet og de høye ambisjonene for hva barnehagene skal gjøre av forebyggende arbeid, må følge midler eller økonomiske rammer som gjør det mulig å drive kontinuerlig kvalitets- og utviklingsarbeid i barnehagene. Ettersom vi har barn i en privat barnehage, får i tillegg barna våre etter dagens ordning først nytte av eventuelle økte midler to år etter at de kommunale barnehagene har hatt økte kostnader. Det opplever vi som et svakt punkt, og særlig med tanke på eventuelle store endringer og økning i krav til barnehagene. Økonomisk satsning i barnas tidlige leveår, vil helt klart forebygge senere utfordringer og problemer, og dermed også spare samfunnet for større kostnader til oppfølging/håndtering av for eksempel atferdsproblemer, angst, depresjoner, mobbing, skolevegring eller spiseforstyrrelser. Forskning viser at de første leveårene er viktige for å fremme god psykisk helse senere i livet. Planen adresserer jo også barnehagenes sentrale rolle i løsning eller forebygging av en rekke samfunnsproblemer, derunder som tilbyder av stabilitet for barn som opplever utrygghet eller ustabilitet på andre arenaer. Det er også barnas første møte med det institusjonelle samfunnet vårt. Alt vi kan gjøre for å sikre og trygge barna i disse årene er med på å skape robuste, trygge og velfungerende barn med høy grad av resiliens. Får vi til dette godt i de første leveårene, ser vi at barna takler utfordringer med mobbing, utenforskap, ustabile forhold hjemme, eller andre traumer vesentlig bedre. Vi ser dette som en klar styrke i planen. Men det fordrer at det er nok personell til stede, som også har tid til å drive utviklingsarbeid. Tid til å følge opp det pedagogiske og sosiale ansvaret de har blitt gitt på en god måte. Det kan ikke bare legges på krav til gjennomgående faglighet og stort samfunnsansvar uten midler til å holde seg faglig oppdatert, til å bruke kunnskapsbasert metodikk, til å drive systematisk observasjon for å analysere, evaluere og følge opp barn og unges utvikling. I tillegg legger planen opp til at barnehagen skal fungere som et slags samarbeidspunkt, mellom det offentlige og foreldrene. Foreldre trekkes fram som en ressurs for både egne og andres barn. Barnehagen skal etter planen foreslått drive utstrakt samarbeid med foreldrene.	Finansieringsordninger for private barnehager følger nasjonale forskrifter, og er ikke en del av denne temaplanen. Kommunedirektøren støtter at det er viktig med riktig innsats tidlig i livet, og vil ta innspillene med i det videre arbeidet når konkrete tiltak skal utarbeides Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Asker kommune er deltaker i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. I kompetanseløftet er det flere pågående delprosjekter hvor målene blant annet er at alle barn skal få et godt tilpasset og inkludert tilbud i barnehage og skole noe som fordrer et tettere samarbeid mellom PPT-barnehage/skole. Når det gjelder innspillet om digital kompetanse, beskriver strategien at det skal være hensiktsmessig og balansert bruk av digitale hjelpemidler. I

Engasjement fra foreldre er vel og bra, og vi er ikke motstandere av verken samarbeid eller frivillighet. Men slik vi leser planen og dens målsettinger, så får barnehagen en sentral rolle i å veilede og støtte foreldre til å delta faglig relevant og godt både for egne og hverandres barn. Skal vi alle ha disse rollene, foreldre og barnehage, må det være tid for de ansatte i barnehagen til å gi den nødvendige veiledningen, og til å sikre at de har kompetansen til å gjøre dette. Det skal jo ikke være synsing, men faglig begrunnet. Både ressurser og kompetanse må inn i barnehagene for å kunne ivareta et slikt system, både for å bygge og videreutvikle kompetanse, og faktisk tid til å drive dette arbeidet. Slik situasjonen er nå opplever vi foreldre ikke at de ansatte i barnehagene har den tiden dette vil kreve. De bruker det aller meste av sin tid sammen med barna. Tiden de har til utviklingsarbeid og faglig oppdatering burde være langt større. Planen tar til orde for å styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så helhetlig og tidlig som mulig. Det er litt uklart for oss, hvordan dette er tenkt at skal foregå. Hvordan tenker kommunen å styrke samarbeidet mellom kommune, barnehage, PPT og eventuelle andre, slik at hjelpen kommer så raskt og riktig til barn og foreldre som trenger det? Slik situasjonen er nå, går det mye tid til dokumentasjon for hvert ledd. Vi legger også merke til at planen nevner digital kompetanse allerede fra barnehagen av, altså for barn fra 1-6 år. NHI anbefaler ingen skjermbruk for barn fra 0-2 år, maks en time for barn fra 3-5 år. I lys av at de aller fleste barn er i kontakt med skjerm på enten mobil eller nettbrett hjemme, ser vi ikke hensikten i at barnehagene skal bruke tid på skjerm med barna. De skal heller leke lengst mulig, ikke gjøre "skoleliknende" aktiviteter. De skal oppleve og lære verdien lek og inkluderende samspill. Og de skal utforske analoge aktiviteter og analoge måter å kommunisere på. Til slutt vil vi kommentere overgangene. Først overgangen fra hjemmeliv til barnehageliv. Deretter overgangen ved skifte av avdelinger (for eksempel fra småbarnsavdeling til	barnehagen skal dette brukes med omhu og først og fremst for å nå pedagogiske mål. Det er alltid en mulighet for lokal medvirkning gjennom barnehagens samarbeidsutvalg dersom man er uenig i bruk av digitale hjelpemidler i egen barnehage. Kommunedirektøren takker for støtten vedrørende standard for tilvenning i barnehage hvor man fokuserer på en foreldreaktiv tilvenning hvor barn og foreldre er sammen i barnehagen over flere dager enn tidligere. Kommunedirektøren takker for innspillet og vil vurdere om dette også skal gjelde mellom skoleslagene som et tiltak i implementeringen av temaplanen. Større variasjon i opplæringen og mer tid til lek og fysisk aktivitet også i skolen er viktige tiltak for å følge opp strategiene i temaplanen. Asker kommune har i samarbeid med NTNU igangsatt et utviklingsarbeid om overganger mellom barnehage, skole og SFO. Et viktig poeng her er også lekens betydning for læring og utvikling.

storbarnsavdeling). Og ikke minst overgangen fra barnehage til skole. Alle disse overgangene innebærer muligheter og risikoer. Sikring av gode overganger, med nok tid, mulighet for gradvis å bli kjent, med trygge omsorgspersoner (foreldre og foresatte) til stede, og nok personale til å utvise fleksibilitet og tilpasning til individuelle behov er vesentlig for barnas senere trivsel. Prioritering av tid og muligheter her anser vi som av både stor sosial og økonomisk interesse. I den foreslåtte planen skriver kommunen at den skal sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet. Dette fordrer altså at foreldre får nok tid i barnehagene med barna, ved tilvenning i oppstart av barnehagelivet og ved skifte av avdelinger. Vi er svært fornøyde med siste endringer, som gir mulighet for besøk og lengre tilvenningsperiode, og vi håper at kommunen fortsetter med å ha fokus på dette arbeidet, gjerne i samråd med barnehagene. Barna må også ha mulighet for tilsvarende tilvenning i skolen. Kanskje ikke lagt opp på samme måte, men mer enn et besøk på skolen sammen med barnehagen i forkant av oppstart. I lys av forskning og diskusjoner i kjølvannet av at barn nå begynner på skolen i en alder av seks år, anser vi det som svært viktig og faglig begrunnet at barna får leke mest mulig i barnehagen (og på skolen), framfor å drive skoletilvenning i barnehagen. Det er skolens første år som må være lekpreget og likne på barnehagetilværelsen, heller enn at barnehagetilværelsen skal etterligne en utdatert og lite forskningsbasert oppfatning av hva skolen skal være. En uteskoledag i uka er bra, men ikke tilstrekkelig. Vi ønsker oss mer lek, natur og utforsking på barnas premisser i alle timer og alle fag de første skoleårene. Her må kanskje kommunen vurdere hvordan den best kan støtte og legge til rette for at skolene har kapasitet og midler til utvikling av nye arbeidsrutiner. Slik vi som foreldre til småbarn leser om skolene nå, virker det svært vilkårlig hvordan skolehverdagen til elevene ser ut. Det er ikke betryggende for våre barns kommende overgang til skolehverdagen. Vennlig hilsen Samarbeidsutvalget ved Barnas Hus Gullhella, v/ Kristin Henriksen og Siw Stensrud Jerve	

SU Solvang barnehager (Solgården, Føyka avd. Ånnerudveien, Føyka avd. Gml Drammensvei)	
Samarbeidsutvalget i Solvang barnehager er et utvalg bestående av representanter for både foresatte og ansatte i barnehagene Føyka avdeling Ånnerudveien, Føyka avdeling Gamle Drammensvei og Solgården. Vi opplever at "Å høre til - temaplan for oppvekst" har mye godt innhold som helt klart er positivt for barn og unge, og vi støtter opp under dette. Spesielt legger vi merke til deler av temaplanen angående barnehage som fokuserer på viktigheten av kvalitet og kompetanse i barnehagene: Rammer og mandat: Barns oppvekst påvirkes av en rekke forhold hvor de viktigste er familie og nære relasjoner. I tillegg er kvaliteten på barnehager og skoler av stor betydning. Det samme gjelder et trygt nærmiljø og gode fritidstilbud. Både sivilsamfunn og kommunens tjenester har et ansvar for å bygge trygge, gode lokalsamfunn og en god oppvekst for barn og ungdom. Delmål: Alle barn har tilgang til barnehage av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring, og som forbereder barna til å begynne i grunnskolen. Områder for kompetanseutvikling: I den store nasjonale satsingen Kompetanseløftet vektlegges betydningen av at man i barnehager og skoler øker den spesialpedagogiske kompetansen og kunnskapen om tilpasset opplæring. Det er særlig viktig at barnehager og skoler inkluderer enda flere barn i fellesskapet og øker kvaliteten på det allmennpedagogiske tilbudet. Samarbeidsutvalget i Solvang Barnehager er svært bekymret for gjennomføringen av foreslåtte temaplan, da barnehagene i Asker kommune allerede har et stramt budsjett med mangel på	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget i Solvang barnehage for innspill og for at dere støtter temaplanens innhold. Temaplanen har et gjennomgående inkluderingsperspektiv noe som også er essensen i kompetanseløftet og i satsningen Barnehagens innsatsteam mot mobbing. Asker kommune er i gang med å utarbeide en overordnet kompetanseplan som skal bidra til å rekruttere, utvikle og beholde ansatte. Den skal også gi retning til å prioritere tiltak for å styrke kompetansen i årene fremover. Temaplan Arbeidsgiverpolitikk har følgende strategi: «Asker skal arbeide aktivt med å tiltrekke, beholde og utvikle medarbeidere som kommunen trenger for å kunne levere samfunnsoppdraget nå og i fremtiden». Denne temaplanen gjelder for hele organisasjonen. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt.

penger til drift, som i tillegg er foreslått enda mer redusert. Kvaliteten på tjenesteleveransen i barnehagene er allerede under press, det er mangel på pedagoger og mange er allerede overlesset med oppgaver. Dette går ut over de ansattes mulighet til å ivareta hvert enkelt barn og dets utvikling, som igjen påvirker kvaliteten, tryggheten, læringen, oppfølgingen og evt behov for spesialpedagogisk tjeneste. Et stabilt personale er grunnleggende for de trygge rammene som barn trenger. Asker kommune opplever store rekrutteringsutfordringer av barnehagelærere, i tillegg til utfordringer med å få nok kvalifiserte vikarer ved fravær. Pedagognormer skal oppfylles samtidig som det er flukt fra yrket og det stilles strengere krav til utdannelsen. For at barnehagene skal kunne bidra til å nå mål som går blant annet på sosiale relasjoner er det viktig at de ansatte har kapasitet til å se og følge opp hvert enkelt barn. Bemanningstettheten i barnehagene essensielt, og det er bekymringer til at ved for lav bemanningstetthet kan det gå på bekostning av arbeidsoppgaver som eksempel bekjempelse av mobbing. Tidlig innsats er viktig for å blant annet kunne legge til rette for at barn og unge skal kunne mestre egen hverdag, inngå i sosiale relasjoner, og etablere vennskap. Barnehagene gjør også en uvurderlig jobb med å ivareta de mest sårbare i samfunnet, og er en viktig arena for forebygging og for å unngå fremtidige utfordringer. Med svært stramme budsjettet for barnehagene i Asker kommune vil de ansatte ha nok med å gjennomføre daglig drift. Det vil bli mindre tid og ressurser til å kunne jobbe langsiktig med forebyggende arbeid og tidlig innsats. På lang sikt vil Asker kommune kunne få høyere utgifter i andre tjenester, når følgene av manglende tidlig innsats og forebygging gjør seg gjeldende. Ytterligere kutt i potten for spesialpedagogiske tjenester (som i så fall må taes fra barnehagens driftsbudsjett), strider mot prinsippet om tidlig innsats.	Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.

Vi ser mye bra i "Å høre til - temaplan for oppvekst", men har vansker for å se at dette målet vil bli oppnådd med allerede lave budsjett (mindre enn nabokommunene) og ytterligere kutt er foreslått. Får ikke barnehagene den økonomiske støtten de trenger, vil det være vanskelig å opprettholde et trygt og godt barnehagetilbud med god kvalitet og kompetanse. På vegne av Samarbeidsutvalget Solvang barnehager, Bjørg Monsen SU-Leder Solvang barnehager	
SU Heggedalsskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen	
I felles møte for samarbeidsutvalgene i Heggedalskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen barnehager 27.02.23 ble presentasjonen knyttet til høringsprosessen for temaplan for oppvekst – «Å høre til» gjennomgått. Og de tre SU-ene ønsker å gi en felles uttalelse: Temaplanen er ambisiøs og virker godt gjennomarbeidet. Det kan se ut til at innsatsområdene og strategiene henger godt sammen. Det blir meget viktig at strategiene blir godt fulgt opp og kvalitetssikret slik at de virker etter hensikten i alle skoler, barnehager og øvrige tjenester. Det er sentralt at alle brukerne opplever at tjenestene fremstår enhetlig i henhold til disse strategiene. Det anbefales at dette følges opp med kontroll og tilsyn. Det vil være en fordel om strategiene blir mer konkrete etter hvert– særlig for eksempel i Handlingsprogram og Virksomhetsplaner. SU-ene ser med noe bekymring for at ambisjonsnivået i denne temaplanen kan bli noe høyt sett opp mot kommuneøkonomien pr i dag og i årene som kommer.	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget i Heggedalsskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen for høringssvar og for at dere støtter temaplanens innsatsområder og strategier. Konkrete tiltak vil utarbeides i det videre arbeidet med administrativ handlingsplan og i samarbeid med virksomhetene. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.

SU Slemmestad og Sydskogen barnehager	
SU i begge barnehager mener at planen er grei og er enig i innsatsområdene. Det er viktig at tjenestene har samme retning og gjør det samme. Samtidig vil det nok være behov for en langsiktig plan i forbindelse med implementering. Samarbeid og samhandling forutsetter at personal kan forlate sine daglige arbeidsoppgaver for å prioritere dette arbeidet. Samhandling krever ressurser. Su lurer på hvordan ressursfordelingen blir mellom de ulike tjenesteområdene. Positivt at det settes fokus med medvirkning og at også foreldre engasjerer seg i lokale tiltak. Su opplever at tjenester og tilbud som finnes i kommunen i dag, er lite synlige. Det er viktig å synliggjøre tilbudene Asker kommune har for barn og familier. Hvordan sikrer vi at riktig informasjon kommer frem til de mest sårbare familiene i kommunen. Samtidig kunne det være en fordel å ivareta foreldre og barn som ikke snakker norsk. Informasjon om tilbud bør oversettes til flere språk. «Trygg start i barnehagen» og «Et trygt og godt barnehagemiljø» er eksempler på standarder og rutiner som kunne vært oversatt til andre språk. På vegne av SU i Slemmestad og Sydskogen barnehage Ellen Espeseth Avdelingsleder	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget i Slemmestad og Sydskogen for innspill. Konkrete tiltak utarbeides i det videre arbeidet med implementering av temaplanen Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.. Kommunedirektøren støtter viktigheten av at våre tjenester og tilbud er synlig for innbyggerne og vil ta dette med i arbeidet med implementering av planen. Det samme gjelder informasjon på flere språk.
Læringsverkstedet Bjørndalen barnehage	
Vi synes planene ser fine og flotte ut og vi er veldig spent på hvordan dette kan se ut i praksis når vi ser at det kuttes stort i tilbudene til barn og unge. Vi synes at det er kjempeviktige temaer som belyses og gode strategier som løftes frem, og er veldig spent på hvordan man skal få det til, både praktisk og økonomisk. De grunnleggende fundamentet må ligge i bunnen før man kan sette i gang mange av strategiene i temaplanen for oppvekst.	Kommunedirektøren takker Læringsverkstedet Bjørndalen for høringsinnspill og for at dere støtter innholdet i planen. Temaplanene har innsatsområder og strategier som skal imøtekomme utfordringer og muligheter for tjenestene og lokalsamfunnet på kort og lang sikt. Ambisjonene må til enhver tid tilpasse seg de

Vi synes det er mye som går igjen i hverandre i de ulike strategiene. Det er ulike ordlyder og vinklinger, så mye kan samles og det kan brytes enda mere ned. Vi synes at de fleste strategiene treffer utfordringsbildet, men ønsker også å belyse noen tiltak for å få gjennomført noen av strategiene. *Nok folk i barnehagene, øke lønninger for å få pedagoger til å jobbe i Asker og ikke i nabokommunene. *Kompetanseheving for å heve kvaliteten i de ulike arenaen i jobben rundt barna. Relasjonsbygging i alle ledd. *Gratis aktivitetskort for alle ungdommer i kommunen, cafe` kort, vedlikeholde uteområder, fritidsklubber, treffsteder som står tomme på ettermiddag for at de skal være tilgjengelig for ungdom eks. SFO som de kan lage mat og ha ungdomskafe. Kurs for ungdom. *Å utvikle miljøer som bidrar til mindre stress og press er barnehager og skoler hvor man har personaltetthet og spennende leke og læringsmiljøer. *SFO; Nok voksne og ekstra ressurser for å styrke kvaliteten og øke deltakelse i SFO ser vi på som veldig viktig. Gratis for alle *Styrke samarbeide mellom instansene spesielt bhg/ helsestasjon. *Viktig å styrke samholdet mellom foreldre i de ulike arenaene for å skape trygghet. *Styrke skolehelsetjeneste og helsestasjon for barn for og unge.	økonomiske rammene som stilles til rådighet av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Dette vil beskrives i de årlige handlingsplanene og når planen rulleres. Kommunedirektøren takker for innspill. Vi vil vurdere dette i arbeidet med implementering av planen.
Borgen barnehager (Borgen, Søndre Borgen, Østhellinga og Brendsrud)	
Samarbeidsutvalgene i Borgen, Brendsrud, Søndre Borgen og Østhellinga barnehager har valgt å lage et felles høringssvar i forhold til Temaplan for oppvekst – «Å høre til». Samarbeidsutvalgene synes dette er en god og gjennomarbeidet plan som tar for seg de temaer som er vesentlig for å få til det man ønsker med en slik plan. Vi har innspill til hvordan denne planen kan få den betydningen som er tiltenkt ved å satse på de barnehagene som har noen særskilte utfordringer knyttet til levekårsutfordringer slik at man i Asker kommune gir barn og unge et likeverdig tilbud.	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalgene i Borgen barnehager for innspill og takker for støtten til innholdet i temaplanen. Tildelingsmodellen for skolene fordeler ca 16% av midlene basert på ssb tall om sosioøkonomiske forhold i nærområdet. Skoler med lavt score på foreldres utdanningsnivå og foreldres inntekt, samt høyt antall eneforsørgere og

Planen sier at trygg tilknytning og gode relasjoner er viktig for at barna skal kjenne på omsorg og tillit. Og at dette igjen er med på å legge grunnlaget for relasjonene som barnet selv skal forme senere i livet. Videre viser den til at familieøkonomi, foresattes utdanning og andre levekår også spiller inn som del av familiens påvirkning og kapasitet til å imøtekomme behov hos barnet/ungdommen. I vår sone er dette en kjent problemstilling. Planen sier at økonomiske problemer og trangboddhet kan medføre økt stress og høyere konfliktnivå i hjemmemiljøet, samt at barn i familier med lav inntekt oftere har psykiske og fysiske helseplager enn barn som vokser opp med gode økonomiske vilkår. Den slår også fast at utenforskap, ensomhet og inaktivitet kan bli resultatet hvis ikke konfliktfylte hjemmeforhold, mangelfull omsorg og/eller dårlige levekår blir kompensert. Når disse faktorene er kjent, er det derfor viktig å sette inn tiltak der de kan ha størst effekt. Skolene får i dag noen ressurser knyttet til levekårsutfordringer, dette gjelder ikke for barnehagene. Forsking slår også fast viktigheten av de første tusen dager i et barns liv. Det er derfor viktig at tiltak settes inn i barnehagen slik at man kan kompensere for de levekårutforringene som er i vår sone. Barnehagene i Borgensonen har, som vi tidligere har sagt i høringssvar for HP, over lang tid jobbet målrettet og systematisk med å være en arena for å utjevne sosiale forskjeller. Sosial bærekraft er viktig i et samfunnsperspektiv og vi har i våre barnehager en spesielt viktig rolle siden denne sonen har: • En høyere andel barn og familier som har behov for hjelp fra førstelinjetjenesten. • Det er en sone med store levekårsutfordringer som trangboddhet og fattigdom, foreldre med svake norskferdigheter og lav eller ingen utdanning, psykisk sykdom og arbeidsløshet. • Det er en sone med store sosioøkonomiske forskjeller. Tiltak i form av styrket bemanning i våre barnehager vil ikke bare gjøre oss i stand til å få ønsket effekt av temaplanen, men også bidra til at Asker kommune når sitt mål om å være en kommune som har arenaer og tiltak som bidrar til mindre sosial ulikhet. Ønsket kompetanse som kan være vesentlig for våre barnehager i det å jobbe systematisk og målrettet for å nå målene man har kan være: • Miljøveileder • Spesialpedagogisk kompetanse • Pedagoger med kompetanse innenfor flerspråklighet og migrasjonspedagogikk	flerspråklige med ikke-vestlig bakgrunn får en større tildeling. Faktorene samvarierer med elevens behov for støtte. Barnehager har ikke tilsvarende ordninger. Asker kommune følger nasjonale tildelingsmodeller for tilskudd. Udir tildeler midler til særskilt språkopplæring. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Dere har gitt flere forslag til tiltak i høringssvaret deres som vi vil vurdere i det videre arbeidet med temaplanen.

• Pedagoger med kompetanse innenfor natur og uteliv som kan tilby alternative lærings arenaer for barn enn den ordinære barnehagepedagogikken. • Pedagoger med veiledningskompetanse for veiledning av personal og foreldre Formålet med planen er at arbeidet med og for barn og unge skal vektlegge strategier som er helsefremmende og inkluderende, og som bidrar til livsmestring og opplevelse av å høre til i fellesskapet på alle arenaer - både hjemme, på fritiden, i barnehage og skole. Det er viktig at hvis man mener alvor med en slik plan så må det følge økonomiske ressurser utover det ordinære til de barnehagene som har mange barn med levekårsutfordringer. På den måten kan det gis et kvalitativt godt tilbud som vil øke sannsynligheten for at våre barn opplever livsmestring og tilhørighet. På vegne av samarbeidsutvalgene i Borgen, Brendsrud, Søndre Borgen og Østhellinga Anita Sønsteby, virksomhetsleder og sekretær i SU	
SU Gulspurven	
Samarbeidsutvalget opplever planen som god, og den har et tydelig fokus på barn/ ungdom, familier og tjenesteområdet oppvekst. Innsatsområdene som er valgt ut er relevante og speiler samfunnets utfordringer på en god måte. Planen inneholder mange gode punkter, men det knyttes bekymring til om det er gjennomførbart når kommunen samtidig innfører mange sparetiltak. Samarbeidsutvalget har noen konkrete punkter vi synes det er viktig at det settes fokus på. · Det oppleves at det er store geografiske forskjeller. Det bør være et stort fokus på å forbedre tilbudene i utkantområdene. Mye av det som skjer i kommunen foregår «sentralt» i Asker. Det er viktig at tilbud til barn, unge og familier foregår i nærmiljøet. · Det er bekymringsfullt at populære og meningsfylte tilbud blir nedlagt. Eks. Etter skoletid på Tofte bibliotek. · Familiers økonomi er avgjørende for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og idrett. Planen bør ha et tydeligere fokus på økonomiske ordninger slik at flere barn har mulighet til å delta i disse sosiale fellesskapene.	Kommunedirektøren takker Samarbeidsutvalget i Gulspurven barnehage for høringsinnspill. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Kommunedirektøren støtter innspill om viktigheten av tilbud til barn og unge i nærmiljøet. I temaplan fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv og i temaplan

· Temaplanen uttrykker et behov for at SFO videreutvikles slik at barn og foresatte ønsker å benytte tilbudet. Samarbeidsutvalget tenker at dette også henger sammen med familiers økonomiske situasjon. SFO er et kostbart tilbud, og det burde kanskje vært økonomiske ordninger for å gjøre tilbudet billigere. Eks. søskenmoderasjon på tvers av barnehage/skole. · Det knyttes bekymring til at mange unge i dag ikke fullfører videregående utdanning og også faller utenfor arbeidslivet og det sosiale fellesskapet. Det er ønskelig med et ekstra fokus på hvordan man kan favne barn og unge som ikke passer inn i den ordinære utdannings «boksen». Det er ekstra viktig at disse opplever meningsfylte og gode hverdager. Kan unge voksne som ikke er under utdanning eller i fast arbeid, allikevel bidra som en ressurs i arbeidslivet. Eks på ungdomsklubber, som besøkskontakt for eldre.	kultur er det egne strategier knyttet til kulturtilbud og idrettstilbud i nærområdene der innbyggerne bor. I temaplan oppvekst har vi en egen strategi om barnehager og skoler som aktive nærmiljøarenaer. Asker kommune har utarbeidet temaplaner for flere tjenesteområder som sammen skal sikre samfunns- og tjenesteutvikling i tråd med målene i kommuneplanen. Dette innspillet blir ivaretatt i temaplan medborgerskap: Aktivt bruke og utvikle tilskuddsordninger som stimulerer til deltakelse i både organisert og selvorganisert aktivitet. Asker kommune har også gratis utlånsordninger til tur og fritid gjennom BUA (Barn, Unge, Aktivitet) Strategi i temaplan fysisk aktivitet: Innsatsområde 2: Alle i aktivitet e) utvikle og gjøre tilgjengelig digitale plattformer for informasjon om tilbud og aktiviteter for fysisk aktivitet Innsatsområde 3: Likeverdige tilbud e) kartlegge, utrede modeller og definere prinsipper for ulike investerings- og driftsmodeller med fokus på å gi effektive løsninger for eier, driftsansvarlige og brukere, og redusere barrierer for deltakelse Fastsettelse av og endringer i nivået på kommunale betalingstjenester vurderes i forbindelse med den årlige behandlingen av årsbudsjettet, og inngår i oversikt over løpende inntekter i driftsbudsjettet.

SU Risenga barnehager (Bleikerfaret, Bondi, Morellveien og Åby)	
Høringssvar fra samarbeidsutvalgene i Bleikerfaret, Bondi, Morellveien og Åby Vi opplever at dette er en god plan for oppvekst. Vi kjenner oss igjen i utfordringsbildet som beskrives. Viktig at det blir konkrete tiltak slik at planen skaper endring. Viktig at økonomiske rammer setter barnehagene i stand til å gjennomføre tiltakene. For samarbeidsutvalgene i Risenga barnehager Kjetil Halvorsen	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget i Risenga barnehager for høringssvar og for at dere mener at dette er en god plan. Konkrete tiltak utarbeides i det videre arbeidet med administrativ handlingsplan og i samarbeid med virksomhetene. Temaplanene har innsatsområder og strategier som skal imøtekomme utfordringer og muligheter for tjenestene og lokalsamfunnet på kort og lang sikt. Ambisjonene må til enhver tid tilpasse seg de økonomiske rammene som stilles til rådighet av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Dette vil beskrives i de årlige handlingsplanene og når planen rulleres.
SU Østenstad menighetsbarnehage	
Vi viser til temaplanen for oppvekst, som Asker kommune har sendt på høring. Vi synes temaplanen er ambisiøs og støtter at Asker kommune vil gi unge en trygg og god oppvekst. Vi har noen forslag: - Der det er relevant ville det vært nyttig om det kunne vært synliggjort hvem de ulike tiltakene var rettet mot (barnehage, barneskole osv.). - Synliggjort om det fulgte noen midler med for å oppfylle de enkelte tiltakene. For eksempel vil det å videreutvikle barnehagen som en aktiv nærmiljøarena kunne få en del budsjettmessige konsekvenser, som ikke nødvendigvis kan dekkes inn av barnehagene alene.	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget i Østenstad menighetsbarnehage for høringsinnspill. Temaplan for oppvekst skal dekke hele oppvekstsektoren og barn og unges fritid, og derfor er strategiene i stor grad gjeldende for hele oppvekst. Når vi i det videre arbeidet med implementering av temaplanen, kan barnehager og skoler ha ulike tiltak for å imøtekomme strategiene.

Med hilsen Mats Bay Fevolden Leder Samarbeidsutvalget i Østenstad menighetsbarnehage Maria Forvik Styrer i Østenstad menighetsbarnehage	Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.
Samarbeidsutvalg ved skoler	**Kommunedirektørens kommentar**
SU Billingstad skole	
Samarbeidsutvalget på Billingstad skole har følgende innspill til temaplanen: Temaplanen inneholder en beskrivelse av utfordringsbildet vi kjenner igjen. Den har mange gode intensjoner. Samarbeidsutvalget savner tiltak for å løse bemanningsutfordringer i tjenestetilbudene i kommunen. Det handler både om å rekruttere i tillegg til å beholde ansatte. Manglende kontinuitet i tjenestene skolen samarbeider med reduserer kvaliteten. Skolen opplever det som krevende å rekruttere til egen virksomhet, spesielt til SFO. Samarbeidsutvalget savner en plan for hvordan kommunen skal skape tverrfaglig arbeid på tvers slik det beskrives i planen. Skolen opplever at de løser komplekse oppgaver på egenhånd.	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget ved Billingstad skole for høringssvar. Når det gjelder bemanningsutfordringer, er Asker kommune i gang med å utarbeide en overordnet kompetanseplan som skal bidra til å rekruttere, utvikle og beholde ansatte. Den skal beskrive hvilke tiltak som må prioriteres for å styrke kompetansen i årene fremover. Organisering av hvordan vi skal løse komplekse oppgaver blir et viktig arbeid i tiden som kommer. Dette blir mer tydeliggjort i den administrative handlingsplanen som følger temaplanen.

SU Midtbygda skole	
Generelt om planen: Den er godt skrevet, og har tatt med mange viktige tematikker. Disse områdene synes vi er viktige: Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis Viktig å høre til, at det ikke skal være konkurranse og at man skal prestere hele tiden. Hva med ungdomsklubber, de har blitt lagt ned en etter en. Et forslag er å ha flere slike møteplasser for ungdom. Helsesykepleiere er en mangelvare i Asker. Vi skal ha mangfoldsdag på Midtbygda skole, det er et skritt i riktig retning. Vi synes ordet mangfold er et godt begrep som favner vidt. Viktig å være raus. Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester Viktig å få riktig hjelp til riktig tid uavhengig av familiesituasjon og behov. Hjelpetilbudet må koordineres, hjelpen må komme raskt for så å kunne sortere hvem som skal bistå videre. Innsatsområde 4: Familie og nære nettverk Dyrt å bo i Asker, hvordan få til at alle får være med på fritidsaktiviteter? Foreldre må bli flinkere til å involvere seg i lokalsamfunnet. Hvordan få informasjon ut? Man får ikke familie og nære nettverk til å fungere hvis man ikke får hjelp underveis Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn Dette er viktig. Hvordan få foreldrene inkludert? Vi savner at de minoritetsspråklige er nevnt spesielt i planen, hvordan få dem inkludert i samfunnet? Nytt forslag under innsatsområde 4 er å ha mer forebyggende arbeid for foreldre, kurs for alle før problemene oppstår. s.13. 2. avsnitt "barn eller ungdom ikke har det bra, byttes ut med ikke har det trygt og godt i barnehagen eller skolen."	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget ved Midtbygda skole for høringssvar. Når det gjelder ungdomsklubber, er dette noe det satses på i Asker. Etter kommunesammenslåingen er det blitt 3 nye ungdomsklubber, og i tillegg er det plan for ungdomsklubb på Slemmestad. Det er nå ungdomsklubber på følgende steder: Sætre, Tofte, Røyken, Heggedal, Borgen, Sentrum og Holmen. Asker kommune er i gang med å utarbeide en overordnet kompetanseplan som skal bidra til å rekruttere, utvikle og beholde ansatte. Den skal beskrive hvilke tiltak som må prioriteres for å styrke kompetansen i årene fremover. I temaplan medborgerskap kan følgende strategi bidra for å få flere med på fritidsaktiviteter: *Aktivt bruke og utvikle tilskuddsordninger som stimulerer til deltakelse i både organisert og selvorganisert aktivitet.* Asker kommune har også gratis utlånsordninger til tur og fritid gjennom BUA (Barn, Unge, Aktivitet) Barnehager og skoler blir sentrale når det gjelder å bidra til å gi informasjon til foreldre slik at de kan

	involvere seg i lokalsamfunnet og bygge de nære nettverkene. Kurs for foreldre kan være tiltak som tas med videre i forbindelse med implementering av temaplanen. Temaplanen har et overordnet inkluderingsperspektiv og strategiene er utformet med tanke på å gjelde for alle. Det vil i hovedsak ikke bli trukket fram enkeltgrupper.
Su Vollen ungdomsskole	
Innspill til temaplanen «Å Høre til» fra SU på Vollen ungdomsskole Vollen SU støtter planen i sin helhet. Den er ambisiøs og gir en god pekepinn på hvordan Asker kommune kan tilrettelegge for at barn- og ungdom og deres familie skal føle seg inkludert og som en del fellesskapet. Selv om Vollen Su støtter planen i sin helhet, er det likevel noen punkter innenfor de ulike innsatsområdene som vi vil trekke fram, Innsatsområde 1: Fremtidens aktive borgere: - gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg sørge for at formelle demokratiske arenaer og medvirkningsarenaer som barn og unge deltar i får betydning for beslutninger som skal tas Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis: - styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig	Kommunedirektøren takker samarbeidsutvalget ved Vollen skole for høringssvar. Dere har trukket frem strategier som det blir viktig å ha et godt samarbeid rundt slik at vi i fellesskap kan utvikle gode tiltak. Temaplanen har som overordnet mål at alle skal oppleve å bli inkludert. Det profesjonelle hjelpeapparatet og laget rundt barnet skal i fellesskap løse oppgavene slik at alle opplever å få nødvendig hjelp. Vi må særlig satse på å styrke det tverrsektorielle arbeidet der det er ekstra store hjelpebehov. Vi ønsker å oppdage utfordringer og å få i gang tiltak så tidlig som mulig. Og vi kan ikke gi opp, men hele tiden

- utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring - utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge - tidlig og systematisk følge opp fravær i barnehager og skoler i samarbeid med foresatte og barnet/ungdommen slik at de tar del i fellesskapet Merknad til siste punkt over: Hva gjør man når siste instans «gir opp»? Innsatsområde 3: Helhetlig og koordinerte tjenester: - sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet Innsatsområde 4: Familie og nettverk: - gi tjenester utfra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv i samarbeid med andre tjenesteområder aktivt bruke barns nettverk og voksne de stoler på som støtte i oppfølging av barn og unge - Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn: - ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet - styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter Merknad til siste punkt over: Skoler og f.eks idrettslag i nærmiljøet, som har mange felles ungdommer, bør ha felles holdning til ungdommenes språkbruk. Innsatsområde 6: Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse Ingen prioriterte områder, men følgende merknad: Hva menes med «prøve ut samfinansieringsmodeller?» Privat og offentlig samarbeid?	søke nye muligheter og løsninger hvis tiltak som er satt inn ikke fungerer tilfredsstillende. Det å ha felles tilnærming til ungdom når det gjelder for eksempel språkbruk, kan være et tiltak i samarbeidet Aktive lokalsamfunn. Samfinansiering vil si å finansiere i fellesskap ved at det utvikles tiltak på flere arenaer. Dette kan være mellom ulike tjenesteområder i kommunen, eller mellom kommunale og private virksomheter. Med handlingskompetanse menes kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for å møte behov så tidlig som mulig og forebygge negativ utvikling. Kommunedirektøren ser betydningen av å spesifisere punktet om inkluderende avgangsmarkering og har tydeliggjort dette i tekst til innsatsområde 2 «Helsefremmende og inkluderende praksis».

Hva vil det si å ha at «alle som jobber med barn og unge skal ha handlingskompetanse» i praksis? Planen sier ingenting om inkluderende russefeiring, ref. ulike medieoppslag mye utenforskap og press i forbindelse med russefeiring. Dette bør på en eller annen måte ivaretas i planen. Vollen SU v/ Elin Wie Flaig, leder SU Vollen og Vilde Skaar Rangnes	
FAU Nesøya skole	
Høringssvar Temaplan oppvekst. Nesøya FAU ønsker overordnet å rose det vi opplever som en ambisiøs og god temaplan. Vi trekker frem følgende punkter i planen blant dem vi ser på som særlig positive, dette også som tiltak for å nå andre punkter i planen; -utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring -utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge -videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse -styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter -sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet -gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv i samarbeid med andre tjenesteområder	Kommunedirektøren takker Foreldrerådets arbeidsutvalg ved Nesøya skole for høringssvar. Mange av innspillene kan være tiltak når temaplanen skal realiseres. Når det gjelder barn og unges totale skjermbruk er dette delvis kartlagt gjennom Ungdataundersøkelsen som er for elever fra 5. trinn og opp til videregående. Kartlegging av skjermbruken til yngre barn kan være et tiltak for å realisere strategier i temaplanen. Asker kommune har i samarbeid med NTNU startet et utviklingsarbeid om overganger mellom barnehage, skole og SFO. Her er det blant annet er fokus på

-prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov Videre ønsker vi å gi følgende tilbakemeldinger; Vi oppfordre kommunen til å kartlegge barn og unges totale skjermbruk i kommunen. Øke kompetansen rundt tematikken skjermbruk og psykisk helse, hos de voksne rundt barnet, både ansatte i helsestasjon/bhg/skole og foresatte. Et av planens delmål er at barnehagen skal forberede barna til å begynne i grunnskolen. Vi oppfordrer Asker kommune til å snu fokuset og heller jobbe med å forberede skolen til å møte barna som starter på skolen. Små barn lærer gjennom lek. Hvor har det blitt av lek og praktisk læring i Askerskolen? Vi ønsker flere helsesykepleiere velkommen i skolen og ser gjerne at disse jobber aktivt forebyggende med alle klassetrinn. Foreldremøter og utviklingssamtaler i barnehage og skole er obligatoriske arenaer hvor kommunen treffer innbyggerne som har hovedansvaret for barn og unges oppvekst. Vi utfordrer kommunen til å utnytte denne muligheten bedre. Foreldremøter er en god arena for å øke kompetansen til foreldrene innenfor viktige områder knyttet til barn og unges oppvekst. I etterfølgende utviklingssamtaler vil også kommunen kunne følge opp slike kompetansehevinger mere spesifikt, for eksempel knyttet opp mot familier som trenger ekstra støtte innenfor enkelte områder. Det vil kreve store ressurser å leve opp til denne planen og vi oppfordrer kommunes politikere til å ta inn over seg at en oppvekstsektor med så ambisiøse mål ikke bør planlegges på sparebluss. Å investere i tidlig innsats er samfunnsøkonomisk gunstig. Vi oppfordrer Asker kommune til å gjøre nettopp dette, ikke bare for å sikre at målene i planen nås, men også for å sikre at fagfolk som jobber i oppvekstsektoren ikke forsvinner ut av sektoren i løpet av prosessen, på grunn av økte forventinger og større arbeidspress. Flere kompetente hender, hoder og hjerter inn i skolen!	barneklare skoler, og et viktig poeng er lekens betydning for læring og utvikling. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.

FAU og SU v/Spikkestad ungdomsskole	
FAU og SU ved Spikkestad Ungdomsskole behandlet saken i møte 15. februar 2023. Følgende oppsummering sendes på vegne av elever og foreldre, og med støtte fra ansattes representanter, ved skolen: Behandling av temaplan for oppvekst, Å høre til Generelle inntrykk er at språket i planen virker utilgjengelig for vanlige folk. Fine, avanserte ord som vanlige innbyggere ikke har et forhold til. Dette oppleves som «politikerspråk» der det er viktigst at det høres fint ut, men samtidig usikkert om innholdet er mulig å realisere. Ungdommen har hatt behov for hjelp for å forstå mange ord og uttrykk, og planen er tydelig ikke skrevet for dem. Alt hva Asker kommune skal oppnå virker omfattende og lite målbart. Det er gode intensjoner, men frykten er at dette er ord, som mangler handlingskraft, ved at det ikke settes av midler for å kunne oppnå det samme. Det er få tall, og hvordan skal man kunne måle forbedringer? Su savner strategiene for å oppnå visjonene. Og savner forpliktende bevilgninger til å kunne finansiere og faktisk gjennomføre tiltakene. Ordet Psykisk helse er nevnt en gang i selve planen og henviser da til en annen plan. Planen beskriver en hel del tiltak hvor ting skal «legges til rette», og at folk skal «få muligheter» osv. Men hvordan skal det gis bistand til barn/ungdom som faller utenfor eller som strever psykisk? Hvordan kan det lages en plan for trygg oppvekst uten at et så sentralt og viktig punkt som psykisk helse er grundig behandlet med tilhørende tiltak? SU ved Spikkestad ungdom ønsker en temaplan for oppvekst med enklere språk og tydeligere prioriteringer og konkrete strategier. Flere av beskrivelsene (med ulike nyanser) under hvert av de seks innsatsområdene går igjen. Dette burde ryddes i. Forslag:	Kommunedirektøren takker Foreldrerådets arbeidsutvalg og Samarbeidsutvalget ved Spikkestad ungdomsskole for høringssvar. Vi vil gjennomgå hele planen med tanke på klart språk. Formålet med temaplan for oppvekst er å utvikle tjenestene våre i samarbeid med innbyggere og folkevalgte og planen er kommunestyrets virkemiddel for å oppnå dette. Strategiene inneholder ikke konkrete mål Dette blir først aktuelt ved utforming av tiltak knyttet til de ulike strategiene. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.

Vårt forslag for å kunne prioritere og «tynne» antallet innsatsområder er å trekke ut det som er felles, for eksempel tjenestesamarbeid til barns- og unges beste, helhetlig oppfølging, sambruk av lokaler samt å anerkjenne foreldre som den viktigste ressursen i barns- og unges liv. I tillegg bør det begrenses hvor mange innsatsområder som skal til på hver. Vi opplever at flere av innsatsområdene tar opp de samme punktene. Vi tenker at det er lurt å unngå dette, og at man heller knyter sammen handlingene. Vi har da valgt ut følgende punkter, hvor vi på enkelte har funnet det naturlig/nødvendig å skrive noe om på det opprinnelige punkt fra utkastet for å spisse bedre. **Innsatsområde 1: Fremtidens aktive medborgere** -Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i felleskap ved å styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter. -Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro -Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg **Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis** -Styrke samordning av tjenestetilbudet slik at alle barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig -Utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring -Bruke kunnskapsbasert metodikk og systematisk observasjon for å analysere, evaluere og følge opp barn og unges utvikling **Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester** -Sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud slik at de mestrer alle faser av livet -Gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet	Noen strategier er viktige under flere innsatsområder og kan derfor virke gjentagende. Når vi konkretiserer tiltak, vil vi se de ulike strategiene mer under ett.

Innsatsområde 4: Familie og nære nettverk -Bygge sterke fellesskap mellom foresatte i barnehager, skoler, helse og omsorgstjenester og fritidsarenaer -Aktivt bruke barns nettverk, foresatte og voksne de stoler på som støtte i oppfølging av barn og unge -Sikre godt samarbeid mellom velferdstjenestene og tjenester for barn og unge og deres foresatte slik at familier får et helhetlig tjenestetilbud (denne kan bygges ut og løftes ut til et overordnet perspektiv for alle innsatsområdene) **Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn** -Styrke samarbeid og sambruk av områder og lokaler mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og unges deltakelse i organiserte og egenorganisierte aktiviteter. -Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet. **Innsatsområde 6: Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse** (språket er særlig fremmedgjort under dette området med mange avanserte ord. Her bør endelig plan forbedres og klargjøres betydelig i det språklige) -Ha spisskompetanse i egne tjenester innen områder som psykisk helse, reguleringsstøtte og familieveiledning -Prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov (NB! Står også under innsatsområde 1, kan tynnes) -Sørge for at alle som arbeider med barn og unge har kunnskap og handlingskompetanse til å forebygge og redusere risiko for omsorgssvikt, vold, seksuelle overgrep og utvikling av adferdsvansker. Med vennlig hilsen For FAU og SU ved Spikkestad Ungdomsskole Ørjan Stenberg Leder FAU	

SU Torvbråten	
HØRINGSUTTALELSE TEMAPLAN OPPPVEKST Gjennomgått i SU Torvbråten 14.februar-2023 **1. Fremtidens aktive medborgere** • Får inntrykk av at det er flott å bo i Asker • Store ambisjoner • Temaplan har et «tungt språk» enkelte steder. Behov for å forenkle språket. • Foresatte usikker på om en har forstått målene riktig? • Foreldre har en viktig rolle – alt av utfordringer kan ikke overlates til samfunnet/skolen • Lærere opplever at de får mye ansvar Andre kommentarer: Aktiviteter som fremmer barn og ungdoms framtidstro – eksempler på type aktiviteter her? I et av målene «godt grunnlag for å ta viktige utdanningsvalg» og «rekruttere flere ungdommer» - kan sammenslås samt legge til behov for økt veiledning knyttet til utdanningsvalg. **2.Helsefremmende og inkluderende praksis** • Sosiale medier bidrar til utenforskap. Sosiale medier er blitt en større og større utfordring i dagens samfunn. Foresatte sliter med å overholde aldersplikten for tilgang på 13 år. • Ingen vil at egne barn skal stå utenfor, men mange foresatte sliter med å sette grenser for egne barn. De opplever at å nekte barna tilgang fører til mye konflikter hjemme. • Skolen jobber med aktiviteter for de eldste barna på SFO , men foresatte påpeker at SFO tilbudet er for dyrt og det er hovedårsak til at de eldste sier opp tilbudet. • Behov for bedre og mer tydelige målformuleringer **3. Helhetlige og koordinerte tjenester** • Bra målformuleringer	Kommunedirektøren takker Samarbeidsutvalget ved Torvbråten skole for høringssvar. Dere har kommet med mange innspill som vi vil vurdere i det videre arbeidet med temaplanen. Temaplanen er etter høringsperioden gjennomgått med tanke på klart språk og leservennlighet. Organisering av hvordan vi skal løse komplekse oppgaver blir et viktig arbeid i tiden som kommer. Dette må gjøres i et samarbeid mellom kommunale tjenester, frivilligheten, foreldre og andre. Den administrative handlingsplanen som følger temaplanen vil tydeliggjort dette nærmere. For å nå målene i temaplanen, ønsker vi imidlertid at barnehager og skoler er en pådriver for arbeidet i nærmiljøet i samarbeid med andre aktører Kommunedirektøren har tydeliggjort sammenhengen mellom skole og fritid i innledende tekst til innsatsområde «trygge og aktive lokalsamfunn» Samfinansiering vil si å finansiere i fellesskap ved at det utvikles tiltak på flere arenaer. Dette kan være mellom ulike tjenesteområder i kommunen, eller mellom kommunale og private virksomheter.

4.Familie og nære nettverk • Foreldre trenger veiledning om dagens foreldrerolle. Utvikle robuste barn. • Viktig å bidra til at barn utvikler vennskap – de trenger å møtes for å leke sammen fremfor å sitte foran en skjerm. Foreldre å engasjere seg mer og legge til rette for dette i barnas fritid. Andre kommentarer: Når helsestasjoner oppretter barselgrupper – hvordan kan de samme fortsette oppover i barneskolen/nettverk? **5.Trygge og aktive lokalsamfunn** • Er barnas fritid skolens oppgave? • Aktive lokalsamfunn krever mer foreldreengasjement • FAU opplever i dag at mange foresatte sliter med tidspress, og at det er vanskelig å få foresatte til å stille opp på ting. Andre kommentarer: Har samarbeid med idrettsforeninger i dag og arrangerer Fun Friday i flerbrukshall for 5-7.trinn. Sliter med å få folk fra idrettsforeningene og foresatte til å stille opp. Mye av koordineringen, organisering og planlegging faller på skolen. **5. Utviklingsorienterte tjenester og relevant kompetanse** Andre kommentarer: Behov for en avklaring av hva samfinansieringsmodell er/innebærer – det er for uklart?	Nivå på foreldrebetaling for SFO blir vurdert hvert år når årsbudsjettet behandles. Nåværende betalingsordning for SFO skal evalueres i 2024.

FAU Sætre ungdomsskole	
Vi i FAU Sætre ungdomsskole takker for en fin temaplan for oppvekst, den inneholder så langt vi kan se de forhold som bør være med, og alle er viktige. Videre støtter vi valget av de seks innsatsområdene. Med vennlig hilsen FAU Sætre ungdomsskole	Kommunedirektøren takker Foreldrerådets arbeidsutvalg ved Sætre ungdomsskole for høringssvar.
FAU Hvalstad skole	
FAU på Hvalstad skole behandlet høringsutkast til temaplan i FAU møte 1. mars 2023, og sender med dette vårt høringsinnspill. Hvalstad FAU vil også påpeke at vi stiller oss bak Hvalstad skoles administrative innspill til temaplanen. I temaplanen angis innsatsområder og en rekke strategier som det er lett å slutte seg til. Hvalstad FAU er opptatt av at det i realisering og operasjonalisering av temaplanen følger konkrete virkemidler og økonomiske prioriteringer som det vil rapporteres jevnlig på. Hvalstad FAU vil i det følgende gi innspill knyttet til fire av satsningsområdene og spesifiserte strategier: **Innsatsområde 2 Helsefremmende og inkluderende praksis** Strategi "videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse" Temaplanen påpeker at kommunen har et potensial når det gjelder å utføre helsefremmende og forebyggende tjenester på de arenaene barn og unge er til daglig for å fremme psykisk og fysisk helse og forebygge utenforskap. Hvalstad FAU vil i denne sammenheng understreke betydningen av SFO som arena. Det er behov for å styrke ordningen for å unngå at andel deltakelse synker mot 4. trinn, og da er det viktig å både utvikle kvaliteten på tilbudet og sikre tilstrekkelige økonomiske rammer. Det bør også vurderes et større mangfold av kompetanse som kan bidra til å sikre et bredere tilbud av kvalitativt gode aktiviteter, i hovedsak for de eldste trinnene.	Kommunedirektøren takker Foreldrerådets arbeidsutvalg ved Hvalstad skole for høringssvar. Dere kommer med mange innspill som vil bli vurdert i det videre arbeidet når temaplanen skal implementeres. Som dere påpeker, er det viktig med tverrfaglig samarbeid for å løse de utfordringene vi har. Dette er sentralt i hele temaplanen og vil bli fulgt opp i det videre arbeidet. Temaplanen har strategier som skal møte utfordringer i samfunnet på kort og lang sikt. Flere strategier kan realiseres ved at tjenestene utvikler sin kompetanse slik at praksis og samhandlingsformer endres. Ambisjonene må imidlertid tilpasses de økonomiske rammene som besluttes av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak.

FAU Hvalstad mener SFO må ha økt bemanning for å gi et variert tilbud. Realiteten i dag for fjerde trinn på Hvalstad er at det er 40 barn og to ansatte. Det kan i tillegg påpekes at kostnaden må stå i forhold til tilbud, slik oppleves det ikke med dagens situasjon. Hvalstad FAU støtter også temaplanens intensjon om at tilbudet kan utvides til flere aldersgrupper, og vi anbefaler at kommunen ser til andre kommuner som tilbyr dette. Vi viser også til Hvalstad skole høringsinnspill om behovet for endring i praksis av tilskuddsordningen knyttet til sosioøkonomisk tildeling av midler har medført merkbare konsekvenser for SFO-tilbudet til barna våre. Dette særlig knyttet til de eldste SFO barna. Vi stiller oss også bak at SFO er en viktig arena for å fremme gode oppvekstmiljøer og god helse, og intensjonen i dette innsatsområdet hvor det er ønskelig å øke deltakelsen i fritidsaktiviteter og styrke sammenhengen mellom skole og fritid, med SFO som en arena for dette. Vi støtter at utvidelse av tilbudet utvides til eldre aldersgrupper, og imøteser tiltak som sikrer dette. **Innsatsområde 3 – Helhetlige og koordinerte tjenester** Strategi «organisere tjenestene slik at de er lett tilgjengelig og innbyggerne får hjelp så tidlig som mulig» For å oppnå dette imøteser vi tiltak som tester ut nye måter å organisere tjenestene på, utover et tettere samarbeid mellom tjenestene. For innbyggeren er det avgjørende å ha lett tilgjengelig hjelp, så tidlig som mulig. Hvalstad FAU ønsker at det testes ut om økt tilstedeværelse av tverrfaglige ressurser (både organisert og lokalisert) på skolen, gjør at man kan lykkes bedre med tidlig innsats. Dette kan også testes ut for å se om det bidrar til å sikre mest mulig hensiktsmessig oppgavedeling, med mål om at lærerressurser får brukt tiden mest mulig riktig og effektivt. Videre om det vil bidra til raskere saksbehandling og iverksetting av nødvendige hjelpetiltak. Dette vil også ha relevans for strategi «styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig» tilhørende innsatsområde 1 Helsefremmende og inkluderende praksis.	Nivå på foreldrebetaling for SFO blir vurdert hvert år når årsbudsjettet behandles. Nåværende betalingsordning for SFO skal evalueres i 2024

Innsatsområde 5 – Trygge og aktive lokalsamfunn Hvalstad FAU vil understreke viktigheten av dette innsatsområdet for å lykkes. Både samarbeidet mellom skole og foresatte (gjennom FAU og SU), og skolen/SFO samarbeid med aktører i lokalsamfunnet er viktig. Skolen er sentral i lokalmiljøet, og må være åpen for sambruk utover skoletid for å tilby en felles møteplass med fritidstilbud for ulike aldersgrupper. For å lykkes med samtlige strategier tilhørende dette innsatsområdet krever det at kommunens ulike tjenesteområder koordinerer seg internt og legger til rette for at lokalsamfunnet har «en dør inn». **Innsatsområde 6 - Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse** Strategi «prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov» Til dette innsatsområdet vil vi spille inn viktigheten av å også vurdere behovet for annen eller ny kompetanse tjenesteområdet kan være i behov av for å møte samfunnets fremtidige behov. Mvh Hvalstad FAU	
Kommunale virksomheter	**Kommunedirektørens kommentar**
Barneverntjenesten i Asker kommune	
utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring Barnevernstjenesten støtter denne strategien, og ønsker å påpeke at det er viktig med et tydelig fokus på tilpasset opplæring i skolen. Det er viktig at skolen ivaretar alle barns behov for læring ut fra det enkelte barns fungering, hva gjelder blant annet kognitivt utviklingsnivå. Barn med læringsvansker får ofte mye oppmerksomhet og hjelp, mens evnerike barn får mindre fokus og et mindre tilpasset tilbud. Dette er barn som fort kan miste motivasjonen for læring.	Kommunedirektøren takker Barnevernstjenesten for høringssvar og støtter at det er viktig at alle barns behov blir ivaretatt i opplæringen.

Ledergruppen Hvalstad skole	
Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis - videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse Kunnskapsgrunnlaget viser til et utfordringsbilde med økt grad av økonomiske forskjeller. På Hvalstad skole viser det seg i praksis ved at flere familier har anledning til å kjøpe dyre ferietilbud, de som ikke har anledning til å delta på dette blir holdt utenfor et fellesskap som naturligvis påvirker det sosiale samspillet i skolegården etter ferier. Ettersom Hvalstad skole ligger i et høyt sosioøkonomisk område har det vært ekstra viktig å ha et attraktivt program i SFO, spesielt i ferier. Resultatet av det er at vi over flere år har hatt mange barn påmeldt skolens ferie-SFO også blant dem som har økonomi til å kjøpe andre ferietilbud. Kort sagt: de velger skolens ferie-SFO fordi det holder svært høy kvalitet. Gevinsten er at det bidrar til å minske synliggjøring av de økonomiske forskjellene. For å få til dette er vi avhengig av at det legges til rette for i finansieringsordningen. Med nåværende finansieringsmodell vil vi ikke klare å gjennomføre ferie-SFO, allerede inneværende skoleår, med tilsvarende kvalitet som foregående år. Om vi skulle få tilsvarende antall elever påmeldt som vi har gjort tidligere år vil vi ikke ha mulighet til å kunne reiseutgifter til utflukter og ha god nok voksendekning for å skape ferie SFO med samme høye kvalitet som tidligere. Kort sagt med dagens finansieringsordning vil det lønne seg å ha få barn på ferie-SFO noe som er med på å øke de økonomiske forskjellene i lokalmiljøet Hvalstad. Høsten 2021 ble rammeplan for SFO innført, den har mye av de samme forventningene som Hvalstad SFO er kjent med fra gamle Asker. Men rammeplanen setter nå tydeligere føringer for hvordan SFO tiden skal disponeres. Om man skal klare å implementere rammeplanen,	Kommunedirektøren takker ledergruppen på Hvalstad skole for høringssvar. Dere kommer med mange innspill som vil vurderes i det videre arbeidet når temaplanen skal implementeres. Temaplanene har innsatsområder og strategier som skal imøtekomme utfordringer og muligheter for tjenestene og lokalsamfunnet på kort og lang sikt. Ambisjonene må til enhver tid tilpasse seg de økonomiske rammene som stilles til rådighet av kommunestyret gjennom årlige budsjettvedtak. Dette vil beskrives i de årlige handlingsplanene og når planen rulleres. Nivå på foreldrebetaling for SFO blir vurdert hvert år når årsbudsjettet behandles. Nåværende betalingsordning for SFO skal evalueres i 2024. Vi noterer innspillet om lekens plass i skolehverdagen, og tar det med i prosessene rundt Bygge bro-satsingen (samarbeid mellom barnehage og skole/SFO).

planlegge og organisere aktiviteter etter de nå fastsatte nasjonale kravene krever det ressurser. Dette er må tas høyde for når de økonomiske rammene blir satt. Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester - sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet Med reform- 97 startet seksåringene på skolen med mål om at det første skoleåret skulle ha et tydelig preg av førskole hvor lek og utforskende læring sto i fokus. Evalueringen som Oslo Met har gjort på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet viser at seksårsreformen ikke har blitt slik intensjonen var. Forskningen viser at det første skoleåret er preget av mindre fri leken og at lærerstyrte aktiviteter har økt. Det første skoleåret har blitt mer skole enn førskole. Asker kommune tar denne evalueringen på alvor gjennom prosjektet "Bygge bro" som har som mål å skape gode overgang fra barnehage til barneskole. Hvalstad skole er glad for at vi som kommune har et felles satsingsområde og dette fokuset, men ønsker å understreke at vi da må ha fokus på intensjonen til reform-97 hvor leken får mer plass i skolehverdagen og ikke at skolen går mer inn i barnehagen. Leken og den utforskende læringen skal og bør være en naturlig del av Fagfornyelsen og skolehverdagen. Vi ønsker naturligvis å legge godt til rette for at førsteklassingene er forberedt på skolestart og vil gjøre nødvendige endringer på våre rutiner, men å bruke det siste året i barnehagen med faste møter på skolen gjennom hele det siste året i barnehagen slik "Bygge bro" prosjektet legger opp til mener vi er for tidlig. Barna og barnehagene skal ha fokus på gode opplevelser det siste året de går i barnehagen. Så må skolen komme på banen i løpet av vårsemesteret med de forberedelsene som da er nødvendig for barn og foresatte. Og i dette ha hovedfokus på dem hvem vi gjør dette for, nemlig skolestarteren.	

Å ha samme fokus mot overgang til ungdomsskolen er også nødvendig. 7. trinn skal ikke være et år med forberedelser til ungdomsskolen.	
Ikke-kommunale råd, lag og foreninger	**Kommunedirektørens kommentar**
Arbeidsgruppen for en annerledes avgangsmarkering	
Innspill til høring om temaplan for oppvekst fra arbeidsgruppen for en annerledes russetid i Asker Arbeidsgruppa for en annerledes russetid er blitt etablert høsten 2022 med utspring fra Asker videregående skole. I gruppa sitter ungdommer fra 10. trinn til og med elevene som gikk ut av vgs. i fjor. I tillegg er det foreldre, skoleansatte, helsesykepleier og SLT-koordinator. Gruppa har som ønske å fremme og iverksette helt konkrete tiltak for å skape en inkluderende tid fram til russetida og i russetida for alle askerungdommer. Arbeidsgruppen for en annerledes russetid gratulerer med en god temaplan! Vi liker særlig at den heter «å høre til» som er svært viktig for alle mennesker, unge som gamle, men vi har høringsforslag som vi mener vil ivareta ungdommene på vgs. på en bedre måte knyttet til problematikken rundt sosial utestengelse i forbindelse med russefeiring. Under følger våre argumenter for hvorfor russetematikken bør inn i temaplanen før vi foreslår helt konkret hvordan denne tematikken skal innarbeides i temaplanens innsatsområder. Argumenter for at russetematikken bør innarbeides konket i temaplanen: Vi etterlyser konkrete tiltak og fokus knyttet til hvordan bidra til at ungdommer mellom 15-19 år bygger gode sosiale nettverk og mer spesifikt hvordan bidra til at russegrupper ikke oppleves som en forutsetning av mange for å ha en sosial og trygg ungdomstid.	Kommunedirektøren takker Arbeidsgruppen for en annerledes russetid i Asker for høringssvar. Vi støtter innspillet om at russetematikken i sterkere grad bør inn i temaplanen og har tatt inn en omtale av inkluderende avgangsmarkering i innsatsområdet «Helsefremmende og inkluderende praksis». Dere fremmer en rekke forslag til nye strategier. Kommunedirektøren foreslår å ta en av dem inn i temaplanen med denne formuleringen: *Asker kommune skal legge til rette for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltager i fellesskapet* Strategien gjelder ikke bare for skole, men hele barnets oppvekst, derfor er det ikke hensiktsmessig å presisere skoleslagene.

Vi legger ved et brev vi har utarbeidet til Askers politikere som beskriver problematikken mer inngående, som viser hvor viktig det er å ha tiltak knyttet til denne problematikken fra midten av ungdomsskolen til ut videregående. Vi har også forslag til tiltak. Selv om VGS er fylkets ansvar, påvirker russeorganiseringen alle ungdommenes dager, både kvelder, helger, ferier og hverdager. Å lykkes med målsetningen «å høre til» for denne aldersgruppen eller ha en «opplevelse av å høre til i fellesskapet på alle arenaer - både hjemme, på fritiden, i barnehage og skole» innebærer derfor at kommunen har tiltak som innebærer at de går inn i denne problematikken. Russeproblematikken er også svært relevant når det gjelder mange delmål (s8), for eksempel: 1. Askersamfunnet har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god helse. 2. Alle fullfører likeverdig grunnskole med opplæring av god kvalitet, har høyt læringsutbytte og et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring. Dette sier de unge som sitter i arbeidsgruppen: For at alle ungdommer skal oppleve å høre til, må russekulturen endres med tanke på pengebruk og gruppepress. Det er mange som gruer seg til presset som man tror vil komme på det å måtte ordne seg en russegruppe, helst buss. Markedskreftene må dempes og busskulturen må tones kraftig ned ved at bedre alternativer skapes og brukes. Bare slik kan alle være med i fellesskapet. Forslag til hvordan russetematikken kan knyttes til innsatsområdene i temaplanen: Innsatsområde 1: Fremtidens aktive medborgere I siste setning under innsatsområde 1, står det: «Å klare å få venner, beholde vennskap og være del av et nettverk er vesentlig for opplevelsen av å høre til i fellesskapet og være en aktiv deltaker i samfunnet.» Vi støtter Asker kommune i viktigheten av dette. Gjennom dagens russebuss- /russegruppekultur opplever de unge at en russegruppe sikrer dem og framtiden deres sosial trygghet gjennom ungdomsårene. Vi har ikke noe alternativ til dem. Vi ser heller ikke at det under «strategier» under innsatsområde 1 står noen strategier for hvordan vi kan endre dette. Vi ønsker at kommunen legger til et punkt under «Strategier»	Kommunedirektøren takker for engasjementet i innspillet og vurderer at aldersgruppen er godt ivaretatt med forslaget til ny strategi Kommunedirektøren vil vurdere andre forslag som tiltak i det videre arbeidet med temaplanen og samarbeide med andre aktuelle tjenesteområder i kommunen.

Asker kommune skal sørge for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltager i fellesskapet Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis Her står det: «Tidlige opplevelser av vennskap og å høre til i fellesskapet er sentralt for god livskvalitet. Trygge og inkluderende miljøer hvor barn og unge opplever sosial støtte, gode relasjoner, fellesskap og tilhørighet er viktig for den enkeltes helse, læring, og utvikling av egen identitet. Alle som arbeider med barn og ungdom skal bidra til å fremme dette, og samarbeid på tvers av tjenester er nødvendig for å lykkes.» I teksten på innsatsområde 2 eksemplifiseres det kun med situasjoner fra småskole og barneskole og veldig lite fra en ungdomssituasjon annet enn fravær. Her kan man med hell ta inn hvordan ekskluderende vennegrupperinger satt i system på slutten av ungdomsskolen og i videregående skole kan utfordre i hvilken grad kommunen vil klare å lykkes med dette målet. Vi foreslår følgende endring i følgende punkt under «strategier»: «Asker kommune skal utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge fra barneskolealder og helt opp til siste år på videregående skole». Innsatsområde 3 – Helhetlige og koordinerte tjenester Overgangsproblematikk er særlig relevant når det gjelder russegruppeproblematikk, men nevnes ikke i eksemplene. Det gjelder overgangen mellom ungdomsskolen og videregående, det gjelder samkjøring mellom ulike etater i kommunen for å etablere et alternativ til dagens feiring. Dette gjelder uteliv i Asker som tillater 18-åringer, politiet, parkeringsmyndigheter, og samarbeide på tvers av kommuner for eksempel med Bærum og Oslo for å samkjøre policy ovenfor russen. Vi ser i liten grad at de eldre ungdommene er nevnt i eksemplene og det kan godt tydeliggjøres. Her tror vi strategiene som er nevnt er dekkende. Innsatsområde 5 – Trygge og aktive lokalsamfunn	

«Oppveksten til barn og unge skjer i stor grad i og rundt deres lokalmiljø. Asker kommune vil i samarbeid med innbyggere, frivillige organisasjoner og politiet bidra i arbeidet med å utvikle trygghetsskapende og inkluderende aktiviteter for trygge og gode oppvekstmiljø. Foresatte er en ressurs for egne barn, men kan også spille en viktig rolle for andres barn. Lokalmiljøer som inspirerer til engasjement og deltakelse vil skape aktiviteter og sosiale fellesskap. Felles møteplasser er viktige. Tjenestene vil legge til rette for nettverk mellom foreldre i nærmiljøet slik at de får gode forutsetninger for å bygge trygge nærmiljøer. Fritidstilbud må tilpasses ulike aldersgrupper. For ungdom som er ferdig med ungdomsskolen, er det få fritidstilbud med lav terskel for deltakelse. Styrking av tilbud til denne aldersgruppen kan bidra til å fremme helse, vennskap og et godt oppvekstmiljø.» Denne teksten er god og svært relevant for problematikken. I siste avsnitt bør det være enkelt å flette inn noe knyttet til at ungdommene trenger å få etablert trygge nettverk og at behovet for å danne russegrupper vitner om at vi som samfunn ikke klarer å lage arenaer som er inkluderende for alle. Her kan et nytt strategipunkt være: - Asker kommune skal tilrettelegge for felles arenaer og aktiviteter som samler avgangskullene på videregående skoler	
Askerparkens venner	
Denne uttalelsen representerer Askerparkens venner. Høringssvaret er behandlet og vedtatt innsendt av årsmøtet til Askerparkens venner 28/2-2023. Å sikre friområder for uorganisert/egenorganisert lek og friluftsliv angår samtlige seks punkter i temaplanen. Vi har følgende innspill til temaplanen Strategi sikre tilgang til friområder for uorganisert/egenorganisert lek og friluftsliv for alle barn og unge i deres nærområde	Kommunedirektøren takker Askerparkens venner for høringssvar. I kommuneplanen arealdel er det forslag til bestemmelser og retningslinjer knyttet til uteoppholdsareal og leke – aktivitetsareal. Denne planen er førstegangsbehandlet i mars 2023 med høringsfrist i slutten av april 2023. Kommunedirektøren anser innspillene som ivaretatt her.

Asker kulturråd	
Innledning Asker Kulturråd setter pris på at kommunen lager en egen plan med dette temaet. Et godt oppvekstmiljø er viktig for god samfunnsbygging. Et samfunn med gode oppvekstsvilkår kommer nemlig ikke av seg selv. Vel er offentlige myndigheter hovedansvarlig for styringen av samfunnsutviklingen. Men uten samarbeid og involvering av sivilsamfunnet ellers kommer man til kort. Fritidstilbud for kultur er en svært viktig del av et godt samfunn. I en temaplan som denne er det spesielt viktig å inkludere kulturlivets lag og foreninger i tiltakene som skal iverksettes. AKR er parat til å bidra i dette arbeidet. Innspill og kommentarer til planen I planforslaget er deltagelse i kulturaktiviteter trukket frem i innsatsområde 5 – trygge og aktive lokalsamfunn. AKR støtter opp om dette, deltagelse og opplevelse av kultur er en helt sentral del av et godt oppvekstmiljø. Tilgang til å oppleve og delta i kulturaktiviteter er en forutsetning for å nå målene i planen. Det er i nærmiljøet barn og unge tilbringer mest tid i oppveksten. Trygge og gode oppvekstrammer i nærmiljøet gjennom kulturtilbud er med på å skape innenforskap heller enn utenforskap. Et viktig tema for AKR er kulturlokaler i skolene. Egnede lokaler for kulturaktiviteter er viktig for at lokale lag og foreninger skal være best mulig rustet til å kunne ta en del av samfunnsoppdraget, nemlig å skape gode fritidsaktiviteter i nærmiljøet. Enkelt sagt kan man tenke seg at barneskolene er de mest kortreiste kulturhusene mens ungdomskoler sammen med andre formålsbygg er mer langreiste kulturhus. Å tenke nærmiljøet som det aller viktigste oppvekstmiljøet er også bra for miljø og klima. Satsing på skolene som lokale kulturhus er derfor viktig i mange perspektiv.	Kommunedirektøren takker Asker kulturråd for høringssvar. Ordningen Aktive lokalsamfunn skal gjennomgås for å vurdere om den også skal gjelde flere områder enn idretten, som for eksempel kulturaktiviteter. Temaplanen har i innsatsområdet «Trygge og aktive lokalsamfunn» flere strategier om samarbeid og sambruk. Her er kultur nevnt som et område hvor man ser at samarbeidet bør utvikles. Gjennom tiltak til disse strategiene vil Kulturskolen være en naturlig samarbeidspartner.

Asker kommune samarbeider med idretten om prosjektet Aktive Lokalsamfunn. AKR mener tiden er moden for å utvikle dette til også å gjelde kulturaktiviteter. Styrket samarbeid mellom kulturfrivilligheten og kommunen er med på å utvikle tettere bånd mellom det private og offentlige og vil dermed skape enda bedre oppvekstmiljøer. Asker kulturskole er en stor tilbyder av kulturtilbud for barn og unge. AKR ser ikke at kulturskolen er nevnt i planen. Vi mener kulturskolen godt passer inn i flere av innsatsområdene, spesielt 5 – trygge og aktive lokalsamfunn. AKR setter pris på at planen grenser til kulturplanen og vi henviser til innsatsområder og strategier i den som er viktige for å nå målene i oppvekstplanen. *Temaplan for oppvekst er viktig for kulturlivet fordi arenaer for øvelse og deltagelse ikke må være ekskluderende men inkluderende.* Asker Kulturråd støtter innsatsområdene i planforslaget slik de er utformet. Vi ser frem til å samarbeide om tiltakene.	
Asker idrettsråd	
ASKER IDRETTSRÅD – HØRINGSSVAR TEMAPLAN OPPVEKST «Å HØRE TIL» Asker idrettsråds takker for mulighet til å gi innspill til en av de viktigste temaplaner i kommunens portefølje av planer. Askeridretten ønsker å være samarbeidspartner for kommunen i arbeidet med å nå målene som er satt om helhetlig grep, helsefremming, forebygging, livsmestring og tilhørighet. Vi ønsker også at kommunen i større grad ser på fritidsarenaen som en del av helhetlig løsning for det enkelte barn. Samtidig understreker vi at frivillig sektor lever og vokser med egne initiativ, og må understøttes med økonomi og ressurser dersom tiltak utover egne formål iverksettes.	Kommunedirektøren takker Asker idrettsråd for høringssvar. Det er viktig for kommunen å ha et tett og godt samarbeid med idretten, og vi ser fem til videre og styrket samarbeid. Dere har mange innspill, og flere av dem kan være tiltak for å realisere strategiene. Dette vil bli gjennomgått og vurdert i det videre arbeidet med temaplanen.

Barn og unge trenger trygge arenaer der de kan møte andre, utvikle seg, mestre og bli inkludert. Kort sagt å høre til. Askeridretten er en slik arena! SAMMENDRAG • Idrettslagene som har deltatt i innspill til høring er opptatt av at kommunen ivaretar og utvikler tiltak og deler av samfunnet som fungerer bra! Idretten er en viktig puslespillbrikke i svært mange barns hverdag. At idretten har gode rammevilkår – både i form av forutsigbar økonomi og en robust frivillighet – bidrar til gode oppvekstvilkår! • Idretten bør være dialogpartner i arbeidet med helhetlig innsats for barn og unge. • Idrettslagene skaper grunnlag for aktive liv, er naturlige samlingspunkt og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Asker idrettsråd ønsker å etablere sterkere partnerskap med kommunen for å nå ambisiøse mål omkring barnas oppvekstvilkår. Asker idrettsråd og over 30 idrettslag som er involvert i samarbeid med skoler om idrettens modell Aktive Lokalsamfunn må ha økonomisk forutsigbarhet for videreføring av det strategiske samarbeidet. Idrettslagene er viktig samarbeidspartner i laget rundt barnet. • Asker idrettsråd inviterer skolehelsetjenesten/BFT til tettere samarbeid om Aktive Lokalsamfunn - med mål om skape mestring og god helse og mindre utenforskap. • Asker idrettsråd vil å bidra til kommunens strategi om å utvikle skoler og barnehager som nærmiljøarenaer. «Sambruk, samarbeid og felle kompetanse i barnehage, i skole, i hjelpetjenester og i barnas fritidstilbud» kan realiseres gjennom ulike samarbeid (Aktive Lokalsamfunn, aktivitetsguide og utbygging av skole-, barnehage- og idretts på Sætre og Borgen). KOMMENTARER TIL DE ULIKE INNSATSOMRÅDENE **INNSATSOMRÅDE 1 – FREMTIDENS AKTIVE MEDBORGERE**	

Strategien om aktive medborgere ligger idretten nært og vi inviterer til samarbeid om modeller og aktivitet som bidrar til å styrke strategien. - Askeridretten er bygget opp etter demokratiske prinsipper og bidrar til kompetanse om styresett karakterisert ved demokrati, åpenhet og ærlighet. Idrettsbevegelsen fremmer demokrati, aktiv deltagelse og tro på frivilligheten som en kraft i samfunnet. Dagens samfunn trues av demokratiforvitring. Når vi vet at 91,5% av ungdom under 18 år i Asker har vært medlem i et idrettslag vet vi at vi kan bidra til opplæring og styrking i demokratiske samfunnsmodeller. - Medbestemmelse og ungdomsmedvirkning er viktige elementer i idrettslagene. Disse elementene er godt forankret i Norges idrettsforbunds organisasjon, og vi inviterer til utvidet samarbeid (i dag samarbeides det om aktiv 365 – kursing av ungdomsskoleelever gjennom Viken idrettskrets). - Idretten og Asker idrettsråd bidrar til å bygge gode medborgere gjennom å tilføre ungdom kompetanse, arbeidserfaring og erfaring i frivillig arbeid gjennom ledelses- og frivillighetsprogrammet Aktiv YNG. *Idrettslagene har en unik evne til å skape tilhørighet og samhold* Gjennom 35 000 medlemskap med tilhørende ressurser og mannskap skapes gode opplevelser, mestring og mangfoldige aktiviteter på et vell av tilhørighetsarenaer i Askeridretten hver eneste dag. Utenom skolen er det på idrettsarenaen barn og unge oppholder seg mest og hele 93%1 av barn og unge deltar i idretten i løpet av sin oppvekst. Idrett er en selvsagt del av oppveksten og det er å slå inn åpne dører å bruke mye energi på å argumentere for de mange gode effektene gjennom å delta i aktivitet i ditt lokale idrettslag. Vi minner om mulighetene som ligger i idrettens to spor gjennom: 1) konkurranse, trene, sprenge grenser og 2) lek, mestring, fellesskap, sosialisering og læring. Disse to sporene gir begge store verdier for enkeltmennesker gjennom:	

• Grunnlag for et aktivt liv gjennom å skape en aktiv identitet som barm og unge bærer med seg hele livet • Etablering av sosial kapital, som handler om tillitt, rettferdighet og samarbeid mellom mennesker og mellom mennesker og samfunn. **INNSATSOMRÅDE 2 - HELSEFREMMENDE OG INKLUDERENDE PRAKSIS** Idrettens visjon og ulike bestemmelser ligger innsatsområde 2 nært. Barneidrettsbestemmelsene skal sikre både helsefremmende og inkluderende praksis. - Forebyggende arbeid der barna er i fokus betyr at SFO er særdeles viktig som samlende arena for alle barn. Her har idrettslagene mye kompetanse og engasjement å dele. Hva med å etablere en helhetlig fritidsordning, FO, i samarbeid med både idretten og kulturområdet frem til 7. trinn for hele kommunen? - Viktig med overgangsløsninger i 4., 5., 6. og 7. klasse. SFO på mellomtrinnet. *Idrettslagenes rolle som helsefremmende og forebyggende aktør i tett samarbeid med oppvekssektoren* Mål med helsefremmende og forebyggende arbeid er at barn og unge lærer, utvikler seg og mestrer egen hverdag i fellesskap med andre. Her er idretten en viktig og sentral aktør! Idrettslagene er et naturlige samlingspunkt i lokalmiljet og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Ikke minst er det en av samfunnets viktigste sosialiserings-arenaer, der barn og unge ikke kun møter godt kjente andre unge og voksne, men også fremmede og står i nye mestringssituasjoner daglig og ukentlig. Over tid gjør dette dem til trygge, autonome og mestrende individer. Vi ser oss som naturlig samarbeidspartner med oppvekstsektoren siden det også er et mål for tjenestene i oppvekst at de sammen med foresatte og andre samarbeidspartnere skal fremme	

en inkluderende praksis som vektlegger at alle innbyggere er viktige i et fellesskap, og at alle har en stemme og noe å bidra med for seg selv og andre. **INNSATSOMRÅDE 3 - HELHETLIGE OG KOORDINERTE TJENESTER** - Helhetlige tjenester må inkludere å se barnet gjennom hele døgnet - Få inn spørsmål om fritidaktivitet i utviklingssamtaler med foreldre og barn i både barnehage og skole. - Målrettet dialog mellom skole, elev og foresatte om elevens fritid med mål om å få alle til å være aktive på fritiden, uavhengig av sosioøkonomiske forhold. - Skolehelsetjenesten bør implementeres i «Aktive lokalsamfunn». Skolehelsetjenesten og idretten kan med fordel bør inngå et gjensidig samarbeid med barnet i sentrum og med et mål om å skape mestring og god helse. - Transportløsninger må på plass for å sikre at flere kan delta i fritisaktiviteter, som del av helhetlig tilnærming til den enkelte. For å sikre lik mulighet til å delta i idretten og andre fritidsaktiviteter, samt bidra til lavutslippssamfunnet, må det arbeides for å etablere fritidsbusser etter modell av skolebusser. - Styrke og ha førstehåndserfaring og -kompetanse på idrettens arbeid og potensial som ressurs i kommunen. Forslag: Lærlingeordning. - Rapport fra Røde Kors2 rapporterer om at 1 av 5 har latt være å delta i fritidsaktivitet fordi familien ikke har råd. Her må kommunen og idrettslagene arbeide systematisk sammen for å sikre mulighet for alle å delta. *Samarbeid mellom idretten og skolen bør utvides til også å inkludere systematisk samarbeid med skolehelsetjenesten*	

Idretten tar et stort ansvar og bidrar sterkt også på skolens arenaer. I et samfunn der sosial ulikhet er en versting blant faktorer som hindrer opplevelse av tilhørighet og undergraver livskvalitet og helse, kan idretten gjøre en forskjell. Skolene og idrettslagene er godt rustet til samarbeid å utvikle skolen som en nærmiljøarena og samarbeid om barnas fritid. Aktive Lokalsamfunn, med samarbeid mellom skolen, barnehagen og andre enheter og idrettslagene skaper vinnere. Vinnerne på dette laget er barna! Disse prosjektene må og bør gis større fokus, tillit og støtte, da de har positiv effekt på punkter i temaplanen det er søkelys på å forsterke på den ene siden og forebygge på den andre. Alle aktører i arbeid med barn og unge, skal se helse, læring og utvikling i sammenheng. Målet er å skape inkluderende fellesskap hvor alle får utfolde seg og oppleve mestring og tilhørighet gjennom varierte og tilpassede aktiviteter og oppgaver. 2 https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/nar-barn-ma-vare-voksne_rode-kors.pdf Skolehelsetjenesten bør implementeres i «Aktive lokalsamfunn». Her mener vi skolehelsetjenesten og idretten med fordel bør inngå et gjensidig samarbeid med barnet i sentrum og med et mål om å skape mestring og god helse. Helsesykepleier er her en sentral aktør i å bygge laget rundt barnet. Det forebyggende og helsefremmende arbeidet omfatter alle barn og unge og helsesykepleier er kontaktpunktet gjennom daglig tilstedeværelse ute på skolene. Samarbeid om overgang skole og fritid kan styrkes betraktelig gjennom et slikt formalisert samarbeid. Helsesykepleiere innehar også forebyggende og helsefremmende kompetanse som frivilligheten i idretten bør kunne nyttiggjøre seg for råd/veiledning ved helsespørsmål. Dette vil supplere idrettsforbundets vedtatte regelverk, egen evne til etterlevelse og ikke minst	

utfordringene ved å klare å gjennomføre slik opplæring. Temaer kan være mobbing, trakassering, vold og overgrep. Det forebyggende programmet «Trygg på trening» utviklet av Redd Barna kan her være aktuelt å benytte, og skolehelsetjenesten kan være samarbeidspartner/rådgivende tjeneste for idretten både på et generelt grunnlag og muligens spesifikt i enkeltsaker. **INNSATSOMRÅDE 4 - FAMILE OG NÆRE NETTVERK** Idrettslagene bygger på frivillige foreldres engasjement. Dette engasjementet kommer ikke «av seg selv», men kommer som følge av en organisasjon som evner å bygge opp under foreldrenes innsats. Skolen og idretten kan med fordel samarbeide om programmer som sikrer at foreldrene er tetter på barna sine. - Bygge sterke fellesskap mellom foreldre, skole mm og fritidsarenaer - Bruke erfaringer fra idretten i skolen og erfaringer fra skolen i idretten – det er de samme foreldrenen og de samme barna! - Samhandling mellom aktivitetsguiden og skolehelsetjenesten for å gi foreldre kunnskap om mulighetene barna har til å engasjere seg i det mangfoldige idrettstilbudet som finnes i kommunen **INNSATSOMRÅDE 5 - TRYGGE OG AKTIVE LOKALSAMFUNN** Asker idrettsråd er opptatt av at kommunen er tydlige i sin kommunikasjon av omtalen av aktive og trygge lokalsamfunn som begrep, og Aktive Lokalsamfunn som konsept. Askeridretten inviterte i 2018 kommunen til samarbeid om modellen Aktive Lokalsamfunn. Aktive Lokalsamfunn er idrettens betegnelse på nærmiljøer der idrettslaget har tatt et utvidet ansvar for å styrke tilhørigheten, fellesskapet og aktivitetsnivået blant innbyggerne. Samarbeidet vi har opparbeidet mellom skolene og idrettslagene i kommunen er et samarbeid	

der barna og innbyggerne er vinnerne. Det er et mål for Asker idrettsråd at idretten og kommunen sammen skaper bærekraftige modeller for Aktive Lokalsamfunn over hele kommunen. - Aktive Lokalsamfunn er banebrytende og løfter både barna, aktivitetsnivået, frivilligheten og skolen. Dette er et godt tiltak man må ta vare på og utvikle videre i tett samarbeid med det enkelte idrettslag og den enkelte skole. - Aktive Lokalsamfunn må bygge nedenfra! Her bor initiativet og de gode, lokale idéene. - Aktive Lokalsamfunn er lavterskeltilbud i lokalmiljøet og kan bygge ut i mange retninger gjennom idrettslaget. - Økonimisk fortusigbarhet må etableres i kommunen, på samme måte som den er etablert i idrettslagene gjennom årsmøtevedtak om å dele medlemsbasert tilskudd med allmennheten. I 2022 brukte idrettslagene 20% av inntekter som er tiltenkt idrettsaktivitet på gratis og åpne aktiviteter i lokalmiljøet gjennom Aktive Lokalsamfunn. Dette utgjorde bare dette årer 1, 7 millioner kroner. - Vi ønsker enda større og mer systematisk samhandling mellom idrettslagene og FAU på skolene for sikre forståelse for hva man ønsker å oppnå og også oppnå «frivillighet på tvers» - Ungdom ønsker meningsfulle lavterskeltilbud og -aktivitet. Vårt inntrykk er at ungdommen i tillegg ønsker et sted å «høre til». Idrettslaget, men logo og drakt, er et slikt sted. - Asker idrettsråd mener det er viktig at kommunen støtter oppbygging av ungdomstilbud i frivillige organisasjoner i like stor grad som i egen regi. Gjennom å styrke ungdommenes tilhøreighet til «sin» frivillige organisasjon bygger vi også opp tilhørigheten til nettopp frivilligheten. Idrettslagene har ofte både lokaler, foreldrene og ungdommen som ønsker	

lavterskeltilbud. Vi trenger likevel samarbeid og gode strukturelle ideer for å klare å gjennomføre både dette og de organiserte aktvitetene som idretten tradisjonelt er godt på. - For å skape trygge og aktive lokalsamfunn er det viktig å ha gode møteplasser. Vi ønsker at frivillige organisasjoner i større grad samlokaliserer i aktivitetshus / grendehus / klubbhus. - For å sikre optimal bruk og større sambruk av lokaler må ressurser rundt kommunikasjon for å sørge for at lokaler faktisk benyttes styrkes. Svartjenesten i kommunen må utbedres. - Aktivitet og fellesskap på tvers av generasjoner fremmes av mange idretter og idrettslag. Generasjonsmøter er viktige for barn og unge og skjer eksempelvis i fridykking, orientering, kampsport, boccia, badminton, tennis, mosjonsgrupper mm. *Trygge og aktive barn gjennom Aktive Lokalsamfunn – strategisk satsing mellom idretten og kommunen* Idrettslagene tilbyr idrett over hele kommunen. Idrettsaktiviteten «der ute» - gjennom hver enkelt mamma-/pappatrener i hver eneste undergruppe i hvert enkelt idrettslag hver eneste dag hele året - er vårt største bidrag til gode oppvekstvilkår, sunne møteplasser og et fysisk aktivt samfunn. Askeridretten jobber samtidig aktivt for økt fysisk aktivitet gjennom idrettslagene også på andre områder enn kjernevirksomheten. Vi og arbeide systematisk for mer idrett og fysisk aktivitet i håper oppvekstsektoren ser verdien av Aktive Lokalsamfunn på et strategisk nivå og at vi etter fire års prosjektarbeid kan rette blikket mot Aktive Lokalsamfunn som strategisk satsing. Vi ser også mulighet for videreutvikling av Aktive Lokalsamfunn: • Samarbeid med barnehager for tidligst mulig i livet bidra til en aktiv identitet til barna	

• Mulighet for lærlingeplasse i idrettslagene, som vil passe spesielt for unge under 25 år der de kan jobbe både med teori og aktivitet • Bygge en sterkere bro mellom idretten og helsetjenesten, idretten og barnehage, idretten og skole for å forebygge og etablere en kraftfull og effektiv «tidlig innsats»-struktur i kommunen. **INNSATSOMRÅDE 6 - UTVIKLINGSORIENTERTE TJENESTER MED RELEVANT KOMPETANSE** Asker idrettsråd ser oppvekstsektoren som et viktig område for å teste ut kommunens ambisjoner på samskaping og medborgerskap. Vi står parat med aktive nærmiljøer og inkluderende idrettslag, der alle skal med. Inkluderingstiltak, idrett for alle aldre og gode møteplasser. Vi imøteser gjensidig forpliktende avtaler. - Prøve ut forpliktende samfinansieringsmodeller med formål som tjener alle parter - Idretten møter barn og unge på andre arenaer. Vi får vite ting som ikke nødvendigvis skolen eller foresatte kjenner til. Hvordan er systemveien om man får en bekymringsmelding fra frivillige? En tverrsektoriell plan må kunne ta imot bekymringsmeldinger. Idretten har Mitt Varsel – hvordan kan kommunen møte dette systemet. Vi utfordrer oppvekstsektoren til å samarbeide om en pilotordning for hvordan håndtere dette. Vi ser frem til behandling av temaplan oppvekst og håper på dialog om våre innspill. For styret i Asker idrettsråd Gorm Haugen Gry E. Garlie Styreleder (sign) Daglig leder (sign)	

Organisasjoner	Kommunedirektørens kommentar
Utdanningsforbundet Asker	
Vi ønsker at det står noe i planen om at barn og unge i Asker skal vokse opp med lærerutdannede lærere i alt det pedagogiske arbeidet i barnehage og skole. Vi savner mer fokus i temaplanen på lekens plass i askerbarnas oppvekst. Det står allerede en del om «leke- og læringsmiljøet i skole og barnehage», men ingenting om lekens egenverdi. Rusproblematikk blant unge i Asker: Vi ser av kunnskapsgrunnlaget at askerungdommen topper statistikkene for rusbruk i landet. Det er urovekkende og svært alvorlig. Vi mener at Asker kommune bør tydeliggjøre dette i temaplanen for oppvekst. Alle barn og unge i Asker skal føle seg inkludert, uansett hvilken kjønnsidentitet de har. Dette bør komme frem i temaplanen.	Kommunedirektøren takker Utdanningsforbundet Asker for høringsinnspillene. Asker kommune er i gang med å utarbeide en overordnet kompetanseplan som skal bidra til å rekruttere, utvikle og beholde ansatte. Den skal også gi retning til å prioritere tiltak for å styrke kompetansen i årene fremover. Kommunedirektøren støtter innspillet om å ha mer fokus på lekens egenverdi, og har utdypet dette i innsatsområde «fremtidens aktive medborgere». Asker kommune har også i samarbeid med NTNU igangsatt et utviklingsarbeid om overganger mellom barnehage, skole og SFO. Et viktig poeng her er blant annet lekens betydning for læring og utvikling. I Asker er SLT-modellen (Samhandling av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) valgt for å samordne rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge. Gjennom politiråd er det forankret tre felles satsingsområder mellom politi og kommune;

	forebygge barne- og ungdomskriminalitet, forebygge hatkriminalitet, radikalisering og voldelig ekstremisme, og forebygge rusbruk blant barn og unge. Innenfor det rusforebyggende arbeidet rettes det særlig innsats mot skole, der det er kursede ruskontakter til stede på alle ungdomsskoler og videregående skoler, samt tilgjengelige ungdomsveiledere ved bekymringer knyttet til miljøutfordringer eller enkeltelever. Det vil i denne temaplanen i hovedsak ikke bli trukket fram enkeltgrupper da strategiene er utformet med tanke på å gjelde for alle. Tematikken knyttet til kjønnsidentitet er ytterligere beskrevet i kunnskapgrunnlaget.
Høringsinnspill fra Akademikersamarbeidet	
Høringsinnspillet bærer preg av at undertegnede både er hovedtillitsvalgt for Norsk Lektor-lag og fellesstillitsvalgt for Akademikerne. I innspillet hentes det inn elementer fra Kunnskapsgrunnlaget (KG) som burde vært tydeligere inkludert i sjølve temaplanen (TP). Oppvekst er det største tjenesteområdet i kommunen, ved at det både omfatter høyest antall brukere, ansatte og bygningsmasse. Derfor er det litt underlig at TP for oppvekst er blant de tynneste av de hittil utkomne planene, samt at det kanskje burde vært produsert flere planer for de ulike oppvekstsektorene. Vi ser og en svakhet ved at f.eks. skole ikke er et eget kapittel, men kun behandles indirekte i denne planen.	Kommunedirektøren takker for høringssvar fra Akademikersamarbeidet og deler deres perspektiver. Grunnen til at skole ikke behandles i et eget kapittel er at temaplan for oppvekst skal dekke hele oppvekstsektoren og barn og unges fritid, og derfor har ingen av programområdene (barnehage, skole og flerfaglige tjenester) fått egne kapitler. Det er i innsatsområde «fremtidens aktive medborgere» beskrevet betydningen av inkluderende

«Å høre til» er en god tittel på en temaplan om oppvekst. Det gjennomgående fokuset på inkludering illustrerer at denne verdien skal prege Asker kommune. Det var også interessant å lese i KG, s. 21, hvordan Asker kommune har pilotprosjekter innenfor spesialpedagogikk i den hensikt å forsterke inkludering. På s. 9 leser vi at «Barn og unge er viktige ressurser i eget liv og i samfunnet.» Dette er en viktig sannet, fordi barn og unge har en ufravikelig egenverdi. De er ikke bare midler eller ressurser som skal formes til å kunne overta samfunnet etter oss voksne. Byggende støtte heller enn reparerende hjelp Vi setter også pris på at ett innsatsområde er reservert til «Helsefremmende og inkluderende praksis». På s. 11 leser vi «Jo tidligere hjelp og veiledning gis, desto større effekt har det på fremtidig levekår og livskvalitet for barn og familie.» I denne forbindelsen forutsetter vi at «veiledning og hjelp» har positivt fortegn. Målet må være at flest mulig får den nødvendige (fore-)byggende støtta underveis, slik at behovet for reparerende hjelp blir minimalt. Det handler om å tydeliggjøre verdien av barndom i en slik grad at det også vises i budsjettene. Å prioritere kommunens ressurser til de unge får dobbel effekt, ved at det både bidrar til at alle barn får samme muligheter samtidig som det er mer samfunnsøkonomisk å fore-bygge tidlig i livet enn å reparere på et seinere stadium. Tilpasning til mangfoldet På s. 13 nevnes kjønnsforskjellene i skolen. Dette er et område som omtales grundig i KG, s. 27 og 129ff, men vies liten oppmerksomhet i TP. Statistikkene viser at guttene er i ferd med å sakke akterut i forhold til jentene i en mengde sammenhenger. I grunnskolen får de f.eks. lavere karakterer i alle fag, og det er et stort flertall av gutter blant de som ikke fullfører videregående skole. Ønsket om inkludering tilsier at det framover må vies stor oppmerksomhet til å avdekke årsakene til at det oppstår slik forskjell mellom gutter og jenter i opplæringsløpet, slik at forebyggende tiltak kan iverksettes. Kjønnsforskjellene oppstår først og fremst i skolen fordi jentene blir tidligere modne og det kan se ut som de «passer» bedre inn i den teoritunge	læringsarenaer hvor alle skal kunne delta på lik linje. Vi er kjent med utfordringer når det gjelder forskjeller mellom gutter og jenter i opplæringsløpet, og vil følge opp dette. Kommunedirektøren anser innspillet om å legge mer vekt på praktisk læringspotensial som ivaretatt i innsatsområdet «helsefremmende og inkluderende praksis» hvor det beskrives at Askerskolen skal ha et enda mer praktisk og variert skoletilbud. Kommunedirektøren er opptatt av et bredt samarbeid om barn og unges oppvekst, og mener dette er ivaretatt i strategiene, særlig i innsatsområde «helhetlige og koordinerte tjenester» og «trygge og aktive lokalsamfunn». Kommunedirektøren støtter innspillet om behovet for høy og relevant kompetanse i skolen. Asker kommune er i gang med å utarbeide en overordnet kompetanseplan som skal bidra til å rekruttere, utvikle og beholde ansatte. Den skal også gi retning til å prioritere tiltak for å styrke kompetansen i årene fremover. Kommunedirektøren støtter innspillet om kommersiell påvirkning og har allerede tiltak som skjermer barn og unge fra kommersiell påvirkning i barnehage og skoletiden. I tillegg arrangeres

norske skolen. Gutter med gode forutsetninger har endt opp som «tapere» fordi at de falt utafor når det gjaldt teoretiske ferdigheter. På denne bakgrunnen er det bra at TP under innsatsområde 1 konkret omtaler «leke- og læringsaktiviteter» som en strategi, også i skolen. Videre er det betydningsfullt når det under innsatsområde 2 uttrykkes et ønske om å utvikle tilbudet i Askerskolen til å bli «mer praktisk og variert». Dette vil bidra til at flere opplever inkludering i skolen samt at det vil forebygge frafall. Behovet for å gjøre tilbudet i den offentlige skolen mer variert omtales og i KG, s. 32. Det bør være et mål at variasjonen ikke handler om spesialpedagogikk, men at man i det ordinære skoletilbudet søker å tilpasse til mangfoldet av unger som bor i Asker. Kommuneledelsen bør i denne forbindelsen inngå et samarbeid med næringslivet om å bidra til denne variasjonen ved å tilby praksisplasser for ungdommer som ønsker et praktisk supplement til den ordinære skoleopplæringa. På s. 10 omtales behovet av å lede flere unge til å velge yrkesfag i videregående. Å oppgradere verdien av yrkesfaglig utdanning vil bl.a. være nødvendig for å kunne dekke framtidig behov for kompetanse i arbeidslivet. Dessuten vil et løft for yrkesfaglig utdanning bidra til styrke verdien av praktiske ferdigheter, noe som vil kunne forsterke motivasjonen hos de som opplever svakere mestring i teorifagene. Pedagogisk tilpasning omtales på s. 12 som hovedmiddelet til å forebygge frafall i videregående. KG bruker og en del plass på nødvendigheta av tilpasninger både til svake og sterke elever. Vi tenker at perspektivet må utvides til i stedet å snakke om tilpasninger til mangfoldet. For eksempel benyttes begrepet «evnerike elever» i en tradisjonell betydning ved at det handler om teoretisk stort læringspotensial (KG, s. 95). Dessverre snakkes det sjelden om praktisk stort læringspotensial. En oppgradering av statusen til praktiske ferdigheter kan i neste omgang bidra til å øke sjølrespekten hos elever med gode praktiske ferdigheter, men som er i ferd med å miste motivasjonen i teorifagene.	temasamlinger slik at foreldre kan være en partner i dette viktige arbeidet.

En av strategiene under innsatsområde 3 er å «gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet.» Vi tror at et mer positivt syn på praktiske ferdigheter, sammen med en høyer anseelse av yrkesfaglig utdanning vil være ei nødvendig konkretisering av denne strategien. Forebygge utenforskap 20. januar i år hørte vi på nyhetsmorgen at mobbing blant unge er økende i Norge. Mobbing foregår også dessverre i Asker, og håndtering av dette må være høyt på dagsorden. Derfor er det forstemmende å lese at i henhold til KG, s. 87 er antallet mobbesaker lavt i forhold til hva ungdommene svarer på spørsmål om dette i elevundersøkelsen. Også statsforvalteren har det siste året kritisert håndteringa av mobbesaker både i Asker og Bærum (Asker og Bærum Budstikke, 1.11.22). Mobbing brukes ikke som begrep i TP, men det snakkes positivt om inkludering, hvilket også er tilfelle i kunnskapsgrunnlaget. Flere steder brukes også begrepet vennskap. Dette er viktig, fordi vennskap er kanskje det ypperste uttrykk for inkludering og det sterkeste middelet mot mobbing. Erfaringsmessig trenger ungene hjelp til å bygge vennskap, noe som på en god måte blei illustrert gjennom en ti år gammel UDIR-kampanje, «Voksne skaper vennskap. Foreldrene omtales i TP som den viktigste ressursen i livet til de unge, ja foresatte omtales også som en ressurs for andres unger. Verdien av nettverk mellom foreldre i nærmiljøet, samt at voksne hjelper ungene til å utvikle vennskap, bl.a. ved å invitere andre barn inn i heimen kan ikke overvurderes. Derfor er det betydningsfullt at «Familie og nære nettverk» er ett av innsatsområdene i TP. Fritidstilbud er en viktig arena for å bygge vennskap. Her kan det utvikles nære relasjoner som supplerer vennskapene som oppstår i skolen. Derfor er det viktig at kommunen legger til rette for og involverer de frivillige organisasjonene. Mange fritidsaktiviteter handler om å lære noe eller øve til å prestere på høyeste nivå. Dessverre faller en del unger utafor denne typen aktiviteter, og risikerer å havne på utsida. På s. 18 benyttes begrepet «lav terskel», og TP burde	

i enda større grad omtale behovet for lavterskel-aktiviteter, som hovedsakelig tilbys av kirker og utvalgte frivillige organisasjoner. Kvalitet i SFO TP, s. 13 omtaler behovet for å utvikle kvaliteten i SFO. Dette kan gjøres ved å stimulere til fagutdanning for personalet. I tillegg kan man i større grad spille på lag med idrett og kultur, som omtalt i KG, s. 124. Det burde f.eks. være mulig å ha den ukentlige kulturskoleøvelsen ifm. SFO. Slik ville de ansatte ved kulturskolen kunne få mindre kveldsarbeid samt at SFO-tida utnyttes mer konstruktivt. Kvalitet i skolen Asker kommune har i flg. KG, s. 123f, høyere kompetanse blant lærerne enn gjennomsnittet i landet for øvrig, bortsett fra på 1.-4. trinn, hvor kompetansen ligger marginalt under. Allikevel er det bare 83,5 % av mattelærerne i barneskolen som oppfyller kompetansekravet på min. 30 studiepoeng. Og verre er det at kun 2/3 av engelsklærerne i barneskolen har undervisningskompetanse i faget. Vi tror at ei viktig forutsetning for å bevare det norske demokratiet er høy kompetanse hos de som jobber i oppvekstsektoren. Begrepet «kompetanse» blir brukt gjennomgående i TP, og innsatsområde 6 heter «Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse». Her nevnes bl.a. nødvendigheta av høy kompetanse innafor spesialområder. Men behovet for å styrke kompetansen hos de som møter bredden av ungene i skolen må tydeliggjøres i planen. Det bør antydes noen virkemidler som kan bidra til å øke rekrutteringa til læreryrket og sikre tilstrekkelig kompetanse for å ivareta opplæringa av vår oppvoksende generasjon. Men det er sjølsagt ikke mindre viktig å bygge opp lokal spesialkompetanse, slik for-fatterne av temaplanen skriver om på s. 20. Og vi er enige i at Asker kommune må bygge opp egen spesialkompetanse, og ikke bare kjøpe inn eksterne tjenester. Kommersiell påvirkning blant unge	

Til slutt vil vi ta opp et område som mangler både i TP og KG. Det handler om hvordan de unge utettes for påvirkning av markedskrefter. Dette foregår hovedsakelig gjennom digitale medier hvor de møter influensere og kommersielle bedrifter som formidler verdier som ikke nødvendigvis er sammenfallende med hva kommunen ønsker å vektlegge. Bedriftenes mål er å selge varene sine, og i tillegg er det gjerne tette bånd mellom influensere og kommersielle krefter. Denne påvirkninga forfølger ungene og bidrar til å opprettholde sosiale skiller, samtidig som mye av jobben med å formidle verdier og holdninger som gjøres i heimene og på skolen, undergraves gjennom disse kommersielle kreftene. De kommersielle kreftene er vel vitende om at det det i Asker bor betalingsdyktige familier, og gjør derfor alt de kan for å skape et inntrykk av hvordan produktene de selger er nødvendige for å lykkes i Askersamfunnet. Eksempler på denne påvirkninga som de unge utsettes for er fokuset på kropp, merkeklær, sminke, samt rusmidler. I tillegg vil vi nevne de økonomiske kravene som må oppfylles for å nå langt i enkelte idrettsgreiner. Ikke minst ser vi hvordan kommersialisering av ungdomstida får sin mest destruktive og pengeslukende kulminasjon i russetida. Foruten om kriminalitet, rus og overgrep, som spesielt kjennetegner russebusskulturen, er det mest alvorlige med russetida kanskje det utenforskapet noen opplever og som stempler dem for resten av livet. Det er alvorlig viktig at politikere og myndigheter kommer på banen og regulerer de kommersielle kreftenes grep over hverdagen til norske barn og unge. På denne bakgrunnen er vi kritisk til følgende setning på s. 9: «Aktiviteter som barn og unge er opptatt av skal derfor møtes med interesse og nysgjerrighet.» Denne trengs å utvides. Ja, det er bra at de voksne og myndighetene er interessert i hva de unge er opptatt av, men like viktig er det at vi er interessert i årsaken til at de nettopp er opptatt av disse tingene. Skyldes det ungenes positive og naturlige utforskertrang og ønsket om å teste grensene i de voksnes sfære. Eller er ungene opptatte av det de kommersielle kreftene ønsker at de skal være opptatte av? Kommersielle bedrifter ledes av voksne som ønsker å tjene mest mulig penger, og har ikke nødvendigvis barnas beste som sin viktigste verdi.	

Vi takker for at du har lest dette innspillet, og håper at det kan være en hjelp til å utvikle temaplanen for oppvekst. På vegne av Asker Lektorlag, David Hunstad, hovedtillitsvalgt for Norsk Lektorlag og fellestillitsvalgt for Akademikersamarbeidet	
Private	**Kommunedirektørens kommentar**
Jane Margarethe Syversen Jeg skulle ønske at skolevegring ble tatt tak i fortere så man kan finne en passende løsning for barnet.	Uønsket fravær fra barnehage og skole har ofte et komplekst og sammensatt utgangspunkt. Temaplanen har en egen strategi som handler om å tidlig og systematisk følge opp slikt fravær. Tiltakene vil ta utgangspunkt i at nødvendig hjelp må gis så tidlig som mulig og at det må være god samhandling mellom de involverte tjenesten og med hjemmet
Dag Karel Krabbe Jeg foreslår at man tar med SFO inn i denne planen. Her er det kun skole og Barnehage som blir nevnt som arena.	Når skole omtales, inkluderer dette også SFO. Kommunedirektøren tar innspillet til etterretning og vil tydeliggjøre SFOs sin plass i temaplanen i innledende tekst.
Isabel Maria Ruiz Lopez Vi er mange som synes det bør bli flere og bedre definerte gratistilbud som skaper bedre nabolag, lek, egenorganisert aktivitet og uformelle møteplasser - over hele Asker. Jeg foreslår å skape et nettverk av steder for barn, ungdom og voksne i det eksisterende bylandskapet, der byrom med uforløst potensiale for lek er viktige brikker. På denne måten kan steder for barn og lek, så vel som ungdom- og voksenaktivitet, integreres i det urbane landskapet. Jeg mener at Asker trenger en strategi for et nettverk av byliv hvor man kan tilrettelegge for interaksjon på tvers av generasjoner.	Kommunedirektøren takker for gode innspill. Arealdel til kommuneplanen er under politisk behandling våren 2023, og her er det forslag til bestemmelser og retningslinjer som handler om arealer til lek og aktiviteter utendørs. Kommunedirektøren anser innspillene som ivaretatt i denne planen.

Aktivitetstilbudet over hele landet har i stor grad blitt kommersialisert siden årtusenskiftet, og det gjelder dessverre også for organiserte aktiviteter. Kjeden Leos lekeland som ble startet i 2006, åpner hvert år mellom fem og ti kommersielle lekeland, og omsatte i 2019 for 630 millioner kroner. Konseptet er lav utførelse, fokus på billettsalg, og at barna skal kjøres til et usentralt sted for å gå inn og leke og spise langreist mat til høy pris. Konseptet passer ikke for alle, mens alle landets barn vil trekkes til et lekeland hvert år da Leos lekeland også har en stor satsing på barnebursdager. For en bærekraftig utvikling av Asker lokalsamfunn og byliv, er Leos lekeland stikk motsatt vei å gå enn å skape kvaliteter der folk bor, og hvor tilbudet er gratis. Jeg ser på design og bruk av lekeplasser som en naturlig del av steds- og byutviklingen i Asker. Dette kan koble andre tilbud slik at det oppnås synergier for et sted eller i by mellom alle generasjoner og alle typer mennesker. Løsningen tror vi er delt i fem punkter som baserer seg på et ønske om et kommunalt løft: 1. Alle bygd i Asker må skape minst en ny høykvalitets lekeplass i stort format og en ungdomsklubb 2. Alle lekeplasser og ungdomsklubber må stedstilpasses, både med unike kvaliteter, og være utformet for lokalt mikroklima for helårsbruk. 3. Alle lekeplasser og ungdomsklubber må gjøres tilgjengelig for alle og være gratis, det må etableres en kultur for at lekeplasser og ungdomsklubber er viktige for både offentlig sektor og private eiendomsutviklere. 4. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) må utvikle bedre veiledere for å fremme oppgradering av eksisterende lekeplasser, samt være pådriver for et nasjonalt lekeplassløft. Det må stilles krav til lekeplasser i kommunale styringsdokumenter (kommuneplanens arealdel, og i hver enkelt reguleringsplan). KDD må stille krav til at alle kommuner har oversikt over alle lekeplasser og lage egen lekeplassplan. 5. Alle lekeplasser og ungdomsklubber må utformes på en bedre måte kvalitets- og materialmessig, med miljøvennlige underlag	En egen temaplan for bolig er under utarbeidelse. Den heter *Temaplan for en bærekraftig boligutvikling* og legges etter planen ut på høring i 1.kvartal 2024. Innspillet kan fremmes også der.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	09.02.2023	3/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	5/23
3 Utvalg for velferd	14.02.2023	7/23
4 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	10/23

Å høre til - temaplan for oppvekst- høring

Råd for personer med funksjonsnedsettelse har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 5/23

Behandling

Rådgiver Janita Flem innledet til saken og besvarte spørsmål.

Felles forslag fremmet av May B. Myklebust til innspill til planen:

Planen er først og fremst veldig generell og til tider tungt språk. Språket bør forenkles og gjøres mer leservennlig.

Forebygging: Savner mer om forebygging og oppfølging av barn og unge som sliter, og som trenger en eller annen form for tilrettelegging. Assistenter, miljøarbeidere, støttekontakter mm.

Mobbing/inkludering: Temaplanen burde hatt større plass til bekjempelse av mobbing og utenforskap blant barn og unge med funksjonsnedsettelse. Hvordan skape et inkluderende oppvekstmiljø i Asker.

Transportutfordringer: For mange barn og unge med funksjonsnedsettelser er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge til rette for å løse disse utfordringene.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Felles forslag fremmet av May B. Myklebust til punkt 2 ble enstemmig vedtatt

Vedtak

1. *Å høre til - temaplan for oppvekst* tas til orientering.

2. Det gis følgende innspill til planen:

    - Planen er først og fremst veldig generell og til tider tungt språk. Språket bør forenkles og gjøres mer leservennlig.
    - Forebygging: Savner mer om forebygging og oppfølging av barn og unge som sliter, og som trenger en eller annen form for tilrettelegging. Assistenter, miljøarbeidere, støttekontakter mm.
    - Mobbing/inkludering: Temaplanen burde hatt større plass til bekjempelse av mobbing og utenforskap blant barn og unge med funksjonsnedsettelse. Hvordan skape et inkluderende oppvekstmiljø i Asker.
    - Transportutfordringer: For mange barn og unge med funksjonsnedsettelser er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge til rette for å løse disse utfordringene.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	09.02.2023	3/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	5/23
3 Utvalg for velferd	14.02.2023	7/23
4 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	10/23

Å høre til - temaplan for oppvekst- høring

Ungdomsrådet har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 3/23

Behandling

Rådgiver Janita Flem innledet kort til saken.

Tobias Waage-Bremnes fremmet følgende forslag til nye kulepunkt i punkt 2:

- *«Ungdomsrådet ønsker at temaplan "Å høre til" skal nevne og omtale russetiden.*
- *Ungdomsrådet ønsker at det legges en strategi for å sikre en mer inkluderende avgangsfeiring for videregående elever.»*

Maia Hollender fremmet følgene kulepunkt til punkt 2.

- *«Ungdomsrådet oppfordrer kommunen til å jobbe for inkluderende russetid med fylkeskommunen og andre kommuner.»*

Nestleder Brage Skarstein fremmet følgende forslag til nytt kulepunkt 2:

- *«Skole burde få en tydeligere og mer selvstendig rolle i temaplanen, enten som eget delkapittel under innsatsområde 1, eller som eget innsatsområde.»*

Hollender fremmet videre følgende 10 kulepunkt til punkt 2:

- *«Ungdomsrådet mener den øverste strategien nevnt på side 11 også burde gjelde for nærområder og lokalsamfunn, ikke kun i utvikling av tjenestetilbudet.*

- *Ungdomsrådet foreslår at barn og unges egne erfaringer og meninger også blir systematisk etterspurt i enkelte plan- og byggesaker som pilotprosjekt i viktige plansaker.*

- *Ungdomsrådet synes det er flott at det legges opp til mer praktisk undervisning, og ønsker mer undervisning utendørs og undervisning utenfor klasserommet.*

- *Ungdomsrådet mener terskelen for tilpasset undervisning bør vurderes å senkes. Tilpasset undervisning bør gjelde enten eleven ligger foran eller bak pensum, eller trenger andre undervisningsformer for å følge pensum. Behov for tilpasset undervisning kan også variere fra fag til fag for den enkelte elev.*

- *Reduserte SFO-priser bør også vurderes som virkemiddel for å øke deltakelsen.*

- *Ungdomsrådet ønsker å sikre tilgjengelige lavterskeltilbud for psykisk helse på hver ungdoms- og videregående skole.*

- *Ungdomsrådet ønsker et punkt om unges første steg inn i arbeidslivet - fra arbeidsuke i 9. klasse til sommerjobb og deltidsjobb.*

- *Det bør tilrettelegges for jobber i lokalsamfunnet, som deltids- og sommerjobber.*

- *Det er viktig med gode forbilder i lokalsamfunnet.*

- *Ungdomsrådet ønsker at unge i kommunen gis mulighet til å påvirke, ikke bare delta, i lokalsamfunnet.»*

Nestleder Skarstein fremmet følgende protokolltilførsel som svar på rådsmedlem Waage Bremses sitt forslag:

«Dersom Tobias Waage Bremnes sitt forslag "Ungdomsrådet ønsker at det legges en strategi for å sikre en mer inkluderende avgangsfeiring for videregåendeelever", dersom det blir vedtatt, ønsker nestleder Skarstein følgende protokolltilførsel:

"Dette utvalgsmedlem stiller seg ikke bak forslaget til Waage-Bremnes. Det er ikke kommunens ansvar å legge bånd på russen sin avgangsfeiring, heller ikke å subsidiere den med lokaler eller andre tilbud fra kommunen.

Siden toppåret i 2009, er antall russebusser i Asker og Bærum halvert, og trenden fortsetter. Russen er alle over 18 år, og myndige mennesker evner godt å bestemme om de ønsker å ta del i den harde busskulturen, eller bli del av mer lavterskel-grupper. Dersom målet med kommunal innblanding i en privat feiring er større inkludering, er det mer effektivt med tidlig innsats og tiltak i skolen. Kommunen har ingen rolle i en privat feiring, som man står helt fritt til å ikke ta del i. "

Kommunedirektøres forslag punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Tobias Waage-Bremnes forslag til nye kulepunkt i punkt 2 ble vedtatt mot 1 stemme (Skarstein)

Maia Hollenders forslag til nytt kulepunkt i punkt 2 ble vedtatt mot 1 stemme (Skarstein)

Brage Skarsteins forslag til nytt kulepunkt i punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Hollenders forslag til 10 nye kulepunkt i punkt 2 ble vedtatt mot en stemme (Skarstein)

Skarsteins protokolltilførsel ble notert.

Vedtak

1. Å høre til - temaplan for oppvekst tas til orientering

2. Det gis følgende innspill til planen:

- Ungdomsrådet ønsker at temaplan "Å høre til" skal nevne og omtale russetiden.
- Ungdomsrådet ønsker at det legges en strategi for å sikre en mer inkluderende avgangsfeiring for videregående elever.
- Ungdomsrådet oppfordrer kommunen til å jobbe for inkluderende russetid med fylkeskommunen og andre kommuner.
- Skole burde få en tydeligere og mer selvstendig rolle i temaplanen, enten som eget delkapittel under innsatsområde 1, eller som eget innsatsområde.

- Ungdomsrådet mener den øverste strategien nevnt på side 11 også burde gjelde for nærområder og lokalsamfunn, ikke kun i utvikling av tjenestetilbudet.
- Ungdomsrådet foreslår at barn og unges egne erfaringer og meninger også blir systematisk etterspurt i enkelte plan- og byggesaker som pilotprosjekt i viktige plansaker.
- Ungdomsrådet synes det er flott at det legges opp til mer praktisk undervisning, og ønsker mer undervisning utendørs og undervisning utenfor klasserommet.
- Ungdomsrådet mener terskelen for tilpasset undervisning bør vurderes senkes. Tilpasset undervisning bør gjelde enten eleven ligger foran eller pensum, eller trenger andre undervisningsformer for å følge pensum. Behov for tilpasset undervisning kan også variere fra fag til fag for den enkelte elev.
- Reduserte SFO-priser bør også vurderes som virkemiddel for å øke deltakelsen.
- Ungdomsrådet ønsker å sikre tilgjengelige lavterskeltilbud for psykisk helse på hver ungdoms- og videregående skole.
- Ungdomsrådet ønsker et punkt om unges første steg inn i arbeidslivet - fra arbeidsuke i 9. klasse til sommerjobb og deltidsjobb.
- Det bør tilrettelegges for jobber i lokalsamfunnet, som deltids- og sommerjobber.
- Det er viktig med gode forbilder i lokalsamfunnet.
- Ungdomsrådet ønsker at unge i kommunen gis mulighet til å påvirke, ikke bare delta, i lokalsamfunnet.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	09.02.2023	3/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	5/23
3 Utvalg for velferd	14.02.2023	7/23
4 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	10/23

Å høre til - temaplan for oppvekst- høring

Utvalg for velferd har behandlet saken i møte 14.02.2023 sak 7/23

Behandling

Leder Cecilie Lindgren, H innledet til saken og presentasjon ved saksbehandler Hege Oshaug og Gyri Esman som også besvarte spørsmål.

Oversendelsesforslaget fremmet av Solav Abbas, A:

Temaplan for Oppvekst «Å høre til»:

Planen er først og fremst veldig generell og til tider tungt språk. Språket bør forenkles og gjøres mer leservennlig.

Forebygging:

Savner mer om forebygging og oppfølging av barn og unge som sliter, og som trenger en eller annen form tilrettelegging. Assistenter, miljøarbeidere, støttekontakter mm.

Mobbing/inkludering:

Temaplan «Høre til» burde hatt større plass til bekjempelse av mobbing og utenforskap blant barn og unge med funksjonsnedsettelser. Hvordan skape et inkluderende oppvekstmiljø i Asker?

Transportutfordringer:

For mange barn og unge med funksjonsnedsettelser er transport til fritidsaktiviteter en stor utfordring. Hvordan skal kommunen legge bedre til rette for å løse disse utfordringene?

Forslag fremmet av Hans A. Hveem, H på vegne av H, PP og KrF:

Hovedutvalg for Velferd har følgende innspill til temaplan for Oppvekst «Å høre til»:

Oppvekstplanen er omfattende og god. Hovedutvalg for velferd tror spesielt retningen med tidlig innsats og en helhetlig oppfølging av familier hvor det erfares utfordringer er viktig. Asker velferdslab som metodikk bør i større grad anvendes for mestring og utvikling.

Kunnskapsgrunnlaget viser at gutter har på mange områder større utfordringer i skoleløpet enn jenter. Hovedutvalget for velferd ber om at det rettes spesiell oppmerksomhet gutters utfordringer i skoleløpet.

Fysisk aktivitet og lek er helt sentralt for utvikling av balanse, koordinasjon, konsentrasjonsevne og god fysisk og psykisk helse. Forskning viser at den fysiske aktiviteten i befolkningen har gått ned, også blant barn og ungdom, samtidig har vi større utfordringer med psykisk uhelse enn tidligere. Hovedutvalg for Velferd mener Asker kommune bør se på muligheter for å øke den fysiske aktiviteten gjennom oppvekstløpet, for eksempel ved å teste ut piloter for å legge mer undervisning utendørs, særlig i tidlige skoletrinn.

Hovedutvalg for Velferd er opptatt av at vi må øke innenfor skapet for ungdom i Asker, det betyr blant annet at flere må fullføre videregående skole. Det er nødvendig med økt samarbeid med videregående skole for en helhetlig oppfølging. Det er viktig at man ved utfordringer i ungdomstiden for eksempel kan erfare mestring i livet og troen og evnen på å skape sin egen fremtid. Her vil også samarbeid særlig mellom Oppvekst og Velferd være viktig, med sikte på å forenkle overgangen fra ungdom til voksen.

Oversendelsesforslaget fremmet av Solav Abbas, A ble besluttet oversendt uten realitetsbehandling.

Forslag fremmet av Hans A. Hveem, H på vegne av H, PP og Krf ble enstemmig vedtatt til innspill til planen i punkt 2.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. *Å høre til - temaplan for oppvekst* tas til orientering

2. Det gis følgende innspill til planen

   - Oppvekstplanen er omfattende og god. Hovedutvalg for velferd tror spesielt retningen med tidlig innsats og en helhetlig oppfølging av familier hvor det erfares utfordringer er viktig. Asker velferdslab som metodikk bør i større grad anvendes for mestring og utvikling.
   - Kunnskapsgrunnlaget viser at gutter har på mange områder større utfordringer i skoleløpet enn jenter. Hovedutvalget for velferd ber om at det rettes spesiell oppmerksomhet gutters utfordringer i skoleløpet.
   - Fysisk aktivitet og lek er helt sentralt for utvikling av balanse, koordinasjon, konsentrasjonsevne og god fysisk og psykisk helse. Forskning viser at den fysiske aktiviteten i befolkningen har gått ned, også blant barn og ungdom, samtidig har vi større utfordringer med psykisk uhelse enn tidligere. Hovedutvalg for Velferd mener Asker kommune bør se på muligheter for å øke den fysiske aktiviteten gjennom oppvekstløpet, for eksempel ved å teste ut piloter for å legge mer undervisning utendørs, særlig i tidlige skoletrinn.
   - Hovedutvalg for Velferd er opptatt av at vi må øke innenfor skapet for ungdom i Asker, det betyr blant annet at flere må fullføre videregående skole. Det er nødvendig med økt samarbeid med videregående skole for en helhetlig oppfølging. Det er viktig at man ved utfordringer i ungdomstiden for eksempel kan erfare mestring i livet og troen og evnen på å skape sin egen fremtid. Her vil også samarbeid særlig mellom Oppvekst og Velferd være viktig, med sikte på å forenkle overgangen fra ungdom til voksen.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
21/16981

Saksbehandler
Linda Merethe Harbo-Haase

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	09.02.2023	6/23

Å høre til - temaplan for oppvekst - høringsuttalelse fra Slemmestad lokalsamfunnsutvalg

Slemmestad lokalsamfunnsutvalg har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 6/23

Behandling

Omforent forslag til høringsinnspill:

> «*Tilgjengelighet på trygge, egnende voksne i skolen er vel så viktig som kompetanse og høy utdannelse på ressurspersonene.*
>
> *Personlig egnethet og mer tilgjengelighet må tillegges større vekt.*»

Innstilling/Vedtak

Slemmestad lokalsamfunnsutvalg gir følgende innspill til planen

- Tilgjengelighet på trygge, egnende voksne i skolen er vel så viktig som kompetanse og høy utdannelse på ressurspersonene.

  Personlig egnethet og mer tilgjengelighet må tillegges større vekt.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
22/22972

Saksbehandler
Hege Oshaug

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Ungdomsrådet	09.02.2023	3/23
2 Råd for personer med funksjonsnedsettelse	09.02.2023	5/23
3 Utvalg for velferd	14.02.2023	7/23
4 Utvalg for medborgerskap	16.02.2023	10/23

Å høre til - temaplan for oppvekst- høring

Utvalg for medborgerskap har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 10/23

Behandling

Leder Kari Sofie Bjørnsen (H) innledet til saken.

Bjørnsen (H) fremmet følgende forslag til innspill på vegne at et samlet hovedutvalg:

- *«I fortsettelsen av dette arbeidet er utvalget særlig opptatt av medvirkning, klart og enkelt språk, at fellesskapet sammen sikrer innenforskap og gode oppvekstsvilkår for barn og unge, samarbeid mellom kommune, innbyggere, næringsliv og frivillighet. Demokratiarbeid og ytringsfrihet, sammenhengen med andre temaplaner, særlig temaplan for medborgerskap, må sikres. Samarbeid på tvers av kommunens tjenesteområder er en viktig del av dette.»*

Kommunedirektøres forslag punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

Kommunedirektørens forslag punkt 2 ble enstemmig vedtatt med innspill fra leder Bjørnsen (H).

Vedtak

1. Å høre til - temaplan for oppvekst tas til orientering

2. Det gis følgende innspill til planen

- I fortsettelsen av dette arbeidet er utvalget særlig opptatt av medvirkning, klart og enkelt språk, at fellesskapet sammen sikrer innenforskap og gode oppvekstsvilkår for barn og unge, samarbeid mellom kommune, innbyggere, næringsliv og frivillighet. Demokratiarbeid og ytringsfrihet, sammenhengen med andre temaplaner, særlig temaplan for medborgerskap, må sikres. Samarbeid på tvers av kommunens tjenesteområder er en viktig del av dette.

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
23/02183

Saksbehandler
Linda Merethe Harbo-Haase

Behandlet av	**Møtedato**	**Saksnr.**
1 Heggedal lokalsamfunnsutvalg	09.02.2023	7/23

Å høre til - temaplan for oppvekst - høringsuttalelse fra Heggedal lokalsamfunnsutvalg

Heggedal lokalsamfunnsutvalg har behandlet saken i møte 09.02.2023 sak 7/23

Behandling

Omforent forslag til nytt vedtak:

«Heggedal lokalsamfunnsutvalg har følgende innspill til temaplanen «Å høre til». Deltakere fra workshop «Oppvekstvilkår for Ungdom i Heggedal» har også konkrete innspill som viktige innspill i høringsprosessen.

Heggedal lokalsamfunnsutvalg støtter kommunens prioritering av 6 innsatsområder med tilhørende strategier, men anbefaler sterkt en språklig forenkling av temaplanen da innholdet er krevende for både ungdom og voksne å forstå. Kommunen anbefales å lage en populærversjon, mer kortfattet og i et langt mer folkelig språk tilpasset målgruppen barn og ungdom. Vi har følgende innspill:

Innsatsområde 1 «Fremtidens aktive medborgere»

Ungdom ønsker å bli engasjert og få medansvar og være aktive. Asker kommune kan lære av Tøien Akademiet, og invitere ungdommen inn i uformelle arenaer ved å ta i bruk kommunens lokaler i Heggedal. Dette innebærer at kommunen må åpne skolene og Innbyggertorget for ungdom i trygge rammer.

Kommunen ønsker et sted å høre til og å være aktiv etter skoletid. Kaliber er kun åpen 2 dager i uka. Kommunen må våge å gi ungdommen og frivilligheten et medansvar. Dagens faktiske bilde er at kommunen IKKE har åpnet for å engasjere

barn og unge i tilstrekkelig grad, og man er fra Ungkultur skeptisk til å samarbeide med frivillige. Kommunen bes studere Tøien modellen og våge å tenke nytt.

Innsatsområde 2 «- Helsefremmende og inkluderende praksis»

Mellomtrinnet 5-7 trinn mangler gode tilbud etter skoletid. Utvalget viser til at barn savner et sted å være (lokaler), et sted å være velkommen etter skoletid. Frivillige og ungdom med ansvar kan sørge for trygge rammer og et innhold som skaper et inkluderende lokalt ungdomsmiljø. Ungdom ønsker jobb og jobbtrening. Slike arenaer kan etableres for både ungdommen ved å videreføre «Hang out» i Heggedal med et innhold som dekker ungdommens behov.

Innsatsområde 3 – «Helhetlige og koordinerte tjenester»

Kommunens strategi er bra, men dagens utfordringsbilde er ofte at skolene ikke har tid eller ressurser til å samarbeide (eller vil ikke). Det samme gjelder Ungkultur som i noen grad er skeptisk til tjenester fra frivillig sektor (oss medborgere). Kommunen har en kultur om å løse de fleste oppgavene selv i en etatskultur etter vårt syn.

Vi ber kommunen åpne opp for også å trekke inn andre frivillige aktører på en tydelig måte.

Innsatsområde 4 – «Familie og nære nettverk»

Kommunens strategi på dette området har gode ambisjoner. For skolens ansatte og skoleledelse er det knappe ressurser. Det er klokt å legge strategier for økt samarbeid med familier og nettverk – inkludert frivillig sektor

Innsatsområde 5 – «Trygge og aktive lokalsamfunn»

Kommunen har gode strategier på dette innsatsområdet. Vi viser til at dagens situasjon er at skolebygg ikke brukes og at innbyggertorget ikke tar inn ungdommen, som i stedet henvises til trappeområdet ved KIWI og parkeringskjelleren. Strategien kommunen foreslår innebærer at også ungdom skal få tilhørighet i vårt Heggedal om det er vilje til gjennomføring. Vi støtter helhjertet:

Kommunen vil skape arenaer slik at innbyggere kan delta som ressurser i nærmiljøet videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder om bruk av kompetanse, sambruk av lokaler og organisering av tjenestene

Videreutvikle barnehager og skoler som aktive nærmiljøarenaer

Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter

Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet

Innsatsområde 6 – «Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse»

Strategiene er gode på dette området.

Fra workshop oppvekstvilkår for Ungdom i Heggedal har vi følgende innspill fra arbeidsgruppene:

«Heggedal lokalsamfunnsutvalg arrangerte en workshop 9. februar hvor tema var; «Hvordan kan kommune og vi som bor og vokser opp i Heggedal samskape, og bruke Innbyggertorget og andre arenaer til et aktivitetssenter for barn og ungdom?»

Gruppe1: Ungdommene – vil ha – ønsker seg:

- *Døgnåpen ungdomsklubb*
- *Aktiv Yng aktiviteter på Innbyggertorget «Hang out»*
- *Et sted å være etter skoletid*
- *Jobber for unge i Heggedal – jobblæring*
- *Arbeidskurs for unge*

- *Bedre bussruter*
- *Gratis transport*
- *Varmere på skolene*
- *Helsesykepleier på skolene*
- *Bedre toaletter på skolene*
- *Når det først skjer noe så er det viktig å delta – medborger*
- *Kaliber – være mer der*
- *Mer Natteravning – også dagtid*

Gruppe 2: Kommuneansatte

- *Ja-kommune. Tett dialog er viktig i forløpet til ja*
- *Smidige metoder – mindre byråkratiske prosesser*
- *Henda på ryggen – heie frem gode prosesser*

- *Ikke kommunalisere alt*

- *Se gjennom brillene til ungdom*
- *Kommunikasjon – mer informasjon av det som alt finnes*
- *Snakke bedre på tvers av siloer*
- *Etterskoletid – stort potensiale til alle barna som henger rundt om i våre nærmiljø/møteplasser*

- *Forutsigbarhet – frie midler? LSU*
- *Trygge åpne dører på kommunale lokaler*
- *GUI får et egent klubbhus?*
- *Ungdoms kino*
- *Heggedalsposten er superviktig kanal*

Gruppe 3: FAU - foreldrerepresentanter

- *Bruk de som er ressurssterke – få tak i ungdom som vil være med å gjøre ting for andre*
- *Skape en arena for voksne som gjør at voksne ser seg selv inn i sitt nærmiljø*
- *Lavterskel og vedvarende – planer som er lette å gjennomføre*
- *Bruke skolebyggene mer! Aktiviteter etter skole*

Gruppe 4: LSU Heggedal

- *LSU må engasjere bygda Heggedal og få frivillige på banen*
- *Samarbeide på tvers – dytte på tiltak gjennom kontakt kommune og andre lag – foreninger / frivillige*

- *Vi må kunne engasjere og støtte FAUene og få tettere samarbeid – få foreldre mer inn i nærmiljøet og tiltak for barn og unge*
- *Det er mange gode forslag til aktiviteter for ungdom. Vi trenger flere frivillige (mennesker) som stiller til aktiviteter og budsjettmidler. Lokalene finnes, ideene finnes – men hvor er folkene?*
- *Samarbeid med skolene kan bli bedre, særlig Hovedgården Ungdomskole*
- *LSU ønsker å fortsette som katalysator- på en eller annen måte bør dette fortsette videre etter 1.6 2023»*

Innstilling/Vedtak

Heggedal lokalsamfunnsutvalg har følgende innspill til temaplanen «Å høre til». Deltakere fra workshop «Oppvekstvilkår for Ungdom i Heggedal» har også konkrete innspill som viktige innspill i høringsprosessen.

Heggedal lokalsamfunnsutvalg støtter kommunens prioritering av 6 innsatsområder med tilhørende strategier, men anbefaler sterkt en språklig forenkling av temaplanen da innholdet er krevende for både ungdom og voksne å forstå. Kommunen anbefales å lage en populærversjon, mer kortfattet og i et langt mer folkelig språk tilpasset målgruppen barn og ungdom. Vi har følgende innspill:

Innsatsområde 1 «Fremtidens aktive medborgere»

Ungdom ønsker å bli engasjert og få medansvar og være aktive. Asker kommune kan lære av Tøien Akademiet, og invitere ungdommen inn i uformelle arenaer ved å ta i bruk kommunens lokaler i Heggedal. Dette innebærer at kommunen må åpne skolene og Innbyggertorget for ungdom i trygge rammer.

Kommunen ønsker et sted å høre til og å være aktiv etter skoletid. Kaliber er kun åpen 2 dager i uka. Kommunen må våge å gi ungdommen og frivilligheten et medansvar. Dagens faktiske bilde er at kommunen IKKE har åpnet for å engasjere barn og unge i tilstrekkelig grad, og man er fra Ungkultur skeptisk til å samarbeide med frivillige. Kommunen bes studere Tøien modellen og våge å tenke nytt.

Innsatsområde 2 «- Helsefremmende og inkluderende praksis»

Mellomtrinnet 5-7 trinn mangler gode tilbud etter skoletid. Utvalget viser til at barn savner et sted å være (lokaler), et sted å være velkommen etter skoletid. Frivillige og ungdom med ansvar kan sørge for trygge rammer og et innhold som skaper et inkluderende lokalt ungdomsmiljø. Ungdom ønsker jobb og jobbtrening. Slike arenaer kan etableres for både ungdommen ved å videreføre «Hang out» i Heggedal med et innhold som dekker ungdommens behov.

Innsatsområde 3 – «Helhetlige og koordinerte tjenester»

Kommunens strategi er bra, men dagens utfordringsbilde er ofte at skolene ikke har tid eller ressurser til å samarbeide (eller vil ikke). Det samme gjelder Ungkultur som i noen grad er skeptisk til tjenester fra frivillig sektor (oss medborgere). Kommunen har en kultur om å løse de fleste oppgavene selv i en etatskultur etter vårt syn.

Vi ber kommunen åpne opp for også å trekke inn andre frivillige aktører på en tydelig måte.

Innsatsområde 4 – «Familie og nære nettverk»

Kommunens strategi på dette området har gode ambisjoner. For skolens ansatte og skoleledelse er det knappe ressurser. Det er klokt å legge strategier for økt samarbeid med familier og nettverk – inkludert frivillig sektor

Innsatsområde 5 – «Trygge og aktive lokalsamfunn»

Kommunen har gode strategier på dette innsatsområdet. Vi viser til at dagens situasjon er at skolebygg ikke brukes og at innbyggertorget ikke tar inn ungdommen, som i stedet henvises til trappeområdet ved KIWI og parkeringskjelleren. Strategien kommunen foreslår innebærer at også ungdom skal få tilhørighet i vårt Heggedal om det er vilje til gjennomføring. Vi støtter helhjertet:

Kommunen vil skape arenaer slik at innbyggere kan delta som ressurser i nærmiljøet videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder om bruk av kompetanse, sambruk av lokaler og organisering av tjenestene

Videreutvikle barnehager og skoler som aktive nærmiljøarenaer

Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter

Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet

Innsatsområde 6 – «Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse»

Strategiene er gode på dette området.

Fra workshop oppvekstvilkår for Ungdom i Heggedal har vi følgende innspill fra arbeidsgruppene:

«Heggedal lokalsamfunnsutvalg arrangerte en workshop 9. februar hvor tema var; «Hvordan kan kommune og vi som bor og vokser opp i Heggedal samskape, og bruke Innbyggertorget og andre arenaer til et aktivitetssenter for barn og ungdom?»

Gruppe1: Ungdommene – vil ha – ønsker seg:

- Døgnåpen ungdomsklubb
- Aktiv Yng aktiviteter på Innbyggertorget «Hang out»
- Et sted å være etter skoletid

- Jobber for unge i Heggedal – jobblæring
- Arbeidskurs for unge

- Bedre bussruter
- Gratis transport
- Varmere på skolene
- Helsesykepleier på skolene
- Bedre toaletter på skolene
- Når det først skjer noe så er det viktig å delta – medborger
- Kaliber – være mer der
- Mer Natteravning – også dagtid

Gruppe 2: Kommuneansatte

- Ja-kommune. Tett dialog er viktig i forløpet til ja
- Smidige metoder – mindre byråkratiske prosesser
- Henda på ryggen – heie frem gode prosesser

- Ikke kommunalisere alt
- Se gjennom brillene til ungdom
- Kommunikasjon – mer informasjon av det som alt finnes
- Snakke bedre på tvers av siloer
- Etterskoletid – stort potensiale til alle barna som henger rundt om i våre nærmiljø/møteplasser

- Forutsigbarhet – frie midler? LSU
- Trygge åpne dører på kommunale lokaler
- GUI får et egent klubbhus?
- Ungdoms kino
- Heggedalsposten er superviktig kanal

Gruppe 3: FAU - foreldrerepresentanter

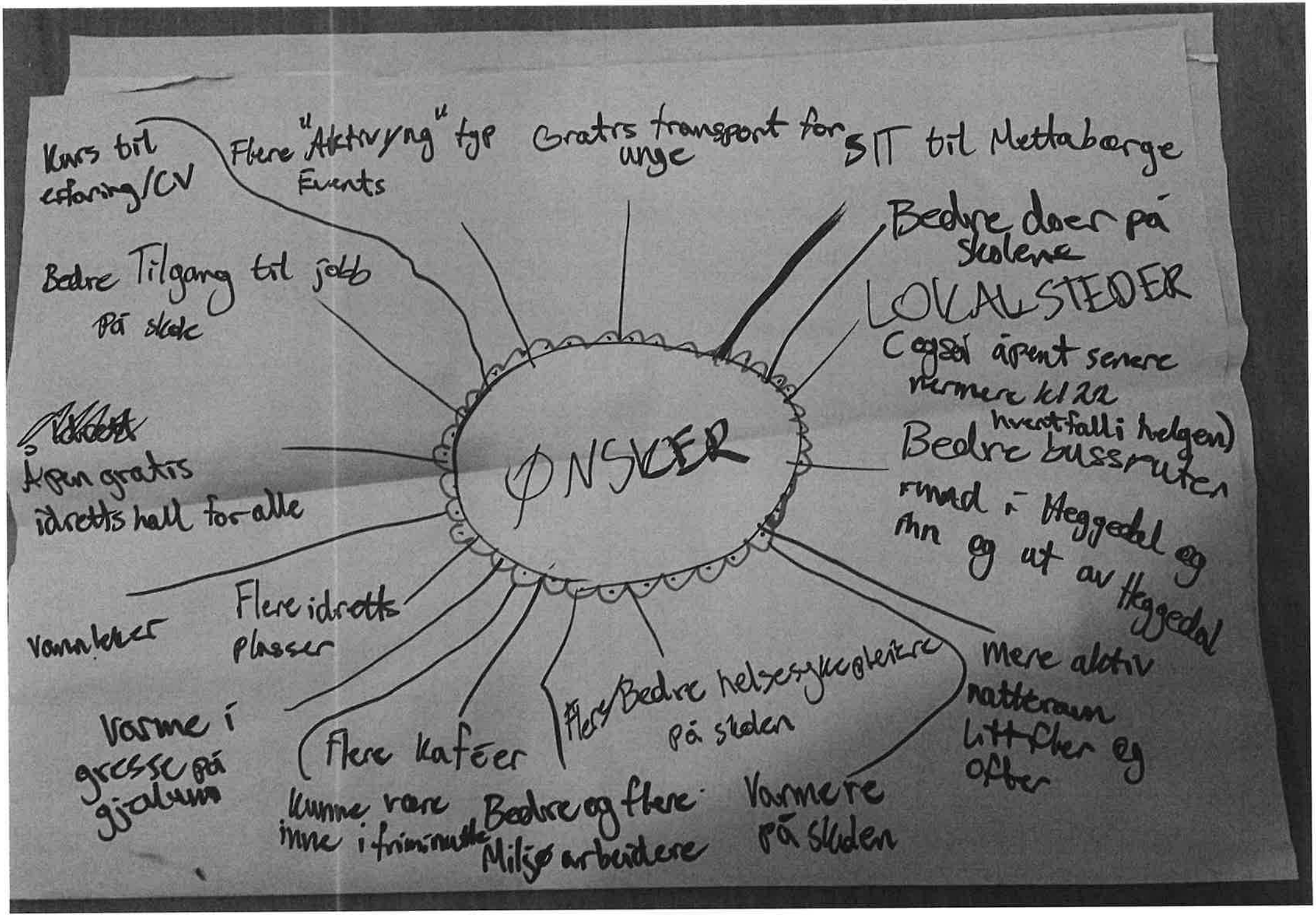
- Bruk de som er ressurssterke – få tak i ungdom som vil være med å gjøre ting for andre
- Skape en arena for voksne som gjør at voksne ser seg selv inn i sitt nærmiljø
- Lavterskel og vedvarende – planer som er lette å gjennomføre
- Bruke skolebyggene mer! Aktiviteter etter skole

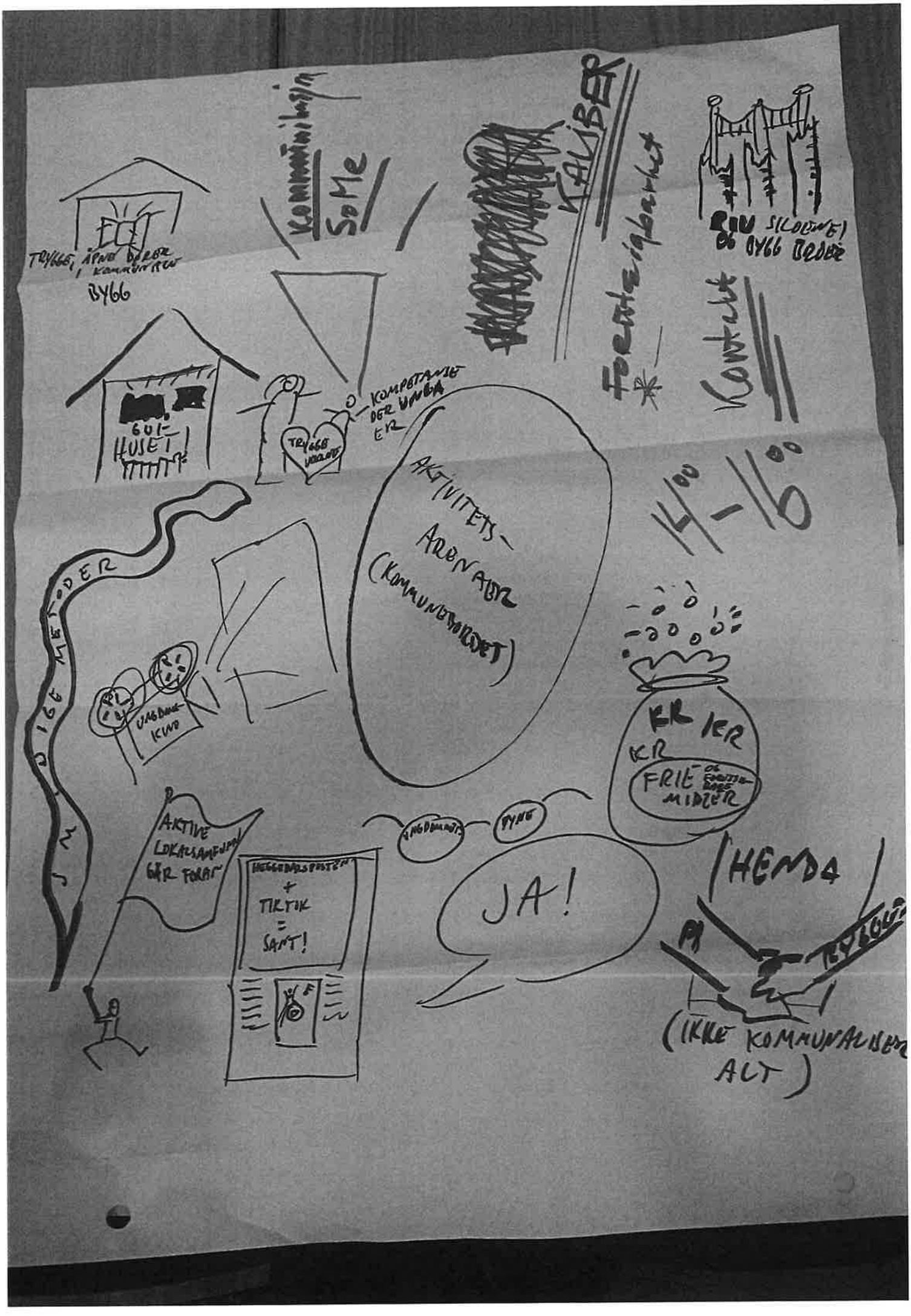
Gruppe 4: LSU Heggedal

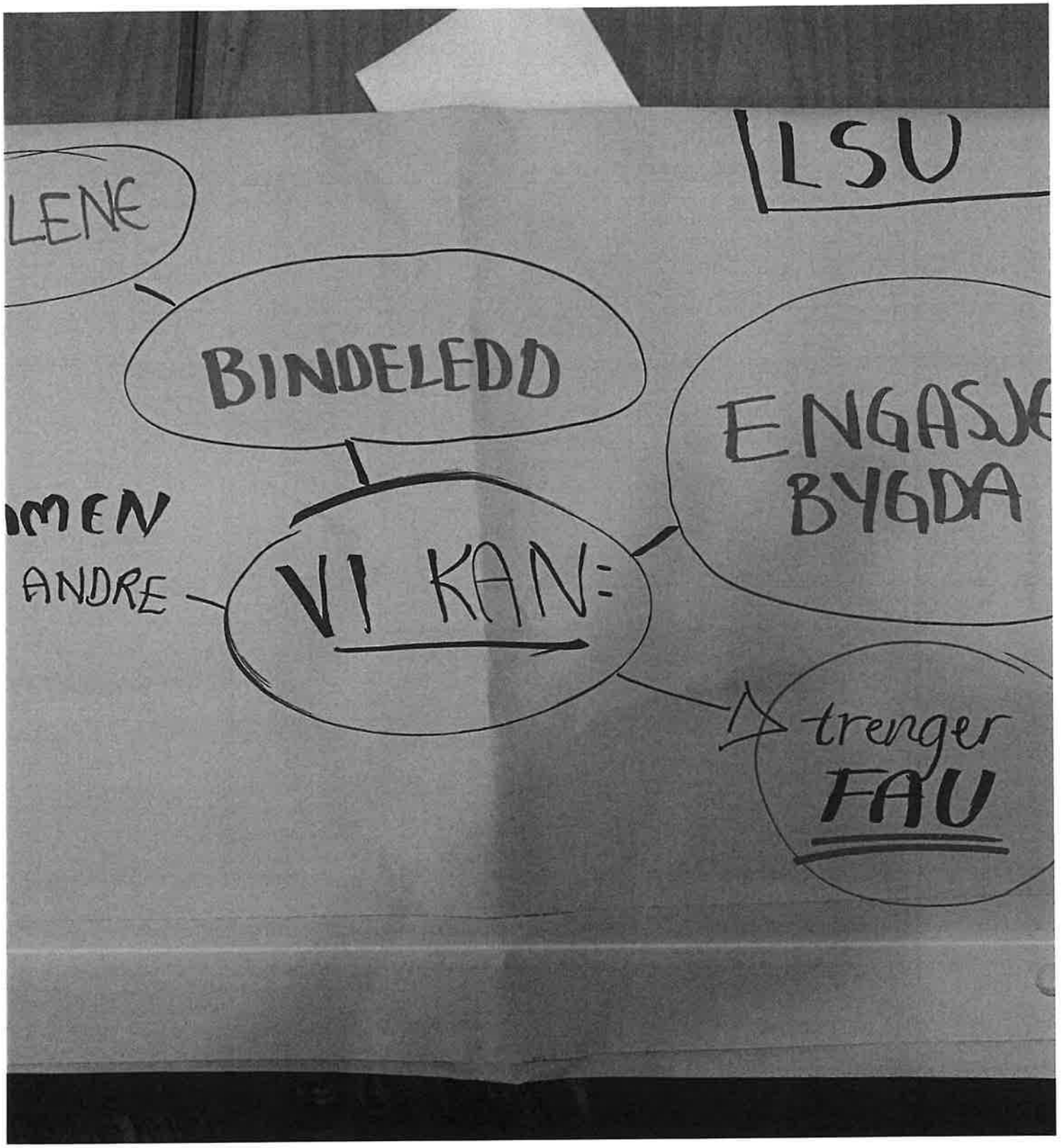
- LSU må engasjere bygda Heggedal og få frivillige på banen

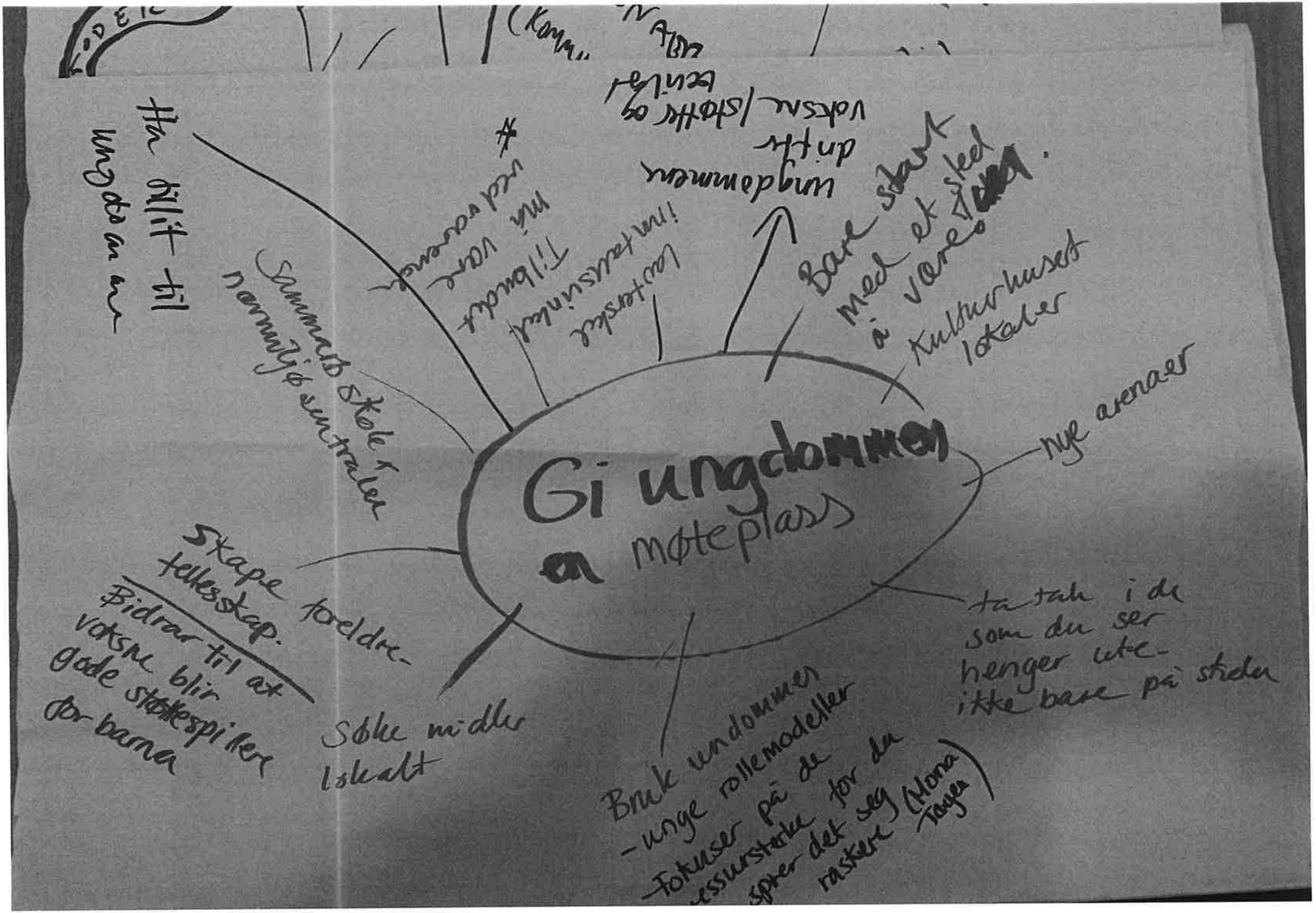
- Samarbeide på tvers – dytte på tiltak gjennom kontakt kommune og andre lag – foreninger / frivillige

- Vi må kunne engasjere og støtte FAUene og få tettere samarbeid – få foreldre mer inn i nærmiljøet og tiltak for barn og unge
- Det er mange gode forslag til aktiviteter for ungdom. Vi trenger flere frivillige (mennesker) som stiller til aktiviteter og budsjettmidler. Lokalene finnes, ideene finnes – men hvor er folkene?
- Samarbeid med skolene kan bli bedre, særlig Hovedgården Ungdomskole
- LSU ønsker å fortsette som katalysator- på en eller annen måte bør dette fortsette videre etter 1.6 2023.


Kurs til erfaring/CV
Flere "Aktivering" typ Events
Gratis transport for unge
SIT til Mettaborge
Bedre Tilgang til jobb på skole
Bedre dører på skolene
LOKALSTEDER
Cogsår åpent senere mer enn kl 22 hvertfall i helgen)
Åpen gratis idrettshall for alle
ØNSKER
Bedre bussruten rundt i Heggedal og inn og ut av Heggedal
Varmestuer
Flere idrettsplasser
Varme i gressbane på gjelleråsen
Flere kafeer
Flere/Bedre helsesykepleiere på skolen
Mere aktiv natteraun Lillehei og ofter
Kunne være inne i friminutt
Bedre og flere Miljøarbeidere
Varmere på skolen


TRYGGE, ÅPNE DØRER KOMMUNEN
BY66
GUL HUSET
TRYGGE VENNER
KOMPETANSE DER UNGDA ER
AKTIVITETS-ARENAER (KOMMUNEBYGGET)
TRYGGE METODER
UNGDOMS-KLUB
AKTIVE LOKALSAMFUNN GIR FORAT
TIKTOK = SANT!
JA!
KR
FRITIDS-MIDLER
HEMSA
(IKKE KOMMUNALISERT ALT)


LSU
LENE
BINDELEDD
ENGASJE
BYGDA
MEN
ANDRE
VI KAN:
trenger
FAU


Gi ungdommen
en møteplass
Ha dilit til ungdo en en
Samnad skole, nærmiljø sentraler
Tilbudet vare
ung dommen
Bare stavt med et sted i vare
Kulturhuset lokaler
nye arenaer
Skape fellesskap.
Bidrar til at voksne blir gode støttespiller for barna
Søke midler
Bruk ungdommen - unge rollemodeller
Fokuser på de ressurssterke for de sprer det seg
ta tak i de som du ser henger ute- ikke bare på steder

Asker kommune

Saksprotokoll

Arivsak
23/02975

Saksbehandler
Espen Greftegreff Halvorsen

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 De unges kommunestyre (DUK)	01.03.2023	2/23

Innspill fra De unges kommunestyre til "Å høre til" - temaplan for oppvekst

De unges kommunestyre (DUK) har behandlet saken i møte 01.03.2023 sak 2/23

Behandling

Ordfører Lene W. Conradi innledet til saken.

Sonene fremmet sine prioriteringer i innsatsområde 1 og 5 for å komme frem til 2 prioriterte strategier innenfor de to utvalgte innsatsområdene.

Borgen-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområdet 1:

4. *«Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet*

8. *Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg»*

Borgen-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområdet 5:

4. *«Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet*

5. *Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro»*

Vettre skole fremmet følgende forlag til innsatsområdet 1 på vegne av Risenga-sonen:

8. *«Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg*

2. *Sørge for at formelle demokratiske arenaer og medvirkningsarenaer som barn og unge deltar i får betydning for beslutninger som skal tas»*

Vettre skole fremmet videre følgende forlag til innsatsområdet 5:

3. *«Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom inkluderende leke- og læringsaktiviteter og relasjonsarbeid*

5. *Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro»*

Hovedgården-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområdet 1:

8. *«Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg*

9. *Rekruttere flere ungdommer til yrkesfag i videregående opplæring for å dekke fremtidige behov i samfunnet»*

Hovedgården-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområdet 5:

4. *«Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet.*

5. *Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro»*

Landøya-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområdet 1:

8. *«Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg*

9. *Rekruttere flere ungdommer til yrkesfag i videregående opplæring for å dekke fremtidige behov i samfunnet»*

Landøya-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområdet 5:

3. *«Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom inkluderende leke- og læringsaktiviteter og relasjonsarbeid*

5. *Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro»*

Røyken-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 1:

3. *«Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom inkluderende leke- og læringsaktiviteter og relasjonsarbeid*

8. *Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg»*

Røyken-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 5:

4. *«Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter.*

5. *Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet».*

Slemmestad-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 1:

5. *«Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro*

4. *Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet»*

Slemmestad-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 5:

5. *«Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet».*

1. *Skape arenaer slik at innbyggere kan delta som ressurser i nærmiljøet.*

Solvang-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 1:

3. *«Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom inkluderende leke- og læringsaktiviteter og relasjonsarbeid*

4. *Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet»*

Solvang-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 5:

4. *«Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter.*

5. *Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet».*

Spikkestad-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 1:

5. *«Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro*

8. *Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg»*

Spikkestad-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 5:

2. *«Videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder om bruk av kompetanse, sambruk av lokaler og organisering av tjenestene*

4. *Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter».*

Leder i ungdomsrådet Nora Eriksen fremmet forslag til innspill til Innsatsområdet 1 og 2 på vegne av Sætre sonen:

Sætre-sonens innsatsområde 1:

5. *«Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro*

8. *Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg»*

Sætre-sonens innsatsområde 5:

4. «Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter.
5. Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet».

Leder i ungdomsrådet Nora Eriksen fremmet forslag til innspill til Innsatsområdet 1 og 2 på vegne av Tofte sonen:

Tofte-sonens innsatsområde 1:

8. *«Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg*

7. *Bruke teknologi hensiktsmessig og balansert i barnehage og skole for å utvikle digitale ferdigheter og digital dømmekraft»*

Tofte-sonens innsatsområde 5:

5. *«Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet»*

4. *Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter»*

Torstad-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 1:

5. *«Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro*

8. *Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg»*

Torstad-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 5:

5. *«Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet»*

4. *Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter»*

Vollen-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 1:

4. *«Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i fellesskapet*

5. *Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro*

8. *Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg»*

Vollen-sonen fremmet følgende forslag til innsatsområde 5:

4. *«Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter.*

5. *Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet».*

1. De unges kommunestyre fremmet følgende ord til ordsky:

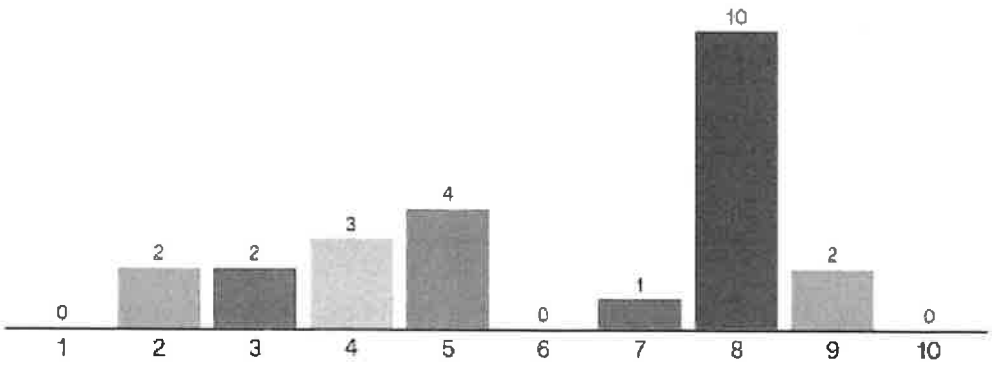
«Ha et bra sosialt miljø, lærere du kan stole på, prosjekter og lignende, fine kommentarer, samarbeid mellom skolene, medbestemmelse fra unge, å høre til, gode relasjoner, gode fritidstilbud, fritidsaktiviteter, godt nærmiljø, hjem, gode lærere, positivitet, fellesskap, omsorg, sosialliv, sport, tilhørighet, likestilling, bra miljø, positivt miljø, godt transporttilbud, aksept, forhold, like interesser, idrett, trygghet, vennskap, samhold, inkludering, venner, styrke, toleranse, lagsport, godt læringsmiljø, helsesøster, miljøarbeider, stå i det sammen, venner og familie, respekt, aktiv læring, sosiale aktiviteter, forhold, være mest her, bry seg, likestilling, tillitt, viktig at barna blir sett, alle må bestemme, bygge miljø, å ha venner, trygt, likheter og mer gruppeoppgaver»

Ordfører Lene W. Conradi fremmet forslag til nytt punkt 4:

«4. Alle forslag til sak 2/23 Temaplan «Å høre til» blir oversendt til høring.»

De unges kommunestyre voterte frem til følgende prioriteringsrekkefølge:

Stem på deres valgte strategier, Innsatsomr. 1 - Fremtidens aktive medborgere



*avstemming innsatsområde 1

Blå søyle 8: Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg

Grønn søyle 5: Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro

Gul søyle 4: Legge til rette for at alle barn og unge kan etablering..

Rød søyle 3: Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter …

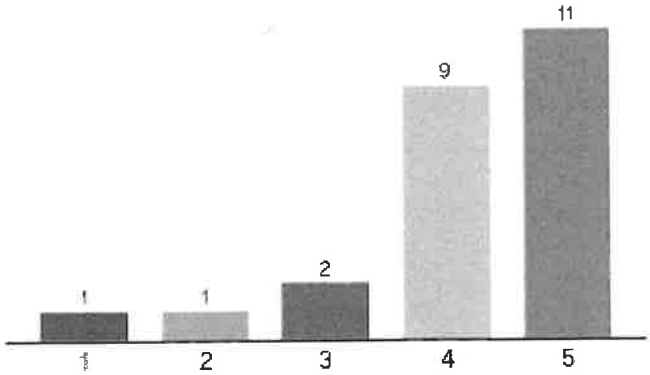
Rosa søyle 2: Sørge for at formelle demokratiske arenaer og medvirknings …

Oransje søyle 3: Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap..

Rosa søyle 9: Rekruttere flere ungdommer til yrkesfag i videregående opplæring..

Brun søyle 7: Utvikle arbeidsmetoder og metodikk som sikrer at barn og unge..

Stem på deres valgte strategier, Innsatsomr. 5 - Trygge og aktive lokalsamfunn



*avstemming innsatsatsområder 5:
Grønn søyle 5: Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet..
Gul søyle 4: Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre ...
Rød søyle 3: Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter gjennom..
Rosa søyle 2: Videreutvikle samarbeid på tvers av tjenesteområder..
Blå søyle 1: Skaper arenaer slik at innbyggerne vil delta..

Til punkt 3 ble felles ordsky enstemmig vedtatt.

Ordførers forslag til nytt punkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. De unges kommunestyre ønsker å prioritere følgende strategier for innsatsområde 1. Fremtidens aktive medborgere:

- Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg..
- Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro.

2. De unges kommunestyre ønsker å prioritere følgende strategier for innsatsområde 5. Trygge og aktive lokalsamfunn:

- Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet..

- Styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganisert aktiviteter.

3. De unges kommunestyre har utarbeidet følgende ordsky på bakgrunn av innsendte ord og setninger de forbinder med det å høre til.



4. Innspill til alle 3 vedtakspunkter fra De unges kommunestyre til Temaplan «Å høre til» blir oversendt til høring.

Høring Temaplan for oppvekst saksnummer 22/22972
fra
SU for Folkestad og Klokkarstua barnehage
Møtedato: 13.2.23

Innsatsområde	**Våre innspill**
Innsatsområde 1 : Fremtidens aktive medborgere	Vi opplever at målene er enten vidt/generelt formulert eller konkrete/spesifikke og stiller spørsmål ved om det spriker for mye mellom disse to. I nest siste punkt står det sto "å dekke fremtidige behov i samfunnet". vi opplever med dette at kommunen ser sine behov fremfor barn- og unges behov hvor målet er beskrevet som blant annet å glede seg til å bli voksne…
Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis	Punkt 4: Ut i fra et foreldreperspektiv i barnehagen er barnehagen den arenaen som er mindre forpliktende og friere slik at man kan tillate seg å være hjemme med barnet sitt ut fra familiens behov. Det er enighet om at fravær skal følges med på og tas tak i når andre tegn og signaler om at barn ikke har det bra, er tilstede. Fravær er ofte ett av flere signaler. Kan punkt 4 slås sammen med punkt 3?
Innsatsområde 3:Helhetlige og koordinerte tjenester	Gode mål, spesielt det å legge vekt på koordinering mellom tjenestene.
Innsatsområde 4:Familie og nære nettverk	Punkt 2: "bygge sterke fellesskap…" Vi tenker at vi kan bygge systemer for å legge til rette for fellesskap, men om fellesskapet blir sterkt er ikke noe vi kan garantere for. Vi lurer litt på punktet hvor det står "målrettet støtte". Hvem det skal omfatte og hvordan. Skal det være forebyggende mot alle familier, eller målrettet mot familier som allerede er innom hjelpetiltakene våre?
Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn	Gode mål. Det siste punktet fordrer at Asker kommune lytter til medborgere i nærmiljøet og er i dialog. Eksempel er å være i dialog før boliger for rus og psykiatri plasseres i nærmiljø til barn og unge. (Gamle Helsetunet på Klokkarstua hvor kommunen ikke har vært i dialog med nærmiljø).

Innsatsområde 6: utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse	Siste punkt: "sørge for at alle som arbeider …" Det er viktig at ansatte blir og er kompetente. Det er også viktig å skille mellom god allmenn pedagogikk og spesialpedagogikk i barnehagene slik at barnehageansatte ikke forventes å håndtere spesialpedagogikk under det allmennpedagogiske.
Annet	Generelt opplever vi at målene harmoniserer med innsatsområdene og tanken bak innsatsområdene, med noen tips til endringer, som nevnt ovenfor. Vi er spent på om målene er oppnåelige, hvordan de skal gjøres om til handlinger og det er tenkt å tilføre friske økonomiske midler for gjennomføring.

Høring Temaplan oppvekst saksnummer 22/22972

fra Samarbeidsutvalgene i
Hyggen og Røyken barnehage, Asker kommune.
Møtedato: 14.2.23

Innsatsområde	Våre innspill
Innsatsområde 1 : Fremtidens aktive medborgere	Kommentar til "Styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter… ….".Det må følges opp med kompetanseheving for ansatte. Ift. styrke samordning av tjenestetilbudet: viktig å få ut informasjon til innvandrere om barnehagens innhold og oppgaver, slik at de føler det er viktig at barna går i barnehagen. Hva slags støtte tenkes at at skal gi av hvem til foreldre i småbarnsperioden?
Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis	Styrking av samordningen av tjenestetilbudet slik at familier opplever å få et tidlig og godt tilbud hvor de ikke må forholde seg og forklare seg om igjen til tjenesten den er svært viktig.
Innsatsområde 3:Helhetlige og koordinerte tjenester	Ser er behov for systematisk og styrket samarbeid mellom barnehage / skoler - helsestasjonen og familiebaserte tjenester. Det er viktig at det legges til rette for at vi kan skape laget rundt barnet. Hver tjeneste som er inne rundt et barn familie må samhandle. For at tilbud skal nå frem til alle og være lavterskel:Viktig med viktig og riktig informasjon på ulike hjemmesider i kommunen på ulike språk. Vise tydeligere hvor man kan få hjelp hvis man har behov for det.
Innsatsområde 4:Familie og nære nettverk	Viktig at det settes av ressurser til kurs for for å styrke familier med ulik behov for hjelp og veiledning Litt uklart punktet " Målrettet støtte til foreldre for å redusere risiko for vold, overgrep og omsorgssvikt" Gjelder dette alle familier eller er det de som allerede får hjelp?
Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn	Viktig å opprettholde nærmiljø rundt barnehager og skoler.

Innsatsområde 6: utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse	Skal man øke kompetansen i oppvekstsektoren så må det noen inn for å erstatte de som er på kurs/tar utdanning: det må inn midler og ressurser Usikre på hva det innebærer å ha "spisskompetanse i egne tjenester innen områder som psykisk helse, reguleringsstøtte og familieveiledning" Viktig å skille mellom allmennpedagogikk og spisskompetanse innen f eks spesialpedagogikk,
Annet	Innsatsområdene er generelt gode Det som er avgjørende er at det blir så gode tiltak at det kan gjennomføres som handlinger. Men vi stiller spørsmål til at det ikke er satt av mer midler til satsningsområdene. Planen vil kreve kostnader ift. ressurser og kompetanseheving om vi skal utvikle kvaliteten i skoler og barnehager. Noen punkter er helt konkrete mens noen punkter er mer "generelle" Fint å samarbeide med universitet og høyskoler på ulike nivå innen Oppvekst for å heve kompetansen i tråd med aktuell forskning Viktig å tilrettelegge utdanningsløpet for å hindre utenforskap i ung alder Vi tenker det er en handlingsplan som er bra og som vil mye, men vi er nysgjerrige på hvordan planene er tenkt gjennomført og hva det innebærer for en allerede presset yrkesgruppe som ansatte i barnehager og skoler Det er fint at politikerne kan forholde seg til en plan som er tenkt skal gå over tid, slik at vi kan fortsette å jobbe mot de samme målene innenfor oppvekst uavhengig av hvem som er folkevalgt

Asker kommune

Unntatt offentlighet, jf.

Notat

Vår referanse	Vår saksbehandler	Dato
23/02417-2	Gry Therese Bjørlykke Henriksen	22.02.2023

Høringssvar- Å høre til- Temaplan oppvekst

Høringssvar fra Samarbeidsutvalget i Slingrebekken barnehage

Samarbeidsutvalget opplever planen som god, og den har et tydelig fokus på barn/ ungdom, familier og tjenesteområdet oppvekst. Innsatsområdene som er valgt ut er relevante og speiler samfunnets utfordringer på en god måte.

Samarbeidsutvalget hadde noen konkrete punkter som kan fremheves tydeligere i planens strategier:

- Et tydeligere fokus på tilpasset opplæring i skolen. Skolen bør i større grad ivareta alle barns behov for læring gjennom et mer tilpasset opplæringstilbud ut fra det enkelte barns forutsetninger og kognitive utviklingsnivå. Krevende barn får ofte mye oppmerksomhet og hjelp, mens evnerike barn får et mindre tilpasset tilbud.
- Familiers økonomi er avgjørende for barn og ungdoms deltakelse i fritidsaktiviteter og idrett. Planen bør ha et tydeligere fokus på økonomiske ordninger slik at flere barn har mulighet til å delta i disse sosiale fellesskapene.
- Temaplanen uttrykker et behov for at SFO videreutvikles slik at barn og foresatte ønsker å benytte tilbudet. Samarbeidsutvalget tenker at dette også henger sammen med familiers økonomiske situasjon. SFO er et kostbart tilbud, og det burde kanskje vært økonomiske ordninger for å gjøre tilbudet billigere. Kunne det vært

søskenmoderasjon for familier som har barn både i barnehage og SFO?

- Planen beskriver strategier for at barn og ungdom i større grad skal ha et mer tilpasset fritidstilbud. For barn, ungdom og familier som bor langt sør i kommunen er kollektivtilbudet svært begrenset. Dette innebærer at det er vanskelig for barn og foreldre uten bil å delta i aktiviteter og tilbud som foregår i sentrum.

Til

Kopi til

From: "SU Bjerkås barnehage" <bjerkas.su@gmail.com>
Sent: Sun, 26 Feb 2023 23:15:02 +0100
To: "Postmottak Asker kommune" <Postmottak.Asker.kommune@asker.kommune.no>
Subject: Høring temaplan oppvekst saksnummer 22/22972

Hei,

Vi i samarbeidsutvalget ved Bjerkås barnehage har gått gjennom temaplanen:

"Å høre til - temaplan for oppvekst"

Våre høringsinnspill til temaplanen er til følgende punkter:

Innsatsområde 4. Familie og nære nettverk

Utfordringsbildet:

Vi mener den mangler en strategi om nærmiljøkunnskap. Opplæring i stolthet av å være fra Asker, dette kan bidra til tilhørighet.

Innsatsområde 5. Trygge og aktive lokalsamfunn

- Det bør jobbes med å få tilbake sosiale arenaer etter manglende år uten sosialisering, dette gjelder spes. for elever ved videregående skoler.
- Tilrettelegge for å få i gang den gode gamle fritidsklubben for ungdom i Vollen. Dette skaper samhold og er et positivt tiltak spesielt for de som ikke driver med sport.
- Bygge flere broer ved overganger. Samarbeid som skal starte i god tid før en ny overgang. Ikke bare fra barnehage til barneskole, men det er også stort behov fra barneskole til ungdomsskole og fra ungdomsskole til videregående skole. Dette kan gjøre en stor medvirkning til barn og unges trygghetsfølelse.

Det var våre innspill.

Med vennlig hilsen

Samarbeidsutvalget v/
Bjerkås barnehage

Høringsinnspill til temaplan for oppvekst, Asker kommune

Det er vårt inntrykk av dette er en god plan med intensjoner som det er vanskelig å være uenige i. Planen er også ambisiøs og omfattende. Vi ser det som en klar styrke at det hele veien ser ut til at ting skal begrunnes faglig, og at det legges såpass mye vekt på hva som er faglig anbefalt til enhver tid. Dette gir fleksibilitet og et godt utgangspunkt for kunnskapsutvikling i barnehagesektoren, som er vårt hovedfokus som foreldrerepresentanter i barnehagen. Men vi ser også at det med kravene til faglighet og de høye ambisjonene for hva barnehagene skal gjøre av forebyggende arbeid, må følge midler eller økonomiske rammer som gjør det mulig å drive kontinuerlig kvalitets- og utviklingsarbeid i barnehagene. Ettersom vi har barn i en privat barnehage, får i tillegg barna våre etter dagens ordning først nytte av eventuelle økte midler to år etter at de kommunale barnehagene har hatt økte kostnader. Det opplever vi som et svakt punkt, og særlig med tanke på eventuelle store endringer og økning i krav til barnehagene.

Økonomisk satsning i barnas tidlige leveår, vil helt klart forebygge senere utfordringer og problemer, og dermed også spare samfunnet for større kostnader til oppfølging/håndtering av for eksempel atferdsproblemer, angst, depresjoner, mobbing, skolevegring eller spiseforstyrrelser. Forskning viser at de første leveårene er viktige for å fremme god psykisk helse senere i livet. Planen adresserer jo også barnehagenes sentrale rolle i løsning eller forebygging av en rekke samfunnsproblemer, derunder som tilbyder av stabilitet for barn som opplever utrygghet eller ustabilitet på andre arenaer. Det er også barnas første møte med det institusjonelle samfunnet vårt. Alt vi kan gjøre for å sikre og trygge barna i disse årene er med på å skape robuste, trygge og velfungerende barn med høy grad av resiliens.

Får vi til dette godt i de første leveårene, ser vi at barna takler utfordringer med mobbing, utenforskap, ustabile forhold hjemme, eller andre traumer vesentlig bedre. Vi ser dette som en klar styrke i planen. Men det fordrer at det er nok personell til stede, som også har tid til å drive utviklingsarbeid. Tid til å følge opp det pedagogiske og sosiale ansvaret de har blitt gitt på en god måte. Det kan ikke bare legges på krav til gjennomgående faglighet og stort samfunnsansvar uten midler til å holde seg faglig oppdatert, til å bruke kunnskapsbasert metodikk, til å drive systematisk observasjon for å analysere, evaluere og følge opp barn og unges utvikling.

I tillegg legger planen opp til at barnehagen skal fungere som et slags samarbeidspunkt, mellom det offentlige og foreldrene. Foreldre trekkes fram som en ressurs for både egne og andres barn. Barnehagen skal etter planen foreslått drive utstrakt samarbeid med foreldrene. Engasjement fra foreldre er vel og bra, og vi er ikke motstandere av verken samarbeid eller frivillighet. Men slik vi leser planen og dens målsettinger, så får barnehagen en sentral rolle i å veilede og støtte foreldre til å delta faglig relevant og godt både for egne og hverandres barn. Skal vi alle ha disse rollene, foreldre og barnehage, må det være tid for de ansatte i barnehagen til å gi den nødvendige veiledningen, og til å sikre at de har kompetansen til å

gjøre dette. Det skal jo ikke være synsing, men faglig begrunnet. Både ressurser og kompetanse må inn i barnehagene for å kunne ivareta et slikt system, både for å bygge og videreutvikle kompetanse, og faktisk tid til å drive dette arbeidet. Slik situasjonen er nå opplever vi foreldre ikke at de ansatte i barnehagene har den tiden dette vil kreve. De bruker det aller meste av sin tid sammen med barna. Tiden de har til utviklingsarbeid og faglig oppdatering burde være langt større.

Planen tar til orde for å styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så helhetlig og tidlig som mulig. Det er litt uklart for oss, hvordan dette er tenkt at skal foregå. Hvordan tenker kommunen å styrke samarbeidet mellom kommune, barnehage, PPT og eventuelle andre, slik at hjelpen kommer så raskt og riktig til barn og foreldre som trenger det? Slik situasjonen er nå, går det mye tid til dokumentasjon for hvert ledd.

Vi legger også merke til at planen nevner digital kompetanse allerede fra barnehagen av, altså for barn fra 1-6 år. NHI anbefaler ingen skjermbruk for barn fra 0-2 år, maks en time for barn fra 3-5 år. I lys av at de aller fleste barn er i kontakt med skjerm på enten mobil eller nettbrett hjemme, ser vi ikke hensikten i at barnehagene skal bruke tid på skjerm med barna. De skal heller leke lengst mulig, ikke gjøre "skoleliknende" aktiviteter. De skal oppleve og lære verdien lek og inkluderende samspill. Og de skal utforske analoge aktiviteter og analoge måter å kommunisere på.

Til slutt vil vi kommentere overgangene. Først overgangen fra hjemmeliv til barnehageliv. Deretter overgangen ved skifte av avdelinger (for eksempel fra småbarnsavdeling til storbarnsavdeling). Og ikke minst overgangen fra barnehage til skole. Alle disse overgangene innebærer muligheter og risikoer. Sikring av gode overganger, med nok tid, mulighet for gradvis å bli kjent, med trygge omsorgspersoner (foreldre og foresatte) til stede, og nok personale til å utvise fleksibilitet og tilpasning til individuelle behov er vesentlig for barnas senere trivsel. Prioritering av tid og muligheter her anser vi som av både stor sosial og økonomisk interesse. I den foreslåtte planen skriver kommunen at den skal sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet. Dette fordrer altså at foreldre får nok tid i barnehagene med barna, ved tilvenning i oppstart av barnehagelivet og ved skifte av avdelinger. Vi er svært fornøyde med siste endringer, som gir mulighet for besøk og lengre tilvenningsperiode, og vi håper at kommunen fortsetter med å ha fokus på dette arbeidet, gjerne i samråd med barnehagene.

Barna må også ha mulighet for tilsvarende tilvenning i skolen. Kanskje ikke lagt opp på samme måte, men mer enn et besøk på skolen sammen med barnehagen i forkant av oppstart. I lys av forskning og diskusjoner i kjølvannet av at barn nå begynner på skolen i en alder av seks år, anser vi det som svært viktig og faglig begrunnet at barna får leke mest mulig i barnehagen (og på skolen), framfor å drive skoletilvenning i barnehagen. Det er skolens første år som må være lekpreget og likne på barnehagetilværelsen, heller enn at barnehagetilværelsen skal etterligne en utdatert og lite forskningsbasert oppfatning av hva skolen skal være. En uteskoledag i uka er bra, men ikke tilstrekkelig. Vi ønsker oss mer lek, natur og utforsking på barnas premisser i alle timer og alle fag de første skoleårene. Her må kanskje kommunen vurdere hvordan den best kan støtte og legge til rette for at skolene har kapasitet og midler til utvikling av nye arbeidsrutiner. Slik vi som foreldre til småbarn leser

om skolene nå, virker det svært vilkårlig hvordan skolehverdagen til elevene ser ut. Det er ikke betryggende for våre barns kommende overgang til skolehverdagen.

Vennlig hilsen

Samarbeidsutvalget ved Barnas Hus Gullhella,
v/ Kristin Henriksen og Siw Stensrud Jerve

Høringsuttalelse fra Samarbeidsutvalget i Solvang barnehager, Asker, til "Å høre til - temaplan for oppvekst"

Samarbeidsutvalget i Solvang barnehager er et utvalg bestående av representanter for både foresatte og ansatte i barnehagene Føyka avdeling Ånnerudveien, Føyka avdeling Gamle Drammensvei og Solgården.

Vi opplever at "Å høre til - temaplan for oppvekst" har mye godt innhold som helt klart er positivt for barn og unge, og vi støtter opp under dette. Spesielt legger vi merke til deler av temaplanen angående barnehage som fokuserer på viktigheten av kvalitet og kompetanse i barnehagene:

Rammer og mandat:

> *Barns oppvekst påvirkes av en rekke forhold hvor de viktigste er familie og nære relasjoner. I tillegg er kvaliteten på barnehager og skoler av stor betydning. Det samme gjelder et trygt nærmiljø og gode fritidstilbud. Både sivilsamfunn og kommunens tjenester har et ansvar for å bygge trygge, gode lokalsamfunn og en god oppvekst for barn og ungdom.*

Delmål:

> *Alle barn har tilgang til barnehage av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring, og som forbereder barna til å begynne i grunnskolen.*

Områder for kompetanseutvikling:

> *I den store nasjonale satsingen Kompetanseløftet vektlegges betydningen av at man i barnehager og skoler øker den spesialpedagogiske kompetansen og kunnskapen om tilpasset opplæring. Det er særlig viktig at barnehager og skoler inkluderer enda flere barn i fellesskapet og øker kvaliteten på det allmennpedagogiske tilbudet.*

Samarbeidsutvalget i Solvang Barnehager er svært bekymret for gjennomføringen av foreslåtte temaplan, da barnehagene i Asker kommune allerede har et stramt budsjett med mangel på penger til drift, som i tillegg er foreslått enda mer redusert. Kvaliteten på tjenesteleveransen i barnehagene er allerede under press, det er mangel på pedagoger og mange er allerede overlesset med oppgaver. Dette går ut over de ansattes mulighet til å ivareta hvert enkelt barn og dets utvikling, som igjen påvirker kvaliteten, tryggheten, læringen, oppfølgingen og evt behov for spesialpedagogisk tjeneste. Et stabilt personale er grunnleggende for de trygge rammene som barn trenger.

Asker kommune opplever store rekrutteringsutfordringer av barnehagelærere, i tillegg til utfordringer med å få nok kvalifiserte vikarer ved fravær. Pedagognormer skal oppfylles samtidig som det er flukt fra yrket og det stilles strengere krav til utdannelsen. For at barnehagene skal kunne bidra til å nå mål som går blant annet på sosiale relasjoner er det viktig at de ansatte har kapasitet til å se og følge opp hvert enkelt barn. Bemanningstettheten i barnehagene essensielt, og det er bekymringer til at ved for lav bemanningstetthet kan det gå på bekostning av arbeidsoppgaver som eksempel bekjempelse av mobbing.

Tidlig innsats er viktig for å blant annet kunne legge til rette for at barn og unge skal kunne mestre egen hverdag, inngå i sosiale relasjoner, og etablere vennskap. Barnehagene gjør også en uvurderlig jobb med å ivareta de mest sårbare i samfunnet, og er en viktig arena for forebygging og for å unngå fremtidige utfordringer. Med svært stramme budsjettet for barnehagene i Asker kommune vil de ansatte ha nok med å gjennomføre daglig drift. Det vil bli mindre tid og ressurser til å kunne jobbe langsiktig med forebyggende arbeid og tidlig innsats. På lang sikt vil Asker kommune kunne få høyere utgifter i andre tjenester, når følgene av manglende tidlig innsats og forebygging gjør seg gjeldende. Ytterligere kutt i potten for spesialpedagogiske tjenester (som i så fall må taes fra barnehagens driftsbudsjett), strider mot prinsippet om tidlig innsats.

Vi ser mye bra i "Å høre til - temaplan for oppvekst", men har vansker for å se at dette målet vil bli oppnådd med allerede lave budsjett (mindre enn nabokommunene) og ytterligere kutt er foreslått. Får ikke barnehagene den økonomiske støtten de trenger, vil det være vanskelig å opprettholde et trygt og godt barnehagetilbud med god kvalitet og kompetanse.

På vegne av Samarbeidsutvalget Solvang barnehager,

Bjørg Monsen
SU-Leder Solvang barnehager

Asker kommune

Til Asker kommune

Fra: Samarbeidsutvalgene i Heggedalskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen barnehager

Dato: 3.3.23

I felles møte for samarbeidsutvalgene i Heggedalskogen, Vikingjordet og Kistefossdammen barnehager 27.02.23 ble presentasjonen knyttet til høringsprosessen for temaplan for oppvekst – «Å høre til» gjennomgått. Og de tre SU-ene ønsker å gi en felles uttalelse :

«Temaplanen er ambisiøs og virker godt gjennomarbeidet. Det kan se ut for at innsatsområdene og strategiene henger godt sammen.

Det blir meget viktig at strategiene blir godt fulgt opp og kvalitetssikret slik at de virker etter hensikten i alle skoler, barnehager og øvrige tjenester. Det er sentralt at alle brukerne opplever at tjenestene fremstår enhetlig i henhold til disse strategiene. Det anbefales at dette følges opp med kontroll og tilsyn.

Det vil være en fordel om strategiene blir mer konkrete etterhvert– særlig for eksempel i Handlingsprogram og Virksomhetsplaner.

SU-ene ser med noe bekymring for at ambisjonsnivået i denne temaplanen kan bli noe høyt sett opp mot kommuneøkonomien pr i dag og i årene som kommer.»

På vegne av SU –ene

Merete Bjertnes

Sekretær i SU/virksomhetsleder

Høringsinnspill til temaplanen «Å høre til» fra SU i Slemmestad og Sydskogen barnehage

SU i begge barnehager mener at planen er grei og er enig i innsatsområdene.
Det er viktig at tjenestene har samme retning og gjør det samme. Samtidig vil det nok være behov for en langsiktig plan i forbindelse med implementering.
Samarbeid og samhandling forutsetter at personal kan forlate sine daglige arbeidsoppgaver for å prioritere dette arbeidet.

Samhandling krever ressurser. Su lurer på hvordan ressursfordelingen blir mellom de ulike tjenesteområdene.

Positivt at det settes fokus med medvirkning og at også foreldre engasjerer seg i lokale tiltak.

Su opplever at tjenester og tilbud som finnes i kommunen i dag, er lite synlige. Det er viktig å synliggjøre tilbudene Asker kommune har for barn og familier. Hvordan sikrer vi at riktig informasjon kommer frem til de mest sårbare familiene i kommunen.

Samtidig kunne det være en fordel å ivareta foreldre og barn som ikke snakker norsk. Informasjon om tilbud bør oversettes til flere språk.

«Trygg start i barnehagen» og «Et trygt og godt barnehagemiljø» er eksempler på standarder og rutiner som kunne vært oversatt til andre språk.

01.03.23
På vegne av SU i Slemmestad og Sydskogen barnehage

Ellen Espeseth
Avdelingsleder

Høringssvar fra Samarbeidsutvalget i Læringsverkstedet Bjørndalen barnehage

Vi synes planene ser fine og flotte ut og vi er veldig spent på hvordan dette kan se ut i praksis når vi ser at det kuttes stort i tilbudene til barn og unge. Vi synes at det er kjempeviktige temaer som belyses og gode strategier som løftes frem, og er veldig spent på hvordan man skal få det til, både praktisk og økonomisk. De grunnleggende fundamentet må ligge i bunnen før man kan sette i gang mange av strategiene i temaplanen for oppvekst.

Vi synes det er mye som går igjen i hverandre i de ulike strategiene. Det er ulike ordlyder og vinklinger, så mye kan samles og det kan brytes enda mere ned.

Vi synes at de fleste strategiene treffer utfordringsbildet, men ønsker også å belyse noen tiltak for å få gjennomført noen av strategiene.

*Nok folk i barnehagene, øke lønninger for å få pedagoger til å jobbe i Asker og ikke i nabokommunene.

*Kompetanseheving for å heve kvaliteten i de ulike arenaen i jobben rundt barna. Relasjonsbygging i alle ledd.

*Gratis aktivitetskort for alle ungdommer i kommunen, cafe` kort, vedlikeholde uteområder, fritidsklubber, treffsteder som står tomme på ettermiddag for at de skal være tilgjengelig for ungdom eks. SFO som de kan lage mat og ha ungdomskafe. Kurs for ungdom.

*Å utvikle miljøer som bidrar til mindre stress og press er barnehager og skoler hvor man har personaltetthet og spennende leke og læringsmiljøer.

*SFO; Nok voksne og ekstra ressurser for å styrke kvaliteten og øke deltakelse i SFO ser vi på som veldig viktig. Gratis for alle

*Styrke samarbeide mellom instansene spesielt bhg/ helsestasjon.

*Viktig å styrke samholdet mellom foreldre i de ulike arenaene for å skape trygghet.

*Styrke skolehelsetjeneste og helsestasjon for barn for og unge.

Høringssvar fra samarbeidsutvalgene i Borgen barnehager på Temaplan oppvekst – Å høre til

Samarbeidsutvalgene i Borgen, Brendsrud, Søndre Borgen og Østhellinga barnehager har valgt å lage et felles høringssvar i forhold til Temaplan for oppvekst – «*Å høre til*».

Samarbeidsutvalgene synes dette er en god og gjennomarbeidet plan som tar for seg de temaer som er vesentlig for å få til det man ønsker med en slik plan.

Vi har innspill til hvordan denne planen kan få den betydningen som er tiltenkt ved å satse på de barnehagene som har noen særskilte utfordringer knyttet til levekårsutfordringer slik at man i Asker kommune gir barn og unge et likeverdig tilbud. Planen sier at trygg tilknytning og gode relasjoner er viktig for at barna skal kjenne på omsorg og tillit. Og at dette igjen er med på å legge grunnlaget for relasjonene som barnet selv skal forme senere i livet. Videre viser den til at familieøkonomi, foresattes utdanning og andre levekår også spiller inn som del av familiens påvirkning og kapasitet til å imøtekomme behov hos barnet/ungdommen. I vår sone er dette en kjent problemstilling. Planen sier at økonomiske problemer og trangboddhet kan medføre økt stress og høyere konfliktnivå i hjemmemiljøet, samt at barn i familier med lav inntekt oftere har psykiske og fysiske helseplager enn barn som vokser opp med gode økonomiske vilkår. Den slår også fast at utenforskap, ensomhet og inaktivitet kan bli resultatet hvis ikke konfliktfylte hjemmeforhold, mangelfull omsorg og/eller dårlige levekår blir kompensert.

Når disse faktorene er kjent, er det derfor viktig å sette inn tiltak der de kan ha størst effekt. Skolene får i dag noen ressurser knyttet til levekårsutfordringer, dette gjelder ikke for barnehagene. Forsking slår også fast viktigheten av de første tusen dager i et barns liv. Det er derfor viktig at tiltak settes inn i barnehagen slik at man kan kompensere for de levekårutforringene som er i vår sone.

Barnehagene i Borgensonen har, som vi tidligere har sagt i høringssvar for HP, over lang tid jobbet målrettet og systematisk med å være en arena for å utjevne sosiale forskjeller. Sosial bærekraft er viktig i et samfunnsperspektiv og vi har i våre barnehager en spesielt viktig rolle siden denne sonen har:

- En høyere andel barn og familier som har behov for hjelp fra førstelinjetjenesten.
- Det er en sone med store levekårsutfordringer som trangboddhet og fattigdom, foreldre med svake norskferdigheter og lav eller ingen utdanning, psykisk sykdom og arbeidsløshet.
- Det er en sone med store sosioøkonomiske forskjeller.

Tiltak i form av styrket bemanning i våre barnehager vil ikke bare gjøre oss i stand til å få ønsket effekt av temaplanen, men også bidra til at Asker kommune når sitt mål om å være en kommune som har arenaer og tiltak som bidrar til mindre sosial ulikhet.

Ønsket kompetanse som kan være vesentlig for våre barnehager i det å jobbe systematisk og målrettet for å nå målene man har kan være:

- Miljøveileder
- Spesialpedagogisk kompetanse
- Pedagoger med kompetanse innenfor flerspråklighet og migrasjonspedagogikk

- Pedagoger med kompetanse innenfor natur og uteliv som kan tilby alternative lærings arenaer for barn enn den ordinære barnehagepedagogikken.
- Pedagoger med veiledningskompetanse for veiledning av personal og foreldre

Formålet med planen er at arbeidet med og for barn og unge skal vektlegge strategier som er helsefremmende og inkluderende, og som bidrar til livsmestring og opplevelse av å høre til i fellesskapet på alle arenaer - både hjemme, på fritiden, i barnehage og skole.

Det er viktig at hvis man mener alvor med en slik plan så må det følge økonomiske ressurser utover det ordinære til de barnehagene som har mange barn med levekårsutfordringer. På den måten kan det gis et kvalitativt godt tilbud som vil øke sannsynligheten for at våre barn opplever livsmestring og tilhørighet.

På vegne av samarbeidsutvalgene i Borgen, Brendsrud, Søndre Borgen og Østhellinga

Anita Sønsteby, virksomhetsleder og sekretær i SU

Asker kommune

Unntatt offentlighet, jf.

Notat

Vår referanse	Vår saksbehandler	Dato
23/04031-1	Therese Gulbrandsen	03.03.2023

Høringssvar- Å høre til- Temaplan oppvekst

Høringssvar fra Samarbeidsutvalget i Doktorgården og Gulspurven barnehage

Samarbeidsutvalget opplever planen som god, og den har et tydelig fokus på barn/ ungdom, familier og tjenesteområdet oppvekst. Innsatsområdene som er valgt ut er relevante og speiler samfunnets utfordringer på en god måte. Planen inneholder mange gode punkter, men det knyttes bekymring til om det er gjennomførbart når kommunen samtidig innfører mange sparetiltak.

Samarbeidsutvalget har noen konkrete punkter vi synes det er viktig at det settes fokus på.

- Det oppleves at det er store geografiske forskjeller. Det bør være et stort fokus på å forbedre tilbudene i utkantområdene. Mye av det som skjer i kommunen foregår «sentralt» i Asker. Det er viktig at tilbud til barn, unge og familier foregår i nærmiljøet.
- Det er bekymringsfullt at populære og meningsfylte tilbud blir nedlagt. Eks. Etter skoletid på Tofte bibliotek.
- Familiers økonomi er avgjørende for barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og idrett. Planen bør ha et tydeligere fokus på økonomiske ordninger slik at flere barn har mulighet til å delta i disse sosiale fellesskapene.
- Temaplanen uttrykker et behov for at SFO videreutvikles slik at barn og foresatte ønsker å benytte tilbudet. Samarbeidsutvalget tenker at dette også henger sammen med familiers økonomiske situasjon. SFO er et kostbart tilbud, og det burde kanskje vært økonomiske ordninger for å gjøre tilbudet billigere. Eks. søskenmoderasjon på tvers av barnehage/skole.
- Det knyttes bekymring til at mange unge i dag ikke fullfører videregående utdanning og også faller utenfor arbeidslivet og det sosiale fellesskapet. Det er ønskelig med et ekstra fokus på hvordan man kan favne barn og unge som ikke passer inn i den ordinære utdannings «boksen». Det er ekstra viktig at disse opplever meningsfylte og gode hverdager. Kan unge voksne som ikke

er under utdanning eller i fast arbeid, allikevel bidra som en ressurs i arbeidslivet. Eks på ungdomsklubber, som besøkskontakt for eldre.

Asker kommune

Innsendt: 03.03.2023 16.22

Ref.nr: RMKCJE

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:

Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.
918318054

Forening/organisasjon
Bleikerfaret barnehage

Adresse
Bleikerfaret 14

Postnr.
1387

Poststed
Asker

Telefonnr.
97148889

E-postadresse
kjetil.halvorsen@asker.kommune.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Kjetil

Etternavn
Halvorsen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

Høringssvar fra samarbeidsutvalgene i Bleikerfaret, Bondi, Morellveien og Åby

Vi opplever at dette er en god plan for oppvekst. Vi kjenner oss igjen i utfordringsbildet som beskrives. Viktig at det blir konkrete tiltak slik at planen skaper endring. Viktig at økonomiske rammer setter barnehagene i stand til å gjennomføre tiltakene.

For samarbeidsutvalgene i Risenga barnehager
Kjetil Halvorsen

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

BREV

Høringssvar – Temaplan for oppvekst

Samarbeidsutvalget i Østenstad menighetsbarnehage. Brev av 22. mars 2023 til Asker kommune.

Vi viser til temaplanen for oppvekst, som Asker kommune har sendt på høring. Vi synes temaplanen er ambisiøs og støtter at Asker kommune vil gi unge en trygg og god oppvekst.

Vi har noen forslag:

- Der det er relevant ville det vært nyttig om det kunne vært synliggjort hvem de ulike tiltakene var rettet mot (barnehage, barneskole osv.).
- Synliggjort om det fulgte noen midler med for å oppfylle de enkelte tiltakene. For eksempel vil det å videreutvikle barnehagen som en aktiv nærmiljøarena kunne få en del budsjettmessige konsekvenser, som ikke nødvendigvis kan dekkes inn av barnehagene alene.

Med hilsen

Mats Bay Fevolden

Leder Samarbeidsutvalget i Østenstad menighetsbarnehage

Maria Forvik

Styrer i Østenstad menighetsbarnehage

Asker kommune

Innsendt: 14.02.2023 12.29

Ref.nr: GOBBGS

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.
974578263

Forening/organisasjon
Billingstad skole

Adresse
Billingstadveien 58

Postnr.
1396

Poststed
Billingstad

Telefonnr.
66715300

E-postadresse
billingstad.skole@asker.kommune.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Mette

Etternavn
Karstensen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

Samarbeidsutvalget på Billingstad skole har følgende innspill til temaplanen:

Temaplanen inneholder en beskrivelse av utfordringsbildet vi kjenner igjen. Den har mange gode intensjoner.

Samarbeidsutvalget savner tiltak for å løse bemanningsutfordringer i tjenestetilbudene i kommunen. Det handler både om å rekruttere i tillegg til å beholde ansatte. Manglende kontinuitet i tjenestene skolen samarbeider med reduserer kvaliteten. Skolen opplever det som krevende å rekruttere til egen virksomhet, spesielt til SFO.

Samarbeidsutvalget savner en plan for hvordan kommunen skal skape tverrfaglig arbeid på tvers slik det beskrives i planen.

Skolen opplever at de løser komplekse oppgaver på egenhånd.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Asker kommune

Innsendt: 20.02.2023 15.24

Ref.nr: OKOTPC

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Su midtbygda skole

Adresse
Vangsfjellveien 1

Postnr.
3440

Poststed
Røyken

Telefonnr.
91798916

E-postadresse
post@asker.kommune.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Torunn

Etternavn
Almaas

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

Generelt om planen: Den er godt skrevet, og har tatt med mange viktige tematikker.

Disse områdene synes vi er viktige:

Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis

Viktig å høre til, at det ikke skal være konkurranse og at man skal prestere hele tiden. Hva med ungdomsklubber, de har blitt lagt ned en etter en. Et forslag er å ha flere slike møteplasser for ungdom.

Helsesykepleiere er en mangelvare i Asker. Vi skal ha mangfoldsdag på Midtbygda skole, det er et skritt i riktig retning. Vi synes ordet mangfold er et godt begrep som favner vidt. Viktig å være raus.

Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester

Viktig å få riktig hjelp til riktig tid uavhengig av familiesituasjon og behov. Hjelpetilbudet må koordineres, hjelpen må komme raskt for så å kunne sortere hvem som skal bistå videre.

Innsatsområde 4: Familie og nære nettverk

Dyrt å bo i Asker, hvordan få til at alle får være med på fritidsaktiviteter? Foreldre må bli flinkere til å involvere seg i lokalsamfunnet. Hvordan få informasjon ut?

Man får ikke familie og nære nettverk til å fungere hvis man ikke får hjelp underveis

Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn

Dette er viktig. Hvordan få foreldrene inkludert?

Vi savner at de minoritetsspråklige er nevnt spesielt i planen, hvordan få dem inkludert i samfunnet?

Nytt forslag under innsatsområde 4 er å ha mer forebyggende arbeid for foreldre, kurs for alle før problemene oppstår.

s.13. 2. avsnitt "barn eller ungdom ikke har det bra, byttes ut med ikke har det trygt og godt i barnehagen eller skolen."

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innspill til temaplanen «Å Høre til» fra SU på Vollen ungdomsskole

Vollen SU støtter planen i sin helhet. Den er ambisiøs og gir et godt pekepinn på hvordan Asker kommune kan tilrettelegge for at barn- og ungdom og deres familie skal føle seg inkludert og som en del fellesskapet.

Selv om Vollen Sau støtter planen i sin helhet, er det likevel noen punkter innenfor de ulike innsatsområdene som vi vil trekke fra,

Innsatsområde 1: Fremtidens aktive borgere:

- *gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg*
- *sørge for at formelle demokratiske arenaer og medvirkningsarenaer som barn og unge deltar i får betydning for beslutninger som skal tas*

Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis:

- *styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig*
- *utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring*
- *utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge*
- *tidlig og systematisk følge opp fravær i barnehager og skoler i samarbeid med foresatte og barnet/ungdommen slik at de tar del i fellesskapet*

Merknad til siste punkt over: Hva gjør man når siste instans «gir opp»?

Innsatsområde 3: Helhetlig og koordinerte tjenester:

- *sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet*
- *gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet*

Innsatsområde 4: Familie og nettverk:

- *gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv i samarbeid med andre tjenesteområder*
- *aktivt bruke barns nettverk og voksne de stoler på som støtte i oppfølging av barn og unge*

Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn:

- ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet
- styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter

  Merknad til siste punkt over: Skoler og f.eks idrettslag i nærmiljøet, som har mange felles ungdommer, bør ha felles holdning til ungdommenes språkbruk.

Innsatsområde 6: Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

Ingen prioriterte områder, men følgende merknad:

Hva menes med «*prøve ut samfinansieringsmodeller*?» Privat og offentlig samarbeid?

Hva vil det si å ha at «*alle som jobber med barn og unge skal ha handlingskompetanse*» i praksis?

Planen sier ingenting om inkluderende russefeiring, ref. ulike medieoppslag mye utenforskap og press i forbindelse med russefeiring. Dette bør på en eller annen måte ivaretas i planen.

Vollen 28.02.2023

Vollen SU

v/ Elin Wie Flaig, leder SU Vollen og Vilde Skaar Rangnes

Elin W. Flaig Vilde Skaar Rangnes

Asker kommune

Innsendt: 01.03.2023 16.00

Ref.nr: KUCNLT

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.
918335757

Forening/organisasjon
Fau nesøya skole

Adresse
C/o nesøya skole

Postnr.
1397

Poststed
Nesøya

Telefonnr.
47662101

E-postadresse
marschon@hotmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Marie

Etternavn
Schøning

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

Høringssvar Temaplan oppvekst.

Nesøya FAU ønsker overordnet å rose det vi opplever som en ambisiøs og god temaplan.
Vi trekker frem følgende punkter i planen blant dem vi ser på som særlig positive, dette også som tiltak for å nå andre punkter i planen;
-utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring
-utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge
-videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse
-styrke samarbeidet mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og ungdoms deltakelse i organiserte og egenorganiserte aktiviteter
-sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet
-gi tjenester ut fra et helhetlig familie- og livsløpsperspektiv i samarbeid med andre tjenesteområder
-prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov

Videre ønsker vi å gi følgende tilbakemeldinger;

Vi oppfordre kommunen til å kartlegge barn og unges totale skjermbruk i kommunen. Øke kompetansen rundt

tematikken skjermbruk og psykisk helse, hos de voksne rundt barnet, både ansatte i helsestasjon/bhg/skole og foresatte.

Et av planens delmål er at barnehagen skal forberede barna til å begynne i grunnskolen. Vi oppfordrer Asker kommune til å snu fokuset og heller jobbe med å forberede skolen til å møte barna som starter på skolen. Små barn lærer gjennom lek. Hvor har det blitt av lek og praktisk læring i Askerskolen?

Vi ønsker flere helsesykepleiere velkommen i skolen og ser gjerne at disse jobber aktivt forebyggende med alle klassetrinn.

Det er en del av bhg/skoles mandat å bidra til å utjevne sosiale forskjeller i samfunnet. Et mål skrevet i denne planen er utvikle miljøer som bidrar til forutsigbarhet og mindre stress og press for barn og unge. Knyttet opp mot blant annet disse to punktene ønsker vi å utfordre Asker kommune til å ha en kompetansebasert strategi knyttet til lekser i skolen. Hva er Asker kommune sitt mål med å gi elevene i kommunen lekser, og hvilken bevissthet har kommunen rundt leksene som gis? Har man et bevist forhold til positive og negative konsekvenser rundt leksene som gis?

Foreldremøter og utviklingssamtaler i barnehage og skole er obligatoriske arenaer hvor kommunen treffer innbyggerne som har hovedansvaret for barn og unges oppvekst. Vi utfordrer kommunen til å utnytte denne muligheten bedre. Foreldremøter er en god arena for å øke kompetansen til foreldrene innenfor viktige områder knyttet til barn og unges oppvekst. I etterfølgende utviklingssamtaler vil også kommunen kunne følge opp slike kompetansehevinger mere spesifikt, for eksempel knyttet opp mot familier som trenger ekstra støtte innenfor enkelte områder.

Det vil kreve store ressurser å leve opp til denne planen og vi oppfordrer kommunes politikere til å ta inn over seg at en oppvekstsektor med så ambisiøse mål ikke bør planlegges på sparebluss. Å investere i tidlig innsats er samfunnsøkonomisk gunstig. Vi oppfordrer Asker kommune til å gjøre nettopp dette, ikke bare for å sikre at målene i planen nås, men også for å sikre at fagfolk som jobber i oppvekstsektoren ikke forsvinner ut av sektoren i løpet av prosessen, på grunn av økte forventinger og større arbeidspress.

Flere kompetente hender, hoder og hjerter inn i skolen!

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Asker kommune

Innsendt: 02.03.2023 20.59

Ref.nr: DRACXN

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Fau og samarbeidsutvalget ved spikkestad ungdomsskole

Adresse
Ovnerudveien 1

Postnr.	Poststed
3430	Spikkestad

Telefonnr.	E-postadresse
95168786	orjan.stenberg@gmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Ørjan

Etternavn
Stenberg

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

FAU og SU ved Spikkestad Ungdomsskole behandlet saken i møte 15. februar 2023. Følgende oppsummering sendes på vegne av elever og foreldre, og med støtte fra ansattes representanter, ved skolen:

Behandling av temaplan for oppvekst, Å høre til
Generelle inntrykk er at språket i planen virker utilgjengelig for vanlige folk. Fine, avanserte ord som vanlige innbyggere ikke har et forhold til. Dette oppleves som «politikerspråk» der det er viktigst at det høres fint ut, men samtidig usikkert om innholdet er mulig å realisere. Ungdommen har hatt behov for hjelp for å forstå mange ord og uttrykk, og planen er tydelig ikke skrevet for dem.

Alt hva Asker kommune skal oppnå virker omfattende og lite målbart. Det er gode intensjoner, men frykten er at dette er ord, som mangler handlingskraft, ved at det ikke settes av midler for å kunne oppnå det samme. Det er få tall, og hvordan skal man kunne måle forbedringer? Su savner strategiene for å oppnå visjonene. Og savner forpliktende bevilgninger til å kunne finansiere og faktisk gjennomføre tiltakene.

Ordet Psykisk helse er nevnt en gang i selve planen og henviser da til en annen plan. Planen beskriver en hel del tiltak hvor ting skal «legges til rette», og at folk skal «få muligheter» osv. Men hvordan skal det gis bistand til barn/ungdom som faller utenfor eller som strever psykisk? Hvordan kan det lages en plan for trygg oppvekst uten at et så sentralt og viktig punkt som psykisk helse er grundig behandlet med tilhørende tiltak?

SU ved Spikkestad ungdom ønsker en temaplan for oppvekst med enklere språk og tydeligere prioriteringer og konkrete strategier. Flere av beskrivelsene (med ulike nyanser) under hvert av de seks innsatsområdene går igjen. Dette burde ryddes i.

Forslag:
Vårt forslag for å kunne prioritere og «tynne» antallet innsatsområder er å trekke ut det som er felles, for eksempel tjenestesamarbeid til barns- og unges beste, helhetlig oppfølging, sambruk av lokaler samt å anerkjenne foreldre som den viktigste ressursen i barns- og unges liv. I tillegg bør det begrenses hvor mange innsatsområder som skal til på hver. Vi opplever at flere av innsatsområdene tar opp de samme punktene. Vi tenker at det er lurt å unngå dette, og at man heller knyter sammen handlingene. Vi har da valgt ut følgende punkter, hvor vi på enkelte har funnet det naturlig/nødvendig å skrive noe om på det opprinnelige punkt fra utkastet for å spisse bedre.

Innsatsområde 1: Fremtidens aktive medborgere
-Legge til rette for at alle barn og unge kan etablere vennskap og ta del i felleskap ved å styrke barn og unges sosiale og emosjonelle ferdigheter.
-Sørge for aktiviteter som fremmer barn og unges fremtidstro
-Gi ungdom et godt grunnlag for å ta riktige utdanningsvalg

Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis
-Styrke samordning av tjenestetilbudet slik at alle barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig
-Utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring
-Bruke kunnskapsbasert metodikk og systematisk observasjon for å analysere, evaluere og følge opp barn og unges utvikling

Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester
-Sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud slik at de mestrer alle faser av livet
-Gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet

Innsatsområde 4: Familie og nære nettverk
-Bygge sterke fellesskap mellom foresatte i barnehager, skoler, helse og omsorgstjenester og fritidsarenaer
-Aktivt bruke barns nettverk, foresatte og voksne de stoler på som støtte i oppfølging av barn og unge
-Sikre godt samarbeid mellom velferdstjenestene og tjenester for barn og unge og deres foresatte slik at familier får et helhetlig tjenestetilbud (denne kan bygges ut og løftes ut til et overordnet perspektiv for alle innsatsområdene)

Innsatsområde 5: Trygge og aktive lokalsamfunn
-Styrke samarbeid og sambruk av områder og lokaler mellom skole, SFO, kultur, idrett og andre for å øke barn og unges deltakelse i organiserte og egenorganisierte aktiviteter.
-Ha et fritidstilbud som fremmer positiv og meningsfull aktivitet for ungdom for å forebygge rus og kriminalitet, og bidra til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet.

Innsatsområde 6: Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse
(språket er særlig fremmedgjort under dette området med mange avanserte ord. Her bør endelig plan forbedres og klargjøres betydelig i det språklige)
-Ha spisskompetanse i egne tjenester innen områder som psykisk helse, reguleringsstøtte og familieveiledning
-Prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov (NB!

Står også under innsatsområde 1, kan tynnes)
-Sørge for at alle som arbeider med barn og unge har kunnskap og handlingskompetanse til å forebygge og redusere risiko for omsorgssvikt, vold, seksuelle overgrep og utvikling av adferdsvansker.

Med vennlig hilsen
For FAU og SU ved Spikkestad Ungdomsskole
Ørjan Stenberg
Leder FAU

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

HØRINGSUTTALELSE TEMAPLAN OPPPVEKST

Gjennomgått i SU Torvbråten 14.februar-2023

INNSATSOMRÅDE	INNSPILL	ANDRE KOMMENTARER
1. **Fremtidens aktive medborgere**	• Får inntrykk av at det er flott å bo i Asker • Store ambisjoner • Temaplan har et «tungt språk» enkelte steder. Behov for å forenkle språket. • Foresatte usikker på om en har forstått målene riktig? • Foreldre har en viktig rolle – alt av utfordringer kan ikke overlates til samfunnet/skolen • Lærere opplever at de får mye ansvar	Aktiviteter som fremmer barn og ungdoms framtidstro – eksempler på type aktiviteter her? I et av målene «godt grunnlag for å ta viktige utdanningsvalg» og «rekruttere flere ungdommer» - kan sammenslås samt legge til behov for økt veiledning knyttet til utdanningsvalg.
2.**Helsefremmende og inkluderende praksis**	• Sosiale medier bidrar til utenforskap. Sosiale medier er blitt en større og større utfordring i dagens samfunn. Foresatte sliter med å overholde aldersplikten for tilgang på 13 år. • Ingen vil at egne barn skal stå utenfor, men mange foresatte sliter med å sette grenser for egne barn. De opplever at å nekte barna tilgang fører til mye konflikter hjemme. • Skolen jobber ed aktiviteter for de eldste barna på SFO , men foresatte påpeker at SFO tilbudet er for dyrt og det er hovedårsak til at de	

	eldste sier opp tilbudet. • Behov for bedre og mer tydelige målformuleringer	
3. **Helhetlige og koordinerte tjenester**	• Bra målformuleringer	
4. **Familie og nære nettverk**	• Foreldre trenger veiledning om dagens foreldrerolle. Utvikle robuste barn. • Viktig å bidra til at barn utvikler vennskap – de trenger å møtes for å leke sammen fremfor å sitte foran en skjerm. Foreldre å engasjere seg mer og legge til rette for dette i barnas fritid.	Når helsestasjoner oppretter barselgrupper – hvordan kan de samme fortsette oppover i barneskolen/nettverk?
5.**Trygge og aktive lokalsamfunn**	• Er barnas fritid skolens oppgave? • Aktive lokalsamfunn krever mer foreldreengasjement • FAU opplever i dag at mange foresatte sliter med tidspress, og at det er vanskelig å få foresatte til å stille opp på ting.	Har samarbeid med idrettsforeninger i dag og arrangerer Fun Friday i flerbrukshall for 5-7.trinn. Sliter med å få folk fra idrettsforeningene og foresatte til å stille opp. Mye av koordineringen, organisering og planlegging faller på skolen.
6. **Utviklingsorienterte tjenester og relevant kompetanse**		Behov for en avklaring av hva samfinansieringsmodell er/innebærer – det er for uklart?

Asker kommune

Innsendt: 03.03.2023 19.59

Ref.nr: FRVDKD

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:

Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.
926172751

Forening/organisasjon
Fau sætre ungdomsskole

Adresse
C/o johan fosen

Postnr.
3475

Poststed
Sætre

Telefonnr.
99017864

E-postadresse
johan.fosen@gmail.com

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Johan

Etternavn
Fosen

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

Vi i FAU Sætre ungdomsskole takker for en fin temaplan for oppvekst, den inneholder så langt vi kan se de forhold som bør være med, og alle er viktige. Videre støtter vi valget av de seks innsatsområdene.

Med vennlig hilsen
FAU Sætre ungdomsskole

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Høringsuttalelse fra Hvalstad FAU til utkast «Å høre til – temaplan for oppvekst»

FAU på Hvalstad skole behandlet høringsutkast til temaplan i FAU møte 1. mars 2023, og sender med dette vårt høringsinnspill. Hvalstad FAU vil også påpeke at vi stiller oss bak Hvalstad skoles administrative innspill til temaplanen.

I temaplanen angis innsatsområder og en rekke strategier som det er lett å slutte seg til. Hvalstad FAU er opptatt av at det i realisering og operasjonalisering av temaplanen følger konkrete virkemidler og økonomiske prioriteringer som det vil rapporteres jevnlig på.

Hvalstad FAU vil i det følgende gi innspill knyttet til fire av satsningsområdene og spesifiserte strategier:

Innsatsområde 2 Helsefremmende og inkluderende praksis

Strategi "videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse"

Temaplanen påpeker at kommunen har et potensial når det gjelder å utføre helsefremmende og forebyggende tjenester på de arenaene barn og unge er til daglig for å fremme psykisk og fysisk helse og forebygge utenforskap.

Hvalstad FAU vil i denne sammenheng understreke betydningen av SFO som arena. Det er behov for å styrke ordningen for å unngå at andel deltakelse synker mot 4. trinn, og da er det viktig å både utvikle kvaliteten på tilbudet og sikre tilstrekkelige økonomiske rammer. Det bør også vurderes et større mangfold av kompetanse som kan bidra til å sikre et bredere tilbud av kvalitativt gode aktiviteter, i hovedsak for de eldste trinnene. FAU Hvalstad mener SFO må ha økt bemanning for å gi et variert tilbud. Realiteten i dag for fjerde trinn på Hvalstad er at det er 40 barn og to ansatte. Det kan i tillegg påpekes at kostnaden må stå i forhold til tilbud, slik oppleves det ikke med dagens situasjon.

Hvalstad FAU støtter også temaplanens intensjon om at tilbudet kan utvides til flere aldersgrupper, og vi anbefaler at kommunen ser til andre kommuner som tilbyr dette. Vi viser også til Hvalstad skole høringsinnspill om behovet for endring i praksis av tilskuddsordningen knyttet til sosioøkonomisk tildeling av midler har medført merkbare konsekvenser for SFO-tilbudet til barna våre. Dette særlig knyttet til de eldste SFO barna.

Vi stiller oss også bak at SFO er en viktig arena for å fremme gode oppvekstmiljøer og god helse, og intensjonen i dette innsatsområdet hvor det er ønskelig å øke deltakelsen i fritidsaktiviteter og styrke sammenhengen mellom skole og fritid, med SFO som en arena for dette. Vi støtter at utvidelse av tilbudet utvides til eldre aldersgrupper, og imøteser tiltak som sikrer dette.

Innsatsområde 3 – Helhetlige og koordinerte tjenester

Strategi «organisere tjenestene slik at de er lett tilgjengelig og innbyggerne får hjelp så tidlig som mulig»

For å oppnå dette imøteser vi tiltak som tester ut nye måter å organisere tjenestene på, utover et tettere samarbeid mellom tjenestene. For innbyggeren er det avgjørende å ha lett tilgjengelig hjelp,

så tidlig som mulig. Hvalstad FAU ønsker at det testes ut om økt tilstedeværelse av tverrfaglige ressurser (både organisert og lokalisert) på skolen, gjør at man kan lykkes bedre med tidlig innsats.

Dette kan også testes ut for å se om det bidrar til å sikre mest mulig hensiktsmessig oppgavedeling, med mål om at lærerressurser får brukt tiden mest mulig riktig og effektivt. Videre om det vil bidra til raskere saksbehandling og iverksetting av nødvendige hjelpetiltak. Dette vil også ha relevans for strategi «styrke samordning av tjenestetilbudet slik at utsatte barn, ungdom og familier blir møtt og fulgt opp så tidlig som mulig» tilhørende innsatsområde 1 Helsefremmende og inkluderende praksis.

Innsatsområde 5 – Trygge og aktive lokalsamfunn

Hvalstad FAU vil understreke viktigheten av dette innsatsområdet for å lykkes. Både samarbeidet mellom skole og foresatte (gjennom FAU og SU), og skolen/SFO samarbeid med aktører i lokalsamfunnet er viktig. Skolen er sentral i lokalmiljøet, og må være åpen for sambruk utover skoletid for å tilby en felles møteplass med fritidstilbud for ulike aldersgrupper.

For å lykkes med samtlige strategier tilhørende dette innsatsområdet krever det at kommunens ulike tjenesteområder koordinerer seg internt og legger til rette for at lokalsamfunnet har «en dør inn».

Innsatsområde 6 - Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse

Strategi «prioritere kompetanseutvikling som sikrer barn og unges beste og som møter samfunnets fremtidige behov»

Til dette innsatsområdet vil vi spille inn viktigheten av å også vurdere behovet for annen eller ny kompetanse tjenesteområdet kan være i behov av for å møte samfunnets fremtidige behov.

Mvh

Hvalstad FAU

Asker kommune

Innsendt: 01.03.2023 11.32

Ref.nr: OILRAE

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.
976665317

Forening/organisasjon
Asker kommune barnevernstjenste

Adresse
Kirkeveien 206a

Postnr.
1383

Poststed
Asker

Telefonnr.
40915599

E-postadresse
sabrine.fjelle.moe@asker.kommune.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Sabrine

Etternavn
Moe

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

• utvikle et skoletilbud som er mer praktisk og variert slik at alle elever finner seg til rette og blir mer motivert for læring

Barnevernstjenesten støtter denne strategien, og ønsker å påpeke at det er viktig med et tydelig fokus på tilpasset opplæring i skolen. Det er viktig at skolen ivaretar alle barns behov for læring ut fra det enkelte barns fungering, hva gjelder blant annet kognitivt utviklingsnivå. Barn med læringsvansker får ofte mye oppmerksomhet og hjelp, mens evnerike barn får mindre fokus og et mindre tilpasset tilbud. Dette er barn som fort kan miste motivasjonen for læring.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Høringssvar fra Hvalstad skole, ledergruppe

Innsatsområde 2: Helsefremmende og inkluderende praksis

- videreutvikle skolefritidsordningen med tanke på å sikre kvalitet og øke deltakelse

Kunnskapsgrunnlaget viser til et utfordringsbilde med økt grad av økonomiske forskjeller. På Hvalstad skole viser det seg i praksis ved at flere familier har anledning til å kjøpe dyre ferietilbud, de som ikke har anledning til å delta på dette blir holdt utenfor et fellesskap som naturligvis påvirker det sosiale samspillet i skolegården etter ferier.

Ettersom Hvalstad skole ligger i et høyt sosioøkonomisk området har det vært ekstra viktig å ha et attraktivt program i SFO, spesielt i ferier. Resultatet av det er at vi over flere år har hatt mange barn påmeldt skolens ferie-SFO også blant dem som har økonomi til å kjøpe andre ferietilbud. Kort sagt: de velger skolens ferie-SFO fordi det holder svært høy kvalitet. Gevinsten er at det bidrar til å minske synliggjøring av de økonomiske forskjellene.

For å få til dette er vi avhengig av at det legges til rette for i finansieringsordningen. Med nåværende finansieringsmodell vil vi ikke klare å gjennomføre ferie-SFO, allerede inneværende skoleår, med tilsvarende kvalitet som foregående år. Om vi skulle få tilsvarende antall elever påmeldt som vi har gjort tidligere år vil vi ikke ha mulighet til å kunne reiseutgifter til utflukter og ha god nok voksendekning for å skape ferie SFO med samme høye kvalitet som tidligere. Kort sagt med dagens finansieringsordningen vil det lønne seg å ha få barn på ferie-SFO noe som er med på å øke de økonomiske forskjellene i lokalmiljøet Hvalstad.

Høsten 2021 ble rammeplan for SFO innført, den har mye av de samme forventningene som Hvalstad SFO er kjent med fra gamle Asker. Men rammeplanen setter nå tydeligere føringer for hvordan SFO tiden skal disponeres. Om man skal klare å implementere rammeplanen, planlegge og organisere aktiviteter etter de nå fastsatte nasjonale kravene krever det ressurser. Dette er må tas høyde for når de økonomiske rammene blir satt.

Innsatsområde 3: Helhetlige og koordinerte tjenester

- sørge for at innbyggerne opplever trygge og gode overganger og et sammenhengende tilbud i alle faser av livet

Med reform- 97 startet seksåringene på skolen med mål om at det første skoleåret skulle ha et tydelig preg av førskole hvor lek og utforskende læring sto i fokus. Evalueringen som Oslo Met har gjort på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet viser at seksårsreformen ikke har blitt slik intensjonen var. Forskningen viser at det første skoleåret er preget av mindre fri leken og at lærerstyrte aktiviteter har økt. Det første skoleåret har blitt mer skole enn førskole.
Asker kommune tar denne evalueringen på alvor gjennom prosjektet "Bygge bro" som har som mål å skape gode overgang fra barnehage til barneskole. Hvalstad skole er glad for at vi som kommune har et felles satsingsområde og dette fokuset, men ønsker å understreke at vi da må ha fokus på intensjonen til reform-97 hvor leken får mer plass i skolehverdagen og ikke at skolen går mer inn i barnehagen. Leken og den utforskende læringen skal og bør være en naturlig del av Fagfornyelsen og skolehverdagen.
Vi ønsker naturligvis å legge godt til rette for at førsteklassingene er forberedt på skolestart og vil gjøre nødvendige endringer på våre rutiner, men å bruke det siste året i barnehagen med faste møter på skolen gjennom hele det siste året i barnehagen slik "Bygge bro" prosjektet legger opp til mener vi er for tidlig. Barna og barnehagene skal ha fokus på gode opplevelser det siste året de går i barnehagen. Så må skolen komme på banen i løpet av vårsemesteret med de forberedelsene som da er nødvendig for barn og foresatte. Og i dette ha hovedfokus på dem hvem vi gjør dette for, nemlig skolestarteren.
Å ha samme fokus mot overgang til ungdomsskolen er også nødvendig. 7. trinn skal ikke være et år med forberedelser til ungdomsskolen.

Asker kommune

Innsendt: 26.02.2023 19.14

Ref.nr: EIBCMK

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Enkeltpersonforetak/forening uten organisasjonsnummer

Foretakets eller foreningens navn
Arbeidsgruppen for en annerledes avgangsmarkering

Adresse
Fredtunveien 81

Postnr.
1386

Poststed
Asker

Telefonnr.
90610140

E-postadresse
cathrinez@viken.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Trine

Etternavn
Holand

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

Arbeidsgruppa for en annerledes russetid er blitt etablert høsten 2022 med utspring fra Asker videregående skole. I gruppa sitter ungdommer fra 10. trinn til og med elevene som gikk ut av vgs i fjor . I tillegg er det foreldre, skoleansatte, helsesykepleier og SLT-koordinator. Gruppa har som ønske å fremme og iverksette helt konkrete tiltak for å skape en inkluderende tid fram til russetida og i russetida for alle askerungdommer. Gruppen har også vært omtalt i Budstikka. https://www.budstikka.no/denne-gjengen-samles-med-ett-felles-mal-a-skape-en-helt-annen-russetid/s/5-55-1331891

Vedlagt ligger vår høringsuttalelse til Temaplan for oppvekst, som i hovedsak omhandler at denne tematikken bør inn i temaplanen og vi foreslår også helt konkret hvordan tematikken kan innarbeides i temaplanens innsatsområder.

Vi legger også ved et brev vi har utarbeidet til Askers politikere som beskriver problematikken mer inngående.

Med vennlig hilsen
Arbeidsgruppen for en annerledes avgangsmarkering

v/ Cathrine Zandjani, Tone Lise Jakobsen, Trine Holand, David Hunstad, Tarje Risbøl, Birgitte Salvesen, Ellen Andreasson, Haydar Øzbal, Mette Andersen, Trine Christensen, Anne-Karine Knutsen, Sunniva Johnsen Fisknes, Iselin Haaland, Iselin Stølen, Tom Martinsen, Mona Punther, Mirjam Gressli Edvardsen, Tomm Ditlef Johansen, Espen Greftegreff Halvorsen, Marthe Langmoen, Elias Malmebekk, Sverre Jaxen, Christoffer K. Gulbrandsen, Ada

Ophelia Larsen

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Innspill til høring om temaplan for oppvekst v3.docx

Last opp dokumentasjon

Brev til politikerne_v3.docx

Asker 26. februar 2023

Kjære politikere og administrasjon i Asker kommune!

På Asker videregående pågår det nå et unikt initiativ igangsatt av helsesykepleier og rektor, der elever på alle trinn på skolen, elever fra flere ungdomsskoler, foreldre til skolens eksisterende og tidligere elever og skoleledelse og rektorer fra ungdomsskolen deltar for å finne tiltak for en inkluderende russetid. I tillegg samarbeider skolen tett med de andre videregående skolene i Asker.

Nå trenger vi hjelp fra politikere og administrasjon i Asker kommune til å skape en mer inkluderende russetid. Vi trenger særlig hjelp på fire områder og det er:

1. Steder i kommunen som tillater russebussparkering i russetiden
2. Tillatelse til å gjennomføre et par felles arrangementer under selve russetiden, feks på Hvalstrand (inkl. tillatelse til å feste etter kl 23, gjerne med mulighet til å for eksempel kjøpe mat fra food trucks og hjelp til vakthold fra frivillige som feks. Norsk Folkehjelp)
3. Russekro i Asker sentrum en gang i måneden etter nyttår og hyppigere i selve russetiden. For eksempel på Lancelot med happy hour tidlig på kvelden?
4. Informasjonsarrangement for eksempel på kulturhuset der fjorårets russ og foreldre kan overføre sin erfaring og kompetanse til neste generasjon.

«Skal kommunen være festarrangør for russen?» kan man spørre seg. Det ber vi ikke om, men vi trenger drahjelp til å få tillatelser og samkjørt dette, på samme måte som kommunen bidrar til å arrangere for eksempel Hvalstrandfestivalen. Dette er bakgrunnen for at vi trenger akkurat disse tiltakene:

Voksensamfunnets forsøk på å begrense russefeiringen har gitt grobunn for russebuss- /russegruppekulturen

Som samfunn har vi i 20-30 år prøvd å ta regi på russetiden gjennom å legge begrensninger eller stenge russen og ungdommene ute, som har bidratt til en del negative konsekvenser:

- Utdanningsmyndighetene har prøvd å få ned antall festdager ved å legge eksamen etter russetiden, som man med voksenlogikk skulle tro fører til mindre festing. Det ser ikke ut til å ha hjulpet: Mens russetiden for dagens russeforeldre startet 1. mai og varte to og en halv uke, og for besteforeldrenes generasjon startet etter 17. mai og skriftlig eksamen, starter dagens generasjon med russ senest 18. april, fire hele uker før 17. mai. Det er uvisst hvor mange som får ødelagt innspurten til de avsluttede eksamener og vitnemål gjennom redusert lesing og forberedelser. Mange ungdommer får også helseproblemer som lett oppstår i russetiden, og dermed ødelagte valgmuligheter for videre utdanning.

- Kommunene vil ikke ha russebussene på sine områder pga. naboklager og trolig «for å stå opp mot russekulturen». I 2021 tillot verken Bærum eller Oslo russebussene å

parkere i sine kommuner. Ingen steder å være med bussen i egen hjemkommune gjør at bussrussen drar langt hjemmefra for å feste og leker «katt og mus» med politiet.

- Foreldrene har gjerne gode minner fra egen russetid og er derfor positive til at egne barn skal få tilsvarende opplevelser. Mange har dessuten mest fokus på om sitt barn er inkludert. I tillegg ser mange foreldre positivt på hvordan det å eie en russebuss sammen er god læring i prosjektledelse. Etter hvert erkjenner mange likevel at ungdommene kunne lært prosjektledelse på en mye billigere måte (ungdommene har gjerne trekk på flere tusen kroner i måneden i tre år for å tilhøre en bussgruppe). Først når russetiden er over, ser man hvor annerledes podens russetid ble sammenlignet med sin egen, selv om en del ytre faktorer er like.

- Russegruppedynamikken påvirker ungdommenes sosiale liv mange steder i Asker fra midt på ungdomsskolen. Kløfter skapes mellom tidligere venner og det gråtes mange tårer både blant de som er «innenfor» og «utenfor». Skolene har tidligere ikke involvert seg i russekulturen fordi «dette er noe de gjør på fritiden sin». Likevel erfarer de konsekvensene av hvordan russegruppene gjør det vanskeligere å skape gode klassemiljøer, det sementerer gamle kontaktnett uten å åpne opp for nye, og russeklær understreker hvem som er «ute» og «inne» som gjør det utfordrende å bygge et godt sosialt miljø som fremmer læring.

- Utestedene vil ikke ha de som har liten festerfaring, dårlig råd og gjør alle nybegynnerfeilene knyttet til alkohol i sine lokaler. De satser heller på eldre kunder, slik at selv om man er 18 år er det ingen utesteder å møtes på.

Å delta i en russegruppe sikrer sosial trygghet i ungdomstiden

Godt hjulpet av markedsaktørene, har busskulturen fått vokse seg sterk. Har du en russebuss, har du en gjeng å sosialisere og feste med i helger, hver nyttårsaften og sommerferie fra ungdomsskolen til siste året på videregående. I russetiden, har du hver natt et sted å være og kan danse deg gul og blå i 100 km/t mens bussen som et rullende diskotek svinger frem og tilbake på E18 til og fra Horten. Har du lyst til å gi deg klokka 02, blir det vanskelig, for du er langt hjemmefra din egen kommune og må pent bli med helt til neste skoledag starter. Å feste med venninnen din som er «løsruss» fordi hun mistet plassen etter en utstemming er vanskelig å få til, fordi dere har få felles sted å møtes i russetiden. Dere prøvde på et felles arrangement, men det ble stengt av politiet klokka 23, etter at dere akkurat hadde ankommet etter «vors».

Når du går på ungdomsskolen begynner redselen for å falle utenfor hele resten av ungdomstiden, og det er om å gjøre å etablere en gjeng basert på dine eksisterende relasjoner. Å ikke være del av en russegruppe fremstår som lite attraktivt, så ungdomsskoleelever i 10. trinn og 1.-klasseelever vil raskest mulig sikre seg en «plass» sammen med etablerte venner og lukker nettverket sitt mer enn nødvendig på en tid i livet man vanligvis søker seg ut av det etablerte.

Det er derfor fullt forståelig at elever og foreldrene deres takker ja til en bussplass om det dukker opp som et alternativ, men det betyr ikke at det er deres ansvar alene å få til en endring.

Å endre russekultur vil ta tid, og er noe vi må bidra til i fellesskap

Vi tror på at vi må slutte å legge ansvaret for en samfunnsendring på russens skuldre alene. Vi trenger å samarbeide, selv om temaet ligger under ansvaret til mange av statens departementer eller i mange ulike avdelinger i kommunen. Vi trenger å samarbeide på tvers av kommunens skoler (1.-10. trinn) og i fylket (1. – 3. VGS). Vi trenger også allmenn støtte og forståelse fra befolkningen og politikerne for at det er viktig og riktig å involvere seg i hvordan man i dag markerer ferdigstillelsen av 13 års skolegang, slik at markeringen ikke ødelegger skolemiljø, læringsmiljø og ungdomsmiljø, men skaper trygghet, tilhørighet og samhold i viktige ungdomsår.

> *Det handler om å gi ungdommene våre sosial trygghet i de viktigste ungdomsårene og vise at en russebuss ikke er et «must» for å oppleve det.*

Vi tror på å gradvis (år for år) gi et alternativ til en russegruppe-ungdomstid og tilby gode, inkluderende skolemiljøer som gir ungdommene våre tryggere læringsmiljø, nye venner og mindre sjanse for å bli utestengt sosialt. Avgangsmarkeringen skal være verdig og feiringen bør legges til etter at vitnemålet er sikret. Vi tror på en feiring som både vil bli billigere og morsommere fordi den ikke domineres av frykt for utestengelse.

> *Målet er ikke å forby russebusser eller dannelse av russegrupper, men at busser og grupper ikke skal være en nødvendig forutsetning for å ha en sosialt trygg ungdomstid.*

Vi er avhengig av alle disse aktørene for å lykkes:

- **Kommunen** må starte med å tilby et alternativt sted å være i russetiden, som gjør at «bussgruppe» ikke fremstår som eneste løsningen på en vellykket ungdoms- og russetid. Dette må være attraktivt både for russ som allerede er i en russegruppe og «løsruss». Vi har tro på at antallet busser i hvert russekull gradvis vil falle når russen erfarer at billigere, morsomme feiringsalternativer blir etablert som blir brukt av alle – også bussrussen. Vi trenger både å få tilbake russekroen og arrangere noen større happenings i løpet av mai, som fremstår som skikkelig attraktive for alle.
- **Kommunen og nabokommunene** må la russebussene parkere lokalt og bruke lys og lydanleggene sine til glede for hele russekullet i kommunen i løpet av russetiden.
- **Skoleelever/avgangskullene/russen** må bli involvert i endringsreisen og gi innspill til hva som vil oppleves som attraktive alternativer til dagens feiring.
- **Skolene** (vgs og ungdomsskolene) og kommunen må arbeide med å bygge klassemiljøene og dempe det opplevde behovet for å etablere russegrupper (med eller uten buss). Russetøy bør erstattes med klær som løfter fram samholdet i hele klassen, russetrinnet eller skolen. «Russestyre» erstattes med «avgangsstyre» som representerer både avgangselever som vil feire russetid og de som vil avstå fra det.

- **Foreldrene** må få mer informasjon og bli mer opplyst, slik at de skjønner hva de er med på når ungdommen vil være med på buss eller være deltager i en russegruppe. Mange elever velger VGS blant annet basert på inntrykk av hvordan russetiden kan feires. Foreldre må kjenne til at prosjektledelse kan læres til et annet kostnadsnivå, og med mindre relasjonelle kostnader for både elevene som er innenfor og utenfor. «Foreldrerulling» legitimerer og støtter busskulturen og bør vi som ansvarlige foreldre slutte å delta på. Det samme gjør det å la småsøsken bruke arvede russegruppeklær på barne- og ungdomsskolen, fordi det gir status. (Ja, det er vanlig!)
- **Foreldre** bør også sette seg inn i markedsaktørenes jerngrep på russekulturen og stille flere spørsmål til om hvor mange sett med russegruppeklær som er nødvendig, taushetsklausuler og busskontrakter.
- **Staten** må gå inn og kontrollere russeaktørmarkedet. Her er det sterke aktører som ønsker at russetidspunktet ikke endrer seg eller at russetiden kortes ned. Flyttes russetiden til juni får man for eksempel solgt færre, dyre parkas-jakker, og blir den kortere vil de tjene mindre på å leie ut bussen for en kortere periode.
- **Staten** og Kunnskapsdepartementet må sørge for at skriftlig eksamen kommer før avgangsfeiringen og gi støtte til verdige og høytidelige avgangsmarkeringer når 13 års skolegang er over.

Blir du med og bidrar for å gjøre ungdomstiden og russefeiringen mer inkluderende for alle?

Med vennlig hilsen
Arbeidsgruppen for en annerledes avgangsmarkering

v/ Cathrine Zandjani, Tone Lise Jakobsen, Trine Holand, David Hunstad, Tarje Risbøl, Birgitte Salvesen, Ellen Andreasson, Haydar Øzbal, Mette Andersen, Trine Christensen, Anne-Karine Knutsen, Sunniva Johnsen Fisknes, Iselin Haaland, Iselin Stølen, Tom Martinsen, Mona Punther, Miriam Gressli Edvardsen, Tomm Ditlef Johansen, Espen Greftegreff Halvorsen, Marthe Langmoen, Elias Malmebekk, Sverre Jaxen, Christoffer K. Gulbrandsen, Ada Ophelia Larsen

Asker kommune

Høringssvar

Ref. Sak 2/23

"Å høre til" - temaplan for oppvekst"- 1. gangsbehandling

Temaplanen ble behandlet i Utvalg for oppvekst 17.01.2023. Sak 2/23.

Denne uttalelsen representerer Askerparkens venner. Høringssvaret er behandlet og vedtatt innsendt av årsmøtet til Askerparkens venner 28/2-2023.

Å sikre friområder for uorganisert/egenorganisert lek og friluftsliv angår samtlige seks punkter i temaplanen.

Vi har følgende innspill til temaplanen

Strategi

- sikre tilgang til friområder for uorganisert/egenorganisert lek og friluftsliv for alle barn og unge i deres nærområde

28/2-2023

For styret i Askerparkens venner

Stein Tyrdal
Leder Askerparkens venner
Asker terrasse 71
1384 Asker
Mob. 91140466
E-post: s@tynn.no

ASKER KULTURRÅD

Asker, 3. mars 2023

Til: Asker kommune
Kopi: Kultursjef Jan Erik Lindøe
Direktør for oppvekst Kai Erik Lund
Leder for utvalg for oppvekst Oddvar Igland

Å høre til – temaplan for oppvekst
- Høringsuttalelse fra Asker kulturråd (AKR).

Innledning

Asker Kulturråd setter pris på at kommunen lager en egen plan med dette temaet. Et godt oppvekstmiljø er viktig for god samfunnsbygging. Et samfunn med gode oppvekstsvilkår kommer nemlig ikke av seg selv. Vel er offentlige myndigheter hovedansvarlig for styringen av samfunnsutviklingen. Men uten samarbeid og involvering av sivilsamfunnet ellers kommer man til kort.

Fritidstilbud for kultur er en svært viktig del av et godt samfunn. I en temaplan som denne er det spesielt viktig å inkludere kulturlivets lag og foreninger i tiltakene som skal iverksettes. AKR er parat til å bidra i dette arbeidet.

Innspill og kommentarer til planen

I planforslaget er deltagelse i kulturaktiviteter trukket frem i innsatsområde 5 – trygge og aktive lokalsamfunn. AKR støtter opp om dette, deltagelse og opplevelse av kultur er en helt sentral del av et godt oppvekstmiljø.

Tilgang til å oppleve og delta i kulturaktiviteter er en forutsetning for å nå målene i planen. Det er i nærmiljøet barn og unge tilbringer mest tid i oppveksten. Trygge og gode oppvekstrammer i nærmiljøet gjennom kulturtilbud er med på å skape innenforskap heller enn utenforskap.

Asker Kulturråd, Hasselbakken, Askerveien 47, 1384 Asker. Tlf. 91912072. post@askerkulturrad.no

Et viktig tema for AKR er kulturlokaler i skolene. Egnede lokaler for kulturaktiviteter er viktig for at lokale lag og foreninger skal være best mulig rustet til å kunne ta en del av samfunnsoppdraget, nemlig å skape gode fritidsaktiviteter i nærmiljøet.
Enkelt sagt kan man tenke seg at barneskolene er de mest kortreiste kulturhusene mens ungdomskoler sammen med andre formålsbygg er mer langreiste kulturhus. Å tenke nærmiljøet som det aller viktigste oppvekstmiljøet er også bra for miljø og klima. Satsing på skolene som lokale kulturhus er derfor viktig i mange perspektiv.

Asker kommune samarbeider med idretten om prosjektet Aktive Lokalsamfunn. AKR mener tiden er moden for å utvikle dette til også å gjelde kulturaktiviteter. Styrket samarbeid mellom kulturfrivilligheten og kommunen er med på å utvikle tettere bånd mellom det private og offentlige og vil dermed skape enda bedre oppvekstmiljøer.

Asker kulturskole er en stor tilbyder av kulturtilbud for barn og unge. AKR ser ikke at kulturskolen er nevnt i planen. Vi mener kulturskolen godt passer inn i flere av innsatsområdene, spesielt 5 – trygge og aktive lokalsamfunn.

AKR setter pris på at planen grenser til kulturplanen og vi henviser til innsatsområder og strategier i den som er viktige for å nå målene i oppvekstplanen.

> ***Temaplan for oppvekst er viktig for kulturlivet fordi arenaer for øvelse og deltagelse ikke må være ekskluderende men inkluderende.***

Asker Kulturråd støtter innsatsområdene i planforslaget slik de er utformet. Vi ser frem til å samarbeide om tiltakene.

For Asker kulturråd,

Kristin Engebretsen (sign)
styreleder

Ole Martin Helgesen (sign)
nestleder

Erik de Mora (sign)
daglig leder

Kristin Bjelke (sign)
styremedlem

Børge Tronrud (sign)
styremedlem

Morten Gjelten (sign)
styremedlem

Morten Andreas Kise (sign)
styremedlem

Anne-Berit Sørlie (sign)
styremedlem

Per Olav Berg (sign)
styremedlem

Ronnie Larsen (sign)
varamedlem

Marie Østensen (sign)
varamedlem

Asker idrettsråd

Organisasjonsledd i
NORGES
IDRETTSFORBUND

Til Asker kommune

Asker, 3. mars 2023

ASKER IDRETTSRÅD – HØRINGSSVAR TEMAPLAN OPPVEKST «Å HØRE TIL»

Asker idrettsråds takker for mulighet til å gi innspill til en av de viktigste temaplaner i kommunens portefølje av planer.

Askeridretten ønsker å være samarbeidsapartner for kommunen i arbeidet med å nå målene som er satt om helhetlig grep, helsefremming, forebygging, livsmestring og tilhørighet. Vi ønsker også at kommunen i større grad ser på fritidsareanaen som en del av helhetlig løsning for det enkelte barn. Samtidig understreker vi at frivillig sektor lever og vokser med egne initiativ, og må understøttes med økonomi og ressurser dersom tiltak utover egne formål iverksettes.

Barn og unge trenger trygge arenaer der de kan møte andre, utvikle seg, mestre og bli inkludert. Kort sagt å høre til. Askeridretten er en slik arana!

SAMMENDRAG

- Idrettslagene som har deltatt i innspill til høring er opptatt av at kommunen **ivaretar** og **utvikler** tiltak og deler av samfunnet som fungerer bra! Idretten er en viktig puslespillbrikke i svært mange barns hverdag. At idretten har gode rammevilkår – både i form av forutsigbar økonomi og en robust frivillighet – bidrar til gode oppvekstvilkår!

- Idretten bør være dialogpartner i arbeidet med helhetlig innsats for barn og unge.

- Idrettslagene skaper grunnlag for aktive liv, er naturlige samlingspunkt og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Asker idrettsråd ønsker å etablere sterkere **partnerskap** med kommunen for å nå ambisiøse mål omkring barnas oppvekstvilkår.

  Asker idrettsråd og over 30 idrettslag som er involvert i samarbeid med skoler om idrettens modell Aktive Lokalsamfunn må ha økonomisk forutsigbarhet for videreføring av det strategiske samarbeidet. Idrettslagene er viktig samarbeidspartner i laget rundt barnet.

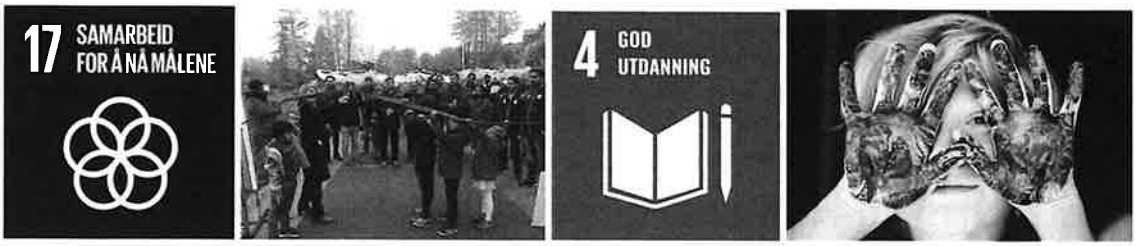
- Asker idrettsråd inviterer skolehelsetjenesten/BFT til tettere samarbeid om Aktive Lokalsamfunn - med mål om skape mestring og god helse og mindre utenforskap.

- Asker idrettsråd vil å bidra til kommunens strategi om å utvikle skoler og barnehager som nærmiljøarenaer. «Sambruk, samarbeid og felle kompetanse i barnehage, i skole, i hjelpetjenester og i barnas fritidstilbud» kan realiseres gjennom ulike samarbeid (Aktive Lokalsamfunn, aktivitetsguide og utbygging av skole-, barnehage- og idretts på Sætre og Borgen).

Postadresse
Postboks 166, 1372 Asker

Besøksadresse:
Lensmanslia 4 (senter for innovasjon og læring)

post@askeridrettsrad.no
www.askeridrettsråd.no



KOMMENTARER TIL DE ULIKE INNSATSOMRÅDENE

INNSATSOMRÅDE 1 – FREMTIDENS AKTIVE MEDBORGERE

Strategien om aktive medborgere ligger idretten nært og vi inviterer til samarbeid om modeller og aktivitet som bidrar til å styrke strategien.

- Askeridretten er bygget opp etter demokratiske prinsipper og bidrar til kompetanse om styresett karakterisert ved demokrati, åpenhet og ærlighet. Idrettsbevegelsen fremmer demokrati, aktiv deltagelse og tro på frivilligheten som en kraft i samfunnet. Dagens samfunn trues av demokratiforvitring. Når vi vet at 91,5% av ungdom under 18 år i Asker har vært medlem i et idrettslag vet vi at vi kan bidra til opplæring og **styrking i demokratiske samfunnsmodeller**.
- Medbestemmelse og ungdomsmedvirkning er viktige elementer i idrettslagene. Disse elementene er godt forankret i Norges idrettsforbunds organisasjon, og vi inviterer til utvidet samarbeid (i dag samarbeides det om aktiv 365 – kursing av ungdomsskoleelever gjennom Viken idrettskrets).
- Idretten og Asker idrettsråd bidrar til å bygge gode medborgere gjennom å tilføre ungdom kompetanse, arbeidserfaring og erfaring i frivillig arbeid gjennom ledelses- og frivillighetsprogrammet Aktiv YNG.

Idrettslagene har en unik evne til å skape tilhørighet og samhold

Gjennom 35 000 medlemskap med tilhørende ressurser og mannskap skapes gode opplevelser, mestring og mangfoldige aktiviteter på et vell av tilhørighetsarenaer i Askeridretten hver eneste dag. Utenom skolen er det på idrettsarenaen barn og unge oppholder seg mest og hele 93%[1] av barn og unge deltar i idretten i løpet av sin oppvekst.

Idrett er en selvsagt del av oppveksten og det er å slå inn åpne dører å bruke mye energi på å argumentere for de mange gode effektene gjennom å delta i aktivitet i ditt lokale idrettslag.

[1] https://www.ungdata.no/ungdom-og-idrett/

Vi minner om mulighetene som ligger i idrettens to spor gjennom:
1) konkurranse, trene, sprenge grenser og
2) lek, mestring, fellesskap, sosialisering og læring.

Disse to sporene gir begge store verdier for enkeltmennesker gjennom:

- Grunnlag for et aktivt liv gjennom å skape en aktiv identitet som barm og unge bærer med seg hele livet
- Etablering av sosial kapital, som handler om tillitt, rettferdighet og samarbeid mellom mennesker og mellom mennesker og samfunn.

INNSATSOMRÅDE 2 - HELSEFREMMENDE OG INKLUDERENDE PRAKSIS
Idrettens visjon og ulike bestemmelser ligger innsatsområde 2 nært. Barneidrettsbestemmelsene skal sikre både helsefremmende og inkluderende praksis.

- Forebyggende arbeid der barna er i fokus betyr at SFO er særdeles viktig som samlende arena for alle barn. Her har idrettslagene mye kompetanse og engasjement å dele.

  Hva med å etablere en helhetlig fritidsordning, FO, i samarbeid med både idretten og kulturområdet frem til 7. trinn for hele kommunen?

- Viktig med overgangsløsninger i 4., 5., 6. og 7. klasse. SFO på mellomtrinnet.

Idrettslagenes rolle som helsefremmende og forebyggende aktør i tett samarbeid med oppvekssektoren

Mål med helsefremmende og forebyggende arbeid er at barn og unge lærer, utvikler seg og mestrer egen hverdag i fellesskap med andre. Her er idretten en viktig og sentral aktør!

Idrettslagene er et naturlige samlingspunkt i lokalmiljet og en viktig plattform for opplevelse av trygghet og tilhørighet. Ikke minst er det en av samfunnets viktigste sosialiserings-arenaer, der barn og unge ikke kun møter godt kjente andre unge og voksne, men også fremmede og står i nye mestringssituasjoner daglig og ukentlig. Over tid gjør dette dem til trygge, autonome og mestrende individer.

Vi ser oss som naturlig samarbeidspartner med oppvekstsektoren siden det også er et mål for tjenestene i oppvekst at de sammen med foresatte og andre samarbeidspartnere skal fremme en inkluderende praksis som vektlegger at alle innbyggere er viktige i et fellesskap, og at alle har en stemme og noe å bidra med for seg selv og andre.



INNSATSOMRÅDE 3 - HELHETLIGE OG KOORDINERTE TJENESTER

- Helhetlige tjenester må inkludere å se barnet gjennom hele døgnet
- Få inn spørsmål om fritidaktivitet i utviklingssamtaler med foreldre og barn i både barnehage og skole.
- Målrettet dialog mellom skole, elev og foresatte om elevens fritid med mål om å få alle til å være aktive på fritiden, uavhengig av sosioøkonomiske forhold.
- Skolehelsetjenesten bør implementeres i «Aktive lokalsamfunn». Skolehelsetjenesten og idretten kan med fordel bør inngå et gjensidig samarbeid med barnet i sentrum og med et mål om å skape mestring og god helse.
- Transportløsninger må på plass for å sikre at flere kan delta i fritisaktiviteter, som del av helhetlig tilnærming til den enkelte. For å sikre lik mulighet til å delta i idretten og andre fritidsaktiviteter, samt bidra til lavutslippssamfunnet, må det arbeides for å etablere **fritidsbusser** etter modell av skolebusser.
- Styrke og ha førstehåndserfaring og -kompetanse på idrettens arbeid og potensial som ressurs i kommunen. Forslag: Lærlingeordning.
- Rapport fra Røde Kors[2] rapporterer om at 1 av 5 har latt være å delta i fritidsaktivitet fordi familien ikke har råd. Her må kommunen og idrettslagene arbeide systematisk sammen for å sikre mulighet for alle å delta.

Samarbeid mellom idretten og skolen bør uvides til også å inkludere systematisk samarbeid med skolehelsetjenesten

Idretten tar et stort ansvar og bidrar sterkt også på skolens arenaer. I et samfunn der sosial ulikhet er en versting blant faktorer som hindrer opplevelse av tilhørighet og undergraver livskvalitet og helse, kan idretten gjøre en forskjell.

Skolene og idrettslagene er godt rustet til samarbeid å utvikle skolen som en nærmiljøarena og samarbeid om barnas fritid. Aktive Lokalsamfunn, med samarbeid mellom skolen, barnehagen og andre enheter og idrettslagene skaper vinnere. Vinnerne på dette laget er barna! Disse prosjektene må og bør gis større fokus, tillit og støtte, da de har positiv effekt på punkter i temaplanen det er søkelys på å forsterke på den ene siden og forebygge på den andre.

Alle aktører i arbeid med barn og unge, skal se helse, læring og utvikling i sammenheng. Målet er å skape inkluderende fellesskap hvor alle får utfolde seg og oppleve mestring og tilhørighet gjennom varierte og tilpassede aktiviteter og oppgaver.

[2] https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/nar-barn-ma-vare-voksne_rode-kors.pdf

Skolehelsetjenesten bør implementeres i «Aktive lokalsamfunn». Her mener vi skolehelsetjenesten og idretten med fordel bør inngå et gjensidig samarbeid med barnet i sentrum og med et mål om å skape mestring og god helse. Helsesykepleier er her en sentral aktør i å bygge laget rundt barnet. Det forebyggende og helsefremmende arbeidet omfatter alle barn og unge og helsesykepleier er kontaktpunktet gjennom daglig tilstedeværelse ute på skolene. Samarbeid om overgang skole og fritid kan styrkes betraktelig gjennom et slikt formalisert samarbeid.

Helsesykepleiere innehar også forebyggende og helsefremmende kompetanse som frivilligheten i idretten bør kunne nyttiggjøre seg for råd/veiledning ved helsespørsmål. Dette vil supplere idrettsforbundets vedtatte regelverk, egen evne til etterlevelse og ikke minst utfordringene ved å klare å gjennomføre slik opplæring. Temaer kan være mobbing, trakassering, vold og overgrep.

Det forebyggende programmet «Trygg på trening» utviklet av Redd Barna kan her være aktuelt å benytte, og skolehelsetjenesten kan være samarbeidspartner/rådgivende tjeneste for idretten både på et generelt grunnlag og muligens spesifikt i enkeltsaker.

INNSATSOMRÅDE 4 - FAMILE OG NÆRE NETTVERK

Idrettslagene bygger på frivillige foreldres engasjement. Dette engasjementet kommer ikke «av seg selv», men kommer som følge av en organisasjon som evner å bygge opp under foreldrenes innsats. Skolen og idretten kan med fordel samarbeide om programmer som sikrer at foreldrene er tetter på barna sine.

- Bygge sterke fellesskap mellom foreldre, skole mm og fritidsarenaer
- Bruke erfaringer fra idretten i skolen og erfaringer fra skolen i idretten – det er de samme foreldrenen og de samme barna!
- Samhandling mellom aktivitetsguiden og skolehelsetjenesten for å gi foreldre kunnskap om mulighetene barna har til å engasjere seg i det mangfoldige idrettstilbudet som finnes i kommunen

INNSATSOMRÅDE 5 - TRYGGE OG AKTIVE LOKALSAMFUNN

Asker idrettsråd er opptatt av at kommunen er tydlige i sin kommunikasjon av omtalen av aktive og trygge lokalsamfunn som bekgrep, og Aktive Lokalsamfunn som konsept.

Askeridretten inviterte i 2018 kommunen til samarbeid om modellen Aktive Lokalsamfunn. Aktive Lokalsamfunn er idrettens betegnelse på nærmiljøer der idrettslaget har tatt et utvidet ansvar for å **styrke tilhørigheten, fellesskapet og aktivitetsnivået blant innbyggerne**. Samarbeidet vi har opparbeidet mellom skolene og idrettslagene i kommunen er et samarbeid der barna og innbyggerne er vinnerne. Det er et mål for Asker idrettsråd at idretten og kommunen sammen skaper bærekraftige modeller for Aktive Lokalsamfunn over hele kommunen.

- Aktive Lokalsamfunn er banebrytende og løfter både barna, aktivitetsnivået, frivilligheten og skolen. Dette er et godt tiltak man må ta vare på og utivkle videre i tett samarbeid med det enkelte idrettslag og den enkelte skole.
- Aktive Lokalsamfunn må bygge nedenfra! Her bor initiativet og de gode, lokale idéene.

- Aktive Lokalsamfunn er lavterskeltilbud i lokalmiljøet og kan bygge ut i mange retninger gjennom idrettslaget.
- Økonimisk fortusigbarhet må etableres i kommunen, på samme måte som den er etablert i idrettslagene gjennom årsmøtevedtak om å dele medlemsbasert tilskudd med allmennheten. I 2022 brukte idrettslagene 20% av inntekter som er tiltenkt idrettsaktivitet på gratis og åpne aktiviteter i lokalmiljøet gjennom Aktive Lokalsamfunn. Dette utgjorde bare dette årer 1, 7 millioner kroner.
- Vi ønsker enda større og mer systmatisk samhandling mellom idrettslagene og FAU på skolene for sikre forståelse for hva man ønsker oppnå og også oppnå «frivillighet på tvers»
- Ungdom ønsker meningsfulle lavterskeltilbud og -aktivitet. Vårt inntrykk er at ungdommen i tillegg ønsker et sted å «høre til». Idrettslaget, men logo og drakt, er et slikt sted.
- Asker idrettsråd mener det er viktig at kommunen støtter oppbygging av ungdomstilbud i frivillige organisasjoner i like stor grad som i egen regi. Gjennom å styrke ungdommenes tilhøreighet til «sin» frivillige organisasjon bygger vi også opp tilhørigheten til nettopp frivilligheten. Idrettslagene har ofte både lokaler, foreldrene og ungdommen som ønsker lavterskeltilbud. Vi trenger likevel samarbeid og gode strukturelle ideer for å klare å gjennomføre både dette og de organiserte aktvitetene som idretten tradisjonelt er godt på.
- For å skape trygge og aktive lokalsamfunn er det viktig å ha gode møteplasser. Vi ønsker at frivillige organisasjoner i større grad samlokaliserer i aktivitetshus / grendehus / klubbhus.
- For å sikre optimal bruk og større sambruk av lokaler må ressurser rundt kommunikasjon for å sørge for at lokaler faktisk benyttes styrkes. Svartjenesten i kommunen må utbedres.

- Aktivitet og fellesskap på tvers av generasjoner fremmes av mange idretter og idrettslag. Generasjonsmøter er viktige for barn og unge og skjer eksempelvis i fridykking, orientering, kampsport, boccia, badminton, tennis, mosjonsgrupper mm.

Trygge og aktive barn gjennom Aktive Lokalsamfunn – strategisk satsing mellom idretten og kommunen

Idrettslagene tilbyr idrett over hele kommunen. Idrettsaktiviteten «der ute» - gjennom hver enkelt mamma-/pappatrener i hver eneste undergruppe i hvert enkelt idrettslag hver eneste dag hele året - er vårt største bidrag til gode oppvekstvilkår, sunne møteplasser og et fysisk aktivt samfunn.

Askeridretten jobber samtidig aktivt for økt fysisk aktivitet gjennom idrettslagene også på andre områder enn kjernevirksomheten. Vi og arbeide systematisk for mer idrett og fysisk aktivitet i håper oppvekstsektoren ser verdien av Aktive Lokalsamfunn på et strategisk nivå og at vi etter fire års prosjektarbeid kan rette blikket mot Aktive Lokalsamfunn som strategisk satsing.

Vi ser også mulighet for videreutvikling av Aktive Lokalsamfunn:

- Samarbeid med barnehager for tidligst mulig i livet bidra til en aktiv identitet til barna
- Mulighet for lærlingeplasse i idrettslagene, som vil passe spesielt for unge under 25 år der de kan jobbe både med teori og aktivitet
- Bygge en sterkere bro mellom idretten og helsetjenesten, idretten og barnehage, idretten og skole for å forebygge og etablere en kraftfull og effektiv «tidlig innsats»-struktur i kommunen.



INNSATSOMRÅDE 6 - UTVIKLINGSORIENTERTE TJENESTER MED RELEVANT KOMPETANSE

Asker idrettsråd ser **oppvekstsektoren** som et viktig område for å teste ut kommunens ambisjoner på samskaping og medborgerskap. Vi står parat med aktive nærmiljøer og inkluderende idrettslag, der alle skal med. Inkluderingstiltak, idrett for alle aldre og gode møteplasser. Vi imøteser gjensidig forpliktende avtaler.

- Prøve ut forpliktende samfinansieringsmodeller med formål som tjener alle parter
- Idretten møter barn og unge på andre arenaer. Vi får vite ting som ikke nødvendigvis skolen eller foresatte kjenner til. Hvordan er systemveien om man får en bekymringsmelding fra frivillige? En tverrsektoriell plan må kunne ta imot bekymringsmeldinger. Idretten har Mitt Varsel – hvordan kan kommunen møte dette systemet. Vi utfordrer oppvekstsektoren til å samarbeide om en pilotordning for hvordan håndtere dette.

Vi ser frem til behandling av temaplan oppvekst og håper på dialog om våre innspill .

For styret i Asker idrettsråd

Gorm Haugen
Styreleder (sign)

Gry E. Garlie
Daglig leder (sign)

Asker kommune

Innsendt: 01.03.2023 11.07

Ref.nr: DPIBUL

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Organisasjon registrert i Enhetsregisteret

Org.nr.
971262354

Forening/organisasjon
Utdanningsforbundet asker

Adresse
Gamle borgenvei 6

Postnr.
1383

Poststed
Asker

Telefonnr.
91549107

E-postadresse
utanningsforbundet.asker@asker.kommune.no

Kontaktperson:

Fornavn og ev. mellomnavn
Kristine

Etternavn
Østrem

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar

- Vi ønsker at det står noe i planen om at barn og unge i Asker skal vokse opp med lærerutdannede lærere i alt det pedagogiske arbeidet i barnehage og skole.

-Vi savner mer fokus i temaplanen på lekens plass i askerbarnas oppvekst. Det står allerede en del om «leke- og læringsmiljøet i skole og barnehage», men ingenting om lekens egenverdi.

-Rusproblematikk blant unge i Asker: Vi ser av kunnskapsgrunnlaget at askerungdommen topper statistikkene for rusbruk i landet. Det er urovekkende og svært alvorlig. Vi mener at Akser kommune bør tydeliggjøre dette i temaplanen for oppvekst.

-Alle barn og unge i Asker skal føle seg inkludert, uansett hvilken kjønnsidentitet de har. Dette bør komme frem i temaplanen.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Høringsinnspill fra Asker Lektorlag om temaplan for oppvekst
v/ hovedtillitsvalgt David Hunstad

Asker 3.3.2023

Høringsinnspillet bærer preg av at undertegnede både er hovedtillitsvalgt for Norsk Lektorlag og fellesstillitsvalgt for Akademikerne. I innspillet hentes det inn elementer fra Kunnskapsgrunnlaget (KG) som burde vært tydeligere inkludert i sjølve temaplanen (TP).

Oppvekst er det største tjenesteområdet i kommunen, ved at det både omfatter høyest antall brukere, ansatte og bygningsmasse. Derfor er det litt underlig at TP for oppvekst er blant de tynneste av de hittil utkomne planene, samt at det kanskje burde vært produsert flere planer for de ulike oppvekstsektorene. Vi ser og en svakhet ved at f.eks. skole ikke er et eget kapittel, men kun behandles indirekte i denne planen.

«Å høre til» er en god tittel på en temaplan om oppvekst. Det gjennomgående fokuset på inkludering illustrerer at denne verdien skal prege Asker kommune. Det var også interessant å lese i KG, s. 21, hvordan Asker kommune har pilotprosjekter innenfor spesialpedagogikk i den hensikt å forsterke inkludering.

På s. 9 leser vi at *«Barn og unge er viktige ressurser i eget liv og i samfunnet.»* Dette er en viktig sannet, fordi barn og unge har en ufravikelig egenverdi. De er ikke bare midler eller ressurser som skal formes til å kunne overta samfunnet etter oss voksne.

Byggende støtte heller enn reparerende hjelp

Vi setter også pris på at ett innsatsområde er reservert til «Helsefremmende og inkluderende praksis». På s. 11 leser vi *«Jo tidligere hjelp og veiledning gis, desto større effekt har det på fremtidig levekår og livskvalitet for barn og familie.»* I denne forbindelsen forutsetter vi at «veiledning og hjelp» har positivt fortegn. Målet må være at flest mulig får den nødvendige (fore-)byggende støtta underveis, slik at behovet for reparerende hjelp blir minimalt. Det handler om å tydeliggjøre verdien av barndom i en slik grad at det også vises i budsjettene. Å prioritere kommunens ressurser til de unge får dobbel effekt, ved at det både bidrar til at alle barn får samme muligheter samtidig som det er mer samfunnsøkonomisk å forebygge tidlig i livet enn å reparere på et seinere stadium.

Tilpasning til mangfoldet

På s. 13 nevnes kjønnsforskjellene i skolen. Dette er et område som omtales grundig i KG, s. 27 og 129ff, men vies liten oppmerksomhet i TP. Statistikkene viser at guttene er i ferd med å sakke akterut i forhold til jentene i en mengde sammenhenger. I grunnskolen får de f.eks. lavere karakterer i alle fag, og det er et stort flertall av gutter blant de som ikke fullfører videregående skole. Ønsket om inkludering tilsier at det framover må vies stor oppmerksomhet til å avdekke årsakene til at det oppstår slik forskjell mellom gutter og jenter i opplæringsløpet, slik at forebyggende tiltak kan iverksettes.

Kjønnsforskjellene oppstår først og fremst i skolen fordi jentene blir tidligere modne og det kan se ut som de «passer» bedre inn i den teoritunge norske skolen. Gutter med gode forutsetninger har endt opp som «tapere» fordi at de falt utafor når det gjaldt teoretiske ferdigheter. På denne bakgrunnen er det bra at TP under innsatsområde 1 konkret omtaler «leke- og læringsaktiviteter» som en strategi, også i skolen.

Videre er det betydningsfullt når det under innsatsområde 2 uttrykkes et ønske om å utvikle tilbudet i Askerskolen til å bli *«mer praktisk og variert»*. Dette vil bidra til at flere opplever inkludering i skolen samt at det vil forebygge frafall. Behovet for å gjøre tilbudet i den offentlige skolen mer variert omtales og i KG, s. 32. Det bør være et mål at variasjonen ikke handler om spesialpedagogikk, men at man i det ordinære skoletilbudet søker å tilpasse til mangfoldet av unger som bor i Asker. Kommuneledelsen bør i denne forbindelsen inngå et samarbeid med næringslivet om å bidra til denne variasjonen ved å tilby praksisplasser for ungdommer som ønsker et praktisk supplement til den ordinære skoleopplæringa.

På s. 10 omtales behovet av å lede flere unge til å velge yrkesfag i videregående. Å oppgradere verdien av yrkesfaglig utdanning vil bl.a. være nødvendig for å kunne dekke framtidig behov for kompetanse i arbeidslivet. Dessuten vil et løft for yrkesfaglig utdanning bidra til styrke verdien av praktiske ferdigheter, noe som vil kunne forsterke motivasjonen hos de som opplever svakere mestring i teorifagene.

Pedagogisk tilpasning omtales på s. 12 som hovedmiddelet til å forebygge frafall i videregående. KG bruker og en del plass på nødvendigheta av tilpasninger både til svake og sterke elever. Vi tenker at perspektivet må utvides til i stedet å snakke om tilpasninger til mangfoldet. For eksempel benyttes begrepet «evnerike elever» i en tradisjonell betydning ved at det handler om teoretisk stort læringspotensial (KG, s. 95). Dessverre snakkes det sjelden om praktisk stort læringspotensial. En oppgradering av statusen til praktiske ferdigheter kan i neste omgang bidra til å øke sjølrespekten hos elever med gode praktiske ferdigheter, men som er i ferd med å miste motivasjonen i teorifagene.

En av strategiene under innsatsområde 3 er å *«gi helhetlig oppfølging som bidrar til at flere fullfører videregående opplæring og rekrutteres inn i arbeidslivet.»* Vi tror at et mer positivt syn på praktiske ferdigheter, sammen med en høyer anseelse av yrkesfaglig utdanning vil være ei nødvendig konkretisering av denne strategien.

Forebygge utenforskap

20. januar i år hørte vi på nyhetsmorgen at mobbing blant unge er økende i Norge. Mobbing foregår også dessverre i Asker, og håndtering av dette må være høyt på dagsorden. Derfor er det forstemmende å lese at i henhold til KG, s. 87 er antallet mobbesaker lavt i forhold til hva ungdommene svarer på spørsmål om dette i elevundersøkelsen. Også statsforvalteren har det siste året kritisert håndteringa av mobbesaker både i Asker og Bærum (Asker og Bærum Budstikke, 1.11.22).

Mobbing brukes ikke som begrep i TP, men det snakkes positivt om inkludering, hvilket også er tilfelle i kunnskapsgrunnlaget. Flere steder brukes også begrepet vennskap. Dette er viktig, fordi vennskap er kanskje det ypperste uttrykk for inkludering og det sterkeste middelet mot mobbing.

Erfaringsmessig trenger ungene hjelp til å bygge vennskap, noe som på en god måte blei illustrert gjennom en ti år gammel UDIR-kampanje, «Voksne skaper vennskap. Foreldrene omtales i TP som den viktigste ressursen i livet til de unge, ja foresatte omtales også som en ressurs for andres unger. Verdien av nettverk mellom foreldre i nærmiljøet, samt at voksne hjelper ungene til å utvikle vennskap, bl.a. ved å invitere andre barn inn i heimen kan ikke overvurderes. Derfor er det betydningsfullt at «Familie og nære nettverk» er ett av innsatsområdene i TP.

Fritidstilbud er en viktig arena for å bygge vennskap. Her kan det utvikles nære relasjoner som supplerer vennskapene som oppstår i skolen. Derfor er det viktig at kommunen legger til rette for og involverer de frivillige organisasjonene. Mange

fritidsaktiviteter handler om å lære noe eller øve til å prestere på høyeste nivå. Dessverre faller en del unger utafor denne typen aktiviteter, og risikerer å havne på utsida. På s. 18 benyttes begrepet «lav terskel», og TP burde i enda større grad omtale behovet for lavterskel-aktiviteter, som hovedsakelig tilbys av kirker og utvalgte frivillige organisasjoner.

Kvalitet i SFO

TP, s. 13 omtaler behovet for å utvikle kvaliteten i SFO. Dette kan gjøres ved å stimulere til fagutdanning for personalet. I tillegg kan man i større grad spille på lag med idrett og kultur, som omtalt i KG, s. 124. Det burde f.eks. være mulig å ha den ukentlige kulturskoleøvelsen ifm. SFO. Slik ville de ansatte ved kulturskolen kunne få mindre kveldsarbeid samt at SFO-tida utnyttes mer konstruktivt.

Kvalitet i skolen

Asker kommune har i flg. KG, s. 123f, høyere kompetanse blant lærerne enn gjennomsnittet i landet for øvrig, bortsett fra på 1.-4. trinn, hvor kompetansen ligger marginalt under. Allikevel er det bare 83,5 % av mattelærerne i barneskolen som oppfyller kompetansekravet på min. 30 studiepoeng. Og verre er det at kun 2/3 av engelsklærerne i barneskolen har undervisningskompetanse i faget. Vi tror at ei viktig forutsetning for å bevare det norske demokratiet er høy kompetanse hos de som jobber i oppvekstsektoren.

Begrepet «kompetanse» blir brukt gjennomgående i TP, og innsatsområde 6 heter *«Utviklingsorienterte tjenester med relevant kompetanse»*. Her nevnes bl.a. nødvendigheta av høy kompetanse innafor spesialområder. Men behovet for å styrke kompetansen hos de som møter bredden av ungene i skolen må tydeliggjøres i planen. Det bør antydes noen virkemidler som kan bidra til å øke rekrutteringa til læreryrket og sikre tilstrekkelig kompetanse for å ivareta opplæringa av vår oppvoksende generasjon.

Men det er sjølsagt ikke mindre viktig å bygge opp lokal spesialkompetanse, slik forfatterne av temaplanen skriver om på s. 20. Og vi er enige i at Asker kommune må bygge opp egen spesialkompetanse, og ikke bare kjøpe inn eksterne tjenester.

Kommersiell påvirkning blant unge

Til slutt vil vi ta opp et område som mangler både i TP og KG. Det handler om hvordan de unge utettes for påvirkning av markedskrefter. Dette foregår hovedsakelig gjennom digitale medier hvor de møter influensere og kommersielle bedrifter som formidler verdier som ikke nødvendigvis er sammenfallende med hva kommunen ønsker å vektlegge. Bedriftenes mål er å selge varene sine, og i tillegg er det gjerne tette bånd mellom influensere og kommersielle krefter. Denne påvirkninga forfølger ungene og bidrar til å opprettholde sosiale skiller, samtidig som mye av jobben med å formidle verdier og holdninger som gjøres i heimene og på skolen, undergraves gjennom disse kommersielle kreftene.

De kommersielle kreftene er vel vitende om at det det i Asker bor betalingsdyktige familier, og gjør derfor alt de kan for å skape et inntrykk av hvordan produktene de selger er nødvendige for å lykkes i Askersamfunnet. Eksempler på denne påvirkninga som de unge utsettes for er fokuset på kropp, merkeklær, sminke, samt rusmidler. I tillegg vil vi nevne de økonomiske kravene som må oppfylles for å nå langt i enkelte idrettsgreiner.

Ikke minst ser vi hvordan kommersialisering av ungdomstida får sin mest destruktive og pengeslukende kulminasjon i russetida. Foruten om kriminalitet, rus og overgrep, som spesielt kjennetegner russebusskulturen, er det mest alvorlige med russetida kanskje det utenforskapet noen opplever og som stempler dem for resten av livet.

Det er alvorlig viktig at politikere og myndigheter kommer på banen og regulerer de kommersielle kreftenes grep over hverdagen til norske barn og unge.

På denne bakgrunnen er vi kritisk til følgende setning på s. 9: *«Aktiviteter som barn og unge er opptatt av skal derfor møtes med interesse og nysgjerrighet.»* Denne trengs å utvides. Ja, det er bra at de voksne og myndighetene er interessert i hva de unge er opptatt av, men like viktig er det at vi er interessert i årsaken til at de nettopp er opptatt av disse tingene. Skyldes det ungenes positive og naturlige utforskertrang og ønsket om å teste grensene i de voksnes sfære. Eller er ungene opptatte av det de kommersielle kreftene ønsker at de skal være opptatte av? Kommersielle bedrifter ledes av voksne som ønsker å tjene mest mulig penger, og har ikke nødvendigvis barnas beste som sin viktigste verdi.

Vi takker for at du har lest dette innspillet, og håper at det kan være en hjelp til å utvikle temaplanen for oppvekst.

På vegne av Asker Lektorlag,
David Hunstad, hovedtillitsvalgt for Norsk Lektorlag og fellestillitsvalgt for Akademikersamarbeidet

Asker kommune

Innsendt: 25.01.2023 21.13

Ref.nr: MBDLCQ

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:

Privatperson

Privatperson:

Fornavn og ev. mellomnavn

Jane Margarethe

Etternavn

Syversen

Adresse

Dalenveien 4

Postnr.	Poststed
3490	Klokkarstua

Mobilnr.	E-postadresse
97030764	jane-nilsen@hotmail.com

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til

Temaplan for oppvekst

Saksnr.

22/22972

Høringssvar

Jeg skulle ønske at skolevegring ble tatt tak i fortere så man kan finne en passende løsning for barnet.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Asker kommune

Innsendt: 25.01.2023 09.37

Ref.nr: GLBFHX

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender

Innsender er:
Privatperson

Privatperson:

Fornavn og ev. mellomnavn	Dag Karel
Etternavn	Krabbe
Adresse	H. stordalens vei 27
Postnr.	1389
Poststed	Heggedal
Mobilnr.	91519832
E-postadresse	dag.krabbe@asker.kommune.no

Saken gjelder

Velg sak du vil gi høringssvar til
Temaplan for oppvekst

Saksnr.
22/22972

Høringssvar
Jeg foreslår at man tar med SFO inn i denne planen. Her er det kun skole og Barnehage som blir nevnt som arena.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Asker kommune

Innsendt: 02.02.2023 19.45
Ref.nr: AISDQL

Asker kommune

Offentlig høring - høringssvar

Innsender	
Innsender er:	
Privatperson	
Privatperson:	
Fornavn og ev. mellomnavn	
Isabel Maria	
Etternavn	
Ruiz Lopez	
Adresse	
Krillåsveien 83	
Postnr.	Poststed
1392	Vettre
Mobilnr.	E-postadresse
96826316	isabel@grape.no

Saken gjelder	
Velg sak du vil gi høringssvar til	
Temaplan for oppvekst	
Saksnr.	
22/22972	

Høringssvar

Vi er mange som synes det bør bli flere og bedre definerte gratistilbud som skaper bedre nabolag, lek, egenorganisert aktivitet og uformelle møteplasser - over hele Asker.

Jeg foreslår å skape et nettverk av steder for barn, ungdom og voksne i det eksisterende bylandskapet, der byrom med uforløst potensiale for lek er viktige brikker. På denne måten kan steder for barn og lek, så vel som ungdom og voksen aktivitet, integreres i det urbane landskapet. Jeg mener at Asker trenger en strategi for et nettverk av byliv hvor man tilrettelegge for interaksjon på tvers av generasjoner.

Aktivitetstilbudet over hele landet har i stor grad blitt kommersialisert siden årtusenskiftet, og det gjelder dessverre også for organiserte aktiviteter. Kjeden Leos lekeland som ble startet i 2006, åpner hvert år mellom fem og ti kommersielle lekeland, og omsatte i 2019 for 630 millioner kroner. Konseptet er lav utførelse, fokus på billettsalg, og at barna skal kjøres til et usentralt sted for å gå inn og leke og spise langreist mat til høy pris. Konseptet passer ikke for alle, mens alle landets barn vil trekkes til et lekeland hvert år da Leos lekeland også har en stor satsing på barnebursdager. For en bærekraftig utvikling av Asker lokalsamfunn og byliv, er Leos lekeland stikk motsatt vei å gå enn å skape kvaliteter der folk bor, og hvor tilbudet er gratis.

Jeg ser på design og bruk av lekeplasser som en naturlig del av steds- og byutviklingen i Asker. Dette kan koble andre tilbud slik at det oppnås synergier for et sted eller i by mellom alle generasjoner og alle typer mennesker. Løsningen tror vi er delt i fem punkter som baserer seg på et ønske om et kommunalt løft:

1. Alle bygd i Asker må skape minst en ny høykvalitets lekeplass i stort format og en ungdomsklubb.

2. Alle lekeplasser og ungdomsklubber må stedstilpasses, både med unike kvaliteter, og være utformet for lokalt mikroklima for helårsbruk.

3. Alle lekeplasser og ungdomsklubber må gjøres tilgjengelig for alle og være gratis, det må etableres en kultur for at lekeplasser og ungdomsklubber er viktige for både offentlig sektor og private eiendomsutviklere.

4. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) må utvikle bedre veiledere for å fremme oppgradering av eksisterende lekeplasser, samt være pådriver for et nasjonalt lekeplassløft. Det må stilles krav til lekeplasser i kommunale styringsdokumenter (kommuneplanens arealdel, og i hver enkelt reguleringsplan). KDD må stille krav til at alle kommuner har oversikt over alle lekeplasser og lage egen lekeplassplan.

5. Alle lekeplasser og ungdomsklubber må utformes på en bedre måte kvalitets- og materialmessig, med miljøvennlige underlag.

Dokumentasjon

Last opp dokumentasjon

Asker kommune

Politisk tilleggsnotat

Vår referanse	Vår saksbehandler	Dato
23/04850-1	Hilde Orven Haugstad	15.03.2023

Refererte dokumenter tas til orientering slik de foreligger:

Referatsaker Ungdomsrådet 200423

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Asker kommune

Temaplan Samferdsel og mobilitet

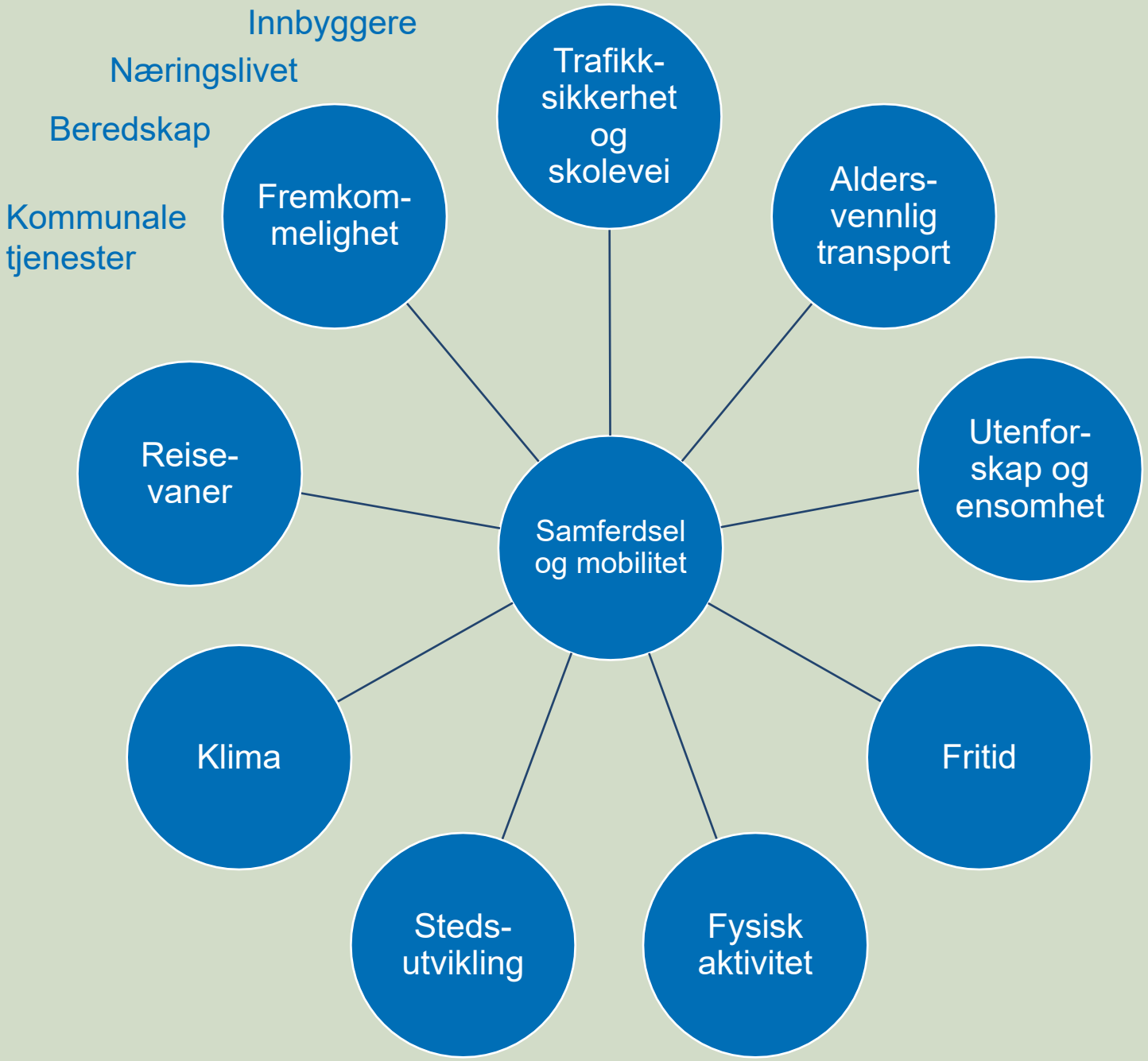
Reiser for en bedre fremtid: bærekraftig mobilitet for alle

Kunnskapsgrunnlaget

Asker, april 2023



Hvorfor er temaplanen viktig for deg?


Innbyggere
Næringslivet
Beredskap
Kommunale tjenester
Fremkom-melighet
Trafikk-sikkerhet og skolevei
Alders-vennlig transport
Reise-vaner
Samferdsel og mobilitet
Utenfor-skap og ensomhet
Klima
Fritid
Steds-utvikling
Fysisk aktivitet

Kunnskapsgrunnlaget

Asker kommune

Kunnskapsgrunnlag

Lover og føringer
Klima
Folkehelse
Fysisk infrastruktur
Transportsystemet og reisevaner i Asker
Asker kommunes eget arbeid med mobilitet og reiser
Trafikksikkerhet og skolevei
Dialog med øvrige myndigheter
Næringstransport og varelogistikk
Innovative digitale løsninger
Økonomi

Asker kommune

Klima og miljø

Regjeringens ambisjon er å halvere utslippene fra transportsektoren innen 2030 sammenlignet med 2005

Fokusområder i kunnskapsgrunnlaget

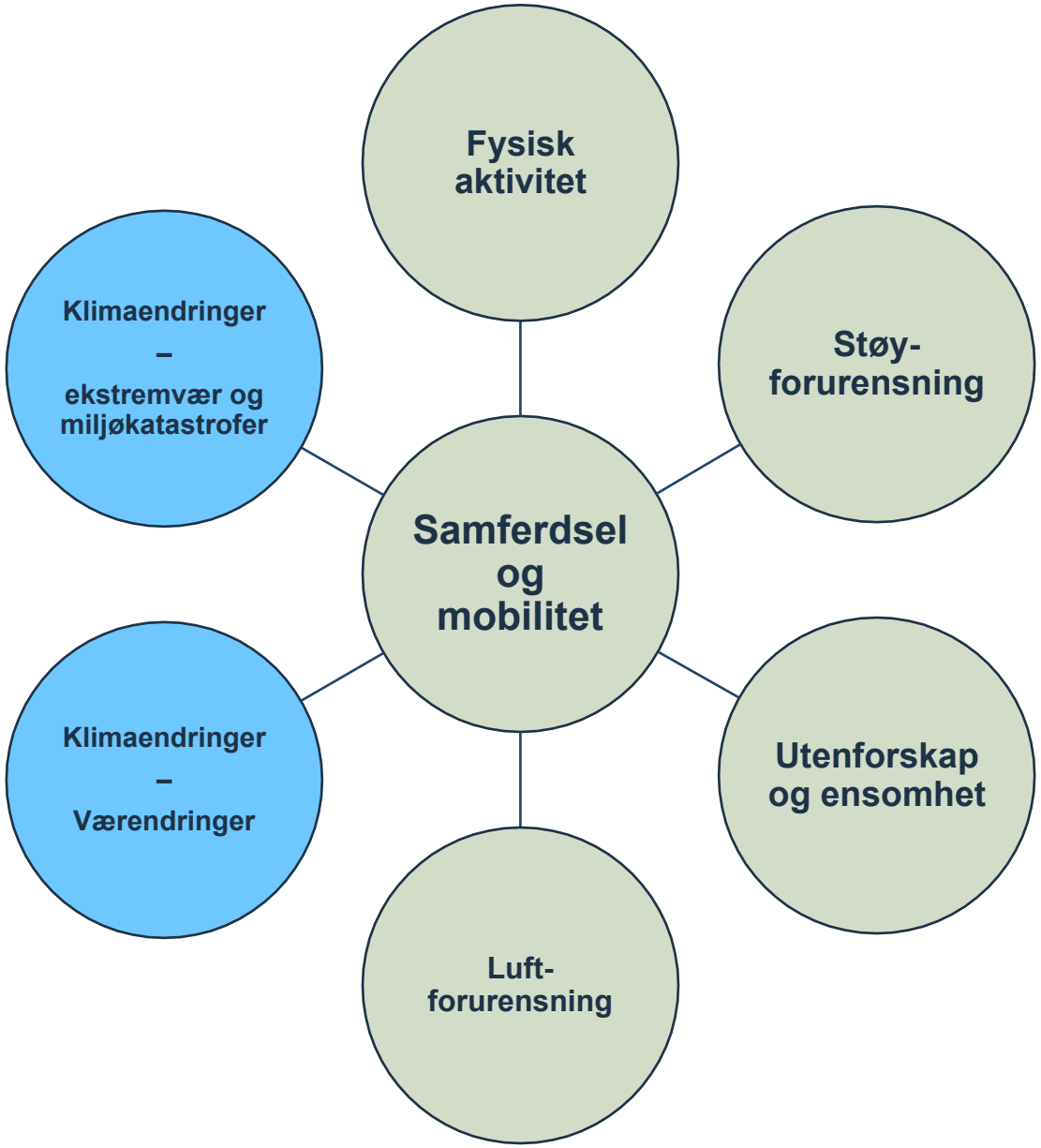
- Utslipp fra transport på veiene i Asker
- Konsekvenser ved bygging av infrastrukturanlegg
- Klimatilpasninger av veiene

Asker kommune

Folkehelse

Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020-2029:

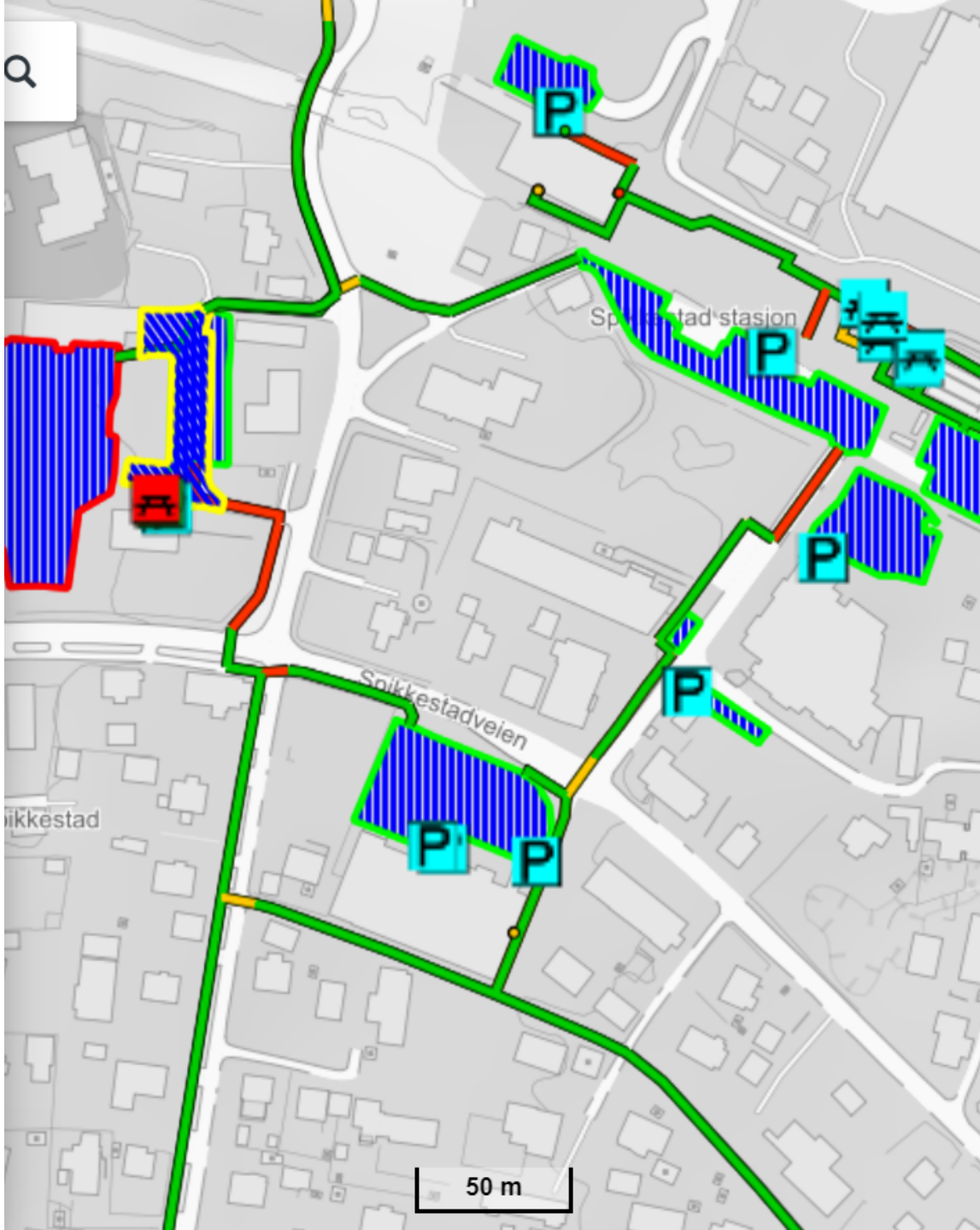
Kun tre av ti voksne og eldre er aktive nok, og bare halvparten av 15-åringene



Asker kommune

Fremkommelighet

- Lover og føringer universell utforming
- Planer i Asker:
  - Plan for universell utforming 2018-2021 Asker
  - Temaplan Leve hele livet – i et aldersvennlig Asker
  - (Temaplan På lik linje – nedsatt funksjonsevne)
- Drift og vedlikehold
- Kartlegging Norgeskart.no



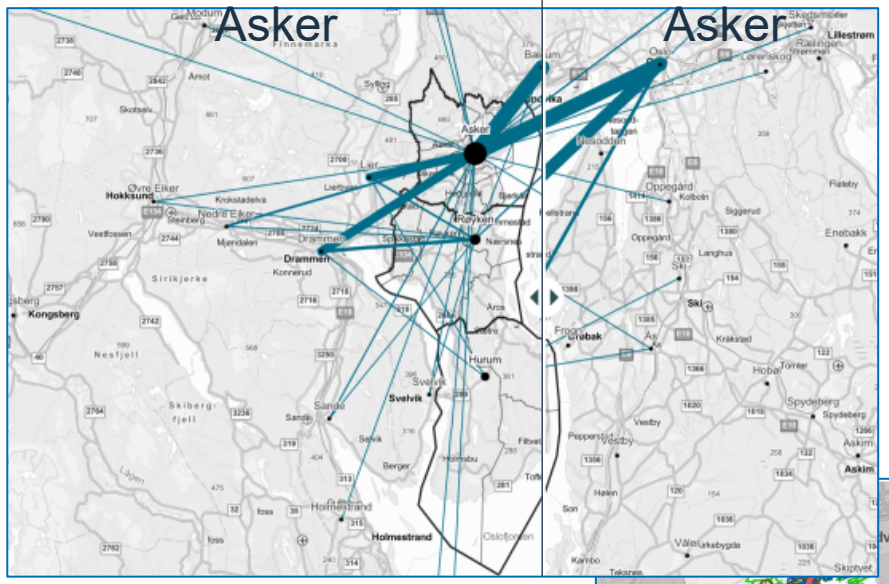
Asker kommune

Digital kartløsning

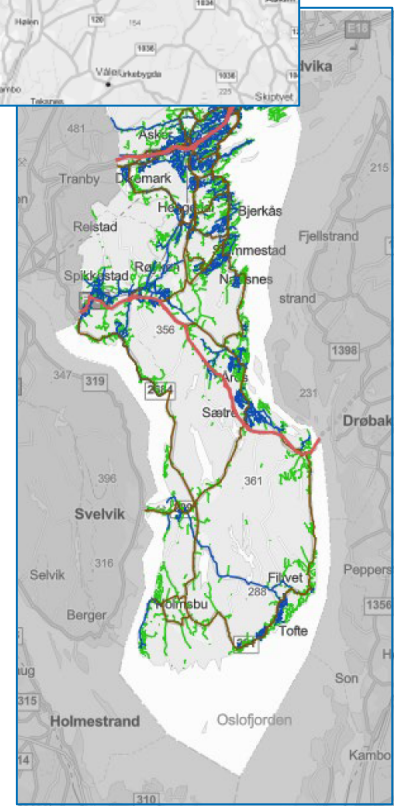
- Oppdateres løpende

[Samferdsel og mobilitet - kunnskapsgrunnlag (arcgis.com)]

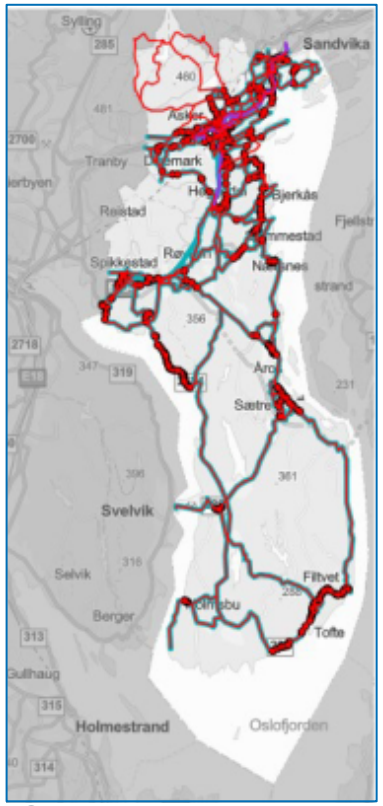
Pendling til Asker



Pendling fra Asker



Veisystemet

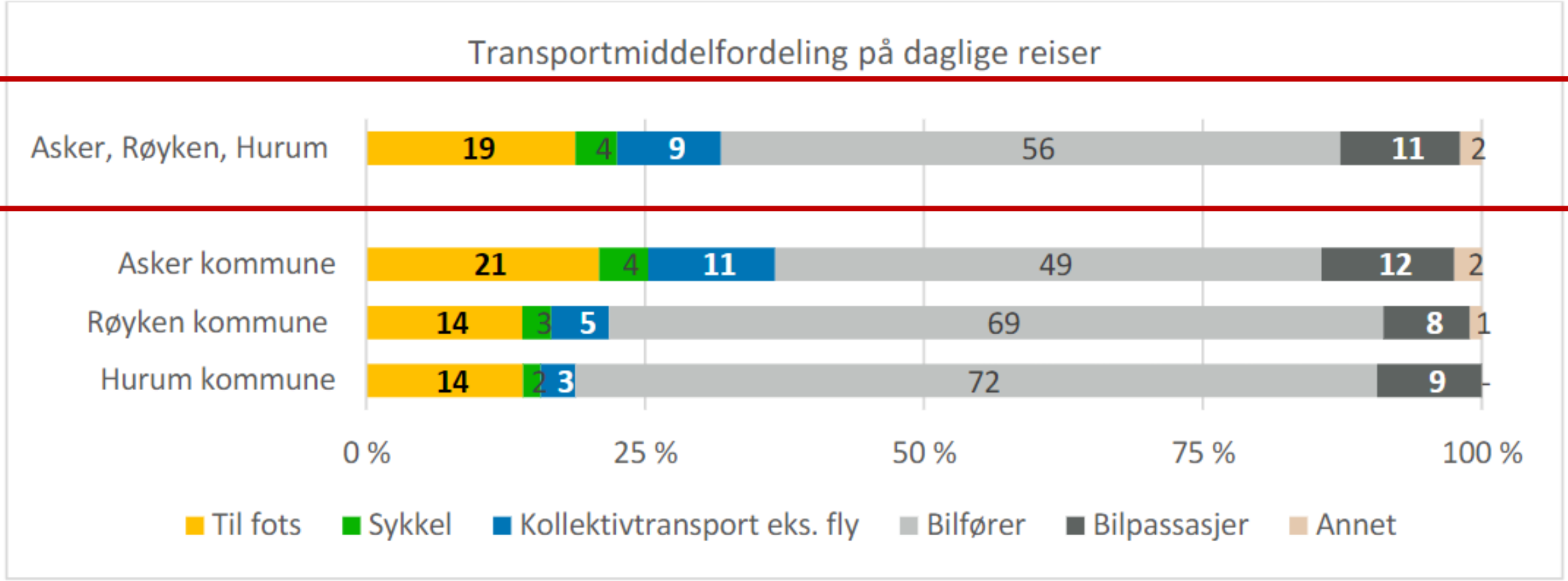


Sykkelveinettet

Hvordan reiser vi?

Asker kommune

Reisevaneundersøkelse 2016/2017



- Til Oslo reiser 37 % kollektivt
- Internt i Asker går 4 % av reisene med kollektivtransport

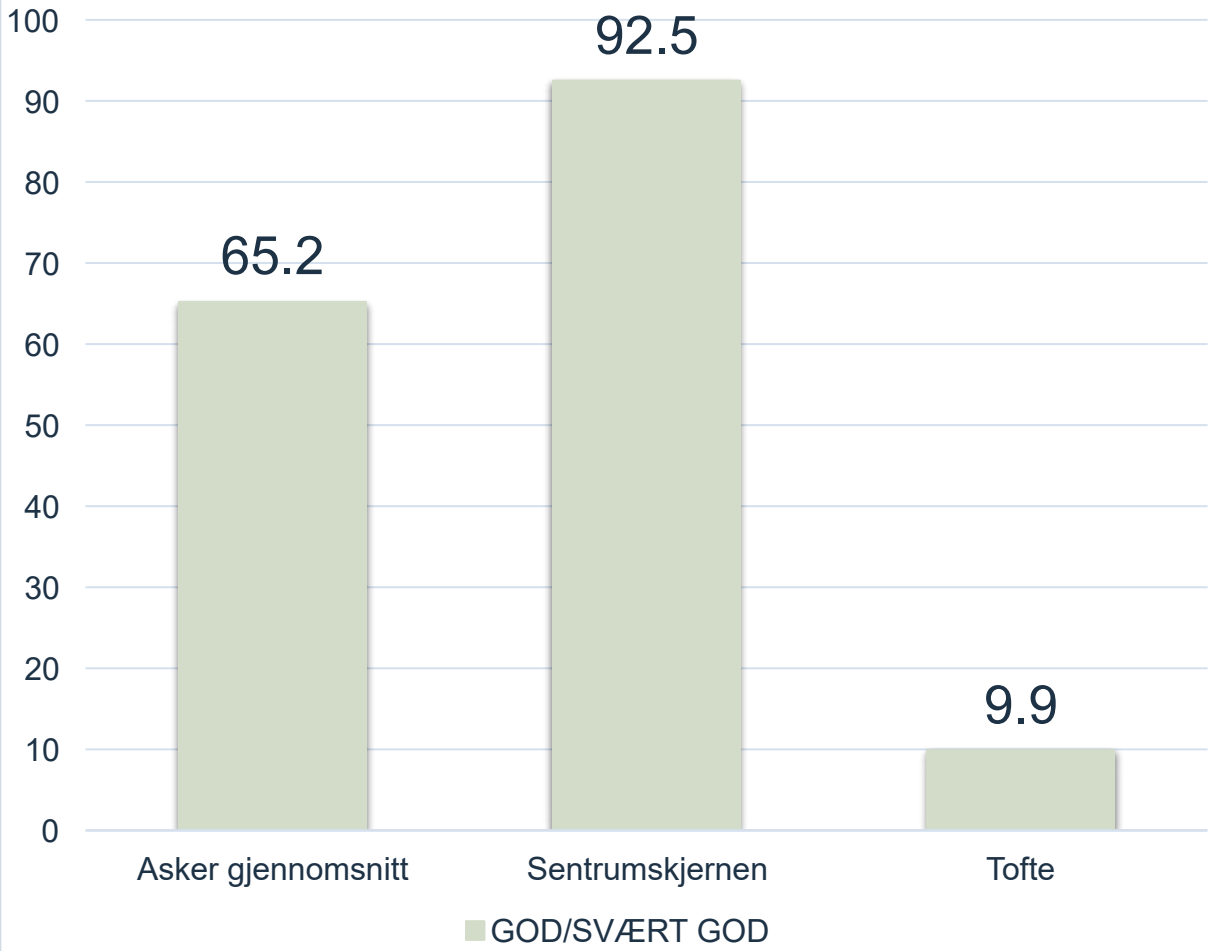
Kollektivsystemet

I Asker kommune er det i overkant av 10 millioner påstigninger for kollektivtrafikken årlig, det fordeler seg slikt:

Ca. 54 %

Ca. 45 %

< 1 %

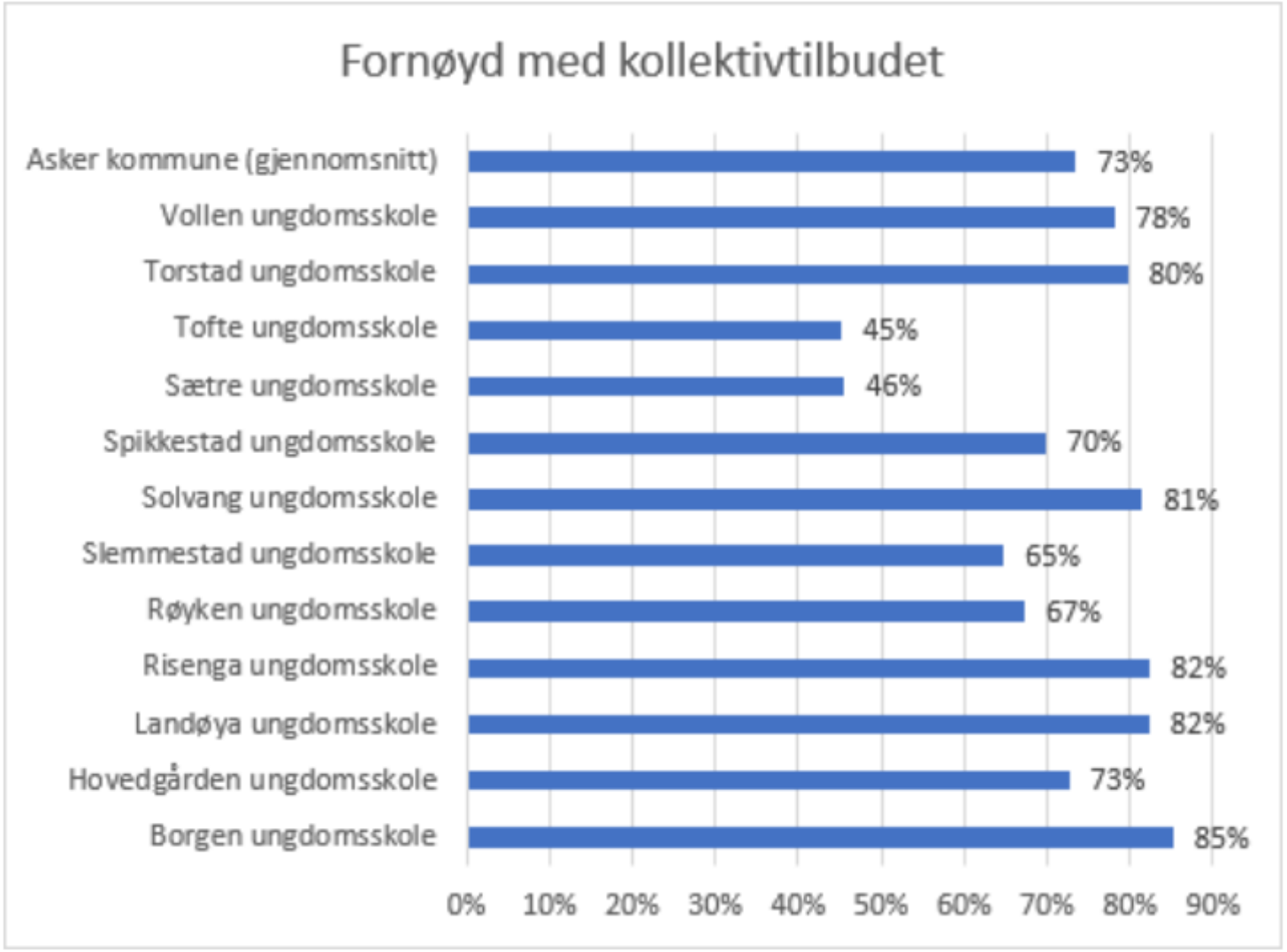


Kilde: Folkehelseundersøkelsen 2021

Asker kommune

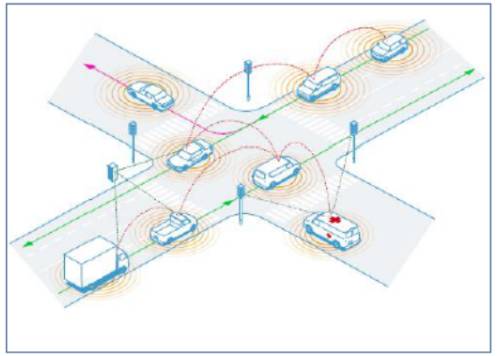
De unges reisevaner

- Gange/sykkel
- Mikromobilitet
  - Mer trening/sosiale aktiviteter, mindre gaming
  - Mindre foreldrekjøring
- Kollektivt
  - Varierende tilfredshet
  - Ønsker innflytelse på deres tilbud
  - Transporttjenestens busser



Asker kommune

Innovative digitale løsninger



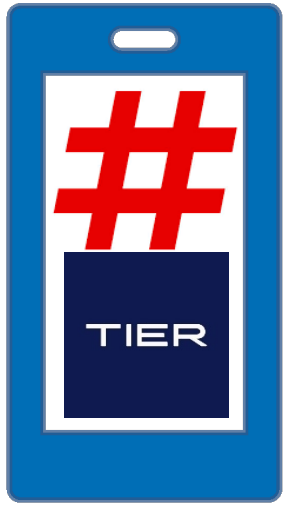
- **ITS og C-ITS**

Intelligente transportsystemer og samvirkende intelligente transportsystemer.

- **Teknologi for å redusere transportbehovet**



- **Utvikling av apper**





Dialog med øvrige samferdselsmyndigheter

- Bane Nor og Vy
- Statens vegvesen
- Viken fylke (fra 2024 Akershus)
  - Ruter
- Asker kommune
- Delt ansvar



Asker kommune

Økonomi



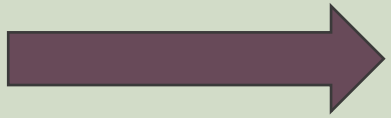
- Begrenset med midler til vei og samferdsel
  - Statlig, regionalt og kommunalt

- Andre virkemidler enn nybygging må defineres og realiseres for å dekke transportbehovet

Asker kommune

Spørsmål eller innspill?

- Kunnskap vi ikke har fått med
- Innspill til hva vi må fokusere på i planen



- Høringsinnspill – sommer/høst 2023
- Dialog mellom 1. og 2. gangbehandling av planen

Asker kommune

Temaplan *På lik linje* – 2. gangsbehandling

Ungdomsrådet april 2023

Nanette Mia Bohn, rådgiver strategi og utredning



Høringsinnspill

- Totalt 11 aktører leverte innspill. Av disse kom 3 fra kommunale råd, 2 fra kommunale utvalg og 6 fra andre offentlige virksomheter, brukerråd og organisasjoner
- Høringsinnspillene er gjennomgått og vurdert opp mot innhold i temaplanen og kunnskapsgrunnlaget, som har ført til suppleringer og justeringer
- Det er skjedd betydelige endringer på innsatsområdene barnehage og skole, familie og pårørende og helhetlige og sammenhengende brukerforløp



Asker kommune

Oppsummering

Hovedvekten av innspillene var rundt disse temaene:

- Innspill på målgruppe
- Kobling mellom temaplan Å høre til og På lik linje
- En egen pårørendestrategi
- Transport som en barriere for deltagelse og inkludering
- BPA er for lite omtalt i planen

Foreslåtte tiltak vil bli tatt med i det videre arbeid med implementering.



Asker kommune

Hva skjer videre?

- Implementering
- Videre dialog med brukerråd og aktører i Askersamfunnet
- Følge opp nasjonale føringer bl. a. ekspertutvalget/ inkorporeringen av CRPD i norsk lov

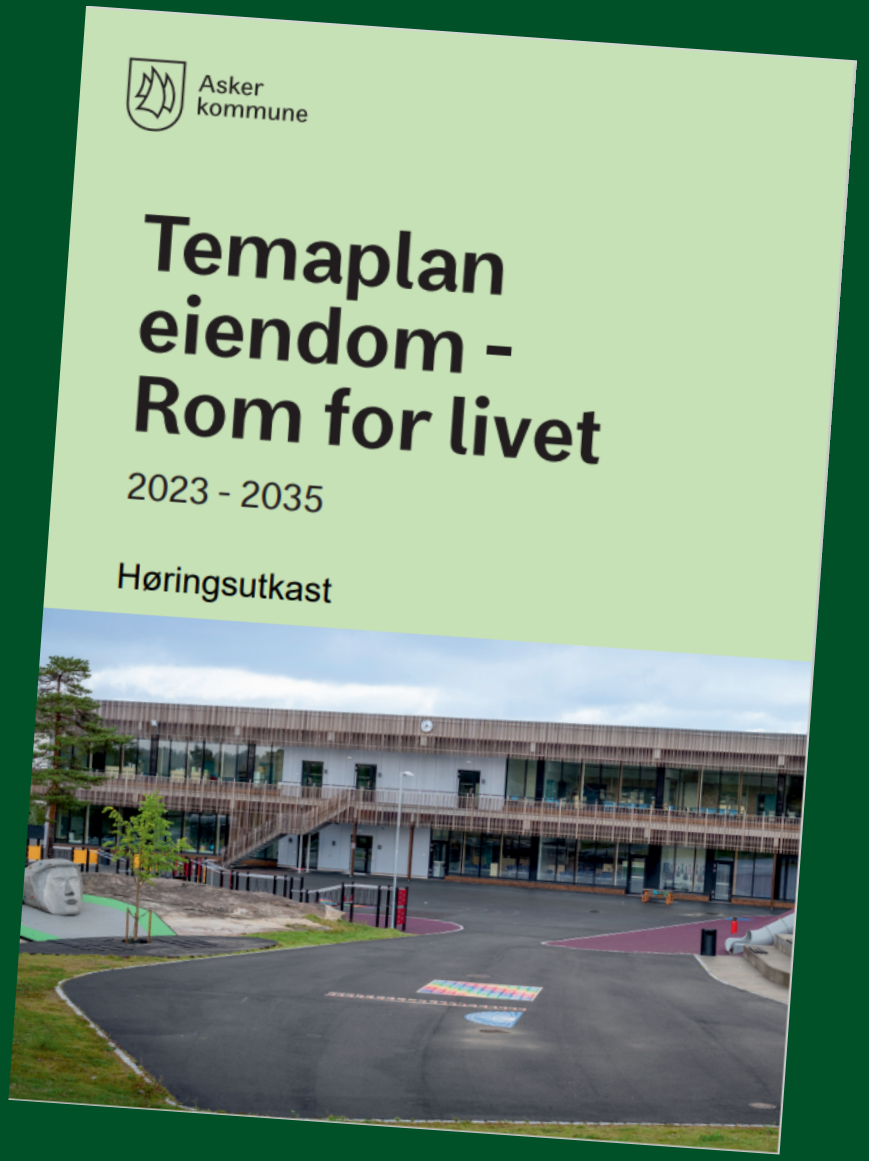


Asker kommune

Temaplan eiendom – Rom for livet

2023 - 2035

Ungdomsrådet

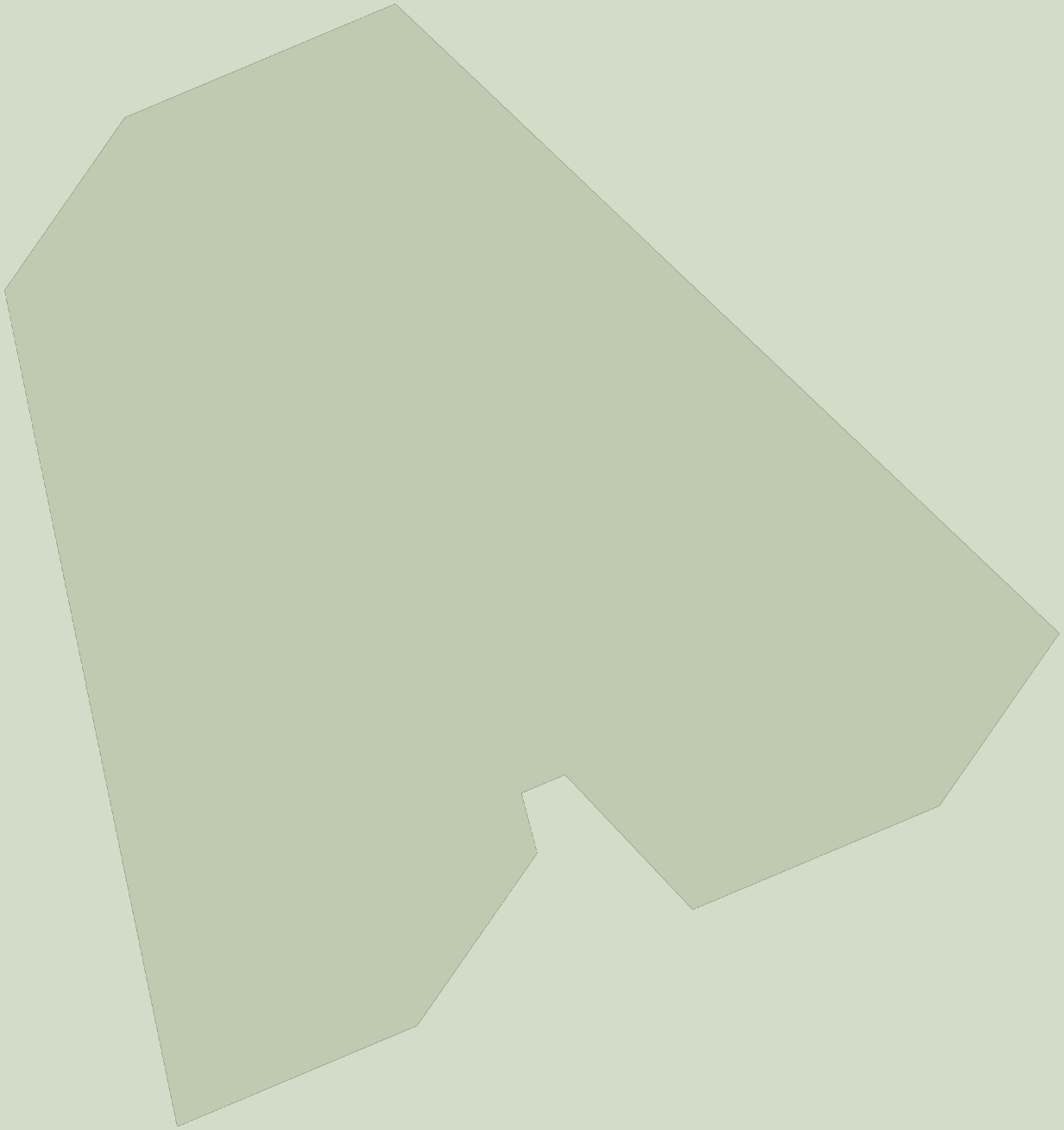


Asker / 20.04.2023

Asker kommune

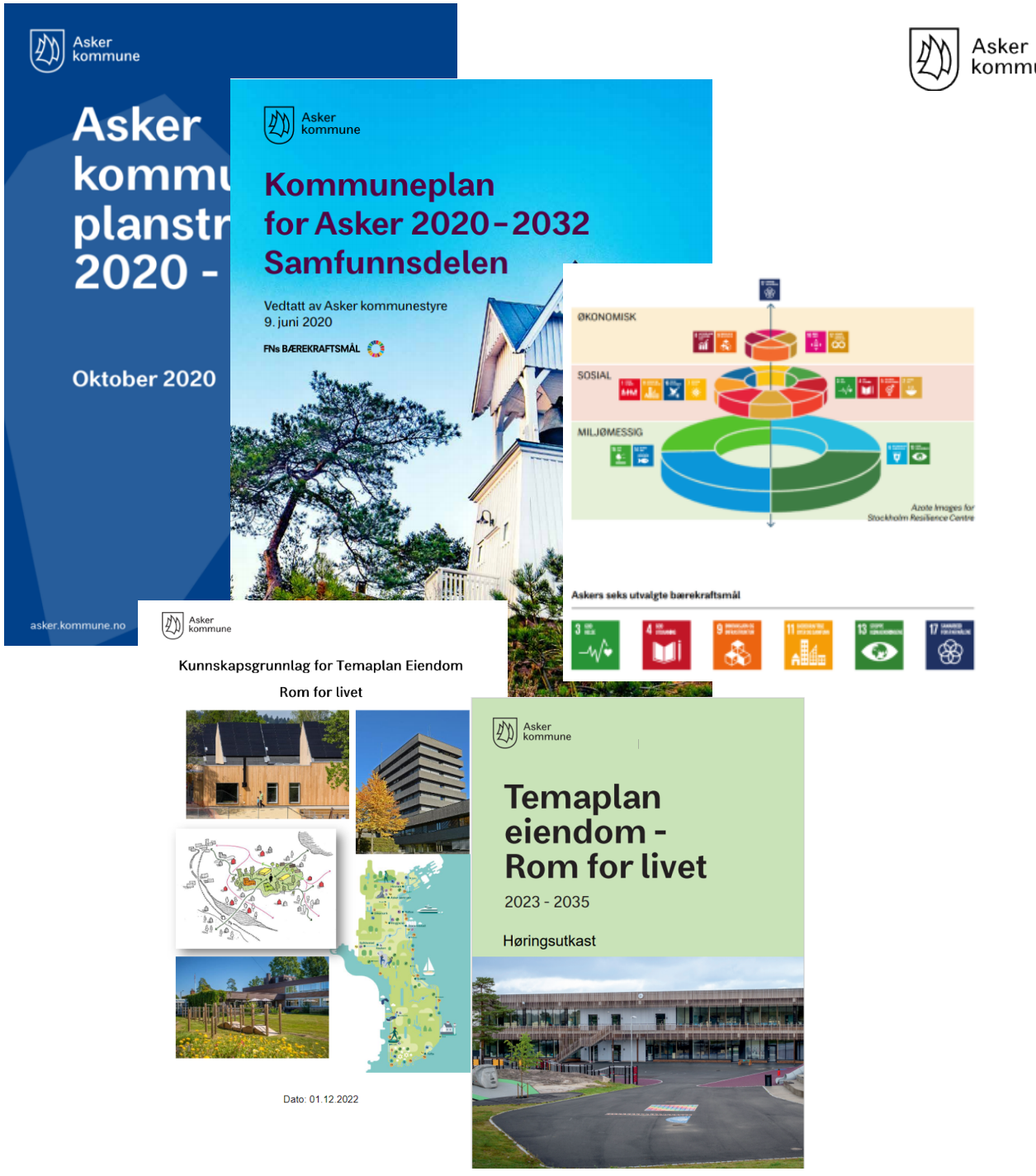
Innhold

1) Prosess
2) Trender og føringer
3) Dagens status
4) Utfordringsbilde
5) Innsatsområder og strategier



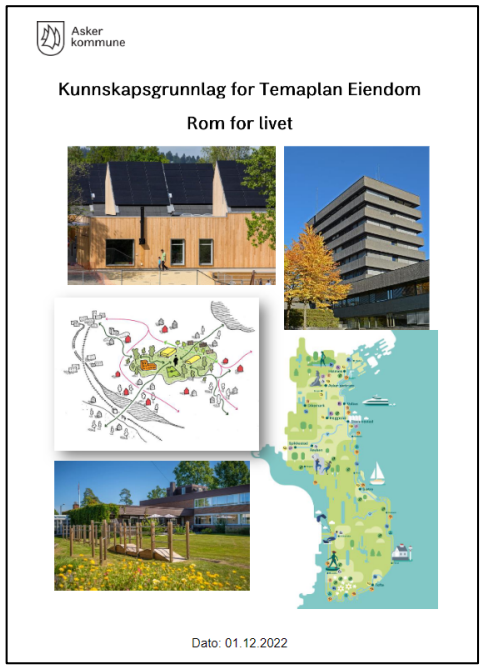
Temaplan Eiendom

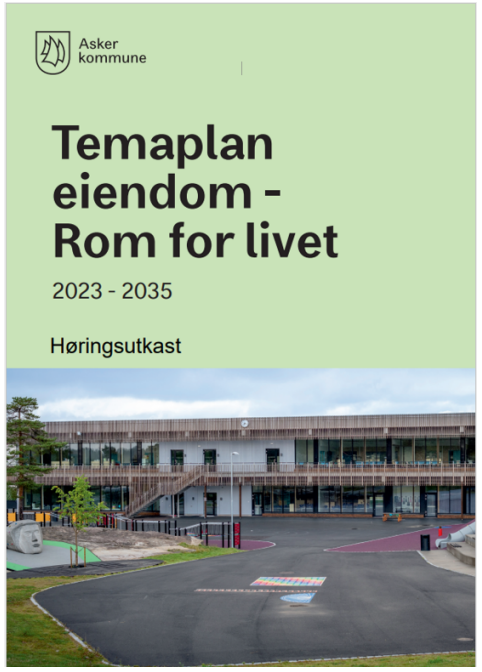
- Strategisk plan
- 12-års perspektiv med rullering hvert 4. år
- **Kunnskapsgrunnlag:**
  - Trender, utviklingstrekk og føringer
  - Dagens status
  - Utfordringsbilde
- **Temaplan:**
  - Mål fra kommuneplanens samfunnsdel skal konkretiseres i innsatsområder og strategier
  - Innsatsområder:
    - defineres med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget
    - områder som kommunen må prioritere for å møte utfordringene
  - Strategier:
    - handlingsorienterte
    - beskrive hva Asker kommune skal gjøre for å nå målene og møte utfordringene



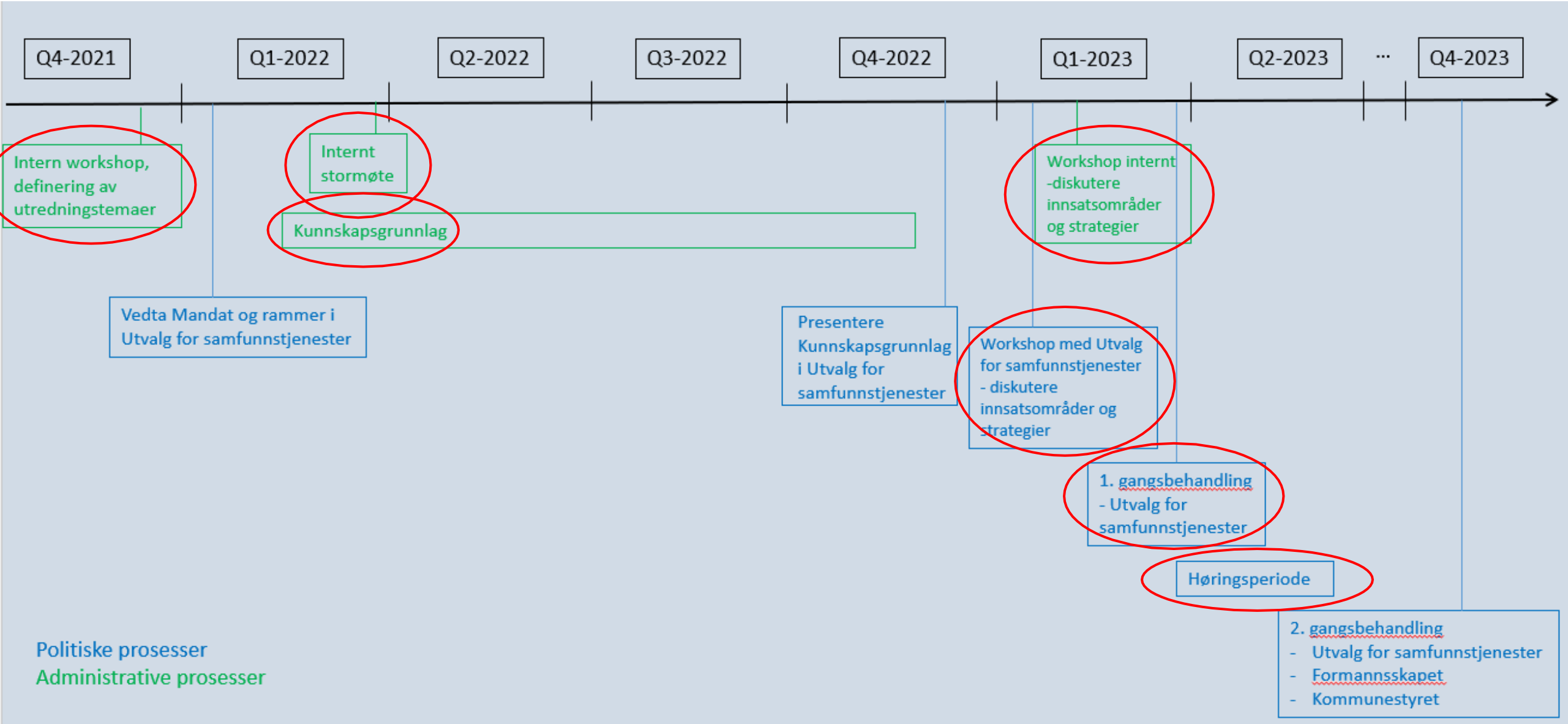
Tidslinje

Mandatsak 20.01.21 → Kunnskaps-grunnlaget 01.12.22 → 1. gangs behandling 23.03.23 → Høringsperiode 31.03 - 19.05.23 → 2. gangs behandling 4. kvartal 2023





Medvirkning



Formålet med eiendom i Asker kommune

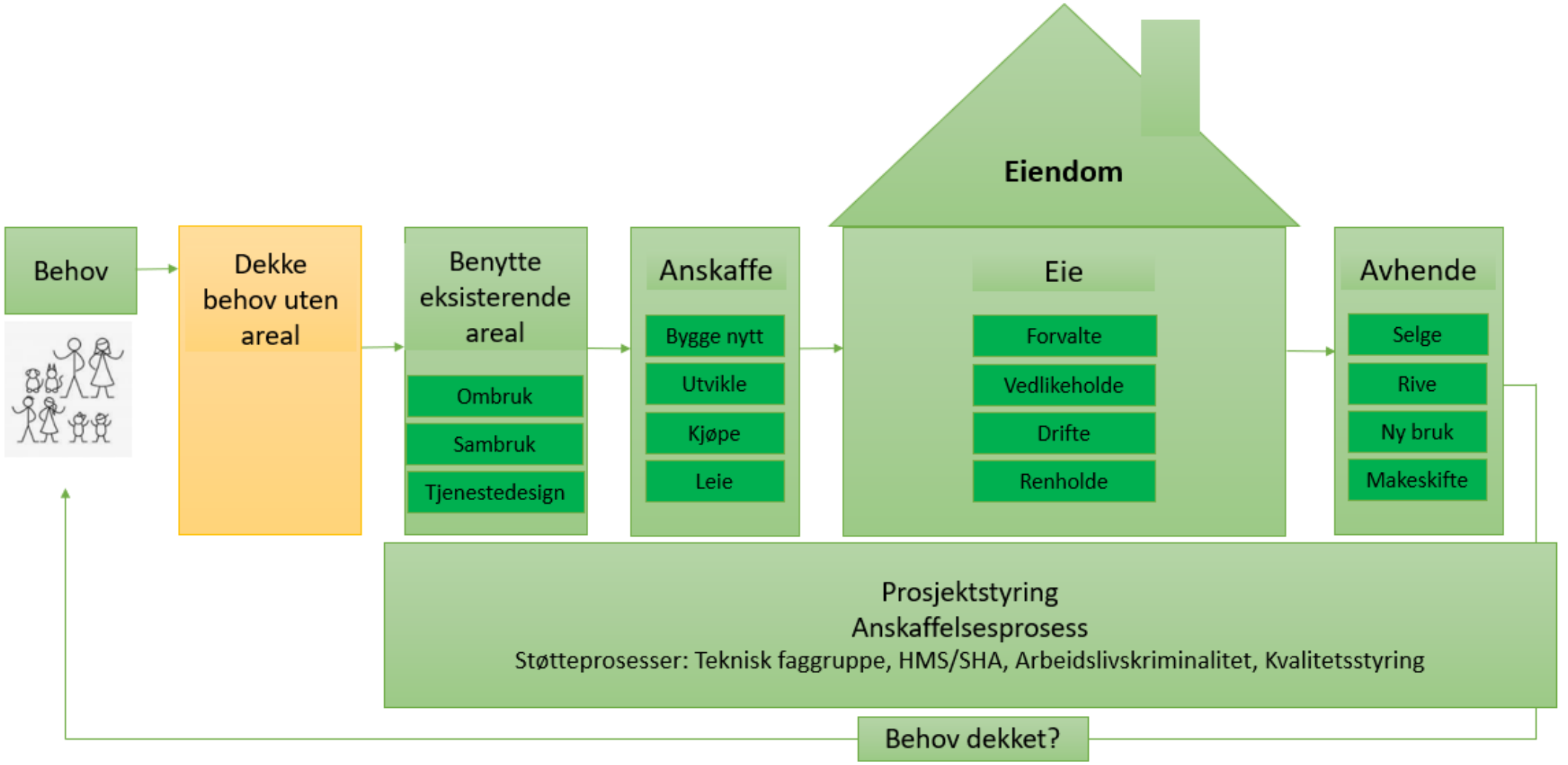
«Eiendomsvirksomheten er et strategisk virkemiddel for at kommunen kan levere gode, hensiktsmessige og kostnadseffektive tjenester.»

I dette ligger:

- Bærekraftige arealer som understøtter tjenestene og tjenesteutvikling
- Verdibevarende vedlikehold og verdiutvikling
- Bidra til steds- og samfunnsutvikling



Eiendomsvirksomheten



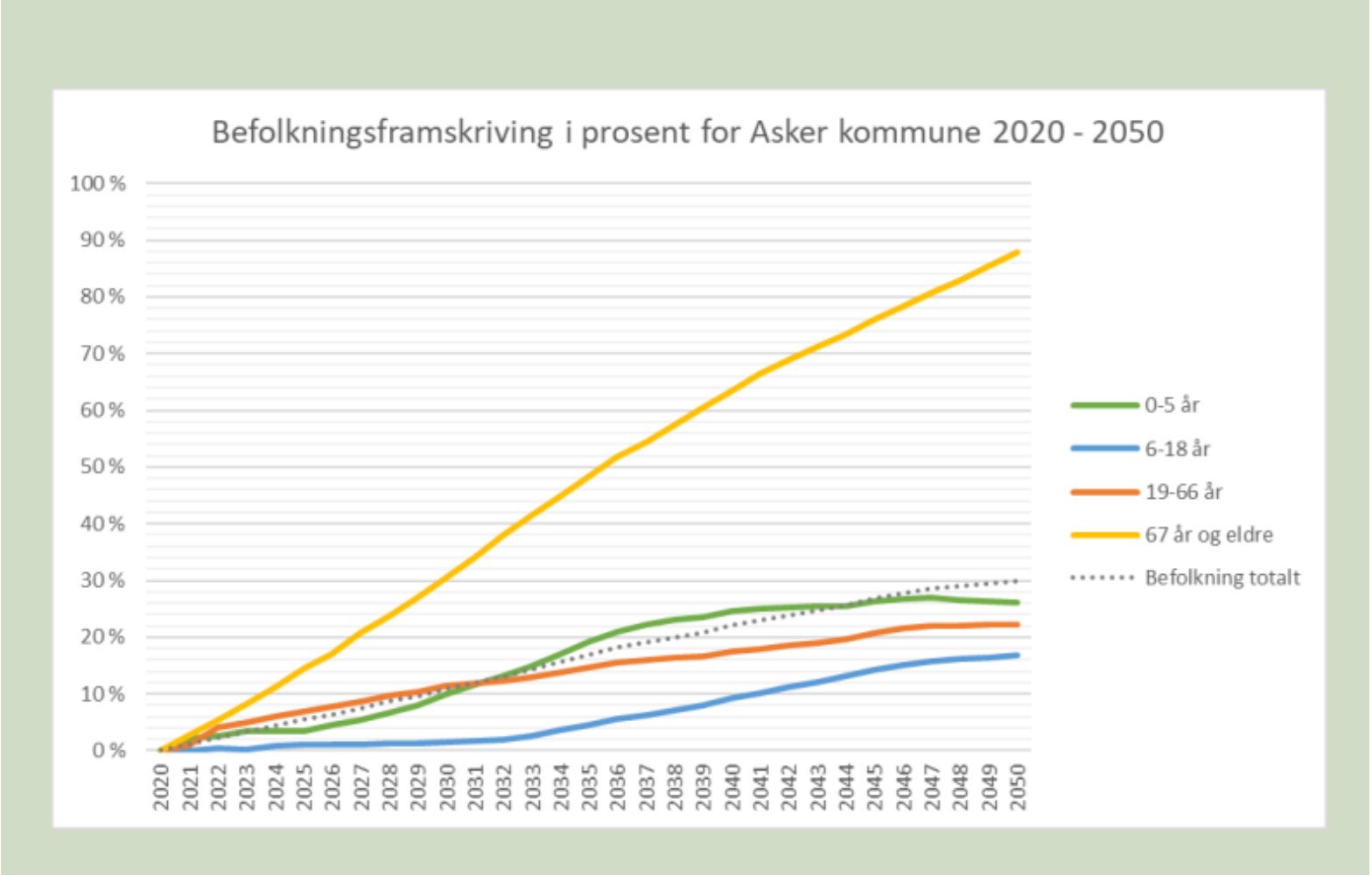
Asker kommune

Trender, utviklingstrekk og føringer



Overordnede **trender** som påvirker temaplan Eiendom

- **Sentralisering**
- **Befolkningssammensetning endres - større andel eldre**
- **Klimaendringer**
- **Teknologi i rask endring**
- **Strammere økonomi**



Overordnede **føringer** som påvirker temaplan Eiendom

Strategi for stedsutvikling

De regionale planene for areal og transport i Oslo og Akershus og Buskerud skal utgjøre regionale løsninger for å møte og prioritere utfordringer innen:

- Klima
- Befolkningsvekst
- Arealbruk

Utvikling av Asker skal baseres på disse prinsippene (Kommuneplanens Samfunnsdel), med fokus på:

- Knutepunktutvikling
- Bredt bolig- og arbeidsplasstilbud
- Kapasitet på teknisk og sosial infrastruktur
- Historisk forankring og grønn profil
- Minst risiko for uforutsette hendelser og fare



Overordnede **føringer** som påvirker temaplan Eiendom

Temaplan «Handling mot klimaendringene»:

«Asker kommune skal, gjennom økt fokus på energirehabilitering, økt kompetanse på energioppfølging, og nær-nullenergistandard i nybygg, redusere energibruk i egne bygg og være en pådriver for reduksjon av energibruk i private bygg.»

«Redusere klimagassutslipp fra materialer, energi, byggavfall og anleggsfase»



Nybygg

- Nullutslippsbygg innen 2030
- Klimavennlige materialer
- Lave avfallsmengder
- Energieffektive bygg
- Tydelige tidlige ambisjoner

Redusere energiforbruk

- Energieffektivisering av bygg
- Frigjøre energi
- Bedre kapasitet
- Bedre utnyttelse i andre sektorer

Rehabilitere fremfor å bygge nytt – effektiv arealutnyttelse

- De mest klimavennlige kvadratmeterne, er de som ikke bygges
- Det må rives mindre, bygge mindre nytt, vurdere rehabilitering
- Gjenbruke og utvikle eksisterende bygg og infrastruktur
- Ved nybygging er sirkulære prinsipper viktige

Overordnede føringer som påvirker temaplan Eiendom

Temaplan «Medborgerskap» 2021-2033 har innsatsområder for utvikling av møteplasser i nærmiljøet

Innsatsområde Sambruk og meråpne bygg

«Åpne opp flere lokaler og lage enkelt tilgjengelige fysiske og digitale møteplasser for ulike interesse- og aldersgrupper.

Vi skal også skape rom for læring og innovasjoner, og legge til rette for økt deltakelse og mestring.»

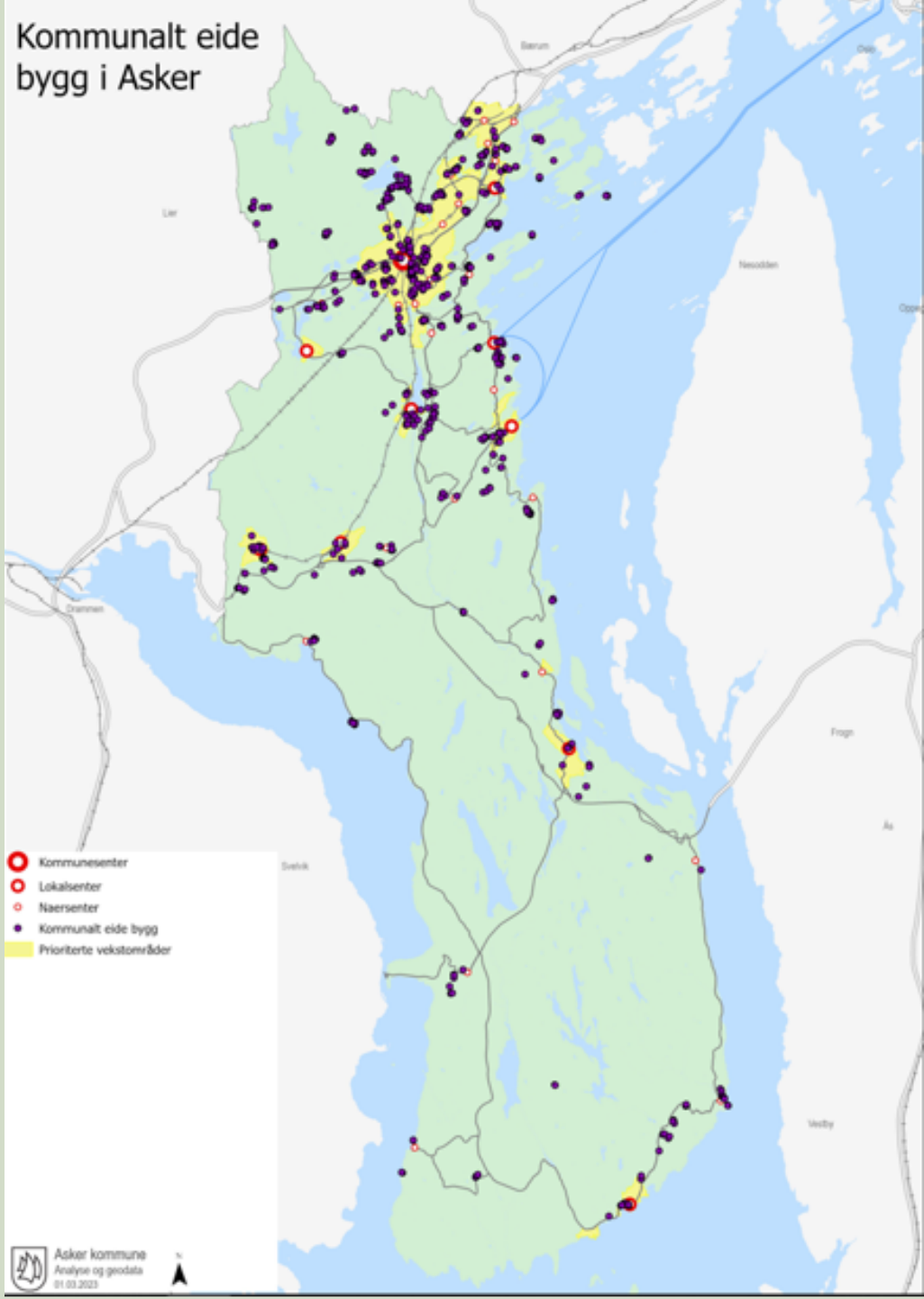


Asker kommune

Dagens status

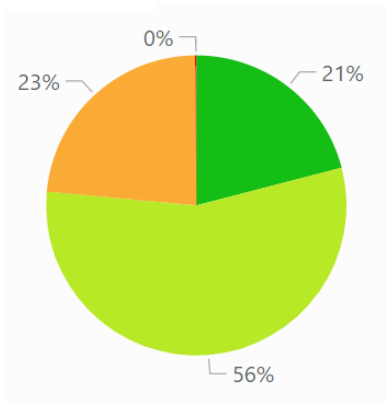
- **700.000** m^2 bygningsmasse
  - Hvorav **50.000** m^2 innleid areal
- **1300** boliger
  - Hvorav **108** innleide
- **1.420.000** m^2 uteareal v/bygg

- Hjemmelshaver til 24.000 dekar



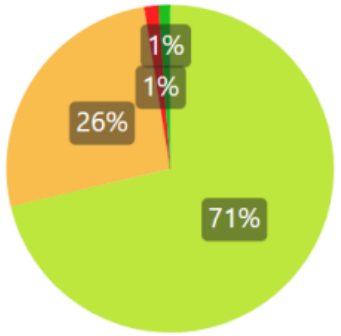
Kartlegging av tilstand for bygg med uteområder

TG 0:	0 – 0,74	Ingen avvik. Meget god tilstand, ingen behov for utbedring – tilsvarende nybygg
TG 1:	0,75 – 1,49	Mindre avvik. God tilstand, kun mindre slitasje og elde, ingen behov for utbedring.
TG 2:	1,5 – 2,24	Vesentlige avvik. Utilfredsstillende tilstand, behov for vedlikehold, mindre utskiftinger
TG 3:	2,25 – 3,0	Stort eller alvorlig avvik. Dårlig tilstand, behov for omfattende utbedringer, utskiftinger

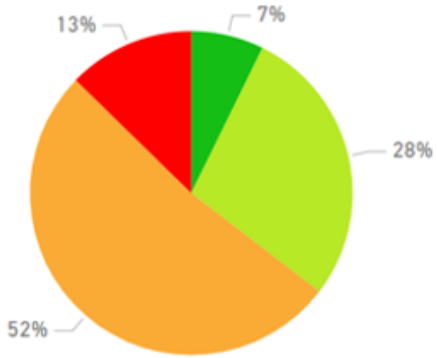


367 bygg
594.000 m2
Tilstand 1,09

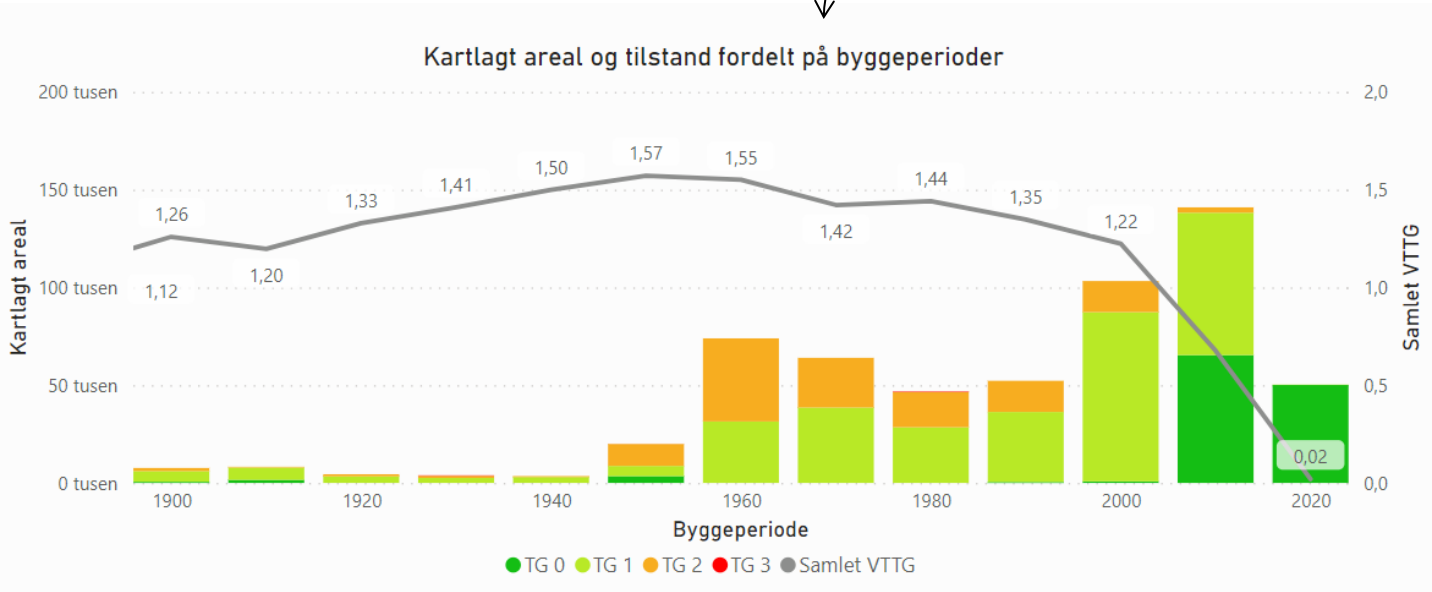
Fordeling av areal avrundet av TG



724 boliger/leil
50.000 m2
Tilstand 1,38



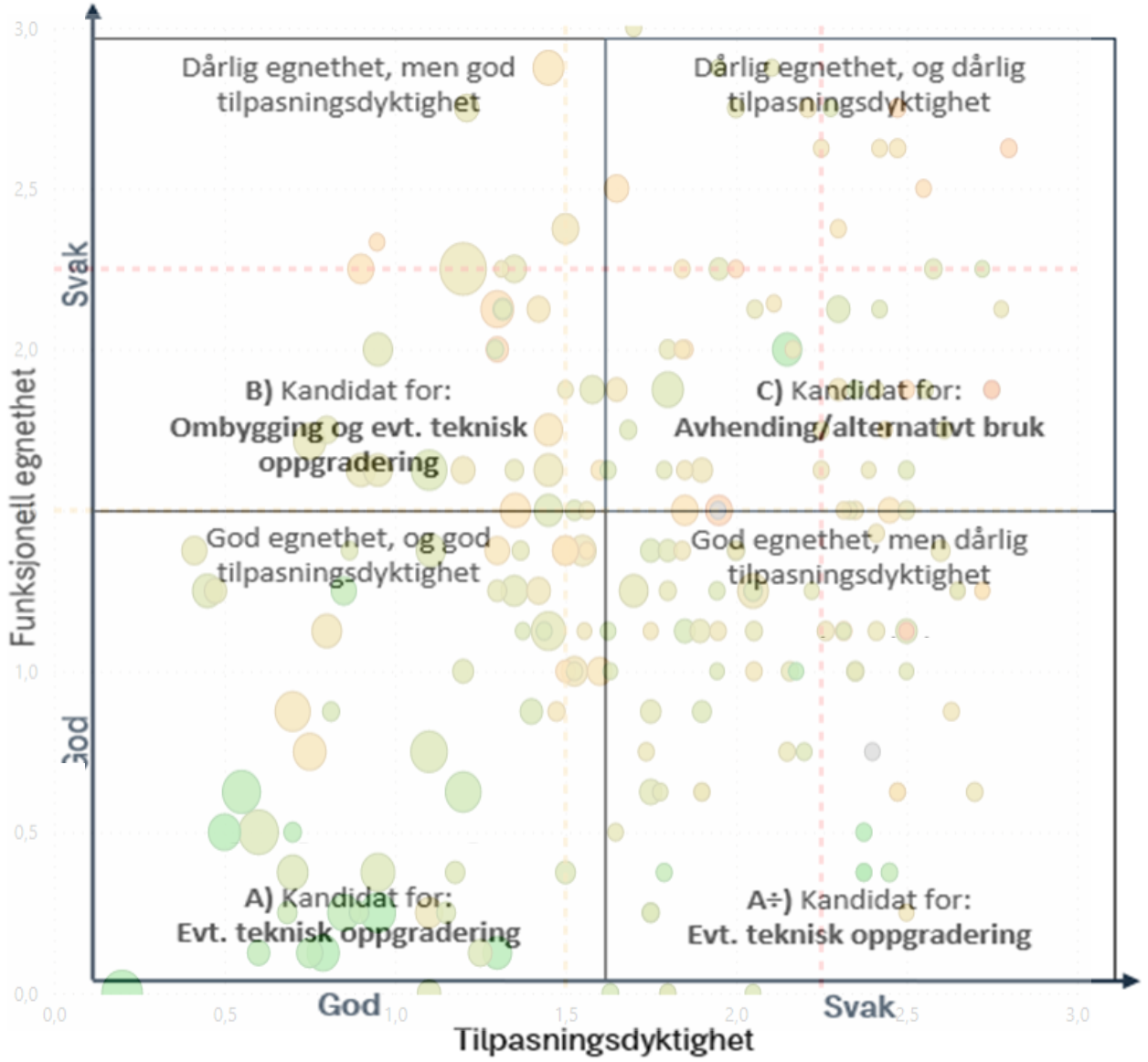
Uteområder knyttet til bygg
1.420.000 m2
Tilstand 1,60



Resultater fra karlegging av bygningsmassens levedyktighet (egnethet og tilpasningsdyktighet)

B

C



A

A÷

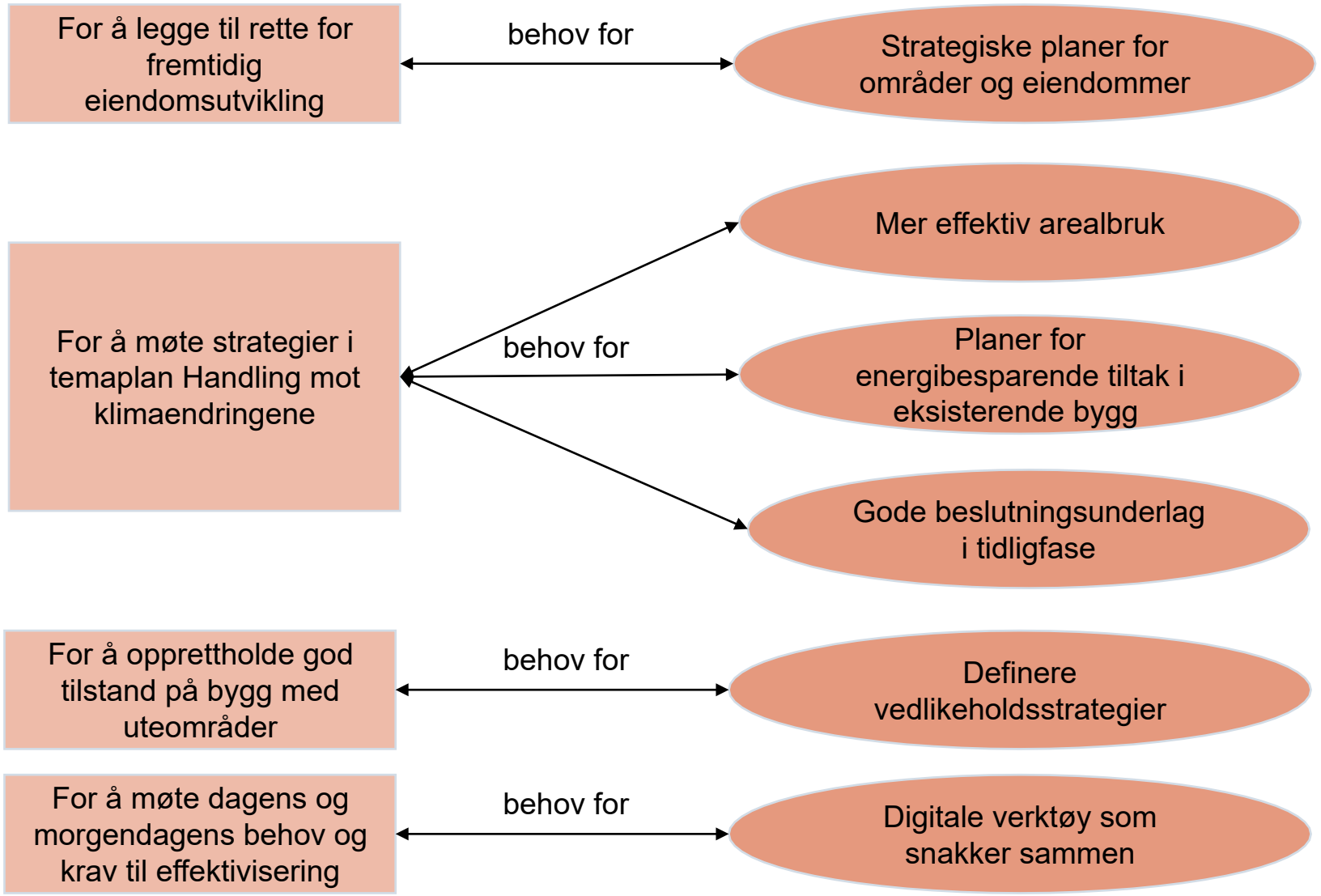
Asker kommune

Utfordringsbilde



Utfordringer Asker står overfor

- for å drive god kommunal eiendomsforvaltning og -utvikling



Krever **samhandling** og **koordinering på tvers** av tjeneste-områder og eksternt!

Innsatsområder

Rom for livet
gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne

Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer

Klima- og miljøvennlige bygg

Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning

Profesjonell eiendomsvirksomhet



Rom for livet - gode og hensiktsmessige arealer for tjenestene/brukerne



Bærekraftige arealer som støtter kommunens tjenester og samfunnsoppdrag

- Bygg skal fungere til mer enn ett formål
- Nybygg som møter framtidens behov
- Universell utforming er fortsatt prioritert



Eiendomsvirksomheten skal være kunnskapsbasert, service- og brukerorientert

- Videreutvikle oppfølging av både bygg og brukere gjennom dialogmøter med alle tjenesteområdene

Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer

Asker kommune

Bærekraftig og helhetlig utvikling av kommunale eiendommer

Sørge for verdiskapende eiendomsutvikling

- Sikre eiendommer for framtidig behov
- Planer for hva som kan utvikles og selges



Bærekraftig og helhetlig samfunnsutvikling gjennom kommunens eiendommer

- Tilrettelegge for god stedsutvikling
- Utvikle bygg og områder for å oppnå tilhørighet, trivsel, rekreasjon
- Ivareta natur-, miljø- og klima ved lokalisering av bygg og anlegg

Klima- og miljøvennlige bygg

Energi- og klimaoptimalisere bygningsmassen

- Langsiktig plan for energibesparende tiltak
- Energikartlegging av bygg
- Tilstandskartlegging av tekniske anlegg



Klima- og miljøvennlige bygg

Riktig og fremtidsrettet teknologi ved nybygg, renovering og rehabilitering

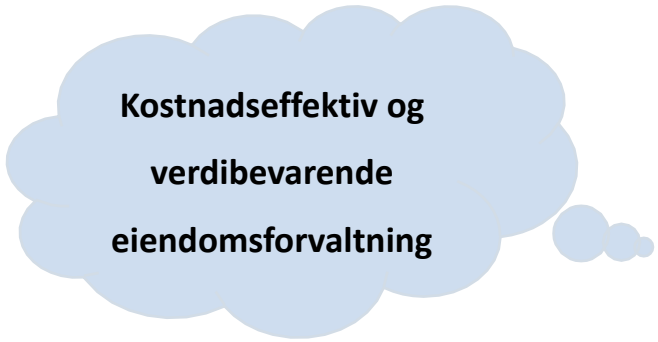
- Smart formålsbygg
- Grad av teknologi skal vurderes

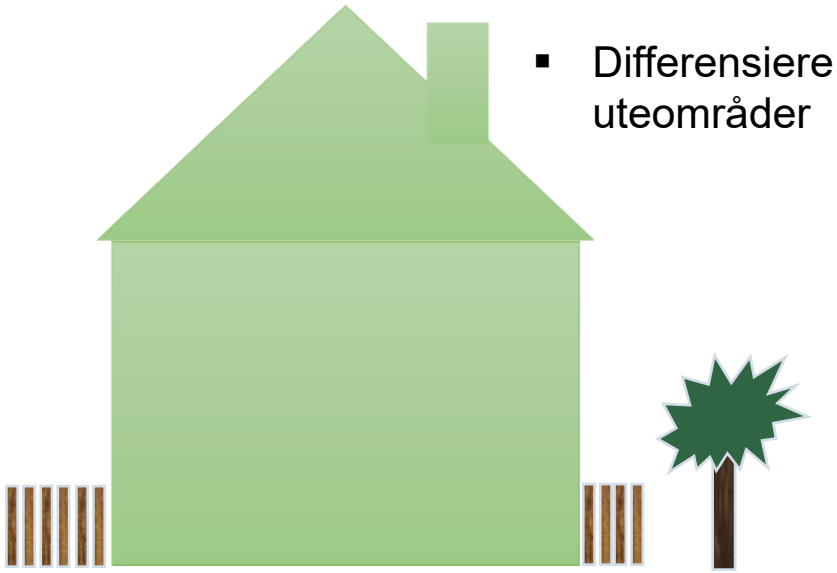
Kostnadseffektiv og verdibevarende eiendomsforvaltning

Eiendomsforvaltning som ivaretar bygningsverdiene

- Målbar vedlikeholdsstrategi
- Langsiktige vedlikeholds- og utviklingsplaner på byggnivå på bakgrunn av brukernes framtidige behov

Involvering av frivilligheten til vedlikehold og utvikling gjennom samarbeid





Bygningsmasse med inkluderende og trygge uteområder som gir verdi både for brukere og fellesskapet

- Videreutvikle metode for prioritering av vedlikeholdstiltak for uteområdene
- Differensiere ambisjonsnivå på ulike typer uteområder

Hensiktsmessige digitale verktøy for effektiv eiendomsdrift og forvaltning

- Kartlegge fremtidige behov for digitale løsninger, på kort og lang sikt

Profesjonell eiendomsvirksomhet

Sikre god forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU) for kommunens bygg med uteområder

- Handlingsregel verdibevarende vedlikehold

Samhandle aktivt på tvers av organisasjonen og med eksterne

- Samhandlingsarenaer videreutvikles

Riktig fagkompetanse, kapasitet og fleksibilitet i eiendomsvirksomheten

- Langsiktig kompetanseplan som sikrer fremtidige behov
- Hensiktsmessig organisering

Aktivt benytte nøkkeltall i eiendomsvirksomheten

- Viktig for benchmarking og forbedringsarbeid



Asker kommune

Asker kommune

Andregangsbehandling av Å høre til – temaplan for oppvekst

Ungdomsrådet 20.april 2023


prosjekter og lignende
lærere du kan stole på
viktig at barna blir sett
ha et bra sosialt miljø
gode anlegg å være i
aksept
innkludering
helsesøster miljøarbeider
mer gruppeoppgaver
miljø
like interesser
aktivitet
likestilling
venner og familie
gode fellesområder
fritidsaktiviteter
godt nærmiljø
sport
å ha venner
bygge miljø
lagsport
forhold
bra miljø
fellesskap
fritidstilbud
vokst opp her
å høre til
gode skoler
positivitet
skole
sosialliv
inkludering
vært mest her
gode lærere
idrett
bry seg
venner
trygg
samhold
støtte
familie
trygt
positivt miljø
godt læringsmiljø
mer aktiv læring
toleranse
vennskap
omsorg
respekt
gratis aktiviteter
godt miljø
styrke
trygghet
godt transporttilbud
gode fritidstilbud
likheter
bli lyttet til
tilhørighet
hjem
medbestemmelse fra unge
fine kommentarer
samarbeid mellom skoler
tillit
gode relasjoner
anerkjennelse
stå i det sammen
alle må bestemme
sosiale aktiviteter

Asker kommune

Høringsperiode 20.januar – 3.mars

- Det kom inn 39 høringsinnspill; råd, utvalg, lag/foreninger, SU og FAU i barnehager og skoler, privatpersoner, organisasjoner.
- Alle innspill er lest og kommentert/svart ut
- Det er gjort endringer/justeringer i temaplanen som følge av innspillene



(Foto: Torvbråten skole)

Asker kommune

Hovedpunkter i innspillene

- Til tider tungt språk
- Ambisiøs plan – hvordan kan den realiseres?
- Egne kapitler fra de ulike programområdene
- Nødvendig med fagkompetanse for å nå målene
- Høy SFO-pris kan ha virkning på benyttelse og kvalitet
- Mer samarbeid med frivilligheten
- Ulikt i hvilken grad man er fornøyd med tilbud for barn og unge i eget nærmiljø
- Ønske om mer inkluderende avslutningsmarkeringer og russetid



(Foto: Risenga ungdomsskole)

Asker kommune

Endringer som er gjort i temaplanen



- Mer utfyllende innledning til temaplanen
- Kunnskapsgrunnlaget: Oppsummering av samtaler med barn og unge
- Ny strategi er lagt til i innsatsområde 2: *Asker kommune skal sørge for at ungdommene i kommunen erfarer en ungdomstid der de er en del av et inkluderende sosialt nettverk og opplever å være en betydningsfull deltaker i samfunnet*
- Strategi 5 i innsatsområde 5 er endret i ordlyd: *Asker kommune skal ha fritidstilbud og møteplasser for ungdom som fremmer positiv og meningsfull aktivitet, bidrar til økt tilhørighet og deltakelse i nærmiljøet og forebygger rus og kriminalitet*
- Strategi 2 i innsatsområde 6 er endret i ordlyd: Asker kommune skal utvikle praksis som er basert på forskning og analyse av egne erfaringer

(Foto: Midtbygda skole)

Hva skjer videre?

Politisk:
2.gangsbehandling Utvalg oppvekst 25.4.23
Behandling i Kommunestyret 9.5.2023



Administrativt:
Utarbeide administrativ handlingsplan
Oppdrag fra direktør til virksomhetene
Kompetanseplan for oppvekst
Satsinger: Kompetanseløftet, Ungt utenforskap

(Bilde Hvalstad aktivitetspark)